This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Pflegera-Moravského
SPISY.
V.

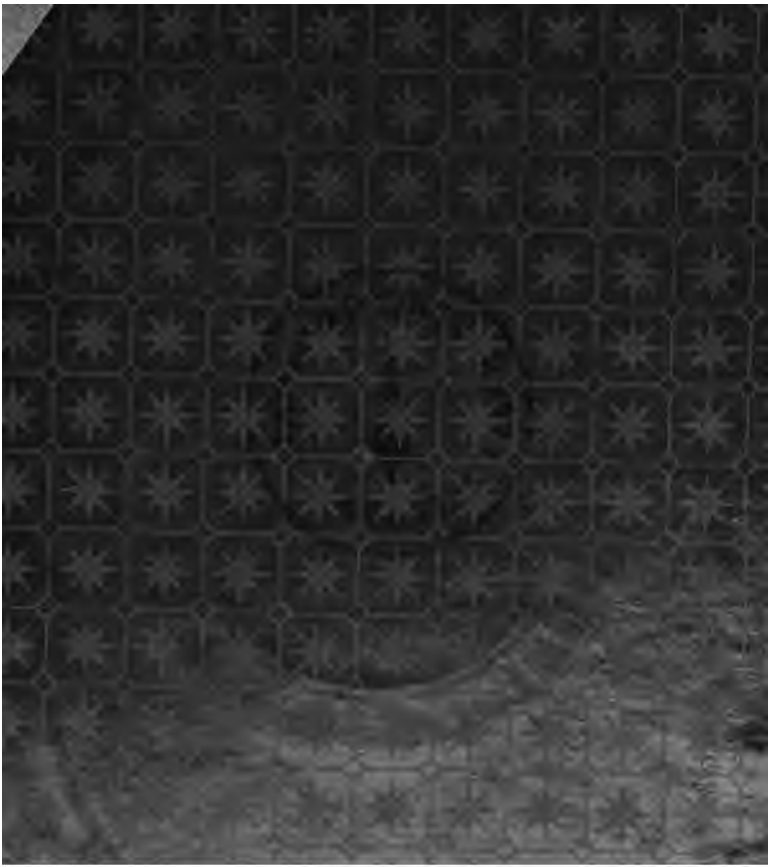

NÁRODNÍ BIBLIOTÉKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVANSKÝCH.

REDAKTOR: **FRANTIŠEK ZÁKREJS.**

DÍL PADESÁTÝSEDMÝ.

SPISY GUSTAVA PFLEGERA-MORAVSKÉHO.

SVAZEK PÁTÝ.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1879.

Gust. Pflegera-Moravského

SEBRANÉ SPISY.

SVAZEK PÁTÝ.

Dva umělci. — U Plzně roku 1618. — Kus romanu. — Emma. — Pohrobní zlomky: Starý dům. Švýcarský hôtel.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1879.

Veškera práva vyhražuje si nakladatelstvo.

PG 5038
P45
1871
V.5

Národní knihtiskárna: I. L. Kober v Praze.

DVA UMĚLCI.

Román ve dvou odděleních.

(První vydání vyšlo v Praze 185[illegible])

Je to zvláštní úkaz našeho věku, že umění přechází ve virtuosstvi . . . .

Nějaký referat.

Oddělení první.

I.

Bylo to, já nevím, kterého roku — když nebyla ještě vystavena železnice z Budějovic do Plzně, jako tuším dosud, — že se tři mužové ubírali dosti živou silnicí spojující tato dvě staročeská města, po své příležitosti, totiž pěšky, ku slavné Plzni.

Schylovalo se právě k večeru. Hluboký blankyt počal se kaliti od západu šedými mráčky, ježto lehounkým větříkem poháněny srážely se ve vždy větší mračna, takto tvoříce podivné stvůry na dalekém obzoru, jako by vystávali neznámí nám velikáni z jiných světův. Zapadající slunce vrhalo krvavé pruhy na ty šedočerné záclony modrého nebe, zakrývajíc uzardělou tvář svou na zelená temena dálných hor, ježto splývati se zdály s ohromnými pobratřenci, obyvateli to bouřlivého vzduchu.

Nastalo velebné ticho.... Ptactva štěbetání umlklo; z okolních vesnic, ježto vykukovaly ze stinného stromoví v modrých mlhách zahaleného jako bílé květy z vod jezerních, doznívalo umírajícími zvuky zbožné klekání, ponášeno teplými vánky budícího se větru. Z nepříliš vysokých komínů proudil se veselým vírem hustý kouř a rozleto-

val se po daleké krajině, jako modrý mráček na šedém obzoru.

Naši pocestníci nezdáli se všímati sobě těchto krásných obrazů — mlčky kráčeli bílou silnicí, ba urychlovali svůj krok, jako by před ouplným příchodem noci cíle daleké cesty dopadnouti se snažili. Z jejich nerovného pohybování dalo se souditi, že unaveni byli, ačkoliv jeden druhého svou nalíčeně pevnou chůzí chtěl přesvědčiti, že je tak čerstvý a hbitý, jako kdyby byl právě vyšel.

Pocestní tito dělili svou kolonu na dvé. Dva z nich, ještě skoro mladíci, šli podlé sebe napřed; za nimi hrnul se starý sice muž, avšak pevné svaly celého těla osvědčovaly jej za člověka ještě bující, mužské síly.

Mladíci kráčeli ostře dále; žádný z nich nechtěl dáti na jevo, jak mu obtížna ta daleká procházka. Ten pravý totiž šmýkal svou levou nohou po šviháčku, ačkoliv pravou sotva za sebou vlékl, jako na vzdor všem proslaveným Mefistům, kteří obyčejně naopak pokulhávají. Druhý snažil se vojenským krokem zakryti svou umdlenost a hvízdal si nějaký válečný pochod, jenžto měl ve svých taktech velikou příbuznost s rapidními rázy hudby Berliozovy.

Třetí z nich opravdu pokulhával na pravou nohu, podpíraje každé vykročení poraněného oudu notnou holí a mumlaje čas od času něco basovým hlasem, ježto by se bylo ukázalo nějakou neobyčejnou kletbou, kdyby se jeho bručení bylo rozpustilo v chemickém kotlíku. Příčina toho jeho kulhání nebyla ani psychologická ani moralní, nýbrž zakládala se jedině v nepříliš dobře udržele m stavu nemocných bot.

Tolik o povozu, jakým konali naši neznámí svou cestu. Abychom vyplnili naprosto úlohu věrného vypravovatele, podívejme se jim také na spodky, vesty, na

kabáty a klobouky a pak teprvé do tváře. Svět nynější bez toho soudí obyčejně ze zevnějška na ducha a srdce člověka, ačkoliv nepovstal posuď ještě žádný mudrc, aby ze záhybů kabátův a ze švů kalhot s určitou jistotou souditi mohl na vášně a dobré vlastnosti nitra, jako onen, jenž z pahorků a hrbů neočesané hlavy! souditi uměl, zdali člověk tulipánem aneb moudrým narciskem.

Kdyby byl někdo chtěl posouditi naše pocestné dle jejich zevnějška, byl by musel jen říci, že jsou takřka representanti veškerého moderního rozervanství.

Ten první z nich, totiž opačný Mefisto v chůzi, měl ošumělou aksamitovou kazajku toho druhu, jakýž podlehl zponenáhla nešetrnému času a z modního světa docela vyhynul, utek se ve skrovný příbyt nemodních venkovanův. Letní lehké spodky beze štruplí — neboť bylo to v červnu, když se počala naše historie — spodky to, kteréž valným svým objemem nyní by musely vypověděti strašnou válku našim kanárkovým nohavicem, objímaly velmi nonchalantním způsobem slavné pedály vážné osoby. Na hlavě trůnila mu široká čepice s nemalým skřiveným a rozpukaným štítem, kteráž se podobala svou formou červenému klobouku muchomůrky.

Na zádech houpal se ouhledný vak, o jehožto původní barvě laskavého čtenáře zpraviti nemůžeme; neboť veškeré barvy jarní duhy odrážely se v zelenotmavé směsici tohoto podivného předmětu, o jehožto pravém obsahu tak lehce souditi nelze bylo. Majetník vaku s duhovými barvami byl buďto jakýmsi mastičkářem anebo snad malířem. A že pan Višňovský v skutku malířem byl, dosvědčovala jeho nenepatrná hůl, více než prostřední délky, kteráž původně byla onou hůlkou pěkné formy, jížto je obyčejně dopřáno, by co podpora sloužila umělým i neumělým

rukám mistrů i novicův malířských, když své myšlénky nápadným způsobem špinavému plátnu svěřují. Nyní však proměněna na slavnou podporu schváceného těla.

Obličej malíře Višňovského jevil pravý typus slavného umění, ku kterémuž se mladík přiznával. Dlouhé světlé vlasy splývaly s vysokých skrání a s bílého vysokého, svobodného čela po obou stranách pěkně okrouhlé hlavy, a živost modrého oka jevila každý cit, jímž se srdce mladíkovo zachvívalo. Husté vousy též světlé barvy měly jedině na bradě a pod nosem místo vykázané k svobodnějšímu vyvíjení se, ostatní část tváře od ucha až ku bradě podobala se lesní mýtině; neboť utlačované kořeny vzcházejících tam vousů jindy snad pilněji břitvou urovnávané, za dlouhé cesty však zanedbané, hlásily se valně k přírodnímu právu a velebujně sobě počínaly.

Druhý cestovní lišil se znamenitě v jednotlivostech od prvního; v celku však byl takřka odstín svého druha. Žluté spodky až ku kolenům kryty byly dlouhým městským kabátem modré barvy, jehožto konstrukcí ostatně krejčovský mistr dokázal, že nevnikl tuze hluboko do tajemství počestného krejčovského umění. Šosy se klátily kolem štíhlého těla, jako rozsáhlé větve velikého agátu kolem tenké pni. Slaměný široký klobouk stínil zahnědlý obličej, na jehožto upřímné tváři se rozkládal hustý vous v nejnevázanějším nepořádku, zabíhaje hluboko do lící, prováděje své šmejdy pod orlím nosem a velmi se vzpíraje lidské kultuře, kteráž mu bránila, usaditi se na bradě.

Černé oko zamyšleně kloudilo od předmětu k předmětu a jevilo spolu jakýsi nepokoj, který se odrážel jako lehký stín v krásném jinak obličeji. S pravého ramena k levému boku visela podlouhlá skříně z dřeva zeleně obarveného; a s levé páže na pravou stranu houpal se

dlouhý plechový cilindr na zelené šňůrce. V rukou pohrávala sobě silná hůl, kteráž se zdála praktičnější býti k cestování, než hůl pana Višňovského.

Nestranný divák musel souditi, že pan Koutský zajisté vyšel si na zpytování přírody vůbec a na sbírání bylin zvláště. I my jsme jej považovali zprvku za cestujícího botanika: pozdější rozmluvou však přesvědčili jsme se o jiném.

Kulhající nohsleda těch dvou mladíkův byl muž asi osmapadesátiletý. Zevnějšek jeho lišil se od onoho předchůdcův jedině tím, že byl jaksi chudší a že osvědčoval zjevně, že již dlouho vystoupil ze vší známosti s krejčovskou jehlou. Hrubé záplaty všelikých barev tvořily jeho kazajku; spodky měly několik pruhů cizokrajních látek v roztomilém nepořádku za ozdobu svou, a klobouk prozrazoval svůj původ z časův vynalezení Ameriky a slavné plsti. O vestě nebylo ani zmínky; domnívati se zdál ten člověk, že tohoto poetického oděvu jemu není zapotřebí. Na zádech nesl nějakou čtverhranou schránku na dvou popruzích a podporoval tíži svého dobře udrželého těla a onoho břemena na zádech sukovitou holí, která pocházeti se zdála z rodiny pověstných Ziegenhainských.

Jakou hodnost asi měl tento člověk? Mohlo by se zdáti, že to nějaký — jak jej po česku nazýváme — hausírník, nebo podomní cestující kramář, jenž se k vůli společnosti k těm mladíkům přidružil.

Abychom čtenáře netrýznili déle nejistotou, vyjevíme mu, že to vlastně sluha těch dvou cestujících, ačkoliv sami nevypadali tak, aby byli s to, držeti sobě jako panstvo zvláštní služebnictvo. A přece tak bylo.

„Na mou věru!“ ozval se pan Koutský, mrzutě uho-

div hrozným rázem holí na silnici, až se strašný mrak vzbouřeného prachu od rány té vzdvihl. „Příteli! již mám též chůze dosti. Lidé pořáde na otázky odpovídají, že máme jenom malé půl hodinky do Plzně a my jdeme přece rychlým krokem již od božího poledne; a tuším, že se večer dívá těm spropadeným lidem do oken, a my jsme ještě malé půl hodinky od Plzně. Slunce vypražilo mi záda, jako bych se měl vysušiti co sardel, a vyprahnouti co červivá, stará partitura divadelní některé knihovny.“

„Ne tak z ostra, Václave! Jestli že se ti v tom plechu nezapálí ty ďábelské koncerty a sonaty od Paganiniho a Tartiniho: však tvoje basa na zádech nechytí!“

„Vem ďas basu, kde je; mé housle však nehaniž takou plachou řečí. Tyť jsou mojí jedinou pýchou — mou podporou — mou milenkou — mým idealem; v nich žiju, a s nimi umru.“

„Já ti je přiložím na rakev, ty věčně melancholický hudebníku, dokuď se tě veselosť nechytí,“ prohodil malíř; „a k tomu všemu budu hleděti, aby ti zahráno bylo Mozartovo requiem.“

„Jaromíre! pro boha tě prosím, nemluv tak bohaprázdně o arcimistru, jemuž políbiti šat nebyl bych hoden. Ó kéž sobě dobudu tolik umělosti, abych v skutku za hodna uznán byl, ukonejšen býti jeho nebeskými zvuky ve věčný spánek!“

„No, no! vždyť ještě neumíráš, příteli! A což? není-li možno, abys sobě časem vydobyl na budoucích cestách takových zásluh, že bys mohl zván býti pravým umělcem svého druhu? Železná pilnosť překoná vše! A pak, milý človíčku, kdo ví, jaký velký věnec ti podán bude hned v staroslavné Plzni, kde se celý svět, zvláště však onen

roztomilých krasotinek zamiluje v tvou čarovnou hru?... Já už slyším v duchu ty pěkné arie, které přednášeti se budou při serenadě ku tvé cti uspořádané hned po prvním vystoupení. A že krásná pleť valně při tom zastoupena bude, o tom nepochybuji; neboť jsi chlapík, schopný i svým zevnějškem nakloniti sobě všecky damy. Tím nabude tvoje jmeno slavné pověsti. Bez toho nás již očekávají v Plzni; tvoje časté vystupování v Linci zaopatřilo ti dobré jmeno. Přivítají tě již hned tady co umělce; budeš všady zván; všady budou k tvé slávě hostiny — já nebudu scházet co tvůj dobrý přítel, toť se samo sebou rozumí — a teprv po hostinách bude někde veliký koncert mimo divadlo, třeba u pana purkmistra. Hostina však dříve musí býti: neb s hladovým žaludkem nechci slyšeti ani tonu...“

Ty's od jakživa přítel žertův!“ na oko mrzutě prohodil Koutský, ačkoliv rád poslouchal, jak mu přítel rozvinoval jeden krásný obraz po druhém.

„Buď jak buď! Já ale pravím, Václave, že tě čeká veliká budoucnosť. Až přijdeme do Prahy, prozatimního cíle to naší cesty, kde se později usaditi hodláme, s pomocí boží půjde to jinak! Ty můžeš konati odtamtud umělecké cesty do ciziny: z Prahy, z středistě to hudebního světa, roznese se tvá pověsť do Němec, odtuď do Francouz, do Anglicka a Ruska: dostaneš pozvání, abys působil tu a tam při velikých koncertech; sláva hudebníka Čecha zachvěje celým západem! Neočekává-liž tebe slavná budoucnosť, mnohem slavnější nežli mne?“

Bezvolně přeletěl blahý úsměv přes zarmoucenou tvář mladého hudebníka. A jako by stkvělé obrazy předváděné vřelou a rozprouděnou fantasií malířovou uskutečniti se měly, pílil Koutský znova posílen napjatým

spěchem ku předu, jako by si v duchu přál, aby byl již v Praze a nastoupil slavnou dráhu stkvělé budoucnosti!...

Zatím vystupovaly vždy temnější mraky od šeřícího se západu; slunce bylo se ponořilo v lůno temnošedých hor, zůstavíc jedině slabé pruhy sivomodrého purpuru na dalekém obzoru.

Konečně počalo se stmívati. Z daleka slyšeti bylo temné rachocení bouře, jako by země duněla divým zachvěním se ve svých útrobách.

Naši cestovní na darmo pátravým okem zírali ku předu, brzo-li se jim toužené město objeví; avšak o Plzni nebylo dosuď ani známky.

Chladný vítr zavál a zponenáhla přinášel veliké kápě, předchůdce to blížící se bouře. V rozpacích ohlížela se celá společnosť po nějakém přístřeší, kde by se před deštěm uchrániti mohla.

Koutský však nacházel se v nejnepříznivějším stavu. Vida, že žádná vesnice není na blízku, kam by se všickni uteci mohli, s tichou zoufalou resignací odhodlal se, všemožně vzdorovati rozbouřeným elementům. Starostlivě pošoupnuv drahocennou skříni napřed a ohromnými šosy svého počestného kabátu, památky to z předešlých let, hleděl zakryti ten drahý skvost, chrániti jej chtěje před deštěm, ačkoliv vítr se snažil, jeho usilování valnými dechy všemožně pokaziti.

„Viktoria, viktoria!“ křičel sluha, jejž pro ulehčení Bartošem nazývati budeme; však nepocházel z počestné starožitné rodiny české, s Bartošem Pražským nebyl v bližším *spojení pokrevnosti*! „Viktoria!“ zařval ještě jednou,

co mu jen hrdlo stačilo, běže jako dvacítiletý hoch ku svým pánům nazpátek. dříve předešed je, aby se ohlídl, zdali by někde nespatřil nějaké, třeba bídné přístřeší, jen když nepronikne alespoň z počátku voda. „Pane Jaromíre, tam na pravé straně za tím malým chlumcem nedaleko silnice rozprostírá se velmi čiperný háj. Jestliže nás posel boží nerozpustí, jako máslo, můžeme se tam uchrániť před tou zpropadenou bouří, která nám šeredně nejen kabáty, nýbrž i naše počestné kůže vypere!“

„Nebude míti alespoň práce mnoho, dostati se na ně!“ odpověděl Jaromír rozveselen, obrátiv se k udýchanému Bartošovi, který zapomněv na bolavou, otlačenou nohu, kráčel ku předu, jako by jej vlaho, vnikající mu na nohy roztrhanými botami. jako mlunem bylo oživilo.

„Neškodí, mladý pane!“ odpíral Bartoš; „za to ale také velmi lehce se zase dostane z nás; nebude míti čím prosáknouti!“

Zatím přicházeli k rozbujenému háji a po krátkém uvážení uzavřeli raději přečkati pod hustým loubím bouři, nežli máchati se vždy zmáhajícím se deštěm. Nedaleko silnice průčelí tvoře zeleného háje, rozpínal starožitný dub svá široká ramena daleko kolem sebe, a poskytl našim umělcům a jejich váženému sluhovi bezpečného, jak se zdálo, přístřeší.

Rozložili se všickni tři na měkký a posud ještě suchý mech, sundavše své drahocenné náčiní malířské a hudebnické, jakož uložil Bartoš svou schránku v největší opatrnosti na zem, jako by tam bylo porculánové a skleněné nádobí.

Vlastní obsah té schránky byly asi troje paletky malířské, asi troje boty, z nichž jedna jenom byla dobrá a to jen ještě na *holínce.* Zdálo se také, že tam něco

prádla bylo urovnáno; podlé chumáčův, jaké tvořilo, nadíti se bylo, že již čeká dlouho na mýdlo a zpropadený kartáč pradleny. Po stranách a v koutech byly stůčky k malování připraveného plátna, dva podivuhodné župany, a jiné maličkosti cestujícího hospodářství našich známých.

Koutský, v jehožto obličeji se střídal hořký cit s rozpakem, pak mrzutosť se zádumností, svlékl svůj dlouhý kabát a starostlivě položil jej na zavřené v truhličku housle. Takto chtěl drahocenný ten hudební nástroj uchrániti před vší vlhkostí, při tom sobě zpívaje píseň na šampaňské z Dona Juana, jako navzdor cedícímu se dešti.

Višňovský, odhodiv vak s barvami, na němžto, že zevnějšek jeho byl trochu od nich mastný, krápě deště se třpytily jako bohaté perly, vytáhl z ohromné kapsy své aksamitové kazajky ještě ohromnější kus bílého chleba a počal nemilosrdně hrýzati otvrdlou kůrku, až se mu jiskřilo před slzícíma očima.

Koutský následoval jeho příklad. Vyndav celou svou zásobu, umístil se podlé přítele a hluboce si povzdechl.

„No, no, příteli!“ ozval se Jaromír, obraceje se k Václavovi, „snad nemáš křeče v žaludku, že vzdycháš jako neblahé paměti Makbeth na smrtelné posteli, když jej kdesi na bojovisku překotili. Kdybysi byl viděl můj první obraz, mohl bys sobě představiť tu velikánskou obludu. Já jej tehdy namaloval s velikými kníry a bez vousů na bradě, jako nějakého Pařížského boulevardníka, který ukrádá pánu bohu čas po celý svůj život. Co tu ležíš, jako bys umíral? Co zas truchlíš?“

„Ne bez příčiny, příteli! Nevíš, že nemáme ani groše?“

„Na mou věru, ani groše, pane Jaromíre!“ dokládal Bartoš, „ani groše, ale za to nám dal pán bůh každému *zdravý žaludek.*“

Čtenář bude se snad diviti, že pan Bartoš měl co sluha hlasu ve sněmu svých pánův. Musím prozatím vysvětliti, že vlastně byl třetím oudem celé cestující rodiny. Jak k této hodnosti dozrál, neopomineme později laskavému čtenáři vyjeviti.

Bartoš vytáhl při posledních slovech velmi špinavý, nemálo rozedraný kožený váček z nesmírné kapsy své světoširoké nohavice a nepromluviv ani slova dále, roztáhl tuto schránku tak mnohého krejcaru a obrátil na rub a třepal a bil váčkem o zem, na důkaz, že ani fejfarky víc v něm nevězí. A v skutku nevyloupl se z té kůže ani trojník.

Po této zkoušce strčil Bartoš opět váček do kapsy, roztáhl se po celé délce na vlhnoucí mech a zastřel si oči, jako by se na tu světskou bídu déle nechtěl dívati. Ticho však, v jakémž delší čas Bartoš trval, bylo mladíkům nápadné, a Jaromír pozoroval, že věrný sluha, přesvědčiv pány své o pravém stavu jejich pokladnice, spřátelil se velmi laskavým způsobem s tuhým spánkem.

„Nu vidíš, příteli, nemáme ani groše sice, jak nám ukázal náš rozmilý kasír, a přece si ulehl s tak dobrým svědomím a s takým pokojem, jako bychom měli miliony v Anglickém banku. — Ani groše!“ pokračoval v rozmluvě Višňovský dále; „je to věru zpropadená věc a lidí, jako my jsme, skoro nedostojná.... Ještě štěstí, ze máme všecko, co zatím k výživě potřebujeme: rolník má pluh a koně, švec dratev a šídlo, krejčí jehlu a cihličku: ty máš housle a plechový cilindr s notami, a já hůl, barvy a plátna: co chceme více? každý žije jen den ode dne: není to tedy hanba, že jsou naše kapsy prázdné, jako hnízda vybraných sluk.“

„Mne nudí věru již tento zpropadený a nesnesitelný život!“ ozval se mrzutě Václav.

„Hlehle! ty chceš snad zoufati, že nemáme peněz? Blázínku, vždyť víš, že miliony lidí nemají miliony ve svých pokladnicích! Co na tom? Nemusíme míti alespoň žádných starostí, že nás někdo okrade. A pak, jen nezoufat, příteli! Toť člověka, jako ty jsi, docela nedostojno! Je to sice zlá novina, již nám dal Bartoš, však sobě přece opět pomůžeme. Kdyby jen byla na blízku nějaká hospoda!“

„Ta by nám tuším mnoho nepomohla,“ odpověděl Václav.

„A proč ne?“ tázal se Jaromír.

„Odpověď snad není těžká. Za darmo nepodají nyní lidé ani sklenici čisté vody,“ namítal Václav.

„Buď stran toho beze vší starosti,“ těšil přítel; „však bychom si přece nějak pomohli. Jen hospodu sem, hospodu kdybych mohl vyčarovat ze země místo armad!!... A je-li nějaká na blízku podlé silnice, kde přenocovati musíme — neboť zde přece na té mokré posteli nemůžeme ležeť až do rána — tu nabídnu beze všech okolkův rozmilému a vážnému panu hospodskému, že mu namaluji štít, nemá-li žádný; a má-li nějaký, nu, tu naleznu tolik chyb na něm a tak mu jej shaním, že mne ještě sám laskavě poprosí, abych mu jej ómaloval. A tlustý hospodský musí se potiť samými stříbrnými grošáky a k tomu ještě odměniti se nám dobrým noclehem a slavnou večeří! — Ty zatím vyndáš svoje plačící housle, zahraješ hostům veliké rondo, jemuž nikdo nebude rozuměti — a hostů a posluchačů tam bude dnes dosť, neboť je neděle; takto zjednáš počestným venkovanům krásnou hudební akademickou pochoutku, a hojného že se ti dostane zpropitného, o tom nemůžeš ani sám pochybovati. Vždyť se často stává, že bohatý statkář dá i po tvrdém

tolaru. Tak dostaneš ty za vyhranou; já zas vydělám peníz špinavými barvami a rozdrbaným štětcem, jenž by raději mohl sloužiť už zedníkům na malování stropův. A vidíš, příteli, zejtra pak půjde cesta novým hurtem dále.“

Václav se usmál veselé mysli svého přítele a pohloubil se do dumného snění, ježto mu tanulo v rozechvěné fantasii, zabíhající v temné říše šeřící se stkvělé budoucnosti jeho.

Co přátelé takto hovořili pod košatým dubem, ustoupil zatím déšť bouřlivému lijáku — blesky lítaly, křížem osvětlujíce zatemnělou oblohu, a rachocení hromu rozléhalo se po celé krajině, opakujíc se steronásobným hukem o vlnící se vršky klátivých vysokých stromův.

Václava trýznily nevýslovné rozpaky, ježto vzrůstaly časem v smrtelné ouzkosti, že déšť, na místo, aby se mírnil, vždy hustěji padal tlaskaje na chvějné listí a rozestřené haluze rozlehlého dubu. Vida Václav, že kabát velkošosý, na truhlík s houslemi rozestřený, sypajícími se velkými kápěmi počal promokati, všemožně však na darmo snažil se překládáním velkých šosův zabrániti přístupu vlhkosti. Viděl, že jeho starostlivosť není věnčena žádoucím úspěchem, a přemýšlel, jakým způsobem uchrániti svůj poklad od jisté zkázy.

Konečně s resignací položil truhlík s houslemi k silnému dubu, kde se nacházel náhodou otvor, způsobený dlouhým věkem stromu starožitného, a umístiv takto svůj jediný skvost ouzkostlivě v jistotu, jako milovná matka své dítě, posadil se sám k otvoru, chráně svým vlastním prsem housle proti bouřícímu lijáku.

Housle tyto byly Václavovi jediným prostředkem, jímž sobě vydobyti chtěl chleba a slávy, dvě věci, které se obyčejně nesrovnávají v životě lidském tak mírně jako na papíře. Však nesmíme přece křivdu činiti našemu věku, jenž tak mnohému umělci, který uměl spojiť s uměním též života praktičnosť, pomohl k obojímu.

Václav, syn to chudého učitele z okolí Budějovického, obdržel po smrti otcově co jediné dědictví housle. Starý učitel, jenž se teprvé oženil sám, když jiní lidé provdávají a žení své odrostky, časně opustil sirotka jedináčka syna, odkázav mu svoje požehnání, široký daleký svět, mnoho naděje a ani halíře. Jen hudební nástroj, co drahý poklad, měl nahraditi vše, čehož se Václavovi od otce nedostalo.

Starý Koutský koupil před lety za všecko svoje uspořené jmění — zdali velké bylo, o tom mlčí učitelské analy — tento poklad od jistého vlaského hudebníka, s nímž se náhodou v Praze byl seznámil a jenž velmi vynášel dokonalosť nástroje toho. Starý Koutský, sám horlivý ctitel a pěstitel hudby, byl jako okouzlen krásnými houslemi, jež se v skutku osvědčily býti výtečnými.

Sotva že Václav počal hýbati prsty a poznávati hieroglyfy namalované na notovém papíře, jejž si starý Koutský sám liniemi opatřoval, a již od otce uváděn byl v čarovné kruhy zvuků.

Zasvěcovaltě starý učitel mladého Václava s tělem i duší v tajnosti kouzel hry, a kde ochabovala síla a umělosť, tam nahradila vše vůle a láska. Synek, nadaný nevšedními schopnostmi, odplatil snažnosť a práci otcovu neunavitelnou pilností, a výsledky spojených těchto sil byly znamenité.

Dvanáctiletý Václav předčil brzy svého vlastního učitele. Starý otec všemožnými prostředky a obětmi vy-

držoval mladého hudebníka v Budějovicích na tamějším gymnasiu, aby dosáhl nějakého vzdělání. Při tom vládla dobrá mocnosť Václavem. Jeho schopnosti dopomohly mu k místu pro hocha jeho stáří velmi znamenitému: směl totiž působiti v kostele při provozování výtečnějších skladeb hudebních.

Zatím starý Koutský odebral se na věčnosť. Václav nacházel se v největších rozpacích. Odkázán sám na sebe, přinucen byl trpkou skutečností, postarati se o nejnevyhnutelnější potřeby. A čím?... Housle, jediné dědictví po otci, byly mu nyní vším. Začalo se v něm náhle budíti jakési puzení, kteréž jej donutilo konečně, vystoupiti ze všech těsnících poměrův a podívati se do světa.

Tak nastoupil cestu z Budějovic do Lince, odhodlav se, prozatím vyučováním vydržovati se, než by se nahodilo něco lepšího. Při koncertech, jaké se odbývají obyčejně v menších provincialních městech, více méně uměleckým snažením vedené, zúčastňoval se povždy, a všeobecná obracela se pozornosť na dvacetiletého virtuosa, jenž věncův slávy počal si dobývati.

To podněcovalo jeho snahy. Ztrojnásobnil svoji píli a za krátký čas obdržel místo v orchestru městského divadla.

V tu dobu seznámil se Václav s malířem Jaromírem.

Jaromír narodil se v neděli. Jak známo, kvete plné štěstí po celý život vezdejší tomu, kdo uzří božího světla zář na ten den o půl deváté hodiny z rána. Ve všech kalendářích od Augusta až po dnešní doby našeho Kuneše stojí ten den červenými literami zaznamenán, a blaze tomu, kdo si to uměl tak ujednati, že teprvé v neděli pokouknul na zem, na to slzavé oudolí, jak pravili již za starého věku básníci a jiní milostníci muz, ačkoliv

neznali ještě nynější rozervanství a strašné spisy Victora Huga.

Mimo to svědčila i ta náhoda o budoucím štěstí Jaromíra, že při narození jeho na nebi se blížil Mars k Venuši; avšak ne snad tím způsobem, jenž zavdal základ tak zvanému homerskému smíchu všech nebeských obyvatelův a uvedl onen zamilovaný párek v nevýslovné rozpaky. Neškodilo by sice, aby z podobného blížení se starých reprezentantův pominulé nebeské slávy nový povstal smích; neb ten homerský je již, bohužel! příliš otřepaný. Básníci ho užívají ku vzkříšení svého vtipu; malíři jej líčí v historických obrazech chemickými barvami; hudebníci skládají o něm celé symfonie a šestiaktové opery; divadelní hercové berou si z něho příklad při pekelném smíchu Moora, a stavitelové, chtějíce jej nade vše to zvěčniti krásnými budovami, snaží se stavěti tak nemotorně, že každého popadne jeho vševládná moc, kdo se na ty nejnovější stavby dívá. Celý svět hoví jeho kultu.

Na Jaromíra zdála se veselosť rozesmáných bohův působiti tím způsobem, že mnozí po moudrém rozvažování uznali za dobré, nazvati jej veselých rodičův dítětem.

Mladý Jaromír Višňovský byl syn zámožného kupce a pocházel z čisté české krve, ač nazýval svým domovem hlučnou Vídeň. Mimo sestru, která brzy umřela, neměl Jaromír žádných druhův svého dětinství. Šťastní manželé, vidouce v něm jedinou naději svou, hleděli k tomu, aby se rozpustilému kloučkovi stalo ve všem po přání a po vůli. Přílišnou láskou rozmazlený hoch neměl, i když již léta upomínala, pražádné chuti k jaké úsilovné práci.

Jako všickni kupci, chtěl i starý Višňovský, aby se útlý synáček zasvěcoval v tajné moci kreditu a debetu; avšak rozmařilý Jaromír neukazoval ani jiskérky jakého

přilnutí k cifrám, zabývaje se jedině jako hračkou na ukrácení dlouhé chvíle malířstvím.

Hračka ta však proměnila se během času v náruživosť — a tato rostla k nemalému želu starého kupce vždy více. Jedině k tomu přinutil starý Višňovský Jaromíra, že maloval černou barvou jeho firmu na všecky bedny, sudy a vaky, a to s takou uměloství, že důvěra ve jmeno Višňovského tím znamenitě získala.

Z pisárny se však mladý Jaromír ihned vytratil, kdykoliv otec vykročil přes práh, a korespondence, které vedl, vlastně vésti měl mladík, nedočkaly se nikdy pošty, neuchopil-li se někdo jiný té práce. Za to však stál Jaromír celé odpoledne jako přikovaný u svého malířského podstavku a rozmazal za týden po desíti váčcích drahých barev.

Tak se stal z budoucího principala věrný ctitel plátna a štětců: a Jaromír bavil se místo společností kněhvedoucího a prvního korespondenta spolkem všelikých tříčův barev a plátna, kteří se vůbec malíři akademickými nazývají.

Po smrti Višňovského dostalo se řízení kupecké do cizích rukou; a že Jaromír vší svou synovskou autoritou vzpíral se proti matce, která hrozila mu tím úmyslem, že ho učiní synem dvou otcův: přešla veliká část nabytého rodinného jmění v počestné ruce prvního kněhvedoucího, který chtěl čestným způsobem rozděliti se s vdovou, když se odhodlá, státi se jeho paní. Smrť její však učinila této rozepři rychlý konec a Jaromír stal se pánem své vůle a svého jmění, které mu ještě z milosti domácího personalu a několika advokatův uchováno.

Nastal nyní veselý, a jak sám říkával, idealní život. Brzy najat byl byt, jaký se slušel na moderního malíře,

v nejlidnatější části města otevřena jest dílna nejen pro přísně umělecké výtvory v oboru malířském, nýbrž i pro genialně vynalezené předměty mistrů kuchtíkův a spediterův francouzského vína.

Že měl za takových okolností náš Jaromír dost navštěvovatelův své dílny, každý si snadně pomysliti může. Zda-li však umělecká jeho sláva něco se tím zvýšila, čili jeho umělosť větší dokonalosti nabyla: o tom šlo různé mínění. Veselá a něco lehká mysl, jížto Jaromír dařen byl od matky přírody, nedopustila rozumu volnějšího přístupu k srdci mladíka, jenž žil do světa, jako kdyby čas neměl na sobě trpký příměsek temné budoucnosti.

Konečně počal nahlížeti, že krásnému, bezstarostnému životu konec; že se nachází na hladkém dně prohýřeného dědictví; že mu nastává nový život, mnohem rozdílnější toho, který doposuď vedl. Viděl též, že jeho přátelé, již se dříve obdivovali jeho obrazům, přestali ho navštěvovati a se svými návštěvami ukončili též chválu; že odletěli jako družné mouchy, když vyssály med náhodou kdesi rozlitý.

Starostí o svou existencí probuzen byl Jaromír z toho závratného kola víru hýřivého života. Viděl se nucena napnouti všech svých sil, aby dokázal sám sobě, zdali v něm skutečný plamen něčeho vyššího hárá. Tak procitla jiskra pravého povolání v nitru jeho a vedla drahou pevného uvědomění k slavnému cíli.

Přísní a znalí soudcové jeho obrazův v posledním čase vyvedených viděli v mladíku pěkný talent a snažili se poskytnouti mu podpory. To však nesrovnávalo se s hrdou jeho myslí, kteréž nabyl uvědoměním své ceny; ba odhodlal se nyní s tou samou lehkou nedbalostí a nenucenou resignací k životu chudého umělce, s jakýmž bez-

starostným duchem žil dříve v pohodlnosti a hojnosti, nezabíhaje myšlénkami v budoucnosť. Vyplývá podobná lhostejnosť z jakéhosi příměsku flegmatického živlu spojeného nevyzpytatelným způsobem s jinak sanguinickým temperamentem povah druhu takového, k němuž náležela mysl Jaromírova. Též pevné a úsilovné snažení jeho otupilo ho jaksi proti všemu, co se nestýkalo s jeho ideály, s jeho myšlénkami, přenášenými na svět mocí jednoduchých barev, s jeho vlastní individualností.

Po nějakém čase, když se byla jeho duše nabažila ouplné samoty a tichosti: počalo v něm vznikati přání, podívati se do světa. Rozmanitosť a věčné střídání, toť jsou nejprvnější živlové každé výstřednější bytosti; pokuď se člověk necítí pohnuta, vystoupiti z poměrův těch, které ho nějaký čas v lůně svém poutají: dotuď neučinil duševní život jeho žádného pokroku. Jen jaksi věčnou nespokojeností, ačže ve smyslu šlechetném, tříbí se snaha a člověk nabývá pravé ceny teprv zdokonalováním jednotlivých stupňův svých duševních sil.

Jaromír opustil brzy Vídeň. Loučení nečinilo mu velikých těžkostí: leda že přece trpký cit prochvěl jeho srdcem, zakaliv veselou mysl na krátký okamžik, když viděl, že nikdo z dřevnějších přátel více nenavštívil schudlého umělce. Nedlouho však trudila ho myšlénka tato. Brzy zmocnil se ho cit krásný, plný netušených dosuď sladkostí: cit ouplné svobody a pěkného uvědomění jarých a nadějných sil.

Pozdržev se krátký čas v Solnohradě, přišel pak do Lince, odkuď přes Prahu cestovati chtěl do Němec.

Náhoda tomu chtěla, že si najal v témž domě byt, kde bydlel mladý houslista Koutský.

Jak dlouho potřebují dva mladíci se vídati a mlu-

neznali ještě nynější rozervanství a strašné spisy Victora Huga.

Mimo to svědčila i ta náhoda o budoucím štěstí Jaromíra, že při narození jeho na nebi se blížil Mars k Venuši; avšak ne snad tím způsobem, jenž zavdal základ tak zvanému homerskému smíchu všech nebeských obyvatelův a uvedl onen zamilovaný párek v nevýslovné rozpaky. Neškodilo by sice, aby z podobného blížení se starých reprezentantův pominulé nebeské slávy nový povstal smích; neb ten homerský je již, bohužel! příliš otřepaný. Básníci ho užívají ku vzkříšení svého vtipu; malíři jej líčí v historických obrazech chemickými barvami; hudebníci skládají o něm celé symfonie a šestiaktové opery; divadelní hercové berou si z něho příklad při pekelném smíchu Moora, a stavitelové, chtějíce jej nade vše to zvěčniti krásnými budovami, snaží se stavěti tak nemotorně, že každého popadne jeho vševládná moc, kdo se na ty nejnovější stavby dívá. Celý svět hoví jeho kultu.

Na Jaromíra zdála se veselost rozesmáných bohův působiti tím způsobem, že mnozí po moudrém rozvažování uznali za dobré, nazvati jej veselých rodičův dítětem.

Mladý Jaromír Višňovský byl syn zámožného kupce a pocházel z čisté české krve, ač nazýval svým domovem hlučnou Vídeň. Mimo sestru, která brzy umřela, neměl Jaromír žádných druhův svého dětinství. Šťastní manželé, vidouce v něm jedinou naději svou, hleděli k tomu, aby se rozpustilému kloučkovi stalo ve všem po přání a po vůli. Přílišnou láskou rozmazlený hoch neměl, i když již léta upomínala, pražádné chuti k jaké úsilovné práci.

Jako všickni kupci, chtěl i starý Višňovský, aby se útlý synáček zasvěcoval v tajné moci kreditu a debetu; avšak rozmařilý Jaromír neukazoval ani jiskérky jakého

přilnutí k cifrám, zabývaje se jedině jako hračkou na ukrácení dlouhé chvíle malířstvím.

Hračka ta však proměnila se během času v náruživosť — a tato rostla k nemalému želu starého kupce vždy více. Jedině k tomu přinutil starý Višňovský Jaromíra, že maloval černou barvou jeho firmu na všecky bedny, sudy a vaky, a to s takou umělostí, že důvěra ve jmeno Višňovského tím znamenitě získala.

Z pisárny se však mladý Jaromír ihned vytratil, kdykoliv otec vykročil přes práh, a korespondence, které vedl, vlastně vésti měl mladík, nedočkaly se nikdy pošty, neuchopil-li se někdo jiný té práce. Za to však stál Jaromír celé odpoledne jako přikovaný u svého malířského podstavku a rozmazal za týden po desíti váčcích drahých barev.

Tak se stal z budoucího principala věrný ctitel plátna a štětců: a Jaromír bavil se místo společností kněhvedoucího a prvního korespondenta spolkem všelikých tříčův barev a plátna, kteří se vůbec malíři akademickými nazývají.

Po smrti Višňovského dostalo se řízení kupecké do cizích rukou; a že Jaromír vší svou synovskou autoritou vzpíral se proti matce, která hrozila mu tím úmyslem, že ho učiní synem dvou otcův: přešla veliká část nabytého rodinného jmění v počestné ruce prvního kněhvedoucího, který chtěl čestným způsobem rozděliti se s vdovou, když se odhodlá, státi se jeho paní. Smrť její však učinila této rozepři rychlý konec a Jaromír stal se pánem své vůle a svého jmění, které mu ještě z milosti domácího personalu a několika advokatův uchováno.

Nastal nyní veselý, a jak sám říkával, idealní život. Brzy najat byl byt, jaký se slušel na moderního malířc,

v nejlidnatější části města otevřena jest dílna nejen pro přísně umělecké výtvory v oboru malířském, nýbrž i pro genialně vynalezené předměty mistrů kuchtíkův a spediterův francouzského vína.

Že měl za takových okolností náš Jaromír dost navštěvovatelův své dílny, každý si snadně pomysliti může. Zda-li však umělecká jeho sláva něco se tím zvýšila, čili jeho umělost větší dokonalosti nabyla: o tom šlo různé mínění. Veselá a něco lehká mysl, jížto Jaromír dařen byl od matky přírody, nedopustila rozumu volnějšího přístupu k srdci mladíka, jenž žil do světa, jako kdyby čas neměl na sobě trpký příměsek temné budoucnosti.

Konečně počal nahlížeti, že krásnému, bezstarostnému životu konec; že se nachází na hladkém dně prohýřeného dědictví; že mu nastává nový život, mnohem rozdílnější toho, který doposud vedl. Viděl též, že jeho přátelé, již se dříve obdivovali jeho obrazům, přestali ho navštěvovati a se svými návštěvami ukončili též chválu; že odletěli jako družné mouchy, když vyssály med náhodou kdesi rozlitý.

Starostí o svou existencí probuzen byl Jaromír z toho závratného kola víru hýřivého života. Viděl se nucena napnouti všech svých sil, aby dokázal sám sobě, zdali v něm skutečný plamen něčeho vyššího hárá. Tak procitla jiskra pravého povolání v nitru jeho a vedla drahou pevného uvědomění k slavnému cíli.

Přísní a znalí soudcové jeho obrazův v posledním čase vyvedených viděli v mladíku pěkný talent a snažili se poskytnouti mu podpory. To však nesrovnávalo se s hrdou jeho myslí, kteréž nabyl uvědoměním své ceny; ba odhodlal se nyní s tou samou lehkou nedbalostí a nenucenou resignací k životu chudého umělce, s jakýmž bez-

starostným duchem žil dříve v pohodlnosti a hojnosti, nezabíhaje myšlénkami v budoucnosť. Vyplývá podobná lhostejnosť z jakéhosi přímésku flegmatického živlu spojeného nevyzpytatelným způsobem s jinak sanguinickým temperamentem povah druhu takového, k němuž náležela mysl Jaromírova. Též pevné a úsilovné snažení jeho otupilo ho jaksi proti všemu, co se nestýkalo s jeho idealy, s jeho myšlénkami, přenášenými na svět mocí jednoduchých barev, s jeho vlastní individualností.

Po nějakém čase, když se byla jeho duše nabažila ouplné samoty a tichosti: počalo v něm vznikati přání, podívati se do světa. Rozmanitosť a věčné střídání, toť jsou nejprvnější živlové každé výstřednější bytosti; pokuď se člověk necítí pohnuta, vystoupiti z poměrův těch, které ho nějaký čas v lůně svém poutají: dotuď neučinil duševní život jeho žádného pokroku. Jen jaksi věčnou nespokojeností, ačže ve smyslu šlechetném, tříbí se snaha a člověk nabývá pravé ceny teprv zdokonalováním jednotlivých stupňův svých duševních sil.

Jaromír opustil brzy Vídeň. Loučení nečinilo mu velikých těžkostí: leda že přece trpký cit prochvěl jeho srdcem, zakaliv veselou mysl na krátký okamžik, když viděl, že nikdo z dřevnějších přátel více nenavštívil schudlého umělce. Nedlouho však trudila ho myšlénka tato. Brzy zmocnil se ho cit krásný, plný netušených dosuď sladkostí: cit ouplné svobody a pěkného uvědomění jarých a nadějných sil.

Pozdržev se krátký čas v Solnohradě, přišel pak do Lince, odkuď přes Prahu cestovati chtěl do Němec.

Náhoda tomu chtěla, že si najal v témž domě byt, kde bydlel mladý houslista Koutský.

Jak dlouho potřebují dva mladíci se vídati a mlu-

viti vespolek, aby mezi nima vzniklo přátelství? Za několik dní, poznavše jeden cenu druhého, nemohli odloučeni býti od sebe déle a Jaromír a Václav stali se Orestem a Pyladem.

II.

Uplynulo několik neděl. Jaromír, vida ve svém příteli neobyčejného hudebníka, jenž by mohl slaviti i ve velkých městech triumfy, přemlouval ho všemožně, aby zůstavil nynější nevděčné postavení a podíval se do světa. Dlouho se zdráhal Václav. Nedůvěřovav sobě, myslil, že opustiv místo skromného houslisty při divadelním orchestru, pokazí si celou budoucnosť. Konečně se na dlouhé domlouvání svého přítele rozhodl a po krátkém čase uzavřeno, že oba opustí Linec, že projdou jižní Čechy a popílí pak k prozatimnímu cíli putování, ku — Praze. Jak uzavřeno, tak i provedeno.

Na jaře vypravili se na cestu. Zdrževše se krátký čas v Budějovicích, kdežto nekvete kalifornské zlato umělcům, zamířili přímo do Plzně.

Nedaleko Plzně překvapil naše pocestné déšť, a laskavým čtenářům již známo, v jakých rozpacích se nacházela celá společnosť, o jejížto jednotlivých údech jsme se právě zmínili, sledovavše jejich původ až v onen čas, kde za kolébku vyměnili housle a štětec a za darovaný marcipán rozškubaný oděv cestujících umělců.

Jenom počestný Bartoš ještě je neznámou osobou v tomto divadle: předvedu tedy i jeho původní životopis laskavému čtenáři, ponechaje další studium auten*tických pramenů* a zdrojů o jeho dřívějších neznámých

příhodách způsobilejšímu starožitníkovi, než já jsem, aby se nedělo bezpráví tak vážné a důležité osobnosti, jako je náš Bartoš.

V memoarech jisté učené osoby, kteráž vydala své zápisky ve francouzské řeči bez jmena, nacházejí se o Bartošovi následující data:

„Hadrián Bartoš pochází ze šlechtické rodiny francouzské, která sdíleti musela za časův revolucí nehody jako mnozí jiní. Přestěhovala se do Čech a zde zčeštila se do čista, udrževši jedině svoje jmeno čistě francouzské. Když děd Hadriána Bartoše stal se otcem otce jeho, tu umřel, zůstaviv svému synu na smrtelné posteli poslední vůlí ztvrzenou povinnosť, aby hleděl udržeti rod svůj budoucnosti. Z té příčiny oženil se otec našeho Bartoše, zamilovav sobě, jak to velicí páni často činívají, docela obyčejnou dívku, která sloužila u ovčáka .. ského dvorce.“

Zde připomenouti sluší, že ani statek ani ves zřejmě udána, odkuď vlastně pocházela počestná matka našeho Bartoše. Pokračuje životopisec pak takto dále:

„Otec Bartošův hleděl všemožně utajiti svým příbuzným tuto skvrnu rodinné cti: a uzavřel spolu, ukrývati svůj původní stav dorostajícímu synkovi, který místo školy chodil pást housata váženému sousedovi starého otce, jenž se živil, ač velmi nešlechtickým řemeslem ševcovským, přece počestně a svědomitě. Aby svého synka neuvrhl snad v zármutek a neštěstí, neřekl mu dosuď ničehož, což by ho bylo seznámilo s praděd jeho. Teprv na smrtelné posteli chtěl mu starý švec vše objeviti. Avšak neblahý osud zdál se vládnouti touto nešťastnou rodinou. Otec našeho Bartoše, opozdiv se jednou příliš v hospodě, kamž, jak říkával, jedině ze zvyku chodíval,

šel trochu nejistou nohou po lávce přes široký potok vedoucí, a ztrativ rovnováhu, spadl do vody, z níž jej sousedé teprvé druhý den vytáhli. Po jejich moudré radě všeobecně uznáno, že víc nedýchá a že se bezpochyby utopil. Prohledávali kapsy, zdali nenaleznou nějaký list svědčící o příčině samovraždy; dopídili se však jenom trojníku, kterýž mu dodal na poslední dvacetník včera hospodský, poctivý prý to člověk a svědomitý. Násilnou touto smrtí zahaleno tajemství o rodině slavné našemu Bartoši dočista, a tak on se považuje jedině za syna ševce utopeného.

Bartoš, poslední větev vyhnaného šlechtického rodu, byl mladá léta vojákem: a neznámo je, zdali panující mír aneb nedostatek vůdcovských schopností byl příčinou, že to přivedl jen na sprostého. Když vysloužil kapitulací, odebarl se do Lince a zvláštním usmáním se bohyně Štěstěny dostal se k městskému divadlu za posluhovače.

Tuto hodnosť opustil později a vstoupil do služby Koutského."

Zde končí životo- a rodopis, jednající o rodině Bartošův. A my připojiti musíme k seznámení laskavého čtenáře s věrným průvodcem našich umělců následující:

Koutský brzy poznal, že Bartoš je prapoctivá duše a že se naň může v každou dobu spolehnouť. Odevzdal mu tedy celé hospodářství, a brzy počal se jeviti jakýsi vojenský pořádek v bytu houslisty. Noty neležely více na stole, na posteli, na židlích, na almaře, nýbrž urovnány trůnily ve zvláštní schránce u okna. Boty nebyly více odloučeny od sebe celou prostorou pokoje, a když měl Koutský zapotřebí vestu, nemusel teprvé prohledať všecky kouty komnaty, aby se jí dopídil.

Bartoš přilnul brzy k svému pánu s celým srdcem.

A když později poznal Koutský svého přítele Jaromíra, byli tito lidé takřka rodinou a žili patriarchalně jako žid na poušti.

Zponenáhla počal se považovati Bartoš za jejich otce, vedl všecky účty, při jichž vyrovnávání povždy překonati musel nepočetnou řadu těžkostí, jelikož, však nikoliv jeho vinou, vydání převyšovalo obyčejně součet příjmů.

Tak se stal časem Bartoš kasírem, inšpektorem, správcem domu, sluhou, někdy i kuchařem a sklepníkem, jakož i komorníkem a číšníkem našich umělcův a spojoval všecky tyto hodnosti s takovou francouzsko-lehkou nedbalostí a přece i svědomitostí českou, že Jaromír a jeho přítel přiznati se musili, že Bartoš je skutečný poklad. I když nastaly později krutější doby, snášel Bartoš nedostatek s touž odhodlaností jako jeho páni. Ba uměl pak sobě jejich nekonečnou náklonnosť zvláště tím získati, že častokráte s veselou myslí odhodlal se zaspati hlad a krásnými sny o bohatství a hojnosti vyplniti prázdný žaludek.

Takto seznámivše laskavé čtenářstvo s hlavními osobami povídky, vrátíme se opět k nim. Opustili jsme je v nepříliš lahodné a příjemné situací na počátku těchto listův.

Bartoš objímal se ještě se sladkým spánkem, ač ho tu a tam navštívila notná krápěj, spustivši se s vysokého dubu.

Jaromír, ukončiv velmi skrovnou večeři, vyndal poslední, navlhlé cigaro z mokré kapsy u kabátu a vytahoval nůž, aby je rozdělil na dva stejné díly a popřál turecké té pochoutky i svému příteli. Tento pozorovav jeho počínání, pravil:

„Nebuď dětinský, Jaromíre, a kuř sám; já v takové situací nemám ani mnoho chuti dýmati. A pak sám nevím, jak si zapáliš.“

„Ba, na to jsem zapomněl, že budou sirky též promoklé. Zkusím to přec!“

Po dlouhém namáhání zapálil cigaro a dýmaje obrovskými tahy, osvědčoval se býti šťastným, jako vládce nad desaterem panství.

Nastalo opět ticho. Déšť se zmáhal čím dál tím více; bouře hučela z daleka jako tisíc vodopádů, když se rozbouřeně valí po vzdorných skaliskách v hlubokou propast.

Schýlil se skoro večer.

„Potrvá-li déšť ještě několik minut, budu promoklý až pod kůží,“ prohodil mrzutě Václav, opřev o mokré koleno pravou ruku, v níž na polo hlava spočívala, anto levice držela na silné holi jeho veliký slaměný klobouk jako deštník.

Místo odpovědi roztáhl se Jaromír celým tělem do vlhkého mechu a s nadšeným výrazem deklamoval Uhlandovu báseň: „Sedmero pijáků“.

Tou deklamací probudil se starý Bartoš. „I zpropadená věc!“ počal vítati dostavující se večer, „ještě jsme v tom loupežnickém lese? — U čerta!“ pokračoval dále, když mu nikdo neodpověděl, tapaje rukama po svém těle, „jako bych byl někde v teplé lázni byl! Tak se ze mne kouří!!“ Ohlížel se, jako by nechtěl věřiti, že nejsou v lázni, a obrátiv se k Jaromíru, pravil: „Mladý pane! Já bych měl takhle chuť pustiť se napřed silnicí, abych se poohlídl po nějaké hospodě. Přes noc tu přece nemůžeme zůstati. Jak se mi zdá, jsem skrz na skrz promoklý: neuškodí mně tuším ta cesta. Zatím snad přece déšť trochu uleví a já pak opět se vrátím pro vás, pánové.“

„Dobře máš, Bartoši!“ pravil Jaromír. A již se chopil Bartoš svého zboží, svlékl děravé boty, že prý je večer a nikdo ho nezná, a šoupnuv je na rameno, odcházel.

„Nebude-li ho hospodský považovati za bludného žida, divil bych se velice,“ pronesl Jaromír, a obrátiv se k Václavovi, ptal se sentimentalně: „Jak se ti líbí naše situace, příteli? Není to krásný život, zabývati se jedině přírodou, na jejích prsou ssáti co zdárný syn, i když třeba prší?“

Václav se s chutí zasmál nikoliv tak smyslu pronešené řeči, jako výrazu, s nímž deklamoval Jaromír poslední slova.

Ve smíchu pustil hůl, na níž se kolíbal slaměný klobouk jako hustý vršek palestinské palmy, a ctihodná tato pokryvka hudebníkovy hlavy kutálela se větrem hnaná od dubu až k silnici, kdežto vír se o ni opřel a mrštil jí na deset kroků dále do kaluže.

„Aby do tebe sto šípův!“ zaklel Jaromír, „poslední zbytek městské slávy koupá se v kalužině! To nám uškodí, Václave! to je zlé znamení.“

„Naopak, příteli!“ odpověděl Václav, vraceje se s veselou tváří, a zahoukna vítězně nad hlavou, držel ulovenou větru kořist. „Drahý bratře! skrze les viděl jsem na silnici krytý kočár; co nevidět pojede okolo nás.“

„Dobrá, Václave! musí se zastaviti buď dobrotou čili po násilí,“ prohodil Jaromír, vyšvihnuv se se svého lůžka a pozíraje na silnici. „Možná, že bude rázem naší bídě učiněn konec. Dejž jen pán bůh, aby vůz nebyl naplněn ženskými!“

„Nějaký tlustý pán sedí v kočáře,“ deklamoval Václav, jako by ohlašoval osudy bitvy v posledním jednání panny Orleanské. „*Nemýlím*-li se, sedí tam sám,“ dokla-

dal veseleji; „kdybych jen aspoň své housle umístiť mohl někam do sucha," pokračoval sentimentalně Václav s rostoucím zápalem.

„Musíme na každý způsob zastaviti kočího," pronesl vážně Jaromír.

Co se takto přátelé umlouvali, přirachotil vůz. Byl to stroj velebný, vzácná památka na minulé století, prastarobylé formy. Po stranách visely místo oken rozpukané kožené záclony upomínajíce na časy patriarchalního cestování; kozlík byl vysoký jako nějaká zachovaná věž polosesutého hradu; sedadla kryta byla střechou, která se podobala svou původní formou nějaké chyži amerických Indianův. V zadu řinkalo rozbortěné šlapátko. Kola se pohybovala ještě dosti pravidelně, vyjma zadní pravé, jež se točilo jako kometa Karla Pátého okolo osy devatenáctého století.

„He! kočí, zastavte!" zvolal hromovým hlasem Jaromír, jenž, v jedné ruce hůl, v druhé zamazaný vak, připravil se k outoku na cestující.

Kočí bezděčně zastavil, nevěda v prvním okamžení, koho má před sebou. Zevnějšek našich umělcův nevyzrazoval sice hrozný úmysl; nebyl však též s to, aby nevzbudil podezřelých o nich myšlének. Neboť neobyčejnosť podobného výstupu zdála se hroziti nebezpečenstvím.

Spodky Jaromírovy deštěm promoklé přilepovaly se na silné oudy jeho; s dlouhých vlasů naskrze provlhlých sbíhala voda na aksamitovou kazajku; malířská hůlka, užívaná nyní za podporu těla, pouštěla rozmazanou na sobě barvu, k neštěstí červenou, po rukou mladého malíře, a na vaku sbíhaly se též všecky odstíny barev, mezi nimiž rudá měla největšího podílu. Tak se zdálo, že majetník krvavých rukou a zakrváceného balíku, v němž

kočí v hrůze své viděl šaty nebožtíka, spáchal snad hrozný čin.

K tomu ještě blížil se právě Václav s truhlicí zaobalenou ve velký kabát.

V ouzkostném překvapení považoval kočí truhlík onen za mrtvolu, zahalenou v šat vražedníkův.

Celý omráčen div na kozlíku neomdlel, domnívaje se, že upadl s pánem svým v ruce zločincův.

„Pro svaté rány! milostpane!“ vynutil ze sebe s výrazem smrtelné ouzkosti.

Vzkřiknutím tímto vyburcován byl ve voze milostpán ze spánku, v nějž ho byl venkovský kočár svým roztomilým kolíbáním ukonejšil vzdor všemu lijáku a rachocení hromu.

Vyhledl z vozu, odestřel koženou záclonu a trhl sebou nazpátek; strach jeho předčil ještě důkladnějším ulekutím bezpříkladnou ouzkost kočího.

„Ujížděj, osle, co můžeš!“ zalichotil vůdci rychlých běhounů; sotva připjal třesoucí se rukou koženou záclonu a připravoval se na zdařbůh ke smrti.

Naši umělci divili se nemálo, nemohouce sobě vysvětliti podivné počínání majetníka kočáru a smrtelný strach kočího, jenžto drkotal zuby jako klapačkami na ptáky.

Kočí se neměl k rozkazu pána svého, obávaje se, že by trhnutí koní stálo ho život.

Aby celé té sceně rychlý konec učinil, přistoupil Jaromír ku dvířkám kočáru a pravil s celým půvabem řeči a s nekonečnou zdvořilostí silným hlasem, aby pána ve voze z mrákot probudil: „Neračte se horšit, pane, že vás zdržujeme. Naše cesta jde přímo k Plzni; zpropadený déšť nás překvapil skoro u cíle. Prosíme tedy,

byste nám dopřáti ráčil nějakého, byť i skrovného místečka ve voze.“

„Kdo jste?“ ozval se úzkostí třesoucí se hlas ze vnitřku vozu.

„Docela poctiví lidé!“ odpověděl lakonicky Jaromír. „Záleží li vám na našem stavu, služiž vám za odpověď, že můj přítel zde je hudebník a já malíř.“

Ve voze bylo dosuď ticho jako v hrobě. Pán zdál se přemýšleti, zdali to není jen nalíčená maskaráda, jakož to činíval neblahé paměti Rinaldo, aby tím jistěji oloupiti mohl pocestné.

Po chvílce rozestřela se však kožená opona a milostpán vykoukl z vozu. Jeho obličej byl plný a červený, a našim přátelům zdálo se, jako by ouplněk měsíce vycházel po dlouhé bouři.

Jaromír považoval to za dobré znamení, a počal vyjednávati s milostpánem, který uspokojen resultatem svého pátrání poznával, že celý ten strašlivý příběh ukončí se snad šťastně. Václav zatím vykládal kočímu, že v onom balíku má truhlík s houslemi, které by rád uchránil před deštěm.

Kočí nabyv tímto výkladem ztracené zmužilosti, chtěl svou dřívější chybu napraviti, a že byl člověk srdce velmi citlivého, nabídl se i bez dovolení pána svého, že ustoupí milerád jednu část svého tvrdého sedadla na kozlíku panu muzikáři. Jiný by byl snad nakládal nemilosrdně se suplikantem, jenž se šťastnou náhodou proměnil z loupežníka v obyčejného člověka.

„Chcete-li se postaviti v zadu na šlapátko, nemám nic proti tomu,“ dokládal po dlouhém vysvětlování milostpán, v němž byl zatím Jaromír poznal pana městského radu. „Druhý pán ať se umístí ke kočímu.“

„Děkujeme vám srdečně za vaši nekonečnou laskavost, pane rado!“ pravil Jaromír, ukloniv se s holí a s zamazaným vakem; „mám však ještě jednu velikou prosbu. Můj přítel totiž je v nemalém rozpaku se svými houslemi. Nemohl by je s vaším dovolením umístiť někam do vozu? To víte, vlhkosť škodí hudebnímu nástroji více, nežli ve hře neumělá ruka!“

Pan rada si povzdychnul. Kam dáti housle, nežli někam pod sedadlo? A pan rada měl vstát!... Přemohl se však heroickým rozhodnutím a snažil se vyplniti prosbu malířovu, aby se snad nezdál nezdvořilým k pocestným, v nichž poznávati počínal lidi velice se lišící od oněch, za které je byl dříve měl.

Václav uložil svůj drahocenný poklad s utěšenou myslí do truhlíku pod sedadlem, ačkoliv i tato jeho blaženosť něco truděna byla nešťastnou myšlénkou, aby se snad náhodou při neobyčejném pohybu kočáru sedadlo neprobořilo pod vážnou tíží obrovské šířky požehnaného tílka pana městského rady. Přece však s nelíčenou radostí zasedl si ku kočímu na kozlík.

Co zatím Václav podlé kočího oblíkal svůj promoklý, velectihodný šosatý kabát, dav sobě na hlavu deštěm pomadovanou špinavý, blátivý klobouk, a ověsil sobě plechový cilindr s notami všelikých rond, koncertův a arií od Paganiniho, Mozarta, Lipinského, Sfora, Davida a jiných: počali se hustí mrakové na temném obzoru zponenáhla děliti a netrvalo dlouho, pokukovala již sem tam hvězdička, až se objevila bledá tvář měsíce ze šedých oblakův.

Tímto výjevem rozveselila se mysl hudebníka a Václav bručel s kozlíku píseň od skladatele slov veleznámého, k níž si byl sám nápěv vymyslil:

Ó radostné cestování,
Čtvero pánův na vozíku...“

Ani Jaromír neváhal vystoupiti na vykázané mu místečko, ač bylo mnohem nebezpečnější, nežli Václavovo; neboť, když hodiv vak s barvami na šlapátko, dobýval se všemi silami nahoru, aby opanoval trůn tak mnohého hrdého lokaje panského, chytil se trochu nešetrně za kožená pouta připevněná na hořejší části střechy: zpuchřelé dratve popustily nezvyklému hmatu a Jaromír by byl málem ležel celým tělem v blátě na silnici.

Konečně ohledav vše, jak po tmě mohl, a seznav, kde co nebezpečného, zakochal se svou fantazií v obraz, jaký představoval tento povoz, a přemýšlel o vyvedení celého toho výjevu na plátno, jenž by se byl zajisté za dobrý žanrový obrázek hodil. Uzavřel, dáti na památku panu radovi městskému vyobrazení setkání se s ním.

Bylo as k jedenácté hodině v noci.

Na cestě ohlíželi se naši přátelé střídavě po Bartoši. O něm však nebylo ani vidu.

Když se blížili k městu Plzni, zahnul kočí okolo nízkého domku, u jehožto dveří se rozkládala lávka. Bouře zatím pšestala úplně; měsíc svítil dvojnásobním leskem. Při jeho záři poznal Václav, že někdo odpočívá na lávce té, a když dojel vůz blíže, poznali přítele Bartoše, jenž se těšil pokojným spánkem, pod hlavou maje nábytek umělcův.

Rachocení vozu probudilo ho z krásných snův o veliké telecí pečeni s okurkovým salátem. Též viděl ve

snách devět a devadesát sudův Plzeňského piva, a lakominy tak silné sbíhaly mu do úst, že samou radostí plakal.

Jaromír zavolal naň. Bartoš vztrhnuv se, uchopil svůj truhlík a běžel za vozem.

Šťastnou náhodou spočívala tu noc celá Plzeň v líbém spánku, když právě vůz rachotil po předpotopním dláždění venkovského města. Jinak by byl musel pan městský rada k své nemalé mrzutosti viděti, jak se veškeré obyvatelstvo sbíhá kolem povozu jeho. Zajisté by byla i mládež a|všecko potomstvo fabrikantův pověstného piva dostavilo svůj kontingent k velikému shluknutí, aby se obdivovalo novým jeho lokajům a přepodivné jejich livreji.

Loučení nebylo dlouhé, když se byl konečně vůz zastavil před domem pana rady. Po srdečném díkův vzdání se strany našich známých a po velmi ospalé odpovědi se strany pana rady, rozešla se pak celá společnost.

Kočí a koně klopýtali do konírny; pan rada kutálel se po širokých schodech svého pěkného domu přímo do teplé postele a naši umělcové nemuseli dlouho hledati jim odporučený hostinec, ant právě naproti ukazoval celému světu svou šeredně namalovanou firmu. Bartoš trhl tak silně zvoncem, že přece po půl hodině přibatolil se podomek s ohromným klíčem, a hosti, jako ovce při vstoupení do domu je počítaje, přivítal jakýmsi pozdravením, kteréž nelišilo se mnoho od obvyklé frazí venkovských těchto tyranův, když odkazují někoho k čertu!...

III.

Pan městský rada Plachý, s nímž se byl právě laskavý čtenář náhodou seznámil, nebyl — abychom jej uchránili proti snadné domněnce, že snad vždycky bo-

jácný býval, jak se osvědčil za minulé noci — sice hrdinou, jako mnozí z jeho kolegův, uměl však přece vážně vystoupiti, kde se jednalo o rozhodnutí důležité věci. Litujeme, že ho čtenář poznal právě v okamžiku, kdežto se druhá stránka jeho povahy objevila, ačkoliv situace lehko jej může omluviti; neboť opanuje i člověka rozvážného strach jen tehdy, když je v nepředvídaném nebezpečenství života. A sezení městské rady venkovských měst nebývá za dnešních dnův příliš hlučné.

Plachý měl i mimo hrdinskou mysl ještě mnoho jiných dobrých vlastností, nad nimiž se vznášela jako koruna nekonečná dobrosrdečnost. Oné však činil výmínku z kruhu oněch lidí, o kterých se říká, že jsouce dobrosrdeční, pokulhávají na rozumu. Plachý byl naopak velmi bystrého ducha, jenže samou skromností nedal nikdy zřejmý důkaz, který by byl přesvědčil odpůrce o skutečnosti jeho.

Pan rada trávil velmi tichý a spokojený život, nepostihnut jsa časovými morovými ranami, jež i sebe moudřejšího člověka přivádějí za našich dnův do nemalých rozpakův. Oné náležel k oněm lidem, kteří dlouholetým neunavným snažením dobudou sobě na svá stará léta pěkného jmění a pak požívajíce lahodného pokoje, na život lidský dozírají nepředpojatým okem.

Každý, kdo se lépe seznámil s Plachým, ctil v něm muže, ne-li učeného, alespoň velmi zkušeného, kterýž své věci, polnímu totiž hospodářství, dobře vyhovuje. Důkaz jeho znalosti v tom oboru lidské moudrosti jevil se tím, že jmění jeho vždy více rostlo — a tak mnohý městský chuděra pohlížel melancholicko-toužebným okem *k jeho* dceři, která jsouc jediným pokladem rodinného

štěstí Plachého, nabývala den ode dne snahou otcovou vždy větší ceny.

Za důstojnosť pana rady městského děkoval vlastně svému nebožtíku otci, kterýž na důkaz vlasteneckého smýšlení na smrtelné posteli odkázal městu svou starodávnou knihovnu a syna s tím přáním, aby brzy nastoupil úřad od otce tak dlouhý čas s nevšední svědomitostí zastávaný. Město ctilo poslední vůli staršího Plachého, a zvláště pekaři hlasovali ku prospěchu odkázaného; neboť prý býval nebožtík Plachý přítelem malého chleba.

Tak se stal pan Plachý městským radou. Byl muž přímý, laskavý a nad míru hostinný k svým nejdůvěrnějším přátelům, ačkoliv i zde dobré míry nikdy se nespustil. A že se veliký počet pánův a hodnostův z města hlásíval o uprázdněné někdy místo takového důvěrného domácího přítele, doví se čtenář něco později.

Všecko rodinné blaho Plachého soustřeďovalo se v krásné dceři, která právě nastoupila v nejbujnějším panenském půvabu svůj sedmnáctý rok — musela ještě býti pravým děckem, neb se často vychloubala, že bude brzy již sedmnáct. — Platila vůbec co první krasotinka Plzně.

Nemysli, čtenáři, že snad proto lhu, pravě, že byla krásná. Arci, že je lehko na venkově dobyti sobě jakési supremacie nad ostatními svého stáří a pohlaví, když je asi půl páta kloudného děvčete v celém městě: to však musím k obraně Emilie říci, že by byla zvítězila svým půvabem a svou krásou i nad celou armadou méně škaredých děvčat sebe většího města.

Vděkuplná Emilie ztratila záhy matku. Co sirotek rostla až do dvanáctého roku na luzích venkovských, navštěvována jsouc dlouhý čas panem preceptorem, jenž

svůj poslední zbyteček moudrosti uchované od plesniviny vylíval do schopné hlavinky roztomilého diblíka. Když Emilie vyčerpala i všecko umění zvané na venku paní „štykerky“, musila dle vůle své tetky a dle přání svého rozmilého tatínka, jenž se nerad k tomu odhodlal, na nějaký čas do Prahy na cvik tak zvaný. Ztrávila asi čtyry léta v hlavním městě u své tetky, sestry pana Plachého, odkud však někdy na návštěvu směla domů přijeti.

Pobytí v Praze svědčilo jí velmi dobře. Přísná ve mravech paní Obrovská, vdova po advokatu, uměla umělou rukou pěstovati rozmazlené, rozmarné a rozpustilé venkovské děvčátko tak, že otec byl překvapen povždycky novou nějakou dobrou stránkou svého mazánka, když přijela buď ven, aneb když on sám navštívil Prahu, což se velmi často stávalo, dokud jeho dítě bylo mimo dům.

Teprv nedávno navrátila se domů. Z počátku bylo jí jaksi teskno po Praze; za krátký čas však uvykla venkovskému pořádku tak, že brzy na Prahu skoro zapomněla.

Byloť to děvče jako srnka. Její veselost, ba někdy rozpustilost byla pěkný výraz nepokalené mysli, a když překypělo někdy její srdce nevázanou lehkou radostí: tu otec vždycky naříkal, že děcko dorostati muselo bez starostlivého dohlížení milovné matky.

Mělať i v skutku povaha Emiliina něco pomíchaného do sebe; neb ač se znamenitě snažila paní Obrovská, aby převrátila povahu bujné venkovanky, přece nemohla přemoci s ní srostlý ráz bujného těkání od předmětu k předmětu, a nedocílila toho, aby na sebe vzala roušku tichého a rozvážnějšího chování, jak panně přísluší, která činiti chce nároky na vzdělanost dobytou v hlavním městě.

Příroda však dá se sice uměle urovnati, ale docela převrátiti nikoliv.

Tak Emilie chovala v sobě něco původní své nevázanosti, a těžko říci, zdali jí tento příměšek více škodil čili snad tím většího půvabu dodával.

Po návratu z hlavního města svěřeno bylo Emilii celé domácí hospodářství. Tu počala vládnouti místo francouzskou gramatikou a všeobecným „Mode-Zeitungem“, kteréž dvě věci jsou nevyhnutelné atributy vzdělání dívek, ohromnou vařečkou v kuchyni a nemalým klíčem od sklepa. Péči, naplňovati čas od času sklep domácí vším, co k hospodářství náleželo, mileráda často postoupila otci, jenž neopominul, mimo zeleniny, brambory a jiné kuchyňské potřeby, zaopatřiti jej i dobrým vínem. Neb výborný sklep: to byla snad nejslabší ze všech děravých stránek pana rady, a velmi mnoho sobě zakládal na chvále a dobré pověsti, která obíhala celým městem, že jeho sklep je nejlepší na deset mil ve vůkolí.

A v skutku dosvědčovaly časté spedice zapečetěných beden — i kdyby to nebylo prozradilo to sladounké tělíčko pěti loktův v objemu a ten přerozkošně v růžovém poli vykvítající nos — že v podzemí pěkného domu pana Plachého se ukrývají poklady nevyslovitelné ceny. A že pověst nelhala, bylo jisto. Žernosecké podávalo si v útěšném chladu věrnou ruku s ohnivým Burgundským, a zápalné Tokajské koketovalo se stydlavým Madejrem. Jako přátelé družil se purpur Mělnický s rozkošným Mannheimským.

Ostatně nabývala tato vína ještě tím větší pověsti, že se jich obyčejně při malých hostinách nešetřilo, a že se podávala po vybrané řadě ve štědré hojnosti rozveselením a žádoucím nebeského pokusu hostům a že takto

nejen bez hospodského a jeho strašlivého ouctu, nýbrž i do chuti přerozkoší každého oblažila.

V domácnosti vypadalo to velmi úhledně; elegance však byla z domu pana rady vypovězena co dočela zbytečná věc. Několik pěkných a zdravých pokojův v prvním patře se všemi příslušnostmi: toť byl byt pana Plachého. Dva pokojíky obývala Emilie ve společnosti se svou tetou a vládla zde s rozmilou švarností a s pořádkem dobrý vkus jevícím. Nábytek všech pokojův nevyznačoval se sice novotou, byltě ještě v tak dobře udrželém stavu, jako když jej starý Plachý koupil, uváděje mladou paní do své domácnosti. Přece však učinilo jeho uspořádání při vstoupení na oko příjemný dojem. V sálu — jak se nazýval největší pokoj obydlí pana rady — lišilo se jedině fortepiano nad míru svou novou formou a světlejší barvou od starobylého kulatého stolu a židlic s vysokými lenoškami, od pohovky bez pružných per a jiných částek domácího nábytku, jak se nachází v pokoji, který je určen pro návštěvy.

Onen hudební stroj, jenž výmínku činil v domácím pořádku, objednán byl od pana rady na zvláštní vůli roztomilé dcerušky teprvé tehdy, když se navrátila z hlavního města. Dlouho se zpěčoval Plachý, tomuto rozmaru své dcery dosť učiniti, nenacházeje objednání hudebního stroje za nevyhnutelnou potřebu. Musil však povolit a konečně zajel schvalně s dcerou do Prahy, aby si Emilie s tetou Obrovskou něco podlé přání vybrala. Raději by se byl odhodlal k tomu, koupiti nějaký stroj na mlácení pro své hospodářství: není tedy divu, že se mu srdce zachvělo, když měl podati cenu neočekávaně velikou za fortepiano.

Avšak vzdor všemu hledání nemohli nalezti tuto

luxuriosní část domácího nábytku v takové barvě, jako bylo ostatní nářadí v sále; a že k vůli hudbě nechtěl pan Plachý vyhoditi vše, co již skoro za půl století srostlo téměř s jeho bytem, odhodlal se konečně, ač s nemalým odporem se strany své rozmilé dcerušky bojovati měl, k tak rušící anomalii, a fortepiano postaveno mezi starobylý nábytek.

Třetí osoba, ježto náležela k obyvatelům tohoto venkovského paláce, byla panička asi padesátiletá, a pravilo se k udržení dobré její pověsti, že je daleká příbuzná pana Plachého, ačkoliv i jinak by byla mohla nebyti tetičkou Emiliinou, aniž by byl snad pan Plachý, co poctivý vdovec truchlící po dávno zesnulé paní, uveden v pokušení. Neboť léta ji chránila již před každou zlou domněnkou a obličej její nechoval ani stopy dost malé snad bývalé krásy její.

Emilie ji nazývala vždycky tetičkou, ačkoliv sama nevěděla, pochází-li z mateřské či otcovské strany dle příbuznosti.

Paní Bety, vdova po okresním fisikovi, byla žena všech dobrých a zlých vlastností svého pohlaví. Bylať velmi dobrého srdce, ještě lepšího umění kuchyňského, velmi čiperná a po domě slídivá vzdor svému stáří; bylať pak veliká milovnice ptákův, malého psíčka a nad vše výmluvná, když měl někdo štěstí či neštěstí porozprávěti s ní.

Obyvatelé tito trávili tichý a spokojený život. Na pana Plachého se vždy štěstí smálo, a když i někdy nějakou ztrátu utrpěl, za rok či za půl léta uměl vyrovnati ji novým ziskem. Emilie, ač někdy svéhlavá a rozpustilá, jako mladá srnka na venkovském luhu, oživovala celý dům zpěvem a hudbou, a tetka bručela v zoufalosti,

že se ten větroplach nikdy nezmění a rozumu a rozvahy nedojde. Jinak nebyl kalen ničímž mír domácí.

Jenom někdy přeletěl bouřlivý mráček přes modré nebe této domácnosti od té doby, co Emilie nastoupila trůn domácího vladaření. Stará Bety velmi nerada pouštěla ze svých vládě uvyklých rukou silné uzdy administrací do nezkušených rukou mladé panovnice, a pan rada stál opět na svém, že je Emilie již dost stará, aby mohla i bez její pomoci vésti domácí hospodářství, a aby teta na svá stará kolena požívati mohla odpočinku ze srdce jí přáného. Toto nepřátelské brojení skončilo se obyčejně tím, že Emilie ráda ustoupila tetičce, a že si pak, majíc klíče od špižíren a sklepů na obvazku po boku spíše k ozdobě pověšené, zasedla vždycky k fortepianu, a co zatím v kuchyni mléko vykypělo či jíška se pálila, hrála ona s nadšenou myslí uvertyru k Donu Juanu. Pak svolila k žádostem odporného parlamentu, representovaného tetou Bety, a mír byl opět vlasti navrácen. — Při tom všem však nesměl býti starý pán doma, sic by se byla mrzutosť tak lehko neukončila. Chtěla-li tomu náhoda, že Plachý byl před polednem doma: tu vyměnila Emilie klávesy s vařečkami a fortepiano s plotnou a zpívala si „Nach der Heimath“, když měřila výražkovou mouku na velmi prosaické knedlíky. Takto ubíhal den po dni, Emilie vkročila do osmnáctého léta, a paní purkmistrová nemohla si vysvětliti, že dosuď nebledne jako její Karolina, která se moří pro pana barona Matonohu, jenž planul ku Karolině tak velkou láskou, jak velké měl dluhy a jak velké bylo věno jediné dcery paní a pana Čivických.

Po noci bouřlivé, v nížto naši umělcové dorazili do Plzně, vstal pan rada Plachý neobyčejně pozdě a snídaní muselo se již po třetí ohřívati. Noviny, kteréž při pravidelném docházení po poště dostaly se z hlavního města třeba čtvrtý den do Plzně, ležely jako bez sebe na stole, čekajíce toužebně na pilného čitatele.

Konečně se otevřely od pokoje pana rady dvéře. Náš milostpán uznal za dobré posnídati v domácí čepičce a v županu, který při veškeré udržělosti ukazoval neomylné známky, že byl před velmi dlouhým časem nový. Že Plachý jmění měl, aby si jiný koupiti mohl, nebylo pochybno; nemohl se však rozloučiti s těmi ušpiněnými rukávy, jako obyčejně těžký bývá odchod od drahého přítele.

Pan rada ráčil čísti v novinách. Četl velmi pozorně, věc to, která velmi zřídka se u něho přiházela. Byl to nějaký dopis z Lince, v němžto se Praha upozorňuje na brzký příchod dvou velmi nadaných umělců, kteří přes Plzeň ubírají se do slavného sídla Mozartovy hudby. Dopisovatel jmenoval ty dva umělce krajany a vypravoval krátký úryvek z jejich životopisu, kteryž jsme, náhodou ho zcela poznavše, laskavému čtenáři již zdělili.

Pan rada četl ještě. Jindy by ho byla zpráva o umělcích, kteří cestují na zdokonalenou, velmi málo dojala; tehdy však četl článek ten ještě jednou. Tu mu napadlo, že by snad oni dva mladí mužové, s kterými se byl dnes v noci náhodou seznámil a kteří zajisté jeho chováním sotva příliš dobrého mínění byli o něm nabyli, měli nějakou příbuznost s těmi, o nichž se děla zmínka v novinách. Neb si počínal vzpomínati, že jména, ježto malíř deklamoval v lese a ježto vzdor všemu strachu před lupiči přece docela z mozku mu nevypršela, jsou stejná.

Tu se mu zdálo, jako by ho mrzelo jeho chování k těm pocestným za dnešní noci. Právě když počal rozvažovati, jak by svou chybu napravil, vstoupila do komnaty Emilie a dávala tatínkovi dobré jitro.

„Dnes se roztomilý tatínek nějak opozdil," škádlila ho ještě roztomilejší dceruška, skloníc se k jeho ruce, již tiskla vroucně k malinovým rtům. Pan rada políbil dcerušku v čelo. „Včera jsem se nemohla dočkati, kdy přijedete. Bylo to asi velmi pozdě; neboť v půl noci přemohl mne spánek a musila jsem ulehnouti."

„Podivný příběh zdržel mne na cestě, dceruško," odpověděl pan rada. A jako by se byl rozpomenul, doložil: „Nevíš se, Milko, upamatovati od svého lonského pobytu v Linci na jistého pana Koutského, známého tam houslistu? Tys, tuším, se švakrovou pilně navštěvovala divadlo a koncerty? Znáš ho?"

„Ó zajisté, tatínku! Často jsem slýchala jeho výtečnou hru. To bylo vždy potlesku, když ukončil! I já jsem k všeobecné chvále přispívala, seč jsem byla, tatínku!"

Pan rada něco zamumlal.

„Ach, bože! zde na venkově musíme odvyknouti takovým věcem dočista. Málo kdy sem nějaký umělec zabloudí, a já bych musela zoufati, kdybych si sama nemohla někdy zahráti."

„Bylo by ti užitečnější, kdybysi se obírala raději vařečkou," odpověděl v prose života pan rada, přetrhnuv náhle nadšení dcery své.

„A proč jste tedy sám začal o hudbě, když nejste její milovník?" tázala se Emilie.

„Ano, já miluji hudbu!" bránil se pan rada proti útokům hudbymilovné své dcery. A musíme připomenouti k zachování jeho cti — neboť v něm česká krev obíhala —

žeť on sám nebyl nepřístupným dojímavým harmoniím. „Já miluji hudbu," opětoval silnějším hlasem a s pobožným výrazem; „miluji ji ale jenom v kostele, nikoliv doma, kdežto vytrhuje člověka z denní práce a nemůže povznášeť mysl."

Právě se chystala Emilie k odmlouvání, dokazovati chtějíc dlouhou řečí, že i doma může se pěstiti hudba, a že právě zde hodí se nejlíp, aby vybavila člověka z obyčejného denního prosaického živoření a povznášela ho k vyšším touhám: tu se otevřely dvéře a teta Bety vstoupila do komnaty, ohlašujíc panu radovi v županu, že ve vedlejším pokoji čekají dva páni, kteří mermomocí chtějí mluviti s panem Plachým.

Pan rada myslil, že to jsou nějací suplikanti, kteří přicházejí k němu, aby ho požádali soukromě o podporu, pročež změnil tahy tváře, kteréž před chvílí ještě laskavost k dceři jevily, v úřednickou vážnosť a v přísnosť, smíšenou s jakousi útrpností, aby prosebníky příliš nezastrašil.

Byť ale nemálo překvapen, když naši umělci v komnatu vkročili, a tahy v tváři braly opět na sebe jiný výraz, jako by snad novým vydáním starého chaméleona byly; neboť s takovou rychlostí střídaly svůj původní výraz, že by byl nalezl fysiognom velmi pěkný material k nejhlubším studiím svého odboru.

Plachý, jenž se nyní domníval, že to jistě ti dva páni před ním stojí, o kterýchž zmínka učiněna byla v novinách, a jenž právě tím byl nyní nabyl větší úcty k našim umělcům, považuje to za něco docela kromobyčejného, když noviny o kom mluví, nevěděl z počátku, jak se chovati k cizím. Přivítal je tudíž s jakousi ostýchavostí, kteráž dávala na jevo, že málo kdy aneb

dosud nikdy nenacházel se v podobné situaci. A že neměl vybroušené rutiny co pan rada venkovského města, kdož mu to zazlí, považiv, že ho ráno zabavovalo hospodářství, v poledne oběd, odpoledne sladký spánek, po spánku někdy radnice a večer dobrý hostinec? Jevila se tedy jakási nejistota v jeho chování, která teprvé zmizela, když se byl lépe seznámil s našimi přáteli.

Václav a Jaromír urovnali dnes ráno podlé možnosti svou jaksi skvostnou toaletu a napolo posnídavše (neměli bychom to říci, že na dluh), umluvili se, že navštíví před polednem pana radu, aby mu vyjevili svou úctu a svoje díky za jeho včerejší nevyvažitelnou laskavost.

Václav vypral hned po příchodu ještě večer svůj zablácený klobouk sám, neboť se Bartoše dovolati nemohl, ten pokračoval v přerušeném před městem spánku s nenucenou svobodou až do bílého rána. Tak musili naši přátelé sami rozvěsiti své promoklé šatstvo, aby do božího dne uschlo.

Ráno byl Bartoš hbitý jako jelen. Pustil se ihned do cídění bot a prášení kabátův: a k desáté hodině obsluhoval — jak sobě vyčítal — s prázdným žaludkem své milované pány, kteří, mimochodem řečeno, zdíleli skoro tentýž osud.

S nevýslovnou vážností oblíkl Václav svůj dlouhošosý kabát a zapjal jej až po krk, aby se neřeklo, že jeho vesta dosud neuschla; posadil vybílený slaměný klobouček na okadeřenou hlavu, a vytáhl z Bartošovy truhlice zříceniny rukaviček, které ještě před nedávnem byly prodány od rukavičkáře za glacées. Takto připraven čekal na svého přítele.

Tenť měl nemalé obtíže s oblíkáním. Aksamitový ctihodný kabátec srazil se po dešti náramně a jeho ubohý zevnějšek podobal se spíše všemu na světě, vyjma aksamitu, který se proměnil v podivnou látku nejisté barvy, přecházející zponenáhla v zerzivou. Konečně pomocí Bartoše, jenž proklínal všecky krejčí, kteří tu kazajku šili, okryl svoje tělo tím pozůstatkem minulé slávy, vyhrnul na límec kabátku bílý límec poslední košile, posadil na hlavu čepici, z nížto devatero duh hrálo v stálém střídání, vzal, aby alespoň něco v ruce měl, nějaký starý dřevotisk s sebou: a takto vyšňořeni odebrali se naši umělcové k panu radovi, dovolivše Bartošovi, aby hleděl, někde se nasnídat.

Při vstoupení jejich do komnaty pana rady poznala Emilie hned, že jeden z nich má velikou podobnosť s oním z Lince, o němž před chvílí učiněna byla zmínka v rozmluvě, ačkoliv sobě nemohla vysvětliti, za jaké příčiny se otec naň poptával.

Když se byl pan rada zpamatoval ze svého překvapení a nabyl jakési jistoty v pohybování, nastalo obyčejné přivítání a děkování pana Plachého z jedné a našich umělcův z druhé strany. Pak pošoupnul Plachý dvě sedadel příchozím ke stolu a kázal Emilii, naliti oběma pánům kávy.

Václav a Jaromír přijali toto laskavé nabídnutí s nelíčenou ochotností; neb ačkoliv dnes již velmi časně byli snídali, přece zdálo se Jaromírovi za dobré, nebyti nedvorným. Ostatně hned před vycházkou ptal se v přátelské upřímnosti Václava, zdali nesdílí jeho osud, jenž jej velikým apetitem pronásleduje. Václav přisvědčil, a umluveno tudíž, jíti přece, ač s trochu lačným žaludkem, na návštěvu; rozmluva prý v takém stavu netrpí nezáživnosti.

A v skutku bavil se za malou chvíli pan rada s umělci, jako by je byl znal kdo ví jak dlouho.

„Před chvilkou jsme hovořili o vašem příchodu, pánové," prohodil pan rada, „nevědouce ani, že vás uvidíme. Moje dcera Emilie již sice od svého pobytu v Linci zná pana Koutského, jak se mi právě vyznala, a může vás tedy považovati za starého známého. Vídala vás totiž v koncertech," doložil pan rada s jakousi vážností a hrdostí, kteráž jinak překvapiti mohla toho, jenž věděl, že není příliš velkým příznivcem koncertův.

„Oh! velmi často okouzlena jsem bývala přeumělou hrou pana Koutského!" dokládala Emilie, pohlednouc nesměle k Václavovi, a sklopila ihned oči, vidouc, že Václav má zraky pevně na ni upřeny. Maně vstoupila jí krev v rozmilé tvářinky, že se zdálo, jako by jí tam dvé stolistek najednou bylo vykvetlo.

Václav uklonil se dvorně a děkuje takto za kompliment, jenž se mu zdál býti tím lichotivějším, čím krásnější ústa jej byla pronesla.

„Těší mne velice, slečno, že se smím pokládati za šťastného, že nacházím ve vás věrnou ochránkyni svého umění. Nemýlím-li se však," dokládal se sladkým výrazem ve své řeči, neb se mu bylo děvče velmi zalíbilo, „nemýlím-li se, slyšel jsem náhodou dnes ráno čarovné zvuky, ježto vítr zanášel nám do oken, a tuším, že přicházely z tohoto domu."

Pan rada najednou zapomněl, že nemá doma rád hudbu, a s jakousi uspokojeností pravil: „To zajisté blouznila zase moje dcera při fortepianě, jak to obyčejně dělává každého jitra."

„Nemýlím-li se, byla to líbezná skladba Wintermährchen od našeho krajana," pravil Václav, a Emi-

lie se blaženě usmála, když doložil, že přednešení bylo citupiné.

Obrátiv se nyní jedině k dívce, rozmlouval o hudebních věcech.

Zatím se ohlídl Jaromír po pokoji a vida několik obrazův, mezi nimiž podobizny z minulého století, představující bezpochyby údy rodiny Plachého, prohodil, obrátiv se k panu radovi:

„Aj, aj! pan rada ráčí býti též milovníkem malířství! I bože! tam vidím něco od van Dyka!“ pokračoval dále, ukazuje na starý fabrikat nějakého venkovského čmárače, a pátraje, jaký účinek bude míti tato starožitnická lež u Plachého. Tenť ale nezdál se toho tuze všímati, bezpochyby nevěda, kdo ten van Dyk byl.

„Můj bože!“ pokračoval opět Jaromír rozhorlený dále, „pane rado, vy máte veliký hřích na svědomí, že takový poklad necháváte tak dlouho neopravený. A ač vypadá obraz hanebně, přece by vám nějaký bohatý lord dal zaň ohromný peníz, kdyby zavítal do Plzně a viděl tento drahocenný zbytek umění nizozemského, o jehožto kráse zde nikdo nemá ani zdání. Škoda, veliká škoda, že ten obraz, jakož i celá tato pěkná galerie, tak strašně vypadá, pane rado! Jak dlouho nebyly ty obrazy opraveny?“

„Nevím se věru upamatovat,“ odpověděl trochu na rozpacích Plachý, nechtěje s pravdou ven, aby neutrpěl ujmy v tom krásném domnění co veliký milovník klasických obrazův, jež se Višňovský o něm míti zdál. „Je tomu arci dlouho! Prosím vás, pane Višňovský, komu směl bych svěřiti tuto drahou pozůstalost po otci, jenž se vlastně v umění malířském ještě líp znal nežli já?“

Jaromír usmál se trochu, možná snad uměleckému

vkusu starého nebožtíka Plachého, a pravil s delikatní úklonou: „Jestli že mi pan rada svěří svou obrazárnu, milerád postarám se o obnovení obrazův za zdejšího pobytu, a doufám, že učiním vašemu požadování ouplně dost, ačkoliv tak přísnému znateli nebude to lehko. Dám si však na tom záležeti po celý ten čas, co se zde zdržeti hodláme. Můj přítel chce uspořádati v divadle veliký koncert, a já chci posloužiti ctěnému zdejšímu obecenstvu zatím malováním podobizen.“

„Co se dotýče vašeho laskavého návrhu stran mých obrazův,“ pravil pan Plachý, rozváživ si to, „s velkou radostí uveluji se k jejich obnovení a svěřuji je s ouplným přesvědčením vašim umělým rukám. I koncertu budu hledět všemožně přispěti,“ dokládal, vida, že se Koutský právě k němu blíží.

„Nevím, nevím, zdali se mi dostane nějakého účastenství stran spolupůsobení od honorací zdejšího hudebního světa,“ pravil Václav; a obrátiv se k Emilii, dokládal lichotnými slovy: „Kdybych ostatně mohl přijměti ctěnou slečnu k laskavému spolupůsobení, vyhověno by bylo vší mé starosti.“

Tázavě pohlížel Václav ke rdícímu se děvčeti, ježto zíralo v rozmilém rozpaku bojácně k otci. Ačkoliv by byla jinak několika sladkými slovy velmi lehko pohnula tatínka ke všemu, co chtěla, žádosť tato zdála se jí býti tak důležitou, že nedůvěřovala své moci, jíž vladla nevědomky.

Pan rada však nevěděl, co odpověděti. Zdálo se sice, že mu prosba Václavova jde velmi k srdci, což v skutku se i dělo. Nic méně ustrnul spolu tou myšlénkou, že by se měla jeho dcera, jak sobě tajně pravil, prostituovati v divadle před obecenstvem celého města. —

Musíme zde ujmouti se pana rady, že mu to napadlo; neboť v městě, jako je Plzeň, a ještě v mnohých více, nechtějí dosud mnozí nahlížeti, že s divadlem je nejen veliká čest, nýbrž i celý zlatý dol spojen, a ti považují dosud každého, kdož u veřejnosť vystoupí, za sprostého komedianta, zapomínajíce, že jimi jsou tak mnozí, o kterýchž se toho domnívati nesmí.

Vidouc Emilie nejistotu otcovu, jala se sama omlouvati, že není tak zběhlá v hudbě, aby se mohla odvážiti ke hře ve veřejném koncertě.

„Ó nikoliv, slečno!“ přemlouval Václav. „Jedině z toho, co jsem dnes ráno slyšel, mohu souditi, že budete slaviti velké triumfy a že zanítíte celou Plzeň! A nedůvěřujete-li se tak velice ve svou umělosť, učiníme, s dovolením pana rady, několik zkoušek před koncertem, a ty vás zajisté přesvědčí, že neumíte ani oceniti svoji citu-plnou a krásnou hru!“

Pan rada poslouchal slova Václavova jako nějaké důležité zprávy o nově vynalezených strojích ku vláčení, a zdálo se, že mínění o jeho dceři dosáhlo najednou velikého stupně otcovské pýchy. Tím proboŕena byla také řada pochyb nepříznivých Václavovu podniknutí a mysl pana Plachého naklonila se docela záměrům hudebníkovým.

Emilie, která vlastně již z počátku klonila se k mile pronešené žádosti Václavově, nejsouc zaujata tak ouzkostlivými starostmi o mínění veřejné, jako otec, obávajíc se však vzbuditi jeho nevoli, kdyby přivolila, obrátila se nyní s milostným úsměvem k němu: „Smím přislíbiti, tatínku? Budete mít ze mne velkou radosť; přičiním se, abych se vyznamenala a takto hodnou stala hráti s panem Koutským, skutečným umělcem.“

Pan rada pokynul hlavou na znamení svého svolení; neboť se mu zdálo, že dobrá pověst jeho domu vystoupením Emilie ničehož neutrpí, ba že naopak velmi vzroste, uvidí-li celé město, že jeho dcera vyznamenána jest společností známého z novin umělce.

I Jaromír dosáhl svého cíle.

„Pane rado, nesmíte zapomenouti na ty obrazy; libo-li, pošlete je ještě dnes!“

Pan rada pohledl na staré podobizny a na krásný original van Dykův, a teprvé nyní zdálo se mu, že velmi pochybil, nevšímnuv sobě již dříve jejich bídného stavu. Brzké obnovení bylo nevyhnutelnou věcí.

„Nemohu ani pochopiti,“ řekl Jaromírovi, „že mi to již dříve nenapadlo, bych vlastně já vás o to snažně požádal,“ dokládal, chtěje takto zakryti svou neumělost v malířství; „přece vím z mladých let, že včasné obnovení udržuje obraz pro budoucí věky. Vždyť jsem také sám malovával sceny z hospodářského života a věděl jsem velmi dobře rozřaditi kohouty, slepice, krávy a jiné podobné věci. Beze všeho odporu a vlastně se snažnou prosbou žádám vás, ujměte se těchto drahých našemu domu památek a dodejte jim svým umělým štětcem nové okrasy. — Avšak, pánové,“ pravil dále, obraceje se k Václavovi bavícímu se nějak velmi živě s Emilií, „dnes vás žádám, abyste zůstali mými hostmi. Poledne není daleko, a co se zatím Emilie postará o vše, co bude míti sloužiti k její hospodářské cti, provedu vás v zahradě, abyste poznali můj nejmilejší kouteček za teplých letních večerův. — Pospěš si tedy, dceruško, a ohlídni se po obědě, abys obstála před ostrou kritikou pánův umělcův,“ dokládal starý Plachý, odcházeje s Višňovským po jedné a s Koutským po druhé straně.

Václav a Jaromír přijali pozvání k velké radosti Emiliině.

Den pak ztráven byl velmi příjemným způsobem: dobrým totiž obědem, příjemnou procházkou, živým rozhovorem tu s panem radou, tam — a to snad nejvíce — s rozpustilou, veselou Emilií.

Večer téhož dne odnášel starý kočí celou galerii pana rady do blízkého hostince, kam se konečně naši umělcové k dlouho žádanému odpočinku dostavili. Zatím si Bartoš s kočím trochu pohovořil při skleničce Plzeňského, jíž častoval na vroubek svých pánů nového přítele, poněvadž viděl, že přinese zlatonosnou práci panu Jaromírovi. Tak odjakživa ruka ruku myje!

Noc se byla již dlouho schýlila nad utichlé město; hvězdy kroužily po nesmírné dráze nebeských kruhů: Jaromír dával hlubokým dýcháním na jevo, že nefilozofuje, nepátrá po novém asteroidu; z vedlejší komnaty zaznívalo temné rachocení, jako ozvěna v horách zacházející bouře, a dávalo svědectví, že navštívil spánek i utrmácené oudy Bartošovy. Jen Václav dosud vzdor vší umdlenosti nemohl usnouti; před rozehřátou myslí tančily v divém reji zjevy nejrozmanitějšího druhu a nad nimi vznášel se obraz veselé děvy.

IV.

Netrvalo to dlouho — po celém městě roznesla se pověst, že jsou zde umělcové z Lince, pozdrževše se v Plzni jeden k vůli koncertu a druhý k vůli vyobrazení nesmrtelných tahů krásných i šerednych paniček a opálených, poctivých tváří venkovské mužské honorací.

I to se pravilo s jakousi intencí nejisté barvy, že

již několikráte navštívil pan muzikant Plachého a že pan rada beze všech okolkův dovoluje hráti s ním svojí dceři, která pro velkou upřímnost neměla mnoho přátel mezi oněmi oudy tvorův lidských, kteří vládnou více pantoflem než měchačkou v domácím hospodářství.

To vše ale nepohnulo ctěným obecenstvem staroslavného města Plzně tak, jako nevšední zpráva ta, že na budoucí sobotu bude velký koncert, jenžto se lišiti bude od hudebních zábav podobného druhu tím, že se nebude deklamovat, nýbrž jedině hrát a snad i zpívat.

Avšak, kdo bude zpívat? kdo bude spolupůsobit? Přece celý večer nebude se jedině hrát na housle? Někdo bude snad provázet na klavíru?

Toť byly otázky důležité a všecky společnosti a schůzky oživující. Odpovědi byly však dosud ukryty v neproniknutelnou tmu.

Zvláštně paní purkmistrová Čivická měla z toho velmi mnoho starostí a pořád mluvila jen o tom, že by ráda věděla, kdo asi zpívat bude.

„Vidíš, milá Karolinko, pan učitel již chodí tak dlouho do domu, a učí tě zpěvu asi pět rokův; já to arci nemohu docela dobře rozsoudit, zdali on tuze mnoho neumí, anebo zdali ty nemáš mnoho chuti do toho, že se nechceš nikomu okázat svým zpěvem. Tu bys měla na příklad hned překrásnou příležitost, objeviti světu, jakým krásným hlasem tě příroda obdařila.“

„Ale, matko, vždyť jsem skoro všecko zapomněla za ten čas, co nás baron navštěvuje; ty víš, že nemiluje zpěv a že se sám přičiňuje, aby mne francštině naučil.“

„Že jsi zapomněla!“ odmlouvala matka, „to se ti jen zdá! Pokus se jen zas jednou a budeš vidět, že tvůj hlas stal se tím krásnější.“

„A co řekne Emerich, když to uslyší?“

„O to já se postarám, milá Karolinko. Jen si dej říci a uposlechni! Pošleme pro pana Kalivodu, aby prošel s tebou několik písní a pak můžeš jíti tak náhodou k Plachým, kdy víš, že je tam ten houslista; můžeš něco zazpívat...“

„Ale, matko, kam to myslíte? Snad mu nebudu sama říkat, a pak měla bych snad vystoupiti na divadle?“

„Milá dceruško, dej si jen říci! Vždyť by ti to záviděl celé město, kdybys mohla se pak vychloubat, žes působila v koncertě! Taková věc dostane se do novin, a sláva tvá roznese se do hlavního města. To bude baronovi velmi lichotit, a možná, že sám napíše něco o tom celém koncertě, jak to činívá, když si někdo zláme nohu anebo když se někdo zvůle utopí!“

Karolina dala si říci a za půl hodiny stál pan učitel Kalivoda za ní u fortepiana a pomáhal jí tělem i duší do not a do hlasu.

Zatím pan rada Plachý neopominul všady nad míru vychvalovati čarokrásnou hru pana Koutského, ačkoliv ještě ani nevěděl, jaký zvuk mají housle jeho. Představuje si však mladíka toho v idealním jakémsi světle (proč, to sám nevěděl), byl pevného přesvědčení, že jeho hra musí býti též výtečnou, a tu se právě náhodou nemýlil. Mimo to ještě každému vypravoval, že byla učiněna o obou umělcích přechvalitebná zmínka v novinách, a to zvláště zdálo se býti všem veledůležitou událostí a nezvratným důkazem, že oba jsou výtečníci.

Tak se všecek hudební svět staroslavného města počal s nelíčenou radostí těšiti na onen večer, jenž měl ukázati houslistu v jeho největší slávě.

Na vratech hostince, kdežto se byli ubytovali naši přátelé, visela od několika dní přeohromná cedule červená a žlutá, která nesmírnými literami oznamovala, že se na své umělecké cestě zdržuje zde malíř portretův a že objednání přijímá od té a té hodiny. O cenách za vyobrazení nebylo ani zmínky, aby se mnozí lidé neodstrašili, poněvadž považují takové vydání, buď si sebe menší, za velikánský luxus.

Višňovský a Koutský obývali v hostinci, tuším „u zlatého telátka“ aneb „stříbrného berana“, v prvním poschodí velmi světlý a z počátku dosti čistý pokojík s dvěma postelema, velikým stolem kulatým a jiným čtverhraným, a vůbec pokoj se vším příslušenstvím pro dva mladé, neženaté pány určený. Hned vedle měl v dosti úhledné komůrce Bartoš svoji rezidencí, kteráž jedině tou nepohodlností vadila, že se z ní muselo teprvé přes chodbu do pokoje umělcův.

V pokoji tom vypadalo to velmi podivně, ač se musí Bartošovi dáti všecka čest a chvála, že se všemožně snažil, uvesti nějaký pořádek v byt pánův svých, jež každou chvíli někdo navštěvoval. Vzdor tomu nemohl Bartoš stačiti s uklízením, a tak nuceni jsme laskavému čtenáři dáti nějak nepříznivý obrázek o hospodářství našich známých, neboť jsme právě v ten okamžik vstoupili, když to vypadalo tak, jak popisujeme.

Okna komnaty šla k jihovýchodu a osvětlovala víc než třeba prostranný, tichý příbytek umělcův. Po obou stranách stěn vedoucích k oknům rozkládaly své ctihodné trůny dvě postele velmi starožitné formy, jakáž se ještě na mnoze v hostincích na venkově udržela, ne snad z úcty k starobylostem, nýbrž z pouhých ekonomických příčin *pánův hostinských*, kteří mimo to mají ještě ten chvali-

tebný náhled, že cestujícímu publikum, které přece nemůže ze zdravotních příčin přenocovati venku pod holou oblohou, je všecko až příliš dobré, jen zaplatí-li též tak, jak se jeho dobrovolnosti předpíše.

Mezi oběma okny odráželo se denní světlo v roztlučeném zrcadle spočívajícím v černém, kdysi polirovaném rámci, prozatím notně poškrabaném a připevněném na hřebíku, jenž by směle mohl sloužiti za nějaký oud předpotopního zvířete; v koutě na zad rozkládala se strakatá kamna, kteráž mohla sloužiti za lístek vzorů látek na letní kabáty; jinak byla dobře pro léto zachovalá; zdali by s námi souhlasil cestující v zimě, o tom nemůžeme hodnověrné zprávy podati.

Že však podobné komnaty slouží jedině cestujícím za místo k přenocování a nejsou zařízeny co byty k delšímu obývání, uznal držitel hostince za dobré, nedati tam žádnou armaru, jsa toho přesvědčení a náhledu, že stůl aneb nějaký šrák poslouží tak dobře jako Pařížský šifonér. V komnatě našich přátel však náhodou nebyl ani šrák! místo něho bylo u kamen natlučeno několik velikých hřebíkův k navěšení šatův; na jednom z nich visel napolo špinavý ručník, jenž se pojil svým dolním koncem v přátelském objímání s nedalekou stolicí, na níž spočívalo v plné své slávě umyvadlo s kouskem mýdla, ježto svou neočekávanou přítomností dávalo na jevo, že snad náhodou je nějaký pasažír zde zapomněl. Jinak by každému bylo nápadné, jak by se kus mýdla jiným způsobem dostal do podobné komnaty hostince venkovského.

Jak jsme již podotkli, byly dva stoly, okolo nichž několik židlic jevících jedině v lenoškách svoji původní neporušenosť, v nohou však majících asi desáté vydání rozlámané podagry, pak jeden zouvák a půl druhého

páru pantoflí ostatní nábytek bydliště uměleckých talentův.

Na barevných kamnech byly rozloženy barvy, paletka koulela se po zemi vzhůru nohama a podávala si ve svornosti ruce s plechovým cilindrem, jehožto drahocený obsah rozprostíral se po obou postelích v nejrozmanitějším nepořádku.

U levého okna stál v plné své slávě nový malířský rámec Jaromírův, který zatím objednán jest na dluh v tom pevném přesvědčení, že malíř bude moci zapraviti nejen kapitál, ale i všecky ouroky na trojník, až by honorar za podobizny vyrovnal se docela s truhlářem. Nedaleko téhož okna byly nahromaděny obrazy vzácné galerie pana rady, a očekávaly starostlivého a, jak se na jejich drahocennost patřilo, slušného obnovení. Asi patero štětcův nastrkáno bylo za rámec roztlučeného zrcadla, a takto dodávalo mu jakési podobnosti aneb aspoň příbuznosti s pichlavým ježkem. Na levém vysokém rohu houpala se veliká červená čepice Jaromírova a s hrdostí zírati se zdála na všecku tu zemskou krásu!

Na druhé straně podlé postele, dotýkající se koncem malovaných kamen, byla na menším čtverhraném stolku uspořádána toaleta našich umělcův, sběhlou rukou Bartošovou v dosti pilný pořádek urovnaná. S druhé strany kamen byl od Václava zatlučený velký hřebík, na němžto se houpala skřínka na housle místo kabátův a jiného druhu mužského obleku. Na stole byla rozložena celou svou šířkou bývalá aksamitová kazajka, na níž Bartoš velmi cvičenou tou prací rukou zašíval rozpáraný šev na rukávě.

Majetník pamětihodné kazajky té zabýval se právě při rámci, čmáraje nemilosrdně po napnutém plátně, na

něž vykouzliti chtěl onu scenu z lesa, jejížto hrdiny představovaly nám známé osobnosti.

Právě nemilosrdně zaklel Bartoš na nit, že se mu již po třetí vyvlíkla, a bručel polohlasitě jako bouře, když se počíná ztráceti; právě počal vystupovati starobylý kočár z rozehrané fantazie Jaromírovy na plátně do skutečnosti: tu byl malíř vytržen z práce a Bartoš ze svého bublání příchodem Václava, jenž vstupuje do světnice, zvolal hlasem poloveselým a napolo mrzutosť jevícím: „Kýho ďasa, Jaromíre! Jakýs to měl zpropadený nápad! Což jsi se již obrátil k portretům, jak ohromná cedule na vratech ukazuje?“

„Umění jde žebrotou, můj princi!“ deklamoval Jaromír s komickou vážností, hlubokým úkloňkem vítaje svého přítele; „za té příčiny dal jsem Bartošem vyvěsiti ceduli na vrata, kterou jsem před chvílí svým nedostihlým v takových věcech štětcem dohotovil. Jak vidíš, nemám dosuď návštěvy a maluji z fantasie. Pozoroval snad již někdo návěští?“

„Ba arciže! veliký dav veselých dětí obskakuje vrata, a také dorostlé osoby zdají se míti nemalé radosti z toho kolosalního nápisu, domnívajíce se, že se hraje v hostinci divadlo s pimprlaty.“

„Tím líp!“ odpověděl Jaromír rozveselen; „to je dobré znamení, že bude dobrý odbyt. A musím se přičiniť, abych se pak mohl tobě vyrovnati. Jak to stojí s tvým koncertem?“

„Posuď všecko, jako bylo. Jedině to ti mohu říci, že jsem počal zkoušky s dcerou pana rady a že právě přicházím odtamtuď. Je ti to roztomilé děcko, a musím se vyznati, že nehraje špatně!“

„Proto se's tam tak dlouho zdržel — bezpochyby

jen k vůli její hře," prohodil Jaromír s úsměškem škádlícím. „Měj se jen na pozoru, aby se nepovznesla její roztomilost nad tvůj vlastní účel!"

„Nebylo by divu, příteli! Její oči jsou ti celá symfonie."

„A její hlas slavíkovo klokotání!" dokládal Jaromír.

„Vždyť nezpívá!"

„Ale mluví!"

„Tedy mluví jako slavík! Pro to pro všecko," pokračoval Václav poněkud vytržen ze svého nadšení, „zdržela mne ještě jiná věc. Její přítelkyně totiž navštívila ji náhodou aneb z úmyslu dnes ráno, a když jsem vstoupil, ukončila právě jednu pěknou píseň Kückenovu, kterouž ihned na mé dožádání opakovala. Její zpěv není arci taký, jaká je hra slečny Plaché; avšak při mé úplné neznámosti zdejších hudebních talentův hleděl jsem ji všemožně přemluviti, aby mi přislíbila, že bude spolupůsobiti v mém koncertě. Ta milá dívka napolo mi zaručila se, jen až promluví o tom se svou matkou, paní purkmistrovou Čivickou."

„Hleďme, propram ku koncertu množí se ti jako houby po dešti!" prohodil Jaromír, počínaje postavu svého přítele v roští barvami oživovati v situací, v jaké se byli nacházeli v lese.

„Arci!" odpověděl rozmarně Václav. „Budeme míti housle, piano a zpěv. Též úřední dovolení bude mi ještě dnes doručeno panem radou, který se toho velmi ujímá, abych neměl žádných obtíží."

„Ty zde dojdeš svého štěstí!" přetrhl mu řeč Jaromír. „Ale se mnou to vypadá nějak špatně! Již dvě hodiny visí na vratech cedule, a ještě se nedostavila žádná zakázka. Buďto nedůvěřují lidé v mé umění, aneb pova-

žují vším právem svoje obličeje za tak všední, že se jim ani hodny nezdají pokusu vyobrazení.“

Sotva dokončil, otevřely se dvéře a jakási služka vstoupila do komnaty. S patrným rozpakem dívala se s Višňovského na Václava a pak na Bartoše. Co ji přimělo obrátiť se k posledním se svou žádostí, nemožno udati, neboť záležitosť, kteráž ji vlastně v byt našich umělcův vedla, nemohla se týkati Bartoše, jenž s jehlou v ruce a s kabátem na koleně nevypadal tak, aby byl zevnějškem vyzýval k přijímání komisí podobných. Služka ozvala se:

„Jemnostpaní doktorka se dává poroučeť a dává se ptáť, jestli že by pan malíř nechtěl ji navštíviti. Zůstává hned vedle kupce Bárty.“

Bartoš právě chtěl ustřihnouť nič; překvapila ho však řeč dívčina tak, že mu zůstaly nůžky vězeť na palci, a že stříhal na prázdno, dívaje se na služku.

Jaromír dal se do smíchu a přiblíživ se, pravil laskavě, jako by velikou milosť uděloval: „Dostavím se, dostavím, milá dceruško!“

Děvče odešlo.

„Václav, jenž byl ladil právě housle, obrátil se k Jaromírovi, a přál mu štěstí, řka:

„Vidíš, příteli, sotva že si's posteskl, počínají se tvoji klienti hlásiť.“

„Dobrá, příteli! moje cedule přece neminula se s dobrým a žádaným účinkem,“ pravil Jaromír s úsměvem spokojenosť jevícím; „je to pěkný počátek, a zvláště mně přislibuje štěstí, že to bylo mladé, hezké, čiperné děvče, kteréž mi přineslo pozvání. Její obličej okrouhlý a živý byl by pěkný model k obrazu představujícímu venkovské děvče v původní líbeznosti. Co říkáš, příteli?“

„Odpusť, že ti nemohu říci, co žádáš; já na děvče sotva pohlídl!“

„Jak pak dlouho churavíš misogynou?“

„Já? To mi nenapadlo; já ladil housle!“

„Což jsi neukončil již zkoušky na dnešek?“

„Půjdu odpoledne ještě jednou k panu Plachému.“

„Přeju ti ku všemu štěstí!“ zasmál se Jaromír, s velikou delikatností posadiv svou originalní čapku na kučeravé vlasy, chystaje se k odchodu.

„Počátek je učiněn,“ pravil pak vesele, „paní doktorka začne dobrou kúru s chutí a vkusem jiných, aby obětovali v chrámě malířského umění!“

V tom se otevřely opět dvéře a jakýsi starý sluha vstoupil. Na jeho otázku, který z těch pánův je pan Višňovský, kráčel mu Jaromír vstříc a tázal se, co žádá.

„Pan ritmistr Eichberg ptá se, kdy by mohl s vašností mluviti,“ odpověděl starý sluha.

„Jak vidíte, jsem právě na odchodu, příteli! Dnes před polednem nemožno mi více, čekati na jeho návštěvu.“

„Kdyby snad pán šel náhodou okolo „bílého anděla“, mohl by se snad zastaviti, libo-li.“

„Zůstává pan ritmistr v tom hostinci?“

„Hned vedlé v tom novém domě, vážený pane!“

„Bývá pan Eichberg o třetí odpoledne doma?“

„Vycházívá sice se slečnou; avšak kdyby pán ráčil v ten čas přijíti, zůstane milerád doma.“

„Dobře, příteli! Odporučte mne svému pánu a vyřiďte, že přijdu o třetí hodině.“

Sluha se uklonil a odešel.

„Cedule se ujímá!“ prohodil Jaromír rozveselen. „Přece je to zdejší obyvatelstvo náchylnější k umění, než jsem se odvažoval z počátku mysliti!“

„Přeji ti ze srdce štěstí!“ tiskl Václav Jaromírovi ruku.

„Děkuji, příteli! Avšak nové povinnosti nám nastávají, musíme za nimi po slušné cestě. Co hodláš nyní činiti?“ ptal se Václava.

„Já? Půjdu s tebou. Musím ku zdejšímu učiteli, abych ho přiměl, by mně propůjčil několik svých nedělních hudebníkův.“

„Toť máš překrásný nápad! Budeš moci ohlásit, že bude veliký orkestr městský působiti při koncertě.“

„Nejen to; chci však ještě ohlídnouti se na cestě po nějakých šumařích, možná, že by mně mohli dobře posloužit.“

„Jen se nepouštěj s nimi do žádné symfonie, aby se ti neobrátila v křiklavou disfonii. Či snad zamýšlíš podati obecenstvu nevšední pokus nějakou Beethovenovou uvertyrou?“

„To sice ne, ale přece bych rád, aby se něco zahrálo před jevištěm, když na jevišti hudba přestane!“

„Máš pravdu! hleď tedy, jak můžeš; zatím s bohem!“

Přátelé stiskli si upřímně pravice a rozešli se, každý po svém řízení.

Asi čtvrt hodinky na to vstoupil Jaromír do bytu pana doktora Sloukovského.

Na zprávu své služky, že pan malíř přijde za malou chvíli, očekávala ho paní doktorová, jak venku v Čechách paničky říkají, v „siccimru“.

Paní Sloukovská nazývala se od doby svého rození Sidonie. Byla asi pět a dvacet rokův stará, a odpustí nám, že tak nešetrně odhalujeme tuto nejslabší stránku

krásného pohlaví. Neučinili bychom to nijak, kdyby ještě byla svobodna; takto neuškodí naše objevení jejímu roztomilému čepečku.

Ku podivu a na důkaz, že magnetickým působením sebe malichernější věci dějí se na světě nemalé zázraky, dostala paní Sloukovská s darem krásného romantického jmena velmi romantickou mysl již od nejoutlejšího věku v každém hnutí mocně se jevící.

Rodilá z hlavního města, dítě zámožných rodičův, seznámila se co mladá dívka s mladým kandidatem umění Eskulapova, jenž zachytil náhodou štěstí za kabát, když se okolo něho šustlo, a dostal se za šeredně malý honorar za učitele do domu rodičův Sidoniiných. Mělť sice co soukromý učitel nelehkou úlohu; musil slečnu Sidonii učiti země- a dějepisu všech desíti věkův od vynalezení ostrova Kuby až ku vládě starého Saturna; pak počtářství spojeno s vyšší algebrou; pak stavitelství všech padesatera slohů od japanského až k anglickému a mnohé ještě jiné věci: že francouzsky neuměl, podával jí rudimenta hebrejštiny a přednášel jí o sanskritu. Za to vše odměnila se mu Sidonie zvláštním způsobem.

Že totiž kdesi čtla, že se jistá hraběnka zamilovala do svého učitele, umínila si milovati podobně mladého Sloukovského z plného srdce nejhoroucnější láskou; neboť viděla v něm svého Ferdinanda, pokládajíc se za Luizu, ačkoliv její rodiče s utajenou radostí viděli, že se ti dva lidé mají rádi; neboť její otec se nedávno dověděl, že mladý doktor obdrží po svém otci místo městského lékaře v Plzni.

Tak se zbůhdarma trápila Sidonie pro svého Adonisa! Když konečně odbyl rigoroza a obdržel místo v Plzni, s ukrutným strachem vyjevila Sidonie svou horoucí lásku

k doktůrkovi a hrozila, že skočí do vody, nedostane-li jeho ruku.

A že Sloukovskému na ruce nic nescházelo, leč nějaký základní fond, dal si říci, a nejsa docela lhostejný k její kráse a lásce, miloval ji vroucně a stále, vždy však skoro jako Otelo. Lidé si vypravovali, že si ji vzal jedině k vůli penězům: nemohli však vysvětliti si jeho žehravost, když se dověděl, že se jeho paní s někým jiným trošku baví.

Tak přivedl Sloukovský na venek hned s doktoratem bohatou mladou milující paničku a Sidonie, opustivši hlavní město pro rozkoše idylického života na venku, snila o sylfách, když ponejprvé ovál čerstvý vzduch její řecky utvořený nos. Zdálo se jí, že celý nový svět do sebe dýchá; každou noc měla sny o měsíčku, o hájích a o bublavých potocích, o tichém loubí, kdežto jí na klíně spočívá vavřínem ověnčený Herkules v podobě doktůrka Sloukovského.

Sidonie byla šťastná. Do kuchyně se nemusela podívati, a tak nebyl přerušen ten krásný sen milostných idealův, líčený v romanech a nyní požívaný blahou skutečností. Nejkrásnějšími dobami byly jí obyčejné hodiny po obědě. Když mladý doktor po jídle s ubrouskem ve svém měkkém fotelu dřímal: tu se domnívala býti na starém Olympu, kdežto bohům dopřáno bylo odbývati siestu třeba až do večera. Tak činíval i Sloukovský; neboť uměl si svou praksi tak zařídit, že měl málo pacientův a že z nich málo kdy někdo onemocněl odpoledne.

Jako všeho se člověk nasytí, byť i láska to byla, opěvovaná mnohými básníky a přirovnávaná k sladkému medu a nikdy ku kyselému mléku: takť počínala i Sidonie upadati u velkou nebezpečnou nemoc všednosti. Všecko

ji počalo nudit, začalo se jí stýskati po zakouřených zdech hlavního města, a pan doktor musil vynaložit všecku práci, aby se nerozestonala samou touhou po svém rodišti.

Při této příležitosti ztratil pan doktor důstojnost absolutního vladaření v domě svém, ačkoliv se jí dříve — jak lidé pravili, bezpochyby zúmyslně — nikdy ouplně honositi nemohl.

Tu se najednou rozbřeskło paní doktorce v roztomilé hlavince, a vypravovalo se, že milá ta panička hledí si neobligatního vyražení, když pan doktor k vůli nemocným býti musí mimo dům ve vykonávání svých povinností, provázeti lidi z vezdejšího života v jiný blaženější. Ve velkém městě nebyl by si arci žádný povšimnul tohoto nepravidelného pohybování domácího pořádku u doktora; v menším však městě na venkově vidí se i v noci stín roztlučené lucerny.

Pan Sloukovský si toho z počátku skoro ani nevšímal: později ho to však počalo hrýzti a zavdalo příčiny k mnohému nemilému výstupku. Hleděl všemožně učiniti konec všemu vykračování z mezí dosavadního života, ač se mu to velmi špatně dařilo; neboť obyčejně hrál v domácím dramatě úlohu Římanův a jeho paní úlohu Hannibala. Kdyby ale byl nyní on i lidé věděli, že bude Višňovský malovati Sidonii: bylo by se všelijak myslilo, pro koho as ten obraz bude; pan doktor byl by se snad pomátl na rozumu a lidé by si byli vyvrátili samými klepy jazyk.

A obraz ten vlastně určen, překvapiti chotě k svátku, jenž za nedlouhý čas slaviti se měl. Dlouho přemýšlela věrná manželka, jakým způsobem potěšiti drahého Edgara, až jí šťastná náhoda podporovati se zdála tím, že se malíř portretův zde vyskytl. Plán její byl hotov: odhodlala se oblažiti vřele milovaného chotě svým vlastním kontrfajem,

a malířský štětec Višňovského měl jí nápomocen býti k dokonalému vyvedení klasické té myšlénky.

Opustili jsme romantickou Sidonii v siccimru tak zvaném. Její toaleta byla vybraná a skoro se mohlo říci, že příliš hledaná; zevnějšek velmi pěkný, tvář skoro krásná, jen že bez výrazu; oko temné planulo zádumčivým ohněm; ruce její byly outlounké a střevíc ukazoval velmi pěknou nožku.

Očekávala Višňovského. Seděla na houpavém divanu, dítku to nejnovější mody, jakož nábytek jevil zámožnost a dobrý vkus a jakousi náklonnost k elegancí. Takto imponovala paní doktorová všem paničkám Plzeňské honorací, kterouž ostatně pro své podivínství a svou přemrštěnost neměla na své straně.

Jaromír vstoupil do elegantního pokoje a představil se co malíř Višňovský.

Paní Sloukovská sotva pokynula hlavou, vidouc před sebou malíře ve velmi skrovném obleku; domnívala se spíše, že to bude elegantní, vysňořený pán, jako právě přišlý ze společnosti velebných Mus, a již se byla připravila na velmi zábavnou a překrásnou rozmluvu. Tu se jí objevil člověk docela obyčejný; rozehřatá obraznost nad míru uražena byla zevnějškem Jaromírovým, a její samolibost utrpěla velikou ránu, že tak sprostým zrakům vnady její měly vydány býti na vzor.

„Paní mi ráčila zkázati, bych ji navštívil; očekávám projevení vašnostina přání," pravil Jaromír dvorně sice, avšak nedbale, vida počínání pyšné kokety.

Paní doktorka — budeme ji raději nazývati Sidonie, abychom ji snad neuvedli v podezření, že prováděla též umění svého chotě — byla překvapena nenuceností Jaromírovou. Pozírala s rostoucím nepokojem na hezkého

mladíka. Jaromír uvedl velikou změnu ve svůj zevnějšek a zvláště svou tvář, urovnav podlé zákonů konvenience pomocí lazebníka světlý a bohatý vous a vlas, jenž mu splýval jako hedbáví na plná ramena. Paní Sloukovská, dojata jeho příznivou osobností, uzavřela ihned, snížiti termometr své hrdosti o několik stupňův a lehce se uklonic, pravila:

„Pozvala jsem pána, abych se dověděla, zdali by podnikl nějakou práci.“

„S radostí, vzácná paní, a tím spíše, jestli že vy sama budete snad předmětem té práce,“ odpověděl Jaromír, na poslední slovo zvláštního důrazu dodávaje.

Sidonie se pozarazila a horko přelétlo její tvář; pozorovala, že se snad tím výrazem cítí umělec uražena. Chtějíc chybu napraviti, pravila hlasem, jenž se naprosto lišil od onoho, jakýmž dříve s Višňovským mluviti počala: „Chci se dáti malovat, pane; jak dlouho k tomu zapotřebí?“

„Na čtvero posezení hodlám dokončiti obraz,“ odpověděl Jaromír, jako by byl již na sta podobizen maloval, ačkoliv malováním portretův vyplňoval jedině čas a obracel se k tomu jen v největších rozpacích. „Je-li tedy libo...“

„Dobře, pane! A kdy chcete začíti?“

„Dnes nikoliv, poněvadž již čas příliš krátký; a já ještě musím jinam, kde mne dílo očekává. Jste-li spokojena s hodinou předpolední, dostavím se zejtra.“

„Tím líp!“ odpověděla paní Sloukovská a roztržitě nazírala neustále ve tvář Jaromírovu.

„Dovolíte snad, krásná paní, abych směl vykresliti vaše milé tahy sem do tobolky? Jest to můj obyčej, že si hledím udržeti každou půvabnou tvář, kterouž

mi dopřáno malovati. I zejtřejší práce půjde mi pak lehčeji.“

Zdálo se, že se ta dvorná slova velmi mile dotýkají mladé paničky; usedla hned na pohovku a pokynula na znamení svého srozumění. Jaromír umístil se ku stolu jí naproti. Vyndal tužku, rozevřel tobolku a počal kresliti. Pozíral na Sidonii, oči jejich se potkaly. Jaromír se usmál; Sidonie sklopila zraky. —

Netrvalo to dlouho, Jaromír učinil několika rysův a podal lístek paní Sloukovské. Podobnosť byla překvapující.

„V skutku, výborně!“ radostně pravila Sidonie; „děkuji vám!“

„S dovolením, milosťpaní; lístek si ponechati musím, a zvláště lístek představující tak rozkošnou tvářinku!“ doložil se zvláštním výrazem v oku. „Zejtra počnu své dílo, a to vám zůstane; kresba tato náleží mně!“

Jaromír vstal, přiblížil se k Sidonii, a pojav ji za bílou ruku, vtiskl na ni vřelé políbení.

Pak se uklonil a odešel.

Paní Sloukovské to nedalo. Vstala a popošla k oknu. Za malou chvíli vyšel Jaromír z domu; dívala se za ním. Zdálo se jí, že by jí nebylo nepříjemno, kdyby se obrátil. On se však spěšným krokem ubíral přes náměstí, vytáhl z tobolky pokreslený lístek, roztrhal papír na několik kusův a hodil je do větru.

Sidonie, vidouc to, nevěděla, proč ji to mrzí; odstoupila na kvap od okna, aby ji náhodou Višňovský nespatřil. Celý den byla nevrlá, a při večeři na poptávku svého milovaného chotě, proč je tak mrzuta, odpověděla zkrátka, že ji bolí zub. Pan doktor jí poradil, aby si zavázala bavlnou tvář, a dal jí dobrou noc.

Sidonie na vzdor tomu přání nemohla dlouho usnouť.

V.

Co zatím Jaromír vyjednával s panem rytmistrem Eichbergem a určil příhodnou hodinu, kdy chtěl sám do domu docházeti, aby dceru jeho maloval: Václav po krátkém hledání nalezl byt učitelův, který se nacházel ve školním stavení.

Učitel přijal s nelíčenou radostí návrh Václavův, a pravil, že se cítí velmi poctěna, že si naň pan umělec vzpomněl, a že neopomine sehnat všecky kluky, kteří foukat umí do trub a klarinetů. Byl to člověk velmi živého ducha a samou zdvořilostí div si hubu nevyvrátil.

„Bude všecko v pořádku, bude, bude!“ dokládal Václavovi, kterého překvapila účinlivost pana Strouhala, neboť byl připraven na výmluvy a snad úplné odmrštění prosby.

„Děkuji vám srdečně, pane Strouhale, již napřed, a přál bych si jen, abych se vám mohl čím odměnit.“

„Neškodí, neškodí, pane Koutský, neškodí; jinak ale přece, takhle nějaké malé graduale byste mohl časem složit a věnovat našemu kostelu; vidíte, vidíte, pane Koutský, vidíte, já bych ty kluky rád jednou nabral něčím novým, a vidíte, pane, vidíte, nemám ničehož a rád bych přece! Ale prosím, prosím, nemějte mi za zlé, že tak s vámi mluvím, prosím, pane Koutský!“

„Jestli že mi přijde nějaká vhodná myšlénka, neopominu a nezapomenu na vás, pane Strouhale.“

„Těší mě velice, těší, těší, pane Koutský; nestarejte se, však ten koncert pomocí mou výborně vypadne!“

Spokojeně se při těchto slovech pan Strouhal usmál, vytáhl z jedné kapsy modrý šátek, z druhé pak ohromnou

pikslu a podával panu Koutskému. Václav si šňupnul a s vespolnou poklonou se rozešli.

„Chytrá hlava, chytrá, chytrá," rozumoval pan učitel, vcházeje do školy, kde kluci hulákali, skákali přes lavice, prali se, tak nezbednou radosť svou dávajíce na jevo, že mají přes hodinu prázdniny.

Zatím ubíral se Václav k paní purkmistrové, aby vyžádal dovolení její, by směla slečna Karolina spolupůsobiti svým zpěvem v koncertě.

Bylo k páté hodině odpoledne.

Václav vstoupil do pokoje, kde se vítají hosté. Bylať to prostranná komnata s moderním nábytkem, z něhožto pohovka a sedadla byla opatřena bílým povlakem; asi dvě zrcadla a několik litografií zdobilo stěny; pěkné fortepiano, as dva kulaté stolky a etažer plný nejrozmanitějších domácích klenotů, totiž sklenic, šálků, mis, panáků, figurek, skleněných jehelníčkův, kufříčkův a tak dále, tvořil ostatní nářadí.

Na pohovce, mezi dvěma okny postavené, seděla slečna Karolina, vedle ní pan baron Matonoha z Čeňkovic, který držel knížku v ruce a zdál se předčítati své nenehezké budoucí choti.

Václav se mlčky, dvorně, elegantně uklonil.

„Ah! pan Koutský!" vzkřikla jako radostí panna Karolina a pospíchala mu vstříc. „Těší mne, pane, že jste nepovrhl mým pozváním a přišel."

„Přišel jsem však z jiné příčiny, slečno; Vašnostina paní matka není doma?"

„I je, pane Koutský; ale víte, že paničky jejího stáří nemají stání a že kuchyň je vlastně jevištěm všeho jejich počínání. Připravuje kávu a přijde hned."

Václavovi zdálo se, že vlastně neví, proč nemají

stání paničky stáří paní purkmistrové, neboť ji dosuď neznal. Uklonil se tedy na znamení, že rozumí.

„Račte se jen posadit, pane Koutský! Ach! Bože, což jsem zpozdilá! Zde máte pana barona z Čeňkovic; pane barone, zde pan Koutský, umělec na housle, a mohu se vám zaručiti, že výtečník ve svém oboru," dokládala Karolina a pohlížela s jakýmsi podivným výrazem v oku na Václava, který se nelíbil panu baronovi, neb se mu zdál býti příliš laskavým.

„Snad je pan baron také milovník hudby?" obrátil se Václav k panu z Čeňkovic, jejž raději vůbec panem baronem nazývati budeme, poněvadž nerad slýchal své příjmení Matonoha a Čeňkovice nedávno byl prodal, přepustiv za směnky svůj majorat cizím rukám, pravilo se, židům.

Baron se uklonil velmi vznešeně a překrucoval knihu v ruce na znamení, že Václav uhádl šlechtickou náruživosť jeho.

Karolina přejala zaň slovo.

„Pan baron hraje sám trochu na piano, pane Koutský, a skládá někdy roztomilé písničky." Při tom začala zpívat nějakou píseň, která měla všecky poetické elementy hudby Mozartovy do sebe. Václavovi se zdála býti sice původní, nicméně velmi obyčejnou.

Uklonil se tedy mlčky baronovi.

Pan baron uklonil se též jemu za důkaz uznání jeho a sedl pak opět na pohovku.

Pan baron byl velmi výmluvný.

Václav to pozoroval a obrátil se tedy ku Karolině s těmi slovy: „Směl bych vás požadat, abyste ještě jednou zazpívala onu píseň, která se mně vaším přednešením tak líbila?"

„Kterou to? do D-dur?“

„Třeba,“ usmál se Václav, neb věděl, že je vlastně do C. „To nic nedělá,“ myslil si, „jen když vydrží a dobře ji odzpívá.“

„Já vás budu provázet,“ pokračoval.

„Vy hrajete také na piano.“

„Ano, slečno, ačkoliv špatně!“ Při tom sedl si beze všech okolkův k pianu a přejel klavesnici ve fantastickém preludiu tak bystře a cvičeně, že se Karolina podivila a pan baron s pohovky se sebral a přistoupil blíže.

Tu se otevřely vedlejší dvéře a paní Čivická vstoupila. Laskavý čtenář již zná tu ctihodnou matronu. Je padesát let, má malou bradavici na levé straně španělského nosu, pět falešných zubů bílých jako perly, velmi malou ruku obsypanou prsteny a k její kráse velmi nesymetrickou velkou nohu. Ostatně má malá ústa, velké řeči, široký čepec a málo vlasův. Její tahy v tváři jsou velmi živé, živější ještě oko dodává stárnoucí paničce mladistvého ohně.

„Nedejte se vytrhovat! Prosím, prosím, pane Koutský, slyšela jsem již tolik od Karoliny, že vás znám, jako bych vás byla od jakživa vídala.“

„Přišel jsem, abych Vašnost požádal o svolení, by slečna Karolina spolupůsobila v mém koncertě.“

„Ah! je-li možná!“ divila se s utajenou radostí paní Čivická, vidouc, že náhodou baron přítomen. „Nevím jen, jestli že vašemu koncertu neudělá hanbu.“

„Ó nikoliv!“ uznal za dobré omlouvati Václav.

„Co tomu říkáte, pane barone?“ obrátila se paní Čivická k pohovce, na níž byl zatím baron opět usedl.

„Prostitute!“ vyhrknul v nevoli ten pán a mrštil knihou do kouta na pohovku.

krásného pohlaví. Neučinili bychom to nijak, kdyby ještě byla svobodna; takto neuškodí naše objevení jejímu roztomilému čepečku.

Ku podivu a na důkaz, že magnetickým působením sebe malichernější věci dějí se na světě nemalé zázraky, dostala paní Sloukovská s darem krásného romantického jména velmi romantickou mysl již od nejoutlejšího věku v každém hnutí mocně se jevící.

Rodilá z hlavního města, dítě zámožných rodičův, seznámila se co mladá dívka s mladým kandidatem umění Eskulapova, jenž zachytil náhodou štěstí za kabát, když se okolo něho šustlo, a dostal se za šeredně malý honorar za učitele do domu rodičův Sidoniiných. Měl sice co soukromý učitel nelehkou úlohu; musil slečnu Sidonii učiti země- a dějepisu všech desíti věkův od vynalezení ostrova Kuby až ku vládě starého Saturna; pak počtářství spojeno s vyšší algebrou; pak stavitelství všech padesatera slohů od japanského až k anglickému a mnohé ještě jiné věci: že francouzsky neuměl, podával jí rudimenta hebrejštiny a přednášel jí o sanskritu. Za to vše odměnila se mu Sidonie zvláštním způsobem.

Že totiž kdesi čtla, že se jistá hraběnka zamilovala do svého učitele, umínila si milovati podobně mladého Sloukovského z plného srdce nejhoroucnější láskou; neboť viděla v něm svého Ferdinanda, pokládajíc se za Luizu, ačkoliv její rodiče s utajenou radostí viděli, že se ti dva lidé mají rádi; neboť její otec se nedávno dověděl, že mladý doktor obdrží po svém otci místo městského lékaře v Plzni.

Tak se zbůhdarma trápila Sidonie pro svého Adonisa! Když konečně odbyl rigoroza a obdržel místo v Plzni, *s úkrutným* strachem vyjevila Sidonie svou horoucí lásku

k doktůrkovi a hrozila, že skočí do vody, nedostane-li jeho ruku.

A že Sloukovskému na ruce nic nescházelo, leč nějaký základní fond, dal si říci, a nejsa docela lhostejný k její kráse a lásce, miloval ji vroucně a stále, vždy však skoro jako Otelo. Lidé si vypravovali, že si ji vzal jedině k vůli penězům: nemohli však vysvětliti si jeho žehravost, když se dověděl, že se jeho paní s někým jiným trošku baví.

Tak přivedl Sloukovský na venek hned s doktoratem bohatou mladou milující paničku a Sidonie, opustivši hlavní město pro rozkoše idylického života na venku, snila o sylfách, když ponejprvé ovál čerstvý vzduch její řecky utvořený nos. Zdálo se jí, že celý nový svět do sebe dýchá; každou noc měla sny o měsíčku, o hájích a o bublavých potocích, o tichém loubí, kdežto jí na klíně spočívá vavřínem ověnčený Herkules v podobě doktůrka Sloukovského.

Sidonie byla šťastná. Do kuchyně se nemusela podívati, a tak nebyl přerušen ten krásný sen milostných idealův, líčený v romanech a nyní požívaný blahou skutečností. Nejkrásnějšími dobami byly jí obyčejné hodiny po obědě. Když mladý doktor po jídle s ubrouskem ve svém měkkém fotelu dřímal: tu se domnívala býti na starém Olympu, kdežto bohům dopřáno bylo odbývati siestu třeba až do večera. Tak činíval i Sloukovský; neboť uměl si svou praksi tak zařídit, že měl málo pacientův a že z nich málo kdy někdo onemocněl odpoledne.

Jako všeho se člověk nasytí, byť i láska to byla, opěvovaná mnohými básníky a přirovnávaná k sladkému medu a nikdy ku kyselému mléku: takť počínala i Sidonie upadati u velkou nebezpečnou nemoc všednosti. Všecko

ji počalo nudit, začalo se jí stýskati po zakouřených zdech hlavního města, a pan doktor musil vynaložit všecku práci, aby se nerozestonala samou touhou po svém rodišti.

Při této příležitosti ztratil pan doktor důstojnost absolutního vladaření v domě svém, ačkoliv se jí dříve — jak lidé pravili, bezpochyby zámyslně — nikdy ouplně honositi nemohl.

Tu se najednou rozbřesklo paní doktorce v roztomilé hlavince, a vypravovalo se, že milá ta panička hledí si neobligatního vyražení, když pan doktor k vůli nemocným býti musí mimo dům ve vykonávání svých povinností, provázeti lidi z vezdejšího života v jiný blaženější. Ve velkém městě nebyl by si arci žádný povšimnul tohoto nepravidelného pohybování domácího pořádku u doktora; v menším však městě na venkově vidí se i v noci stín roztlučené lucerny.

Pan Sloukovský si toho z počátku skoro ani nevšímal: později ho to však počalo hrýzti a zavdalo příčiny k mnohému nemilému výstupku. Hleděl všemožně učiniti konec všemu vykračování z mezí dosavadního života, ač se mu to velmi špatně dařilo; neboť obyčejně hrál v domácím dramatě úlohu Římanův a jeho paní úlohu Hannibala. Kdyby ale byl nyní on i lidé věděli, že bude Višňovský malovati Sidonii: bylo by se všelijak myslilo, pro koho as ten obraz bude; pan doktor byl by se snad pomátl na rozumu a lidé by si byli vyvrátili samými klepy jazyk.

A obraz ten vlastně určen, překvapiti chotě k svátku, jenž za nedlouhý čas slaviti se měl. Dlouho přemýšlela věrná manželka, jakým způsobem potěšiti drahého Edgara, až jí šťastná náhoda podporovati se zdála tím, že se malíř portretův zde vyskytl. Plán její byl hotov: odhodlala se *oblažiti vřele* milovaného chotě svým vlastním kontrfajem,

a malířský štětec Višňovského měl jí nápomocen býti k dokonalému vyvedení klasické té myšlénky.

Opustili jsme romantickou Sidonii v siccimru tak zvaném. Její toaleta byla vybraná a skoro se mohlo říci, že příliš hledaná; zevnějšek velmi pěkný, tvář skoro krásná, jen že bez výrazu; oko temné planulo zádumčivým ohněm; ruce její byly outlounké a střevíc ukazoval velmi pěknou nožku.

Očekávala Višňovského. Seděla na houpavém divanu, dítku to nejnovější mody, jakož nábytek jevil zámožnost a dobrý vkus a jakousi náklonnost k elegancí. Takto imponovala paní doktorová všem paničkám Plzeňské honorací, kterouž ostatně pro své podivínství a svou přemrštěnost neměla na své straně.

Jaromír vstoupil do elegantního pokoje a představil se co malíř Višňovský.

Paní Sloukovská sotva pokynula hlavou, vidouc před sebou malíře ve velmi skrovném obleku; domnívala se spíše, že to bude elegantní, vysňořený pán, jako právě přišlý ze společnosti velebných Mus, a už se byla připravila na velmi zábavnou a překrásnou rozmluvu. Tu se jí objevil člověk docela obyčejný; rozehřatá obraznost nad míru uražena byla zevnějškem Jaromírovým, a její samolibost utrpěla velikou ránu, že tak sprostým zrakům vnady její měly vydány býti na vzor.

„Paní mi ráčila zkázati, bych ji navštívil; očekávám projevení vašnostina přání," pravil Jaromír dvorně sice, avšak nedbale, vida počínání pyšné kokety.

Paní doktorka — budeme ji raději nazývati Sidonie, abychom ji snad neuvedli v podezření, že prováděla též umění svého chotě — byla překvapena nenuceností Jaromírovou. Pozírala s rostoucím nepokojem na hezkého

mladíka. Jaromír uvedl velikou změnu ve svůj zevnějšek a zvláště svou tvář, urovnav podlé zákonů konvenience pomocí lazebníka světlý a bohatý vous a vlas, jenž mu splýval jako hedbáví na plná ramena. Paní Sloukovská, dojata jeho příznivou osobností, uzavřela ihned, snížiti termometr své hrdosti o několik stupňův a lehce se ukloníc, pravila:

„Pozvala jsem pána, abych se dověděla, zdali by podnikl nějakou práci.“

„S radostí, vzácná paní, a tím spíše, jestli že vy sama budete snad předmětem té práce,“ odpověděl Jaromír, na poslední slovo zvláštního důrazu dodávaje.

Sidonie se pozarazila a horko přelétlo její tvář; pozorovala, že se snad tím výrazem cítí umělec uražena. Chtějíc chybu napraviti, pravila hlasem, jenž se naprosto lišil od onoho, jakýmž dříve s Višňovským mluviti počala: „Chci se dáti malovat, pane; jak dlouho k tomu zapotřebí?“

„Na čtvero posezení hodlám dokončiti obraz,“ odpověděl Jaromír, jako by byl již na sta podobizen maloval, ačkoliv malováním portretův vyplňoval jedině čas a obracel se k tomu jen v největších rozpacích. „Je-li tedy libo...“

„Dobře, pane! A kdy chcete začíti?“

„Dnes nikoliv, poněvadž již čas příliš krátký; a já ještě musím jinam, kde mne dílo očekává. Jste-li spokojena s hodinou předpolední, dostavím se zejtra.“

„Tím líp!“ odpověděla paní Sloukovská a roztržitě nazírala neustále ve tvář Jaromírovu.

„Dovolíte snad, krásná paní, abych směl vykresliti vaše milé tahy sem do tobolky? Jest to můj obyčej, že si hledím udržeti každou půvabnou tvář, kterouž

mi dopřáno malovati. I zejtřejší práce půjde mi pak lehčeji.“

Zdálo se, že se ta dvorná slova velmi mile dotýkají mladé paničky; usedla hned na pohovku a pokynula na znamení svého srozumění. Jaromír umístil se ku stolu jí naproti. Vyndal tužku, rozevřel tobolku a počal kresliti. Pozíral na Sidonii, oči jejich se potkaly. Jaromír se usmál; Sidonie sklopila zraky. —

Netrvalo to dlouho, Jaromír učinil několika rysův a podal lístek paní Sloukovské. Podobnosť byla překvapující.

„V skutku, výborně!“ radostně pravila Sidonie; „děkuji vám!“

„S dovolením, milosťpaní; lístek si ponechati musím, a zvláště lístek představující tak rozkošnou tvářinku!“ doložil se zvláštním výrazem v oku. „Zejtra počnu své dílo, a to vám zůstane; kresba tato náleží mně!“

Jaromír vstal, přiblížil se k Sidonii, a pojav ji za bílou ruku, vtiskl na ni vřelé políbení.

Pak se uklonil a odešel.

Paní Sloukovské to nedalo. Vstala a popošla k oknu. Za malou chvíli vyšel Jaromír z domu; dívala se za ním. Zdálo se jí, že by jí nebylo nepříjemno, kdyby se obrátil. On se však spěšným krokem ubíral přes náměstí, vytáhl z tobolky pokreslený lístek, roztrhal papír na několik kusův a hodil je do větru.

Sidonie, vidouc to, nevěděla, proč ji to mrzí; odstoupila na kvap od okna, aby ji náhodou Višňovský nespatřil. Celý den byla nevrlá, a při večeři na poptávku svého milovaného chotě, proč je tak mrzuta, odpověděla zkrátka, že ji bolí zub. Pan doktor jí poradil, aby si zavázala bavlnou tvář, a dal jí dobrou noc.

Sidonie na vzdor tomu přání nemohla dlouho usnout.

V.

Co zatím Jaromír vyjednával s panem rytmistrem Eichbergem a určil příhodnou hodinu, kdy chtěl sám do domu docházeti, aby dceru jeho maloval: Václav po krátkém hledání nalezl byt učitelův, který se nacházel ve školním stavení.

Učitel přijal s nelíčenou radostí návrh Václavův, a pravil, že se cítí velmi poctěna, že si naň pan umělec vzpomněl, a že neopomine sehnat všecky kluky, kteří foukat umí do trub a klarinetů. Byl to člověk velmi živého ducha a samou zdvořilostí div si hubu nevyvrátil.

„Bude všecko v pořádku, bude, bude!“ dokládal Václavovi, kterého překvapila účinlivosť pana Strouhala, neboť byl připraven na výmluvy a snad úplné odmrštění prosby.

„Děkuji vám srdečně, pane Strouhale, již napřed, a přál bych si jen, abych se vám mohl čím odměnit.“

„Neškodí, neškodí, pane Koutský, neškodí; jinak ale přece, takhle nějaké malé graduale byste mohl časem složit a věnovat našemu kostelu; vidíte, vidíte, pane Koutský, vidíte, já bych ty kluky rád jednou nabral něčím novým, a vidíte, pane, vidíte, nemám ničehož a rád bych přece! Ale prosím, prosím, nemějte mi za zlé, že tak s vámi mluvím, prosím, pane Koutský!“

„Jestli že mi přijde nějaká vhodná myšlénka, neopominu a nezapomenu na vás, pane Strouhale.“

„Těší mě velice, těší, těší, pane Koutský; nestarejte se, však ten koncert pomocí mou výborně vypadne!“

Spokojeně se při těchto slovech pan Strouhal usmál, [illegible] z jedné kapsy modrý šátek, z druhé pak ohromnou

pikslu a podával panu Koutskému. Václav si šňupnul a s vespolnou poklonou se rozešli.

„Chytrá hlava, chytrá, chytrá," rozumoval pan učitel, vcházeje do školy, kde kluci hulákali, skákali přes lavice, prali se, tak nezbednou radost svou dávajíce na jevo, že mají přes hodinu prázdniny.

Zatím ubíral se Václav k paní purkmistrové, aby vyžádal dovolení její, by směla slečna Karolina spolupůsobiti svým zpěvem v koncertě.

Bylo k páté hodině odpoledne.

Václav vstoupil do pokoje, kde se vítají hosté. Bylať to prostranná komnata s moderním nábytkem, z něhožto pohovka a sedadla byla opatřena bílým povlakem; asi dvě zrcadla a několik litografií zdobilo stěny; pěkné fortepiano, as dva kulaté stolky a etažer plný nejrozmanitějších domácích klenotů, totiž sklenic, šálků, mis, panáků, figurek, skleněných jehelníčkův, kufříčkův a tak dále, tvořil ostatní nářadí.

Na pohovce, mezi dvěma okny postavené, seděla slečna Karolina, vedle ní pan baron Matonoha z Čeňkovic, který držel knížku v ruce a zdál se předčítati své nenehezké budoucí choti.

Václav se mlčky, dvorně, elegantně uklonil.

„Ah! pan Koutský!" vzkřikla jako radostí panna Karolina a pospíchala mu vstříc. „Těší mne, pane, že jste nepovrhl mým pozváním a přišel."

„Přišel jsem však z jiné příčiny, slečno; Vašnostina paní matka není doma?"

„I je, pane Koutský; ale víte, že paničky jejího stáří nemají stání a že kuchyň je vlastně jevištěm všeho jejich počínání. Připravuje kávu a přijde hned."

Václavovi zdálo se, že vlastně neví, proč nemají

stání paničky stáří paní purkmistrové, neboť ji dosuď neznal. Uklonil se tedy na znamení, že rozumí.

„Račte se jen posadit, pane Koutský! Ach! Bože, což jsem zpozdilá! Zde máte pana barona z Čeňkovic; pane barone, zde pan Koutský, umělec na housle, a mohu se vám zaručiti, že výtečník ve svém oboru," dokládala Karolina a pohlížela s jakýmsi podivným výrazem v oku na Václava, který se nelíbil panu baronovi, neb se mu zdál býti příliš laskavým.

„Snad je pan baron také milovník hudby?" obrátil se Václav k panu z Čeňkovic, jejž raději vůbec panem baronem nazývati budeme, poněvadž nerad slýchal své příjmení Matonoha a Čeňkovice nedávno byl prodal, přepustiv za směnky svůj majorat cizím rukám, pravilo se, židům.

Baron se uklonil velmi vznešeně a překrucoval knihu v ruce na znamení, že Václav uhádl šlechtickou náruživost jeho.

Karolina přejala zaň slovo.

„Pan baron hraje sám trochu na piano, pane Koutský, a skládá někdy roztomilé písničky." Při tom začala zpívat nějakou píseň, která měla všecky poetické elementy hudby Mozartovy do sebe. Václavovi se zdála býti sice původní, nicméně velmi obyčejnou.

Uklonil se tedy mlčky baronovi.

Pan baron uklonil se též jemu za důkaz uznání jeho a sedl pak opět na pohovku.

Pan baron byl velmi výmluvný.

Václav to pozoroval a obrátil se tedy ku Karolině s těmi slovy: „Směl bych vás požadat, abyste ještě jednou zazpívala onu píseň, která se mně vaším přednešením *tak líbila?*"

„Kterou to? do D-dur?“

„Třeba,“ usmál se Václav, neb věděl, že je vlastně do C. „To nic nedělá,“ myslil si, „jen když vydrží a dobře ji odzpívá.“

„Já vás budu provázet,“ pokračoval.

„Vy hrajete také na piano.“

„Ano, slečno, ačkoliv špatně!“ Při tom sedl si beze všech okolkův k pianu a přejel klavesnici ve fantastickém preludiu tak bystře a cvičeně, že se Karolina podivila a pan baron s pohovky se sebral a přistoupil blíže.

Tu se otevřely vedlejší dvéře a paní Čivická vstoupila. Laskavý čtenář již zná tu ctihodnou matronu. Je padesát let, má malou bradavici na levé straně španělského nosu, pět falešných zubů bílých jako perly, velmi malou ruku obsypanou prsteny a k její kráse velmi nesymetrickou velkou nohu. Ostatně má malá ústa, velké řeči, široký čepec a málo vlasův. Její tahy v tváři jsou velmi živé, živější ještě oko dodává stárnoucí paničce mladistvého ohně.

„Nedejte se vytrhovat! Prosím, prosím, pane Koutský, slyšela jsem již tolik od Karoliny, že vás znám, jako bych vás byla od jakživa vídala.“

„Přišel jsem, abych Vašnosť požádal o svolení, by slečna Karolina spolupůsobila v mém koncertě.“

„Ah! je-li možná!“ divila se s utajenou radostí paní Čivická, vidouc, že náhodou baron přítomen. „Nevím jen, jestli že vašemu koncertu neudělá hanbu.“

„Ó nikoliv!“ uznal za dobré omlouvati Václav.

„Co tomu říkáte, pane barone?“ obrátila se paní Čivická k pohovce, na níž byl zatím baron opět usedl.

„Prostituce!“ vyhrknul v nevoli ten pán a mrštil knihou do kouta na pohovku.

Václavovi vlila se krev do tváře. Uchopil klobouk a chystal se k odchodu; cítil se na nejvýš uražena tím nešetrným vyjádřením baronovým.

Karolina pozřela v rozpaku k matce; a matka v smrtelné ouzkosti k baronovi a pak k Václavovi. Naděje, že její rozmilá dceruška bude zpívat, počala mizeti, a v rozhodném tom okamžiku nevěděla, kam se uchýlit. Konečně podobalo se, že se rozhodla.

Přiblížila se k Václavovi a pravila důraznými slovy: „Můžete se spolehnout, že moje Karolina na každý způsob zpívat bude.“

Teď se pan baron sebral a ukloniv se mlčky, ale výmluvně, odešel.

Václav zůstal. Karolina zpívala, on ji provázel.

Po dobré večeři odebral se Václav do svého bytu.

Sotva se za ním zavřely dvéře, počala jeho chvála zaznívati celým domem Čivických, a pan purkmistr usnul za samého vypravování o výtečných vlastnostech mladého umělce, a ráno vypravoval své věrné choti, že se mu zdálo, že byla v domě svatba; ženich že byl neznámý muž, a nevěsta že byla Karolina.

Paní purkmistrová se usmála a když na to sdělila sen otcův své dceři, zapýřilo se děvče, neproneslo však ani slova. Kdo by se jí byl zeptal, jak asi vypadá ode dneška baron, snad by mu byla Karolina svěřila, že od včerejška stal se mnohem ošklivějším, než v skutku byl, a že váha, na které jeho šlechtické jmeno leželo, velmi se nadlehčila.

Všecek blažen, že se mu všecko daří, byl Václav, navrátiv se domů, velmi veselé mysli a bručel neustále

celou biblioteku arií z rozličných oper a bylo mu tak lehko okolo srdce, že v ně sem tam míchal některou veselou národní písničku, až se konečně usnesl rázem na tom, že bude komponovati veliké variace na české národní písně, a že ty variace co svou skladbu sám hráti bude v koncertě.

Nerozmýšlel se dlouho; usedl k velikému stolu a psal noty až do hluboké noci.

Velebné ticho panovalo městem, rušeno jedině každou hodinou velmi poetickým troubením svědomitého ponocného, jenžto nevědomky sladké adagio připojoval k přemilým kadencím skladby Václavovy.

Nemůžeme arci určiť, zdali Václav v skutku slyšel ty zvuky zemské skutečnosti: jeho duše plula na bujných vlnách netušených tonův vzhůru k nesmírné říši cizích světův, ježto nepochopují všední lidé, a jimž se obdivovať musí každý, kdož dost málo zasvěcen v přečarovný obvod žalujících tužeb, lichotivě šveholících hlasův lásky, veselého proudění čisté, nezkalené radosti srdce slastí se chvějícího.

Takto bloudil Václav po sadech utvořených tichou fantazií; zdálo se mu, že písně jako sbory andělův zaznívají z uměle utvořených libostánkův, ukrytých v loubí zlaté bujících stromů... Rajské ptactvo vylévalo čarovné tony z nebeských hrdel, učeno jsouc hudbě vířících sfer...

Tu Václav procitl z těch snův rozkošných, viděl se u postele svého přítele, jenž jako turecký paše chrápal hřmotným hlasem, mezi tím mumlaje nesrozumitelná slova, na polo hlasitým smíchem přerývaná.

Václav sebou trhnul — viděl, že je na zemi — trpce se usmál, složil svoje noty a odebral se též na lůžko.

Sen však prchal celou noc se spánků jeho. Fantastické obrazy kroužily se mu před zrakem, slyšel sbory, hudbu, střídání hlasů neznámých v divé směsici veliké disfonie.

Druhý den ráno vzbudil Jaromíra ze spaní a požádal ho, aby poslechl, co večer komponoval. Tu provozoval s nevšední uměloství svůj výtvor. Jaromír poslouchal napnutě, a blahý jeho úsměv dával Václavovi svědectví, že skladba se mu velmi líbila. Byl' Jaromír, ač přítelem Václava, přece nemilosrdným a přísným jeho kritikem, a hudebníkovi vždycky mnoho záleželo na úsudku jeho.

Když byl dokončil Václav, ulehčil malíř sobě a své ohromné spokojenosti přehlučným: „Bravo!“ A v nadšenosti své uchopil se náhle černé křídy, a za veselé rozmluvy s přítelem o thematech jednotlivých variací počal nad svou postelí na stěnu kresliti velikou bitvu Švédů u Prahy; po několika všeobecných rysech počal v to dějepisné jeviště kresliti jakousi moderní osobu a za malou chvílku viděl se Václav na stěně, jak nemilosrdně bije svými houslemi ve tvrdé palice ozbrojených Švédů.

Právě skončil Václav nějakou melodii, a pohlednuv na stěnu musil se dáti do hlasitého smíchu.

„Jaromíre, co ti to zas napadlo?“

„Toť tvoje určení, Václave; tvůj osud namaloval jsem ti na stěnu: ty zvítězíš nad všemi soupeři, jako nad Švédy. A zde začneš svou slavnou dráhu. Tvá hudba pobláznívšecko obecenstvo, příteli; ty budeš a musíš slaviti veliký triumf.“

„Příteli, nežertuj a nevtipkuj!“ proslovil se Václav polo rozmrzen, polo s úsměvem, v němž se nemohl ubrániti výrazu sladkého uspokojení a sebevědomí.

„Jen neodpírej! Jsi přece jen chlapík a já bídný

barvotříč! — Zpropadená věc! Opět zapomněl jsem se pustiti do těch starých škrabanin nějakého malířského genia, jež pan rada chová ve své obrazárně jako madony Rafaelovy. — Ale teď musím za dobré paměti do té šeredné práce.“

Zatím přinesl Bartoš snídaní, a když si byli přátelé za veselé rozmluvy i toto dílo odbyli, zasedl Jaromír k svému rámci.

Václav hrál něco od Spohra a Jaromír ho provázel kolosalním bručením velmi plného a vycvičeného barytonu. Začal obnovovati staré podobizny.

„Tisíc šípů!“ zvolal nevrle: „vždyť má ten pán křivé vousy! To musím hned napraviti. — Tak! — Teď abych mu namázl na černo tu jeho starou paruku bíle napudrovanou; vypadá to moderněji; pak mu trošku natru ty špinavé ruce červenou barvou a přetáhnu lakem. — No, chvála bohu, schne to jako v sušárně — tak — jeden kus je hotov. Co myslíš, příteli, abych dal té paničce nějaký nový čepec?“

„To bys musil patrně změniti celý oblek, a pak by teprvé nebyl pan rada s tím spokojen, kdyby viděl svou prabábu v dlouhém životě a v krátkých rukávech!“ smál se Václav.

„Také by to dalo mnoho práce, a za ni celý ten obraz nestojí, příteli; omaluju jí trochu tváře, a místo žluté jupky udělám jí zelenou, aby se alespoň něco změnilo na obraze, a tuším, že to bude pan rada rád viděti.“

„Tyť máš příliš málo dobrého domnění o něm!“ prohodil jaksi mrzutě Václav.

„Já? Naopak, příteli: kdo má van Dykův obraz doma a neví o tom: je snad moudrá přece hlava; a kdo nemá podobný obraz a myslí, že ho má, je ještě moudřejší. Zdali ne?“

„Tuším, žes neměl dovolit si s Plachým tento žert.“

„Jak myslíš, příteli. Už se stalo, a z bludu toho nemožno ho vyvesti, sic bych uškodil své pověsti,“ usmál se Jaromír, odkládaje pramáti domu pana rady s rámce. „Teď je řada na tom děvčeti. Já bych myslil, abych jí namaloval na ruku velikého kohouta, aby se pan rada upamatoval na své malby a obrazy z mladých let.“

„Ty's nějak rozpustilý!“ pravil Václav nevrle; „to nečiň na žádný způsob; vždyť je to obraz představující Emilii, když byla deset let.“

„Tak? To ji udělám o deset let starší, a pan rada bude míti jedním tahem dceru malovanou, jak je nyní.“

„Emilie není tak stará,“ omlouval Václav. „Za několik neděl bude slaviti teprvé osmnáctý rok svého narození.“

„Aj, aj! tyť znáš se velmi dobře v celé genealogii domu radova! A u čerta! dobře musíte se poznávati těmi zkouškami, že víte, jak jste staří; to je věc, která se hned na setkání neřekne!“

Při těch slovech pohledl na Václava, jenž dělal, jako by neslyšel, a hrabal se v notách na stole.

„Nuž, budiž tedy po tvé vůli,“ pokračoval Jaromír; „děvče zůstane sice prozatím desítileté, dostane však mnohem červenější tváře. — Budu-li dnes s těmi škváry hotov, odešlu to vše ještě večer k veliké radosti panu Plachému, aby mohl své oči na tom pásti, jako slepice na písku. A pak, příteli, až ty odbudeš svůj koncert a až já dokončím ty portrety, které jsem začal, půjdeme dále. Musím se ti vyznati, že mne to tady již počíná nuditi! Vyrovnáme se s věřiteli svými a pak se spustíme do Prahy, do toho našeho žádaného Eldorada.“

Václav zapomněl odpověděti.

„Co myslíš, příteli?“ mluvil Jaromír dále.

„Že jest ještě času dost, Jaromíre; na spěch nemáme, a práce tvá se množí každým dnem.“

„Avšak malovati jedině obličeje beze všeho výrazu, příteli, k tomu nemám nadání, ani vůle a vytrvalosti.“

„Promluvíme o tom později, příteli! — Už je jedenáct; moje hrdina ku zkoušce u pana rady už bije, musím jíti.“

„Buď s bohem!“ volal Jaromír za Václavem, pohlížeje za ním s jakýmsi citem přátelské lásky a nevrlé nelibosti. „Kýho čerta! to by byla takhle pěkná věc! On nemá jaksi žádné chuti, promluviti se mnou o další cestě, a pořád by jen vězel na zkouškách u pana rady. Ó milý Václave, to nesmí být! Pro nějakou okamžitou hračku státi se nevěrným svému budoucímu stkvělému povolání: to já nemohu dovolit co tvůj upřímný přítel!“

Takto domluviv, uchopil se slaměného klobouku, kterýž si byl zatím v Plzni koupil a jímž byl vyměnil svou ctihodnou širokou čepici, a odešel k paní Sloukovské.

Sidonie očekávala dnes malíře s jakýmsi nepokojem. Po probděné noci opustila trochu nevrle své lože a milá bledost rozestřela se na jinak velmi hezkou tvář. Černé oči planuly temným ohněm, jenž ukrytě jevil sladkou žádost, a černé vlasy pečlivě uhlazené zvyšovaly zajímavost jejího obličeje. Tělo mladé paničky bylo okrouhlé, plné sice, však lahodila spíše plnost tato, nežli vadila. Pěkná ňadra, hezounká ruka a štíhlý život ve souhlase milém vespolek se pojily k sobě.

Právě se zanášela čtením jakéhosi hrozného francouzského romanu, kdežto dobře vycvičená panská ob-

starávala denní potřeby v kuchyni. Vedla paní Sloukovská život, kterýž by jí byla mnohá slečinka z hlavního města záviděla.

Čtla — vlastně držela jen knížku v ruce a zdálo se, že čtla, její myšlénky však bloudily zatím mimo knihu. Maně se zastavily u mladého, hezkého malíře; neboť pan doktor nebyl doma.

Proč ji asi byl Jaromír včera požádal, aby si ji vykresliti směl? — Bezpochyby jí chtěl ukázat svou umělost. — Proč se tak nápadně na ni usmíval, proč s tak zvláštním výrazem na ni pohlížel? Zdálo se jí, že by malovati a kresliti mohl, aniž by jeho oko tak vroucně planouti muselo! Proč to vše? — Zalíbila se mu snad? —

V té myšlénce začala si libovati, neboť odložila knížku na blízký stolek, a jako by chtěla všecky krásné obrazy, vykouzlené jarou fantazií romantické mysli, sledovati bez zevnitřního vytržení, zavřela své černé oči a snila o hezkém malíři, jenžto přece neměl ani nejmenší podoby s panem doktorem, že by snad právě touž podobností jakési sblížení obou obrazův bylo mohlo povstati.

Z těch pěkných snův vzbudila ji opět nepříjemná myšlénka ta, proč asi ten lístek, který od ní vynutil, před jejími okny roztrhl a do povětří hodil? — Bezpochyby že tak učinil, jako s mnohými jinými. — A proč bez ustání o tom přemýšlela? — To sama nevěděla! — Jeho oko, jeho tvář pořád vystupovaly na hladinu myšlének blouznivé paničky, ač se snažila, zapuditi obraz ten. A pak zas ráda se podávala všem těm upomínkám, jež jí jako v zrcadle okazovaly jeho vstoupení, jeho pohybování a to vřelé, sladké políbení ruky, že se maně na ni dívala, zdali snad ještě to pocelování tam dosud vtisknuto.

V tom vstoupil Jaromír.

Bartoš, v nové kazajce a v nových botách, zůstal v prvním pokoji a čekal, až mu dá Jaromír nějaký rozkaz.

Po krátkém dvorném pozdravení a po velmi laskavém přivítání urovnal Višňovský pomocí Bartošovou svoje malířské náčiní. Bartoš měl nyní mnoho práce, musel přenášeť náčiní s místa na místo, jsa jedině k ruce Jaromíra, neboť ho Václav mimo dům neměl zapotřebí k ničemuž, pak musel urovnati vždy všecko v slušný pořádek, jenž po každém sezení té neb oné osoby obrácen byl ve strašný chaos.

Když byl se svou prací hotov, mohl se Bartoš odebrati na hodinu, kam chtěl, a toho neopominul učiniti, seznamuje se takto se všemi pamětnostmi staroslavné Plzně, pokuď se týkaly domácích záležitostí.

Jaromír se nacházel podruhé sám a sám s paní Sidonií.

Nastalo na krátko hluboké ticho.

Jaromír postavil svůj malý rámec tak, aby plné světlo padalo na plátno, a uspořádav vše, obrátil se s dvornou prosbou k paní Sloukovské: „Směl bych vás požádati, milostpaní, abyste si zvolila postavení aneb vůbec rozlohu, v jaké chcete, abych vás maloval...?“

„Jsem věru v rozpaku, jak si mám vlastně sednouť,“ odpověděla Sidonie, usednouc a hledajíc nějaké malebné postavení.

Jaromír zatím nakreslil si křídou obrysy. Dívaje se na Sidonii, vstal a přiblížil se k ní.

„Nebylo by líp, kdyby paní něco málo spustila svou krásnou ruku?“ žádal Jaromír a pojal ruku Sidonie, kteráž se v jaksi nemilém rozpaku nacházela; zdálo se jí, že před ní stojí Adonis a že toužebně zírá v oči její.

Nevím, jak to přišlo, Jaromír jí při tom políbil ruku, a na to zdálo se zas jemu, jako by byl pocítil jemný, lehký tisk ruky své.

Nastalo opět hluboké ticho. Jaromír, jako nic, sedl k rámci a s veselou myslí počal malovati.

„Přicházíte snad přímo z Prahy?“ tázala se Sidonie, aby přerušila mlčení.

„Ó nikoliv, paní! přicházím z Lince a mířím teprvé se svým přítelem ku Praze, co k našemu obapolnému prozatimnímu cíli. Z Prahy chceme dále do Němec a pak do Francouz.“

„Opustíte lehko svou vlast?“ tázala se jako lhostejně Sidonie.

„Člověk, jako já, musí do světa, aby se zdokonaliti mohl ve svém umění,“ odpověděl bez ostychu Jaromír, nemilosrdně při tom jezdě štětcem po plátně a dívaje se střídavě na paní Sloukovskou a pak na vznikající obraz.

„A nepoutá vás nic k vlasti?“ zkoušela dále Sidonie.

„Mne?“ ozval se Jaromír; „pranic!“

Sidonii, zdálo se, že tato odpověď tuze netěší. Jako by jí však slova malířova valně byla nedojala, mluvila dále:

„Tedy vás žádná touha aneb upomínka nezajímá?“

„Musím se vyznati, že ani nejmenší!“

Sidonie cítila se jaksi uraženou; proč vlastně, to si nemohla vysvětlit; spolu domnívala se, že by ji to bylo více těšilo, kdyby byl malíř řekl opak toho, co slyšela, a kdyby se byl pak při těch slovech na ni podíval. Možná, že se jevila jakási nelibost a nepokoj v tváři její; neboť Jaromír vstal a s úklonkem ptal se paní Sloukovské, zdali jí to neobyčejné, dlouhé, napnuté sedění nečiní obtíže.

Paní Sloukovská odpověděla, že nikoliv, a na důkaz toho počala další rozmluvu otázkou: „Tedy jste v Linci známý?“

„Ano, milostpaní, vždyť jsem se tam zdržel skoro rok a poznal jsem to milé město skrz na skrz.“

„Je to roztomilý kouteček, je-li pravda?“ tázala se Sidonie.

„Znáte také Linec?“ tázavě odpověděl Jaromír, odloživ štětec a dívaje se na svou práci se všech stran.

„Byla jsem tam několikráte již co vdaná a posledně asi před půl rokem u svých přátel. Znáte snad dům Eichhofenův?“

Jaromír pohledl jako náhodou k paní Sloukovské a uchopil se náhle štětce.

„Rodina ta je v Linci vůbec známá,“ pokračovala Sidonie dále.

„Tuším, že je!“ prohodil Jaromír.

„Vy ji snad též znáte?“

„Musím se vyznati, že jsem navštěvoval dům Eichhofenův.“

„Dceru Antonii znám dobře,“ pravila Sidonie; „avšak loni nebyla doma, odjela do lázní, jak se mi řeklo, aby upokojila svoji sklíčenou mysl. Jakási nešťastná láska prý byla příčinou duševní té choroby.“

„Ah!“ prohodil Jaromír, jako upomínkou pobouřen. „Její romantická mysl byla toho zajisté původem, a pak všelijaké poměry a protivůle rodičův...“

„Vy ji tedy dobře znáte?“

„Mluvil jsem s ní několikrát,“ odpověděl nuceně Jaromír.

„Litují tu dívku srdečně, neboť jsem slyšela, že muž, k němuž přilnula, nezasluhoval tak vroucích citův.“

Jaromír neodpověděl; trhl jaksi křečovitě štětcem na plátně a zlobil se proto, že si zkazil konturu.

„Co tomu říkáte, pane Višňovský?“

„Že to nepochopuji; za nynějšího času je podobná nemoc velmi kromobyčejná a zakládá se spíše v samolibosti, nežli v pravém citu.“

„Myslíte?“ pravila se sladkým výrazem v řeči Sidonie. „To jste dosud nikdy nemiloval!“ doložila a pohlížela s planoucím okem k němu.

„Možná, že máte pravdu!“

„Umění bez lásky není snad dokonalé!“ pokračovala s něžným přízvukem Sloukovská.

„Umělec miluje vždy idealně, a poněvadž se ideal neuskuteční, je poukázán jedině ke svým ideám a v těch žije!“

Jaromír ukončil pro dnešek svou práci, avšak jeho dobrá, veselá mysl opustila ho při odchodu, a Sidonii se zdálo, že mnohem lhostejněji se poroučel, než byla očekávala. Byl‘ sice dvorným a dovolil si několik velmi lichotných výrazův o kráse paní Sloukovské: přece však nemohl ukryti svůj nepokoj.

Večer stěžoval si Václavovi, že ho to mrzí, že musí každý den k paní Sloukovské.

Na otázku, proč to? odpověděl Jaromír, že pro tu historii z Lince. „Ona zná rodinu Eichhofenovu a též ví o tom zpropadeném poměru Antonie ke mně; jen že neví, že ten muž, jenž, jak pravila, nezasluhoval tak vroucích citův, jsem já. Myslil jsem, že jsem již dočista na to zapomenul; avšak vzbuzené opět upomínky dojaly mne přece nemile.“

Václav neodpověděl; vzpomněl si též na tu nešťastnou dívku, a nemohl nižádným způsobem sprostit svého přítele té výčitky, že lehkomyslně přetrhl poměry své

k domu Eichhofenovu; ačkoliv věděl, že rodiče Antoniini nijak by byli nesvolili k sňatku Jaromíra s jedinou dcerou, nemajíce zaměstnání jeho v příliš velké úctě.

Jaromír byl mrzutý celý večer a Václav nahlížel, že bude nejlíp, když ho ponechá jeho myšlénkám.

VI.

Uplynulo několik dní. Jaromír právě byl dokončil podobizny paní Sloukovské, která se mladému malíři nakloňovala každým dnem více. Na pozvání, by v návštěvách svých pokračoval, i když ho k ní nebude vodit práce, přislíbil sice přijíti, uzavřel však, že neuposlechne tak laskavého pobídnutí, které by ho bylo přimělo k užšímu spojení s ní. A přece by se byl dal Jaromír zavesť; že však Sidonie skoro každý den počala mluviti o Antonii, rozhodnul se jinak.

Jednoho večera dostavil se Václav dříve domů, než jeho přítel, a čekal s toužeností na jeho příchod.

Když byl Jaromír dvéře otevřel, přivítal ho nadobyčejně vesele a vypravoval mu, že jdou zkoušky na pianě a ve zpěvu výborně.

„I slečna Čivická zpívá ty dvě písně, jež přednášeti bude, už dosť dobře a nepokazí nám alespoň ničehož.“

„Přeju ti štěstí, příteli!“

„Abych nezapomněl, Jaromíre; mám tě pozvať k panu radovi. On chce dáti malovať Emilii. Dostal k tomu chuť teprvé, když viděl tvoje obrazy, má velikou radosť z nich, zvláště z toho originalu onoho nizozemského mistra, na jehož jmeno se nemůže upamatovati. — Zde ti odesýlá list.“

Jaromír otevřel list a pravil: „Aj, aj, pan rada má v skutku více rozumu, než jsem myslil. Mohli by tak

mnozí mecenášové chodit k němu do školy. Neopomenu se tam dostavit zejtra k vůli té podobizně jeho dcerušky. Zde však máš také ty něco. Pan rytmistr se sotva dočká toho slavného koncertu a lístky mu byly vítány. Hleď jen, aby také něco slyšel, co náleží v jeho hudební obor; nějaký pochod, nějakou intradu aneb něco podobného.“

Václav se usmál a pravil: „Tyť nějak přeješ tomu panu rytmistrovi! Neokouzlila tě snad ta roztomilá blondynka?“

„Naše láska by nám nebyla nic platna! takovéto věci musím vždy pověsit na plátno, příteli! A malovati již napřed opuštěnou Ariadnu, k tomu je zapotřebí jiného kostumu, než v jakém se mi jeví ono děvče.“

Václav se rozmrzel na rozpustilý rozmar přítele svého. Vzal housle a vodil smyčec bleskem přes struny, ježto zvonily jako zvuky vyčarované divotvornou mocí.

Právě přecházeli veselými takty zvukové jaří, procházející jako zefyr po rozkvetlém křoví v tišší, dumné, hluboké šveholení; pak v temné bublání a Václav ještě dlouho neskončil své divozvuké a truchle znící fantazie, an Jaromír jako ukonejšen těmi libými zvuky kolébal se ve snách na vlnách rozkoše....

Toho večera sešli se — zdali náhodou či schvalně, to se neví — pan baron Matonoha z Čeňkovic a pan doktor Sloukovský v nejvznešenějším ze všech hostincův Plzeňských „u žluté nohavice“.

„Hm! hm!“ pravil pan baron.

„Nerozumím vám dobře, pane barone,“ odpověděl pan doktor.

„Špatné víno — hostinský darebák,“ dokládal pan baron; zdál se býti ve špatném rozmaru. A nebylo divu; neb se dověděl, že každý den dvakrát schází se Koutský

s Karolinou u rady Plachého; počal pozorovať, že se stává v domě pana purkmistra docela obyčejnou, ba snad nepotřebnou osobou. Rád by tomu byl udělal konec a přemýšlel, jakým způsobem odstraniti toho prokletého muzikanta co nejdříve; neb se obával, že mu lehko odlítne ta tučná křepelička, jak si uvykl nazývati Karolinu. Avšak vzdor všemu usilování nechtělo mu nic, ale pranic projeť mozkem. V zoufalství svém šel dnes do hostince a přihlížel pilně do sklenice, jako by byla nějaký slovník dobrých nápadův. Nalezl v jídelně jen pana doktora mimo několik pánů nižší honorací, kteří však proň neexistovali.

„Jsem žádostiv na ten koncert, pane barone! Očekáváte mnoho? Vždyť se ráčíte také dobře v hudbě znáti!“

„Nic do toho — Koutský šarlatan — obyčejný šumař.“

„Jak pak se tu asi dlouho zdrží?“

„Nevím — čert je sem přines' — oba komedianti — od města k městu,“ odpovídal čas po čase pan baron, obávaje se, aby si mozek nevyvrátil, kdyby to vše promyslil najednou.

„Ale malíř se zná výborně ve své věci,“ počal po chvíli opět doktor. „Pan purkmistr je výborně trefen, a tuším, že k tomu jen několik dní potřeboval.“

„Malíř perfidní — maluje jen tam, kde hezké paní, hezká děvčata,“ deklamoval Matonoha, zapaluje si nové trabučilos; tu mu napadlo připojiti k své ciceronské řeči: „Doktore — tak mezi náma v tajnu — malíř chodí k vám — když nejste doma — k rozmilé paní — mlčeť — neprozradíť!“ — dokládal, uleknutý, vida, že pan doktor se najednou strašně změnil.

„Víte to jistě, pane barone?“

Místo odpovědi mžoural Matonoha pravým okem.

Doktor neměl více stání.

„Jestli to pravda, musí ten padouch z města, sic ho otrávím!“ pravil doktor, na celém těle se třesa.

Baron nahlížel, že by bylo dobře proň, kdyby se to stalo; a že by muzikant snad také město opustil, nezdálo se mu tak nemožnou věcí. Snad by pak všecko přišlo do staré koleje a Karoliny a jejího jmění přece by se mu dostalo. Podivuhodnou bystrostí to vše baron přehlídl a dokládal: „Vím jistě — doktore — zeptejte se paní — ví —“

Doktor nedoslechl, běžel, utíkal domů, chtěl míti od nevěrnice ještě dnes jistotu. — Paní doktorová však sladce už spala a snila snad o svém milování hodném manželu.

Doktor se upokojil, když na ni pohlížel, jak ta spočívala jako anděl přenešená s nebe na zem, by jí okrásila. Tak klidně spala, ještě klidněji, tišeji než Desdemona, když se zableskla dýka smrtelnou ranou nad její hlavou. Ruka, kterouž druhý Othello chtěl psáť smrtonosný recept, sklesla, péro bez ingoustu vypadlo mu z ruky, i svlíkl se a šel spat.

Jaké bylo jitro v domě pana doktora, to nevíme. Jisto je, že ztratil všecku chuť, promluviti důtklivě se svou paní, a že se strojil se vší silou svého vzteku na svůdníka, jenž rozkládal jako vodník na koupající se kluky sítě své na čirou nevinnosť jeho choti.

Asi třetí den na to maloval Jaromír Emilii.

Na návrh páně radův musil ji malovati s notami v ruce; neboť naděje, že si dcera dobude svým vystoupením nemalé slávy, vzbudila v něm tuto myšlénku, aby prý měl nějakou památku na její umění, kdyby snad někdy pro manžela měla se dostati z domu.

Hodina určená k malování podobizny krásného děvčete byla ona, kdy dříve Jaromír docházel k paní Sloukovské.

„Lituji vás velice, že se musíte nyní zabývati mnou,“ pravila Emilie žertovně, „kdežto jste dříve v tuto dobu při svém zaměstnání se baviti mohl příjemněji.“

„Já?“

„Ano, pane Višňovský; nezamiloval jste se do paní Sloukovské? Je to velmi interesantní panička!“

„Máte mne tedy v podezření?“ bránil se Jaromír.

„Ó velmi! Vidíte, pane Višňovský, co tam nechodíte, je paní Sloukovská churava; jiště, že jste jí učaroval.“

„Vy jste dnes velmi rozpustilá, slečno, musím vás potrestat; dejte, je-li libo, ručku výš, a nemluvte, sic vaše ústa musím vymalovati, jak zlomyslnou řečí se pohybují.“

„Tedy vás to nemile dojímá?“

„Mne? Nikoliv!“

„Vy jste přece člověk, který se nedá ničímž přesvědčit. Počkejte jen, až budete v Praze, však vy se tam s paní doktorkou shledáte! Neboť ona často dojíždí do Prahy k svým rodičům.“

„Povídala mi o tom a pozvala mne, abych je navštívil!“

„Ah! vidíte, jak se o vás stará!“

„Doufám, že nebudu musit užít její laskavosti, milá škádlivá, zlá slečno; jsmeť totiž odporučeni s Koutským již z Lince panu Divíškovi, bývalému správci statků hraběte N*.“

„I bože! totě nejbližší přítel jejího otce!“

„Kdo?“

„Pan Divíšek!“

„Je-li možná!“ pravil Jaromír a šmýkal štětcem

strašně po plátně. Tato novina nebyla mu milá. Jestli že v skutku dojížděla Sidonie do Prahy a navštěvovala dům Divíškův, musil se s ní setkati. To mu nebylo po vůli. Pak se doví Divíšek, že ji maloval, že ji zná, že rozdrážděná fantazie paní Sloukovské zavedla ji za krátký čas k náklonnosti k němu. A kam mělo vésti podobné zblouzení romantické paničky?

Tyto myšlénky ho zajímaly, když svoje váčky s barvami uložil a k odchodu se chystal. Chtěl se dnes vlastně dopátrati, pokud asi dospěl poměr Václavův k Emilii, jelikož pozoroval, že ti lidé zabývají se při zkouškách hudebních něčím více, leč jedině hudbou. Zapomněl však na to a odešel mrzutý.

„U všech čertů!“ rozmlouval na cestě do hostince sám s sebou a netěsnal jazyk v okovy ohledův a konvenienci. „To mi ještě scházelo! Stojí-li mně jen ty zpropadené barvy za ty mrzutosti, jež jsem si během několika rokův sám schystal! A ten její list, jejž mi včera poslala! — Ta ženská nemá svoje smysly po hromadě! Nechtěl bych býti na místě jejího pana chotě, který má v skutku dost velkou příčinu k žehravosti. Ale u čerta! co já za to mohu?! Ať jí dá pan doktor nějaký léčivý nápoj lásky, který by její náklonnosť ode mne překouzlil naň.“

Právě si chtěl ulehčiti tučným vtipem na vroubek krásného pohlaví, jejž zamlčíme, tu byl rázem vytržen ze svého rozjímání cizím hlasem.

Někdo naň volal.

Jaromír se obrátil a viděl před sebou cizího pána.

„Prosím vás, pane Višňovský, na slovo,“ pravil k Jaromírovi. „Kde bydlíte?“

Příkrá řeč cizincova nelíbila se malíři.

„V onom hostinci, jak vám tamto cedule okazuje. Můžete ji vlastně vidět i bez svých brejlí; bral jsem při vyvěšení zvláštní ohled na nedozíravé.“

„Vy nejste příliš zdvořilý!“

„Do toho mně nic není; nemluvím k sobě, mluvím k vám; vaše zavolání nezavdalo mně příčiny býti jiným, než jsem! Co chcete?“

Cizí pán zplanul při posledních slovech Jaromírových jako cinobr, když se rozvíjí na pivoňkách.

„Chci promluviti s vámi přísné slovo!“ sotva vyřkl cizí pán a obličej jeho nabyl barvy zářící karbunkule, když se její purpur ujímá na nose pilného skoumatele dobroty Burgundského. Beze všech okolkův uchopil Jaromíra pod rameno, a jako by se bál, že mu uteče, držel ho pevně, ubíraje se mlčky do hostince, kde Jaromír se svým přítelem bydlel.

Jaromír dal se vésti doktorem bez odporu, neboť se mu výstupek ten zdál spíše směšným, a očekával, jak se ukončí.

V obydlí umělcův přinutil doktor malíře k posezení, zavřel závorkou dvéře u komnaty a vzkřikl chvějícím se hlasem: „Vy jste syn smrti, nestoudný podvodníku!“

Jaromír položil se celou délkou na postel, uchopil se mokrého štětce, točil jím a náhodou pocáknul cizího pána, a prosil ho velmi dvorně za odpuštění.

Cizí pán myslil, že se mu hlava vztekem rozlítne.

„Vy jste prohnaný intrigant; avšak na mou čest, trestu neujdete!“

Jaromír dosud nevěděl, zdali ten pán neuprchl z domu, kde se napravuje pomatenosť, a rozvažoval, má-li se dáti do smíchu anebo pustiti uzdu své nevoli; konečně zvítězil smích a Jaromír ozval se zvučným hlasem: „U všech

mudrcův na světě! co vás napadá, pane? Vy se mi nezdáte býti v ouplném majetku svého mocného rozumu?“

„Nestavte se mi do očí takovým, jakým nejste! Však já vás znám naskrze, vy nestydatý člověče, jenžto se odvažujete čistou pověst mé paní poskvrňovat.“

„Co vlastně zamýšlíte? Chcete-li, abych vás vymaloval v tom stavu, v jakém se nacházíte, radil bych vám, ustoupiti od svého předsevzetí, neboť vypadáte k smíchu,“ rozkládal Jaromír, neztráceje dosud své původní veselé mysli, ač již věděl, že cizí pán je pan doktor a že předmět jeho rozčilení se nachází v městě. Z počátku nemohl si arci vysvětlit jeho podivné jednání, neboť byl doktora neznal, ač se již nějaký čas v Plzni se svým přítelem zdržoval.

„K smíchu že jsem?“ vzkřikl doktor, chvěje se na všech údech. „Zapřisahám vás, nechte ouštěpků, sic vás to mrzeti bude. Vímť všecko! Pod zámínkou, že budete malovati mou paní, vkradl jste se do mého domu; tajné schůzky měl jste s onou nevěrnicí, co zatím já musel po svém zaměstnání. Bez vyznání věrného sluhy musel bych snášeti pohanění své cti dosud. Jeho pomocí však včasně tomu zabráním. Co tomu říkáte?“

„Že váš věrný sluha je velmi veliký osel, a vy, pane doktore — neboť za toho vás mám — že jste veliký blázen!“ odpověděl Jaromír, pozbyv konečně své rozvážné chladnokrevnosti a trpělivosti.

Jako rozkacený tygr vrhl se pan doktor na Jaromíra a chopil ho za hrdlo.

„Co pravíte, šibalský tuláku? — Uškrtím vás hned, neuznáte-li svou vinu!“

Jaromír v skutku cítil velmi nepříjemné stisknutí na hrdle a rozzlobiv se dokonce na bezsmyslné chování

doktorovo, pravil s neobyčejnou rychlostí: „Pane, nejste-li bídným sprostákem, za jakého vás podlé vašeho jednání pokládám, chovejte se slušně, sic vám věru ukáži, že váš krk má tytéž vlastnosti, jako můj.“

Při tom mu splatil jeho přátelské objímání dvojnásobnou měrou, že pan doktor zmodral, jako by byl vypil sklenici sirné kyseliny.

„Vším právem,“ pokračoval Jaromír vážněji, „mohl bych vás směle vyhodit ze svého bytu, kdyby mne stál tak bídný, sprostý člověk za to, jako vy jste!“

Pan Sloukovský, poněkud zaražen pevným a chladným chováním Jaromírovým, upustil mani od svého počínání, a zdálo se, že rozvaha a stud opanovaly pole nad rozbouřenou jeho zuřivostí. Byl-t doktor jinak muž vůbec vážený, avšak trýzněn neštastnou žebravostí, kterouž ještě pověst, jaká šla o jeho paní, tím více roznětovala, zaváděn byl často přes meze slušnosti. Mimo to podivné řeči baronovy rozháraly velmi popudlivou mysl jeho a přerušily rovnováhu chladnější rozvahy. A jakkoli se doma pan doktor klaněl žezlu královny srdce svého, mimo dům tím mocněji a samostatněji sobě počínal.

Když byl tyto dni na slova baronova vzal do práce svého sluhu a hrozil mu okamžitým propuštěním ze služby, nevyzná-li svědomitě, jak se chová jeho paní, zdali nepřijímá ráno návštěvy cizího pána: tu za dobré uznal sluha, jemuž se v službě pana doktora líbilo, říci raději, že v skutku nějaký malíř navštěvuje dům a že podlé všeho zdání je to ten z hostince na ryuku. Sluha arci nemohl pochopiti, jaké následky mohlo toto jednoduché jeho vyznání míti.

Žehravost způsobila fantastickými obrazy celou revolucí v mozku doktorově. Sotva se dočkati mohl příhodné příležitosti, kdežto chtěl promluviti přísné slovo s malířem.

Dnes se mu dlouho očekávaný příznivý okamžik naskytl, a laskavý čtenář poznal, že pan doktor měl úmysl pro Jaromíra velmi nebezpečný, uškrcením chtěje rázem učiniti konec jeho umělecké existencí.

Uchvácen neodolatelnou rozjitřeností klesl pan doktor na židlici, ani nepozorovav, že se na ní nachází paleta malířova s rozmazanými barvami. Ctihodný kabát páně doktorův nabyl takto pěkného anglického barevného otisku a nemusel se obávati, že pro patisk pronásledován bude. Všech sedmero základních barev přisvojilo si šosy, a málem by se byla celá krajina Plzeňského kraje herkulešskou silou nešená pohybovala každým hnutím doktorovým; neboť otisknutými barvami dohotovoval Jaromír svůj obraz, představující onu scenu v lese, jejíhožto vylíčení se laskavý čtenář z počátku našeho vypravování dočetl. Chtěl obraz ten Jaromír přivezti do Prahy co jediný plod dlouhého cestování.

Jaromír nepozoroval ono směšné intermezzo, v němž hrály šosy páně doktorovy přeznamenitou roli, a protož pravil vážně: „Pane Sloukovský! vy jste mě nad míru urazil svým sprostým jednáním; žádám od vás dostučinění!“

„Podám vám je hned: buďto opustíte naše město v tu chvíli, anebo rozhodněte o způsobu zbraně,“ pravil doktor s resignací.

„Vy se mýlíte, pane Sloukovský. Vy předpisujete místo mne. Já nejen zůstanu ve vašem městě, nýbrž i nepřijmu váš návrh, jeť příliš směšný podlé mého zdání; naše zákony nedrží mnoho o soubojích a lidé také! Váš návrh zavání velkým nerozumem.“

Doktorovi planuly tváře jako hřeben afrického kohouta.

„Nehoršete se, pane doktore, neboť nemáte příčiny; budete-li chtít zůstati při svém způsobu učiniti mi dost, můžete v lékárně objednat nějaké pilulky, které nás zprovodí oba ze světa, s lékárníkem jste za dobré a chemii máte sám beztoho v malíku. Tento prostředek, urovnati svou rozepři, necháme si však naposled.“

Sotva Jaromír domluvil, nastal nemalý hluk přede dveřmi; křik a povyk, jako by celá eskadrona husarův hrabala se po schodech nahoru, rozléhal se po chodbě. Několik silných rázův bouchalo na dvéře, a že se hned neotevřely, vypáčeny jsou, ne sice samsonskou silou, neboť toho dvéře ty neměly zapotřebí, avšak opřením věrného Bartoše a jeho přítele, poctivého domovníka. Na chodbě stál hospodský s množstvím svého lidu a u prostřed v celé své důstojnosti městský dráb, jenžto neváhal hned po vypáčení dveří vstoupiti ve světnici. Bartoš vstoupil v patách za ním a postavil se k Jaromírovi, na zřejmý důkaz, s kým drží.

Tento prototypní ideal všech sluhů zašíval si právě na koleně spodky, když se byl v pokoji obou jeho pánův najednou strhl povyk a nevšední křik. Svým bystrým rozumem nahlídl hned, že se někdo bezpochyby s panem Jaromírem hádá. Chtěl předejíti strašné snad následky takové rozepře a měl v úmyslu vstoupiti do pokoje. Dvéře byly uzavřeny a křik se množil vždy více. Tu mu připadla blahodatná myšlénka ta, že se snad jedná o život jeho milovaného pána; běžel v úzkosti k hospodskému, vysvětlil mu několika slovy, kterým onen nerozuměl, situací svého pána a letěl na radnici pro drába.

Dráb z počátku myslil, že se stala snad pračka mezi

několika opilými, a hledal svůj argument, jak podlé výrazu pana purkmistra nazývati se zvykl ohromnou sukovitou hůl. Bartošem takořka vlečen, že se zdálo, jako by Bartoš vlastně vedl drába, ctihodná tato osoba dopadla hostince a hrnula se s velikou ostentací přes schody. Všecko ustupovalo, a když konečně dvéře vyvráceny: tu rázem jeho vstoupením navrácen jest všeobecný pokoj.

Marné bylo všecko vzpírání doktora a Jaromíra — oba byli odvedeni k městskému soudu a bez milosti uzavřeni do šatlavy, co dva rušitelé veřejného pokoje a co nápadníci jeden na druhého.

Jako bleskem roznesla se pověst po celém městě, že pan doktor Sloukovský a malíř Višňovský do žaláře odvedeni jsou; že je pan doktor celý tak silně potlučen, že mu až i šosy krvácely. Malíř že má nad pravým okem velikou ránu jako od nože a ruce celé pořezané a že proudy krve z nich se řinou.

Václav byl právě rozmlouval s Emilií docela o jiných věcech, než o hudbě, sedě podlé jejího pravého boku a vřele líbaje nejednou, ba ani ne třikrát, ruku roztomilé dívky: tu je z té symfonie lidských citů vytrhla teta Bety, vypravujíc bez dechu strašnou novinu.

Václav se ulekl a Emilie skoro omdlívala. Nicméně přece opět se zpamatovala, rozloučila se s Václavem na brzkou shledanou a šla do zahrady pro tatínka.

Václav domů jen letěl; tu slyšel nejrozmanitější báchorky a pověsti lidu obecného, jako by byly tištěny, avšak Bartoše tam nebylo Ten doprovázel smuten a v největším pláči a naříkání četný průvod svého pána, pokládaje se k své vině za neštastnou příčinu celého toho příběhu.

Zatím se Václav podíval do společného bytu a hle-

dal jakési stopy po tak strašném výstupu. Neviděl nic, než paletu na zemi a na ní všecky barvy rozetřeny. O krvi nebylo nikde ani známky. Počínal nahlížeti, že snad pověst načinila a rozmnožila víc, než vlastně se v skutku stalo. Mrzelo ho to z dvojí příčiny. Jednou pro nehody, v něž se snad přítel jeho zapletl, pak i proto, že tento zpropadený přítel způsobil velikou sensací v celém městě. Zejtra byla sobota, zejtra měl býti koncert a zdálo se nyní, že mu velmi uškodilo uvěznění oněch dvou vinníkův.

Dříve nemluvilo se o ničemž jiném, leč o koncertě: nyní však každý druhému zděloval strašnou novinu a na hudbu se zapomínalo. A též na jeho osobu musel ten příběh působiti nemile; neboť skoro každý v městě věděl, že malíř bydlí s hudebníkem.

Václav byl skoro v zoufání. Ponejprvé litoval, že opustil své tiché postavení v Linci, že se podal vlnám nejistého života, nejistých okolností. Brzy však překonal tuto myšlénku, jako kdyby vlastně jeho nitru nebyla náležela, a bez dalšího rozvažování běžel k radovi Plachému, aby s ním promluvil, zdali by se ta věc nedala tak sprostředkovat, aby Jaromír propuštěn byl aneb alespoň aby se směl po městě s doktorem ukázati, že v skutku oba žijí a že celé to bájení o ranách a krvi je holou smyšlénkou. Neboť právě Bartoš se byl navrátil a povídal Václavovi vše, co věděl a viděl.

Pan rada odebral se ihned na radnici — neboť i jeho dům byl jaksi celým tím příběhem kompromitován, smluvil se s panem purkmistrem, jehožto dcera přece také vystoupiti měla v koncertě přítele onoho nebezpečného člověka, jenž uvězněn jest. Uzavřeno od nich propustiti oba vězně, pod zaručením jejich cti, že oba

zavše se zdraví a neporanění celému městu, po hodině se opět navrátí do svého vězení.

Touto moudrou demonstrací upokojeno celé město ihned, neboť každý myslil, že oba pánové jsou opět docela na svobodu propuštěni.

Václav upřímně děkoval panu radovi, žádaje ho, aby hleděl svým postavením působiti k prospěchu jeho přítele. Pan rada to s radostí přislíbil, a druhý den ráno dostavil se Václav ku poslední zkoušce s Emilií.

Pan rada vyšel mu vstříc a pravil: „Nebylo mi možná dověděti se pravé příčiny rozepře vašeho přítele s panem doktorem. Oba trvají v mlčení s takovou pevností, že se musil další výslech odložiti až na pondělek. Do té doby nemožno mi působiti v prospěch pana Višňovského.“

„To je velmi nepříjemné,“ pravil Václav; „nemohl bych vaší přímluvou dostati se k svému příteli?“

„Beze všech obtíží, pane Koutský; milerád se vám něčím zavděčím. Půjdeme tam hned, libo-li vám.“

Vydali se k radnici.

„Nevím, co můj přítel myslil, dáti se do takové hádky. Mrzí mě to tím více, poněvadž měl jíti pro slečnu Čivickou dnes večer, aby ji doprovodil do dívadla.“

„Pro to nemějte žádných starostí. Já vám přivedu Emilii sám a vy doprovoďte pannu Karolinu.“

„Toť vám budu velikými díky zavázán, pane rado!“ dokládal radostně Václav a měl po nesnázi; neboť byl u velikém rozpaku, jak to učiniť, aby neurazil žádnou z obou rodin, ježto mu pomoci naskytly k uskutečnění hudební zábavy.

Václav vracel se asi za půl hodiny nespokojen domů. Jaromír odmlouval mu na jeho otázky jedině, že je mu velice líto, že nebude moci do koncertu. Ostatek že mu poví, až bude na svobodě.

VII.

Veliké cedule na všech rozích staroslavného města Plzně oznamovaly obrovskými barevnými literami, ježto zvláště tamější tiskárna obeslati musila z hlavního města, že se dnes, toho a toho dne, o šesté hodině na večer odbývati bude veliký koncert Václava Koutského z Linee, v němž spolupůsobiti budou ze zvláštní ochoty ku koncertistovi slečna Emilie Plachá na pianě — následovaly tři hudební piesy — slečna Karolina Čivická ve zpěvu — udány jsou dvě arie a jedná píseň — pak hudební sbor Plzeňských pod správou učitele pana Strouhala.

Nebyli jste, milí čtenářové, nikdy na venkově při podobné příležitosti? To vám život! Musím arci vyznati, že vlastně podobný, neobyčejný ruch, jenž nastane následkem takového oznámení, slouží jedině ke cti hudebního vzdělání a vkusu estetického venkovanův, když způsobí velikou revolucí ve všech kruzích od nejvyššího ouředníka až k nejchudšímu měšťáku. A jinak zase člověku z hlavního města zdá se celé to neobyčejné hemžení, běhání, poptávání, očekávání, ba i smělé kritizování již napřed tak malicherné, že se cítí jaksi vznešena nad podobnými výjevy venkovské nedočkavosti a že pak na vroubek své vlastní samolibosti považuje takovou manifestací za dětinskou a jedině dostojnou naivních myslí toho „polosvěta“ venkovského.

Člověk z hlavního města je přece jenom podivuhodný, zvláštní, neobyčejný tvor!

Barevné litery pohnuly celou Plzní.

Chlapci bosí a děvčata bez punčoch stavěli se, jdouce ze školy, ve vždy rostoucích houfech před obrovskými cedu-

lemi a cvičili se vůbec ve špatně přiučeném čtení, slabikujíce veliká písmena, která svou neobyčejností a pak svým latinským rázem nemalých obtíží klukům nadělala. Kdyby byl býval pan učitel přítomen těmto soukromým zkouškám nabyté školské moudrosti: byl by se musel buď styděti za svou špatnou metodu při vyučování aneb těm všem klukům hodně rákoskou vymleti a za pačesy svou nemilosrdnou rukou jim upřímně vykrákati.

Sotva že kluci darmo ty hieroglyfy studujíce, na všecky strany se rozprchli, jako mlsná ona zvířátka, když je hospodyně přistihne při mlsání v krajáčích ustálého teplého mléka: stavěly se opět jiné, neméně znamenité osobnosti před cedule, a nevím, zdali přece ještě ta rozpustilá mládež více se neznala ve slabikáři, nežli tito dorostlí mudrcové. Mnohý z nich, nevěda zakryti jinak svou neumělost ve veliké abecedě, vzal na sebe tvářnost nějakého Pražského učence a pravil převážně ke svým druhům: „Pánové! to bude něco slavného. Musíme se na každý způsob tam podívati!“

„Co to vlastně znamená?“ ozval se druhý s naivní otázkou, okazuje jednou rukou na ceduli, druhou se škrabaje za uchem jako blahé paměti sedláci na úřadě před robotováním.

První přeslechl jako náhodou jeho slova a odešel.

Musí to umělce velice těšiti, když je potleskem zasypán od tak hudebně a vůbec esteticky vzdělaného obecenstva!

Takto se dělo na ulicích.

I v jindy tichých domácnostech Plzeňské honorací bylo dnes za příčinou onoho koncertu mnohem živěji, než kdy jindy. Návštěvy slečinek a paniček střídaly se velmi četně.

„Půjdete do divadla?“

„Já? Co bych dělala v divadle?“

„Nu! přece slyšeti jednou trošku hudby!“

Připomenouť sluší, že se děla přátelská ta rozmluva po česku, a že se výrazy divadla a hudby změnily v „tiátr“ a „muziku“.

„I dejte mi svatý pokoj s hudbou!“ dokládala prvně tázaná; „já mám dost muziky doma s dětmi; kozel ví, co naší Mary schází, má-li křeče aneb loupání v žaludku, křičí již třetí den.“

„To byste se měla právě trochu vyrazić!“

„I kozla! Vždyť s mým mužem nic není! Ten jen pořád by vězel v hospodě!“ —

První panička se obrátila a šla neuspokojena k jiné na návštěvu. Tam se činily veliké přípravy jako do bálu.

„Půjdete do divadla?“ tázala se hned při vstoupení.

„My? Arci, arci! To jsem ráda, že Nany bude moci jednou ukázať svůj nový kopfpuc!“

„Já se velmi těším na hudbu!“ mluvila dále cizí panička.

„I dejte mi pokoj s houslemi!“ dokládala domácí paní. „Já nevím, jak ten muzikant mohl vyzvati Plachou a Čivickou k spolupůsobení; vždyť jedna míň umí než druhá. Kdyby byl takhle vyzval naši Nany! ta by jim mohla zahrati krásné variace.“

Byli to začátkové školy Černého.

„A pak,“ pokračovala domácí paní, „pak dovolte mi, není to nestydatosť, dáti jmena veřejně na ceduli?“

Arci že ta paní zapomněla, že zná tak jako tak celá Plzeň ony dvě slečny a že by snad ještě směšnější byla ouplná anonymita. —

„Půjdeš do koncertu?“ tázal se pan Turner svého kolegy.

„Já? arci, arci! a proto dnes vynechám jednou kancelář. Musím se hodit do fraku; bude tam také Eichbergovic slečna, budu snad míti příležitost promluviti s ní!“

„Já také půjdu! Ale mne tam nic jiného netáhne než hudba, těším se na ty variace na národní písně!“

„I bože, na hudbu! Prosím tě, co můžeš očekávati od takového šumaře? Kdybych chtěl, mohl bych také vystrojit koncert; vždyť víš, že se znám dobře na houslích!“

Turner nepromluvil; zdálo se mu, že jeho přítel umí velmi bídně hrát na housle, a že by sice sehnal koncert, za to však udělal veliký škandál. —

„Půjdete do koncertu?“ ptal se pan Rozkošný pana Šeredy.

„To je otázka!“ odpověděl tázaný. „Vždyť víte, že se člověk sotva někdy dočká trochu pořádné hudby! Těším se nevýslovně! Jen aby dobře obstál ten pan Koutský. Přál bych mu to ze srdce; a zvláště že je náš krajan!“

„Slyšel jsem od Čivických, že hraje výtečně!“

Pan Šereda objal pana Rozkošného za tuto chválu jako šílený. Byl šťastný. V poledne nemohl nic jísti. Sotva se dočkal večera. —

„Půjdete do koncertu?“ ptal se pan rada svého přítele.

„I musím! Aby ho husa kopla, toho houslistu! Musím vzíti asi pět nebo šest sedadel; děti a paní nedají mně již čtrnáct dní pokoje, co se dověděly, že bude koncert.“

„Neměl bych tam ani jít!“ počal pan rada. „Vždyť mně ani nepřinesl do domu lístek s pozváním.“

„Z toho právě soudím, že bude snad něco na té celé komedii,“ odpověděl přítel páně radův. —

Tak se pohybovaly všecky kruhy okolo koncertu, jako hvězdy okolo slunce. Pánové měli hádky s paními, že budou míti dvoje vydání: za divadlo a pak hospodu, neboť každá věděla, že po divadle se kdo ví kdy navrátí domů; slečinky, mladé a staré panny chystaly své toalety, mladí lionové bulevarův Plzeňských cídili si boty a mastili vlasy, a brali místo zejtřejší neděle čerstvé prádlo. Kdo kde měl nějaký zkažený lornět, starý zrezavělý prsten, ošoupanou hedbávnou vestu: vše musilo z tichého hrobu blahého zapomenutí na světlo boží. Mnozí kleli na neobyčejnou živost v městě, jsouce každou chvíli podělení nepříliš laskavým štulcem okolojdoucích, a vypuzeni z pohodlné chůze venkovské.

Takto se chystalo vše ku koncertu.

Na zatčení pana doktora a malíře z Lince nepomyslil nikdo více; celý ten příběh stal se obětí a kořistí nenasytné minulosti. Vše mluvilo o koncertě.

Zatím se scházeli všickni působící při koncertě v divadle. Pan rada dal včera večer velmi úslužně přenesti piano do divadla a tam se postavilo pod dohlídkou Václavovou na patřičné místo. Dnes opět Plachý sám dovedl Emilii sem, jak bylo již včera umluveno, anto zatím Václav odebral se pro slečnu Čivickou.

Emilii nezdálo se to milé. Byla trochu mrzutá.

Již se všickni byli dostavili — pan učitel Strouhal rozložil celý svůj tábor a sborové vojsko do orchestru; vše ladilo struny, troubilo, kašlalo, šňupalo, kýchalo, smálo se, klelo, pan učitel sem tam některému kluku vylípl záušek, že se potomek Orfeův dal do hlasitého vřeštění.

Konečně Václav přikvapil se slečnou Čivickou. Byl nějak roztržitý. Po cestě měla Karolina příležitost, míti

s ním jakousi podivnou rozmluvu, která byla příčinou jeho roztržitosti.

Když byl totiž Václav vstoupil do jejího pokoje, čekala naň Karolina samotna jako náhodou a upravena jako do bálu. Na divanu ležela role růžovou tenkou pentličkou obvázaná, písně to, jež měla v koncertu přednášeti.

Přivítala Karolina Václava s blahostným úsměvem.

„Máme na spěch?“ tázala se s rozkošným pohledem.

„To právě ne, slečno; avšak bude snad líp, když půjdeme dříve než později.“

„Jak chcete.“

Sestupovali dolů se schodů. Václav podal Karolině rámě, anto právě paní Čivická vystoupila z druhého pokoje vedoucího na síň.

„Odpusťte, milostpaní, že jsem se vám nepředstavil; máme na spěch, a že slečna Karolina byla již připravena . . .“

„No, jděte, jděte s pánem bohem; Karolinko, drž se dobře!“

„Jak pak ne?“ odpověděla ona. Při tom pocítil Václav jakýsi jemný tisk svého ramena a Karolina se k němu tulila jako holubinka k milenci.

Kozel ví, jak to přišlo, Václav byl by snad podobnému počínání líp porozuměl, kdyby byla substituovala Emilie Karolinu; přijalť důkaz neurčité náklonnosti velmi chladně.

Sešli dolů. Paní Čivická s radostí pozírala za nima: Václav zdál se býti velmi švarným jonákem a neměl pražádné podobnosti s baronem. Usmála se paní purkmistrová a mumlala něco do sebe. Vypadalo to jako slova: „Byl by to hezký párek! Kdyby se o ni ucházel . . .“

Nechceme nešetrně sledovati tajné myšlénky milující

matky; zvláště když má ženichy pro svou dceru na výběr, pročež podívejme se raději za mladými milovníky muz.

„Pane Václave, — odpusťte, že vás tak nazývám — pane Koutský,“ ponapravila Karolina a zamlčela se.

„Co ráčíte, slečno?“ tázal se Václav, nevěda, co oněmi slovy Karolina myslí, ač opět sám nahlížel, že mu chce něco říci a neodvažuje se toho.

„Praví se, že se o mne uchází baron!“

„Slyšel jsem o tom.“

„Co byste řekl, sdělím-li vám, že z toho poměru není a nebude nic.“

„Ah!“

„Nuže?“

„Přeji vám štěstí!“

Václav pocítil opět velmi významný tisk ruky své, a zdálo se mu, že je jaksi v rozpaku, co mluvit.

Karolina opět sklonila hlavinku a usmála se; musela býti odpověď Václavova pro ni velmi útěšnou.

Šli několik krokův mlčky dále.

V tom je potkal baron. Když uzřel Karolinu po boku hudebníka, zablesklo se mu vztekem před očima; pozdravil velmi chladně, a zacházeje ulehčil si s významným posuňkem a slovem: „Bestie!“ — Neznám smysl tohoto slova, musí však míti velmi outlý význam, sic by je tak vzácná ústa nepronesla.

Karolina počala opět: „Pane Koutský, zvu vás místo matky po koncertě k večeři. Přijdete?“

Václav byl v rozpacích. Chtěl v ten čas na každý způsob mluviti s Emilií.

„Děkuji za vaši laskavost; nevím...“

„Beze všech okolkův, pane Koutský. Věc je ujednána.“

V tom vstoupili do divadla. Aby ušel Václav vyptávkám, proč nechce přijmouť pozvání, slíbil raději, že přijde.

Václav byl velmi roztržitý. Dílem myslil na nehodu svého přítele, a celý ten příběh mrzel ho nemálo; pak nemohl uspokojit se pro tu rozmluvu s Karolinou. Proč se tázala, co o tom myslí, že je nevěstou jiného, a že z poměru k baronovi nebude nic? Proč to vlastně? Zdálo se mu, že její chování k němu má jakousi zvláštní povahu, že děvče k němu pozírá se zvláštním výrazem, což by mu bylo velmi milé, kdyby tak učinila Emilie.

To vše ho zajímalo tak, že sotva přivítal Emilii s jejím otcem, že si ani skoro nevšimnul pana učitele Strouhala, jenž zdál se velmi těžko to nésti, a proto nemilosrdně taktovkou do svého stolku a někdy i do pačesů šklebících se kluků bil.

Václavovi zdálo se vše špatné. Karolina zpívala falešně, Emilie hrála bez efektu a velmi nuceně; v orchestru řádili trubači, jako by hráli v hospodě při posvícení. Sám Václav pozoroval, že hraje nejistější rukou než doma.

Konečně se přemohl, lichotil Emilii a Karolině, pochválil s jeviště pana učitele, jehožto čelo se v potu koupalo jako v pěti proudech rozbouřeného Labe, a jenž šátkem otíral svůj obličej, nepomysle ani na to, že šňupe; takto sobě nadělal několik ošklivých křivých linií přes ctihodné a neholené dosuď tváře; neboť se teprvé k odpoledni chystal k holiči.

Pan Strouhal děkoval.

„No, doufám, doufám, že to půjde večer ještě líp, pane Koutský. Je to spropadený kus práce, je, je. No, s boží pomocí půjde to přece, přece.“ Usmál se blaženě, jako by byl dirigent nebeských plesů a Apollo pouhým šumařem u porovnání s ním.

Po zkoušce se rozešli všickni v nezkalené naději nesmírné slávy.

Osudný večer se blížil.

Václav právě se zabýval ještě jednou svou kompozicí, totiž variacemi na národní písně, jimiž chtěl rozehřáti veškeré obecenstvo pro český zpěv a českou hudbu. Avšak nešlo mu to nijak od ruky. Brzy mu praskla struna, zase mu povolil smyčec, tu zapomněl rozhodnému přechodu dodati pravého výrazu, zas mu vadil kabát, pak se překotila ku konci kobylka: byl‘ Václav ve velmi špatném rozmaru, jenž byl ještě množen tím vědomím, že jeho přítel dosuď ve vězení. Co asi byla příčina té hádky? Proč mu ji nechtěl objeviti, když ho byl navštívil?

Takto přemýšleje, jezdil bez taktu a smyslu po strunách, nevěda, že hraje hroznou symfoniji, jíž člověku až vlasy vstávají. Zpozorovav to konečně sám, odhodil nevrle housle a vrhl sebou na postel, podávaje se skoro melancholickým myšlénkám. Celý jeho život tanul mu na mysli; jeho nevděkuplné mládí, jeho věčný boj s lidmi a se skutečností, jeho budící se síly duševní, jeho první doby v Budějovicích, až se pak nalezl při divadle v Linci, kde trávil sice skromný život, ale za to pokojný, krytý před naléhajícími rozpaky všelikého druhu. A teď? Vedl tulácký život, plný nedostatku a nesnází!... A kdo toho příčina?... Nechtěl domysliť, miluje příliš svého soudruha všech rozpakův a běd.... Pak opět zalétly upomínky na vzrostající pokroky jeho umění! A tu zdálo se mu, že by se nikdy nebyl povznesl k té lichotné samostatnosti, kdyby byl neopustil ono své prvnější postavení. Tu opět blahořečil Jaromírovi, že ho vytrhl z bezčinné

skromnosti, že mu dopomohl k valnějšímu rozvinutí se ducha. A pak, nenalezl-li ničehož, co by bylo vypínilo jeho srdce? Nepřilnul k nikomu od doby té, co byl opustil Linec? Nevznítila ho žádná bytosť k volnějšímu vzletu živé fantazije?

Právě si chtěl dáti odpověď na tuto sladkou otázku: tu vkročil Jaromír do komnaty.

„Tu jsem, příteli!“ pravil, blíže se vážně k Václavovi.

Tento vymrštil se jako ryba ze svého lůžka, ježto sloužilo spolu za divan, letěl příteli vstříc, a tiskl ho rozestřenou náručí k svému srdci.

„Bohu díky, že's tu! Mně tu bylo po ten čas, jako by druhá polovice mi scházela. Jak to přišlo, že...“

„Naše pře se vyrovnala, milý příteli, a já přece půjdu do koncertu.“

„Ale prosím tě, pověz mi pak, do čeho se's to zapletl?“ tázal se nedočkavě Václav.

„Toť velmi smutná historie, milý brachu, ta se nehodí v nynější čas. Hleď si raději svých příprav!“

Václav se však neuspokojil tou odpovědí. Jaromír vypravil mu vše v krátkosti, a dokládal, že to žádá jeho čest, aby co nejdříve vyrazili z Plzně.

„Jakmile odbudeš svůj koncert, příteli, musíme se podívati, jak to vypadá za Plzní. Já mám jenom ještě dva obrazy dohotoviť a pak budu svoboden jako pták v povětří; novou práci nepřijmu více.“

Václav se zamyslil. Nevím, zdali nezalétly jeho myšlénky v růžový salon pana Plachého. Chvíli pomlčev, pravil pak, jako by se byl rozpomenul: „Příteli! ty bys mohl doprovoditi slečnu Čivickou do divadla, jako bylo dřív ujednáno. Já bych se připojil k panu radovi, jenž doprovodí dceru svou.“

„Pro boha tě prosím, příteli, žádej později ode mne všecko na světě, jenom nyní nic; vždyť musíš považiť, že jsem byl dva dni v žaláři, a že se musím zotaviť ještě před koncertem; vždyť víš, že nemiluji hudbu s prázdným žaludkem.“

Pak obrátiv se pravil dále, když Václav neodpovídal: „Je skoro půl šesté, příteli, půjdem! Při tom celém škandalu musím se ještě proto zlobiti, že mi pan doktor odnesl na šosech všecky barvy s palety, a takto si sám namaloval pěknou krajinu, aniž byl jakživ vzal štětec do ruky. Musíme na každý způsob pryč, neboť takovou konkurencí zde nevydržím. Avšak pojď, příteli, pojď; je čas, abychom se vydali na cestu, já do slavného stánku Plzeňského piva a ty do krásného chrámu Plzeňských muz.“

„Já se musím zastaviti pro slečnu Karolinu Čivickou.“

„Dobře, dobře, a já se zatím zastavím na sklenici piva, abych se posilnil na ten zpěv té Plzeňské sireny.“

„Tedy na shledanou!“ loučil se Václav, váhavým krokem odebíraje se k purkmistrovi. Bylo mu nějak velmi líto, že nemohl k svému prvnímu samostatnému koncertu vésti onu, s níž se byl sladkým prostřednictvím hudby beze slov srozuměl.

U Čivických opětovali všickni své pozvání na večer, že Václav musil slíbiti, aby pana purkmistra neurazil.

Tak se sešli všickni působící dnes po druhé v divadle, ač s jinými city než ráno. Václav nebyl mile dojat zprávou, že chce Jaromír, ba že musí k zachování své cti opustiť příští dni Plzeň. Emilie nebyla spokojena, že byl Václav pořád po boku Čivické; jenom Karolina byla veselá, neukazujíc ani nejmenšího strachu.

Divadlo bylo přeplněno. Jeviště představovalo starobylý pokoj v gotickém slohu a s gotickým nářadím, s dvěma

seslemi a s jedním stolem, poněvadž právě novější dekorací scházela; takto činil starožitný ten nábytek příjemný kontrast s vystaveným novomodním pianem a orchestrem, v němžto se nacházelo kromě mnoho trub a kotlův neméně negotických houslí.

Veškero obecenstvo bylo napjato na nejvýš.

Sedadla a všecky lože byly obsazeny. V portalní loži tak zvané byl pan doktor Sloukovský se svou paničkou. Na též straně nacházel se hned u orchestru v parketu s nevýslovně slavným a spokojeným úsměvem Višňovský. Rozhlížel se po všech koncích divadla a ukláněl se sem tam novým svým známostem.

„Pst, pst!“ ozvalo se všeobecné volání. Pan učitel stoje na podstavku s heroickou tváří, planoucí samou důstojností, obrátil se k publikum a velebné myšlénky asi bouřily jeho kudrnatou hlavou, když viděl před sebou stkvělé vybrané obecenstvo čekající na jeho kyn, by se začalo. Tu se odvrátil od slavného obecenstva, uchopil se taktovky, zaklepal, nastalo syčení, hudebníci chápali se své zbraně; zaklepalo se po druhé a rapidními rázy počala se jakási uvertyra.

Ceduli oznamovací ztratil jsem; a z celé kompozice, ač pěkně byla provozována, nemohl jsem nijak rozeznati, kdo by asi mohl býti skladatelem jejím. Zdála se mně plna reminiscencí na Mozarta, Beethovena, Meyerbeera a na jiné. Později jsem se arci dověděl, že to byla zvláštní slavnostní uvertyra, komponovaná původně od Plzeňského učitele pana Strouhala.

Višňovský se při provozování té nesmrtelné skladby brzy usmíval, brzy vraštil čelo; jednou také nevrlostí dupl, až se konečně ouplná jeho kritika, docela však

soukromá — soustředila ve slovech: „Zropadení oslové, jak a co hrajete!?“

Pro to pro vše nastal po ukončení nesmírný potlesk, a pan učitel uklonil se velmi vážně od svého pulpitku a málem byl by v té pokloně sklouzl se stupníku; zachytil se však šťastně za lampu, a ačkoliv se o horké sklo popálil, přece nepozbyl své chladnokrevnosti a naplivnuv si na spálené místo na dlani, obrátil se k setnině svých málo vyvolených, počal se umlouvati s nimi, že musí přivítati při vystoupení pana Koutského velikou intradou, aby se celému představení dodalo patřičné slávy.

Naši milí hudebníci, nedočkaví, brzo-li začíť mají, myslili, že je nyní pravý čas; neboť Bartoš přinášel na jeviště housle svého pána a položil je na stolek, po pravé straně diváků se nacházející.

Nedorozuměním buď, aneb zvláštní úctou k obecenstvu uklonil se Bartoš hluboko, a muzikanti, zaslepeni svou nevšední horlivostí, domnívali se, že to pan Koutský. Začali tedy bez taktu svého slavného kapelníka najednou velikou intradu. Pan učitel, jenž se právě byl bavil s panem kancelistou, obrátil se hbitě, pozoroval omyl, a ačkoliv se všemožně snažil, aby to zamezil: stalo se.

Obecenstvo rozveselilo se, vidouc, že se starý sluha ukláněl a odešel, a že se mu stala taková čest.

Pan učitel ulehčil své nevoli několika osly a voly, jež milerád na všecky strany mezi syny Apollinovy rozdával, vida, že jehc úmysl zmařen; neboť právě vystoupil Koutský, a mrzutosť a hněv jeho sršely z očí zamračených na hlavu účinlivého orchestru, když intrada přestala. Václav arci nevěděl, proč se toto intermezzo ku povzbuzení veselé mysli obecenstva hrálo a že se s pravým účelem naprosto minulo.

Nastalo nyní hluboké ticho.

Václav přejel několikráte přes struny smyčcem. Někteří z obecenstva, domnívajíce se, že to velké preludium k oznámenému rondu, rozníceni těmi několika zvuky, začali nemilosrdně tleskat; celé divadlo následovalo jejich příklad, a tak byl Koutský slavně uvítán.

První oddělení bylo ukončeno. Nastalo kritizování, když se bylo obecenstvo od potlesku trochu zotavilo.

Jaromír stál u orchestru v hlubokých myšlénkách. Rozvažoval osud umělce, jemuž přáno rázem roznítiť sta posluchačův, a pak osud svůj co malíře, jemuž se nedostává tak zřejmých důkazův nadšení; neboť obrazem okouzliti možno jenom málo vyvolených, kteří svědomitě uznati mohou cenu práce, v níž se jeví barvami život, uměním jenom těžce přenášený z přírody na plátno. V té době záviděl svému příteli.

Z toho blouznění vytrhl ho pan baron Matonoha, který hleděl lépe seznámiti se s Višňovským, takto chtěje ukryti všecko zdání, že byl vlastně příčinou rozepře jeho s doktorem.

„Radosť poslouchať!“ oslovil Višňovského, klaně se mu po pansku, a sladounce se usmívaje.

„Těší mě, pane barone, že ráčíte býti též přítomen,“ odpověděl krátce Jaromír; nebylť rád vytržen ze svého dumání.

„Já vlastně k vůli doktoru — propuštěn — paní mnoho strachu; — doktorová hezká paní“ — mluvil velmi vážně pan baron.

„Myslím však, že je veliká koketa,“ pravil Višňovský dosti hlasitě a spolu mrzutě, že baron počal podobnou rozprávku.

„Ne křičeť," šeptal baron Višňovskému, „doktorová v loži za vámi —"

Višňovský se obrátil a nahnul se přes zábradlí od orchestru ku předu. V skutku byla v loži Sidonie a vedlé ní doktor a ještě nějaký pán, jehož neznal. Musela slyšeti jeho nešetrnou kritiku, neboť naň pohledla s výrazem uražené cti, lásky, samolibosti, zoufalství a s němou výčitkou, že podobná slova od něho nikdy neočekávala. Jaromíre, ty's lásce její smrtelnou ránu zasadil!

Višňovského zamrzela jeho řeč. Uzavřel při příležitosti omluviti se.

Co zatím tak rozmýšlel, usmál se pan baron srdečně a vykradl se ven do lože k paní doktorové, aby rozzlobené paničce patřičně rozkládal slova Višňovského.

Tu je vytrhlo z rozmluvy obecenstvo potleskem. Emilie vystoupila, piano se zatočilo na šířku jeviště — usedla.

Bylo to milé na ni podívání. Modré lehké šaty vkusně ušité objímaly jako modrý mráček její krásné, štíhlé tělo. Tváře byly bledé, temné oko planulo utlumeným ohněm. Běloučké ruce a šíje jako z alabastru doplňovaly krásný ten živý obrázek.

Sám Višňovský pozíral na ni s rostoucí libostí a nespustil s ní oka po celý čas, co hrála; ba záviděti se zdál Václavovi, že jí mohl obraceť listy, a počínal nahlížeti, že není divu, že se Václav zamiloval do té v skutku krásné dívky. Spolu přeletěla mu však myšlénka hlavou, kam by vedl podobný poměr, a uzavřel, že svůj rozvážený plán, vytrhnouti Václava ze všech okolností, vyvede co nejdříve, jak se domníval, ku prospěchu svého přítele.

Emilie hrála překrásně nějakou elegiji. Její veselosť přeměnila se v posledních dnech ve smutek, poněvadž se

Václav více zabýval s Čivických Karolinou nežli
V takovém skormoucení šla dnes do divadla. Hrou
vovou rozechvěna byla celá její duše a tím více
bylo v srdci, když si pomyslila, že se Václav od ne
k ní chladně chová. Hrála tedy s tak hlubokým
že okouzlila i sebe větší ignoranty.

Hlučný potlesk odměnil její hru; každý se
že Plachého veselá Emilie umí zahrat tak citupln
smutného.

Nebudeme sledovati jednotlivá čísla celého kon
a laskavému čtenáři řekneme jen, že variace Kout
byly okouzlující, že i sama Karolina zpívala tak na
že pan baron Matonoha a její matka vroucí slzy
kdežto zatím pan purkmistr si trochu v loži podří

Orchestr všemožně hleděl všudy všecko pru
váním několika pochodů pokaziti, a pan učitel n
radostí, kam se má vrtnouť, když se mu řeklo, ž
vše výborně.

Sláva působících rozletěla se ještě téhož veče
všech hostincích a hospodách. Jaromír šel hned po
certu přát svému příteli štěstí, dokládaje, že si
moci koupiti z příjmu statek. Pan rada Plachý ol
Václava a Jaromíra najednou a pozval oba umělce n
třek k slavnému obědu. Všady hovoření, všady chv

Tak bylo vše spokojeno, vyjmouc dvě známé o
paní doktorovou a pana barona Matonohu, když s
věděl, že je u pana purkmistra hostina, že tam
Koutský. Jaromír doprovodil Emilii domů a dělal jí
komplimenty.

Tak se ukončil rozhodný den.

Václav ještě v divadle požádal pana učitele,
vyčastoval na důkaz jeho díků za jejich výborno

všecky hudebníky, kteří ospalí ubírali se jako zmoklé slepice z chrámu devíti muz. Pan učitel neopominul to učiniti, a praví se, že druhý den se velmi opozdil na velkou (neboť byla po sobotě neděle) ku pohoršení všech nábožných, kteří půl hodiny déle zdržeti se museli v kostele a slyšeti mimo to velmi nedbale provozovanou mši a časté přestávky varhan.

Uplynula neděle. Celé město neutišilo se dosud od neobyčejné bouře včerejšího dne. Všady se teď mluvilo o výtečnosti hry mladého hudebníka, jakož se před koncertem se všech stran buď doufalo aneb pochybovalo. Takto ztratila neděle na venkově svůj stereotypní, nelehko zvratný původní ráz. Neboť není nad neděli na venkově nudnějšího dne. Veškerá práce odpočívá na polích i pod podloubím, dělník požívá ouplné své svobody, a zajde do hospody, aby se posilnil za celý týden a propil vše, co vydělal; páni měšťané nečiní to líp; tento příklad následuje i vyšší honorací, z nížto paničky jdou na velkou a páni na víno. Krámy, je-li jich vůbec venku, jsou uzavřeny; na ulicích jindy málo oživených je odpoledne mrtvo, jež jen kluci svým křikem ruší, hrajíce buď na špačka anebo na schovávanou. Jenom ze střelnice ozývá se hlučnější život: je toto místo venkovským městům naše Hvězda, Šárka, Kundratice, Podol, Chuchle, Svatý Prokop, hrdá Stromovka vždy vše v jednom. Avšak právě proto jediné toto vyražení, opakující se pravidelně každou neděli a každý svátek jako nevyhnutelné fatum, tratí vždy více své originalnosti a půvabnosti, až přinuceno se vidí, sdíleti osud obyčejnosti, majíc jedině tu zásluhu, že se k němu člověk uteče, aby ušel dlouhé chvíli.

A pak pomyslete si, že prší!! Není-li někde nějaká večerní beseda, kde by se mohlo trošku sklepnouť, trápí nesmrtelným mučením všecky paničky a slečinky nevýslovně dlouhá chvíle, a mnohá z nich, nemá-li rázně pevné povahy, přechází z dobrého rozumu do zoufalství.

Tak to vypadá za obyčejné neděle i v Plzni. Včera však bylo všady rozumování až příliš. Nyní teprvé, když se byl Václav osvědčil výtečným houslistou, nyní každý pohledával jeho známosť, každý cítil se šťastna, k němuž se v rozmluvě obrátil, s kým družně pohovořil, každý snažil se přivábiti ho ve kruh zábavy a společnosti, v níž považován za pravou ozdobu.

Takto stane se osobnosť, vystoupivší z těsného kruhu neznámosti ve veřejnosť, najednou sluncem, okolo něhož se všecky hvězdy obyčejného života točí! —

U pana Plachého bylo včera velmi živo. Byla zase jednou u něho štědrá hostina, k níž pozváno vše, cokoli nároky činiti mohlo na známosť s panem radou. Všecko, čím se honositi může dobré hospodářství, stkvělo se v nemalých misách na stole ozbrojeném vysokými a nízkými láhvemi všeliké tloušťky a velmi rozmanitých nápisův. Kdo vstoupil, každý pohlídl s takovou toužeností na tu slávu, že skoro slzely mu oči dojemným bolem, že musí čekati ještě půl hodiny, než přijde řada na kynoucí láhvičky, s nimiž se pak volno bude moci nakládati podlé paragrafů hrdelního práva.

Všickni hosté dostavili se až na doktora, kterýž k vůli své ochuravělé paničce zůstal doma, ač mu srdce nemálo krvácelo.

Jaromír, hodiv se do nově opatřené elegantnější toalety, která však neměla tolik uměleckého význaku do sebe, jako jeho ctihodná původní, když přišel do Plzně,

umínil si před hodinou k hostině určenou navštíviti paní Sloukovskou. Rozmýšlel. Bude-li pan doktor doma, nebude mu to milé; nebude-li však, nepotěší ho to také. Mělť, jak si pravil, ošklivé postavení. Chtěl se pozeptati na zdraví půvabné paničky a nabídnouti se jí k službě, kdyby chtěla snad něco zkázati svým známým do Prahy. Bál se sice dříve, vstoupiti s jejími známými v užší spojení; teď však rozhodl se jinak. — Pak chtěl začíti o koncertu a přejíti na rozprávku s baronem, kterouž smrtelně urazil romantické smýšlení krásné paní. Několikráte chtěl jí políbiti ruku a pak rozloučiti se s ní.

„Je milostpaní doma?“ ptal se služky.

„I je, poníženě prosím, je!“ odpověděla tázaná.

„Jděte říci, že jsem zde a že bych velmi rád s ní mluvil.“

Děvče odešlo; netrvalo to však dlouho, vrátilo se a s roztomilou naivností pravilo k Jaromírovi: „Prosím, pane, měla jsem říci, že není doma — že vyšla na návštěvu.“

„Tak?“ odpověděl Jaromír a cítil, že se tímto platonický poměr mezi oběma rozpouští; nevíme jistě udati, měl-li z toho radost, aneb nemrzelo-li ho to trochu, že se dala paní Sloukovská zapříť; to však zaručiti můžeme, že kopl trochu netrpělivě do dveří vedoucích ze síně ku schodům a že nepožádal služku, aby vyřídila jemnostpaní poručení, až přijde domů; že pak, přijda do průjezdu, upřímně si v krátkém monologu vyznal, že byl velmi hloupým, že mu kdy napadlo jíti k Sloukovské.

A Jaromír nevěděl, že se paní Sidonie opět dívá pokradmo za ním z okna jako po jeho první návštěvě; že jí srdce krvácí, že jedině nešetrnou jeho včerejší řečí rozvázán svazek, jímž pojila celou duši svou se srdcem nevděčného malíře. Ó kdybys věděl, Jaromíre, že na tom

samém divanu, kde seděla, když jsi kreslil její krásné tahy, i nyní sedí, že v bílé ručce drží promoklý slzami šátek, že si utírá přepůvabně tímž voňavým šátkem svůj překrásný nos, tímže šátkem, jejž měla včera v divadle v tu dobu, když jsi se dopustil tak hrubého hříchu proti galantnosti! Ty nevíš, že v téže době, anto kráčíš rozmrzen po náměstí, uzavíraje, že zejtra neb nejdéle pozejtří neuvidí tě více Plzeň, paní doktorová chce rázem vyhojit bol zklamané lásky; že vstala náhle s divanu, popošla k obrazu, jejž's maloval, že v neskrotitelném zoufalství nevyplněných nadějí chce ho vytáhnouti z krásného rámce a roztrhati neb spáliti! Už ho drží třesoucí se ruka překrásnými, outlými prstky: tu rozvažuje, má-li se ještě jednou roztrhnouti, když už rozervána je duševním hořem? Má se spáliti v kuchyni, když vypraženo již její srdce nevděkem milovaného malíře...? Ne! to neudělá! — A právě v tom okamžiku, Jaromíre, co si po dáváš zdvořilé pozdravení s panem baronem Matonohou z Čeňkovic, který nemůže a nechce scházet při dnešní hostině u Plachého: v tom okamžiku paní Sloukovská přemožena hlubokým citem, líbá se, totiž obraz tvůj, památku tu jedinou, již's jí ponechal; pak se objala vroucně a strčila se opět do pozlaceného rámce, načež rozkázala kuchařce, aby zatloukla hřebík nad její postelí, vedlé níž stojí lože jejího chotě. A na ten nově zatlučený hřebík se pověsila, aby si mohla vždycky vzpomenout na nevěrného milence, když ji pan doktor bude objímati v nejvroucnějším zápalu lásky co svoji věrnou manželku!

Ó osude, ty máš věru děravé svědomí! Zde opět rozvedl jsi dvé srdcí, která pro sebe byla téměř stvořena!

Buď s bohem! můj ideale, má překrásná Sidonie!

Zde se s tebou loučím, ač mně hlava krvácí a srbolí! Žij blaze a buď zdráva! Mé srdce mi bije horem pod vestou, div že mi neprorazí žebra! Mé slzy řinou se hojněji, než když musím plakati při obědě, maje smetanovou omáčku s křenem! Žij blaze! Vzpomeň i na mne tam v dalné krajině, jako na chudáka autora, který se moří při grošové svíčce, vykresliti tvůj krásný obraz líp ještě než hrdina Jaromír, uchovati tě chtěje před záhubou nemilosrdných časův, jako jistý americký básník nesmrtelnou básní herečku Rachel z Francie a jejího milovníka Hynka!

Žij blaze, můj ideale, žij blaze a...

Odpuštění, milý čtenáři, odpuštění, že jsem se odchýlil od svého předmětu. Vraťme se tedy k hlučné hostině u pana Plachého!

Mám popisovati pět, jářku, pět hodin u stolu? Mám zde hned na zemi mučiti milého čtenáře očistcem, chtěje podati věrný obraz předlouhé hostiny? Ne, to neudělám! Člověk má bez toho dost krušných dob v životě, proč ho ještě mořiť pěti hodinami při stole? Řeknu tedy, že se nejprvé vespolek pozdravovalo, pak se sedalo k obědu, přálo se vespolně dobré chutnání, jedla se tuším trojí polívka, devatero mas, čtvery pečeně, patero jídel z mouky, asi jedenáctero konfektův; pilo se pravé Plzeňské pivo, pak přišly troje baterie všelikého vína. Mluvilo se mnoho, polohlasem, křiklavě, spěšně, vážně, důrazně, ale vždy nejapně; pak se pilo pomalu, kvapně, pro sebe, za zdraví jiných: ale vždy rozumně a notně!

Pan Plachý byl velmi spokojen a jeho hosté — ti byli ještě spokojenější.

Z počátku se tři osoby ouplně nezúčastňovaly té všeobecné veselosti. Byl to Václav, pan baron a Emilie,

ačkoliv tento, když přišla víno, nabyl docela svého ztraceného humoru.

Václav pak jakousi náhodou, jíž ostatně byla příčinou Karolina, pozvaná též co virtuozka k dnešní hostině, zasedl ke stolu podlé ní. Dívka ta prokazovala mu při každé příležitosti tolik laskavosti, že Václav s nelibostí pozoroval, že se nuceně baví Emilie s Jaromírem, jemuž podáne od pana rady místo vedlé ní. Pan baron žehnal po kozlech Václavovi, že se dle zdání upevňuje čím dál tím více v náklonnosti Karolinině.

Na to vše zapomnělo se však později pro vzrůstající hluk a zmáhající se veselost, až konečně po šesté hodině vstalo se od stolu, a uzavříno mezi starými zahráti si v zahradě v altanu v taroky, kdežto mladí dali si slovo, že sejdou se na procházku ve velmi prostranné štěpnici rozkládající se daleko za domem Plachého.

Že hra náleží k panskému vyražení, rozhodl se pan baron Matonoha z Čeňkovic připojiti se k starším a ponechati na zdařbůh svého zbožňovaného anděla nebezpečnému Václavovi.

Karolina se beze všech okolkův zavěsila v rámě Koutského, a Jaromír pojal roztomilou Emilii za ruku a hleděl všelikým způsobem rozchmuřiti její sladké starosti, chtěje se dnes dověděti, jak to stojí se srdcem krásného děvčete, aby mohl líp působiti na svého přítele.

Sešli do zahrady.

Emilie byla roztržitá, nevěděla, co se tázal Jaromír, nevěděla, co odpověděti. Stala se od nedávna nemalá změna s ní. Její nevázaná veselost pozbyla velmi mnoho svého původního rázu. Pozorovala to dívka sama a vyhýbala se proto častým poptávkám tetky, proč je tak zamyšlena a neschází-li jí něco? Věděla Emilie dobře,

že jí něco schází, nechtěla se však přiznati. A kdyby se byla ihned přiznala, nebyla by přece řekla nic nového tetce Bety, která již dávno pozorovala, že pan Koutský častěji přicházel, než bylo vlastně ke zkouškám zapotřebí, a že mnohé celé odpoledne ztrávil předčítáním Emilii Domnívala se však tato ctihodná panička, že to nějaká malicherná hračka a že to přestane, až odejdou umělci. Zdali se nemýlila, nevíme.

Již dlouhou chvíli chodili po zahradě, Jaromír snažil se všemožně, veselým vypravováním rozveseliti děvče, kteréž, kdykoliv počal o svém příteli, tím větší rozpaky jevilo.

Jaromír pozoroval, že v dáli Václav sám a sám sleduje jejich kroky. Tu mu projela podivná myšlénka hlavou; doufal, že se s dobrým účinkem nemine vyvedení její.

Několik krokův před nimi byl malý altánek. Slunce se chystalo k západu, bylo tak ticho, jako v svatém chrámě; jenom někdy s druhé strany doznívaly umíravě hlasy rozprouděného smíchu a volání bavících se starých pánův.

„Nejste tou chůzí unavena, slečno?“ tázal se Jaromír; „mohli bychom si odpočinouti v této rozmilé besídce!“

„Chcete-li, jsem s tím srozuměna,“ odpověděla Emilie lhostejně.

„Zdeť je velmi romantické místečko a vy pravou ozdobou této roztomilé skupeniny. — Pohledněte jen! Tady tichá besídka, tyto rozbujené záhony kolem ní; tam opět ono svěží křoví a v pozadí vysoké stromoví! Na větvích houpají se slavíci a kosové, pějíce vroucí lásku! Věru, slečno, zde bych s vámi baviti se chtěl až do smrti!“

„Omrzelo by vás to brzo!“

„Ó nikoliv, mám-li váš obraz před očima, nepřeji si ničehož více na světě!“

„Vaše přání je věru velmi skrovné!“

„Kdyby se mi vyplnilo, považoval bych se za největšího boháče!“

„A jaké vyplnění sobě žádáte?“

„Býti nerozdílným stínem vaší přerozkošné krásy!“

„Bože! to vám přece nikdo nezabraňuje!“ odpověděla Emilie rozveselena a též něco překvapena podivným obratem celé rozmluvy.

„Tedy mi dovolíte, sladkou nadějí kojiti touhy, které jen k vám pílí neustále?“ tázal se Jaromír, uchopiv ji za ruku. „Již dlouho čekal jsem na příznivý okamžik, bych vám vyjeviti mohl vše, co cítím! Dopřáno mi bylo, nazírati vám delší čas v rozkošnou tvář a zakochati se ve vaše nebeské zraky... a milovat vás!“

Právě přikročili k besídce; v hovoru ohnivém neviděl Jaromír schůdky, kteréž vedly v ten malý libostánek; klopýtnul a náhle sklonil koleno, takto náhodou dodávaje svým slovům plnějšího výrazu. Držel dívku za ruku.

Emilie překvapena, nevěděla, má-li se smáť aneb se horšiť. V tom se obrátila chtějíc uklouznouti Jaromírovi: tu vzkřikla náhlým leknutím: nedaleko naproti ní objevil se Václav.

Jaromír, zpozorovav přítele, zaradoval se srdečně, že se mu jeho lesť podařila: stavěl se velmi překvapeným a činil, jako by nevěděl, co říci. Emilie užila toho okamžiku a ubírala se spěšným krokem domů, nejsouc sama s sebou spokojena.

„Ty's mi pokazil moje štěstí!“ pravil Jaromír k Vá-

clavovi. „Právě jsem zde na schodech vyznal dívce svoji lásku horoucí jako sopka, a děvče zdálo se mi býti nakloněno. Nemohl's ještě chvílku počkati, až bych byl dosáhl nějakého znamení a důkazu laskavosti?“ dokládal s obvyklou veselostí.

Václav neodpovídal. Nevěděl v tom okamžiku, má-li pustiti uzdu své nevoli a ulehčiti jí rozhorlením se na přítele anebo na děvu, či opustiti místo, kde vlastními zraky viděl, že je oklamán. Jeden zdál se mu býti více vinen než druhý, ačkoliv sám vyznati musil, že by se Jaromír tak dobře mohl zamilovati do Emilie, jako on sám. — Po chvíli pravil krátce, ale rozhodně: „Miluješ Emilii?“

„Miluji, příteli, víc než svoje pinzlíky, ježto vlastně jsou příčina mojí lásky k té děvě! Toť vtělený anděl, příteli! Nyní jsem toho mínění, že neopustíme tak brzo Plzeň. Tato bohyně upoutala mne na vždycky k té velkolepé krásné vsi, z které Emilie zázračně tvoří residencí všeho půvabu na světě! Příteli, nejsi-li dosud do ní zamilován, hleď to učiniti; již ten blahý cit náklonnosti k ní ze mne člověka činí hotového Serafa.“

Václav se této fantastické výmluvnosti trpce usmál; obrátiv se však k Jaromírovi, pravil: „Lituji tě, že se's naklonil k předmětu vroucnějších citův tak nehodnému. Emilie je koketa, jež by závoditi mohla s nejhoršími toho druhu ženštinami velkého města.“

„Nemluv tak, příteli, o mé vyvolené! Nepochopuju tvoje počínání. Vždyť's mně ji jindy nemohl dosť vynachváliť; vždyť's nedávno nechtěl ani slyšeti o odchodu našem z města; a teď mi nadbíháš, kdy opět já nemám chuti odejíti.“

„Čiň, jak chceš. Já opustím zejtra Plzeň. Déle zde nevydržím!“

„Můj bože! co se ti stalo? Tys všecek rozjitřen!“

„Nevím, proč bych ti to co svému příteli nesvěřil. Měl jsem právě přepodivnou rozmluvu s Čivických Karolinou. Vyznalo se mi to děvče, že mne miluje, že si barona Matonohu nikdy nevezme; že bude jedině šťastná se mnou!“

„Na mou věru, příteli, ty máš nesmírné štěstí u ženštin; a co's jí odpověděl?“ smál se Jaromír.

„Co jsem jí odpověděl? Že mi velice líto, že nemohu opětovat její lásku, že již miluji jinou.“

„Ah! jinou? Podívejme se a nikdy se mi o tom nezmínil, kdežto já mu svěřuji všecka svoje tajemství!“

„Ano, Jaromíre, jinou, která však citům mým nerozuměla a na vzdor mé horoucí lásce oblažila tebe!“

„Mne?“

„Ano! tebe, příteli!“

„To mi musíš vysvětliti; já jsem byl, jak jsi sám nedávno pravil, již několikrát oblažen; nevím tedy...“

„Já miloval Emilii!“

„Emilii? Zde, v Plzni, Emilii, snad dceru pana Plachého?“

„Ano!“

„A ona?“

„Činila, jako by mne též milovala, ta oulisná koketa!“ žehnal Václav Emilii, zapomenuv, že má přítele co jejího šťastnějšího milence a svého soupeře před sebou.

„Ale nevyznala se ti snad?“

„Nejednou, ta nevěrnice; když mi spočívala v náruči a já ji horoucně líbal, vždy mně přisahala, že mne miluje, a opětovala mé palné políbení stokrát, div že v celování mi duši nevyssála!“ mluvil Václav roznícenĕ a zrak jeho, vztek a bol jevící, počal slzeti. .....

Jaromíra mrzelo to, že způsobil příteli takových bolestí; jinak se opět radoval, že se mu jeho plán podařil. Odpověděl tedy, lituje Vaclava: „To je v skutku spropadená věc. Tu souhlasím s tebou, milý Václave, docela, abychom se zejtra vydali na cestu ku Praze. Já tě opustit nemohu.“

Václav stiskl příteli ruku na znamení, že je spokojen s návrhem jeho.

Za touž řečí navrátili se do svého příbytku.

Bartoš nemohl celou noc spáti. Měl objednati velikou bednu, a přichystati všecko k odchodu. Toť nyní proň nemalá věc! Tu bylo všelikého nového šatstva; tam asi dva začaté obrazy; zde truhlík na housle obmotaný a opatřený proti všem nehodám; tam plechový cylindr, jinde opět nová skříně na barvy: a to vše musilo se uložiti do bedny. Neboť naši umělcové nekonali tehdy cestu z Plzně do Prahy pěšky. To bylo [illegible], běhání, shánění, tlačení, div že se celý [illegible] nepostavil vzhůru nohama! A [illegible] právě [illegible], když [illegible] odcházela, bylo vše v [illegible] pořádku.

Naši přátelé se [illegible]

K panu [illegible] a k panu [illegible]

Když [illegible] do [illegible] v [illegible]; [illegible] jim paní [illegible] z [illegible]

„Právě [illegible] [illegible] [illegible].“

„A mně [illegible] [illegible]“ [illegible]. [illegible] „[illegible] bych se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] její [illegible] [illegible] [illegible].“

„Jak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].“

„Je nám velice líto; dostali jsme pozvání z Prahy a musíme tedy pospíšiti. Slečna Karolina...“

„Bude si bráti pana barona z Čeňkovic. Konečně se rozhodla!“ pravila s jakousi hrdostí paní Čivická.

„Ah! je-li možná! Přejeme mnoho štěstí!“

Přátelé uchopili se klobouků a odešli.

„Vidíš, příteli,“ pravil Jaromír, „kdybys byl včera řekl, že miluješ Karolinu, mohl's míti ty svatbu!“

Václav mlčel — srdce tlouklo mu rychlejšími rázy — přibližovali se k bytu pana Plachého.

„Nemám velké chuti jíti nahoru; mohl bys mě omluviti,“ počal Václav.

„To nejde, příteli, z dvornosti musíš osobně se poroučeti!“

Václav uposlechl.

„Však my se v Praze uvidíme, pánové,“ loučil se s veselým úsměvem starý Plachý, „dávám vám s bohem jako známým na shledanou! Emilie!... kam pak šlo to děvče?“

Václavovi neušlo, že se odebrala do oné komnaty, kdežto tak mnohou přeblahou dobu prožil po jejím boku. Nevěděl, má-li se podívati za ní, anebo odejíti beze všeho rozloučení. Jaromír pozoroval jeho rozpaky a bylo mu ho srdečně líto; vyčítal sobě včerejší lehkomyslný výstup s ní v zahradě, a nechtěl býti příčinou ještě většího nedorozumění, poznav z řečí svého přítele, že ti mladí lidé spoutáni jsou pevnějšími svazky, než se byl dříve domýšlel. Ať se již ukončí láska jejich jakkoliv, co vlastně chtěl, toho dosáhl; protož obrátiv se po tomto rozvažování k Václavovi, pravil: „Příteli, jakožto k díkám zavázaný máš povinnost ohlídnouti se po slečně a rozloučiti se s ní; pan rada dovolí, abys ji směl vyhledati.“

„Ano, ano!“ odpověděl pan rada, „mně se všecko zdá,“ mluvil dále, když se byl Václav odebral do salonu, nevěda, má-li se horšiti aneb děkovati svému příteli za tuto prokázanou příjemnou i nepříjemnou službu, „mně se zdá, že se jí bude první čas stýskati po výtečném učiteli!“

„Tomu by se dalo lehko pomoci, kdyby pan rada chtěl, aby se slečna povyrazila životem v hlavním městě!“ dokládal Jaromír.

„Možná, že se to stane co neviděť, musím bez toho navštíviti Prahu; ostatně nevím, zda-li nebude míti to koncertování nějaký zpropadený následek u Emilie; pořád jen mluví o koncertech v hlavním městě, o umění a o podobných věcech. A neustále mě trýzní, bych ji dovolil k tetě do Prahy.“

„Slečna Emilie by mohla také nastoupiti jinou dráhu svého života; její hra je výtečná a umělosť její by zde na venku zanikla k veliké škodě hudebního světa!“

„Tomu já vlastně nerozumím, pane Višňovský,“ odpověděl Plachý a pozval malíře, aby se ještě podíval do zahrady, kamž měl Koutský s Emilií přijíti.

Václav zatím prošel dvě komnaty, vedoucí k růžovému pokoji, z něhož mu zaznívali zvukové piana, kouzleni rukou Emiliinou; byla to ona elegije, již děva v koncertě přednášela, jižto však dnes hrála, možná-li, ještě krásněji než v sobotu.

Václav otevřel po tichu dvéře a vstoupil nepozorován.

Emilie dokončila — sehnula se přes klavesnici a položíc hlavu na ruku, usedavě plakala.

Václav zapomněl na všecku její nevěrnosť a v tu chvíli sklesl jí k nohám, objav krásné její tělo, a zvolal: „Emilie! moje milovaná dívko, proč pláčeš?“

Emilie se vzchopila poděšená Václavovým neočekávaným příchodem. Vyvinula se z jeho objetí a popošla k oknu, utírajíc si tekoucí slzy.

„Vy odjedete?“ tázala se Václava. „A já se to dověděti musila z cizích úst!“

Václav se zpamatoval.

„Neviděl jsem za dobré obeznámiti vás s tímto úmyslem, jelikož včerejší scena v zahradě ...“

„Mohu já za to?“

„A vaše srdce nezpronevěřilo se dřívějším citům, obelstíc srdce mého přítele?“

„Václave!“

Slovo to bylo řečeno s takovým výrazem, že Václav bouřlivě objal zdrahající se dívku a prosil při horoucím líbání za odpuštění. A co měla Emilie dělati? Dlouhou chvíli trvalo jejich přeblahostné zanícení.

„S bohem, Emilie!“

„Na shledanou!“

V tom vstoupil Jaromír s panem radou.

„Václave, máme svrchovaný čas! Slečno,“ obrátil se vesele k Emilii, „ustupuji všecka svá práva příteli!“

Emilie se zapýřila jako růže, pan rada se usmál, jako by věděl, oč se tu jedná, ač nevěděl pranic.

Za půl hodiny ujížděl poštovní povoz přes veliké náměstí Plzeňské.

Rázem kočí zastavil.

„Prosím, prosím, pane Koutský, prosím, nezapomeňte na to graduale, abych ty kluky mohl zase jednou nabrat!“ ozvalo se volání do vozu.

„Buďte bez starosti, pane Strouhale,“ odpověděl Koutský a vůz ujížděl dále.

„S bohem!“ volal ještě pan Strouhal.

Z okna růžového pokoje kynul bílý šátek, a z druhého okna mihala se červená domácí čepička pana rady; umělcové se uklonili a za malou chvíli ležela Plzeň za zády nadějných umělců.

Cedule zmizely s vrat hostince a se zdí městských, a v Plzni počal starý, na krátko přerušený život.

Pan baron Matonoha z Čeňkovic a pan doktor Sloukovský na zprávu, že umělcové opustili město, objímali se plné tři čtvrti hodiny neskonalou radostí.

Bartoš seděl na kozlíku vedlé poštovního jako nějaký Zeus z nového věku, ačkoliv neměl livreji se znakovými knoflíky; čas od času pohlížel nazpátek na Plzeň a vždy se usmál spokojeně, jako by i jemu nyní rozkvítala skvělá budoucnost!

Oddělení druhé.

I.

Uplynulo několik měsíců.

Naši přátelé přebývali zatím v hostinci, jelikož se jim nepoštěstilo, dopíditi se nějakého bytu přiměřeného jejich potřebám. Život umělcův neposkytnul ničehož, což bychom laskavým čtenářům sděliti mohli co zajímavou věc. Višňovský celý ten čas pilně pracoval, Koutský žil bez namáhání a snahy, oba tužili své síly k důstojnému vystoupení do veřejnosti. Tak v hlučném městě nepozoroval dosud nikdo, že se zmnožil kontingent umělcův o dva údy, kteří ač ve skromnosti nezastihnuti hlukem pestrého světa, časem měli všeobecnou pozornosť na sebe obrátiť.

Docela cizí v Praze, beze všech odporučujících listů na slavné v uměleckém světě osobnosti, beze všech známostí, vyjma dům pánĕ Divíškův, kamž dosuď velmi zřídka docházeli, přilnuli oba přátelé tím více k sobě, vespolně sebe povzbuzujíce, když trpký osud někdy důtklivě zasahoval v jejich nepříliš stkvělý stav nešetrnou a nelítostnou rukou.

Starý Bartoš sdílel všecky nehody svých pánův s heroickou odhodlaností a snažil se všemožně rozmarnými

nápady chudobu skličující nejen doma činiti snesitelnou, nýbrž i zakrývati ji všem zrakům nezasvěceným v tichou domácnost našich přátel. A nyní teprv okázal se býti neobyčejném člověkem své vrstvy. Považoval se sice již dříve za otce svých pánův v jistém způsobu: když však nastala doba nedostatku, snášel trpělivě všecky nájezdy svých sousedův a druhův, kteří nešetrně se dotýkali jeho pánův, vyčítajíce jim, že sobě najali sluhu, sami nemajíce, aby nejnutnějším potřebám učinili dost. Bartoš se cítil obyčejně nemálo uražena, ač jinak vychloubal se, že sobě pokládá za velikou čest, sloužiti umělcům, kterým se otevírá skvělá budoucnost, jak vždy říkával, že to ještě v Linci kdysi slyšel. A v tuto skvělou budoucnost doufal starý Bartoš nezvratně, ačkoliv byl by směle odpověděti nemohl, kdyby se ho byl někdo důkladněji na to zeptal. A nedávno dal se ten dobrák do usedavého pláče, když mu Jaromír a Václav rozkládali, že by snad líp učinil, kdyby se ohlídl po nějaké výnosnější službě, a takto na svá stará léta požíval pohodlnějšího postavení, než mu poskytovala služba nynější. Tu se dokládal všemi svatými, že se mu vede u nich výborně, že nemá nikdy nouzi, že jde vždycky spat v nejlepším rozmaru, že nemá nikdy tlačení žaludku, že vstává vždy lačný a lehký jako pírko, aby mohl tím volněji nastoupiti denní práci. Po dlouhé hádce ukončil se výstup rozhodný pro Bartoše tím, že mu konečně naši přátelé dali na volenou, aby učinil, jak chce, a starý, věrný, neobyčejně příchylný k nim sluha pokládal se za šťastného, že měl opět vyhlídku, směti zacházeti s barvami a notami.

Za takových poměrův viděl se Višňovský nucena chopiti se, jak říkával, uměleckého řemesla, a malovati prozatím portrety. Z počátku nechtělo se mu nijak dařiti.

Neměl žádného jmena, neměl nikoho, kdo by v novinách uvedl naň pozornosť obecenstva, a tak otevřel svůj atelier na zdařbůh.

I Václav musel hleděti, aby sobě zjednal jistou subsistencí, a po nedlouhém hledání a žádání obdržel dosti obstojné místo v jednom z hudebních ústavů Pražských.

Takto na polo zaopatřeni prožili naši umělcové podzimek, zima se blížila a s ní mnohá příležitosť naskytující se Václavovi, aby při nastávajících koncertech veřejnou pozornosť na sebe obrátil.

Mezi tím ztrávil Bartoš na rozkaz svých pánův mnohou hodinku marným hledáním přiměřeného bytu, kamž by se byli naši přátelé rádi odstěhovali, chtějíce si zaříditi pevnou a trvanlivou domácnosť ve středu burácejících vln městského hluku, ne-li na vždycky, alespoň na delší čas.

Po dlouhém hledání naskytnul se pěkný byt podlé přání obou přátel. Obsahoval dva pokojíky, ložnici tak zvanou a pak větší pokoj, který byl určen k přijímání návštěv, kdyby se kruh jejich známostí rozšířil, a pak zvláště vhodným se ukázal ku práci Jaromírově, poněvadž byl jak náleží světlý. Okna obou komnat vedla do zahrady panského jakéhosi domu a vyhlídka lahodila zrakům nad míru, že se člověk maní domníval býti někde na venkově, a nikoliv u prostřed očazených zdí hlavního města.

Nábytek umělcův byl brzy přenešen. Skládal se posud jen ze dvou postelí, z jedinké almary, téměr z půl druhé židle, z rozbitého od cesty z Plzně kufříku, z něhož ihned starý Bartoš počal kramařiti dosud zachovalý plechový

cilindr a děravý vak s barvami. Tyto ostatky minulých dob mermomocí uchrániti se snažil od záhuby Bartoš proto, aby měl Jaromír drahou památku na blahé časy; při tom starý sluha zaplakal pro doby skvělé budoucnosti. Neboť myšlénky na skvělou budoucnosť nechtěl se spustiť, doufaje v čarovnou moc a divotvornou sílu umění svých pánův. — Po kufříku následovaly asi tři rámce malířské, které svými rozkošnými barvami po všech koncích rozmazanými osvědčovaly se býti nerozdílnými druhy štětců a palety.

Odpoledne téhož dne musil objednati Bartoš ještě starý stůl z nějaké dražby, aby hosté měli alespoň položiti kam klobouk a hůl, a přijdou-li damy, své Pařížské kloboučky, batistový šátek s padělanými Bruselskými krajkami, pak mantilku aneb letní šál, nebo snad i rukavičky, konečně stínítko, taštičku s váčkem, naplněným neobyčejnou štědrostí budoucího honoraru, a síťový pytlíček s jeho přepůvabným obsahem, roztomilou punčochou.

Největší rozpaky těsnily však tichou nastávající domácnosť našich umělcův a zvláště Jaromíra proto, že jim dosud ve skvostném salonu scházela elegantní pohovka, bez nížto se nijak obejíti nemohli. A právě elegance této pohovky měla jaksi zakryti všecky nedostatky jejich domácího hospodářství, měla zaslepiti každého, kdož neměl kdy proskoumati všecek ostatní nábytek.

A aby se dle možnosti ukryla nepříliš poetická postel Jaromírova, rozestaven jest ihned jeden z těch ctihodných rámcův, a nějaký velký, právě začatý historický obraz, představující velkolepou jakousi bitvu, musel sloužiti za záclonu u postele, ačkoliv poetická moda, zakrývati postele záclonami, jedině ještě v panských domech se udržela, od městského stavu zavržena jest z ekonomi-

ckých ohledů a ustoupiti musila konečně vše ovládající moci agrikultury. Jaromír zavedl tuto modu do svého bytu arci z jiných příčin a jeho válečná lest podařila se úplně.

Tak zdál se pokoj skoro přeplněný, pročež musil Václavův psací stolek přestaven býti do ložnice, aby tam své smutné povinnosti vykonával. Byl to ctihodný článek velkolepého nářadí, pocházejícího ze sedmnáctého století, jež jistý podivín za veliký peníz po celý svůj život kupoval, aby je dědicové jeho tím laciněji opět prodali. Tento stolek postaven tedy k oknu v druhé komnatě, kde stará bedna sloužila Václavovi za čistě francouzský fotel, ačkoliv se Bartoš snažil zakryti původní formu tohoto sedadla jakýmsi povlakem, jenžto se mnoho nelišil barvou látky své od obyčejného režného plátna.

Na zad v koutě nacházel se ještě nějaký šrák, kterýž bezpochyby dřívější obyvatel těchto královských síní schvalně zde byl zapomněl, aby nezvýšil své útraty za přestěhování, kdyby uvedl nosiče v nebezpečenství života; neboť všecky jednotlivé díly tohoto článku domácího nábytku tak byly zřízeny, jako by vlastně k sobě nepatřily, aneb patřivše dříve nyní sobě smrtelnou válku vypověděly. Bartošovo umění však brzy zmocnilo se pozůstatkův bývalého šráku, a za několik hodin vypínala se jeho krásná forma tak volně od země k půdě, jako by nikdy se nebyl nacházel ve velmi churavém stavu.

Ostatně poskytovala komnata Václavova té výhody, že právě pro jakýsi nedostatek nářadí bylo dost místa v komnatě k soukromým procházkám, když se právě umělcům tohoto zaměstnání zachtělo.

Starý Bartoš ubytoval se ve jmenu svých pánův v dosti prostranné předsíni a rozložil celou svou garderobu

na starou lavici, kteréž užíval spolu za divan, když ho někdy po obědě překvapil spánek. U dveří vedoucích do prvního pokoje našich umělcův stála židle, kteráž by se byla spíše hodila do salonu, než do předsíně. Bartoš však uměl přemluviti Jaromíra, aby se nechala ta židle v předsíni, by svou novomodní formou každého překvapila, kdo navštíví malíře, a takto zjednala mu větší úcty obecenstva.

Kdo by se byl v předsíni ohlížel po jisté části nábytku sluhova, na které za dlouhých nocí umdlené oudy Bartošovy odpočívaly: ten by byl po dlouhém pátrání nalezl konečně cíl svého hledání v hlubokém výklenku, kdež se nacházela dlouhá plotna — neboť byla předsíň ta původně kuchyní, a kde dříve smažily se ryby a kuřata, kde zadělávané všeho druhu vydávalo čaropůvabné vůně, kde se pekla tak mnohá telecí kýta: tam hověl Bartoš hladovému často žaludku, a pravou jeho rozkoší bylo, vymalovati sobě dosti živou na jeho léta fantazií všecky ty krásné hrnky a rendlíky s jejich roztomilým obsahem vždycky, když si léhal po velké práci povalování svého za celý den. Pak si vzdychl jako snad tušením, že se všecky ty pěkné obrazy přece ještě jednou v skutečnost promění — a usnul.

Na druhé straně předsíně byl malý stolek, na němž se nacházely štětičky na odpočinutí, pak pokažené směsiny barev a několik odřízkův malířského plátna. Podlé stolku postaveny byly v pěkné řadě asi tři páry bot, z nichž jeden zvláštní velikostí se lišil ode druhých. Bylyť to jedinké boty Bartošovy. Vycídil je věrný ten sluha co nejlíp a postavil je k botám svých pánův, aby se zdálo, že umělcové oplývají obuvem. Z té samé příčiny postavil k těm ctihodným pokrývkám kuřích ok i jednu lichou botu, jejížto neblahá družka při stěho-

vání se ztratila nevyzpytatelným způsobem. Tři celé dni a tolik též nocí hledal Bartoš po všech koutech, ježto vedly od Arcivévody Štěpána z Koňského trhu až na Příkopy: avšak po ztracené botě ani památky! Při vší poctivosti bál se přece oznámiti pánům svým utrpenou škodu, než by léčivý čas i tuto ránu vyhojil. A to stalo se brzo; neboť naši umělcové neměli po chvíli vzpomínati si na boty, jen když měl každý svoje v pravý čas při ruce. Bartoš sám zaopatřil si pro dům slaměné střevíce, ku kterým přišil kus telecí kůže co podešvy tak umělo, jako by se byl zasvětil v počestné umění svého otce.

Poslední částka krásného nábytku Bartošovy rezidencí byl malý stoleček o dvou nohou, který svou tíží ku stěně naléhal a takto se obejíti mohl s druhou polovicí bez nevyhnutně potřebných podpor. Asi pět sklenic všeliké velikosti a ceny, barvy a formy, pak pěkný skleněný džbánek na vodu a chmelovinu byl ozdobou toho původního stolku, jehožto forma ostatně i v nejelegantnějších salonech se nachází, sloužíc tam za luxus, kdežto v domácnosti umělcův našich zastával užitečnou praktičnost.

Tak to vypadalo původně v rozkošném bytu našich přátel! Časem arci změnil se stav nábytku velmi k prospěchu celé domácnosti, a netrvalo to dlouho — a Bartoš nabyl takové hrdosti, že si museli lidé jeho druhu pokládati za nemalou milost, když s nimi promluvil. Zponenáhla počali se snové tak sladce na kuchyňské plotně sněné vyplňovat — starý Bartoš počal zajímati nové postavení ve společnosti člověčenstva, počal brousiti své mravy, ačkoliv sám říkával, že není spokojen s žádoucím úspěchem, že se mu zdá, jako by všecky ty zvyky a obyčeje byly s ním téměř srostlé, ač to nepochopuje, a že by se nedaly více odloučit od něho, leč kdyby zmládl.

Velmi pilné cvičení v rozprávce míval se sluhou pana vrchního na odpočinutí, jenž v témž poschodí bydlel a jehož rozsáhlý byt šel s pola na ulici, s pola do zahrady, kamž vedla okna našich umělcův.

Jednoho dne potkali se Bartoš a lokaj pana vrchního.

Bartoš právě nacházel se v elizium, ač nevěděl, co to je; neboť byl milovník cizích výrazův, jako všickni sluhové, jimž se nevede špatně, a uchytiv podobné slovo svou arci již děravou pamětí, měl je čtyry dni po sobě pořád na jazyku, a kdyby se byl chtěl někdo vsadit, že se mu o něm zdálo, nevím, jestli že by nevyhrál sázku. — Bartoš tedy nacházel se dnes již asi po desáté v elizium, a celý svět bral před očima jeho jinakou tvářnost: tvářnost radosti a veselosti. A příčina této jeho změny? — Byl proto v elizium, že mohl dnes konečně vyhoditi z pokoje Václavova onu počestnou bednu, jež sloužila kolik měsícův za sedadlo hudebnickému, neobyčejnému talentu. Dnes však nahrazena jest pěknou sedlí, pro kterou se Václav zastavil, když nepředvídaným způsobem oblažen byl zvýšením honoraru. Netrvalo to ani pět minut a stará bedna i s povlakem roztrhaným vyletěla z pokoje do předsíně, kdežto vynesl nad ní Bartoš ortel smrti a odsoudil ji pro velkou zimu do pece.

Právě se ubíral celý šťastný na dvůr, aby rozsekal a rozštípal neblahou památku smutných časův: tu mu přišel lokaj do cesty.

„Ah pan Bartoš!“ přívětivě promluvil lokaj.

„Dejte mi pokoj! Myslíte, že nemám co dělat, jako vy?“ odpověděl nepříliš laskavě Bartoš.

„Vy jste, s dovolením, brubián.“

„To se mýlíte, kmotře; můj otec mně dal poctivé jméno Hadrian Bartoš.“

„Tu bych myslil...“

„Co byste myslil?“

„Že je líp hrubý Jan, nežli z hadry Jan.“

„Já ale myslím...“

„Co myslíte?“

„Že je nejlíp tulipán, a podívám-li se na vás, tu se mi zdá, že máte velikou podobnost s tím zvířetem. Víte, že tulipáni nemají žádné hlavy?“

„To vím, za to mají ale nohy. A kdyby si na váš moudrý rozum sedli jako na zvrácenou kobylu... tu bych pak myslil...“

„Co vy byste mohl myslit, vy obšitý kohoute?“

„Že jste chomout!“

„Býti chomoutem je přece líp nežli koněm,“ dokládal Bartoš.

„Kůň je mi milejší, ten tahá.“

„Buďte tedy koněm, já budu chomoutem,“ řekl Bartoš. „Chomout je prostředek, aby kůň táhl — já jsem chomout a vy jste kůň, já zůstanu a vy táhněte!“

Tak se ukončila rozprávka. Kdo by však myslil, že se ti dva lidé rozkmotřili na život a na smrť, ten by se velice mýlil. Ještě týž den vyšli si spolu někam do ctihodné krčmičky a pan lokaj častoval starého Bartoše sklenicí dobré chmeloviny.

Jaromír byl oznámil, že svůj atelier otevřel v novém bytu. Zdali se mu dobře dařilo, mohl se každý lehko dověděti z veselých řečí prostořekého sluhy, i kdyby se byl ani nestaral o domácnost obou umělcův. Neboť jako dříve Bartoš všemožně zakrýval neskvělý stav svých pánův, buďto že skličoval jeho děti — jak nazýval mezi

známými Jaromíra a Václava — aneb že mu trpký bol vynutila neřídká nouze a že se cítil jaksi příliš malým ve společnosti svých druhův: teď držíval příchozím, tázajícím se po malíři, veliké panegyrické řeči o důkladném umění pana Višňovského a zvláště pak o pěkném bytu umělcově. Podotýkal co největší výhodu, že krásný ten byt má tolik světla, že se každý jeví ve své nejskvělejší záři; pročež prý mnozí se diví, že se podobizny Višňovskému tak dobře daří, a nevědí prý, že největší zásluhu o zdaření to má světlo, ježto i sebe starší pannu a paní učiní mladší!

Nejlepší však důkaz zmáhajícího se blahobytu umělcův našich podávala zevnější změna dříve chudobným nábytkem opatřených komnat, jež obývali synové muz. Ačkoliv blahobyt tento nezahrnoval vyplnění všech potřeb a přání, mohl přece takto slouti domácí stav umělcův, poněvadž nejnevyhnutnější alespoň požadavky ukojiti mohli při velmi střídmém životě.

Jaromír byl šťastný ve svém počínání — Václav šířil mimo dům den ode dne rostoucí kruh svého působení, a uznání jeho talentu dobývalo si vždy pevnější půdy.

Takto prchala zima, naši přátelé žili pořád stejně, beze všeho většího rozruchu sil svých; ačkoliv by byli dostáli vyšším požadavkům uměleckého vkusu, přece nevznesli se dosuď nad obyčejnosť a všednosť, jížto bývá utlačen tak mnohý veliký talent, nepřidruží-li se k němu zvláštní náhoda. Ta† jej vyvrhne svou divotvornou mocí z okovů jímajícího kruhu v docela nový obor rozčilenější a vyšší činnosti, takto doutnajícímu popelu dadouc novou sílu plamene utlačovaného zevnitřními poměry, až se vhodná příležitosť podá, aby se vznítil v ouplný žár.

Tak se i dělo s našimi přáteli.

Jednoho dne přišel elegantně vystrojený pán v ateliér Jaromírův. Oděv jeho velmi vkusný nebyl hledaný a svědčil o sběhlosti uspořádání jeho. Cizinec ten postavy byl prostřední, mohlo se však říci, že se spíše chýlil k velikosti; jeho vzorný vzrůst spojoval v sobě štíhlost nevšední s lahodnou okrouhlostí svalovitého těla. Tvář jeho byla význakem tiché mysli, čelo podobalo se otevřené knize střídavých myšlének: brzo rozprostíralo svou hladinu jako tichou planinu stojící hloubky, brzo zachvěly se lehounké vrásky na něm, jako když na tiché vodě zahraje vítr s modrými vlnkami. V oku tajil se podivný znak neskrotitelného plamene, jenž byl jedině výrazem ohnivého ducha. Kolem rtův zahrával pořád lehoučký úsměv, jenžto pojil v sobě dobrotu srdce, jevící se celým zevnějškem osobnosti, s jakýmsi odstínem satyrického rázu: tak mocně zdály se tyto dva živly v sobě sloučeny, že by byl úsměv nabyl výrazu obyčejnosti, kdyby jedna polovice se mu byla odňala. Pěkně utvořený nos, pod nímž se lehounké kníry vlnily, sloužil k nemalé ozdobě živých tahův, a brada, v nížto se hloubil čtverácký důlek, dodávala krásnému obličeji doplňující okrouhlosti. Černé vlasy velmi starostlivě upraveny býti se zdály, ačkoliv úprava tato vyzrazovala, že není hledána.

Zevnějšek cizího pána působil velmi vábivě na každého, kdo pohledl v jeho milou tvář.

Byl to hrabě Podolský, známý milovník každé duševní zábavy, milovník umění druhu všelikého. Byv vychován od učeného muže, naučil se záhy svých nevšedních prostředkův vynakládati ku podpoře každé dobré věci, vedený nejen vychovatelem, nýbrž i vlastního srdce popudem, zúčastniti se ve všem, cokoli převyšovalo míře obyčejnosti. Z počátku činil to hrabě snad z rozmaru

a z libůstky; později však proměnila se náklonnost tato v jistý faktor jeho povahy, a tak se stalo, že hrabě nemohl více obejíti se bez zaměstnání, které dříve zdálo se jen býti prostředkem k vyplnění času prázdného, jímžto oplýval, jako každý v jeho postavení.

Mysl jeho kloniła se již z mládí k přísnějším studiím. — Všecko, co se druhům jeho vrstvy zdálo býti hlupé a pro život neužitečné, to pojal Podolský s nevšední láskou; ta ještě tužena byla odporem, s nímž se potkával proto, že se byl odřekl marného mrhání drahého času nudnými jemu zábavami, v nichžto se utopuje tak mnohý zdravý, jarý duch mladíků, jimž souzeno státi se časem pány neobyčejného jmění. Po mnohém bloudění na nepřehledných nivách vědy a umění, zásoben nevšedními vědomostmi druhu všelikého, nacházel jen v ukojení vyšších tužeb ouplné útěchy duše své, dobrými vlastnostmi neméně opatřené. Prošed historické pole, octnul se náhle v čaropůvabných sadech umění, a zde opět přilnul nejvíce k umění výtvornému. Jsa dokonalý znalec všech děl nejvýtečnějších v tom odboru umělcův, a nabyv zkušenosti dlouhými cestami po Italii a západní Evropě, měl největší svou radost v tom, odkrývati pohozené drahokamy, neznámé talenty, dávaje jim všeliké příležitosti, osvědčiti, seč jsou, svoje síly. A toto zaměstnání učinil sobě cílem všeho svého snažení.

Pokusiv se i sám v malířství co ochotník, uměl uvážiti nemalé obtíže, jež překonati bývá každému, kdo sobě vyvolí tuto slavnou dráhu.

Nepřivedla ho tedy nikoliv náhoda v atelier našeho přítele, nýbrž zvědavost, poznati snad nadaného mladíka, jemuž schází, jako mnohým, jenom příznivá příležitost, aby sobě rasil divotvornou mocí ducha nevšední cestu

k slavnému cíli. Dověděl se Podolský nedávno o Jaromíru, a slyšel i chválu o jeho podobiznách projevenou. Umínil sobě pod záminkou navštíviti nového malíře a přesvědčiti se, zdali pověst neklame.

Byl‘ krásný březnový den. Hrabě Podolský vydal se na cestu k neznámému malíři Višňovskému. Po nedlouhém hledání nalezl byt Jaromírův a na zazvonění vstoupil do síně našim laskavým čtenářům známé, kteráž ostatně také svoji tvářnost proměnila od toho času, co naši přátelé opanovali nynější stav příznivějších okolností.

Bartoš, vida elegantně vystrojeného pána vstupovati do síně, uklonil se po svém způsobu, jenž měl spíše povahu nejapnosti a upřímnosti než okrouhlosti, a obrátil se k pánovi s dvornou otázkou, co asi jeho žádost.

„Zde bydlí přece pan Višňovský?“ ptal se hrabě Podolský.

„Oh ano, ano, vzácný pane! Bydlí tu již na čtvrtý měsíc a musím se vyznati, že sobě ještě nepostěžoval. Prosím uctivě, jak si má stěžovat, když jsme se dopídili konečně bytu podlé přání obou pánův! Jsou tu dva pokoje, tato předsíň, vyhlídka do zahrady, pěkný dřevník, bez kterého by však naše hospodářství nezahynulo, a pak máme také velmi dobrý sklep, jen že moji páni netrpí příliš na víno, ačkoliv by...“

Tu zastavil Bartoš svoje vysvětlování, vida se samotna v síni; neboť v nemalém ohni svého vyprávování ani nepozoroval, že náhodou uznal cizí pán jeho rozmluvu za příliš zdlouhavou a bez okolkův vkročil do prvního pokoje, zůstaviv starého štěbetala v opravené jeho rezidencí. Pravíme opravené; neboť nábytek starobylý, avšak ctihodný, neouplný a porouchaný, musil ustoupiti lidské kultuře a místo něho rozkládalo se ouhledné

nářadí po prostranné síni, kterouž ode dveří z chodby až ku dveřím vedoucím do komnaty malířovy se táhl dosti pěkný koberec, v němžto spočívala všecka pýcha Bartošova.

Když byl hrabě Podolský v komnatu vstoupil, rozhlídl se okamžikem po všech koutech. Výsledek tohoto přebystrého skoumání musel býti uspokojující, neboť se hrabě Podolský usmál a obrátil se přímo k Jaromírovi, který zabrán prací na svém obraze ani nepozoroval, že není samoten. Před malou chvílí dohotovil právě podobiznu jedné paničky a pustil se do přesnějšího díla, jsa toho mínění, že dnes nepřijde nikdo více. Rozestavil tudíž svůj rámec s polo provedeným obrazem k oknu, tak že neviděl, zdali kdo přichází do pokoje. Zabýval se v tu chvíli malováním tváře jedné z osob představených na plátně s nejhlubší pozorností.

Hrabě Podolský přistoupil nepozorován až k samému rámci a pozdravením vytrhl Jaromíra z práce.

„Dobrý zdar! pane Višňovský! Jak pozoruji, malujete s tělem i s duší; neboť již hodnou chvíli jsem zde a vy dosud nepozoroval jste, že máte hosta.“

„Odpusťte, pane, že jsem ...“

„Je mi skoro líto, že mým příchodem překažena práce vaše; jinak však musíte omluviť zvědavosť mou, požádám-li vás, abyste mi dovolil, podívati se na váš obraz. Přicházím sice s tím úmyslem, aby vaše zběhlá ruka uchovala svým uměním moji tvář pro budoucnosť; vidím však, že jsem přišel pro dnešek už pozdě.“

„Bude-li vašnosti libo, budu hleděť, abych vám učinil v obojím dosť.“

Po slovech těchto ustoupil Jaromír od okna a hrabě Podolský zaujal po něm uprázdněné místo. Vytáhl svůj

malý lorňon a prohlížel polo dohotovený obraz Jaromírův s největší pozorností. V pozadí rozprostíral se hluboký les, nad nímž hrály poslední papraky zapadajícího slunce. Magické světlo rozlévalo se svou divotvornou mocí po celém výjevu, jenžto zaujímal nejbližší popředí obrazu. Muselo to býti nějaké přepadnutí, jehož následkové se tu okazovali zrakům divákovým. Na pravo bylo viděti několik jezdců, jak úplným cvalem mizí v dálce. U prostřed ležela velkolepá postava umírajícího starce v těsném rytířském brnění; hlava s rozcuchanými vlasy spočívala na lůně krásného děvčete, kteréž, jak se zdálo, právě duši vypustilo. Na polorůžové tváři počala si stláti lůžko bledosť smrti; z polo uzavřených očí vyplývaly slzy a zdálo se, jako by se v tom okamžiku měnily v mrtvé perly; neboť stály v dálku pod okem nepohnutě a odrážely se v růžovém lesku slunce. Z levého boku řinula se jí krev stydnoucí; její plné světlé vlasy tvořily truchlý koberec pro krásnou bezvládou hlavu. Po levé straně stál muž v ouplném brnění; jenom přilbice ležela mu u nohou. Jeho dlouhé černé vlasy padaly v divém nepořádku s vysokých, krásných skrání, obličej bledý jevil chvění bolesti a neskrotitelného hněvu v každém hnutí bouřně tepajících žil; v levici držel napolo přelomený meč a pravicí nad hlavu zvýšenou hrozil ujíždějícím jako na pomstu za ohavný, mrzký zločin.

Uplynulo asi čtvrt hodiny — hrabě stál dosuď před obrazem a zdál se studovati každou situací jednotlivých osob, každý stín a každé světlo, ani nejmenší záhyb neušel jeho bystrému zraku. Zvláštní dojem činil výraz ve tváři mladého bojovníka na Podolského: nejhlubší bol, zanícení, vášně, ruch, vztek, ta zoufalosť byly tak mistrně sloučeny v oku, na tváři a na čele, že člověk

z toho výjevu lehko čísti mohl všecko neštěstí, jakéž těžkým osudem zasáhlo neblahou hlavu mladého vojína. Bylo viděť, že zachoval sice krásnou děvu a jejího otce od nepřátel, avšak za jakou cenu? Největší jeho poklad klesal v mrazivou náruč neslitovné smrti, poklad, za nějž byl svůj život nepřátelským ranám nasadil. Celá historie lidského života neblahým osudem zkaleného tanula na mysli diváka zachváceného živostí předmětu a harmonií všech barev, v nichž tajemným písmem líčil se příběh úžasný.

Jaromír neodvážil se vytrhovati cizího pána ze zanícení, s jakýmž obraz jeho téměř v sebe ssál. Po hodné chvíli obrátil se pomalu hrabě Podolský k Višňovskému, jenž jakousi pýchu pocítil v srdci svém, která lichotný cit budila v jeho nitru, že dílo jeho bylo s to, aby cizince na první pohled zachvátilo. Hrabě Podolský stál ještě malou chvilku mlčky před Jaromírem a zíral upřeně v jeho tvář. Pak se usmál přívětivě, pojal ho za ruku, pokynul vážně hlavou a pravil: „Přeji vám mnoho štěstí, pane Višňovský.“

„Vašnosti, ráčíte býti příliš laskav ke mně!“ odpověděl skromně Jaromír, ačkoliv v téže chvíli zaplanulo jeho modré oko plným ohněm, jenž dával na jevo, že rád přijímá přání cizincovo.

„Zásluze všecka chvála, pane umělče!“ řekl opět hrabě; „zvláště když se jeví tak nápadným způsobem. Musím se vám přiznati, pane Višňovský, že již dlouho žádný obraz mě tak hluboko nedojal, jako tento. Mne poutá nejen myšlénka, nýbrž i výborné provedení každé sebe menší stránky celého toho skupení, a podoba mladého vojína upomíná mne na něco podobného na jistém obraze, který jsem viděl nedávno ve Florenci a jenž

má jednoho z nejvýtečnějších mistrů za svého původce. A i proto zajímá mne vaše dílo tak, že se vidím nucena, tázati se vás, zhotovujete-li obraz tento snad na zakázku?“

„Nikoliv, pane!“ odpověděl Višňovský trochu na rozpacích; neboť se mu zdálo, že se musí zastyděti, že nemá vzdor takové chvále cizincově ani mecenáše a že pracuje jenom na zdařbůh a bez oučelu. „Práce tato,“ omlouval se, „je pouze vyplněním prázdného času, abych právě nezahálel, když nemám návštěvy.“

„A máte více náklonnosti k malování podobizen?“ tázal se spěšně hrabě a nečekaje ani na odpověď, pokračoval ve svém oslovení: „Já bych soudil, že pohrdáte svým talentem, kterýž na jiném poli má vlastně vykázanou dráhu a slavný cíl! Považoval bych se za šťastného, kdybych vás mohl přemluviť, abyste se spustil nynějšího zaměstnání a obrátil se na pole historické!“

Jaromír nepromluvil. Udati příčinu, proč se vlastně zabývá malováním podobizen, neměl právě chuti, neboť tomu jeho hrdosť bránila — mělť on sám nejhlubší přesvědčení, že jej jakási tajná moc jedině táhne k poli naznačenému umělým rozsudkem cizincovým, a že by snad časem mohl vykonati v tom druhu díla dokonalá. Cítil tedy v tu chvíli tím více těsnící moc neblahých poměrův nynějších, čím méně měla jindy trudná mysl přístupu k němu; neboť rázem nahlídnul ve svou prostřednosť dosavadní a viděl spolu možnosť, vznésti se nad ni, kdyby nebyl prost všech prostředkův, vyrvati se z kruhu nepříznivých okolností.

Hrabě považoval mlčení Jaromírovo za němé přisvědčení a zdál se býti potěšen, že návrh jeho není odmrštěn. Pravil pak přívětivým hlasem: „Pane Višňovský, obraz tento líbí se mi nad míru; a že není dosuď za-

mluven, činím to nyní. Až dokončíte, odevzdejte mi svůj poklad a buďte přesvědčen, že si ho vážiti budu. Zde přijměte prozatím závdavkem malý důkaz mého uznání...“

„To nikoliv, pane, dokuď neodevzdám svoje dílo úplně dokončené. A pak...“

„Prosím vás, pane Višňovský, přijměte, co tuto podávám, sice bych musel litovat, že jsem váš obraz viděl; neboť přinutil byste mne takto odříci se radosti, státi se jeho majetníkem.“

„Nuže, přijmu, pane, abych neztratil ochrany tak neočekávané a příznivé; avšak nerad bych, aby vašnost přecenila moje dílo, jak se domnívati odvažuji ze zalíbení, s jakýmž věnujete mému výtvoru tolik nezasloužené pozornosti!“

„O to se postaráme, milý pane. Avšak dovolte mi otázku!“ pokračoval hrabě Podolský, aby přešel na jiné věci; „zůstanete dlouho v Praze? hodláte se zde usaditi?“

„To v skutku ještě sám nevím, pane; moje nejprvnější cesta povede mne bezpochyby do Drážďan, abych poznal poklady tamější obrazárny.“

„Neznáte dosuď Drážďany?“ ptal se Podolský jako překvapen.

„Neměl jsem dosuď příležitosti,“ odpověděl Višňovský.

„Oh! To musíte odtuď co neviděť, milý příteli! S potěšením dám vám odporučující list na tamějšího inšpektora, svého přítele, který vám zajisté podá vše k ruce, co sobě přáti budete.“

„Vzácný pán mně prokazuje příliš mnoho laskavosti!“ odporoval Jaromír a teprvé teď mu napadlo, že se dosuď ani nezeptal, kdo jeho nový a neočekávaný mecenáš. „Avšak neodmlouvám, ba odvažuji se připojiti

ještě prosbu tu, aby mně uchována byla i později vaše náklonnosť.“

„To buďte ujištěn, milý příteli, již napřed!“

„A kam odeslati mám dohotovený obraz, pane?“

„K hraběti Podolskému!“

„Překvapení váže mi ústa, abych vyslovil všecku úctu, jakouž chovám již dávno k vám, pane hrabě, ačkoliv jsem neměl česť, znáti vás osobně. Avšak krásná pověsť o vašem slavném počínání a jednání vniká i k těm, kdož nemají štěstí, jednati s vámi.“

„Nechte, příteli; všech podobných frazí a řečí a mluvte se mnou upřímně, jak vám na srdci leží. Tak se cítím nejspíše mezi svými, a to sobě povždy přeji. — Však dovolte, abychom se opět vrátili k tomu, o čemž jsme prvé mluvili. Kdy hodláte odebrati se do Drážďan?“

„Na druhý měsíc, pane hrabě.“

„A jak dlouho se tam hodláte zdržeti?“

„Nejméně asi tři měsíce!“

„To se právě dobře hodí. Zamýšlím něco, milý příteli, a tu bych vás rád zapletl do svého plánu. V letě totiž slaví moje sestra Matilda svoje narozeniny, a ten den nabude ještě tím větší znamenitosti v našem rodinném životě, že se můj starší bratr navrátil po dlouhých cestách po Italii a Řecku opět domů. Takto ujednáno mezi námi, aniž by se sestra čehož podobného domýšlela. Mimo to chci ji překvapiti i něčím jiným. A tu mi napadá, že by mně vaše umění mohlo velmi lehko vypomoci z rozpaků. Nemáte-li nic proti mému návrhu, zamluvím si nějaké dílo, k němuž si volte předmět, jakýkoli chcete.“

„Vy mne, pane hrabě, zahrnujete krásnými důkazy své důvěry; obávám se však, že nedostojím vašim požadavkům!“

„Ale snad se přece pokusíte?“

„To zajisté, pane hrabě, již z vděčnosti k vám!“

„O tom nemluvte, prosím! Tedy se mohu spolehnouť, že mi dohotovíte obraz v určitou dobu?“

„Zavazuji se, pane hrabě!“

Hrabě Podolský podal mu ruku, v nížto Jaromír vložil svoji na znamení, že se zavazuje vůli jeho.

„Osvědčíte-li se tím obrazem tak, jak slušno vašemu talentu, pane Višňovský, budete moci doufať v moji vděčnosť a uznalosť; budu se pokládati za šťastného, pojistiti vaši budoucnosť!“

Jaromír, buď překvapen neobyčejným tímto vyjednáváním, buď příliš mile dotknut krásnou vyhlídkou v příští časy, nebyl s to pronesti slova: uklonil se hluboce a teprvé po chvíli pravil: „Pane hrabě, vynaložím všecky síly své, abych byl i v skutku hoden vašeho přelaskavého nakládání se mnou!“

Hrabě Podolský stiskl mu přátelsky ruku.

Právě chtěl nový ochránce Jaromírův odejíti z atelieru našeho přešťastného malíře: tu vstoupil náhle Václav v komnatu, bruče nějakou veselou melodii a nedbaje, zdali kdo v pokoji či nic. Ve svém rozčilení nepozoroval mladý hudebník na první okamžik, že Jaromír se nenachází v komnatě samoten; k tomu se právě schyloval den ku konci a soumrak počal se vůkol rozkládati. Rozveselen odhodil Václav klobouk na kynoucí divan a zvolal: „Milý Jaromíre, jásej se mnou! První dni budoucího téhodne budu provozovati svoji největší skladbu u veřejném koncertě na Žofíně. Konečně dočkal jsem se vhodné příležitosti a doufám, *že budeš se mnou* spokojen . . .“

Byl by ještě pokračoval, unášen skvělou a blahou nadějí; tu však spatřil cizince. Mlčky se uklonil cizímu pánovi. Jaromír obrátil se k Václavovi a představil jej hraběti Podolskému co hudebníka a sice houslistu.

„Oh! nepotřebujete déle mluviti o pánu jako o cizím," řekl hrabě; „já znám tvář vašeho přítele příliš dobře a též jeho jméno není mi neznámo. Slyšel jsem nedávno pana Koutského při jisté příležitosti hráti velmi skvěle rondo a vyznám se milerád, že jsem přispíval dle sil svých ku potlesku, jakýmž byla odměněna jeho kouzelná hra."

Václava uvedla tato chvála v nemalé rozpaky; řekl něco, což mělo býti omluvou jeho nedokonalé hry, pak nahlídl, že bude nejlíp, když se hraběti hluboce ukloní.

„Tu se v skutku těším na den koncertu!" prohodil hrabě, odloživ opět klobouk. „Abych se vám vyznal, pane Koutský, jsem tomu velmi rád, že poznávám ve vás přítele pana Višňovského a že jsem se s vámi právě setkal. Nedávno mluvila moje sestra se mnou o tom, že by si přála nějaký domácí koncert, a tu mi přikázala, abych jí byl k tomu nápomocen a abych vynaložil všecku svou snahu k uspořádání něčeho podobného. Činím vám, pane Koutský, návrh, spolupůsobiti, nevadí-li vám v tom vaše zaměstnání!"

„Můj prázdný čas je sice velmi odměřen, pane hrabě," odpověděl s úklonkem Václav, „budu si však pokládati za velikou čest, býti nápomocen vaší vůli a vašemu přání."

„Dobře, pane Koutský. Zevrubněji o tom všem promluvíme v patřičnou dobu. Avšak co mi tu napadá!" pokračoval hrabě Podolský, jako by si byl náhle na něco zpomněl. „Neměl byste snad chuti, pane Koutský, zúčastniti se *jistého* plánu, k jehožto úplnějšímu uskutečnění

jsem právě přiměl vašeho přítele, pana Višňovského? Jedná se jedině o jakési překvapení, a vaší pomocí stala by se ta věc zajisté zajímavější. Máte-li chuť a dosti k tomu také času, za tři měsíce složiti nějakou symfonii, která se pak úplným orchestrem vaším vedením provozovati bude: nemálo byste se mi zavděčil, a můžete býti přesvědčen, že se jak náleží odměním."

Václav rozvažoval nějakou chvíli. Z počátku zdálo se mu, že jeho síly nedostačí, aby vyvedl něco podobného — nejistota tato však dlouho netrvala. Rázem cítil v sobě jakousi vyšší moc, s jejížto podporou chtěl vykonati vše, a odpověděl hraběti Podolskému, že přijímá jeho návrh a že učiní vše, seč bude.

Hrabě Podolský, laskavě a přátelsky pozdraviv naše umělce, odešel konečně, a Bartoš, jemužto byl dán od přírody velmi dobrý sluch, zvláště když se náhodou dostal k pootevřeným dveřím, doprovázel hraběte Podolského velmi uctivě až ku schodům a otevřev zde dřevěnou mříž, ucítil najednou něco v ruce, což se podobalo stříbrnému penízi. A ku podivu působila tehdy moc toho kovu na Bartoše neobyčejně; neboť radostí nepronesl ani slova; za to se však jeho ctihodná záda s takovou hbitostí ohnula, že by se tomu byl i hrabě Podolský sám podivil, kdyby si toho byl více povšimnul. Proto vše nabyla však osobnosť Podolského ve fantazii Bartošově takové vážnosti, že starý ten sluha od té doby každého příchozího vyprovázel až ku schodům, jsa toho mínění, že snad mimo hraběte i někdo jiný bude míti ten dobrý nápad, odměniti se též tak skvělou měrou, jako Podolský. Musil se však Bartoš náramně zmýliť ve svém očekávání; neboť po nějakém čase vrátil se k dřívějšímu postavení věrného vychloubatele znamenitého umění

svých pánův a ponechal každému práci, otevříti si mříž a zavříti ji.

„A na malování jeho podobizny jsem dočista zapomněl," prohodil Jaromír, když byl hrabě Podolský odešel a naši přátelé se od svého překvapení trochu zpamatovali.

„Na to času dost, příteli; rci mi jen, Jaromíre, jaká šťastná náhoda se o nás otřela!"

„To já právě nevím!"

„A myslíš, že je to vše holá skutečnost? Že se člověk může spolehnouti na slovo takových pánů?"

„Skoro bych tomu sám neuvěřil, kdybych neměl zde dostatečných a očividných důkazů!"

Při tom ukázal Václavovi svůj obdržený honorar.

„Skutečná pravda!" odpověděl Koutský.

„Jsem tomu velmi rád, že budu moci odporučiti čertu to nudné malování nudných obličejův lidí právě toho druhu, jaký člověka pohledává, aby mu činil více než sama příroda. Ty krásy, jež mne navštívily za celý ten čas, mohl bych i bez prstův spočítat. Líto mi však, drahý příteli můj," pokračoval po chvíli němého rozmýšlení Jaromír, „že tě opustím co neviděť, abych se zdokonalil pilným studováním nesmrtelných pravzorů a pak dokázal, že umím více, než malovati tváře bez významu!"

„Ty odjedeš?" ptal se Václav překvapen.

„Do Drážďan, příteli, až dokončím a odvedu tento obraz. Bartoš musí sundati ceduli se dveří, aby mne nikdo nevytrhoval, bych tím spíše byl u konce. Snad za týden budu hotov, a pak se s tebou asi na tři měsíce rozloučím!"

„Budu tomu velmi nerad, milý Jaromíre, zvláště teď, když počínám i já kráčeti po hladkých vlnách veřejnosti, a když budu míti nejvíce potřebí tvé upřímné rady."

„Povede tě, doufám, tvé vlastní přesvědčení, příteli; neboť dovol, já nemám sám k sobě velmi mnoho víry! Snad se ti dařiti bude i beze mne alespoň tak dobře — ne-li líp — jako kdybych byl okolo tebe.“

„Ty žortuješ, Jaromíre.“

„Jak obyčejně! Žertuji; avšak v žertech mluvím pravdu, jak říkával jistý učenec; a já to, tuším, mohu též říci, ačkoliv mne nepoctil ještě nikdo tímto příjmením.“

„Buď proto bez starosti, příteli! Doufám však, Jaromíre, že se ještě zdržíš alespoň čtrnácte dní.“

„A proč právě tolik?“

„Dostal jsem dnes psaní z Plzně od Plachého. Píše mi, že se chystá s Emilií do Prahy.“

„Kýho ďábla! Tvoje láska nabude nového plamene! Doufám, že dosud ještě nevyhořela na prášek?“

„Budeš-li dělat špatné vtipy, bude líp, když pomlčím.“

„Jen se nehněvej pro každé nepatrné slovo, sic bych byl donucen k té myšlénce, že se bojíš, abych nezačal se opět ucházeti o její přízeň. Buď bez starosti; právě proto, abych ušel pokušení, musím urychliti svůj odchod.“

„K vůli tomu nebude toho potřebí!“

„Jsi tak hluboce přesvědčen o její stálosti a věrnosti?“

„Jsem, a právě v jejím příchodě vidím její lásku osvědčenu přeskvěle. Neboť dlouho se dala nutiť a prosiť, než svolila; bezpochyby, že to považovala za snížení sebe samy, kdyby byla hned mým prosbám dost učinila.“

„Tedy ty's vlastně ji k tomu pohnul, aby navštívila Prahu?“

„Ano, já! Jak my psala, hodlá se zdržeti zde asi

čtrnáct dní u své tety. Budu však hleděť, abych ji přemluvil, by ztrávila celé jaro v Praze, ačkoliv její otec nechce býti tak dlouho odloučen od svého mazánka!“

„Aj podívejme se, jaký's ty ouskočník; proti otci své milenky užíváš lsti, abys došel svého cíle!“

„Vždyť ji miluji čím dál tím více, ačkoliv nevím, jak to přichází.“

„Toť právě tajemství lásky. O mně se však nedovíš nikdy, příteli, že na mne působí čáry staroslavné Kandidy, a stane-li se to proti mé vůli, netrvá to obyčejně dlouho, jak víš. Přes noc se mi vykouří všecko z hlavy, jako lehounká opice po Mělnickém.“

„U mne to jinak. Obraz rozkošného toho dítěte se mě zmocnil tak, že se ho nemohu více zbaviti, a věř mi, když hraji, když myslím, že se nejměkčí zvuky vyluzují z mrtvého stroje: zdá se mi, že se mi hra jedině proto tak daří, že mne její obraz obletuje jako tichý ochránce . . .“

„Aby se ti nezlomil smyčec?“

„Jaromíre!“

„Pokračuj, pokračuj tedy!“

„Já jsem myslil, příteli, abys mi pomohl, přemluviti starého Plachého; neboť víš, že drží velmi mnoho na tebe a že si váží zvláště tvého slova od té doby, co byly tvoje oči tak šťastny, že nalezly v jeho jídelně nizozemský obraz.“

„Já mám býti pomocníkem tvého úkladného záměru?“

„Budiž, příteli! Tyť se's stal najednou velmi svědomitým!“

„A zvláště v podobných věcech!“

„Zůstaneš tedy?“

„Neměl bych; čas je drahý. Tobě k vůli však učí-

ním podlé žádosti. Teprvé třetí den po příjezdu Emiliině odeberu se do Drážďan.“

Václav stiskl mu ruku na znamení svých díků a po této rozmluvě vyšli si na procházku, hovoříce mnoho o dnešní návštěvě, o jejích následcích a z ponenáhla vkradla se veselost v srdce jejich tak hluboko, že uzavřeli, slaviti tento den neobyčejným způsobem.

„Půjdeme k „Hrozni“, příteli,“ pravil Jaromír.

„Dobře! Jsou tam známí?“ ptal se Václav.

„Ano; bude tam dnes Živnický a nalezneš také nějakého nového kolegu z Vídně, jistého Kornera.“

„Aha! Mluvili jsme dnes o něm v ústavu. Jsem žádostiv, jaký to člověk. Mluví se o něm tam všelicos.“

„To si povíme vše při skleničce dobré chmeloviny!“

V tom vešli do staroslavného hostince divadelních hercův, hudebníkův, malířův, vůbec umělcův všeho druhu.

My zatím učiníme malý výlet k onomu místu, v němžto naše vypravování počalo.

II.

Po odjezdu našich umělcův z Plzně nastal v městě tom opět tichý, na krátko přerušený život. Všickni chválili umělost malířovu, kteří se zvěčniti dali olejovými barvami Višňovského. Očividná krása podobizen zvyšovala se ještě tím, že vůbec se všem zdálo, jako by byli na obraze o něco mladší, než byli v skutku; krásotinky viděly se bez pih; bezzubé uměly se rukou Višňovského tak rozkošně usmívat, že ani nebylo viděti, kde měly kdysi zuby jako perlové krupky. Všady zněla veliká chvála o malíři, kdekoliv dal důkaz, že není povždy dobře přidržovati se rad

pramáti přírody. Jenom na třech místech znamenitého toho jarmarečního města vzpomínali si lidé s hlubším citem, s hanou, záští a s láskou na syny muz.

Paní Sloukovská ze samé lítosti nad zbořeným chrámem překocené a přece ještě živoucí lásky dostala nestydatou žloutenku, a nepoetická tato nemoc zmocnila se i jejích citův a všech myšlének, které zalétaly za hanebným nevěrníkem, jenž směl ji nazvati na veřejném místě a k tomu všemu před panem baronem Matonohou z Čeňkovic koketou!

Paní baronka Matonohová z Čeňkovic nemohla posud zapomenout na tu infamii, že se směl odvážit bídný houslista, povrhnouti její láskou, kterou k němu planula z plného srdce, ježto jí krvácelo bolestí asi pět dní po odjezdu Koutského. Konečně se její zoufalost proměnila ve stav přeblažené zanícenosti, v nížto se nachází děvče, které se stane nevěstou na outraty svého srdce a k tomu vystoupí ze stavu obyčejného měšťáctví ve skvělý stav zadluženého baronství. A přece neustále dral se obraz budoucího mladíka v paměť její jako nepozvaný host; na každé jeho hnutí věděla se paní Karolina upamatovati; ba jeho podoba jevila i tehdy nevýslovný půvab na sobě, když se jí stavěl Václav před mysl v tom okamžiku, kdežto jí napravoval chybu ve zpěvu, brala-li místo cis falešně d. A ona hrdá paní, která myslila, že má co baronka i třeba bez majoratu míti srdce vznešené a tvrdé jako kámen: ta hrdá paní byla by se dala skoro do pláče, kdyby si byla v pravý čas ještě nezpomněla, že je to holá hloupost.

U pana Plachého však panovalo od doby té, co byli naši přátelé opustili Plzeň, mrtvé ticho. Bývalť Višňovský a Koutský téměř denními hostmi, kteří opustili dům páně radův jen proto, aby za několik hodin opět přišli.

Mohlo se směle říci, že byli posledního času svého pobytí v Plzni u Plachého jako doma. A veselo bylo neustále; buď zaznívaly zvuky piana anebo zpívala Emilie jako lkající slavíček z temné houšti; pak zahrál Václav nějakou veselou melodii na housle, až konečně Jaromír svým hovorem rozveselil celý dům. Sám starý Plachý přivykl tomuto životu tak, že se nyní cítil docela cizím ve vlastním příbytku. Dříve očekávali jej umělci po obědě v zahradě, a Emilie uměla tatínka obyčejně velmi lehko přemluviti k procházce, a za chvilku měli Václav a Emilie nějaké tajemství, nějaké překvapení, anto Jaromír živě hovořil s panem Plachým o Vídni, kdež pan rada byl jedenkráte za svého života asi pět hodin, a přece se uměl upamatovati na každou ulici, o které Jaromír mluvil. Stará teta zatím chystala dobrou večeři a celá společnosť pokračovala při stole v zábavě.

Teď však mrtvo bylo v celém domě jako v učiněném hrobě. Pan Plachý trávil celé dni venku na polích ve vykonávání domácích povinností, aneb musel se obětovati pro dobro vlasti vůbec a svého rodinného města zvláště na radnici, kamž pan purkmistr nemohl docházeti asi pět neděl, že měl zapálení mozku od samého urovnávání domácích rozepří a mrzutostí s panem zetěm, vysokorodým baronem. Když se pak Plachý navrátil domů z radnice obyčejně moudřejší, než když tam šel: měl ve svém tajném kabinetu tolik suplikantův, kteří se obyčejně zastavili v kuchyni u paní tetky, tolik, že nemohl ani pohovořiti s dcerou. Co se týče těch návštěv v kuchyni, trpěla nejvíce paní purkmistrová, a modlila se každý den, když uléhala a vstávala, aby nebesa dopřála, by se opět jejímu drahému manželovi navrátil zapálený mozek; neboť utrpěla její špižírna nemalou ztrátu substitucí pana rady Plachého.

Tak pozoroval pan Plachý odchod umělcův teprvé po uzdravení pana purkmistra, neboť hodnosť prvního v celém městě vyrovnala všecku mezeru v domácnosti. Teď však nevěděl pan Plachý, kam s časem, a když se konečně i práce na polích ztenčily, tu se viděl nucena, obírati se zapomenutými za ten čas novinami a svou obnovenou obrazárnou. Tu pak maní často si vzpomínal na objevení nizozemského obrazu a milá minulosť okazovala se mu pak v nejskvělejším světle. Přával si srdečně, aby se vrátily ty veselé doby, kdež sám mezi mládeží omládl.

Nejvíce však truchlila po celý ten čas Emilie.

To veselé, ba rozpustilé děvče změnilo se za krátký čas docela. Po odjezdu Koutského neměla v praničemž radosti a utěšení; každý předmět upomínal na prchlé šťastné chvíle; každý den přinášel s určitými hodinami určité zaměstnání, v němžto se bavila jen proto, že se zalíbiti snažila Václavovi. Teď málo kdy zasedla k pianu; vždyť ji hra netěšila, neseděl-li Václav podlé ní a nelítaly-li jeho umělé prsty dle jejích v tiché či bouřné harmonii tisícerých zvukův, až se konečně ruce obou náhodou setkaly a dlouhý polibek učinil důkladný všeho kontrapunkt. Její jediná zábava soustřeďovala se v pilném čítání Pražských časopisů, kdežto se někdy dověděla o veřejném spolupůsobení svého milovaného Václava, a děvče zaplakalo vždycky smíšeným citem radosti a tesknoty, když se dočetla chvály a uznání jeho umělosti. Pak teprvé zasedla sama k pianu a divou fantazií ulehčila obyčejně svým bouřlivým citům; pak jí bylo opět milé to bujné rozlévání výmluvných zvukův, jimiž se budily všecky drahé upomínky, v kterých se objevovaly *nejmilejší* chvíle minulého léta. Tu se jí zmocnila ne-

výslovná touha po milenci, kteráž nalezla pak jediného ukojení v několika řádečkách, jimiž kreslila Václavovi celou duši svou. Václav odepisoval přepilně a takto se poměr těch dvou lidiček čím dále tím více užil a časem stal se docela nerozlučným.

Emilie toužila nyní po Praze. Věděla, že by otec svolil k její žádosti; obávala se ale přece vysloviti mu svoje přání, aby neprozradila vlastní účel, jejž byla spojovala s odjezdem do Prahy: viděti totiž svého milence.

Takto se sama dívka trápila, utajiti chtějíc svou lásku, a nepomyslila, že se nejméně dá ukryti cit, který opanuje mladistvé srdce děvčete neobmezenou silou.

Pan Plachý počal nahlížeti, že tetka Bety nemá nepravdu, když je toho mínění, že bezpochyby zabloudilo srdce Emiliino za hudebníkem. Neboť pozoroval starostlivý otec změnu dceruščinu tím spíše, anto tak nápadně její nevázaná veselost a rozpustilosť přešla náhle v tiché a zádumčivé chování.

Z počátku se sice mrzel, když mu tetka Bety přisvědčila, že bezpochyby láska k umělci učinila děvče truchlé a zamyšlené: musilo mu arci napadnouť, že se člověk jedině proto zamiluje, aby se pak buď oženil anebo vdal. Avšak jak měl svoliti k lásce, v jejížto resultatech nebylo mu ničehož po vůli? Neboť provdati jedinou dceru za chudého hudebníka, jenžto nemá mimo své housle pražádného společenského postavení — Plachý smýšlel jen, jako všickni jeho druhu — to se zdálo býti nemožné starostlivému otci, jenž si byl stavěl krásné zámky rodinného blaha dcery své, když se o ni okusí nějaký statkář a pořádný hospodář, aneb alespoň nějaký vysoký úředník. Nejlíp by byl viděl, kdyby se byla časem stala Emilie paní vrchňovou. — Teď však se jinaké

stavěly obtíže proti jeho plánům, když poznal lásku dcery své k umělci. Arciže vlastní zkušenosť mu poskytla toho ponaučení, že jsou umělci docela dobří a nezvláštní lidé, ku kterým člověk může s úctou a náklonností přilnouti, jako ke všem lidem šlechetného jednání a smýšlení: přece se však Plachému povždy zatočila hlava, když si pomyslil, že by snad měl dáti dceru svou za manželku chudému houslistovi. To arci neproniklo mozkem šlechetného venkovana, že za nynějších dnův skutečný umělec může si pojistit tak dobře svou budoucnosť, jako každý kancelista sebe menšího úřadu; že skutečný talent při obstojném životě může hromaditi tisíce.

Když však nahlížel, že Emilie churaví touhou po Koutském, když pozoroval, že se její jindy růžové tváře oblíkají v bělostný šat lilií: počal rozvažovati, zdali by snad nebylo možná, neodporovati lásce svého dítěte; neboť nedalo se ničehož namítati proti osobnosti Koutského, leč snad to, že byl hudebníkem. A posléze musil se Plachý přiznati, že se k tomu mladému muži počal buditi neobyčejný cit v srdci jeho, který se podobal spíše náklonnosti nežli odporu a lhostejnosti. A proč se měl déle na odpor stavěti poměru, který se nezakládal v ničemž, což by bylo čelilo proti jeho dobrému jmenu? — A zde právě se přistihl pan rada při té myšlénce, že mu vlastně lahodí chvála, s jakou se všude činila zmínka o obou umělcích, a často se připojilo i jeho jmeno k jejich proto, že on si byl umělcův všímal nejvíce. A pak ty zprávy z novin, kteréž mu byla Emilie vždycky zvláště a s tlukoucím srdcem a chvějícím se hlasem předčítala: ty zprávy nebyly bez malého účinku při rozvažování starostlivého otce. Byl by snad ztratil jeho dům v ceně *tím, kdy by se* mluvilo tak pochvalně o jeho zeti?

Tu se pan Plachý konečně rozhodl, a usnesl se na tom, že se nebude stavěti proti tomu poměru, bude-li jen jeho dcera šťastna: — a o tom všem chtěl v brzku promluviti s Václavem. Naskytla se mu příležitosť k tomu; neboť měl v Práze nevyhnutelné řízení; a jednoho jitra oslovil Emilii takto: „Milá Milko, co myslíš, abych tě vzal asi na čtrnáct dní do Prahy? Mám tam řízení a tu jsem rozvážil, že bys mohla jeti se mnou, chceš-li, toť se rozumí.“

Emilie div že radostí neklesla otci v náruč; hleděla však utajiti svoje pobouřené city a odpověděla lhostejnou se stavíc, přece však třesoucím se hlasem: „Svoluji, tatínku; neboť bych opět ráda viděla jednou za dlouhý čas tetku Obrovskou.“

„A já se opět těším, že snad uvidíme naše známé umělce; co myslíš, Milko?“

Emilie se místo odpovědi zapýřila jako bílá růže, když ji růžové paprsky ranního slunce oblívají. Sklopila oči a odešla s omluvou, že bude činiti přípravy.

„Oh! nemusíš tak pospíchat, milé dítě,“ zlobil ji starý Plachý: „nepojedeme ještě dnes! Ani zejtra nehodlám se vydati na cestu. Já se tě jen pozeptal, zdali bys měla snad chuti...“

Emilie zůstala na rozpacích.

„Kdybys snad [illegible]“ dokládal [illegible] bystrým okem dceru pozoruje. „[illegible] mluviti, aby [illegible] viděti.“

„Snad [illegible] jela, tatínku: [illegible] jsem opouštěla [illegible]“

„Máš [illegible]

Emilie políbila Plachého ve tvář a vyskočila z komnaty jako vyplašená laňka, takto dávajíc na jevo že se nevytratila všecka hbitosť a čipernosť z jejích útlých oudů, ačkoliv děvče dlouho sklíčeno bylo truchlým rozpomínáním.

Právě ten den, když se Emilie těšila nevýslovně na shledanou s Václavem, vstoupil k osmé hodině z rána v byt našich umělcův premovaný sluha a odevzdal nemálo pyšnému Bartošovi velmi úhledný voňavý lístek s doložením, aby jej ihned doručil svému pánu.

„To je velmi těžká věc, milý pane," odpověděl Bartoš, zvláštního důrazu dodávaje na poslední slova buď ze zdvořilosti, aneb z toho úmyslu, aby ho lokaj poctil týmž titulem. „Já mám vlastně dva pány, a tu bych žádal, abyste mi řekl, kterému z nich ten lístek mám doručiti."

„Když vy to nevíte, drahý pane, jak pak já to mám vědět?"

„To máte sice skutečnou pravdu; mně však vaše laskavá odpověď neráčila říci přece nic nového."

„Nejlíp snad bude, pane, podíváte-li se na adresu; tu snad se vám rozsvětlí!"

„Pane, to máte opět pravdu," odpověděl Bartoš na rozpacích, ačkoliv to lokaj nepozoroval; za to však věděl Bartoš tím líp, proč je na rozpacích. „Víte co, pane, já mám trochu špatný zrak na písmo; mohl byste mi to laskavě přečísť," dokládal Bartoš, dodávaje si takové vážnosti, jako by byl uměl hned v kolíbce čísti, ačkoliv se o pravém stavu té věci nikomu nesvěřil.

Lokaj četl jmeno Koutského, načež mu Bartoš da

velmi zdvořile „dobré jitro“ a v milosti jej propustil. Pak si utřel pot s čela a mezi hovorem, že to velmi nebezpečné pouštěti se do vyššího světa, když člověk nerozumí písmu, odevzdal lístek Václavovi.

Václav rozpečetil a četl:

„Vážený pane! Doufám, že dostojíte svému danému slovu. Zvu Vás tímto ku dnešní večerní hudební zábavě, a zavděčil byste se mi nad míru, kdybyste nezapomněl svůj hudební nástroj. Hrabě Podolský.“

„Zdá se opravdu,“ promluvil Jaromír, „že ten hrabě Podolský je od osudu určen, zasahovati svou rukou v běh našeho života.“

„A přece mi jakýsi nejistý cit probíhá duší, jako by mne zdržeti chtěl od té dnešní zábavy.“

„A proč? — Milý Václave, nebuď tak dětinský a nekladiž na každý náhodný cit tolik váhy! Hrabě Podolský je skutečný vzor své vrstvy a tak příznivě a laskavě jedná, že se podobá člověku, který spíše přítelem než příznivcem jest.“

„To vím; není to právě jeho osobnost, před kterouž utíkám.“

„A co jiného by vadilo? Když jsem onehdy odevzdal hraběti svůj dokončený obraz, tiskl mi vroucně ruku a přislíbil mně, že se postará o moji budoucnost, osvědčím-li se obrazem k jisté příležitosti objednaným, že jsem tím, za něhož prý mne hrabě má. Hleď též sobě získati jeho přízeň dnešní hrou, a možná, že ti jeho přímluva pomůže, aniž se naděješ, jak a kdy.“

„Budiž přesvědčen, že učiním, seč budu.“

„Dobře, milý Václave; dej jen pozor, aby tě sestra hraběte Podolského neokouzlila a nepokazila tvůj triumf nevčasným vítězstvím nad tebou. Oh, je to ženská, pří-

teli! Onehdy ji zavolal hrabě, aby se šla podívat na můj obraz: a tu mě svou nelíčenou chválou tak rozpálila, že bych jí byl málem klesl v rozkošnou náruč na ta krásná ňadra, za něž by se nemusela styděti ani Venuše Medicejská. Na tebe to nebude míti arci takový účinek, jako na mne. Tys již zamilován až nad rozum; ale já! Příteli, je to veliké štěstí, že za tři dni odjedu do Drážďan."

„Pozejtří přijede Emilie, jak mně píše. Chtěli tu býti již včera; avšak nehoda nějaká..."

„Příteli, kdyby tě byla onehdy slyšela, jak jsi přednášel ty variace na ruskou národní píseň: tu by ti byla musila klesnouť okolo krku a zlíbať tě horoucně!"

Václav se spokojeně usmál.

„Tys slavil nevídaný dosud triumf, a sám Korner z Vídně konečně přiznati se musil, že dosaváde neslyšel nic podobného. Výrok tento od soupeře tvého platí více nežli všecek těch krásotinek potlesk libohlučný, jímž tě oblažil cercle. Neviděls zvláště mladou hraběnku Podolskou? Ta se téměř rozplývala samou blažeností, v niž ji byli povznesli tvoji zvukové!"

„Vždyť víš, že ji neznám."

„To nic nedělá, za to zná ona tebe; a kdybys ji byl slyšel, jak blaženě se usmívajíc vynášela svůj úsudek v slově „superbe", ježto asi pětkrát po sobě ve vždy větší roznícenosti opakovala: byl bys jí zajisté klesl k nohám a zapomněl na všecky Emilie celého světa."

„Tyť zdáš se býti uchvácen její půvabností," prohodil něco mrzutě Václav, že se Jaromír dotýkal skoro nešetrně jeho milenky.

„Však ty to zkusíš bezpochyby dnes sám, nebudeš-li příliš zaujat svou první láskou. Věř mi, příteli, že ti *závidím dnešního* vyražení!"

„A já bych ti je zase velmi rád odstoupil; nejsem nijak v dobrém rozmaru; a nevím, zdali se mi podaří hra, neboť víš z vlastní zkušenosti, že se ti nemaluje každý den stejně.“

„Na všecek případ přeji ti dobrého zdaru. Já si musím obstarati svoje věci a papíry na cestu, abych se nemusel pak déle zdržovati. Tedy zatím na shledanou!“

Přátelé se rozešli.

Václav ztrávil ostatní část krásného dubnového dne v největším nepokoji. Nemohl se dočkati večera, a když se byla přiblížila konečně určená hodina, vrhl se do své nejlepší toalety. Ponabídnuv Bartoše, aby obleknul nejlepší kabát, ladil svoje milované housle. Bartoš rejdil nemilosrdně svým kartáčem po botách a po livrejním kabátě, mumlaje cosi, že je arci lehko vzíti nejlepší kabát, když má člověk jedině dva.

Když se byl konečně Václav upravil, rozkázal ještě Bartošovi, aby najal nějaký kočár, a za malou chvíli vstoupil do fiakru, a vůz rachotil přes Příkopy Ovocnou ulicí na Nové aleje. U jednoho z panských domů zastavil vůz a Václav ubíral se po schodech s třesoucím se srdcem ku hlavnímu vchodu. Bartoš kráčel za ním v plné vážnosti svého stavu, a sladký úsměv hrál mu kolem spokojených úst, a zdálo se, že si vzpomínal oněch dob, kdy viděl ve snách skvoucí síně, v nichž se jeho pánové směle pohybovali.

V předsíni čekal lokaj, odňal Bartošovi pěkný truhlík, v němž spočívaly housle jako drahý poklad, Václav propustil jej s doložením, aby byl na blízku, a lokaj vedl hudebníka asi skrze tři skvěle osvětlené pokoje na levou stranu počínajíc od vchodu.

„Paní hraběnka ráčila rozkázati, abych pána uvedl

nejprvé k ní," počal lokaj; „bezpochyby bude pan hrabě v její komnatě."

„Nepřicházím přece brzy?" tázal se Václav, jejžto slova lokajova nějak podivně dojala, že se má nejprvé představiti paní hraběnce.

„Ó nikoliv, pane; většina hostí se dostavila a pan Korner z Vídně již odehrál jeden kus na pianě."

„Pan Korner také zde?"

„Ano, na odporučení hraběte Simojského, příbuzného naší hraběcí rodiny."

Václav se nemálo divil, že lokaj je zasvěcen v podobné poměry, a právě chtěl se ještě tázati, kdo mimo něho z uměleckého světa je přítomen, anto se lokaj zastavil.

„Prosím, pane, račte se posadit na okamžik, já se hned navrátím."

Václav zůstal samoten. Lokaj odešel po levé straně, a když otevřel dvéře, viděl Koutský, že se nachází v předpokoji, jenž vedl do salonu skvěle osvětleného, kdežto se valná společnost buď procházela, buď rozkládala po houpavých divanech a fotelích, buď stála v chumáčích po stranách v nejhlučnějším hovoru.

Václava obešlo náhodou jakési horko. Byloť to ponejprv, že měl hráti u vybraném kruhu vyšší společnosti. Často sice stál v koncertním sále ještě před četnějším davem, avšak byloť to přece jenom publikum odděleno od něho orchestrem, s nímžto nebyl v pražádném jiném spojení leč zvukův a své umělosti. Zde však měl ho pojmouti kruh užší, zde měli zvukové jeho nástroje působiti bezprostředněji na vybroušený sluch posluchačův, kterýmž je hudba buď skutečným výplynem vyšších mocí, aneb *pochoutkou* pro ukojení smyslné žádosti: v obojím však

očekávati musel kritiku velmi subtilných posuzovatelův. Zde měl jaksi působiti na každého jednotlivce, kdežto ve velikém koncertním sále dojímal množství.

Za takových myšlének navrátil se lokaj a požádal Václava, aby vstoupil do protějších dveří. Václav vzal housle pod levou páž a klobouk svůj v pravou ruku a vkročil. Lokaj zůstal v předpokoji a zavřel za ním dvéře.

Komnata, v nižto byl Václav vstoupil, byla prostranná, vysoká, opatřená velmi elegantním nábytkem. Jak se zdálo, byla to pisárna paní hraběnky. U okna hlubokými záclonami zastřeného stál psací stolek, naproti němu široký pult s knihami co nejskvostněji vázanými; nazad komnaty nacházel se kulatý stolek, kolem něhož rozestaveny byly židle na perách; podle dveří rozkládal se široký divan, na němž rozloženy byly mapy nejrozmanitějšího druhu, chovající všeliké nejnovější ocelorytiny. Na kulatém stolku stála veliká lampa s broušeným sklem a vrhala dušené světlo vůkol.

Václav se sotva ohlídl po krásném tom kabinetu a právě chtěl odložiti klobouk, aby si urovnal kravatu a aby se přesvědčil, zdali má vlasy v patřičném pořádku: tu zaslechl blížící se šustění hedbávného šatu a po chvilce vstoupila hraběnka Matilda ve svůj budoar.

Bylať to paní as pětadvacetiletá nejútlejšího vzrostu; jako topol štíhlá, lehounká jako vání jarního větříčku, milá jako libý zjev nejnevinnějšího snu. Světlé kadeře splývaly okolo tichého, bílého čela jako padlý sníh, a sloužily jako zlatý rámec za obrys nejpůvabnějšímu obličeji. Modré oko oživovalo nevýslovnou milostností něžné tahy jemně růží nadchnuté tváře, ústa stvořena býti se zdála jedině k nejsladšímu úsměvu, a nad nimi vypínal se pravidelný nosík v nejpěknějším souměru. Nadra na

polo krytá přiléhajícími šaty, na polo zastřena sněhobílým mořem nejkrásnějších Bruselských krajek podobala se právě rozpukujícím se liliím, když je lehounká letní mlha ve svůj čarovný závoj vine. Ruce jako z alabastru vytesané hrály si s vějířem a s batistovým šátečkem, a nejpůvabnější nožka na světě vykukovala v bílém atlasovém střevíčku zpod šatův.

Václav byl nad míru překvapen při pohledu na toho anděla zemských luhů; chtěl se sám uvádět paní hraběnce co hudebník, ta však předešla jej otázkou: „Pan Koutský?“

Václav hluboce se uklonil.

„Těším se nemálo, že jste dostál přece slovu, pane, ačkoliv jsme se již obávali, že snad více nepřijdete.“

„Nikdy bych se neodvážil zanedbati tak příznivé příležitosti k použití tak přečestného pro mne pozvání.“

„Doufám, že se příležitost ta nyní častěji opětovati bude, nebudete-li míti nic proti tomu. Jste již delší čas v Praze?“

„Skoro přes půl roku, milostivá paní!“

„A že vás obecenstvo poznalo teprvé před nedávnem?“

„Neodvážil jsem se vystoupiti dříve veřejně v městě, kteréž hudbou téměř vládne.“

„Za to však naklonil jste sobě rázem všecka srdce hudebního světa.“

„Obávám se, paní hraběnko, že vás snad láska k hudbě činí méně přísnou, než v skutku moje hra zasluhuje!“

„Myslím, že milerád každý se mnou souhlasí. Avšak nesmím četné společnosti déle zdržovat pochoutku, na niž čeká s největším napnutím. Je-li libo, pane, račtež *vstoupiti!*“

Václav následoval hraběnku Matildu. Prošedše pokoj, potkali hraběte Podolského.

„Tu přivádím konečně našeho očekávaného hosta, Alberte," pravila Matilda.

Hrabě Podolský beze všech okolkův pojal Václava za ruku a pravil: „Zavděčil jste se mi nemálo, pane Koutský, že jste přišel!"

Václav děkoval několika slovy za tolik laskavé přízně, a co zatím Matilda ohlašovala v salonu, že slavný koncertista konečně přišel, vstoupil s ním hrabě Albert v salon a uvedl ho v hlučnou společnost.

Václav se hluboce uklánělna vše strany, a ačkoliv z počátku mu bilo srdce trochu neobyčejně, osmělil se po krátkém čase, a vznesl svoje krásné čelo vzhůru tak pevně a jistě, jako by nebyl v kruhu tom žádným hostem více.

Co zatím společnost počala zraky své na Koutského upínat a přísná, v celku však příznivá kritika o něm šla ode rtův ke rtům, hovořil hrabě Podolský velmi laskavě s Václavem a Kornerem, jenž právě byl přestal nějakou salonní skladbu. Hraběnka Matilda kynula jednomu ze sluhů, který se ihned zmocnil klobouku Václavova a krásných jeho houslí a položil je na malý stolek při pianě, k tomu jako připravený.

Po čtvrť hodině veselého rozhovoru dělila se opět společnost na jednotlivé tlupy a hlučný šum ustupoval zponenáhla polohlasitému šepotu, až konečně nastalo úplné ticho.

Václav uklonil se hraběti Podolskému a dvěma jiným pánům, kteří se k nim byli postavili, uchopil se docela jistou rukou svých houslí, povystoupil na podstavek, na němž se nacházelo piano, a přejev lehounko

zpěvné struny svého nástroje, počal silným adagiem nějakou fantazii z paměti.

Po několika přechodech nehnul se v celém salonu ani dech. Šepotné poptávání, jaká to skladba, ustoupila mrtvému tichu.

Václav počal se po adagiu v několika akordech hloubiti v nejtruchlejší tony a rozbolestniv všecky city posluchačův srdcejemnou, smutnou, krátkou melodií, přecházel v opakujících se přechodech smutného toho názvuku v říši nejmilejších tonův, jako by se měli všickni citové lidského srdce rozplynouti nevýslovnou rozkoší, jež připravovaná zponenáhla tklivými rázy srdcejemných bolův svojí blahostnou moc tím více výšila, čím hlouběji vyplývala ze zdroje bolestí.

Na vlnách nejnevinnějších radostí zdály se teď všecky ty zvuky se houpati, jako lehké sbory ukrytých bytostí, které jeví svůj život jedině zachvěním strun. Celé nebe splývalo v těch mile lkajících zpěvech a zajímalo celou duši v čarovný obor všech slastí, ježto jenom v řídkých života dobách srdce lidské v nadšení tuší.

A když všecky ty zvuky v nejrozmanitějších změnách prochvěly celou útrobou, počal se vraceti, však jedině v ohlasných názvucích, ten srdcetklivý hlas, jako daleké, poloudušené lkání, jako zašlá v paměti upomínka na prchlý bol, a opět vznikala ta melodie nebeských kruhů, až překonala dočista všecky lkavé názvuky a víříc tonem v nejbujnější síle rázem se ukončila.

Posluchačstvo naslouchalo dosud těm nebeským zvukům, ačkoliv Václav dávno již byl ukončil.

Zponenáhla teprvé počal se každý probouzeti z těch melodických snův, a když se celý ten pozorný kruh přesvědčil, že hudba již chvíli přestala: vznítil se hlučný

potlesk a celá společnost ohrnula Václava, jenžto sám překvapen účinkem své hudby sotva viděl, co se s ním děje. Každý chtěl promluviti s ním o tematu celé té hudební básně; každý chtěl uhádnouti, co vlastně skladatel v té kompozicí líčí, a nikdo nemohl z počátku druhému rozuměti.

Když se konečně trochu upokojil ten všeobecný ruch, počaly mocné kontroversí o domnělé myšlénce, ježto sloužila za základ tak podivuhodné skladby. Někteří byli toho mínění, že to píseň neštastné lásky, kteráž jedině ve víře v blaženější budoucnost po smrti nabývá rázu uspokojujícího; jiní měli za to, že fantazie ta líčí jednoduše vášně srdce lidského bez rozdílu na jejich individualnost: že každá vášeň po vybouření zůstavuje trpký přívěsek bolu, až se vytříbená z ponenáhla změní v blahé cítění.

„To vše není moje mínění," proslovila se hraběnka Matilda k Václavovi, jenžto s utajenou radostí viděl, jak se celá společnost pachtí za obsahem hádanky a že nikdo dosud nepřiblížil se úplně k hlavní idei. „Výraz celé té skladby je jinaký. A kdybych se nebála, že je moje mínění nepravé, řekla bych, že to píseň vězně, jenžto v bolesti svého neštěstí, své vazby opěvuje blaho úplné volnosti, až v písni té umře a v skutku dojde pravé svobody. Proto se mi zdá tak charakteristické rázem ukončení. Co myslíte, pane Koutský, uhádla jsem?"

Václav se uklonil na znamení, že hraběnka vnikla nejhlouběji v jeho myšlénku.

„Chtěl jsem," řekl Václav, „touto skladbou předvesti každé citlivé duši nevýslovné bolesti Dalibora vězně, jenž opěvá na strunách starobylých houslí přesmutný svůj osud. V duchu vidí a tuší přece konec všech trýzní a jako unešen tímto krásným tušením, přeměňuje bolné zvuky

v blahé, ačkoliv sám více neví, co hraje, až v nejkrásnějším vytržení skoná s tím přesvědčením, že ho krásná ta předtucha nezmýlila.“

Některým zdál se tento výklad příliš hledaným; většina však dala hlučným potleskem nezvratné znamení, že souhlasí s hudebníkem. Nejvíce spokojena byla však hraběnka Matilda, že se sblížila na první setkání tak skvělým způsobem k ideám mladého umělce. I Václav cítil, že hraběnka je dařena neobyčejným duchem, a rozmluva, v jakouž se byl s ní pohloubil, dávala toho úplné svědectví.

Hraběnka Matilda byla časně provdána za bohatého hraběte Simojského, jenž před rokem umřel, zůstaviv znamenité jmění své paní, která i mimo to měla bohatství nemalé z vlastního rodu. Po smrti svého manžela odstěhovala se Simojská do Prahy a obývala s hrabětem Podolským, svým jediným bratrem, starobylý dům hrabat Podolských. Snažila se přemluviti bratra, by se oženil. Podolský však neměl posud žádné chuti, ačkoliv již počítal třicítku; a tak vedli bratr a sestra velmi skvostný život o sobě, přijímajíce a opětujíce návštěvy zvláště spřátelených domův.

Matilda vychována byla neméně důkladně než bratr její. Tak se stávalo, že se skoro ve všem jejich náhledy stýkaly a že tvořil jejich duševní život jakousi krásnou harmonii. Vynikal-li Podolský bystrým duchem a smělým úsudkem, doplňovala jeho sestra ve všem souhlas přeoutlou duší a šlechetností svého srdce, která závodila spolu s nevšední dobrotou hraběte Alberta.

Stal se dům jejich brzy střediskem vybrané společnosti, kamž měli umělcové všeho druhu povždy volného přístupu. Tak sobě i Václav dnešním uvedením dobyl

práva, v určité dni zavítat v tento kruh. Musil ještě mimo to sám přislíbiti hraběnce Matildě, že přicházeti bude velmi často a že nepromešká žádné příležitosti, jížto by ji obeznámiti mohl s novým výtvorem své fantazie aneb novým pojmutím té neb oné znamenité skladby.

Za všeobecné zanícenosti uplynul dnešní večer. Hosté počali se ztráceti, hlučný kruh se čím dál tím více menšil, pan Korner byl laskavě propuštěn od hraběte, i Václav chystal se k odchodu. Na požádání hraběnky uchopil se však svého libozvučného nástroje a před malým kruhem přítomných ještě hostí zahrál variací na ruskou píseň, o které se byl Jaromír zmínil, že se hraběnce tak mocně líbila.

Účinek jemné té skladby nebyl malý a zvýšil se ještě tím, že byl hrán spíše z úmyslu, aby sblížil srdce mocí zvuků pohnuté, než pro ukázalost sběhlosti ve hře. Jednoduchá, avšak nad míru dojemná melodie vylívající se melancholickými tony vrhla jakýsi truchlý závoj na utichlou společnost, a aby rozveselil Václav vzniklý smutek, zasedl čile k pianu a zahrál nějakou veselou, dovádivou barkarolu s tak překvapující dokonalostí, že celý kruh obsypal jej pochvalou a spolu udivením, že se skoro též tak mistrovsky zná ve hře na pianě jako na houslích.

Tak slavil Václav i dnes znamenitý triumf a naklonil si za jeden večer srdce všech posluchačův a zvláště hraběnky a hraběte.

Když se konečně poroučel, doprovázela jej hraběnka Matilda až ku dveřím salonu a podala mu velmi přátelsky svou krásnou ručinku. Václav uchopil se rozkošné té ručky a vtiskl dlouhé, vřelé políbení na ni, ačkoliv vlastně sám nevěděl, proč a jak to učinil.

Hraběnka pozřela naň okem plným jakéhosi zvlášt-

ního výrazu, o jehožto základní vlastnosti Václav nevěděl, co má mysliti.

My sice také nevíme, co oko obou těch lidí sobě povědělo; jen to můžeme laskavému čtenářstvu zděliti, že Václav větší část noci probděl na lůžku bezesném, zpomínaje brzy na Emilii a brzy na hraběnku; a že hraběnka Matilda svěřila jedině svému srdci co hluboké tajemství, že se jí ten mladý umělec skoro líbí!...

Václav očekával se svým přítelem Plachého.

„Ale, příteli, doufám, že starý Plachý přijede po poště; neboť uvidí-li někdo ten ctihodný kočár, jenž nás vybavil před rokem z nebezpečenství smrti: bude muset každý učeník dělati vtipy na jeho krásnou starobylou formu.“

„Myslím, že přijede Emilie po poště.“

„A bezpochyby bude bydleti u své tety? Tuším, žes veliký přítel té paničky, alespoň ji navštěvuješ každý týden nejméně dvakrát.“

„Jedině když odesýlám psaní!“

„Činíš to však nyní řidčeji než dříve.“

„Jak mi napadne!“ odpověděl Václav rozmrzele.

„Příteli, pozoruji, cos začal s těmi velkými pány, že jsi velmi aristokratického rozmaru. Snad tě přece ta paní hraběnka trochu očarovala?“

Václava se dotkla tato slova nemile, ačkoliv nevěděl, proč. Při tom vstoupil obraz hraběnčin před jeho mysl v nejkrásnějším půvabu, ač se snažil, zapuditi jej.

„Je pět hodin, Václave, a skoro čas, abychom šli. Přivítáš-li svou nevěstu tak rozmrzele, jak se zdáš býti, pukne jí na první pohled srdce, neboť bude myslit, že *jsi se jí stal* nevěrným!“

Václav bez odpovědi vstal, a oba šli mlčky k obydlí paní Obrovské. Jaromír bloudil svými myšlénkami na cestě do Drážďan, Václav přemáhal se, aby ušel jakémusi neurčitému nepokoji, který se bouřil v srdci jeho tím více, čím se rychleji blížili k cíli své vycházky.

Paní Obrovská obývala malý, avšak velmi úhledný byt na Spálené ulici.

Přátelé vstoupili do předsíně a tázali se, zdali paní Obrovská doma.

„Právě vyšla se slečnou Emilií a s panem Plachým. Pan rada přijel asi před čtyrmi hodinami a ptal se hned, kde zůstává pan Koutský a pan Višňovský," vykládalo čiperné děvče.

„A navrátí se paní Obrovská brzo?"

„Přijde co neviděť se slečnou."

„Dobře; přijdeme později."

„Milý příteli," pravil na schodech Jaromír, „musím se dříve posilnit na tu strašnou domluvu, a že budu míti řízení s panem Plzeňským radou, musím se uchopiti kdesi dobrého Plzeňského. Tebe arci sytí láska a sladce kynoucí odměna za tak dlouhé vzdálení!"

Václav podal ruku Jaromírovi, nepronesl však ani slova.

Jaromír obrátil se k „Hrozni", a Václav pustil se Koňským trhem na zdařbůh, nevěda vlastně, kam jde. Byl nad míru roztržitý a příjezd Emiliin, na který čekal dlouhý čas s netrpělivostí, nebyl mu nyní tak milým a vítaným, jako dříve. A proč? — To sám nevěděl. Ještě předevčírem byl by dal kdo ví co za to, kdyby byl mohl zrychliti povoz, jenž mu přinášel předmět tužeb jeho, a dnes bylo mu přijetí jeho milenky skoro lhostejné. Byl nespokojen sám s sebou.

Tu jej pojal někdo za ruku. Václav se ohlídl. Byl to pan Kornęr.

„Dobrý večer, pane Koutský! Kam pak tak zamyšlen?“

„Vyšel jsem si trochu na procházku!“

„Je krásný den a kde kdo, každý ho chce užiti. Půjdete-li však tak zamyšlen dále, neužijete ničehož. Právě šla okolo nás dívka, tak milá, tak rozkošná, že jsem neviděl dosuď nic podobného. Vzala si vás pěkně do oka, ačkoliv jste si jí ani nevšimnul.“

„Kdy to?“ tázal se Václav jen proto, aby něco řekl.

„Před malou chvílí! Ah! tam je to milé stvoření! Vidíte, jak se nese, jako by právě uběhlá z lesa laňka?! Pojďte hbitěji, abychom ji dohonili.“

Václav se poddal a za několik minut dohonili děvče, které se po straně vysoké paní vznášelo jako květ jarní na zefyrových perutech. V tu chvíli se dívka obrátila, a Václav poznal Emilii.

Děvče se zapýřilo jako růže, sklopilo své rozkošné zraky a co zatím Václav představoval paní Obrovské pianistu Kornera, hleděl tento pán překvapeně na Emilii, která jsouc na rozpacích, přemilostně si počínala.

„Už tak dlouho jsem v Praze, a vy jste neuznal ani za hodné mne navštíviti,“ obrátila se konečně k Václavovi, jenž okouzlen jejím přemilostným zjevem zapomněl na všecky hraběnky v celém světě a pozíral na ni s nevýslovnou rozkoší.

„Vždyť jdu právě od vás, Emilko,“ omlouval se Václav, ačkoliv sám cítil, že výčitka dívčina nezakládá se právě na nepravdě. „Nezastihl jsem vás doma!“

„Otec se vás nemohl dočkati a šel vám naproti do vašeho bytu.“

„Tu jsme se bezpochyby minuli.“

„Není pan Višňovský doma?“

„Šel sice se mnou, odloučil se pak, přijde ale ještě jednou do vašeho bytu. A vězte, že zůstal v Praze jen k vůli vám, Emilko; zejtra aneb pozejtří odjede do Drážďan, kamž chtěl již před týdnem.“

„Vy ale neodjedete nikam?“

„Já? Teď na žádný způsob; později snad. Avšak zůstanete v skutku jenom čtrnácte dní v Praze?“

„Otec tak chce!“ dokládala Emilie; „já bych arci měla jiné přání, abych se opět mohla trochu cvičit s vámi na pianě. Já jsem mnoho zapomněla,“ doložila, čtveračivě se usmívajíc.

„Nahradíme vše, Emilie!“

Co zatím takto rozmlouvali zamilovaní a Korner s paní Obrovskou se bavil, jak právě mohl, dorazili k bytu.

Pianista se poroučel, dosáhnuv dříve dovolení od paní Obrovské, by ji směl navštiviti se svým přítelem Koutským.

Právě se nacházela společnost na rozchodu, tu přikvapil pan Plachý po boku rozveseleného Jaromíra: „Buďtež nám vítána v Praze, venkovská princezno všeho vděku a krásy!“ volal Jaromír z daleka, že se okolo jdoucí lidé ohlíželi na skupeninu. „Aj pan Korner také v naší společnosti? To bude veliký koncert. Kam utíkáte, pane Kornere?“

„Mám důležité řízení, pane Višňovský,“ odpověděl tázaný, nahlížeje přirozeným taktem, že hned na ponejprv nemůže se vedrati ve společnost starých známých, ač by byl milerád zůstal k vůli Emilii, která naň učinila veliký dojem.

Celá společnost odebrala se do bytu paní Obrovské.

„Zděluji vám novinu," počal Jaromír veselým hlasem: „pan rada Plachý rozmyslil se jinak stran pobytu v Praze roztomilé své dcerušky. Jen se nehoršete, slečno, a doslechněte až do konce! Pan rada mne oprávnil ohlásiti vám, že vám dává dovolenou na celé jaro, abyste se trochu povyrazila z těch truchlých písniček o lásce, jež zpíváte, pak z toho pláče a naříkání, jímžto se trýzníte... Ať si ten váš Adonis v Plzni vypláče jazyk a vyzpívá oči, vy zůstanete zde!"

Starý Plachý se smál, až mu oči slzely; paní Obrovská činila, jako by se jí rozpustilá řeč Jaromírova nelíbila; Václav se upřímně hněval, a Emilie začervenala se jako pivoňka a hleděla ukryti svoje rozpaky tím, že se posadila k zaprášenému pianu a přejela několikráte svou plnou roztomilou ručinkou klávesy.

Zponenáhla navrátila se opět veselost a s ní hovor; večer uplynul tak rychle, že naši přátelé musili pomysliti na odchod, aby dopřáli žádoucího odpočinku cestujícím. Rozloučili se tedy, a Jaromír musil přislíbiti, že zejtra ještě jednou navštíví paní Obrovskou. Již dávno byl vyšel z domu na ulici. Ohlížel se po Václavovi; tenť však dosuď nepřicházel. Tu mu napadlo, že se asi jeho přítel nemohl ještě odtrhnouti od rozmilé dívky a že buď nyní předsíň aneb osvětlené schody slouží milencům za tiché loubí s nedalekým vodospádem a lampa za romantický měsíc co druh všech slibů a hubiček.

Obrátil se a popojda v průjezdu ku schodům, zavolal na Václava: „Příteli! měj přece nějaký ohled na slečnu; vždyť dostane loupání v lopatce z toho průvanu a z toho chladna nelítostný kašel."

Tato apostrofa měla nejskvostnější účinek; za malou chvilku stál Václav před Jaromírem.

„Příteli, tys dnes věru nešetrný," oslovil ho Václav. „Nehněvej se, pozejtří budeš moci v tuto dobu své zastaveníčko na chodbě začíti a státi s děvčetem, až se mu samou láskou zavrou očinky."

Václav neodpověděl; za krátkou chvíli odpočíval každý na svém loži: Václav maje hlavu plnou lásky a blahých snův a Jaromír kanibalského spaní a nejistých, rozervaných obrazův.

Druhý den představil se Jaromír hraběti Podolskému a žádal o přislíbený odporučující list na inspektora obrazárny Drážďanské, a připověděti musil ještě jednou, že zamluvený obraz dohotoví v určitou dobu.

Večer ztráven v kruhu rodiny Plachého; a polovice noci pak u „Hrozně" ve hlučné a veselé společnosti známých umělcův.

Ráno doprovodil Václav přítele na nádraží, a zde rozloučivše se, přislíbil jeden druhému, že si budou velmi pilně dopisovat.

„Za tři měsíce uvidíme se opět," volal ještě při odchodu Václav.

„Za tři měsíce!" odpověděl Jaromír, a šumný vlak unášel malíře k německé Florenci.

III.

V Drážďanech dne 5 května 18 . .

Uplynuly již tři dni, co se nacházím v lahodném lůně saské residencí. Těkám od uměleckého zde chrámu tam ku mocným budovám muz; zde vítá mě duševní zábava, by ustoupila ihned jiné, tam mne okouzluje nový výjev na proudném Labi, ježto se valí v plné své krásе

a velikosti ku ctihodnému sídlu umění a věd! Všady nový život, neznámé tváře, cizí zvuky, nápadné toalety! Nahlížím, že jsem se dostal do víru nových živlů, cítím, že město není mým domovem!

Přislíbil jsem Ti, milý příteli — milejší nyní, že vidím, co mi schází, nejsi-li přítomen — přislíbil jsem Ti, že nezapomenu popsati několika řádečky svou cestu, ačkoliv nevím, zdali nalezneš v popisu mém nějaké zajímavosti. Učiním to však přece, abych alespoň dostál svému slovu; neočekávej ale ohnivé vymalování všeho, co na mne působilo nápadně; barvy ve slovech nemám tak živé, jako na plátně.

Na den mého odjezdu doprovázelo mne na cestě nejkrásnější povětří. — Z počátku sice zahalena byla obloha šerými mraky a jarní mlha rozestírala se na rozkvetlých stráních a na bujně pučících lučinách, okolo nichžto ohnivý povoz unášel mne v cizí kraje. Za malou chvíli zmizela staroslavná Praha z obzoru mých zrakův a romantická, divokrásná údolí, jimiž se železná dráha vine, pojala dunící vlak ve svoje lůno.

Sotva urazili jsme několik mil, spustil se drobný déšť, mlha počala klesati k vyprahlé zemi, šeré mraky stávaly se vždy řidčími, až se konečně na prosto rozdělily. Teď ukázal se nám úsměvný blankyt nebe, jenž na mne tím mileji působil, jelikož jsem se již obávati počínal, že se promění drobný déšť v neustálý a že takto učiní povětří přítrž mým plánům za dnešní cesty. Okolo desáté hodiny prorazilo slunce roztrhanými mraky, blankyt nebe šířil se nad našimi hlavami a všickni pocestní drali se k oknům, aby se potěšili rozkošnou krajinou u staroslavného Mělníka. Celý kraj ležel před námi, jako ráj to právě otevřený divoucím se zrakům, na lučinách

zářily miliony nejkrásnějších perel, svěží zeleno vábilo nad míru oko, ježto zaplaveno půvabností rozkošné vyhlídky těkalo v modrou dálku, kdežto se v šedém kruhu, opínajícím brunatný obzor, hloubilo v luzně kynoucích pahorcích. Jako na bouřných perutech rozvlněná vichřice kvapili jsme k Oustí.

Tu se náhle objevil udiveným zrakům jako znamení hrozby, jako strašný, černý pomník šedých, krvavých věkův starý zbytek sesutého hradu Střekova, co věrný strážce mezí vlasti, ač věkem jako zbytečná stráž zapomenutý! Snad každého okolojedoucího prochvěje hořeční úpal, když pozří na ty ostatky zpuchřelých věkem hradeb a věží, ježto se shlížejí v rychlých vlnách Labe, jako by se rozmýšleti zdály, mají-li se vrhnouti v tichý, vlhký hrob, aneb vzdorovati ještě větru a lijáku, budoucím rokům smutná památka minulosti! . . .

V Oustí opustil jsem železnici, bych svou osobu svěřil nikoliv nebezpečným vlnám mírného Labe, ježto spěje z rodné vlasti v dalekou cizinu tiše, němě, v hlubinách svých chovajíc tisícero památek zašlých dějův, a hory, vypravující o strašných bojích uplynulých století, odrážejí se mírně v modré hladině, oživlé jedině loďkami slídivých rybářův a lenivým davem obchodních lodí. Historické upomínky rozletěly se po všech končinách, až konečně opět ustaly na místě, odkud vyšly. Poslouchal jsem, zdali ozvěny vůkol naleznou; avšak vše ticho bylo, jenom zvony rušily mír němě výmluvné krajiny, kdežto hřímal kdysi strašný hlomoz zbraní a udatné volání statečných vůdcův. . . .

Blouznění to zaujalo mou pozornost tak, že jsem ani neviděl, že paroloď, na kterou jsem byl vstoupil, odrazila od špinavého břehu a že vlny pěnící se unášely

lehký ten stroj na svých mohutných ramenech. Oustí počalo se haliti v modrý závoj; tvář údolí střídala každou čtvrtí hodiny svůj půvabný zevnějšek; hluboká úžlabina, jížto se Labe valí jako mocný stříbrný proud, vysýlala vždy větší a vyšší boky po obou stranách k nebesům, jen tu a tam roztáhl se lesem obrostlý hřbet obrovským svým tělem v rozlehlejší nížinu, aby co nevidět zapřev svůj původní stav, opět se vztyčil ve vysoký vrchol, na sobě chovaje celé ohrady divně nakupených skalisk.

Po krátkém zastavení minuli jsme Děčín; zámek počal za horami mizeti jako drahá památka vlasti; jako poslední pozdravení kynula nám jeho střecha, až se jedním rázem zakryla za bujné listí pučícího parku. Sotva jsem odvrátil toužebné své zraky od venkovského sídla staré hraběcí rodiny a zíral ku předu vytržený půvabností rozkvetlých všady břehův.

Paroloď houpala se dále, jako labuť, a trudné, vzbuzené myšlenky o marnosti všeho, cokoliv staveno v úkor časům, rozptýlila měnící se tvářnosť krásného vůkolí, ježto počalo bráti na sebe ráz srázovitých stěn, utvořených od přírody k ochraně úžlabných břehův. Stromoví kvetoucích zahrad, nacházejících se na úpatí skalisk, pojilo se s bukovím a jedlemi, ježto vypínaly svá štíhlá temena nad ty skladné stěny ohromných balvanův pískovitých skal: to vše střídá se v divoucí soumíře a dodává dojmu, z velikosti těchto výtvorův mnohočinné přírody vzbuzenému, jakési uhlazenosti a příjemnosti.

Obrátil jsem se opět ku předu, a tu ve vahavém tanci točil se před námi Lilienstein a Königstein, brzy dávaje nám pozdravení z pravé strany, aby nám zavítal co neviděť opět z levé v celé své mohutné velikosti a vážnosti. Rozkošné městečko Šandava pozdravilo nás

svými červenými střechami a zvalo ku krátkému zastavení. Vzorná čistota tohoto milého zástavního místa, jakož i přepůvabné položení a vůkolní romantická krajina působí nad míru lahodně na každého pocestného.

Po krátkém čase vítalo nás Perno a odtuď počíná se úžina těsných břehův z ponenáhla rozkládati v příjemnou nížinu, zvláště na levém břehu řeky. Krásný, velebný ten proud po pravé straně poutá stejné pohoří svým vysokým hřbetem, až se konečně u samých Drážďan skloní a rozloží v úplnou rovinu, jako by se takto podrobiti chtělo zákonům hlavního města krásné vlasti.

Kolem rozkošného letního královského sídla, kolem Pilnice, plula loď urychleným spěchem ku svému cíli. A tu se zaplaveným zrakům objevuje obraz, jichžto málo na světě. K levé ruce rozbíhá se krajina na nepřehlednou skoro rovinu, v pravo pak poutá zraky střídající se měnivosť nejrozmanitějších letohrádků. Zde vidíš letohrádek v slohu francouzském, tam opět v italském, jinde v slohu smíšeném z obou jmenovaných elementův; na úpatí pohoří toho rozkládají se vinice a obíhají ty rozkošné letohrady jako od přírody utvořené zahrady. Tu vábí oko velký k výši trčící vodotrysk, tam se kolíbá v jarním větříku rozhrnutý praporec a pozdravuje z daleka cestující na lodi. A patříš-li pak ku předu: tu se ti objeví v mlhavé dálce ono sídlo muz, ježto sobě dobylo jak rozkošným položením, takť i vnitřním bohatstvím umění příjmí německé Florence. Jako nějaký půvabný obraz ze snův za májové noci: tak se blíží Drážďany, zponenáhla odkrývajíce závoj setkaný ze šedých mlh a objevujíce se žádostivému zraku svou nejkrásnější stránkou, Brühlským tarasem.

Po malé čtvrthodince zastavila se loď naše na ná-

břeží Staroměstském a já odebral se ihned do města, abych si objednal byt, jakých zde pro lidi mého řemesla a jiných na výběr. Večer prošel jsem ulicemi Starého města. Je tu živo, pozoruji, že zde brzy přivyknu. — Zejtra proskoumám všecky kouty saského královského sídla a pozejtří odevzdám svůj odporučující list hraběte Podolského.

V Drážďanech dne 6. května.

Navštívil jsem dnes po nejprvé obrazárnu. S jakým dojmem, nemohu Ti ani vypsati. Byl jsem překvapen nade všecko očekávání, vida krásnou skutečností předčeny všecky myšlénky o velikosti a drahocennosti nakupených zde pokladův; byl jsem příjemně dojat jednoduchým, však pěkným uspořádáním těch všech arciděl, jimiž v takové hojnosti mohlo by se směle honositi první město světa; byl jsem skoro stísněn a skoro zdrcen, anto se mi ve zraky udivené draly nepojatou silou všecky ty smělé a mistrovské výtvory největších výtečníkův tak mnohého století!

Tu jsem teprvé cítil, čím vlastně jsem: ničím, praničím u porovnání s těmi, jichžto děti smělé a bujné fantazie zde se usmívati zdají na člověka, aby jej buďto povznesly k statečnému následování, aneb aby se jeho silám teprv se tvořícím a vyvinujícím skoro úsměšně samy divily! Já ploval v nevýslovné zanícenosti od obrazu k obrazu; všady musel jsem se obdivovati krásе, nikde skoro nemohl jsem říci, že bych si to či ono přál jinak, než jak se to v moje zraky hloubilo. — Tak jsem ztrávil mnohou hodinu pouze díváním, obdivováním se těm mocným geniům, jižto žijí zde v krásné a vespolek sobě rovné a hodné, velebné společnosti, vznášejíce se svou ne-

známou a netušenou mocí nad hlavami učeníkův a radujíce se, když se kohosi srdce rozplamení jejich ohněm, planoucím z útvorův vidných neviditelného tvorčího ducha....

Dne 10. května.

Jeť přece člověk tvorem, jenžto původ vzal z vyšších končin!... Vynutí nám nekonečného obdivu, zasloužené úcty, když vidíme v mocných důkazech před sebou sílu jeho!... Co může všecko duch lidský!... Kam se povznese bytost ona, která stísněna nízkými poměry dochází svého vývoje v slavných příkladech jiných, aby okoušela svoji vlastní sílu k povzletům nadhvězdným, razíc si takto rovnou cestu všemi obtížemi, jež tlačí pružnost vnitřních popudův jen proto, aby se síla jejich tím více tužila!?... Člověk metá ohromné budovy k výším nebeským navzdor všem budoucím časům, a požívá v hrdém svém uvědomění rozkoše té, že myslí, že staví pro věčnost! Ano, pro věčnost, jakáž na zemi člověku vykázána, arci nepřesahující mezeru tu, v níž nynějšek s temným budoucnem hraničí! Avšak věčnost tuto na zemi nemůže mu odejmouti žádná moc, toť jeho jediné věno, jímž se honosí vším právem vznešeného svobodného tvora!... A pro věčnost tu staví, tvoří, myslí, jedná!

V podobných myšlénkách, které nejsou arci novinkou Tobě, příteli, potácel se duch můj tyto dni, spěchaje od pochoutky duševní k zábavě umělecké. A za takových dojmův tvořených cizím a slavným zevnějškem na mou duši, počal jsem skoumati a studovati, a doufám, že studie moje podporovány budou zvláštní, dosuď ode mne nepocítěnou pružností ducha, jenž se šíří den ode dne v šeřící se dálky, o nichž jsem dříve neměl ani pojmu.

Takto vedu život sice tichý a stejný na pohled; uvnitř však valí se vlny budících se obrazův, jimiž nabývá moje bytosť jakési vznešenosti, ježto mě unáší nad hladinou obyčejného žití, otvírajíc mi čarovné vyhlídky v končiny skvoucí se tisícerou krásou a nekonečnými půvaby!...

Odporučující list odevzdal jsem před třemi dny. Byl jsem velmi laskavě přijat, a na zvláštní dovolení mohu navštěvovati obrazárnu, kdykoliv chci; užívám toho dovolení všemožně a směle mohu se přiznati, že jsem už teď učinil jakýsi pokrok. Obdivuji se své pilnosti; jsemť při rámci skoro celý den. Mám nejpevnější vůli, zdokonaliti svou techniku za čas svého pobytu v Drážďanech a dodati dosavadní své obratnosti nejpevnější půdy.

Dne 20. května.

Po celý ten čas, co jsem nevzal péra do ruky, abych Tě zpravil o své činnosti, mizí den po dni ve stejné práci. Počal jsem obraz objednaný od hraběte Podolského. Předmět bude moderní, a doufám, že se obraz nemine s dobrým účinkem. — Po odbyté dnešní práci hodlám navštíviti divadlo. Neuplyne skoro žádný večer, kdež bych opominul zajíti v krásný tento stánek muz. — Jinak pilně navštěvuji obrazárnu a kopie Rubensova genia slávy pokračuje znamenitým spěchem. Ostatní prázdný čas vyplňuji vycházkami v čarovné okolí města ve společnosti veselých druhův sběhlých ze všech končin světa. Známý Waldschlösschen, Veliká zahrada, Tharand a vzdálenější okolí navštěvujeme obyčejně in corpore, a veselých dob prožijeme ve zpěvu a rozpustilé zábavě.

Dne 21. května.

Byl jsem v divadle!... Jsem zničen.... Sotva chápám pravidelný běh věcí na zemi!... Píši ti v noci o třech hodinách s rána. Proč to? budeš se tázati, a já ti na první okamžik nemohu ani říci příčinu. Sotva se upokojí bouře mých prsou, sotva ochladí se oheň, jenž plane mi ve všech žilách, jako by mě ztráviti chtěl svou nekonečnou výhní. Nemyslil jsem, že dnešní večer pobouří celou bytost mou až v nejhlubších základech. Kde mám vlastně začíti? Jak ti popsati vše, co se se mnou dělo za několik hodin? Vše, co jsem cítil, prožil v té krátké době, vyznačuje v knize mého života nemalý díl!

Psal jsem Ti včera, že se chystám na večer do divadla. Jistá mladá herečka vystoupiti měla po nejprvé co host na zdejším divadle co Julie v Shakespeareově Romeovi. Pravilo se, že herečka ta má veliké schopnosti, a z Výmaru, odkudž přišla, předcházela ji velmi příznivá pověst. Umínili jsme si, že půjdeme do divadla, a mnozí, a mezi nimi i já, učinili jsme to tím spíše, ježto se vůbec pravilo, že milovnice ta vládne i neobyčejným tělesním půvabem. Náhodou opozdil jsem se u inspektora, kamž jsem donesl přelaskavý přípis hraběte, jenž byl připojen k poslednímu Tvému listu. Moji známí nečekali déle na mne, a když jsem vstoupil do divadla, skončeno právě první jednání. Množství lidí hrnulo se v koridory; většina ubírala se nahoru do bufetu, jiná část procházela se po prostranných, krásných koridorech, hovoříce o cizí herečce.

„Tys mnoho zanedbal," pravil Semiňský, můj známý, přicházeje mi vstříc. „Děvče to dalo se tak rozkošně od Romea líbat, že bych si byl sám přál, býti na jeho místě."

„Tedy se líbila?"

„Obecenstvo ji přivítalo laskavě. Vše je napnuto

na druhé jednání. Patrně naklonilo se všecko publikum roztomilému tomu děvčeti. My tleskali všickni, nevědouce vlastně proč, až jsme se upamatovali, že jí chceme vzdáti takto úctu k vůli její krásе, pravím ti, krásе, skutečné krásе.“

„Jsem žádostiv,“ odpověděl jsem; tu upozornil mě Semiňský, že zazněl zvonek na znamení, že druhé jednání počíná.

Vstoupili jsme. Obecenstvo se urovnalo. Opona vylítla. Hrobové ticho nastalo. Scena na balkoně počala. Sotva že Julie vystoupila na taras, sotva že promluvila několik slov s předojemným výrazem, nevěděl jsem, co se to se mnou dělo. Její překrásná tvář, její černé planoucí oko zářilo tak zaníceně, její řeč se rozléhala tak lahodně po celém divadle, že se mi zdálo, jako by to skutečně byla ona Julie, jejížto nešťastné osudy nesmrtelný básník vymaloval obrazem nedostíhlým. Čím více jsem napínal zrak, aby mi neušlo ani nejmenší pohnutí ve významné tváři: tím více zmáhala se ve mně jakási upomínka na podobné tahy, ježto jsem kdesi viděti musel. I v jejím hlase zdál se býti jakýsi známý mně přízvuk, jenž mne dojímal hlouběji, než obyčejně řeč s jeviště divadla k posluchači zaujatému celým výjevem. Cit k nepopsání zmocnil se náhle srdce mého, tisícové vnitřních jakýchsi neznámých hlasův počínali mi šeptati jakési jmeno drahé osoby, na niž vlastně přec zapomenouť nemohu! Dívám se napnutým zrakem na tu krásnou postavu, tak lehkou, pružnou, hebkou, jako by ji byl právě v tom bílém šatě jarní vítr přivanul z krajův krásného jihu: ano, tu poznal jsem, že to známá bytosť, že to Antonie!!... Její hlas tak lichotný, tak mocný všeho *duševního* výrazu, tak sladce zní, tak elegicky zvoní,

tak rozkošně šveholící, jako by si byl vypůjčil všecky ty změny hudebního hlasu slavíkova: ten hlas dosvědčoval, že jsem se v domnění svém nemýlil. Neboť nevyslovitelnou mocí vrýval se každý zvuk v tlukoucí mé srdce, jako opět vybuzené ohlasy kdysi zpívaných písní!... Je to ona! Ano, příteli, ona děva, k nížto jsem zaplanul po prvé, považovav své přilnutí k ní jedině za hračku k vyplnění jistého rozmaru! Ale teď? — Teď cítím, že dávno usnulí citové, o jejichžto moci jsem sám jindy pochyboval, přece žijí v neotupělé pružnosti, a nahlížím, že jim bylo zapotřebí jedině nenadálé příležitosti, aby se objevili opět v původní své síle!

Teď jsem oslepl pro vše vůkol sebe; já viděl jenom ji; ohluchl jsem pro všecek ten potlesk, jenž hřímal celým domem, jako by to ozvěna tisícerých ran ze vzdáleného bojiště, jimiž se slaví vítězství statečného vojska! Já slyšel jenom hlas její, zavřel jsem oči, abych se tím nerušeněji poddati mohl nevyléčitelně sladkému citu, jenž ovládl po jednou celým srdcem mým. Byl jsem jako u vytržení! Nechtěl jsem dosuď ještě věřiti svému zraku a sluchu! Jak by to bylo možná, aby Antonie byla nastoupila dráhu divadelní? Jak to možná, by se stala za krátký čas dvou let tak znamenitou umělkyní? A přece to bylo pravda. — Hlava mi šla kolem. — V divadle bylo nesnesitelné vedro. — Množství diváků valilo se k východům, a tak jsem se s chumáčem tím dostal i sám ven, aniž jsem věděl, jak. Běžím přes koridor nedbaje na volání přátel, kteří vychvalovali umělkyni na nejvýš. Přikvapím ku dveřím vedoucím na jeviště; chtěl jsem mluviti s Antonií, ačkoliv jsem v prvním návalu svých bouřících citův a náhlého překvapení nevěděl, proč to činím. Nebyl jsem s to, abych uspořádal myšlenky své,

abych rozvážil poměry zašlé minulosti, abych pojal nynější její postavení! Všecky ty mezery, ježto nás dříve dělily, zdály se mně splývati v jednu rovinu, a já viděl se v duchu již po jejím boku. Sluha, jenž mi otevřel, odpověděl na mé potázání, že slečna Eichburgová — pod tímto jmenem nastoupila Antonie divadelní dráhu — nepřijímá žádné návštěvy na jevišti, a že právě nastala nová scena, že mi nemůže dovoliti vstoupiť. Sotva se dověděv, kde Antonie bydlí, navrátil jsem se na koridor. — Však neměl jsem spokojené stání, žíly mé proměnily všecku krev v živý oheň, myslil jsem, že mne ten požár ztráví. Běžím do foyeru, vystoupím na prostranný taras, chladný vánek občerstvil mne lahodnou mocí. Sotva že jsem se něco ochladil, navrátil jsem se opět do divadla. Hledím se dostati až k samu jevišti, abych z blízka sledovati mohl každé její hnutí, aby mi neunikl ani nejmenší názvuk jejího čarovného hlasu. Chtěl jsem se pohloubiti do čista v její duševní i tělesní půvaby, abych vynahradil okamžikem opět vše to, což jsem byl ztratil za léta.

Přišla scena, kde kojná objevuje Julii, že Tybald zabit. — V tom okamžiku potkaly se její oči s mými: já se zachvěl po celém těle, do nejtajnějších hlubin srdce mého vnikl tento její hled. Antonie upřeně zírá na mne, upomínky na minulé chvíle musily jí vstoupiti v té chvíli před mysl, ona, jak se podobalo, pamatovala se na mé tahy — bolestí musily se sevříti její krásná, liliová ňadra — ona vzkřikla pronikavým hlasem, že jeho ton každého srdcem proniknouti musil, jako plamenná dýka — skoro sklesla ve mdlobu a poněkud zpamatovavši se, spustila zoufalou řeč s takovým výrazem, že po ukončení sceny *obecenstvo* zaníceno její hrou nemohlo ustati v potlesku.

Já byl zničen. Opustím divadlo, běhám po městě, bych unavil tělo a přinutil se k pokoji; pustím se přes most na druhou stranu Labe. Měsíc svítil tak mírně; noc byla tak tichá, že jsem tím více cítil neklid a rozbouřenost svou! Po půl noci navrátil jsem se konečně domů, a nevěda, jak ukonejšit svůj nepokoj, uchopil jsem se péra, bych Ti popsal, co rozrušilo rázem nepředvídaným můj mírný život. Ty se divíš snad, že mne mohla tak pobouřiti krásná děva? Ptáš se mne na darmo; nevím Ti odpověděti...

Dne 22. května ráno.

Noc ušla mně beze spánku; nebyl jsem s to, abych ukonejšil rozbouřenost svou, ježto zmítala celou duší v nejtajnějších hlubinách! Antonie zde, na blízku; mne dělí malá prostora od ní, já mohu, ba musím viděti onu dívku, jižto jsem vroucně miloval, aneb alespoň milovati se domníval. Dlouho myslil jsem, že to vše byla lehká hračka mladického rozmaru. Nyní však vidím, že jsem mohl jedině proto zapomenouť na její čarovný obraz, poněvadž byl mne vzdálen. Teď, že jsem ji opět po dlouhém čase uzřel, hlásí se též původní cit lásky k ní v prsou mých. Málo kdy učinil jsem zmínku o tom celém poměru, nyní však zasvětím Tě v úplné tajemství jednoho malého oddílu svého života.

Přišel jsem, jak ti známo, z Vídně do Lince ve velmi nepříznivém stavu. Jmění mých rodičův nešťastnými nehodami a mojí vlastní lehkomyslností rozplynulo se brzy, a já donucen byl z pouhé libůstky, z jednoduché hračky učiniti cíl svého celého života. Pokoušel jsem se v malířství s dobrým úspěchem, ba praveno mi od

znalcův co povzbuzení k vyššímu a hlubšímu snažení, že mám talent. Takto roznesla se pověst má po Linci právě v tu dobu, když jsem poznal svého nejvěrnějšího přítele, Tebe. Ty víš, že jsem měl příležitost, seznámiti se s domem Eichofenovským. Na první setkání poznal jsem v rozmilém děvčeti tvora nevšedně dobrého srdce, ducha velebystrého. Antonie opanovala za krátký čas úplně srdce mé, a zdálo se, že i já nejsem jí lhostejným. Příležitost se mi brzy naskytla, přesvědčiti se, zdali srdce její chová v svých hlubinách nějaký cit pro mne. — Rozkošná dívka spočívala na mých prsou a přisahala mi věčnou lásku. Já byl šťasten, svět se na mne počal usmívati opět tak mile, jako za blahých časův ve Vídni, a lehká mysl utlumená trochu nepříznivými poměry zmocnila se mne opět neočekávanou silou. Měl jsem však kromě své lásky ještě jiný cit, — malířství, a právě to bylo příčinou náhlého přerušení našeho sladkého tajemství. Bohatí rodiče mé milenky nepřáli sobě za zetě chudého malíře a velmi laskavým způsobem vyzvali mne, abych pustil mimo sebe naděje, jimiž zavádím rozblouznělou mysl lehkomyslného děvčete. Toto vyzvání učinilo na mne, jak víš, zvláštní dojem. Byl jsem nad míru uražen a ve hněvu svém uzavřel jsem, opustiť Linec co neviděť. Rozloučil jsem se ještě s Antonií, tuším, chladněji a lhostejněji, než jsem se sám domníval, a za den na to opustili jsme Linec. Za krátký čas zapomněl jsem na své romantické nehody, domnívaje se, že učiní Antonie taktéž. Nyní však poznávám, že měla láska má přece hlubších kořenů v srdci; nyní vidím, že Antonii miluji dosuď a to snad tím horoucněji, čím neočekávaněji se objevila opět zrakům mým. Proč právě zavítala sem, když i já *náhodou* se zde nacházím? Má to býti pokynutí osudu,

jímž nám bude dopřáno, sblížiti se, jakož nás dříve nelítostně rozdělil?... Jsouť to otázky, na něž odpoví budoucnosť.

Dne 22. května v poledne.

Nacházím se ve stavu nejnepravidelnějšího pohybování; ba osměluji se Ti říci, příteli, že se sám více neznám. Je to vášeň, ježto mnou vládne? Jsemť hříčka podivně sloučených živlů neznámých mocí? Nemohu si dáti odpověď. Darmo se vzpírám, darmo opanovati chci nevázaný ruch všech tužeb, ježto mým srdcem prochvívají neukojitelnou trvanlivostí. Já nemohu se zmocniti více té bezstarostné mysli, jižto mi příroda dáti se zdála za věno nevyvážitelné ceny!...

Sotva odbilo osm hodin, běžel jsem k divadelnímu dozorci, abych se pozeptal, kde Eichburgová bydlí; neboť ve své roznícenosti zapomněl jsem to, ač jsem se již včera o tom dověděl. Bylť mi jmenován Hôtel de ***. V největším rozjitření letím takměř na Nový trh k dotčenému hostinci, ptám se co nejrychleji vrátného, kde bydlí slečna Eichburgová. Odkáže mne na číslo 25. v druhém poschodí s vyhlídkou na ulici. Za několik minut vejdu do předsíně. Služka mi vyjde vstříc a táže se, co žádám.

„Musím mluviti se sl'ečnou Eichburgovou.“

„Vaše jmeno?“ tázala se služka s jaksi podivným přízvukem.

Já vyňal z tobolky lístek a doručil jsem jej služce.

Čekám v největším rozjitření s nevýslovnou úzkostí a netrpělivostí. Těch několik minut trvalo mi toliktéž století. Konečně se služka navrátí a ohlašuje mi, že slečna právě vyšla.

Nevím, neprochvěl-li mě v tom okamžiku jakýsi přetrpký cit, smíšený s hlubokou bolestí uražené samolibosti. Ona se zapřela! To jsem neočekával! Avšak buďsi! Já musel s ní mluviti stůj co stůj, pročež jsem se odhodlal ke všemu.

„Vyšla-li slečna, počkám, až přijde," obrátil jsem se ke služce; „musím na každý způsob s ní mluviti."

Služka zdála se býti na rozpacích. Přece však neodešla z předsíně. Já se nacházel ve stavu k nepopsání smutném. Všecky city dlouho a dlouho ututlávané v prsou mých doléhaly na mne v divém návalu, a neočekávaným odporem přibývalo jim tím větší síly. Přecházel jsem rychle komnatu, můj nepokoj zmáhal se tím více. Nevěděl jsem, mám-li vstoupiti v její pokoj — neboť viděl jsem na rozpacích služky, že Antonie v skutku doma — či mám-li čekati, až sama vyjde. Uchvácen duševními zápasy vrhl jsem se na pohovku, odhodlán, čekati, až se sama objeví. Hlava moje proměnila se v učiněný plamen, mé žíly chvěly se horečným tepotem, byl jsem v celé své bytosti převrácen; nacházel jsem se skoro ve stavu zoufalství. Služka, vidouc, že jsem se utišil, odešla. Nastalo v síni hrobové ticho. Slyšel jsem, že mi srdce bije horoucími rázy jako k rozpuknutí.

Antonie nepochybně myslila, že jsem odešel. Z ponenáhla otevřely se dvéře, vedoucí v její komnatu, Antonie vystoupila, volajíc na služku. V tom okamžiku uzřela mne, vzkřikla a v téže chvíli ustoupila; já však jako blesk vrhnu se za ní, než ještě zavřela dvéře — a jsem u jejích nohou. S touž rychlostí, co já, přemožen svými city, dávám jí takto důkaz nevýslovného pohnutí, opanovala ona svůj náhlý nepokoj neobyčejnou silou ducha, *a tichá, chladná*, němá jako socha stála přede mnou, ani

slova překvapení nemluvíc svýma chvějícíma se rtoma; oko její spočívalo na mně s výrazem mrazivé přísnosti a týravé výčitky.

„Antonie!“ zvolám přemožen, uchopím se sotva bránící se ruky a tisknu steré políbení na třesoucí se prsty. „Antonie, zapřisahám vás při vší památce na minulé šťastné chvíle, odpusťte, že nepovolaný deru se k vám, nemilý snad, nenáviděný a zapomenutý! Já vás musil viděť, musil jsem se přesvědčiť, zdali vaše paměť neopovrhla naprosto mým obrazem, musil jsem se vás zeptati, zdali se pamatujete na přísahy, s nimiž jste se rozloučila se mnou! Dlouhý čas bránil nám osud, sblížiti se; teď příznivá náhoda svedla nás neočekávaně, a doufám, že vám to nebude lhostejno.“

Antonie stála dosuď přede mnou tichá, beze slova. Konečně s trpkým úsměvem odpověděla na moji srdečnou, plamennými city přervanou řeč, že mne nezná. „Vy se nepochybně mýlíte, pane; neměla jsem dosuď příležitosti, viděti vás; tvář vaše je mi docela neznámá. Prosím vás tedy snažně, opusťte můj byt a nečiňte si dalších obtíží!“

Příteli, kdyby mně byla dýkou prohnala v té chvíli srdce, nebyl bych pocítil tolik bolestí, jako při slovech těchto. Ona mne nechce znáti, ona se zapírá, ona zpyšněla svou slávou a svými triumfy; ona se stala hrdou svým vlastním uměním a svou pověstí. Ona se zapřela!... V prvním okamžiku strašného překvapení myslil jsem, že mi srdce pukne. Spolu cítil jsem se uražena až do nejhlubších koutů své duše, že dobrota jejího neobyčejně laskavého srdce pokalila se světskou slávou. Ano, ona je proslavená umělkyně, a já — bídný žák, slabý učeník — pouhé nic. A proto mne nezná, proto se zapřela!... Stišil jsem

se rázem, ač nevím dosuď, jak se to stalo. Musí chovati duch náš ukrytou sílu, která se objeví v nejrozhodnějších momentech rušeného míru vnitřního života. Jakési uvědomění vlastní síly zmocnilo se mne a jistá hrdost vzbudila se mi v prsou. Vztyčím se a uchopím se klobouku.

„S bohem, krásná damo! Račtež milostivě odpustiť mé přílišné přenáhlení!“

Uklonil jsem se chladně, ubíraje se ku dveřím. Ona nepromluvila, ta hrdá žena, ač věděla, že mi srdce puká, že chladnosť má je zákryt tichého zoufalství.

Nemohl jsem opominouti, ještě jednou se obrátiť k ní a s výrazem vší tíže svého hlubokého neštěstí pozřel jsem v její bledou tvář. Vpraviv takto její obraz v paměť svou, abych jej nezapomněl nikdy více: uchopil jsem se třesoucí se rukou dveří. V tom okamžiku, když jsem vycházel, klesla Antonie v blízkou pohovku, zakryla si šátkem tvář — byla bez sebe. Zastavil jsem se ve dveřích, a nevýslovně sladký, ďábelský pocit zmocnil se mne, když jsem viděl, že též ji konečně přemohlo darmo utlačované pohnutí a vnitřní rozruch duševních bolestí. Zdálo se mi, že přemohla ji tíže úlohy, že konec byl její hry; teď že se konečně objevila v původním stavu rozpoložení srdce svého. — Chtěl jsem dříve odejíti s předsevzetím, vynuceným odpornými city uražené cti a samolibosti, že se nikdy více nenavrátím. Teď však převráceno moje předsevzetí; já, přikován k nepopsání sladkým půvabem té dívky, jejížto nesnesitelná hrdosť padla bolem srdce, díval se ještě na tu krásnou oběť duševního rozruchu a nemohl jsem učiniti ani kroku. Vida však, že se dívka dosuď nehýbá, odhodím rychle klobouk, spěchám k pohovce, uchopím ji za skleslou ruku a cítím, že je chladná. Volám o pomoc. Nevýslovný strach se mne zmocnil, do-

myšlím se v nemalé rozjitřenosti, že jí hrozí nebezpečí. Všecky city, jimiž se chvělo srdce mé před chvílí v roznícené trpkosti, náhle mne opustily: sladká tíseň vtiskla se v rozbouřená prsa a hrozila je roztrhnouti. Ve chvatu svém pojmu omdlelou děvu v náruč, nepocítěná slast zmocnila se mne a sladkopalný žár prochvíval vší mou bytostí ve vírné závrati. Skloním se k tomu rozkošnému tělu, líbám ty bledé lilie na tváři, horoucně tisknu ta labutí ňadra k svým prsům a líbám ji opět, až tím žhoucím líbáním konečně ze své mdloby procitla. Vzkřikla překvapením, zvedla se jako střela, vyvinula se mi z palčivé náruči a zmizela v druhé komnatě. Darmo volám, darmo ji zaklínám, by ustala hráti se mnou tak nemilosrdně! — Žádná odpověď. — Stišil jsem se opět, i v komnatě nastalo hrobové ticho; zdálo se mi, jako bych slyšel tajené štkání. Srdce mé bylo na rozpuknutí.

Za chvíli opustil jsem, uchvácen na duchu, její obydlí, zůstaviv jí lístek, v němžto s nemalou trpkostí vyjevil jsem jí svou naději, že ji alespoň viděti budu na divadle, kdežto se mým zrakům nebude moci ukryti.

Bylo jedenáct hodin. Nemohl jsem navštíviti v tom stavu duševní rozháranosti dnes obrazárnu; cítil jsem, že nejsem s to, abych se uchopil štětce. Byl jsem rozčilen nanejvýš; všecky síly utrmácené bytosti mé nacházely se po návalu tak mocně dojemných výstupův v úplné omdlenosti. Každá minuta tíží mne nekonečným břemenem, nevím, jak se dočkám dnešního večera. Musím navštíviti stůj co stůj divadlo, budu ji zúmyslně mučiti svou přítomností, zvolím si místo, kde nucena bude každou chvíli obrátiť zraky na mne. To budiž mojí pomstou!

Dne 22. května v noci.

Minul den pro mne velerozhodný. Mám Ti vypočísti všecky ty bolesti, ježto na mne doléhaly celý den, aby ustanuvše na okamžik, zmocnily se opět celé mé bytosti? Moje nitro je zvráceno; můj duch neustálým napnutím svých sil ztrmácen, nevím a nepochopuji, že ještě dosud mám dosti rozvahy, že jsem mocen, uspořádat svoje myšlénky, bych je svěřiti mohl mrtvému papíru.

Dnes v poledne obdržel jsem Tvůj poslední list. Ty se ptáš, co dělá obraz objednaný od hraběte? Bohužel, vyznati se musím, že jsem již několik dní netrhl ani štětcem. A jak mám pomysliti na přesnější práci, když se mi rozprchají všecky myšlénky, táhnouce jako letní opeřenci k předmětu všech mých tužeb? Co je ta láska, ptám se bez ustání, a dosud čekám na odpověď. Nikdy ještě nemohl jsem milovat, sice by mne nedojímala žena tak, jak to činí Antonie. Nevím, kam se poděla moje veselost, kam moje nevázaná mysl, jížto jsem dříve pojímal všecky zjevy života lidského ze strany úsměvné, ze strany směšné, takto vyhledávaje živel marnosti jen proto, bych ji mohl dáti v výsměch. Jsem naprosto změněn a hanbím se skoro, že jsem změněn ženou marnivou, která se snad těší z pošetilosti mé, v nížto jsem upadl, nevěda sám, jak....

Po návštěvě předpolední nevěděl jsem, co počíti. Všecko mne nudilo, kam jsem oko obratil. Chuť ku práci byla ta tam. Do společnosti svých známých jsem se neodvážil, neboť obával jsem se, že bych se mohl prozraditi neobyčejným chováním. Tolik síly nemám, bych zvítězil nad svým nepokojem. — Vyšel jsem tedy za město; kam, to nevím. Ku čtvrté hodině viděl jsem se opět v oživených *ulicích*, bloudil s místa na místo, proklínaje le-

nivý chod slunce, že jsem sobě přál, by se již schýlilo za hory. Prošed sady na Novém městě naskrze a vraceje se přes most železniční náhodou pozastavil jsem se na rohu celního domku, bych z dlouhé smrtelné chvíle přečetl návěští všelikého druhu. Tu vidím, že divadelní cedule oznamovala docela jiný kus, než určen byl, že pro náhlé onemocnění slečny Eichburgové repertoar změněn. Projela mne tato zpráva jako elektrický proud. Ona nemocna! Snad já příčinou jejího ochuravění? Snad jsem ji urazil svojí dotíravostí? Cítil jsem jakési výčitky svého svědomí a uzavřel upustiť od svých záměrův. Sotva jsem schválil toto rozhodnutí, a již počalo se srdce vší mocí vzpírati proti vůli marně upevněné, divý bol zmocnil se mne a pokoj pracně ututkaný vytratil se mi z prsou. Chtěl jsem k ní. Musil jsem ji odprositi, musil jsem slyšeti z jejích úst výrok odpuštění aneb zápověď, bych nikdy více k ní se nehlásil. Čím více jsem rozvažoval, že by snad mohla zapověděti mně přístupu: tím hroznější stavila se mi budoucnosť před ustrašenou duši. Cítím, že nyní opanovala láska k ní všecky mé duševní síly; že žiji jedině v myšlénkách na ni; že možnosť či nutnosť odloučení se od ní zasáhla by smrtelnou ranou v srdce mé.

Obrátím se s dvojnásobnou rychlostí k jejímu bytu. Letím přes schody, v předsíň jejích pokojův. V předsíni přivítala mne služka se slovy, že slečna nikoho nepřijímá. Zkáži Antonii, že jsem přišel pozeptat se na její zdraví, že dříve neodejdu, dokuď se nepřesvědčím osobně, jak se jí vede.

Na to mne uvedla služka do elegantní komnaty, kamž se ráno Antonie přede mnou utekla. Polo ležíc seděla v půvabném domácím obleku na pohovce. V pravo

stál malý kulatý stolek, na němž bylo několik knih, z nichž se učila své úlohy. Když jsem vkročil, odložila Antonie malý sešitek na stolek a uklonila hlavinku na znamení svého přivítání, avšak nepromluvila ani slova. Oh! jak byla krásná, jak přepůvabně spočívala její pravá ruka na lenošce pohovky! Její černé vlasy splývaly v bohatých kotoučích s vysokého čela na sněhobílou šíji a tvořily takto rámec nejkrásnějším tvářím na světě, ježto se podobaly právě rozpuklým liliím. Černý vlas vyšil bledost jejich, dodávaje jim tím většího půvabu. Černé obočí klenulo se pyšně nad temnými zraky. Řasy jako z hedbáví utkané zakrývaly žhoucí oko jen proto, aby ze svého úkrytu tím mocněji zanítilo, čím neočekávaněji vlhkým leskem spod sněhobílého víčka zaplane. Její ňadra jak z alabastru utvořená sotva utajiti mohla vzniklé v srdci pohnutí, ač se Antonie všemožně snažila, stavit se docela lhostejnou. Na moje pozdravení neodpověděla aniž pohledla ke mně. Sklopené oči upřeny měla před sebou, patrně nutila se k chladnosti, s nížto nesouhlasilo to jemné chvění ruky, jež jsem cítil, když jsem přikročil a vtiskl vřelé na ni políbení. Pokynula mi, abych si sednul na blízký fotel. Já uposlechl; nastalo na chvilku hrobové, traplivé ticho. Já zíral na ni, hloubil jsem své zraky úplně v jejích půvabech a rád bych byl požíval ještě déle této rozkoše: tu mne Antonie vytrhla ze zamícenosti otázkou, co vlastně žádám; zraků svých však dosud nepovznesla.

„Přišel jsem, abych vás požádal za odpuštění, že jsem tak nešetrně se vedral ve váš byt, a pak, bych se přesvědčil, zdali mne přece znáte, čili nic.“

„Nedotýkejte se, prosím, minulosti,“ odpověděla ona; „co se stalo, ztratilo pravdy a platnosti.“

„Tedy mne více neznáte?“

Antonie neodpověděla.

„Můžete býti tak chladnou, tak lhostejnou, když se k vám hlásí starý známý, jemužto kdysi dopřáno bylo, státi s vámi v užším poměru?“

Možná, že jsem tato slova pronesl s hlubokým výrazem citu, a že snad hlas byl mocnější, nežli smysl toho, co jsem pravil. Pozoroval jsem, že se Antonie zachvěla, že upřela na mne své žhoucí zraky s výrazem nevýslovným. Zpamatovala se však a hledíc udržeti svou lhostejnost, pravila ke mně: „Vy činíte nároky na minulost, o kteréž abyste nemluvil, vás snažně žádám. Možná, že by hlubší upomínka vynesla rozsudek proti vám; proč tedy chcete upotřebiti jí co zbraně proti mně?“

Zamlčel jsem se na chvíli, cítě, že Antonie nemá nepravdu; přeletlo mi duší domnění na můj odchod z Lince, a skoro lítost pojala mne na okamžik, že jsem tehdy mohl tak lhostejně zůstaviť svou milenku žalu a zármutku. Po chvílce pravil jsem: „Tehdejší poměry přinutily mě jednati proti vlastnímu přesvědčení a proti vlastní vůli.“

„A proč tedy probouzíte upomínky na ty doby?“

„Abych se dověděl, zdali nevymřela všecka památka na mne v duši vaší.“

Antonie neodpověděla. Pohledla na mne, sklopila však v též chvíli opět zraky, jako by se uchrániti chtěla před nebezpečenstvím, že bych snad mohl čísti v oku jejím proti její vůli.

„Když jsem vás,“ pokračoval jsem dále, kloně se k ní zponenáhla, „když jsem vás onehdy po dlouhém odloučení opět spatřil, a to na jevišti, v divadle, co umělkyni, sotva jsem uvěřil zrakům svým. Celý ten ráj prosněné

lásky vznášel se v duši mé, já se cítil navrácena v ony doby, kdežto jsem oplýval blažeností v náručí vaší, kdežto celý svět splýval jedině v lásce k vám, kdežto jsem omámen přeludy nejkrásnějších zjevův zapomněl na všecko vůkol sebe: vzývaje ve vás svou milostnou hvězdu šeřící se spásy! Ó že ty doby neměly trvanlivosť věčnosti. Proč jsem musil procitnouti z těch zlatých vidin, z těch blahotěsnivých citův úplné blaženosti, abych tím tíživěji snášeti musel břemena hnusné skutečnosti? A teď, když opět dobrým osudem svedeni můžeme se poddati s plnou radostí těm dávno zašlým snům, ježto v nesešlé kráse nám kynou: teď se vzpíráte, odvrhujete mou ruku, jež vás jindy tiskla k srdci nevýslovnou slastí se chvějícímu. Či zapomněla jste tak brzy a tak lehko svoji lásku? Zavdala jste snad opět srdce své, abyste opět ošálila?... A ne-li, proč mne tedy trýzníte svou přiučenou chladností, proč mne týráte tou ledovou lhostejností, proč svým bezvýrazným slovem vrháte mocně planoucí pochodeň v ututlané sotva jiskry mé neblahé lásky, proč tímto necitným jednáním nutíte mne k zoufalství?“

Při posledních slovech uchopil jsem její ruku; chvěje se po celém těle nepřekonnou rozjitřeností, myslil jsem v tom okamžiku, že mi srdce svým silným tlukotem prorazí prsa, že mi horoucí žár ztráví mozek. Moje zaníceność vybíhala v šílení. Tiskl jsem ruku její ku svým rtům, klesl na koleno, zapřisahal ji vším, co svato na zemi, by mi řekla, zdali neopovrhuje mou láskou: všecko na darmo.... Nepohnutá seděla, beze slova, tichá jako socha. Jenom křečovité trhání zachvívalo její bledou, krásnou tváří. Zdálo se mi, že násilně tiskne šátek k ústům, aby přemohla své pohnutí, aby se nevyzradila *ani slovem*. Její ňadra bouřila jako vichřicí rozkolíbané

vlny, slyšel jsem skoro tepání jejího pobouřeného srdce, ruka se jí třásla jako největším úžasem, oči měla sklopeny a uzavřeny, jako by nechtěla viděti, co se kol ní děje. Pak se vydralo hluboké vzdechnutí ze sevřených prsou, jež se podobalo utlačenému štkání. Chtěla rychle vstáti, však nemohla pro umdlenosť těla, ztrmáceného překonanými city, ježto tím mocněji v jejím nitru bouřily, čím více se namáhala, opanovati je. A přece nepromluvila ani slova, ani slova!!

Já neustál prositi ji, by se vyjádřila, smím-li doufati. Neměl jsem v rozbouřenosti své žádné lítosti s jejím snad zoufalým stavem. Konečně zdálo se, že se zpamatovala. S hlasem, v němžto se tajilo pohnutí, pravila: „Prosím vás, pane Višňovský, odejděte! je-li vám libo, přijďte zejtra! Navštivte mne zejtra, zejtra!“ dokládala tak prosebně, že jsem upustil od svého dalšího doléhání a učinil jí po vůli.

Když jsem odcházel, nepodala mi ani ruku a pokynula opět tak hrdě hlavou, jako by právě předešlého výstupu mezi náma nebylo bývalo. A nepromluvila ani slova!... Při sám bůh, já musím tu její hrdosť zlomit, kdybych měl obětovat i svůj vlastní život.

Dne 23. května.

Nyní lituji, příteli, že jsem promrhal lehkovážně zbytek jmění, ježto jsem zdědil po rodičích. Jak rád bych užil všeho, abych došel jistého postavení, v němž bych mohl nabídnouti svou ruku Antonii! Vše bych položil k jejím nohám, jí, jižto nyní teprvé miluji nikdy netušenou silou! Jen kdyby přestala trýzniti mne tou svou neblahou lhostejností.

Byl jsem na její včerejší pozvání u ní. Myslíš, že se zmínila o včerejším výstupu? Ani slovíčkem neupomenula na to, a docela obyčejným způsobem tázala se mne, jak jsem se vyspal. „Špatně!“ odpovím, a ona dala se do smíchu a počala mluvit o špatném povětří. Zdá se, že se docela zotavila od své churavosti; je veselá a mnohomluvná, žertuje velmi rozmilým způsobem a týrá mě takto tím více. Pozoruje-li, že zatáčím na lásku, na svůj nynější neblahý stav; chci-li se něco tázati, co se týče záležitostí jejího srdce: vezme ihned tu neb onu knížku a deklamuje a žádá mě, bych ji nevytrhoval. — A musím se vyznati, že jsem něco mírnější po tom včerejším výbuchu všech vášnivých citův svých a Antonii skoro povděčen, že je dnes tak proměněna, jako by to ani ona nebyla. Ptala se mne, jak jsem dlouho v Drážďanech, co maluji. Přislíbila mi, že zejtra navštíví obrazárnu, aby viděla mou kopii Rubensova genia slávy. Maloval jsem velmi pilně zase jednou po dlouhém čase. — Dnes večer bude hráti Luizu. Že nebudu scházet v divadle, snadno si pomysliti můžeš.

Dne 28. května.

Uplynulo několik dní tiššího života. Navštěvuji každý den Antonii. Byla v skutku v obrazárně a mé práce se jí líbily; ačkoliv udává, že se nezná v malířství, přece podivil jsem se jejímu bystrému dovtipu a smělému a dobrému úsudku. Je veselá, dokud nepromluvím o stavu svého srdce. Musil jsem jí přislíbiti, že se více o tom nezmíním. Avšak prohřešuji se proti svému předsevzetí velmi často.

Vystoupila za ty dny asi třikráte vždy s úplným

úspěchem: každý se obdivuje jejímu nevšednímu talentu, její kráse a její umělosti, v tak mladém věku znamenité. Zejtra vystoupí naposledy co Markytka ve Faustu. Mluví se o ní v celém městě, každý je napnut na zejtřejší představení.

Navštívil jsem s ní tuty dni všecky památnosti rozkošných Drážďan. Moji známí ucházejí se teď o mé přátelství, abych je představil Antonii, co své staré přítelkyni. Činím to s radostí, neboť lahodí mně nad míru jejich chvála, jižto pronášejí o ní, nejen co o umělkyni, nýbrž i o její nenucenosti a laskavém chování mimo divadlo. Mezi mnohými ze svých známých nejraději se baví s hrabětem N*, jenž se zdá býti veliký přítel dramatického umění a jenž rozmlouvá o divadle nevšedně rozumně.

Včera slavila Antonie příchod své matky, která se zdržela několik dní v Lipsku na cestě s dcerou. Překvapení · staré té paní nebylo malé. Nejprvé nevěděla, jak se chovati ke mně; když však viděla naše přátelské obcování, přilnula ke mně a já se stal za krátkou chvíli jejím miláčkem. — Nemluvil jsem ještě zevrubněji s Antonií o záležitostech lásky své; zejtra však musím se dověděti určitě, jak smýšlí.

Dne 29. května.

Byl jsem dnes ráno u ní, zkázala mi, bych přišel odpoledne; studuje prý a připravuje se ku zkoušce na dnešní večer. — Šel jsem do obrazárny; pilně jsem pracoval po celé dopoledne. Práce však na obraze objednaném nechce žádoucně postupovati.

V určitou hodinu dostavil jsem se v její obydlí; čekala s matkou na mne. Vyšli jsme na procházku do

Veliké zahrady, baviče se po cestě vypravováním svých příběhů. Dověděl jsem se, že Antonie hned po našem odchodu z Lince odjela s matkou do Teplic; zde učinila známost s jistým ředitelem jistého dvorního divadla německého. Zmínila se mu o své náruživé lásce k umění dramatickému; jeho vedením odvážila se k několika zkouškám z toho neb onoho dramata. Ředitel divadelní překvapen jejími skutečnými vlohami nabídl jí místo při ***ském divadle. Po dlouhém odmlouvání starého Eichhofena a jeho choti svolili konečně přece rodiče její; avšak právě, když se Antonie chystala k odjezdu, došla jí zpráva, že starý Eichhofen umřel. Odjely do Lince. Tam uspořádaly vše svoje záležitosti, odebraly se do***, a za krátký čas dobyla si mladá herečka veliké slávy. Letos cestuje Antonie ponejprv a hodlá z Drážďan jeti do Lince.

Já opět vypisoval naše nehody od Solnohradu až do Prahy; o tvém znamenitém prvním veřejném koncertě musel jsem povídati až do podrobností. Takto bavili jsme se, procházejíce pěkné sady. Navštívili jsme i museum starožitností; já pyšně kráčel po boku krásné dívky, která spojovala se svým zevnějším půvabem velikou cenu ženské důstojnosti.

Mou radost kalila však neustupná chladnost Antoniina. Byla poslední den v Drážďanech. Já musil tedy promluviti s ní ještě o předmětu, jenž vedl všecko moje myšlení k ní. Vyhýbala se však i dnes všem otázkám. Ačkoliv nezavdala mi ani nejmenší příčiny, doufati, přece pozoroval jsem s nevýslovnou radostí, že jsem ji překvapil častokráte, když upírala na mne své rajské oko s tak sladkým, milým, láskyplným výrazem, že jsem se *milerád poddal* naději, že pukne snad konečně ta ledová

kůra, jížto dívka opásala své srdce, by mne tím více oblažila klenotem své lásky, čím déle mně ho upírala. — A přece nesměl jsem dosud promluviti o té sladké naději; musel jsem trýzniti se nuceným mlčením.

Byl krásný den, množství lidu hemžilo se po stinných chodbách klenoucích se lip a javorů krásné té procházky Drážďanami. Každou chvíli zastavil se známý; tu člen divadla, tam opět malíř, a jinde hudebník, čas ubíhal rychle. Musili jsme obrátiť opět k městu, aby Antonie včasně dorazila do divadla. Šel jsem mlčky podle jejího boku; rozmluva nějak vázla.

„Kdy odjedete, slečno?“ tázal jsem se Antonie.

„Zejtra s ranním vlakem,“ odpověděla lhostejně.

„Budu vás moci ještě vidět po divadle?“

„Chcete-li, já vám nebráním; přijďte do mého bytu!“

Opět jsme umlkli; celou cestu až k divadlu nepromluvil jsem ani slova. I Antonie zdála se býti pohroužena v myšlénkách. U divadla rozloučil jsem se s ní, zavedl její matku do lóže, sám pak opanoval jsem svoje obyčejné místo.

Nebudu Ti popisovati jednotlivé krásy její hry — zkrátka píšu Ti, že Antonie slavila nový triumf. Obecenstvo bylo zaníceno její hrou; věnců, volání bez konce. Chci jí přáti štěstí, že se řada jejích představení tak slavně skončila, vyběhnu z divadla a čekám u vchodu jeviště, brzo-li vystoupí z divadla. Chci ji doprovodiť domů. Tu konečně vyjde po boku švarného muže, na první pohled poznal jsem v něm hraběte N*. Elegantní povoz čekající u divadla předjel. Antonie vstoupila do vozu, hrabě za ní. Hrabě udal kočímu Hôtel de Cologne na Novém městě, a vůz rachotil přes dlažbu k starému mostu.

Já zůstal skoro bez sebe. Proto se mi vzpírá? Proto opovrhuje mou láskou? Jiný předmět pouta její lehkovážné srdce? — A ještě před několika hodinami dovolila mi, abych ji navštívil v jejím bytu po představení! Ó mé krátkozrakosti! Proto nebyly jí moje návštěvy vítány, jimž přivykla jenom proto, že jsem byl neodbytný? Proklatá zmije, ježto jen krásnou podobou člověka šálí, by tím jistěji oklamala; by podala s luzným úsměvem bolnou ránu krvácejícího srdce smrtelného jedu, aby jím duše mřela v tisícerých mukách! Proklínám stokrát onen neblahý okamžik, kdežto ji můj zořečený zrak po tak dlouhém čase jen proto uzřel, aby útrapami trýzněn litoval, že moje paměť přístupna byla dávno pohrobené památce na její lásku! Nechci ji více spatřiť, nechci viděti ještě jednou tu krásnou její tvář, v níž jsem vzýval svoje nebe, jež též ošálilo, jako vše, co se objeví na zemi...

Dne 30. května.

Probděl jsem celou noc. Nemohl jsem vydržeti doma; stěny mé komnaty zdály se hrnouti se na mne; já zapřisahal osud, by mne v svých ssutinách pohrobily. Byl jsem v zoufání. Vzchopím se vší silou dosud ještě zbylou, vyjdu ven na čerstvý vzduch, aby chladný ranní vítr ovanul mé tepací spánky a zmírnil žhavý plamen nemocného mozku. Nevědomky dostal jsem se na Nový trh, dvě hodiny ztráviv za městem na těch místech, kdežto jsem se ještě včera cítil šťastným. Zač mám považovati blahou chvíli onu, leč za přetvářku úšklebného osudu, jenž mne pronásleduje a týrá, jako by mne byl *sobě* vyvolil za oběť všeho vzteku. — Bylo osm hodin.

Věděl jsem, že již musela Antonie býti dávno pryč, jestliže odjela. A přece neopominul jsem, pozeptati se, zdali v skutku opustila město. Slabé vlákno ludné naděje, že ji snad ještě jednou spatřím, upokojilo na chvílku srdce mé. Tu jsem zapomněl na její nevěrnosť, na její přetvařování; opět objevila se mi jedině v své původní krásе, a já doufal, že ji uvidím...

Antonie odjela, já ji neviděl. Nevěděl jsem, co mám počíti. Já tomu nechtěl věřiti; běžím přes schody nahoru do jejího bytu. Vidím dvéře otevřeny, pokoje prázdné. Domácí služka počínala právě uklízeti. Vida, že nikdo více v komnatách, přece ptal jsem se ještě, zdali slečna Eichburgová odjela. A na přisvědčující odpověď nevěděl jsem více, co mysliti. Lítosť, vztek, zoufalosť zmocnily se srdce mého. Lítosť, že mne tak ošálila láska má, přemohla konečně ostatní vášně srdce mého. Proč mne oklamala Antonie? — A oklamala mne v skutku? Vždyť se mi nepřiznala, že mne miluje! Vždyť nejsem ani hoden její lásky! Co jsem? Bídný začátečník svého umění! A ona? Umělkyně, jížto se koří v úctě celý dav obdivovatelů všeho druhu. Avšak státi se musím i já něčím, aby Antonie alespoň úcty mi neodepřela, když bude slyšeti jmenovať moje jmeno co umělce, jenž nezasluhuje tak netečného nakládání, jak ona s ním učinila!... Chci pracovať, chci zkoušeť své síly, chci jí dokázati, že opovrhla srdcem, v němž plane božská jiskra oné moci, ježto s nebe v ně vštípená, k nebi člověka unáší....

Dne 10. června.

Nediv se, příteli, že jsem se tak změnil. Ty mi vyčítáš, že se poddávám příliš své náruživosti, že bych měl

prací ohlušiti své srdce, když mi to nemožno jiným způsobem. A což to nečiním? Pracuji celý den — a přece cítím, že tu déle nevydržím. Že mne sem zavedl právě v ten čas nelítostný osud! Jak jsem mohl krásně užívati času, kdybych ji byl neviděl a její neblahou přítomností nebyl vyvržen z pravidelného kola svého zaměstnání!...

Oh! to jí nikdy neodpustím! Ona odjela, nedavši mi ani „s bohem“! Ani lístek nezanechala, v němž by si byla vzpomněla na mne! Alespoň na mne, co svého přítele!

Píši Ti naposled, Václave! Jak dlouho se zde ještě zdržím, to dosuď sám nevím: cítím však, že to dlouho nebude! Doufám, že Tě brzy uvidím, a přál bych si vroucně jedině to, aby mi osud odňal při opuštění těchto míst z paměti vše, co jsem zde prožil. Na shledanou!

IV.

Co zatím Jaromír v Drážďanech trávil nejbouřnější dobu svého života, co zatím zdokonaloval se pilnými studiemi a připravoval se k vystoupení v širší veřejnosť: staly se mnohé změny v osudech našich známých v Praze.

Václav, povzbuzen prvními zdařilými pokusy, rozkládal čím dál tím více své neobyčejné talenty, a stal se za krátký čas nejen oblíbeným virtuozem, nýbrž i slavným skladatelem hudebním. Kruh jeho známostí rozšířil se na vše strany: jeho spolupůsobení při koncertech stalo se vítaným, a celá Praha vyvolila si Koutského za svého miláčka; byltť Václav během několika měsícův rekem všech koncertův a hudebních zábav.

I do vyšších kruhů měl nyní volného přístupu, a zde hleděl vybrané obecenstvo nachýliti k drahocenným a ne-

vyvážným pokladům národních písní, předváděje překrásné a jednoduchostí přepůvabné melodie udivenému sluchu s takovou umělostí, že se viděl každý překvapena nejen líbeznou hrou virtuozovou, nýbrž i dechem ušlechtilým, jenž vane z útvorův těch čistě národního citu. Skladba ona, jižto předvedl po nejprvé obecenstvu venkovského města, zanítila i v salonech každého posluchače, a mnohý z nich se nemálo divil, že národ český chová v těchto výlevech ještě tak původního rázu.

Václav navštěvoval dům hraběte Podolského velmi často. Hraběnka Matilda požádala jej, aby jí věnoval někdy krátkou chvíli a provázel ji houslemi, když sama hrála na piano, aneb aby sám zasedl k pianu, když zpívala. Měla hraběnka velmi sympatický organ, a její zpěv, pěstovaný od mladosti, měl skoro umělecky vycvičený ráz.

Václav nemohl odepříti, ano pokládal si za nemalou čest, bývati častým společníkem nejen vznešené, nýbrž i krásné damy. Měl určené dny, kdy ji navštěvoval, a tu hrál buď ve vybraném, úzkém kruhu několika známých hraběte, aneb zabýval se cvičením hraběnky. Tyto návštěvy měly velikého vplyvu na celý jeho nynější život. Hledělť při každé příležitosti překvapiti něčím novým, a to právě tužilo jeho snahu, aby si zjednal známost i nejrozmanitějších skladeb, a takto šířil každým dnem svůj repertoar vybraných kusů.

Pozorovalť s nemalou radostí své množící se síly, přehlídl však jakousi změnu, ježto se s ním děla od toho času, co se častěji nacházel ve společnosti krásné paní.

„Přijdete zejtra?“ tázala se jednoho večera hraběnka Václava tak sladkým hlasem, že se ho dotknul nevýslovným dojmem. „Musíme statečně ještě užiti toho času, v němž nám dopřáno, zabývati se hudbou. Na druhý

týden chce opustiti můj bratr město a podívati se na venek.“

„A paní hraběnka ráčí bezpochyby jeti s ním?“ tázal se Václav, jaksi nepříjemně dojat tou novinou, ačkoliv nevěděl vlastně, proč naň ta zpráva tak nemile působí.

„Je to jeho přání, pane Koutský, a bylo by též i po vůli mojí, kdybych nemusela litovat, že toto vzdálení od města přeruší na nějaký čas obvyklý pořádek mého domácího zaměstnání.“

Jako by chtěla dodat svým slovům výmluvnějšího výrazu, pohlídla na Václava s tak pronikavým, a přece tak milostným zrakem, že se mu zdálo, že bude skoro líp, když odvrátí své oko od toho krásného obličeje, v jehožto tazích pozoroval jakési rozrušení vnitřních citův.

„A kam se odebeře pan hrabě?“ tázal se opět Václav a přejel sběhlou rukou klávesnici libozvučného piana.

„Na naši krásnou poušť k M*. Hodláme tam ztráviti celé léto a podívati se také na několik neděl do Teplic. K jisté příležitosti sjedeme se však s bratrem v M* a chceme slaviti čas ten neobyčejným způsobem. Byla bych vám věru velmi povděčna, kdybyste mohl v tu dobu navštíviti nás na několik dní.“

Při slovech těch položila svou krásnou ručku na jeho, zdali maní anebo s vědomím, to nevíme. Václav se zachvěl, když pocítil tu hebkou ručku spočívati na svých prstech; nevěděl, co má říci, byltě roztržit a na rozpacích.

„Nechcete mi to slíbiti?“ tázala se hraběnka s jakýmsi nepokojem.

„Jestli to vaše milostivé přání, budu si ho vážiti nad míru,“ odpověděl Václav, domnívaje se, že asi v ten čas bude ona slavnost, k níž má složiti objednanou po tajmu symfonii.

„Nuže dobře, dejte mi na to ruku!“ pravila hraběnka, podávajíc mu svou roztomilou pravici. Václav neleníl a položil svou třesoucí se ruku v její. Zdálo se mu, že sladký tisk odměnil jeho úslužnosť, a v okamžiku tom obešla jej tak sladká jakási mrákota, že neviděl ani, že se odvážil políbiti docela mimořádně hraběnce ruku a že ji snad déle tiskl k svým plamenným rtům, než kdykoli jindy. Neušlo mu však též, že hraběnka se necítila uraženou touto jeho odvážlivostí, že naopak jaksi zapiála její líbezná tvář neutajenou radostí, že se její oko nevýslovně sladce hloubilo v zraku jeho a že jí zahrál přemilostný úsměv na růžových rtech.

Pak se vzchopila a uškubla krásnou plnou růži z kytky, ježto připnuta na ňadra výšila nebeský jejich půvab, a dávajíc ji Václavovi, pravila, s milým úsměchem: „Abyste nezapomenul na svůj slib, dávám vám tuto růži; když se na ni podíváte, snad si vzpomenete na její dárkyni.“

Václav překvapen chopil se náruživě vzácného toho daru a po druhé vtiskl horoucí políbení na překrásnou ruku.

„Přijdete zejtra?“ tázala se hraběnka a pohlížela naň okem planoucím neutajenou náklonností.

„Zajisté, milostivá paní,“ odpověděl Václav s hlubokou poklonou, a tu se mu zdálo ponejprv, že je hraběnka Podolská snad krásnější nežli Emilie.

Hraběnka mu pokynula milostivě rukou, a s výmluvným výrazem v oku zmizela do druhého salonu.

Václav se ubíral přes široké schody dolů, líbaje neustále růži, a po hodině octnul se někde za branou na silnici vedoucí k Vršovicům, na cestě to docela opačné od jeho obydlí. Nevěděl, kde bloudil, a kdyby se ho byl někdo pozeptal, kde se procházel, byl by se Václav ve-

lice divil podobné otázce; neboť byl domnění toho, že šel od hraběnky Podolské rovnou cestou domů.

V tomto duševním rozjímání počal dnes svou skladbu a probděl skoro celou noc.

Uplynulo několik dní. Václav neopomenul navštěvovati skoro každodenně hraběnku Matildu, a k svému potěšení dověděl se, že hrabě Podolský odjede příští dni do Mnichova a že teprvé rodina jejich po jeho návratu opustí Prahu, aby se odebrala na venkov. Vypravovala mu tuto zprávu hraběnka Matilda s nápadnou radostí a připojila, že se bratr teprvé navrátí asi za čtyry neděle.

Vždy více jevila se náklonnost hraběnčina k Václavovi. Jeho umělecká hra spojená s nevšední vzdělaností v kterémkoli odvětví krásných umění, jeho vybroušené mravy spojené s velmi příznivým zevnějškem, a jeho mladost ve spolku s rozumem pokročilého stáří nemohly se minouti s dobrým účinkem u velmi cituplné damy.

I Václav cítil den ode dne vzrůstati svoji touhu po její přítomnosti, nemohl se jaksi ani dočkati hodiny, ježto jej uváděla v ráj blahého pobytí na blízku vděkův hraběnčiných, a čím více ho půvaby krásné damy obvíjely v obor sladkého nevolnictví, tím méně vzpomínal na Emilii; obraz její počal blednouti v neobyčejném lesku vznešené paní, která vynikala nejen krásou tělesní, nýbrž i v zdroji ducha svého chovala neobyčejnou vzdělanost. Touto dvojí zbraní vítězila nad jednoduchým kvítečkem venkovského sadu, jenž měl jedině přirozené vděky nelíčené prostoty za zbroj proti lesku a slávě mocné sokyně.

Václav navštívil po odjezdu svého přítele několikráte Emilii. Rozmilé to děvče domnívalo se býti na nejvyšším stupni blaženosti. Po celý den těšila se jako

děcko na večer, kdy Václav přijíti měl. Pak zasedli spolu k pianu, zablouznili nějakou arií aneb sonatou; přidali k improvizovanému programu tu neb onu krásnou národní píseň, Emilie přehrála nějakou variací, jižto byl Václav složil, a večer uplynul mimo vše očekávání rychle. Po každé okazovala Emilie nový poklad, jímžto se registratura jejích sonat, fantazií, písní beze slov, impromptus, nocturn rozmnožil. Skoro všickni skladatelé byli zastoupeni v její bibliotece nejrozmanitějších muzikalií a odpočívali seřadeni na svých vavřínech v pěkné schránce, k tomu účelu nedávno koupené.

Emilie nezabývala se celý ten čas od svého příjezdu do Prahy ničím, leč hrou na pianě. Činila to z počátku jedině proto, aby po každé překvapila Václava nějakým nově přiučeným kusem; sotva však uplynulo několik neděl, a Emilie počínala nabývati o hře jiných náhledův a ponejprv zableskla se jí v roztomilé hlavince myšlénka ta, že by snad mohla konečně též v Praze působiti v nějakém veřejném koncertě, když se jí tak dobře podařilo vystoupení ve venkovském městě.

V tom usilování podporoval ji Korner nemálo. Uveden, jak známo, od Václava v dům paní Obrovské, neopominul navštěvovati mladou diletantku, tím méně, že byla krásná a k tomu bohatá. Aby dodal svým přečastým návštěvám jakési příčiny, přinášel ob den Emilii nějakou skladbu a zkoušel ji ve hře. Neopominul též býti jí ve cvičení neunaveným učitelem a přiznal se paní Obrovské soukromně, že snad nemá pilnější žákyně nad Emilii. Stal se takto za krátký čas domácím v rodině tiché, a přísnější pozorovatel lehce byl by mohl poznati, že sličná dívka je vlastně vodítkem jeho neunavené píle a jeho návštěv.

Dokuď Václav vídal Emilii skoro každý den, nebylo nic nápadného v častých těchto návštěvách Kornerových. Když ale Václav řídčeji přicházel než dříve, byl Korner tím úslužnější, tím pozornější a hleděl užiti každé sebe menší příležitosti k svému prospěchu.

Ba uzavřel po šesti nedělích pobytu v Praze, že zde celé léto zůstane, ačkoliv nevěděl ještě, jak vyplniti tolik času; mělť sice na mysli navštíviti české lázně za doby letní a koncertovati tu a tam; nemělť postavení, na něž by poután byl, a proto byl pánem svého času. Když však lépe seznámil se s Emilií a pozoroval neobyčejné její schopnosti k umění, v němž vynikal sám, měl zamínku zůstati v Praze, hledě všemožně přemluviti mladé dívče, aby věnovalo se pouze hudbě.

A Emilie činila znamenité pokroky. Navštěvovala nejlepší ústav hudební v Praze s dovolením svého otce, jenž hleděl vyhověti každému přání drahého dítěte od jakživa. Emilie byla veselá, její rozpustilý rozmar opět se navrátil, Václav sám se divil, jak dobře působí její pobyt v Praze na její povahu. A kdyby ji byl nyní viděl starý Plachý, jak byla dovádivá, jak bouřila svým zpěvem celý dům tetky Obrovské, jak hřímala na klávesnici starého sice, však dosuď dobrého piana: zajisté že by byl nepoznal svou dceru, která opustila Plzeň co krotká, touhou stenající žezulinka.

Neměla však blaženost tato dlouho trvati. Počala Emilie pozorovati, že Václav přichází řídčeji; že mívá sto výmluv, když se ptá, proč včera nepřišel; že bývá po celý čas své návštěvy roztržitý, že se nemá k ní více tak upřímně, jako dříve činíval. Ptala se ho, má-li co na srdci, není-li spokojen s ní, jestli že ji více tak ne*miluje*, jako ona jej.

„Včera's opět nepřišel, Václave," pravila jednoho dne k němu, když byl vstoupil a klobouk odložil.

„Nemohl jsem, Milko, nemohl jsem; psal jsem včera velmi mnoho, a za dne znáš moje zaměstnání," odpověděl Václav; to však neřekl, že byl u hraběnky Podolské, že dostal včera růži od ní, že chová růži tu jako nějakou svátost; že si vlastně pro samé rozjitření ani nevzpomněl na ni.

„A já se tak těšila na tvůj příchod! Přiučila jsem se právě něčemu, co's ještě neslyšel, a doufala jsem, že budeš míti radost z mých pokroků. Tento týden vynechal jsi již tři dni, Václave," pokračovala Emilie elegickým tonem a odvrátila se, aby ukryla náhle vstouplou v oko slzu.

Václav byl v nesnázi. Bylť v tom okamžiku nespokojen sám s sebou a zabolelo ho nemálo vědomí, že vynucuje svým nápadným chováním bolestné slzy ubohému děvčeti ze srdce stísněného. — A pak se mu zase zdálo, že je chování Emiliino dětinské; že chce hned s pláčem nad ním zvítěziti; že žádá příliš mnoho, chtíc, aby každý večer ztrávil ve společnosti její, aby se zabýval pořáde jedině s ní.

První pohnutí zmizelo a skoro mrzutě pravil: „Budeš-li tak citliva, Emilie, pokalíš mi tu krátkou chvíli, co zde pobudu; neboť se nemohu dlouho zdržeti!"

„Sotva's přišel a již míníš odejíti?" obrátila se Emilie, tázajíc se třesoucím se hlasem.

„Musím, milé děvče; je mi velmi líto, avšak nahradím si to co nejdříve."

„Tvá přípověď zní chladně, příteli; nejde ti snad od srdce. Tak mne těšíš po každé a vždy přece odejdeš, aniž jsi vyplnil, co's slíbil."

Já zůstal skoro bez sebe. Proto se mi vzpírá? Proto opovrhuje mou láskou? Jiný předmět pouta její lehkovážné srdce? — A ještě před několika hodinami dovolila mi, abych ji navštívil v jejím bytu po představení! Ó mé krátkozrakosti! Proto nebyly jí moje návštěvy vítány, jimž přivykla jenom proto, že jsem byl neodbytný? Proklatá zmije, ježto jen krásnou podobou člověka šálí, by tím jistěji oklamala; by podala s luzným úsměvem bolnou ránu krvácejícího srdce smrtelného jedu, aby jím duše mřela v tisícerých mukách! Proklínám stokrát onen neblahý okamžik, kdežto ji můj zořečený zrak po tak dlouhém čase jen proto uzřel, aby útrapami trýzněn litoval, že moje paměť přístupna byla dávno pohrobené památce na její lásku! Nechci ji více spatřiť, nechci viděti ještě jednou tu krásnou její tvář, v níž jsem vzýval svoje nebe, jež též ošálilo, jako vše, co se objeví na zemi...

Dne 30. května.

Probděl jsem celou noc. Nemohl jsem vydržeti doma; stěny mé komnaty zdály se hrnouti se na mne; já zapřisahal osud, by mne v svých ssutinách pohrobily. Byl jsem v zoufání. Vzchopím se ví silou dosuď ještě zbylou, vyjdu ven na čerstvý vzduch, aby chladný ranní vítr ovanul mé tepací spánky a zmírnil žhavý plamen nemocného mozku. Nevědomky dostal jsem se na Nový trh, dvě hodiny ztráviv za městem na těch místech, kdežto jsem se ještě včera cítil šťastným. Začínám považovati blahou chvíli onu, leč za přetvářku úšklebného osudu, jenž mne pronásleduje a týrá, jako by mne byl *sobě vyvolil za oběť* všeho vzteku. — Bylo osm hodin.

Věděl jsem, že již musela Antonie býti dávno pryč, jestliže odjela. A přece neopominul jsem, pozeptati se, zdali v skutku opustila město. Slabé vlákno lidské naděje, že ji snad ještě jednou spatřím, upokojilo na chvílku srdce mé. Tu jsem zapomněl na její nevěrnost, na její přetvařování; opět objevila se mi jedině v své původní kráse, a já doufal, že ji uvidím...

Antonie odjela, já ji neviděl. Nevěděl jsem, co mám počíti. Já tomu nechtěl věřiti; běžím přes schody nahoru do jejího bytu. Vidím dvéře otevřeny, pokoje prázdné. Domácí služka počínala právě uklízeti. Vida, že nikdo více v komnatách, přece ptal jsem se ještě, zdali slečna Eichburgová odjela. A na přisvědčující odpověď nevěděl jsem více, co mysliti. Lítost, vztek, zoufalost zmocnily se srdce mého. Lítost, že mne tak ošálila láska má, přemohla konečně ostatní vášně srdce mého. Proč mne oklamala Antonie? — A oklamala mne v skutku? Vždyť se mi nepřiznala, že mne miluje! Vždyť nejsem ani hoden její lásky! Co jsem? Bídný začátečník svého umění! A ona? Umělkyně, jížto se koří v úctě celý dav obdivovatelů všeho druhu. Avšak státi se musím i já něčím, aby Antonie alespoň úcty mi neodepřela, když bude slyšeti jmenovat moje jmeno co umělce, jenž nezasluhuje tak netečného nakládání, jak ona s ním učinila!... Chci pracovat, chci zkoušet své síly, chci jí dokázati, že opovrhla srdcem, v němž plane božská jiskra oné moci, ježto s nebe v ně vštípená, k nebi člověka unáší....

Dne 10. června.

Nediv se, příteli, že jsem se tak změnil. Ty mi vyčítáš, že se poddávám příliš své náruživosti, že bych měl

„Nebuď bláhová, Emilie!“ odmlouval Václav a pojal dívku za ručku, již políbil; podíval se jí do očí, jež k němu vzhlížejíce, naplnily se opět maní slzami.

Dívka opřela se o jeho rameno a pravila dušeným hlasem: „Ty se na mne hněváš, Václave; rci mi, v čem ti nejsem po vůli a mileráda napravím svoji chybu.“

Přitulila se vroucně k Václavovi a zírala naň s tak milostným zrakem, její kadeřavé vlasy splývaly s toho krásného vysokého čela tak půvabně, její bledá líce, nadchnutá pouze růžovým úsvitem, její rozkošná ústka křečovitě v nejistotě a napnutosti se chvějící s tak bolným výrazem k němu lnouti se zdála, že nemohl snésti tento strastný pohled, aniž by byl dojat upřímností a oddaností krásného děvčete. Přemožen tolikerým půvabem roztoužené dívky, tiskl ji vroucně k prsům a plamenný polibek vyrovnal na okamžik všecky nevole, jež počaly kaliti nebe lásky jejich.

„Viď, že nepůjdeš, dnes alespoň že mne neopustíš, sotva že's byl přišel?“

„Musím, milá, musím; dobře, že's mne připomněla, je již pozdě — já musím ještě s Živnickým k hraběti Podolskému . . .“

„Tak často navštěvuješ dům tento; hraběnka je prý tak krásná, ty ji vídáš každý den a mně nedopřeješ leč krátkého okamžiku. Ó já vím, že od toho času, cos ponejprv vkročil do salonu Podolského, zapomínáš na mne, že odvracíš svoje srdce ode mne, že mne více nemiluješ v té míře, jak's mi přisahal, když se's loučil ode mne po prvé.“

„Ubezpečuji tě, Emilie, že se mýlíš,“ odmlouval Václav, snaže se vyvinouti se ze sladké náruči rozníceného děvčete; bylať mu celá ta rozmluva nepříjemná a

obouřila novou silou srdce jeho, jež se kolotalo jako labá loď na moři rozbouřených citův a odporův. Neměl osti síly vytrhnouti se z lotkův Emiliiných, a nemohl šž odepírati, neboť cítil, že mluví dívka pravdu. Snažil e přece uchlácholiť ji, však na darmo.

„Jen tehdy ti uvěřím, Václave, když mi jednou učíš po vůli. Zůstaň zde, nezůstavuj mne bolům a trýzním nejistoty právě dnes, kdežto mě pronásleduje tak ıocné tušení něčeho nepředvídaného! Vím to, vím, že . můj obraz počíná mizeti z klamné paměti, že mne avštěvuješ ještě jen ze zvyku, že však srdce o tom nieho neví. Ne, ty nesmíš jíti, ty musíš zůstati, já tě neustím, kdybych i měla násilím tě k tomu přinutiť!“

Při těchto slovech objala jej, anto právě z pohovky státi chtěl, a přitáhla ho k svému boku; tváře jí plauly jako rozdmýchaným ohněm, zraky zářily v divém esku jako žhavé blesky, její ruce křečovitě se pnuly kolo jeho šíje; všecky žíly tepaly rozbouřeně, její srdce iv že neprorazilo svůj jindy tichý příbytek; její krásná, lná ňadra dmula se neskrotně a hrozila roztrhnouti těící šat: byla Emilie v této divoké roznícenosti krásná , její oko, prosebně upřené na Václava, zajisté by se ylo neminulo s žádoucím účinkem, kdyby se byl Válav nacházel v stavu své obvyklé mírnosti. Dílem však řekvapen neznámou dosuď vášnivostí své milenky, pak aujat nepokojem, že teď právě doba, kdežto jej bude čekávať hraběnka, poslední večer totiž před odjezdem raběte, a Živnický, by s ním Václav došel na jeho žálosť k hraběti Podolskému: viděl v rozjitřenosti děvčete evčasný výbuch nesmyslné řevnivosti a chtěl přetrhnouti elý ten neobyčejný výjev rychlým odchodem. Dívka jej šak s nadpřirozenou silou tiskla k svým ňadrům, její

žhavé tváře planuly na jeho čele a její ústa šeptala du— šeným hlasem: „Zůstaneš zde, Václave?“

„Nemohu,“ odpověděl, „zejtra zajisté přijdu a zů— stanu, jak dlouho budeš chtíť.“

Emilie se náhle vzchopila a s usedavým pláčem vrhla se do druhé komnaty, zůstavivši Václava, jenž udi— ven a rozmrzen tímto výstupem opustil dům paní Obrov— ské a ubíral se přímo k hraběti Podolskému, kde již drahnou dobu Živnický naň čekal.

V tu dobu, když Jaromír tak neočekávaně nalezl v hraběti Podolském svého ochránce, docházel malíř Živnický velmi často k našim přátelům, nikoliv snad upřímnou náklonností veden, nýbrž považuje naše známé pouze za dobré kamarady. Tu pozoroval, že Jaromír má znamenitou obratnosť v užívání malířského štětce, že jevil obraz, jejž hrabě Podolský hned na první pohled zakoupil, neobyčejného ducha v pojmutí a neúhonné provedení i v nejmenších podrobnostech. Chvála od hraběte právě Živnickému projevená o obraze Višňovského zamrzela ho nemálo, neboť před nějakým časem odkoupil hrabě i od něho obraz, nevynášeje dílo to tak ohnivě a nadšeně, jak to činil s výtvorem neznámého dosuď malíře.

Byltť Živnický již delší čas v nemalé přízni hraběte Podolského. Doprovázel jej na jeho výletech; kdykoli hrabě měl na vůli, zakoupiti tu a tam objevený obraz, jenž pocházel z minulých dob a choval v sobě jistou cenu, Živnický vždy požádán také o úsudek. Václav, jenž hned po příchodu do Prahy náhodou seznal Živnického, představil jej Jaromírovi co kolegu a od té doby navštěvoval Živnický často naše známé.

Zpomenáhla poznával však nový jejich přítel, že talent, jímž vládne Jaromír, převyšuje umělost jeho, a jakási nenávist počala se mu v srdci budíti, k tomu přišlo i seznámení se hraběte s Jaromírem a slavná podpora, jížto usnadnil Podolský výlet Višňovského do Drážďan, podpalovala vznikající tuto nepřízeň tím víc. Nejvíce zamrzelo však Živnického to, že hrabě Podolský objednal u Višňovského k rodinné slavnosti obraz, od něhožto záviselo jisté postavení mladého umělce. Dověděl se totiž o tom za rozmluvy vedené s Václavem, jenž nemalou radost maje ze šťastného pokroku svého přítele, vypravoval mu živými barvami o laskavém vybídnutí mocného ochránce. Nepředvídal arci Václav, že se v důvěře své sklamal; neboť Živnický chtěl to všemožně předejíti, aby snad Jaromír, zmocniv se náklonnosti a přízně hraběte Podolského, neupevnil se v přízni této tou měrou, že by snad Živnický ztratil nejen dosavadní vplyv na hraběte, nýbrž i dobré příjmy, jichž dosuď požíval. Tak přemohla řevnivost na znamenitý talent Jaromíra a úzkost, vyplývající z budoucí ztráty krásné podpory podávané od hraběte, šlechetnější smýšlení Živnického, jenž se od té doby snažil, by všelikými prostředky překazil příznivé okolnosti, jimiž dospíval k svému cíli Jaromír.

Aby ukryl své záměry, obcoval pořád stejně s Václavem, a když dnešního dne dověděl se, že Václav ještě večer před odjezdem hraběte do Mnichova k němu je pozván: požádal jej, by mu objevil hodinu, kdy půjde k hraběti, předstíraje, že by rád mluvil s Podolským stran jisté záležitosti.

Jak nahoře praveno, čekal Živnický na Václava a oba vstoupili do pokojů stkvostně osvětlených; neboť se sešla četná společnost.

Co zatím okouzlel Václav s obvyklou umělostí vybraný kruh: věděl Živnický pohloubiti se v hovor s hrabětem Podolským.

„Pan hrabě ráčí připravovati milé překvapení panu hraběnce?“

„Víte o tom?“ tázal se hrabě.

„Povídal mi pan Koutský s nelíčenou radostí, že jeho příteli učiněn od vaší milosti velmi čestný návrh, přispěti i svým uměním k slavnosti té.“

„Doufám, že dobře obstojí; neboť mám za to, že jej tato příznivá příležitosť povzbudí k úsilovné píli.“

„Přeji mu toho od srdce, pane hrabě, neboť doufám i já v jeho nevšední vlohy. Je mi však přece velmi líto, že pan hrabě nepoctil též mne podobným návrhem; umělť bych si věru vážiti milosti té.“

„Odpusťte, že jsem na to nezpomněl! Ostatně máte na vůli také přispěti a zúčastniti se, není-li snad čas již krátký.“

„O nikoliv, pane hrabě. Za čtvrť roku může se vykonati všelicos. A že budu hledět, učiniti tak vzácnému přání dosť dle možnosti, o tom račtež býti ubezpečen!“

„Bude mi velmi milo, vzbuditi jakousi konkurencí. Budeť pak vítězství umělosti zajisté sladší.“

„Děkuji nejuctivěji za vaši milostivou důvěru,“ odpověděl Živnický a hluboce se uklonil.

Hrabě se usmál a oddal se hlučné zábavě. —

Společnosť se rozešla pozdě s půl noci.

Odcházeje Živnický s Václavem, pravil k němu: „Musím ti sděliti nějakou novinu, příteli.“

„Nuže?“

„Pan hrabě Podolský vyzval mne, abych maloval

nějaký obraz k té příležitosti, k níž má i Jaromír dohotoviti své dílo.“

„Ah! tedy bude míti můj přítel soupeře?“

„To ho snad nepohne, aby odstoupil?“ ptal se Živnický s utajeným úmyslem.

„Nevím sice, doufám však, že si dá spíše tím více záležeti na své práci, by se alespoň vyrovnal dílu zběhlejšího svého soka.“

Živnický se zamlčel, zdálo se, že jej toto vyjádření Václavovo překvapilo a rozmrzelo, neboť se byl domníval, že zpráva ta Koutského více dojme.

Rozloučili se na shledanou.

Václav však neopominul psáti den na to příteli svému o tom. Nemusela však zpráva tato působiti mnoho na Jaromíra; neboť jak laskavý čtenář z listův Jaromírových poznal, nezmínil se o tom v žádném dopisu.

Živnický počal příští dni pracovati, obrav si za předmět výjev z venkovského života, domnívaje se, že dojde tím jistějšího uznání, jelikož obraz jeho bude takto přiměřenější slavnosti, která se měla odbývati na venkově.

Příběhy tyto dály se v Praze právě v tu dobu, když Jaromír vybouřen byl ze svého tichého života shledáním se se svou skoro zapomenutou milenkou Antonií.

Václav se nacházel den po výstupu s Emilií právě doma, zabývaje se svou skladbou, jížto měl oslaviti jmeniny hraběnky Matildy. Dojmy předešlého dne chvěly se ještě jako ohlasové v nepokojném jeho srdci, ježto podáno roznícenými city za kořist neukojitelným touhám, sporům a neklidu nevázanému. Všecky tyto rozbroje cituplné jeho duše vylévaly se v tajemnou mluvu hudby, celá říše zvukův rozprostírala půvaby své před ním jako tušení rájův, nacházel se na pokraji neznámých světův,

ježto mu kynuly, by smělou nohou vkročil v jejich tajemné obory.

V tom vstoupil starý Bartoš, drže psaní v ruce.

„Právě listonoš odešel," pravil.

Václav neodpovídal, byl na prosto pohroužen v myšlénkách.

„To bůh sám ví, co se to děje s tím naším pánem. Už od rána sedí a počítá noty na papíře, zapomněv, že na mých hodinách již dávno odbilo dvanáct." Při tom ukázal na krajinu zahalenou domácím a protož něco rozedraným závojem vesty, již obyčejně v své prosté mluvě nazýval žaludkem. „Až se po druhé narodím, musím se státi muzikantem, který pro samé noty žije skoro od větru. Jen škoda, že i já teď musím se často živit od božího vzduchu, když mladý pán zapomene pro samou hudbu na oběd. Mladý pane," obrátil se opět k Václavovi. „Jsou již dvě hodiny, již je dávno po poledních, v hostincích již sklízejí se stolův a tuto přináším psaní."

Václav se zpamatoval, jako probuzen z krásných snův; vstav, zasedl k pianu a přehrál, co byl právě složil. Minulo opět půl hodiny. Pak teprvé uchopil se listu; byl od Jaromíra. Četl, dojem listu byl neobyčejný. Četl opět, vstal, chodil po pokoji, sedl opět a opět četl. Nepokoj jeho se zmáhal.

„Bartoši, podej mi kabát!" pravil kvapně; zdálo se mu, že Bartoš dlouho nejde; „Bartoši, kabát!" křičel, „podej mi kabát!"

„Inu bože, kam pak myslíte, pane? Což tu nečekám již hodinu s kabátem? Nevidíte mne? Vždyť stojím u vás!"

Václav se vzchopil, viděl Bartoše, že chodí s rozestřeným kabátem ustavičně za ním.

Oblekl kabát, chopil se hole malířské, jež stála u okna a již měl za svoji španělku; byl roztržitý, držel levé ruce pořád list Jaromírův. Upozorněn Bartošem, jenž mu onu hůl vzal z ruky a dal pravou, uchopil se klobouku a odcházel.

„Pane, je půl čtvrté, nepůjdete k obědu?“

„Až zejtra, Bartoši; dnes toho nech!“

Odešel.

„Ty můj milý bože! kdo to jakživ viděl, nejísti od rána, a pak nechati oběd až na druhý den? Co ten drahý pan Jaromír z domu, je u nás svět docela převrácen. Místo obědu musím večeřet, a místo večeře musím s prázdným žaludkem snídat. Bude-li to dlouho trvat, to ještě a svá stará léta onemocním, ačkoliv mně dosud pořád obře chutná.“

Co starý Bartoš si takto stěžoval, pospíchal Václav ulicemi města, ač nevěděl, kam vlastně se má obrátit. List jeho přítele překvapil jej nad míru. Jaromír povždy veselý, vždy dobré mysli, jejž nedojala od pobytí v Linci žádná krásná ženská, jenž nemálo trýznil Václava nevázanými vtipy, když srdce jeho zaujala rozmilá Emilie: Jaromír hárá nyní netušenou vášnivostí, je vytržen ze studií, podán návalům dávno přehlušovaných, teď však trojí silou se zbouřivších citův, ježto nemilosrdně zmítají se v srdci horoucím. Představoval si dobře stav svého přítele, zkusiv teprvé tuty dny, že blahý cit lásky má v sobě podobnou míru trpkosti, že každá její slast je vyvážena tisícerou mukou.

Takto zaujat obrazy barev křiklavých ubíral se bez vědomí, jako snad tajemnou mocí veden, k bytu Emiliině. Právě zahnul na Spálenou ulici: tu rachotil poštovní vůz okolo něho. Byl vytržen ze svého dumání a bezvolně po-

hledl vzhůru. Tu se mu zdálo, že viděl Emilii ve voze seděti po boku Kornerově. Myslil z počátku, že to pouhý klam jeho rozehrané fantazie; přece však zmocnila se náhle srdce jeho jakási nejistota, jíž v zápětí následovala pochybnost o možnosti, že by Emilie opustila Prahu.

Urychlil kroky a za malou chvíli byly u paní Obrovské.

Emilie poddala se včera po odchodě Václavově úplně svým citům. Uražená láska, lítost, žárlivost zmítaly se střídavě v ubohém srdci, jež krvácelo ranou, jižto jí byl Václav zasadil svou neobyčejnou lhostejností. Domnívala se nešťastná dívka, že Václav přestal ji milovati, že zavdal jiné své nevěrné srdce okouzlen novými půvaby. Viděla jej roznícenou obrazností svou v náruči jiné milenky; viděla, jak jeho ústa líbají horoucně prahnoucí k němu rty, ta sama ústa, jimiž jí nejednou přisahal, že ji milovati nepřestane. Celou noc probděla trýzněna podobnými obrazy, v pláči a štkání, neustále stavila se podoba Václavova před její zraky a bouřila srdce její skoro k zoufalství. Prosnila v největší rozjitřenosti všecky ty krásné doby, jež prožila s ním, když ho její náklonnost ještě ouplně blažila, když on převroucně lnul k ní, když sobě vespolek ujišťovali svou lásku, když horoucí polibek zasvětil jejich sliby svatou pečetí.

Rozjitřenost její nepřestala, i když jí slunce zvěstovalo dávno vzešlý již den; vstala z bezsenného lože, přisedla k pianu, by sladké hudbě svěřila svoje žely: však každý ton upomínal ji na nepřítomnost nevěrného milence a místo smíru bouřil tím více ohlas jejích citův a budil srdce rvoucí lítost v rozžalené duši. Jako nesnesitelná tíže trýznila ji skutečnost, cítila se bídnou a proudy slz vyřinuly se ze stísněného srdce.

V tomto stavu nalezl ji ráno Korner. Byl překvapen

její krásou, jíž v bledé tváři vyznačený bol činil ještě půvabnější. Oči Emiliiny plály udušeným ohněm, avšak tím dojemněji, tím kouzelněji. Její rty zachvěly se po chvilkách, její plná, sněhobílá ňadra, stísněná vnitřním bolem, zdála se trpěti pod tížícím je břemenem.

Opuštěná, jak se alespoň býti domýšlela, viděla v Korneru svého jediného upřímného přítele. Byť jí dnes dvojnásob vítaným, poněvadž ji urval zádumčivému hloubání a že očekávala od něho útěchy a možná i nějakou zprávu o Václavovi; neboť jí právě rozkládal, že včera spolupůsobil při večerní zábavě u hraběte Podolského.

„Byl tam tedy přece?“ tázala se Emilie třesoucím se hlasem.

„Přišel sice velmi pozdě, nicméně byl vítaným. Hraběnka Podolská činila mu pro to výčitky; musil se však Václav dobře omluvit, neb se hraběnka ihned udobřila a já pozoroval, že byla od té doby, co byl Václav přítomen, veselejší.“

„A co dělal Václav, jak se k ní choval?“ vzchopila se Emilie, pohnutím chvějíc se po celém těle.

„Oh! velmi úslužně, byť samá sladká slova, hrál všecky zamilované kusy hraběnčiny, snažil se vymazati i nejmenší stínek zlého rozmaru, jejž byl, jak sám pravil, bez viny způsobil.“

„A ona, ona se naň usmívala?“

„Nejen to; pozoroval jsem, že po ukončené hudbě odešla s ním do druhého salonu, že jej pobídla, aby sedl vedlé ní, viděl jsem, jak horoucně líbá její ruku za její milost, jížto odměňuje jej nezasloužené, viděl jsem, že ...“

„Mlčte, pro bůh, pomlčte o tom, pane Kornere!“ vzkřikla ubohá dívka zúmyslně trýzněna věrným sice, však příliš svědomitým vypravovatelem viny Václavovy. „A já jej

tak milovala, svůj život bych byla dala zaň, já mu obětovala lásku k otci, opustila jsem svůj otcevský dům, abych požívati mohla slasti lásky v přítomnosti jeho!“

„Oné věru nezasluhuje tolik oddanosti, drahá slečno. Ó jsou lidé, ježto byste oblažila na všecky časy života, kdybyste nachýlila pozornějšího sluchu k jejich slovům, kdybyste vyplniti chtěla jejich nejvroucnější touhy!“

Při tom pojal Korner Emilii za ruku a vtiskl vřelé políbení na ni.

Emilie ponechala mu ruku bez vědomí; usedavě plakala, zakrývajíc si batistovým šátkem bledé tváře a utírajíc hojné proudy bohatých slz.

V tom okamžení vstoupila Obrovská do komnaty Emiliiny a přetrhla rozmluvu, ježto byla bolem utrmácenou dívku ještě více rozjitřila. Paní Obrovská sotva pozorovala neobyčejný stav své neteře. Bylať zaujata důležitou zprávou, již měla sděliti Emilii, ačkoliv nevěděla, jakým způsobem. Dostala právě list od tetky Bety z Plzně, kteráž jí oznamuje, že se starý Plachý velmi nebezpečně roznemohl a že touží po dceři. Neměla tedy déle Emilie v Praze otáleť, a měla hned po obdržení toho listu vydati se na cestu; hroziloť starému Plachému nebezpečenství smrti.

„Milé dítě,“ počala paní Obrovská, „nelekej se, prosím tě, a poslyš s rozvážlivostí trochu smutnou zprávu; tetka Bety psala, že se otec roznemohl a že žádá, abys byla u něho.“

Emilie se zachvěla. Strašné tušení opanovalo její duši.

„Můj otec nemocen a já trávím zde život marný!“ zvolala rozčileně, „však nahradím vše dvojí péčí.“

„Bude snad nejlíp, když se uchystáš hned na cestu, Emilko?“

„Ano, tetinko! Ale sama mám jeti?“ dokládala úzkostně.

„Já půjdu k panu Koutskému a promluvím s ním o tom, Emilko!“

„Ne, nikoliv, tetinko,“ odporovala Emilie nabyvši rázem mužné mysli, ačkoliv jí srdce krvácelo, že nesmí svoliti k žádosti svého vlastního přání. Byla však přece na rozpaku a úzkosť o zdraví otcovo zmáhala se v ní vždy více.

„Slečno, dovolte, bych se vám směl zavděčiti nějakou malou službou. Snad svolí paní Obrovská, bych vás já směl dovesti k drahému otci.“

„Přijímám to s hlubokými díky, pane Kornere, považujíc vás za svého upřímného přítele.“

Beze všeho dalšího odkládání uchystáno všecko v největší rychlosti na cestu. Korner objednal místa na poště, a odpoledne unášel Emilii pod ochranou Kornerovou poštovní vůz k Plzni.

Paní Obrovská se divila nemálo, že Emilie odjela, aniž by se byla rozloučila s Václavem. Jedině lístek odevzdala dívka v rozjitření a zřejmé rozbouřenosti tetce s prosbou, aby jej odeslala panu Koutskému.

Když Václav odpoledne navštívil paní Obrovskou, dověděl se, že Emilie odjela v průvodě Kornerově za příčinou smrtelného onemocnění otcova domů.

„Nezkázala mně nic?“ ptal se Václav, sotva se zpamatovav z překvapení, jež mu tato zpráva způsobila.

„Mám vám doručiti tento lístek, pane Koutský. Nevím, co se to s tím děvčetem poslední čas dělo. Všecka její veselosť se ztratila, pořáde byla zamyšlena; často jsem ji překvapila v pláči, a na mé otázky nedala mi nikdy dostatečné odpovědi.“

Václav cítil, že se mu vhrnula všecka krev v tváře;

věděl předobře, proč se asi Emilie tak změnila; třesoucí se rukou otevřel psaní, ježto obsahovalo jen několik řádečků. Znělo asi takto:

„Pane Koutský! Milovala jsem, dokuď mně dětinská mysl bránila, poznati, že ten, k němuž zaplanulo celé srdce mé, není mé lásky hoden. Jděte, kochejte se v půvabné náruči jiné ženy, přisahejte jí věčnou lásku; miluje-li vás vroucně, lituju ji od srdce; považuje-li Vás za hříčku svého rozmaru, lituju Vás. V obou případech buďte šťasten; já však odřekla jsem se vší upomínky na ty doby, kdežto jste svatým slibem lichotil srdci mému, chláchole úlisnými slovy všecky vznikající pochybnosti. Tuto neblahou slzu věnuji Vám co oběť své upřímné, věrné lásky...“

Když byl Václav list přečetl, poroučel se náhle paní Obrovské, a v zmáhající se roznícenosti spěchal domů. Strávil celý večer v největším nepokoji; ačkoliv se snažil ohlušiti bouři svého nitra prací, nemohl zvítěziti nad neklidem svým. Teprvé až noc svá tichá křídla rozestřela na zemdlenou zem, tišil se neobyčejný ruch jeho srdce, a již dávno chýlila se půlnoc k ránu, a Václav seděl dosud při psacím stolku... dohotovil dnes první oddělení své symfonie. —

Uplynulo opět několik dní, vše zůstalo v staré koleji. Václav navštěvoval hraběnku velmi často; zdálo se, že opanovala jeho srdce na prosto. — Živnický pracoval pilně na svém obrazu — o Emilii a jejím průvodčím neslyšel Václav ani slova.

Tak se chýlil z ponenáhla červenec ku konci; hrabě Podolský odjel na své statky.

Tu se Jaromír navrátil náhle do Prahy po dvou měsících svého pobytu v Drážďanech.

V.

Neušla Václavovi veliká změna jeho přítele. Jaromír ztratil všecku svou původní rozmarnou mysl, v jeho srdci uhostila se zádumčivosť a smutek obestřel jeho duši. Co se však nejvíce dotýkalo jeho citů, o tom nezmínil se nyní nikdy více. Byl‘ příkrým odjezdem své milenky beze všeho rozloučení tak hluboce raněn, že nepromluvil s Václavem nikdy o věci té, nikoliv snad z uzavřenosti, nýbrž aby svého přítele nezarmoutil; neboť věděl předobře, že s ním měl ve všem nejlepšího účastenství. Jaromír neptal se též na záležitosti lásky jeho, a kdyby mu byl Václav sám nepověděl, že slyšel od paní Obrovské, že starý Plachý umřel, nebyl by se nikdy zeptal na Emilii: neboť pozorovati se domýšlel, že Václav nezmiňoval se o ní v řečích svých, ježto unášely jedině hraběnku Podolskou na smělých perutech ohnivé výmluvnosti.

Hraběnka Matilda odjela z města s bratrem svým — nastal Václavovi život nad míru mrzutý a jednotvárný; a kdyby byl neměl krásnou zábavu, skládati k slavnosti jejích narozenin symfonii: nebyl by snad ani v městě vydržel. Její obraz tak opanoval všecko jeho myšlení, cítění a sladké doufání, že i on zdál se býti umrlý pro všecek okolní svět, žije pouze svým zamilovaným ideám.

Nastaly takto zvláštní poměry mezi našimi známými.

Zatím se blížil rychle čas, kde měl míti Jaromír práci svou dohotovenou a kde Václav odejíti měl na venkov, aby počíti mohly pod jeho dohlídkou a jeho vedením zkoušky jeho skladby. První týden měsíce srpna byl určen k rodinné slavnosti stkvělé, ježto měla býti okrášlena uměním všelikého druhu.

Jaromír navštěvoval někdy paní Obrovskou. Tu se z ponenáhla z jednotlivých úryvků podaných od ní dověděl všecky ty změny a příběhy, jež se byly udály za jeho nepřítomnosti. Pozoroval lehko, že se Emilie cítí velmi nešťastnou, poněvadž Václav podlé všeho zdání zapomenul na ni. Neboť, jak psala důvěrně Emilie své tetce v Praze, neodpověděl Václav na její poslední list doručený jemu od ní, ačkoliv pevně doufalo ubohé děvče, že milenec snad navrátí se v rozestřenou její náruč.

Dověděl se tuty dni také Jaromír, že Emilie po uspořádání všech záležitostí domácích hodlá opustiti na vždy Plzeň a odstěhovati se s tetkou Bety do Prahy. Viděl Jaromír v předsevzetí tomto jen nový důkaz lásky nešťastné dívky k svému příteli. Nemálo se zamrzel Jaromír, že Václav zapomíná na Emilii, když se byl již zmocnil ouplně jejího srdce. Nemohl také pochopiti, že se poddává vášni nové a skoro bezsmyslné: neboť nemohl Václav pomysliti na sňatek s hraběnkou, která snad z pouhé libůstky a z lehkého rozmaru zaváděla ho v poměry těsnivé. I to dralo se Jaromírovi na mysl, že Václav moha šťastnou učiniti dívku jemu oddanou, byl by i zaopatřen jejím jměním pro celou budoucnosť.

Takto rozumoval o stavu svého přítele, zapomněv na sebe, že by se odhodlal ku všemu sám, kdyby se jen příznivá příležitosť jemu naskytla, aby mohl dojíti svého cíle.

Že však Václav i sám nezapomenul do čista na Emilii. ba že často po ní zatoužil, že by ji byl často i odprosil za všecky strasti, ježto jí byl během posledního času způsobil, dověděl se Jaromír za rozmluvy, jižto byl měl týž den se svým přítelem, když se byl navrátil od paní Obrovské se zprávou, že Emilie opustí na vždy Plzeň *a odebéře se do* Prahy.

„Zdá se mi, příteli, že's vypustil dočista roztomilou tu venkovanku z mysli," tázal se mezi jiným Jaromír.

„Nepřipomínej mi, Jaromíre; bez toho nevím, co se děje s mým srdcem. Dokuď byla hraběnka v Praze, dokuď jsem příležitost měl, nořiti celou duši svou v nevyvážný zdroj jejích půvabů: vyhynula mně každá upomínka z roztouženého srdce na Emilii a hraběnka vítězila nad svou tichou sokyní. A když si zas pomyslím, Emilie co by učinila pro mne, že by mně obětovala všecko na zemi; když si na mysl uvedu její lítost, že se od ní odtrhuji: tu se hlásí první láska vším právem v srdci mém a já bych jí rád klesl okolo šíje a zlíbal všecky ty slzy, jež jí vynucuje bol z utrápené duše. Zde mne popuzuje laskavá hrdost a tajemná moc hraběnčina, tam mne poutá horoucí přítulnost vášnivé venkovanky."

„A což onen večer před jejím nepředvídaným odjezdem?"

„Tehdy nemohl jsem jinak; a právě její vášnivost byla vinna vší tou rozhořčeností, ježto opanovala od té doby moje srdce. A pak odjezd její s Kornerem..."

„Povídal mi Živnický, že prý mu Korner psal, že má naději, oblomiti její srdce!"

Václav tedy neodpověděl. Zdálo se, že tato zpráva nepříjemně dojala srdce jeho.

„Bude to pěkná partie proň," pokračoval Jaromír. „Nejen že má Emilie znamenité jmění: k tomu je sama učiněný anděl a jak jsem se od Živnického dověděl, stala se za ten čas svého pobytu v Plzni také umělkyní. Korner zasvětil ji v nejtajnější obory hudby a Emilie hodlá nastoupiti dráhu uměleckou. Škoda, příteli, že tvoje láska obrátila se jinam; mohl jsi snad býti šťasten."

Václav místo odpovědi upadl v hluboké rozmýšlení.

Ano, mohl býti šťasten, však vlastní rukou sbořil chrám nezkalené lásky. Neblahými poměry odveden od ní, zapomněl na ni, a teď, když mu hrozilo nebezpečenství její ztráty, teď cítil k své vlastní trýzni, že jeho láska k ní dosuď neuhasla v srdci toužebném. Ta dívka tak cituplná, tak oddaná jemu přivoluje snad z bolesti k prosbám Kornerovým, snad by se mu opět naklonila v původním citu, kdyby se opět počal ucházeti o její přízeň.

A hraběnka?... Musí přestati ten poměr, jenž bez toho nevede k žádnému cíli. A přece ta její krása, ten její pohled, to krásné, přepůvabné střadění eterických vděkův tisklo se k jeho srdci, a boj v něm vznikl mezi dvěma krásama, ježto stejnou mocí vedly proti sobě celou řadu půvabův nevšedních.

Jaromír pozoroval, že se ozývají v srdci jeho přítele citové sobě odporní; chtěl mu pomoci k pevnému rozhodnutí: tu vyrušil je Živnický, jenž právě vstoupil.

„Tu jsem, přátelé, a doufám, že budu vítaným hostem. Neboť nesu zprávy rozličného druhu, domnívaje se, že vám budou milé. Nejdříve vám povím, že Emilie Plachá, pode jmenem Levická, odebéře se s Kornerem na koncerty do českých lázní, pozdrževši se několik dní v Praze; za druhé psal mi hrabě Podolský, abych vás připomenul, že se čas blíží, kdežto zaslati musíme svoje díla. Vy, pane Koutský, jste zvláště požádán, abyste se za deset dní dostavil do M***.“

„Totě zpropadená věc!“ odmlouval Jaromír, „já nejsem dosuď hotov.“

„Musíte si pospíšit! Ostatně dovolte, abych se směl podívati na plod vašeho umění, pane Višňovský. Dnes se nedám odbyti; dnes musím viděti to vaše tajemství, k němuž jste zapověděl všeho přístupu.“

„Nemám sice chuť, pane Živnický, neboť jsem nechtěl ukázati nikomu svoji studii, dokuď by nebyla docela vyvedena. Obraz v Drážďanech pro hraběte Podolského počatý odložil jsem a pustil jsem se do nového díla; když však naléháte tak důtklivě, budiž!“

Přátelé vstali a odešli do druhého pokoje, kam se Jaromír odstěhoval, by nebyl vytrhován každou chvíli ze své práce.

Živnický postavil se před obraz Jaromírův a byl překvapen tak, že se sotva ubránil výkřiku obdivení. Obraz představoval scenu z nesmrtelné básně nešťastné lásky, z tragedie nejsladších citů mladistvých dvou milujících srdcí. Scena na balkoně z Romea a Julie rozkládala se překvapeným zrakům v nejkrásnější pravdě.

Živnický uklonil se Višňovskému, nepromluvil však ani slova. Nabyl přesvědčení, že obraz Jaromírův musí okouzliti každého, že dojde též všeobecného uznání, že bezpochyby rozhodnouti se musí hrabě ku prospěchu Višňovského. Cítil Živnický, že talent jeho soka je znamenitější, že vyniká nad umělost, jížto sám vládne. Viděl napřed, že se hrabě Podolský nakloní k výtečnému umělci tím více, že snad Jaromír nastoupí jeho místo v přízni ochránce umění.

Sotva opanoval svoje pohnutí. Obrátiv se k Jaromírovi, pravil: „Obraz je výborný a přeji vám štěstí, pane Višňovský. Avšak dovolte, bych se vyjádřil o podobnosti podivuhodné tváře vaší rekyně! Před rokem vídal jsem často ve Výmaru dramatickou umělkyni, která zaněcovala všecko obecenstvo svou krásou a nevšední hrou. Neslouží la vám Antonie Eichburgová za model?“

Jaromír byl překvapen. Touto otázkou dotkl se ho Živnický neočekávaným způsobem. Byl na rozpacích.

Malovalť svůj ideal a nepozoroval, že kreslil neomylné tahy té, ježto zaujala všecky jeho duševní síly. Nepomyslil, že by mimo něho snad někdo znal zbožňovanou ženu; že by někomu připadnouti mohlo porovnání mezi živou osobou a jeho idealem; že pak každý souditi bude na jistý poměr mezi původcem obrazu a kreslenou ženou, ježto dýše každým tahem nejvyšší poetičnosť. Po chvilce odpověděl: „Neznám, koho míníte, pane Živnický.“

„Chcete-li poznati prototyp své rekyně, podívejte se do Teplic: tam najdete svůj ideal vtělený v nejkrásnější, lichotivé skutečnosti. Viděl jsem slečnu Eichburgovou před třemi dny, když jsem se zdržel v Teplicích, jda od hraběte Podolského z M***.“

Jaromíra zmocnila se náhle nemalá rozjitřenosť. Všecky sotva ukonejšené city počaly se bouřiti v srdci jeho, vzmítané vichřicí před mysl mu vstouplých upomínek a znova se zmáhajících. Tedy v Teplicích žije Antonie, jejížto stopu ztratil z Lince a z Vídně, kam se odebrala, by vystoupila pohostinsku. O každém jejím vystoupení dověděl se novinami, až konečně odjezdem jejím z Vídně uveden byl v labyrint nejrozmanitějších domněnek. Psal jí několikráte velmi přátelsky, nevzpomínaje sebe menším výrazem na lásku. Nikdy mu však neodpověděla. Tu uzavřel, bojovati proti vášni bezděky zmocnivší se jeho srdce, a utlumiti ten oheň, jenž háral neustále vším jeho nitrem a trávil jej dvojnásobní mocí, že nedošel ukojení. Konečně domníval se, že zvítězil nad svou láskou úplně: tu se dověděl náhle o Antonii — a všecek jeho klid sotva vynucený a pevnou vůlí vybojovaný prchnul okamžitě z prsou jeho.

Vstal — chtěl ukryti rozjitřenosť svou. Avšak pohnutí jeho neušlo Živnickému. Jako blesk projela mu hlavou myšlénka, jejížto uskutečněním hodlal se zprostiť je-

dním rázem nebezpečné konkurencí svého soka. Odstraniti Višňovského z dějiště nejbližších dní, zdržeti ho od úplného vyvedení objednaného obrazu v pravý čas: toť zdálo se mu býti jediným a zcela nevinným a jednoduchým prostředkem, vyváznouti z rozpaků, ježto mu byl Jaromír tak bezvolně způsobil. Věděl Živnický, že se pak jemu dostane ceny za obraz, že nezachvátí Višňovský svým dílem diváka, že se jeho jmeno nezmůže nad obor všednosti.

Co však ještě více leželo Živnickému na srdci: udržeti se totiž i budoucně ve přízni hraběte, to doufal z obratného vyvedení svého plánu. Kdyby Jaromír nedodržel svého slova: kdyby neodvedl v určitou dobu svoje dílo, považoval by tuto netečnosť hrabě Podolský za jakýsi druh urážky, poněvadž by se domýšlel, že si umělec mnoho neváží jeho ochrany a zakázky. Pak zmizí Jaromír docela s jeviště, na němž se domníval Živnický býti prvním hrdinou; sok jeho ztratí přízeň mocného boháče, a Živnický zůstane na svém místě co neodbytný vítěz!

Za krátkou chvíli odešel. Ubíral se přímo do hostince „u arcivévody Štěpána“, kdežto obýval Korner pěkné dva pokojíky. Měl tuty dni přijeti s Emilií Plachou do Prahy. I chtěl se Živnický umluviti s Kornerem, na jaký způsob by dojíti mohl svého cíle.

Zatím schýlila se hluboká noc nad Prahou.

Živnický šel přímo do bytu svého přítele. Dvéře byly otevřeny. Korner přijel. Dlouhé objetí, krátké přivítání.

„Jak dospěly tvé záležitosti?“ ptal se Živnický.

„Nevalně, příteli; to děvče má sukovitou paměť; pořád si stýská po svém Ferdinandu a pořád sedí jen u piana a hraje melancholické fantazie. Nemohu ničímž na ni působiť. Smrť jejího otce působila tím hůře a

děvče stená a pláče, jako by svůj život zakládala v lásce toho milostníka hraběnky Podolské.“

„To je arci zle, příteli, to ti nepokvetou letošní myrty k sňatku.“

„Možná, že by to přece šlo, kdybych ji jen mohl dostati opět z Prahy ven.“

„Vždyť's mně psal o něčem, že hodláte do lázní?“

„Nevím, podaří-li se mi to. Jenom aby se opět nesetkaly! Já jí řekl, že Koutský umírá v náruči krásné hraběnky, že na ni do čista zapomenul. Nic to není platno!“

„Ostatně nemusíš se báti, příteli. Koutský odjede tyto dni do M*** k hraběti: tak se nejen vzdálí, nýbrž podá i dobré příležitosti tobě, abys doléhal tím mocněji na láskonyvou děvu.“

„Máš pravdu! Hleď nějak urychlit jeho odchod a nezmiňuj se, že Emilie přijde tuty dni!“

„Dobře; mámť však i já k tobě nějakou prosbu!“

Sdělil mu svoje obávání stran obrazu Višňovského, svůj plán, odstraniti malíře, vypravoval mu o jeho díle, o podobnosti ženy na obraze s jistou umělkyní, sdělil mu své domnění, že snad znal osobu tu, ježto se nachází nyní v Teplici.

„Poraď mi, příteli, jak to nastrojit, abych zdržel Višňovského v práci.“

„Docela jednoduše: zkus to, příteli, asi takto! Hleď se dověděti, v jakém spojení stojí Višňovský s onou herečkou! Dovíš-li se, že mu sloužila snad dříve za model, toť se rozumí, ze samého přátelství — napíšeme nějaké psaní, já je odešlu do Teplic tamějšímu kapelníkovi lázeňského sboru, a ten je odevzdá na poštu pod druhou adresou. V psaní tom můžeš podotknouti mezi jiným, že by se jí velmi zavděčil, kdyby ji as na dva dni navštívil atd.

Možná, že si dá říci; nepodaří-li se tento plán, musíme se uchopiti něčeho horšího; opijeme ho něčím, aby měl potom asi týden co vyspávat.“

„Sláva tvému ostrovtipu, příteli! Učiním podlé tvé rady.“

Po delším přátelském rozhovoru odešel Živnický, a sotva se dočkal rána; sešel se jako náhodou s Václavem a dal se ihned do rozmluvy.

Asi čtyry dni na to obdržel Jaromír následující list:

„Milý pane! Píši Vám z Teplic. Nevím, přijde-li Vám moje žádosť vhod, jížto projevuji své přání, abyste mne navštívil. Jsem trochu churava a musím ztráviti zde ještě nějaký čas. V naději brzkého shledání Vaše

A. Eichburgová.“

Jaromírovi vypadl štětec z ruky.

„Konečně se obměkčilo to kamenné srdce; konečně nahlídla, že vroucí přátelství neuškodí její dosavadní hrdosti; konečně se roztoužila po mně, snad se přesvědčila, že u jiných nenalézá se tak hluboký zdroj nejvroucnějších citův, jako v prsou mých! Nuže, uposlechnu sladkého volání hlasu jejího; snad se nenaskytne po druhé tak dobrá příležitosť, jížto mi podává ona svou vlastní vůlí!“

Takto unášela Jaromíra rozprouděná vášeň; a během několika okamžiků rozhodl se, že poletí v rozkošnou, rozestřenou náruč své nevýslovně milované Antonie.

Přípravy na cestu byly učiněny. Václav nemohl pochopiti změnu svého přítele, a darmo domlouval mu, aby tu cestu odložil, až dohotoví obraz, až by učinil dosť hraběti Podolskému.

„Vše bude hotovo, příteli. Až se za dva dni navrátím, nahradím vše sterou silou, nabytou zatím uspo-

kojením mysli a ukojením touhy. Vždyť víš, že jsem tuty dni bez toho nemohl pracovati, jak bylo žádoucno. Zpráva neočekávaná přerušila můj klid, a na vlnách bouřivých citův nenastane dříve rovnováha, dokud neuzřím původ svého nepokoje.“

Přátelé se obejmuli, Jaromír opustil Prahu s doložením, že za dva, nejdéle za tři dni se opět navrátí.

Uplynul ouplný týden, Jaromír nepřicházel dosud. Václav mu psal, aby nezapomněl, že za krátko ujde lhůta určená k odevzdání jeho nedokončeného obrazu. Žádná odpověď. Tu opustil Václav též Prahu, nedověděv se, že den před jeho odjezdem Emilie se svou tetkou přijela do města.

Antonie Eichburgová, proslavená dramatická umělkyně po triumfech, ježto všady slavila, kde vystoupila co pravá kněžice bohyně Thalie, zavítala konečně do lázní Teplických, aby se zotavila po tak mnohých obtížích, ježto má ve svém průvodu umění, kterému zasvětila všecky duševní své síly.

Krásné okolí světoslavných Teplic, kamž putuje mimoznačný počet v skutku chorobných i veliká část lázeňských hostí jenom z vyražení a pro zábavu aneb ze zvědavosti, neminulo se s dobrým účinkem na Antonii. Doby věčného rozjitření ustoupily zde hodinám míru, její srdce mohlo se spíše poddati upomínkám, ježto ji obletovaly jako družní motýlové růžové květy. Žila zde první dni ouplně odloučena, na prosto pro sebe, a cítila, že samota působí blahodatně na její duši, jížto za nedávno minulých dob zachvěly bouře neočekávané a tím mocnějšího působení. S bolným sice uzpomněním, avšak přece s jakousi bla-

žící uspokojeností kochala se v proudech svého minulého života, a zírajíc okem ne sice radostným, přece však tichým na objevy nejbližší přítomnosti, hloubila se duší svou s plnou nadějí v krásnou budoucnost. Prázdných dob používala buď ku čtení a lehkému studování některých rolí, jimiž dosud se nestkvěla, buď čítala s pravou klidností ve svém denníku a připojujíc ještě mnohé upomínky, doplňovala knihu svého života. Bylať to práce její zamilovaná, a Antonie měla pravou rozkoš v tom, že zanášena duchem vanoucím z těch jednoduchých a přece zajímavých řádečkův, ježto často spěšnou rukou nakreslila v době buď veselé aneb trudné, v pocitech sladkých či v bolestech těsnivých, hloubila se ve všecky ty střídavé sceny, ježto prožila na divadle svého vlastního života.

Uvedeme tuto několik stránek jejího denníku jenom u výtahu, aby laskavý čtenář líp seznal poměry a okolnosti, v nichž Antonie dospěla z mladého děvčete na znamenitou umělkyni, ze slabé dívky na pevnou ženu, vládnoucí mocně svým srdcem a duchem.

* * *

Již od svého outlého věku ráda jsem se zabývala čtením; bylyť knihy od jakživa mým pravým živlem, a otec často v žertu říkával, že jsem měla býti chlapcem, abych se časem stala slavným doktorem. Nejvíce bavila jsem se však knihami, ježto vedlé poučení podávají spolu srdci patřičné zábavy a žádoucího ušlechtění mladých citův. Pro krásu přírody opovrhla jsem však i touto zábavou a v rozkvetlých zahradách, na bujícím drnu, u prostřed rozložitého, páchnoucího jarního padolu mněla jsem se býti vyšším tvorem; můj duch se vznášel na perutech

mladých myšlének k výším blankytu; mé srdce tonulo v nevýslovně sladkých citech; každý kvítek mluvil ke mně tajným jazykem, jemuž já jen rozuměti se domnívala. A byltě to přece jazyk, kterému každý rozumí, když své srdce otevře šlechetnějším citům, blahodárným dojmům ...

Slavila jsem čtrnáctý den svého narození. Jsem dosud dítě, a přece cítím v sobě činnost všech duševních sil, kteréž mne vedou neznámými cestami k jakémusi temnému cíli, o jehožto jsoucnosti mám nezvratné tušení, jež však nemohu si dosť jasně pomysliti. Nutí mne tajemná moc ku předu; upomíná mne sebe menší kvítek na snažení, abych se vyvinula ze skořápky své nedospělosti v dokonalého tvora, podávajíc takto ruku okrouhlému zevnějšku.

Jak podivně, jak zvláštně působí na mne jaro! Všecko počíná nový věk, všecko se žene k životu, jako by v čití soustřeďovala se všecka moc tvorné přírody. Nedávno suché větve již klenou se v listnaté loubí, stíny vrhá bujná letorosť a kyne každému v svou voňavou zeleň. Celá příroda strojí svůj sňatek a obléká nejkrásnější šat, by důstojně vkročiti mohla před oltář modrého čistého nebe, vzkládajíc tvůrci světa nejzbožnější svou modlitbu.

I já zdobím svoje vlasy květem vonným, připevňuji rozkvetlou růži na toužebná ňadra, a zapláči v citech, jimž nerozumím....

Moje drahá matka často si na mne naříká, že nepřihlížím k ničemuž v domácnosti, že si nevšímám denního pořádku, že nemám smysl pro hospodárnosť. A bohužel! že má pravdu. Mne těší více knížka než jehla; já raději pouštím nevázaným svým myšlénkám plné uzdy, toulajíc se po obzoru polotušených, polovidných cizích obrazův. Necítím v sobě žádné přítulnosti k pracím ženským, připadá mi podobné záměstnání buď směšné, buď odporné. A přece jsem zrozena, bych vedla domácnosť, k úloze to skromné, avšak velezáslužné.

Byla jsem v koncertě po nejprvé. Že my ženské musíme se podrobiť jistým společenským zákonům, ježto nacházím malicherné a bezcenné; neboť ač nezískáme jimi ničehož, neuškodí nám též a přece jsou. Musíme míti jakési stáří, když se nám mají otevříti brány veřejnosti k zábavám kterýmkoliv.

Ó hudbo! ty's dar, jenž nám ponechán na památku, že byl kdysi zlatý věk našich pradědův, ty's důkazem zřejmým, že opustiť musil náš praotec ráj! Ty zvuky jsou řečí srdcí lidských, jížto svatěji a zbožněji mluví člověk ze země této k tvůrci nebeských výšin. Řeč ta je svaté vystřídání našeho srdce se šlechetnými, vznešenými city každého, jenž jí rozumí. Kdo nezná její moc, tohoť srdce neví, že žije.

Nyní neznám vyššího požitku nad zakochání se v poesii. Nevěděla jsem dlouho, v čem se vlastně zakládá její bytosť, a nahlížím, že se nedá vysvětliti druhému, nechová-li člověk v sobě srdce, ježto je schopno poddati

se jistému proudu polotušených sladkých citův, jež se budí tonem jednoduché písně, jež se zachvějí nevědomě pronešenými slovy hlubokého smyslu.

Proč tak ráda čítám výtvory vznešených duchův, jižto mluví k srdci, jako ve snách již slýchanou řečí, která zavítá co starý známý, jehož jsme neviděli dlouhá léta.

Od půl roku mám jen zábavu v tom, že pronáším hlučným hlasem ve slovech všecky city, žely, lkání, to šepotání naděje, to bouření zoufalého srdce, to důvěrné hovoření sloučených duší, a že takto dodávám mrtvým známkám tajemných hovorův úplného života, prociťujíc sama vše to, co cítit musel básník, když svěřoval svoje nitro dřímajícím slovům.

Byla jsem dnes vyzvána deklamovati něco z některého většího básníka. Přednášela jsem v skutku. Nevím, jak to přišlo, že se vůkol rozléhala chvála, když jsem ukončila. Přednášela jsem přece jen jednoduše, téměř bez uvědomění, slova plynula mně z úst, ač jsem nevěděla, zdali dodávám patřičného důrazu, kde ho bylo zapotřebí. Cítila jsem arci každou slabiku zachvívati v srdci svém a možná, že právě proto bez hledání po efektu líbilo se přednešení moje.

Nejvíce mne však potěšilo uznání z úst mladého umělce, jenž nedávno přišed z Vídně, seznámil se s otcem. Pozval ho k dnešní večerní zábavě. Je to muž velmi krásného zevnějšku; mravy vybroušené prozrazují sběhlého společníka; jeho hlas bezvolně nalézá ohlasu v srdci mém, jeho řeči plynou nenuceně z úst a jeví jakousi elegancí ve výrazu. Nevím, proč mne jeho chvála těšila více než jiných. Oné nepochleboval, oné, zdálo se, řekl

vše tak, jak smýšlel. Není v rozmluvě své slaďounký, za to však jádro jeho myšlének prostě a směle prosvítá z jeho slov.

Vidím Jaromíra skoro každý den; na požádání otcovo dala jsem se malovat od něho; moje podobizna je nad míru povedena. Těším se z toho tím více, že mně jeho ruka předvedla můj vlastní obraz před zraky. Avšak od doby té pohlížím s docela jinými city naň, zdá se mi, že samovolně poddává se srdce mé jakýmsi nadějím, ježto se z daleka šeří úsvitem růžovým blahé budoucnosti...

Mám se mu poddati? Mám mu vyzraditi, že mně není lhostejným? že po něm toužím v každé době, že si neustále přeji jeho sladké přítomnosti? Svoje srdce zavdala jsem mu čisté, svatými city naplněné; naděje vládne mou duší, že i Jaromír mně obětuje svoje srdce plné nezkalené lásky. Ó toho krásného pocitu věděti, co je láska! Míti úplné přesvědčení, že přilnulo k nám jiné srdce, vedeno tajemným souhlasem dvou bytostí!

Teď vím, co mi dosud scházelo; teď cítím, že jsem nalezla to, po čemž jsem toužila, nevědouc, proč ta milá touha opanovala mou duši. Já jej miluji, tak úplně, tak horoucně, tak upřímně, tak přítulně, že se bojím, aby mne tyto přeblahostné city neusmrtily. Kéž mu mohu vyzraditi svoji lásku, přesvědčiti ho, že věčně obraz jeho vyvolila jsem za průvodce každé své myšlénky!...

Ó jen ten, kdo poznal všecky slasti z nejhlubších zdrojův lásky čerpané, jen ten může pocítit strasti její!

Ó že jsem jej kdy viděla, že srdce mé pojalo ono tušení krásné budoucnosti, jímžto chlácholíme vždy výstrahy rozumu! Vyznali jsme si lásku: té blahé chvíle nevýslovný půvab nevyhyne nikdy z duše mé... Však sotva vyměnili jsme vespolek svoje srdce hynoucí sladkými touhami: již krutý osud rozloučil nás. Jen ještě jednou mám jej viděti, pokradmo, abych neprohřešila se zřejmě proti kruté vůli rodičův! Proč mne čeká bohatství, když je nemůže sdíleti on se mnou? Proč musím ctíť vůli matky a otce, když mi puká srdce bolestí nad ztrátou svého jediného pokladu?

Byl chladný a lhostejný; rozloučil se s city promíchanými rozhořčeností a vnitřním bolem. Na mou vlastní žádost odjede, a přislíbil mi to s takovou nenuceností, jako by mne byl nikdy nemiloval. A já cítím, že jsem na věčno zasvětila mu srdce své, že nezaplanu nikdy více podobným citem, v němž vyrostla láska má k obrovské velikosti! Tak zklamána jsem od toho, jenž opanoval všecky mé myšlénky.

Rozloučili jsme se na vždycky. — Nemluvil o lásce, vyličoval jen, aby mne tím více trápil, bujný vzlet svých nadějí v oboru uměleckém, a opustil mne lhostejně, nepožádav mne ani o nejmenší památku.

Srdce mi krvácí, trápí mne domnění to, že jsem mu sloužila za pouhou hračku k vyplnění prázdného času. Nuže, srdce, ozbroj se pevně proti všem podobným útokům, jimiž jsi kleslo po prvé a naposled.

Cítím, že jsem nešťastná. Ztratila jsem otce po *ztrátě své lásky*, a hrozný cit tíží mne nesnesitelným

břemenem, že musím žehnati tomu, jehožto vůlí láska moje pohrobena. Nevím, čím vyplniti tu hroznou prázdeň svého srdce: donucena jsem klamati nesnesitelný čas zaměstnáním, k němuž jsem přilnula hned za mladších let. Na povzbuzení divadelního ředitele P*** oddám se umění dramatickému...

Neslyšela jsem ničehož o něm dlouhý rok!... Století nikdy netušených bolestí, utrpení, marného doufání, trapného vzpomínání, nekonečné snahy a tuhého namáhání prožila jsem za tento krátký rok!... Upomínka na minulé blahé doby lásky oblétá mysl moji co družná vlašťovice; její mocí budí se v prsou mých život nevýslovné slasti, však i nesnesitelných bolestí, a slzy vznikají mi v oku nad hrobem dávno uprchlého štěstí...

Opět rok uplynul, neviděla jsem ho. Chci zapomenouti na jeho obraz, udusiti všecky ty luzné upomínky hned ve vzniku jejich, aby došlo konečně srdce mé žádoucího míru...

Co jest přece ta láska, ježto jednou navštívivši srdce lidské, promění celou bytosť jeho a usídlí se tam jako drahá památka snů snešených z oborův nebeských? Každý den bojuji proti ní, a každým dnem roste její moc, jako by se v tom zápasu tím více tužila!... Všecky ty důkazy zemské slávy, všecek potlesk, všecka chvála neutlačí její bujný květ. Co jsou ty triumfy krásného umění, když je člověk vykoupiti musí krvavými slzami nevýslov-

ného bolu, když se vlastní srdce svíjí pod krutým břemenem bouřících vášní, z jejichžto bojův samo sotva kdy vyjde co vítěz nesmrtelný!

Těžký osud vládne nade mnou hroznými zkouškami. Kéž mohu vyvolati celému světu plamennými slovy v tisícerých tonech: že jsem jej viděla! A on topil v divé závrati svoje zraky v mých; poznala jsem na první pohled, že láska jeho mu nevymřela na prosto z toužebného srdce! Sladký klam zmocnil se mě; všecky síly napjala jsem, abych nebyla přemožena rázem vzbuzenými všemi city, jež jsem tutlala tak dlouho a jež se sprostily najednou všech okovů, kterými je má pevná vůle poutala.

On mě navštívil! On mi vyjevil svou horoucí lásku, on mě zapřisahal, bych se mu vyznala, zdali ještě chovám jakéhos soucitu k němu! On tiskl moji třesoucí se ruku k svému pobouřenému srdci; já cítila ty plameny jeho polibkův, divý oheň zachvěl mi jako blesk všemi žilami — já bych jej byla tak ráda objala, přitiskla k horoucím ňadrům, já bych ráda byla umřela v jeho náručí, přitulena k němu, visíc mu na plamenných rtech!... Vroucí modlitba uchovala mne od toho; chci býti chladnou, chci se přesvědčiti délkou času, zdali nehárá opět na krátko srdce jeho ke mně proto, že jej moje nynější postavení a snad skrovné umění zanítilo....

Co mne však tato vynucená chladnosť a lhostejnosť stojí; jak mně srdce krvácí, že nemůže cit můj volně pláti k němu; jak trpím proto, že vidím, kterak trpí srdce jeho krutou bolestí: toť nemohu vysloviť, toť nemohu sděliti někomu....

Odjedu zejtra. Vím, že bude dotírati na mne; zůstanu však i tu chvíli našeho rozloučení chladná!... Srdce mé nesmí zvítěziti.

Šťastná náhoda tomu chtěla, že jsem odjela, aniž bych ho byla viděla. Já cítím všecek ten bol, jemuž vydáno srdce jeho; vím, že bude proklínati snad okamžik našeho shledání: avšak uspokojena jsem, že jsem se nevyzradila ani nejmenším pohnutím!

Puká mi srdce tou mocnou vůlí; doufám však, že se dočká úplného dostučinění a že nahrazeny budou sterou blaženosti měrou všecky strasti, jimiž se trýzním nepřirozeně. Nemá však Jaromír po druhé zahrati se mnou v lehkovážném rozmaru: buď mi dokáže vroucí lásku tím, že neustane i dále milovati mne; buď zapomene na mne opět, a já ušetřím srdce svoje vědomí, že kleslo po druhé.

Psal mi několikráte. Jak se zaradovala duše má, když jsem čtla ty výrazy jeho planoucích tužeb; jak mi bilo srdce ukojenou slastí, když mé slzící zraky se hloubily v každý tah jeho písma, v němž jsem viděla chvějící se jeho ruku! Já líbala ty drahé listy, čtla jsem stokrát ty řádečky, bych konečně zaplakala nevýslovnou slastí, bych dala průchodu sladké naději, že láska jeho nevyhasne nikdy více!

Nepsala jsem mu. Chci se cvičiti ve snášení svého štěstí, abych nebyla uchvácena proudem těsnících po-

citův, ježto bouří novou a dvojnásobní silou, že jsem je tak dlouho utlačovala. Za krátký čas chci učiniti poslední krok, jenž rozhodne nad mojí budoucností!...

* * *

Deník tento, z něhož jsme předvedli laskavému čtenáři jenom několik skrovných úryvkův, byl nejmilejší čtení Antoniino za prvních dnův jejího pobytu v Teplicích.

Nebylo jí však dlouho dopřáno toto úplné odstranění se z veřejného života.

Jednoho dne dal se ohlásiti hrabě N*** na návštěvu k ní.

Antonie jej očekávala ve svém elegantním saloně a po krátkém přivítání posadil se hrabě po boku své vyvolené.

Hrabě N*** byl potomek slavné rodiny; proživ svůj mladistvý věk dílem doma pod dohlídkou bezčíslných učitelův, dílem v akademii, kdežto nezískal mnoho moudrosti ze zdrojův učenosti, vstoupil do vojska, a dosáhnuv stupně kapitána, dal se na odpočinek, jsa asi osmadvacetiletý. Příroda však přičinila se o vychování jeho mnohem více, než všickni magistři, a hrabě N*** považoval se vůbec za velmi vzdělaného muže. Obcoval nejvíce s umělci všelikého druhu a byl nemalý milovník divadelního umění; pomluva však vyjádřila se proti němu, udávajíc, že jen k vůli hezkým herečkám věnuje velmi mnoho času bohyni Thalii. Takto poznal i Antonii v M...., a její neobyčejná krása okouzlila jej neodolatelnou mocí. Stal se vroucím obdivovatelem, později však i zbožňovatelem jejím, až se jeho zbožňování počala měniti na horoucí lásku. Sledoval ji do Drážďan, uvedl ji večer před jejím odjezdem do společnosti vyšších kruhův saské residencí a přislíbil jí, že přijede na návštěvu do Teplic.

„Pan hrabě mne překvapil tak časným příchodem," pravila Antonie, podávajíc hraběti ruku, již on vroucně políbil.

„Jak nemám všady toužiti po vás, drahá slečno, když mne obraz váš sleduje, kamkoli se obrátím, a mne upomíná, bych spěchal k vám, co k původu všech svých přání. Moje srdce plane tím mocněji horoucí láskou, čím vzdálenější jsem."

„Prosím, pane hrabě, nemluvte o své lásce ke mně!"

„Nemám dosud žádné naděje?"

„Já vás ctím, pane hrabě, a vím uvážiti úplně, jak šťastna jsem, že vidím ve vás svého nejvěrnějšího přítele. Svato jest mi vaše přátelství, a za díky za vaši přítulnosť odměňuji se vám úplným oddáním; avšak lásku nežádejte ode mne, vždyť jsem vám nedávno upřímně se vyznala, že srdce mé není více svobodno, že již miluji."

„A koho?" tázal se kvapně hrabě.

„Ó, láska se mi mocně vymstila! — Ten, k němuž planu všemi city, opustil mne, přinucen neblahými poměry, dokuď jsem byla dívkou neznámou, krutý osud trpce zasáhnul v souzvuk našich duší a rozdrtil dravou rukou chrámek naší lásky. Rozloučili jsme se, milenec můj zůstavil mne žalu a nikdy více nebyl by snad činil nároky na moji lásku, kdyby nás byla náhoda po dlouhém čase opět nesvedla. V Drážďanech viděli jsme se, a tu nabyli jsme oba úplného přesvědčení, že láska naše vzdor všemu vzdálení zachovala svoji původní sílu."

„A svěřila jste se mu?"

„Nikoliv, nevím, zdali to také učiním. Chci mu zplatiť jeho nevčasnou lhostejnosť svojí hrdostí a srdce své držeti v úplném podmanění!"

„A *nesvolíte*, abych se směl kojiti nadějí, že snad

se vaše srdce přece jednou změní a dopřeje místečka mému obrazu?“

„Nemohu to učiniť, pane hrabě. Já jsem pro lásku svou opustila otčinu, tichý domácí život; pustíc se do světa cizího, svěřila jsem se kluzkým vlnám nebezpečí a pokušení; však nedotknuta jimi jsem dosuď zůstala. Nesmí asi teď se dověděť můj milenec, že jsem snad klesla pod břemenem těžkých okolností a veřejných poměrů, že jsem slabá žena neuměla se uchovati pomluv důvodných, ježto by lpěly co skvrny na čiré pověsti mého jmena. Pane hrabě, sotva dovolí stav váš, abyste svobodně podal mi jmeno, jímžto se stkví rodina vaše v nepokaleném světle: a za míň, než za oprávněnou ženu vaši, nepodám se nikdy.“

Mlčky vstal hrabě N***. Rozmlouval ještě nějakou chvíli s Antonií o věcech všedních; pak uchopiv klobouk, poroučel se.

„Pan hrabě neodepře mi svého přátelství?“ tázala se Antonie, doprovázejíc hraběte ku dveřím.

„Nikoliv, slečno, nikoliv; naopak vážím si vás tím více. Zatím s bohem!“

Odkvapil. Zdali jeho slova byla pravdivá, nevíme. Navštívil ještě několikráte Antonii, pak odejel do Mnichova, a od té doby neslyšela Eichburgova nic více o něm. Zůstal jí věrným přítelem!...

VI.

Několik dní před odjezdem hraběte N*** dorazil Jaromír do Teplic. Dopátral se snadno bytu Antonie a neváhal *odebrati* se asi za hodinu po svém příjezdu k ní.

Na cestě rozmýšlel o způsobu, jakýmž chtěl vyjeviti zbožňované milence vroucí díky za to, že konečně obměkčila své srdce.

Letěl po schodech, vtrhl do jejího pokoje, a po několika okamžicích ležel jí u nohou, líbaje skleslou její ruku. Antonie překvapením ustrnulá ponechala se na okamžik svému pohnutí.

„Konečně dojala vás moje láska, Antonie; konečně otevřelo se vaše srdce horoucím plamenům mého nitra, aby se ujala vroucnost moje v prsou vašich!“ háral Jaromír, vina vzdorující milenku k svému boku. Konečně smím doufat? Děkuji vám, že mne vysvobodíte ze stavu úplného zvrácení!“

„Pro bůh, příteli, co vám napadá?“ odporovala Antonie. „Vy přestupujete meze, ježto smutná minulost postavila budoucnosti k výstraze. Já nepochopuji vaše jednání!“

„Ó netrýzněte mne déle, Antonie! Zde, zde mám důkaz, že vás obešla šťastná hodina, když jste svěřila tyto řádečky svému psaní!“

„Jaké psaní?“ tázala se překvapená dívka.

„Což jste mi nedala konečně dávno očekávanou odpověď na moje listy?“

„Já?“

„Ano, zde tyto řádečky mluví více, než vaše odporná slova.“

„Já vám nikdy nepsala, pane Višňovský; to není ruka moje!“

Jaromír byl nanejvýš překvapen. Nechtěl uvěřiti slovům těm; myslil, že snad Antonie lituje onoho okamžiku, v němž ji přemohla touha po něm, a že proto jen zapírá ten list, aby uchovala neporušenou hrdost svou.

„Vy se mstíte nemilosrdně ubohému mému srdci,“ pravil po chvíli Jaromír, nabyv jakési klidnosti po prv- ním návalu své pomatenosti.

„Zaručuji se vám svou ctí, že by mně bylo nikdy nenapadlo, psáti vám, a podati naděje citům, jichžto ne- zdílím,“ pravila Antonie, opanovavši úplně své pohnutí.

„Tedy nesmím doufati, že se nakloní srdce vaše ke mně, že snad upomínka na první lásku naši probudí opět ony city, ježto vymazal čas z prsou vašich?“

„Buďte mým přítelem, pane Višňovský!“

„Smím vás tedy alespoň vídati?“

„Jak chcete! Zůstanete-li nějaký čas zde, budete mi vítaným hostem.“

Jaromír odešel. Když opustil obydlí Antoniino, potkal hraběte N***, jenž se právě k ní ubíral. Jako blesk pro- jela mu myšlénka mozkem, že hrabě i sem doprovodil jeho bývalou milenku, že se k vůli ní zdržuje v Tepli- cích. Divý bol zmocnil se z nova srdce jeho. Jaromír poznal, že Antonie proň ztracena. Nicméně uzavřel se stati jí na blízku a trýzniti ji svou přítomností.

Takto ztrávil asi čtrnáct dní v Teplicích, každodenně vídal Antonii, ježto se k němu chovala povždy stejně; kdy- koli však setkati se měl s hrabětem, vyhnul se jeho spo- lečnosti, považuje jej za svého šťastného soka. První dni prožil v největší roznícenosti, všecky trýzně nešťastné vášně a řevnivosti prochvěly jeho srdcem a trávily zá- hubnou silou na zdraví duše, jížto se zmáhati počala z ponenáhla neustupná zádumčivosť. Antonie pozorovala tu změnu s rostoucím úžasem; neboť se zdálo, že se jeho povaha mění v tvářnosť tajemnou, že chová tento mír, prostý vší zřejmé vášně, za zákrytem mrtvého klidu *zoufalý stav jeho* nitra.

Od té doby nepromluvil Jaromír nikdy více o lásce s Antonií: jenom oko jeho planulo temným zásvitem, a tkvělo v jejím zraku mocí tak skličující a divokouzelnou, že se Antonie často pohledu toho zhrozila. Nezabýval se ničím; všecko zaměstnání zošklivělo se mu úplně; celé hodiny strávil vycházkami na nejodlehlejší místa, kamž nezabloudil pražádný, a oddával se zcela hloubání a dumnému přemýšlení. Divý smutek rozestřel se nad duší jeho — vše vůkolí bralo barvu a tvářnost jeho nitra a týrale jej k tím většímu rozčilení.

I když se dověděl, že hrabě N*** z Teplic odjel, nezměnil se jeho duševní stav ani dosť málo. Navštívil Antonii a za rozmluvy objevil jí, že příští dni odjede, aby ji sprostil jejího pohledu na sebe. A v skutku uchystal se den na to na cestu; neboť dostal psaní od Václava, jenž mu nemálo vytýkal jeho nečinnosť a netečnosť, jížto se hrabě cítil uražena, poněvadž nedohotovil objednaný obraz a zkazil takto úplné překvapení, kteréž uchystal hrabě sestře své. Vypisoval mu Václav vítězoslávu Živnického, za jehožto obraz dostalo se mu skvělé ceny, jež byla proň určena. Psalť dále Václav, že je šťasten; jeho symfonie se líbila nad míru, a jak dokládal, byl odměněn za svou snahu od hraběnky přestkvělým darem. Vypisoval pak ještě, že si svou skladbou získal ouplnou přízeň té vznešené paní, jejížto půvaby je očarován, ač neví, jakou tajemnou mocí jím krása hraběnčina vládne. Vyzval pak ku konci svého přítele, aby nemařil drahého času, aby nepodával svůj talent ve zkázu nebezpečné nečinnosti, aby se navrátil k rámci a dvojnásob vynahradil promrhaný čas. Upozornil jej, že se dověděl z jednotlivých sem tam polapených řečí, že mu Živnický nepřeje.

„Nemyslil jsem nikdy," — psal Václav — „že jsem věnoval dosuď důvěru člověku, jenž jí není hoden. Zaslechl jsem, jak se vyjádřil o Tobě, příteli, a od té doby stal se mi odporným. Až se navrátím do Prahy, řeknu mu svoje mínění, a požádám jej, aby více nepřekročil práh našeho bytu. Když se totiž po slavnosti společnosť rozešla po zahradě, hledal jsem hraběnku, abych ji požádal o vyslovení přání, jakou skladbu mám přednášeti večer. Tu jsem spatřil Živnického a Kornera, jenž na žádosť hraběte zúčastnil se slavnosti přednešením několika skladeb na pianě; kráčeli naproti mně. Nechtěl jsem potkati Kornera. Jdu do křoví, bych počkal, až přejdou. Slyšel jsem několik slov, jež ti zděluji; jejich význam mi však není úplně jasný.

„Moje lesť se mi podařila," pravil Živnický. „Višňovský propadl!"

„Mimo všecko očekávání, příteli; přeji ti mnoho štěstí. Jedním rázem došel's ceny a udržel's přízeň hraběte."

„Hleď jen i ty dostati se k cíli," odvětil opět Živnický, a oba přátelé zmizeli.

Co mínil těmi slovy, nevím, příteli, sděluji Ti je jen proto, že myslím, že byla řeč o ceně z počátku tobě určené od hraběte Podolského . . ."

Když byl přečetl Jaromír psaní svého přítele, odešel k Antonii, by se s ní rozloučil.

„Odpusťte, slečno, že se vás ještě jednou táži, psala-li jste skutečně onen list, jejž jsem vám při svém příjezdu ukázal!?"

„Zaručila jsem se vám svou ctí, že nepsala," odpověděla Antonie překvapena výrazem, s jakým pronesl ona slova Jaromír.

„Buďte s bohem, vzácná slečno; moje zaměstnání mě volá opět do Prahy. Buďte zdráva!"

Jaromír se uklonil a odešel, nepronesl ani slova více, ačkoliv Antonie viděla, že sotva udržel slzy, jež se tlačily v zraky jeho.

Po jeho odchodu sklesla na pohovku a usedavým pláčem ulehčila svému srdci: okamžik tento zbořil silnou hradbu její ženské hrdosti. Když Jaromír v největším rozčilení doléhajících naň vášní zapřisahal ji, by mu zjevila, zdali nevyhynul obraz jeho ze srdce jejího: byla s to, překonati všecky návaly svých citův; teď když se v tichém zoufalství loučil s ní bez naděje, že ji kdy opět uzří: teď nesnesla déle hluboký bol jeho; cítila, že zkoušejíc jeho lásku, vyvolala skoro pomstu planoucích jeho tužeb na hlavu svou.

Bez rozvahy, v největší úzkosti chopila se péra a složivši svůj denník, nejdražší památku minulých dob, jehož obsah sotva svěřila sama sobě, zapečetila a odeslala v obydlí Jaromírovo. Sluha nezastihl ho více doma; pravilo se mu, že právě odešel na poštu. Když Jaromír vstupoval do vozu, dodal mu sluha Antoniin balíček. Jaromír otevřel adresu a nalezl v ní zapečetěné velké psaní, na němž stálo psáno třesoucí se rukou: „Na den 21. října otevřetež psaní to; důvěřuji ve Vaši pevnost a doufám, že si vážíte slova své oddané přítelkyně Antonie.“ ...

Poštovní vůz uháněl dále; Jaromíra obešly hluboké myšlénky. Rád by se byl vrátil a promluvil s Antonií o psaní tom; musil však do Prahy; nahlídl, na polo poučen listem Václavovým, že byl hříčkou nenávisti Živnického, jenž zamýšlel zbaviti ho přízně mocného ochránce, hraběte Podolského. Chtěl teď pracovat vší silou a vystaviti svým známým a přátelům obraz, jenž, ač nedo-

hotoven v určitou dobu, přece měl pomstit jej za úklady Živnického a osvědčiti stkvělým způsobem jeho talent a zvítěziti takto úplně nad řevnivostí oulisného soka.

Navrátil se Jaromír do Prahy; po krátkém čase nastoupil i Václav obyčejný běh svého dosavadního života, z něhož jej byla slavnosť u hraběte Podolského vyrušila.

Václav se teprvé po návratu svém dověděl, že je Emilie v Praze a že neopustí více město. Navštívil však bývalou milenku teprvé, když ho Jaromír téměř donutil, viděti Emilii po třech měsících opět. Děvče to změnilo se za ten čas nad míru.

Hluboká vášeň lásky, jížto hořela dosuď v neumenšeném žáru k Václavovi, soustředila všecku moc v nejzazším zákrytu srdce, jedinou památku zůstaviši v temném oku, kde udušený plamen háral potajmo, aby při první příležitosti vyšlehl svou původní, nezkrocenou silou. Hoře jejího srdce vtisklo i v líce její svůj žalný znak; nápadná bledosť umístila se na obličeji, sloužila však dívce utrápené spíše k ozdobě a většímu půvabu. Černý, smuteční šat vyšil ještě tuto bledosť a dodával celé postavě Emiliině nevšední zajímavosti.

Nemálo podivil se Václav, když navštívil s přítelem Višňovským Emilii, že se tak změnila. Její vášnivosť ustoupila tiché rozvaze, a když přivítala svého milence, dovedla se tak mocně opanovati, že Václav překvapen tímto tichým chováním byl na rozpacích; očekávalť výbuch žárlivosti a vášnivých výčitek. Více však nežli její zevnější klid překvapila ho její dojemná krása, a v okamžiku shledání se po delším čase mocně se hlásila jeho původní láska v srdci; Václav přál sobě v té

chvíli, aby byl nikdy nebyl poznal svůdnou krásu hraběnky Simojské

Co však ještě více naplňovalo Václava udivením, byla hra Emiliina. Celý ten čas největšího duševního trápení, nevýslovné lítosti pro ztrátu otce a milence, svěřovala dívka svůj hluboký bol soudilně souvěrným zvukům, jimiž se roztály všecky žaly duše stísněné. Z počátku bylo piano pouze pouhým prostředkem, aby uchlácholila svoje rozbouřené nitro; nyní však stávala se hra sladkým návykem, až návyk tento přešel konečně v nevyhnutnou potřebu, a Emilie počala se zabývati jedině studiemi hudebních skladeb nejrozmanitějšího druhu.

Nemalou zásluhu o velmi krásnou její hru měl arci pan Korner, jehožto úslužnosť a milá dvornosť k opuštěnému děvčeti zakrývala vlastně jen hlubší záměry. Svoje prázdné chvíle věnoval neunavnému cviku nevšedních schopností mladé své žačky a stal se z ponenáhla z učitele jejím přítelem, a snažil se všemožně, aby tento platonický poměr konečně přešel v milejší stav dvou milenců.

Buďto nepozorovala Emilie, příliš zaujatá neblahou láskou a novým zaměstnáním, skutečně snažení pana Kornera, čili pozorovavši nechtěla mu podávati práva k sladkým nadějím, zůstala povždy stejnou ve svém chování k němu. Jeho narážky minuly se takto s žádoucím účinkem; nezdála se jim rozuměti a uměle věděla se povždy vyhnouti důvěrnější rozmluvě. Chovalať Emilie svou lásku jako svatou perlu před nejmenším kalem sebe lehčího provinění se ve věrnosti vlastního srdce.

Tak se po delším čase uzřeli oba milenci opět.

Dojem vespolného překvapení byl skoro u obou stejný; později však zmocnil se srdce Václavova silnější

ruch, a v té chvíli počal Koutský litovati, že se poddal proudu okolností a zpronevěřil se vlastnímu svědomí a srdci věrně oddaného děvčete. Tím více doléhaly výčitky jeho vlastního srdce naň, že viděl důvěrné obcování mladé pianistky s Kornerem.

Jaromír mu sdělil, že slyšel jakousi temnou pověst, jejížto předmětem bylo zasnoubení Kornera a Emilie. Přivítání chladné zdálo se dosvědčovat, že pověst snad nezakládá se v nepravdě: a Václav počal litovati, že svou vlastní vinou ztratil bohatý zdroj nekonečné lásky pro luznou sice, však zábludnou vidinu, jížto dosáhnouti sotva mu osud dopřeje. A právě pro tuto nedostihlost svého idealu lpěl vší silou své rozehrané fantazie na idealech těchto, sám snad ani nevěda, že pravé hluboké city v poměru jeho k hraběnce nahrazeny jsou pouze čarovnými obrazy mocného nadšení, v němž viděl hraběnčinu bytost co kynoucího genia umění.

Takto kolotalo se srdce jeho u věčném odporování dvojích sobě nepříznivých živlů, a Václav neměl tolik síly do sebe, aby tomuto nejistému stavu rázem konec učinil.

Zatím přikvapil podzimek, hrabě Podolský navrátil se opět do Prahy a hraběnka Matilda dostavila se též do kruhů obvyklých společností; nastal život plný změn, uměleckých zábav a veselého společenského vyražení; nastala i Václavovi doba velmi častého spolupůsobení v domácích soukromých koncertech u hraběte Podolského, a každou chvíli měl i mimo to příznivou příležitost, okouzlovati obecenstvo hudby milovné Prahy svou neobyčejně krásnou, uhlazenou, citem vřele proniklou a protož veledojímavou hrou. — Netrvalo to dlouho a pověst o jeho výtečnosti přeletla jako bleskem i přes hranice do sousedních Němec, a Václav obdržel z Lipska

a ze saské rezidencí na budoucí zimu velmi čestné pozvání, kteréž po radě se svým přítelem Jaromírem přijal po dlouhém rozvažování.

I Jaromír ukončil po krátkém čase svůj obraz, jenž byl vlastně objednán od hraběte Podolského. Že však nedokončen byl v určitou dobu, zůstal dosuď v majitku Višňovského. Vystavil jej ve svém bytu. Za několik dní roznesla se družná pověst po celém městě o obrazu tom, a každý, jenž měl v umění malířském zálibu, neopominuv podívati se naň, obdivoval se nevšední mistrnosti v pojmutí čistě básnické myšlénky a v krásném vyvedení poetického předmětu. Představovalť obraz Jaromírův, jak již spíše podotknuto, krásný výjev z nesmrtelné tragedie lásky od britanského velikána. Výjev ten s takovou pravdou přenešen z básně na plátno, tak bujný, plný život prýštil se z každého tahu krásných, idealních tváří obou milenců, že maně tanula celá ta velikosť budoucího blaha a neustupně přísného osudu před duší divákův.

I hrabě Podolský neopominul navštíviti atelier Jaromírův, ačkoliv jej zamrzela netečnosť malířova nemálo, že obraz nebyl dokončen v určitou dobu.

Jaromír přivítal hraběte Podolského s nelíčenou radostí a hlubokou úctou.

„Vaší milosti návštěvu jsem v skutku neočekával!“ proslovil se Jaromír, uváděje hraběte v druhou komnatu.

„Musím se přiznati, pane Višňovský, že byste se mně byl velice zavděčil, kdybyste mi byl podlé svého přiřknutí obraz svůj odeslal.“

„Zvláštní a netušené překážky a obtíže zdržely mne, bohužel! poslední dni od práce a já stísněn okolnostmi ztratil jsem milostivou ochranu vaši, pane hrabě.“

„Netušené okolnosti?“ tázal se Podolský.

„Zajisté, pane hrabě.“

„Vždyť mně váš přítel, pan Živnický, vypravoval, že jste se vyjádřil, že z jistých příčin obraz nedokončíte, což mne tím nemileji dojalo, poněvadž jste sám s ochotou uvázal se v práci objednanou.“

„Pane hrabě, dokládám se svou ctí, že jsem podobná slova nikdy nepronesl.“

„Jak? vy jste neřekl, že vám ta práce nestojí ani za drahý čas, jejž byste promrhal kramářským, jarmarečním zbožím?“

„Nikdy, pane hrabě,“ odpíral Jaromír a zachvěl se hněvem, „nemyslil jsem nikdy, že by se můj přítel tak hanebně o mně vyjádřil. Zde dávám své slovo, že je to pouhá vymyšlená řeč! A abych se vám vyznal, pane hrabě, mám veliké podezření, že Živnický hanebnou lstí uměl mě odstraniti z Prahy a zdržeti od práce, abych nemohl zaslati v určitou dobu dílo vámi objednané.“

„Ah! totě nešetrné! Viděl jste Živnického a mluvil jste s ním od té doby?“

„Nikoli, pane hrabě! Můj přítel Koutský, dověděv se náhodou, jak o mně smýšlí Živnický, zapověděl mu práh našeho bytu, a od toho času neviděli jsme se.“

Hrabě Podolský poddal se různým myšlénkám. Když jej Jaromír dovedl do druhé komnaty a hrabě najednou stál před obrazem: probudil se náhle a překvapeně upřel zraky na obraz vyznačující se všemi vlastnostmi skutečného mistrovství. Dojem byl veliký. Hrabě stál dlouho beze slova před tím výtvorem skvělého talentu, pak z myšlének náhle se probrav, podal Jaromírovi ruku a pravil: „Viděl Živnický váš obraz?“

„Viděl, pane hrabě, nebyl však ještě úplně dohotoven.“

„Skoro souhlasím s vaším podezřením, že vás zdržel od práce, nechtěje, aby vaše dílo zvítězilo nad jeho. Nicméně činí to obraz váš úplnou měrou. Já jej tímto zamlouvám. A jelikož jsem svou ctí se zavázal, postarati se o dobré a jisté postavení vaše, abyste mohl pokojně těžiti ze svého talentu, musím dostáti svému slovu. Zejtra sice k vůli jistým záležitostem odejedu asi na měsíc do Vídně, po svém opětném návratu však promluvíme o tom více.“

Hrabě stiskl přátelsky ruku překvapenému Jaromírovi a odešel.

Ještě téhož dne slyšel, že měl Podolský s malířem Živnickým jakousi rozmluvu, jejíž následkem opustil Živnický ještě téhož večera Prahu, a že se odebral do Mnichova, aby prý tam maloval obraz objednaný od jisté vznešené osoby.

Po krátké době roznesla se pověst o krásném díle mladého velenadaného umělce ve všech kruzích a jméno Višňovského pojeno od času toho ku jmenu dobrého zvuku.

Tak dospěli naši známí po mnohém utrpení, po nesčíslných strastech a nekonečných snahách k svému cíli: dosud však neklenula se tichá spokojenosť nad jejich hlavami, cíl jejich srdcí nebyl dosud dosažen, a bez něho není úplného uspokojení.

Z ponenáhla blížil se osudný den, kdežto měl Jaromír doručené psaní Antoniino rozpečetiť. Mělť sice málo naděje, že se vyplní jeho nejvroucnější přání, a přece počítal okamžiky, kdy se přiblíží onen den, jenž měl rozhodnouti nejistotu nesnesitelného stavu jeho srdce. Myšlénky nejpodivnějšího druhu kroužily jeho hlavou,

když si vzpomenul, co asi psaní obsahuje. Málem by se byl častokráte prohřešil proti svému vlastnímu slovu: chtěl před časem rozpečetiť list a obeznámiti se s tajným obsahem jeho. Zvítězila však rozhořčenosť na původkyni jeho žalu nad zvědavostí, a že jej práce a nové okolnosti příliš zajímaly, pozapomněl skoro na onen list.

Za to byl Václav celý ten čas po návratu hraběnčině z venkova nade vši míru roztržit a nacházel se ve stavu největší rozjitřenosti a nepokoje. Od té doby, co viděl opět Emilii, jak hluboký žal a smutek obestřel veselou její mysl, cítil, že jej sice oslepná zář krásy hraběnčiny zachvátila k blouznění o nejmilejších idealech, že však jí schází ono zahřívající teplo, jímž jej lahodně k sobě táhlo děvče venkovské. U přítomnosti hraběnky cítil se Václav unášena v obor kruhův snivých, a když pak dlel podlé Emilie: zdálo se mu, že se celý svět k němu laskavě sklání, že se mu šíří srdce nevyzpytatelnou sladkou mocí, že se celý zdroj všechněch citův roztájí jako sluncem, že nevýslovná blaženosť ovládá celou jeho bytostí. Zde mu vítala krása plna velebnosti: tam jej jímala milostnosť plna okouzlujících vděkův. Nevěděl, jak vyváznouti ze sladké poroby jedné, aby vší svou bytostí pohloubil se v milou tajinu milujícího srdce druhé.

Tak se mučil tichým, avšak tuhým a tím záhubnějším bojem Obrazy obou krásek tkvěly mu vždy v myšlénkách před očima, každá z nich rozvinujíc všecky stránky nejdojemnějších půvabův svých.

Jaromír pozoroval sice darmo ukrývaný nepokoj svého přítele, byl‘ však dílem sám zaujat záležitostmi svého vlastního srdce, dílem nahlížel, že se v podobné okolnosti nedá raditi, a kdyby se i ta nejlepší rada komus podala, že bývá obyčejně neplatna. Viděl‘ a zkusil‘

sám. Ponechal tedy přítele svého úplně svobodnému
o jednání a osudu, jenž rozhoduje nejlíp buď ku spo-
jenosti aneb k bolesti těch, jižto jeho moci propadli.

Jednoho večera zdržel se Václav u hraběnky Simoj-
déle než obyčejně. Hosté opustili již dávno salony,
Václav právě se chystal k odchodu: hraběnka při-
upila polehoučku k němu a pravila: „Spěcháte, pane
utský?“

„V oboru vašich půvabův, paní hraběnko, každý rád
zdrží se, i kdyby měl v skutku na spěch!“

„Nuže, zůstaňte!“

„Vyplňuji takto jedině tajné přání srdce svého, ježto
jednak jen ve vaší blíži cítí úplně šťastným!“

Hraběnka zatím posadila se na causeuse tak zva-
u a pokynula Václavovi, by se posadil vedlé ní. Václav
boce se ukloniv, nelenil a uposlechl laskavého pona-
nutí. Když si byli usedli, nastalo ticho; byliť oba roz-
iti a samé hraběnce nechtělo nic napadnouti, čím by
ryla své rozpaky. Konečně pravila: „Jsem žádostiva,
nám uplyne letošní zima.“

„Pokládal bych se za nejšťastnějšího člověka, kdyby
osud popřál ztráviti ten čas tak, jako roku přede-
ho.“

„Vy jste přijal pozvání z Lipska?“

„Přijal, paní hraběnko. Můj přítel mne k tomu po-
ll, a já svolil.“

„Budete dlouho vzdálen?“

„Možná, že se snad podívám dále, paní hraběnko;
užiji té příležitosti, přesvědčiť se, jaký dojem učiní
je hudba na venku.“

„Jen se tam dlouho nezdržujte, bude mi ten čas
lmi teskno,“ obrátila se hraběnka k Václavovi a dů-

věrně se dívajíc ve zraky jeho, sklonila se k němu, dodávajíc svým slovům výmluvnějšího důrazu. Václav pocítil vanouti její vřelý dech po své tvaři a zachvěl se jako dotknut električným proudem.

„Jestli že si paní hraběnka přeje, nebudu mařiti venku čas a navrátím se hned po odbytých koncertech v Lipsku a v Drážďanech!“

„Budu vám velmi povděčna; neboť věřte, že vlastně jen k vůli vám jsem letos přijela spíše do města než obyčejně!“

„Věru, nezasluhuji tolik milosti, paní hraběnko,“ pravil Václav, uchopiv krásnou ruku půvabné paní a vřelé vtiskl na ni políbení.

Hraběnka odpověděla mu tajemně mluvícím lehkým tiskem své ruky a pohlížela k němu s výrazem zřejmé náklonnosti. Přisedla blíže a opřela své bělostné rámě o rameno jeho, a sladkým, líbezným hlasem, jenž umíral v tichém šepotání, pravila: „A víte, proč nezasluhujete tolik přítulnosti?“ tázala se, pojmouc Václava za ruku a tisknouc ji ve svých hebounkých, měkkých ručkách. „Víte to, pane? Pro svou netečnosť, pro svou nevšímavosť!“

„Tu napravím hned chybu svou, milostivá paní; račtež jen udati způsob, jak bych mohl nabyti vaší náklonnosti.“

„To je věcí vaší, pane Koutský; tažte se svého srdce, snad vám ukáže pravou cestu.“

„Kdyby smělo srdce mé mluviti tak, jak sotva samo sobě svěřuje, ztratil bych snad rázem celý svůj ráj tak mnohokráte prosněný, tak vřele žádoucí a přec nedostihlý!“

„Vy užíváte slov a obrazův, kterým nerozumím.“

„Kdybych věděl, že moje odvážná řeč neurazí vaši důstojnosť, že mi nezazlíte pro výraz, jímž bych náhle

odhalil celý neblahý stav svého nitra, že neodsoudíte mne ke kruté trýzni, již bych rád vypudil ze srdce: vyznal bych vám...“

Za řeči této zanícen rozbouřeným pohnutím srdce, horoucí vášní zmítaného, objal štíhlé, krásné tělo hraběnky, z jeho zraků sršely plameny, jeho tvář planula purpurem, jeho prsa sotva oddychovala.

Přemožen svůdným okamžikem, tiskl tu půvabnou ženu k svým pobouřeným prsům a horoucí polibek utkvěl na žhavých rtech láskou nyvé hraběnky. A ona umírala slastí v náručí jeho, ukrývala hořící tvář na prsou jeho, její krásné lokty vinuly se okolo jeho pyšné šíje a vášeň dlouho tutlaná v konečném výbuchu rozlívala se sterými polibky, jimiž div že svého milence neudusila hraběnka v divém záchvatu.

„Miluješ mne?“ šeptala Matilda a odpověď jeho splynula v novém políbení.

Slast, jížto oplývalo srdce Václavovo, počala mizeti, když ustupovalo zanícení chladnější rozvaze. Smutný obraz opuštěné Emilie vstoupil náhle mezi milující a hrozil rozloučiti jejich srdce. Václav cítil, že se dal svésti příliš půvabným okamžikem, že snad více ústa jeho pronesla, nežli se v hloubi jeho srdce ozývalo — následkem krátkých okamžikův sladké zanícenosti byla lítost, že duše jeho klesla pod břemenem mámivé rozkoše...

Zatím měl Korner dosti příležitosti, pozorovati s utajovanou radostí, že se Václavovo srdce vždy více odvrací od prvé milovaného děvčete. Neopominul užiti každé vhodné chvíle, kdežto se mohl zavděčiti dost nepatrnou maličkostí Emilii, a předcházel si tu truchlivou dívku všelikým způsobem. Pokoj a zevnitřní poklid Emilie dodával jeho nudějím pevnějšího základu a z dáli zakmi-

tala konečná odměna všech snah jeho bujné tužby. Čím méně Václav dbal o nešťastnou dívku, tím více snažil se Korner, přispěti k tomu, aby Emilie zapomněla na zpronevěřilce a poddala se jemu v lásce za odměnu za jeho přátelství.

Den po výstupu svrchu vypravovaném navštívil Václav Emilii. Chtěl s ní promluviti o věcech důležitých, týkajících se jeho a jejího postavení; chtěl se omluviti, že byl tak netečný v dobách právě prošlých, chtěl se vyznati, že je trýzněn poměry, v nichž se nachází. — Dělat se přes tu noc nemalá s ním změna. Václav viděl se nyní u cíle, cítil, že hraběnka ztratila vyjevením své lásky onen eterický nimbus, z něhož se naň dívala a usmívala co nepřístupná světice, že jej vlastně jen potud s to byla poutati, dokud se mu zdála nedostihlou hvězdou snězných a věčně žádaných rozkoší. Teď, když pocítil vřelý tepot jejího srdce ve své náruči, když se ona krásná, velebná, vroucně vzývaná bohyně stala obyčejnou ženou, toužící po loktech milencových: teď ztratila onu kouzelnou, tajnou moc nad ním a klesla s nebes nedostihlých ideálův v obor skutečné obyčejnosti.

Byl Václav od onoho okamžiku rozdvojen v srdci svém tím více. Výčitky mísily se v jeho zanícenosť, že opustil čistý zdroj pravé lásky pro zřídlo mámivé slasti. Chtěl učiniti konec všem vzporům, všem bojům, ježto burácely v prsou jeho, a překročiti meze sladké poroby, jížto ho poutala k sobě hraběnka v lesku a nádheře. Ale jak to?... Chtěl se svěřiti Emilii, ona aby poradila!...

Přikvapil rozčilen k ní. Nalezl tam Kornera a všecky jeho trudně uchystané řeči uvízly mu v prsou; cítil se tísněna v společnosti té a sotva se pozdržev, odkvapil

opět. Emilie nemohla si vysvětlit, co vlastně znamenala jeho návštěva, a obraz jeho vzbudil jenom trapné city v churavějícím srdci. Kornerovi neušel trapný tento dojem, a doufal nyní, že se mu naskytla příznivá příležitost, promluviti s Emilií v záležitostech svého vlastního srdce.

„Návštěva pana Koutského vyrušila nás ze hry. A já věru nemám dnes více chuti pokračovat.“

Emilie neodpovídala, bylať pohroužena v myšlénkách a přeslechla úplně řeč svého přítele.

„Drahá Emilie, čas dovolil mně, nakládati s vámi co přítel a mluviti upřímně a bez obalu.“

„Žádáte něco ode mne?“ tázala se Emilie probuzena ze svého blouznění.

„Už dlouho leží mi důležitá věc na srdci, chtěl jsem dočkati se jen vhodné chvíle, bych promluviti mohl s vámi o záležitosti té.“

„Nuže, pane Kornere? Vy činíte dlouhé k tomu přípravy!“

„Celá ta věc týče se mého srdce. Vy jste už delší čas pozorovati mohla, že chovám city v prsou svých, ježto planou jedině k vám, co k zřídlu všeho blaha!“

„Pane Kornere, prosím, nemluvte o věci té nikdy se mnou!“ pravila Emilie, a odvrátíc se od něho, zakryla si tvář šátkem.

„A proč?“ doléhal Korner. „Dnes musí se rozhodnouti osud můj. Neodvracujte se ode mne, Emilie, upřímně promluvte se mnou, a já se milerád poddám vaší vůli.“

„Pravila jsem, že si přeji, abyste ...“

„Nemluvte dále, prosím, nepoddávejte se okamžitému dojmu, rozvažte pravý stav svého srdce, zapomeňte na neblahé city dřívějších dob a pak vyneste nade mnou

rozsudek! — Či je posuď poutáno srdce vaše obrazem, jenž nezasluhuje, byste ho déle pěstila co památku nekonečných strastí?“

„Pro bůh vás prosím, ustaňte mi rozrývati srdce řečmi tak hrozného obsahu!“ prosila Emilie, s výčitkou pozírajíc ku Kornerovi.

On ale neměl útrpnosti s jejím strastným stavem. Chtěl užiti toho okamžiku přechvatné rozhořčenosti a pokračoval dále:

„Nelitujte ho více; vytrhněte ten krásný květ tisícerých útrap ze srdce svého, zapomeňte na prosto na každý tah onoho obličeje, jehožto výraz vám lhal lásku; zapomeňte na ústa, ježto vám přisahala věrnost, aby se hloubila za krátko v tisícerém políbení na rtech jiné! Viděla jste jeho nepokoj? Pozorovala jste, že vás mučí svými návštěvami jedině proto, aby radost měl z vašich bolů? Proč by vás jinak týral svojí nenáviděnou přítomností, když se kolébá v sladké náruči vznešené damy, aby v mámivé rozkoši zapomněl na vás?... Miloval vás kdy? Byl by jinak s to, učiniti vašemu srdci takové příkoří? Jeho láska byla pouhá libůstka rozmarné mysli, byla sladká lež, jížto vás ošáliti chtěl! Hle! zde podávám všecku svou nekonečnou lásku vám, přijměte srdce mé co výměnu za nevěrný slib jeho! Podejte mi ruku; v ní vložím všecky své naděje, všecko své blaho, celý svůj život, a věrně budu vám státi po boku co pravý ochránce proti nápadům celého světa!“

Za řeči této těkala Emilie po komnatě jako šílená. Každé slovo, ježto sotva zaslechla v rozjitření svém, projelo jako meč srdce její; všecky bolesti délkou času na polo udušené, vzmítaly se rázem na rovině jejího nitra jako vlny rozbouřené divou vichřicí na moři. Slzy kanuly

jí v proudech přes ubledlé líce, bouřné štkání přerývalo každé slovo, jímž ulehčiti se snažila plamenu hárající vášně; její ňadra bouřila v největším neklidu, hrozíce roztrhnouti šat, jenž je choval v ušlechtilých formách. Zjev její Kornera skoro poděsil, i přistoupil k ní, chtěje ji uchlácholiti sladkými slovy: na darmo. Emilie jej zapřisahala, aby odešel, aby ji ušetřil pohledu svého, aby měl útrpnosť s neblahým stavem, v němž se nachází.

Korner viděl se nucena odejíti, zklamán na prosto v naději své. Jeho slova měla právě opačný účinek; on doufal, že vzbudí v srdci mladého děvčete zášť proti bývalému milenci — a zmýlil se.

Sotva odešel, uspořádala Emilie, jak jí jen dovolila roznícenosť její, svůj šat a ustrojivši se, opustila pokradmo dům a brala se přímo k paláci hraběte Podolského. Na její dotaz oznámeno jí, že hraběnka Simojská doma. Dala se ohlásit.

S tlukoucím srdcem vstoupila Emilie v předsíň. Při chladné rozvaze byla by se zhrozila kroku, k němuž ji byla vášeň dohnala. Ona nic neviděla kolem sebe, nic neslyšela, v jejím nitru zmáhala se strašná bouře všech bolestí a přehlušovala takto nejen zevnějšek, nýbrž i všecku rozvahu, ježto jí darmo výstrahami před krokem tak nerozvážným bránila.

Uvedena v komnatu hraběnčinu očekávala v největší napnutosti a v zmáhajícím se nepokoji onu damu, ježto okouzlila tak mocně jejího milence.

Hraběnka konečně vstoupila. Bylať očividně překvapena půvabným zevnějškem cizí dívky. Emilie pozírala s žírajícím plamenem v oku na svou šťastnou sokyni a hluboký bol sevřel jí ňadra bouřlivě zmítaná, zaťala v křečovitém trhání zuby, aby opanovala svoji horoucí zanícenosť

a úplně zakryla boj, jímž srdce jí krvácelo. Bledý její ret chvěl se nepřekonnou silou náruživosti, v tváři hrálo pohnutí, na darmo utlačované: celý zjev dívky značil neobyčejný ruch probuzených všech vášní.

Hraběnka skoro v uleknutí couvla několik kroků, když byla vstoupila. Emilie měřila ji svým zrakem pronikavým, viděla ty půvaby svůdné, jimiž nadala příroda sokyni její v přehojné míře, a v okamžiku tom zmocnil se jí dvojí hněv.

„Co vaše žádosť, paní?“ tázala se hraběnka Matilda, zpamatovavši se z prvního překvapení.

„Byste mi dopřála malé chvílky k důvěrnému rozhovoru, paní hraběnko. Moje záležitosť je veledůležitá,“ pravila Emilie třesoucím se hlasem.

„Mileráda, vyjevte mi svoje přání!“

Nesmírné pohnutí zmocnilo se Emilie. S hlasem sotva srozumitedlným zašeptala spíše, než promluvila v trhlém spěchu: „Paní hraběnko, vy milujete Václava?“

Hraběnka vztrhla se a dodavši sobě jakési důstojnosti, odpověděla chladně: „Na to, tuším, nemusím vám odpovídat.“

„Rcete z krátka, paní hraběnko, milujete Václava? Netýrejte mne nevýslovnou trýzní, odepírajíc mně odpovědi, jižto žádati mi dovoleno.“

„Nepochopuji, co vás vlastně sem vedlo!“ ozvala se Matilda s tichým názvukem v řeči své, takto imponujíc tím více rozčilenému děvčeti.

„Co mne sem vedlo? Láska, vzácná damo, láska, o níž vy nemáte ani podechu! Pro bůh vás prosím, rcete mi, milujete vy Václava? Ne, nechci slyšeti z úst vašich vyznání takové, ježto by srdce mé pohnati mohlo k zoufalství! Ne, nemluvte tak, jak si žádám, přiznejte se, že

ho nemilujete, že se nikdy vaše srdce k němu nenaklonilo, že ho neznáte, že vaše ústa nepromluvila nikdy k němu o lásce.“

Hraběnka mlčela. Vášnivosť cizí dívky překvapila ji nad míru; bystrým duchem nahlídla ihned, že příčina návštěvy té zakládá se v tajemství lásky jejího milostníka, lásky to, o níž neměla ani zdání.

„Vy mlčíte, hrdá paní? Vy máte ďábelskou radosť z toho, že se srdce mé mučí neskrotnou bolestí? Vy odměňujete důvěrnou mou prosbu chladným mlčením? Pro bůh mi rcete: mluvila ústa vaše s Václavem o lásce? blažil se rozkoší vaší půvabné náruči?“

„Nepochopuji, jakých řečí se dopouštíte!“ odpověděla hraběnka nuceně, aby uchovala svou hrdosť v stejné míře; v nitru jejím počala se však vzmáhati rozčilenosť každým okamžikem.

„Moje srdce mi tak káže, a jeho moci se poddávám. Vy nechcete vyznati, že chováte lásku k němu? Vy ho zapíráte?“

„Nikoliv, mohu vyznati, že ho miluji!“

„Vy ho milujete?“ vzkřikla Emilie a zavrávorala blíže k hraběnce; její oko planulo, jako by všecek oheň jejího nitra v něm se slučoval, bledá tvář počala se ruditi plamenem roznícenosti. „Vy ho milujete? A čím jste mu dokázala svou lásku? Obětovala jste celý život, své srdce, každé hnutí, každou myšlénku oné lásce, jížto vrážíte trpkou smrť v steré podobě v prsa moje? Vězte, hrdá vy damo, že já ho též miluji, že já mám starší právo, nároky činiti na srdce jeho! Oné byl mou každodenní modlitbou, mým snem v každé noci, oné každou myšlénkou, ježto zalétala v rozkošné kraje žádaných rájův, oné byl každým citem mým! A vy mne chcete olou-

piti o můj vlastní život? Chcete, abych podala na oltář vašeho rozmaru všecko, co mi drahé na světě, co mi dražší nad vlastní srdce mé? Ne, to neučiníte pro okamžitou hračku své libůstky," pokračovala Emilie dále, v největší roznícenosti klesnouc na kolena a uchopíc hraběnku, ježto celá ustrnulá tím výstupem chvěla se po celém těle — „to nesmíte učinit, sic mne donutíte k zoufalství. Zde na kolenou vás žádám, vraťte mi ztracený poklad srdce mého! Dejte mi nazpět odcizený drahokam, jehožto cenu neznáte, proto že neznáte bol jeho ztráty! Pro bůh vás prosím, zapomeňte naň, nevzbuzujte v něm lichotné naděje budoucího blaha, jež proklínám napřed, jež umořit musím svou nenávistí, i když by vyrostlo v plný kmen!"

Po tom výbuchu klesla Emilie bez sebe v náruč hraběnčinu. Matilda zazvonila a odporučila ubohou dívku péči své komorné. Sama pak uchvácena duševním, neobyčejným pohnutím odkvapila do vedlejší komnaty a uchopíc tu péro, psala v největším rozčilení Václavovi list.

Outrpnosť s ubohou děvou střídala se s láskou její, a citům náklonnosti ustoupila na okamžik; tu pak se zmocnila hrdosť v prsou jejích, samolibosť nanejvýš uražená počala se pojiti v jeden šik s hrdostí jejího stavu a rozhořčenosť naplnila svou divou mocí úplně srdce její. Uzavřela psáti Václavovi! Psaní znělo asi takto:

„Vážený pane! Oznamuji Vám, že je to pevná vůle má, abyste mne nikdy více nenavštívil! Od doby této neznáme se více! Hraběnka Simojská."

Asi dva dni na to pravilo se, že odjela hraběnka Simojská na své statky do Polska; Václav neviděl ji více.

* * *

Účinek listu hraběnčina na Václava nebyl malý! Nemohl sobě vysvětliti z počátku náhlý neočekávaný převrat ten, až se dověděl od svého přítele, že Emilie mluvila s hraběnkou, a že následkem této rozmluvy ochuravěla nebezpečně. Hluboký bol a celé hejno výčitek tísnilo jeho duši; konečně objevil svému příteli celý neblahý stav svého srdce a požádal ho, aby v té rozhodné době byl jeho prostředníkem.

Jaromír neodepřel prosby té, a snažil se tím více, přispěti něčím k budoucímu štěstí svého přítele, ant právě sám nacházel se v stavu úplné spokojenosti a těšil z uskutečnění svých nadějí nejsmělejších.

Hrabě Podolský po svém návratu učinil mu návrh, aby byl inspektorem jeho malé sice, nicméně však drahocenné obrazárny, a stvrdil pevné postavení jeho ještě tou milostí, že mu dovolil, svobodně nakládati s časem čtyr měsíců v době letní. Jaromír přijal skvělý tento návrh s největší radostí a zavázal se milerád svými službami šlechetnému svému ochránci.

Štěstí jeho nebylo však dosuď dovršeno. V největší nedočkavosti otevřel v určitý den psaní Antoniino a s rostoucím překvapením a s pravým záchvatem pročítal deník, laskavému čtenáři známý.

Poslední stránka obsahovala následující řádky:

„Viděla jsem ho opět — jak se změnil za ten poslední čas!... Jeho oko plane temným ohněm, tvář jeho zbledla a hlas ztratil svůj původní, lahodný přízvuk a chvěje se vnitřním pohnutím!... Nemohu dívati se déle na hluboký jeho bol, každá jeho výčitka prorývá mi srdce tisícerým bodem.... On mne v skutku miluje, teď mi dokázal svou lásku, a v hloubi jeho srdce skrývá se zdroj, jenž mne obdaří blažeností nekonečnou!...

Nuže, poddám se i já sladkým citům, objevím mu, že spočívá v srdci mém tajená moc, jížto ukotveno štěstí nás obou v dálné budoucnosti. Budu mu psáti, že jej očekávám s rozestřenou náručí v rodišti svém....“

S jakým napnutím, s jakým roznícením Jaromír četl denník, to sudiž sám, laskavý čtenáři!

Nemohl se dočkati druhého dne. Opustiv Prahu a svého přítele, jel pro svou nevěstu do Lince a odtud do Mnichova.

Dle umluvení následoval ho Václav s Emilií, kteráž uzdravivši se, se svým milovaným a vroucně milujícím manželem, pověstným českým houslistou, co virtuozka na klavíru nastoupila umělecké cesty do ciziny!

Starý Bartoš doprovázel je na cestách, a když zahřímaly budovy zasvěcené muzám nekonečným potleskem za kouzelnou hru českých umělců: byl by objal povždy svou třesoucí se náručí celý svět a odnášeje noty s jeviště, dokládal sobě důkladnou řečí, že jsou nyní přece lepší časy, než bývaly na počátku jeho umělecké dráhy.

U PLZNĚ ROKU 1618.

Novela.

(1862.)

Byloť to dne 20. listopadu 1618.

Již sedm neděl trvalo obléhání města Plzně nejvyš-
ı vojevůdcem českých stavů nekatolických, pověstným
abětem Arnoštem z Mannsfeldu. Opustiv po skončené
lce mezi vévodou savojským a králem španělským s ně-
lika tisíci žoldnéřů službu vévodovu, najmouti se dal
strany české, která právě veřejným odporem vystou-
a činně proti císaři Matyáši, když nebylo více naděje,
by záležitosti české koruny vyrovnati se daly mírným
ísobem se dvorem císařským.

Panovaloť od osudného dne 23. měsíce května téhož
ku veliké hnutí po celé zemi české, zatahovala se bouře
dy strašněji nad naší vlastí, dávné rozdíly poměrů nábo-
nských počaly se najednou tím rázněji a hrozebněji ob-
ovat a stavové zeměstí jakož města česká a obecný lid
znáním víry odlučovali se od sebe, tvoříce strany příkře
oti sobě stojící. Strana katolická držela se pevně cí-
'e; strana pod obojí, zkrácena jsouc na svých právech
ıjestatem Rudolfovým slavně zaručených a porušených
místodržitelů, odtrhovala se ode dvora císařského a
lnajíc ještě krátkou dobu s císařem, poznenáhla při-
ıvovala se k onomu kroku, jenž měl smutné následky
ıvy na Bílé Hoře 8. listopadu 1620.

Proti důraznému vystupování českých stavů nekatolických opíralo se nad jiné město Plzeň, již ode dávna hlavní střediště strany katolické, a přijalo císařskou posádku pod vůdcem Felixem Dornheimem během měsíce června téhož roku ve své zdi. Záleželo stavům českým velmi na tom, aby se města Plzně zmocnily; neboť dobytím jeho pojištěny měly celé jihozápadní Čechy, a usadivše se jednou v Plzni, velmi silný odpor staviti mohly proti vojínům císařským a jejich spojencům.

Vyslalit tedy stavové čeští sběhlého ve válečných věcech hraběte Mannsfelda s nemalým vojskem k odporné Plzni, a již 19. září objevily se první prapory vojův jeho před Plzní. Od té doby trvalo s přestávkami krátkými obléhání silně ohraženého města, s počátku obmezujíc se na dráždění se obou stran. Dne 2. října dal ponejprvé Mannsfeld na město střílet; za čtrnácte dní strojilo se všecko k útoku, jenž 20. téhož měsíce také vyveden a začátkem se stal bojův denně a ob den se opakujících. Plzeňští se mocně bránili a výminky od obléhajících jim podávané na prosto zavrhli. To Mannsfelda od stavů k rychlému ukončení výpravy pobádaného tím více rozhořilo; pročež na den 21. listopadu měl se učiniti rozhodný krok, a vůdce rozkázal, aby se všecko vojsko k velikému útoku na den určený přichystalo.

Za velikých příprav uplynulo odpoledne 20. listopadu. Po celém táboře vojska českých stavův panoval neobyčejný ruch; brousily se zbraně, opravovaly se meče a pušky; děla vystrkovala se na vhodná místa; tu se vyhodily nové náspy, tam se příkopy ohražovaly koly, onde zase cvičily se jednotlivé tlupy rychle naverbovaného venkovského lidu, vše se chystalo na zejtřek s neobyčejnou pílí a rozjitřeností.

Vojska pod obojí rozložena byla od severovýchodu okolo celého města na jih a na západ, a ranním jitrem mělo se hnáti na všech stranách na hradby. Chtěltě Mannsfeld vší mocí dostati se do města, čehož tím spíše dosáhnouti mohl, anať právě síla obléhaných umdlena neustálým odporem a hradby městské na mnoha místech střelbou po několika neděl trvající nesmírně utrpěly, ačkoliv se Plzeňští všemožně snažili, škodu učíněnou povždy rumem, dřevy a smetí poněkud napraviti a průlomy děly způsobené vyplniti.

Tak se schylovalo odpoledne. Každý z vůdců svolav svou setninu, připomínal mužstvu, aby statečně a odhodlaně pro věc, jíž slouží, bojovalo; kněží vystupovali mezi žoldnéře a vybízeli k neohroženému boji proti katolíkům co nepřátelům svaté víry, krví tolika hrdinů českých zbrocené a posvěcené. Dávali svátostí pod obojí, majíce rozohněné řeči k vojákům i k lidu venkovskému; nejpřísněji však zakázáno bylo mužstvu, činiti povyk a hluk v ležení, a nařízeno jemu, aby se zdrželo pití a daremných hádek.

Krajina počala se haliti v lehký mlhový závoj; výšiny k Rokycanům ztrácely se poznenáhla v soumraku, daleké planiny k jihu splývaly s mlhou v jednu nejistou dalekou říši — příroda zdálo se jako unavena věčným lomozem válčících stran, poodpočívala ráda na krátkou chvíli — jedině v ležení a na hradbách městských jevil se ještě ruch, až se poznenáhla dlouhý večer snesl na celý kraj.

Zatím rozdával Mannsfeld ve svém stanu důstojníkům rozkazy na dnešní noc — dělo se to vše v úplné tichosti, aby se Plzeňští nedověděli, oč se jedná. Když byl pak důstojníky propouštěl, zadržel lieutenanta Rou-

bice a praporečníka Schenka z Gerhardu a promluvil k nim ve svém způsobu krátce a určitě:

„Pánové, na slovo!“

Oba stanuli u východu a očekávali rozkaz nejvyššího vůdce svého.

„Přál bych si, pánové, abyste mi dali ještě dnes v noci zprávu o stavu Pražské brány a Rudolfova domu; obejděte pak všecky stráže k západní straně až k Litické bráně a mějte pozor, jak si počínají obležení! Já bych dal kdo ví co za to, kdybych se dověděl, jak to vypadá v městě...“ pokračoval Mannsfeld, svýma maličkýma očima mžouraje a z dola pozíraje na své důstojníky; očekával nějakou odpověď.

Oba mu porozuměli.

„Vaše milost má býti ještě dnes o všem zpravena,“ vztrhnul se hned na ta slova vojevůdcova Schenk z Gerhardu, a jakýsi neobyčejný plamen zazářil v jeho temných očích. „Budu hleděti, abych se dostal do města, aneb se dopídím zprávy o Plzeňských jiným nějakým způsobem.“

„Když vaše milost svolí, budu panu Schenkovi nápomocným,“ dokládal Roubic, muž to vysoké postavy, spolu hřmotný a s pádnýma rukama, pravý to opak svého druha, Schenka z Gerhardu. Byl muž tento ještě mladý, velmi zajímavých tváří s orlím nosem, s knírami a brádkou, jak je tehdy vůbec nosily; oči mu planuly jako dvě hořící svíce, dlouhé vlasy s čela a se spánků na zad sčesané vlnily se okolo pyšné šíje jako černý mrak a tvořily na bílém límci široce od krku se rozkládajícím veliké kotouče, ježto tím nápadněji odrážely se v bělu krejzlovaného toho límce. Zažloutlý kabát se širokýma rukávama, široké plundry z černého, poněkud ošumělého

aksamitu zabíhaly v zahrnuté široké boty, na nichž ostruhy při každém kroku mocně zařinčely. Na širokém řemenu visel pádný meč s košatou rukověti a dodával mladému vojínovi svou neobyčejnou velikostí zvláště vojenského rázu. V pravé ruce držel široký bílý plstěný klobouk, za nímž vlála péra bílá a červená.

Skoro stejně oblečen byl hřmotný Roubic, s jediným však rozdílem, že jeho uniforma byla mnohem nedbalejší nežli Schenkova. Zvláště spodky a boty svědčily buď o velkých strapacích aneb o velikém pohodlí svého majetníka, jenžto si jich příliš mnoho nevšímal. Pochva, v níž se kryla často již zkoušená ocel, byla postříkána blátem a na klobouku houpalo se jen několik úplně zachovalých per. Vystoupení Roubicovo však prozrazovalo odhodlanost, pevnost, neohroženost, která vyplývala z lhostejnosti, s jakouž Roubic všecko kolem sebe vnímal.

Když byl Roubic o svolení k průvodu Schenka z Gerhardu požádal, přimhouřil Mannsfeld oči a pokynul mlčelivě hlavou.

„Spoléhám se na vás, pánové, a nyní s bohem! Šťastnou pořízenou! Až se navrátíte, přijďte hned ke mně. — Ale, pane setníku,“ obrátil se k Schenkovi, „hezky prozřetelně, abyste se vrátil bez úrazu! S bohem!“

Oba důstojníci se hluboce uklonili, Mannsfeld zmizel v druhém stanu přímo vedlé zbudovaném, kde byla jeho ložnice.

Schenk a Roubic opustili stan nejvyššího vůdce a ubírali se mlčky řadami vojáků buď stojících v tlupách neb sedících okolo ohňů.

Bylať noc se zatím úplně schýlila, chladný podzimní vítr vanul od severu a rozháněl mlhu, ježto se rozklá-

dala celým krajem. Tu a tam zaznívaly veselé zpěvy vojákův, onde zase řinčela zbraň, z daleka slyšeti bylo ržání bujných koní, jižto už po tolika neděl zaháleli; z města doznívalo štěkání psův; volání rozestavených stráží čas po čase zadunělo do hluboké noci.

Naši důstojníci sobě toho valně nevšímali; dosud kráčeli mlčky okolo stanů, v hluboké zamyšlení pohrouženi. Tu zahnuli k příkopům okolo ležení se táhnoucím, jimiž Plzeň od obléhajících stísněna byla. Sem tam kmital oheň nejpřednějších stráží, bylo viděti do velkých plášťů zahalené žoldnéře, jižto jako stínové po vyházených valech se plouživali. V tom přicházela noční hlídka, zastavila se na volání stráže, vystřídáno heslo a temný chumáč vléknul se dále.

„U všech čertů!“ zvolal Roubic, vážným krokem ubíraje se po boku svého soudruha, jenž zadumán dosud nepromluvil slova. „Ty utíkáš, Gerharde, jako by tě sám roháč unášel! Měj přece, já řku, nějaký ohled ke mně, sice se zadýchám, a na zejtřek nebude míti moje družina žádného vůdce!“

„Jde na půl desátou, Roubici, máme hodný kus práce před sebou.“

„Nu, a co a jak zamýšlíš?“

„Ty mne vyprovodíš až k samým hradbám městským; já budu hledět, abych se dostal do Plzně!“

„Já řku, setníku, to budu rád vědět, jak se tam dostaneš. Tuším, že nevystavili pro tebe zvláštní most přes tu proklatou Mži! Aby ji čert vypil! Už nás stála mnohého namáhání!“

„Bojíš se snad trochu vody, Roubici?“

„Bůh a svatý Haštal můj svědek, že se jí pořádně bojím. Já od jakživa jsem jejím nejúhlavnějším nepříte-

lem, a už od pacholetství byl mi vždycky korbel vína tisíckrát milejší, nežli kapka té bezchutné mediciny, jižto nazýváš vodou.“

„Dnes ti však nemohu pomoci, musíme přes vodu; já musím na každý způsob do Plzně; ty zatím hleď vypátrati, jak to vypadá u Pražské brány a v sousedstvu.“

„U čerta! Ať mně sv. Haštal pomůže, dovedu-li to za té proklaté tmy a mlhy.“

„Na všechen způsob zůstaň tam, až se vrátím. Něco přece vyšťouráš, vždyť máš neobyčejný hmat; musíme ho na některé stráži bez toho za chvíli zkoušeti.“

„Kdo to?“ zadunělo najednou z příkopu, lunta zakmitla a kohoutek cvaknul.

„Přátelé,“ ozval se Roubic. „Ať žije Šlik!“ dokládal dnešním heslem.

„Ať žije Šlik!“ opakovala stráž a naši soudruzi kráčeli dále.

„Tedy myslíš, abychom chytili některého z těch vyprahlých měšťáků za kabát a zakroutili mu paruku?“

„Tak jest, Roubici; musíme na něm vynutiť heslo Plzeňských, a pak s ním můžeš naložiť, jak chceš.“

„Tu ho za živa hodím do té proklaté vody. Br! už jsme u břehu.“

„Pojď nyní za mnou; já si tu vyhlídnul tyto dni mělké místo a přivalil sem kámen na břeh!... Aha! tu to jest! Nyní se pustíme rovnou čarou přes vodu, dáme se pak trošku na pravo, a jsme u brány.“

„Já bych myslil, abychom si bránu nechali až naposled a raději se obrátili více v levo pod Rudolfův dům. Tam je kus hradby na třišky rozbit, tam se spíše dostaneš přes zeď,“ domlouval Roubic, vytahuje si široká botiska až nad kolena.

„Máš pravdu, tak to uděláme! A nyní, brachu, do toho živlu, jenž ti nad víno dražší!“

„Aby tě svatý Haštal...!“ zabručel Roubic a vkročil do vody za Schenkem. Proklatá koupel! Dostaneš-li zejtra rýmu, Schenku, budeš míti špatné komandirování! Čert si to smyslil; ten Mannsfeld má někdy podivné nápady,“ hovořil Roubic, ze široka káraje za Schenkem, jenžto opatrně kráčel mělkou řekou napřed.

„Na to on také sotva pomyslil, že bych měl do města; ale přepadnouti stráž Plzeňských, to přec není tak nemožno!“ odpověděl Schenk.

„Nu, a proč tedy chceš se dostati do města?“ tázal se Roubic.

Schenk se zamlčel. Za chvílku pronesl s úsměchem: „Chci vyvésti veselý kousek!“

„Ale což, když tě poznají? Co se stane s tvým praporcem zejtra?“

„Kdybych se neměl do dvanácté vrátiť, je arci zle! Tu však požádej ty o můj prapor a veď i mou setninu. Mannsfeld ti to zajisté dovolí.“

„Totě hloupá řeč, brachu! Když tě lapnou, tu bude Mannsfeld tolik věděť, jako ví teď. Nechoď tam do města, a obejděme raději stráže!“

„Však já se vrátím, nestarej se!“

Vystoupili na druhý břeh.

„Já řku, zaplať pán bůh a sv. Haštal!“ zvolal Roubic. „Jsme na suchu. Naše boty najednou se proměnily v olovo, brachu!“

„Ticho!“ zakřikl ho Schenk a stanul jako socha. Z nedaleka bylo slyšeti odměřené dunění blížících se kroků. Byliť oba skoro u hradeb a noční hlídka Plzeňských právě přecházela stráže na městských valech rozestavené.

„Aha! teď to máme!“ bručel do sebe Roubic. „Ty ční čepice mají také noční hlídky! Vida, vida! To jsem nepomyslil.“

„Kdo to?“ znělo s hradby k našim soudruhům; dka se zastavila nad nima a odpověděla: „Sv. panna ırie!“

„Dále!“ zněla odpověď stráže, a hlídka odměřeným okem kráčela po městských valech dále. Pak vše utichlo.

„Nu, tady máš heslo!“ šeptal Roubic Schenkovi do ha. „Sv. panna Marie! Aby je čert sebral, ty městské louchy! No, však vás zejtra vysvětíme, vy čertová čelko!“

„Kdo to?“ zavznělo nad hlavama našich přátel.

Nikdo se nehýbal. Uplynule asi deset minut hrobového mlčení. Stráž domnívajíc se, že se přeslechla, opula své stanovisko a přecházela několik padesát kroků n a tam.

Schenk se zatím počal drápati na val a hledal místa, e by mohl lehko se dostati na hradbu.

„Nyní zůstaň chvíli zde, Roubici, a dávej pozor, stanu-li se šťastně přes hradby; jestli že se mi nic nehodí, pojdi poznenáhla k Rudolfovu domu a tam čej na mne až do dvanácti!“

„Dobře!“ odpověděl krátce Roubic a počal ohmavati valy. „U všech ďasů! Já řku, to je hanebná tma! ıa! tady vletěly zajisté naše kule z velkého děla. Tu iš hodnou díru pro svou prosáklou botu, a tady zas. ıo! tady je celá zeď rozdrobena! Vida, vida, trámy! ı máš schody! Nuže, nahoru!“ šeptal dále.

Schenk přikročil, vstoupil do díry vyražené kulí děvou a za chvíli byl nahoře. Sotva se však vzpřímil, vadil o pušku stráže, která přecházejíc náhodou na

místo vstoupila, kam Schenk právě se byl postavil. Schenk sotva zpozorovav nebezpečí, vrhl se celou svou silou na stráž, ježto právě volati chtěla, a chytil chlapa okolo krku, až kosti chrupaly. Nastal zápas. Strážník pustil pušku, ježto sletěla dolů zrovna před Roubice, jenž soudil z dupání, že se na hradbě něco přihodilo.

„Ani muk! chlape, sic tě uškrtím," pravil dušeným hlasem Schenk, mocně se opíraje o městského vojáka, jenžto se bránil, jak mohl, a polopřervané temné zvuky ze sebe vydával.

„Hoď mi ho sem dolů, Schenku — sem, sem!" volal dušeně Roubic nahoru; „toho chlapa schladím ve studené vodě, cekne-li. Sem s ním!" pokračoval chechtaje se; „totě zpropadená merenda tam nahoře; mně se zdá, že se máte tak rádi, že se nechcete ani pustit."

Sotva to byl dopověděl, shrnulo se kamení a rum, prasklo dřevo a před ním se válel chumáč dvou zápasících.

„Proklatý chlap," vypravil ze sebe Schenk, svíraje vojáka z novu; „mát drápy jako drak; tu máš a pusť!"

Při tom vrazil Schenk pravici svou vší mocí a silou do prsou vojákových. To pomohlo. Voják heknul a pustil Schenka.

„Chyť ho honem, Roubici, a nepusť ho více; až se zotaví, vypátrej z něho, co můžeš, a dělej s ním, co chceš! Tu máš můj meč a můj klobouk."

Při tom sundal svůj klobouk, chopil se přilbice městského vojáka, ježto se válela nedaleko zápasících, zvednul pušku, strhnul plášť se zajatého, zahalil se v něj, jako blesk vyletěl opět na hradbu a rozdrobenou zdí se prodrav, zmizel.

Roubic držel ještě městského žoldnéře okolo chřtánu, *očekávaje, až se* probudí ze své mdloby; uplynulo asi čtvrt

hodiny, chlap se nehýbal. Spádem s hradby otřásl si tak mocně mozek, že v posledním namáhání v zápasu s Schenkem ranila ho mrtvice.

„Tu to máme, ten chlap vyplazuje na mne jazyk!“ mudroval Roubic. „To se arci starého čerta od něho dovím. No, zůstaň ležeť, kam si's ustlal. Však ty zejtra dostaneš návštěvu a budeš míti tolik společnosti, až tě to do smrti omrzí. Ale nic na plat! Já řku: Dnes tobě se to přihodilo a — u sv. Haštala! zejtra, možná, že tu budu ležeť já jaké! Buď s bohem, chlape! Držel se's, že se za tebe nemusím styděť! Já bych to byl sám jinak nevyved', až na to rachocení dolů!“

Při tom sebral meč a klobouk Schenkův a kradl se poznenáhla vzhůru k Rudolfovu domu, prohlížeje hradby, jak mu to právě možno bylo, a často klopýtaje přes rum a kusy zdí, kulemi dělovými z hradeb vyražené. Dopravil se šťastně k místu určenému, brzy se brouhaje v kalužích zůstavených řekou Mží, brzy zabloudě v samý proud, anaž řeka tekla podlé hradeb a podlé výše jmenovaného Rudolfova domu.

Mannsfeld všemožně se snažil, dáti řece jiný směr; podařilo se však jedině, že hlavní proud odvrátili od samých hradeb a učinili brod přes řeku k hradbám snadnějším. Roubic nemálo se dokládal sv. Haštalem, že jsou Plzeňští hulváti, poněvadž se už dávno nevzdali a tuto noční procházku mu způsobili. A když pak nedaleko svého cíle vyklouznul a na břicho do měkkého padnul, odporoučel celou Plzeň i s celým krajem ke všem čertům, a přál si býti ve stanu na hůni v suchu. Nicméně snášel trpělivě svoje nehody, až se jeho soudruh, arci po hezké době navrátil.

Když se byl Schenk šťastně dostal na hradby, ubíral se rychlým krokem nejbližší ulicí do města, sem tam

kráčeje okolo tlup měšťanův a žoldnéřův, jižto vespolně se bavíce o věcech válečných, netušili strašlivých událostí budoucího dne.

„Však oni si hlavy natlukou, ti proklatí kacíři! Ať je za to věčný očistec týrá! Bůh mně rač prominouti, že jsem klel!“ dokládal se měšťan, jehožto zevnějšek patrně svědčil, že si celou tu výpravu válečnou nebéře příliš k srdci. Vypadal jako bečka, a nos jeho svítil do ulice jako lucerna. Stálť v kruhu svých přátel u vchodu svého domu, drže rozžatou velikou louč v ruce a čas po čase odrážeje opalky o zem.

„My jim namydlíme záda!“ odpověděl vedlé stojící, k němuž se byl náš tlustý sousedobrátil. „Kmotře bednáři, já jsem nikdy necítil v sobě tolik síly, jako právě teď! Na mou věru, nechal bych hned svíček a mýdla a stal se vojákem, kdybych neměl ženy a dětí.“

„To vám věřím, kmotře mydláři; no, nedej pán bůh! A ať mne svatý Petr uhodí klíčem — odpusť pán bůh, že jsem klel! — když vás uvidím co vojáka, i kdybyste skutečně neměl ženy a dětí. Vždyť jste byl celý čas schovaný jako slepý krtek ve své díře, když nám tady posílali ty železné měchýře na hradby!“

„Inu bože, moje žena umírala úzkostmi, a já musel býti u ní, když jsem nechtěl, aby mi umřela.“

„Vy jste od jakživa dobrý manžel, mydláři,“ ozval se třetí měšťan, „ale pro to pro všecko musíte s námi na hradby, až bude nová bouchanice. Já vám půjčím jedno ze svých kladiv, a můžete do nich tříškat, až se vám bude v očích jiskřit.“

„Kmotr kovář má pravdu,“ dokládal bednář; „ať mne svatý Petr uhodí klíčem — nedej pán bůh, abych často se dokládal! — unese-li kmotr mydlář vaše kladivo.“

„Mně se zdá, že by ho moje kladivo vyhodilo, kdyby ho spustil a kdyby po někom letělo!“

„No, páni kmotři, uvidíme, kdo má více slov a kdo víc udělá,“ omlouval se mydlář a rozmrzelý odešel.

Schenk zaslechl větší část rozmluvy a soudil z toho, že měšťanstvo nepozbylo dosud dobré mysli a že se zajisté četně dostaví na bojiště. Spěchal dlouhou ulicí dále, zaměřuje na velký rynk, a octnul se brzo u velikého výstavného domu na západní straně od Rudolfova domu nedaleko Pražské brány.

Všady bylo ještě živo, v krčmách panovala veselost, a zpěv se rozlíhal po ulicích. Dovolil nynější komandant města, aby se vojsko veselilo při pintě v hospodách; chtěl tím udržeti dobrou mysl mezi mužstvem už umdleným a také ztenčeným, a měšťanstvo samo rádo zapomínalo při korbelu na vystálé za dne obtíže a svízely, a s celou duší podávalo se veselému ruchu na večer.

Když byl přistoupil Schenk k vysokým vratům, podíval se ještě jednou na dům, jako by se chtěl přesvědčiti, zdaž-li se nachází na pravém místě. Zaklepal železným kruhem na vrata. Za chvíli přišoulal se vrátný, otevřel malé okýnko z ulice mřížkou opatřené a podíval se ven.

„Kdo to tak pozdě přichází?“ tázal se nikoli vlídně.

„Je pan primas doma?“ ozval se přísným tonem Schenk, nedávaje na otázku vrátného žádné odpovědi.

„Právě není,“ odpověděl poněkud mírněji starý vrátný, zaražen jsa pevně projevenou řečí cizincovou.

„Otevřte, nenechávejte mne tu na ulici stát, starý netopýre!“

Zarachotily klíče v zámku, malá dvířka se otevřela, Schenk vstoupil. Bylo viděti na něm, že sotva je s to, aby utlačil pohnutí, ježto se v něm budilo.

„Jděte a ohlaste mne slečně Příchovské a její paní tetě — honem, nedívejte se na mne jako na nový svět! Rychle, nemám mnoho času!“

„Aj prosím, pane, dám sice o tom zprávu, ale paní sotva vás připustí. Je pozdě.“

„Jdi už, starý krákoro, a řekni, že tu cizí pán, jenž s nima musí na každý způsob mluviti. Rychle, rychle, a tu máš něco, abys neotevíral daremně hubu, kdyby se stalo, že by se po mně někdo tázal; tu máš!“ Při tom strčil starému vrátnému těžký sáček do ruky.

Vrátný, jak se zdálo, cítil hned čarovný účinek sáčku a počal se uklaněti; spolu nabyla jeho mrzutá tvář velmi přívětivého výrazu a veliká úcta umístila se na místo vzdornosti, již jevil z počátku k cizinci.

„Kde pak je pan primas Wolfingar?“ ptal se Schenk vrátného, jenžto opatrně za sebou zavřel a k cizinci se obrátiv, jej k následování vybídnul.

„Odešel do kláštera bosákův, kam ho velebný pan prelát Drahovský ráčil obeslati. Drží dnes radu, a všickni vůdcové vojenští se tam sešli. Divím se, pane, že o tom nevíte, neboť sám . . .“

„Nediv se, starý, a hleď, abychom raději byli na místě. Kdyby se zatím pan primas Wolfingar navrátil, není třeba, abys mu řekl, že navštívil někdo jeho dům.“

„Jak ráčíte poroučeti!“ uklaněl se vrátný, maje dosti na tom, že cizinec mluviti chce s paními, ježto před úplným obležením města Plzně v dům primasa Plzeňského přibyly, hledajíce ochrany proti vojskům nekatolických stavů, jak to mnohé rodiny panské a rytířské strany katolické učinily, když Mannsfeld přirážel k městu.

Zatím byli se oba dostali do prvního patra rozloženými schody na velikou úzkou chodbu, ježto byla pán-

vicí osvětlena. Zde uctivě požádal vrátný cizince o ztrpení a odešel dlouhou chodbou na protější stranu stavení a zmizel v předsíni, ježto vedla do komnat, kde přebývali hosté primasa Plzeňského.

Čekal tu Schenk z Gerhardu asi čtvrť hodiny v největším rozechvění, podpíraje se o stěnu dlouhé, úzké, v hrobové ticho ponořené chodby a s největší netrpělivostí dívaje se upřeně ve stranu, kde byl vrátný zmizel. Jeho obličej byl bledý, uchvácení jevilo se v těch pěkných tazích, oči planuly nepokojným ohněm. Zahalil se do hrubého pláště, jejž byl ukořistil při zápasu se strážÍ, a podepíral se o pušku pod pláštěm ukrytou.

Konečně zakmitlo opět světlo na protější straně chodby — za chvilku objevil se vrátný se svítilnou a kynul Schenkovi.

Gerhard nedal se dvakráte vyzývati a rychlými kroky octnul se v předsíni.

„Paní vás očekávají; chystaly se právě k nočnímu odpočinku, a protož to déle trvalo, než se opět ustrojily, aby vás předpustiti mohly. Jsouť věru velmi žádostivy, jaké prý jim přinášíte zprávy za tak pozdní doby.“

„Podrž můj plášť anebo odejdi na své stanovisko! kdyby někdo přišel, buď mu při ruce. Však já se dolů dostanu.“

Vrátný odešel. Schenk spustil se sebe hrubý vojenský plášť, postavil svou pušku do kouta a otevřev pomalu dvéře, vstoupil do komnaty. Bylať komnata mdle osvětlena lampou se stropu na stříbrném řetízku visící. Nářadí svědčilo o bohatství, ačkoli neukazovalo na přepych panský; veliký stůl u prostřed prostranné komnaty byl pokryt vyšíváním a jinými pracemi ženskými. V zadu

ve výklenku stálo veliké a široké lože se záclonami, as dvě almary a několik židlí s vysokými lenochy, pak schránka na domácí náčiní doplňovaly nábytek.

Když byl Schenk v komnatu vstoupil, sňal těžkou přilbici s hlavy, a odhrnuv bujné a plné vlasy s čela a se spánků, rozhlednul se po místnosti, kde se nacházel. U stolu stála mladá dívka udiveným zrakem ku dveřím pohlížející, vedlé ní seděla na široké židli starší paní, taktéž zvědavě na cizince pozírajíc. Když byl Schenk sundal přilbici a vzhlednul k paním: tu mladší z nich vzkřikla a jedním skokem octnula se u Schenka, vrhnouc se v jeho náruč.

„Gerharde!“ zvolala, „Gerharde! ty žiješ?“ a dívala se okem radostí planoucím na mladého muže, jenž vroucně tisknul krásnou dívku k svému srdci, líbaje ji v liliové vysoké čelo.

„Dosud, drahá dívko, a bohdá budu žíti ještě dlouho,“ odpovídal Schenk, a v pohledu na krásnou, svěží postavu rozčileného děvčete v náruči jeho se houpajícího zapomenul na vše kolem sebe.

„Ale mluv, drahý Gerharde, jak sem přicházíš? Či's opustil voje stavovské a dostavil se's k nám?“ rychle pokračovala dívka a tulila se k milovanému muži, jejžto byla již kolik měsíců neviděla.

„O tom později, drahoušku; nesmíme zapomenouť, že tu ještě někdo mimo nás,“ vymlouval se na to Schenk s patrným sklíčením, ježto nemohl docela zakryti. Šel, dívku po svém boku, k starší damě, která byla na první vzkřik náhlého překvapení své neteře ze židle vstala a vyjeveným okem na výstup ten hleděla.

„Milostivá paní mi laskavě promine, že jsem svou návštěvu ponechal na tak pozdní dobu,“ omlouval se

Schenk, hluboce se staré damě uklaněje. „Avšak není vždy člověku volno, voliti vhodnější chvíle, a protož doufám, že budu omluven.“

„Ale jak sem přicházíte, pane Schenku?“ tázala se paní, podávajíc na polo ruku muži, jenžto ji dvorně přitisknul ke svým rtům. „A co je, prosím vás, účelem vaší pozdní neočekávané návštěvy?“

„Chtěl jsem viděti Ludmilu, milostivá paní!“ odpovídal Schenk, pohlížeje k dívce s výrazem nejvroucnější lásky. „Nemohl jsem déle vydržeti, a že se mi podala dnešní noci vhodná příležitosť, v přestrojení dostal jsem se do města, a moje vroucí přání je vyplněno!... Já tě mám v náruči, drahá dívko, a okamžik tento vynahražuje mi celé dlouhé měsíce trapného a smutného života.“

„A což jsi věděl, že jsme se utekly do Plzně?“ tázala se Ludmila a ssála každý pohyb a každé hnutí ve tváři svého milence v sebe, jako by se nasytiť chtěla obrazem jeho.

„Ovšem že věděl! Když jste opustily s bratrem Prahu, bylť mi čas nesmírně dlouhý, a často jsem hodlal vyhledati vás na vašem hradě. Nemohl jsem však opustiti voje Mannsfeldovy, ať se mluvilo, že co nejdříve vytrhneme válečně do kraje; pak mne i úcta k tvému otci, Ludmilo, přiměla, že jsem ho svou přítomností týrati nechtěl. Bohužel chová ku straně pod obojí neukrotitelnou zášť, a věru srdce mi krvácí, když si pomyslím, že se můžeme potkati na strašném bojišti co nepřátelé žíznící po vraždě a zhoubě, tvář ve tvář se postaviti, rozplamenění touhou po boji, každý za své vyznání, za své náhledy.“

Schenk pronášel poslední slova s patrným nadšením. Pak smutným okem pohlížel k dívce, ježto se zatím byla

vyvinula z náruči jeho a maně k stolu odstoupila, svoje zraky udiveně k Schenkovi upírajíc. Na celé tváři byl rozlit pocit pomíchaný slastí a bolem, a bezděky sáhla dívka pravicí k srdci mocně tepajícímu, anto druhá ruka sklesle visela po boku. Bylť to krásný ženský zjev. Dívka tu stála s tím mluvným výrazem v očích a ve tváři jako vtělený anděl těžkého žalu. Temné oko, nad nímž se klenulo husté obočí v smělých oblucích, tvář ušlechtile utvořená a jemně karmínem nadchnuta, malý nos a ústa jako k líbání, pak temné vlasy v bohatých kotoučích se spánků k uším sčesané, jež pohrávaly si s bělem pyšně vystupující šíje: toť je nedokonalý její obrázek několika slovy slabě vylíčený. Půvaby tyto výšily ještě temné aksamitové šaty plné řas, jejichžto zadní část splývala v dlouhém konci k zemi. Živůtek těsně přiléhající ukazoval pěkné formy pučících ňader, jsa zapjat až nad prsa a ponechávaje malou část sněhobílé šíje obnaženou; okolo krku labutího opíral se bílý krajkový límec, a na úzkém pasu žlutou hedbávnou stužkou připojená visela kabelka, spíše co ozdoba nežli k jakémus účelu.

Její teta, paní asi padesátiletá, podobně byla ustrojena; tvář jevila stopy bývalé krásy, v černých vlasech prokvítal sem tam šedý proužek, ač postava celá netajila podivuhodnou zachovalosť. Starší dama za řeči opět usedla na velikou židli a kroutíc hlavou, poslouchala napnuté.

„Ty se děsíš mých slov, Ludmilo!“ pokračoval rozháraně Schenk a přistoupil poněkud blíže. „I já se děsím myšlénky, kterouž jsem zlými slovy pronesl, a věru jen neobyčejné setkání se s tebou mi ji na paměť přivedlo, anto s bolestí cítím, že se nevyrovná náhled otce tvého s mým.“

„Opusť tedy voje českých stavů pod obojí, a vítán mu budeš, a naše štěstí tímto přátelským svazkem se upevní na vždycky!“

„A mohla bys mne tak vroucně milovati, kdybych se zpronevěřil svým zásadám, kdybych opustil svou víru a zradil svoje vlastní svědomí?“

Dívka se zamlčela.

„Bůh můj svědek!“ pokračoval Schenk, „že bych ti nikdy neučinil podobného návrhu, a jen tehdy bych přijmul od tebe podobný čin co krásnou oběť naší lásky, kdybys svobodně a nenuceně odřekla se svého vyznání a ...“

„Zadržte, pane Schenku!“ náhle vskočila starší Příchovská mluvícímu do řeči. „To se nikdy státi nemůže a nesmí. Můj bratr, věren víře otcův svých, nespustí se nikdy svého přesvědčení, a věru že by dítě jeho přestalo jím býti od té chvíle, kdyby se spustilo víry otcovy.“

Schenk tu stál jako hromem omráčený. Nyní viděl, že sotva se splní naděje, s nimiž obcoval po celý čas, co svou vřele milovanou Ludmilu neviděl. Po krátkém mlčení obrátil se k paní Příchovské a chvějícím se hlasem promluvil k ní: „A váš pan bratr nesvolil by k tomu, aby zůstanouce věrnými každý svému vyznání, jsme přece došli cíle svých nejvroucnějších tužeb?“

„Nikdy!“ odpověděla paní krátce. „Bůh mi račiž odpustit, že jsem dříve k tomu přísněji nepřihlížela, abych přerušila všecko vaše doléhání, když jste začal ucházeti se o její přízeň. Avšak tehdy ukrýval jste uměle každý rozdíl víry, ačkoliv vás tajno nebylo, ku které straně můj bratr se kloní. Tak jste se vkradl v nevinné srdce bláhového děvčete, vyplašil jste mír z jeho zbožných prsou a

odvážil se k založení rozbrojův v tichém životě rodinném. Bůh a sv. panna Marie vám to račiž odpustiť!“ dokládala paní s patrným pohnutím.

Schenk neodpověděl; díval se upřeně na dívku ztrápenou, kteráž se podpírala o stůl, na celém těle se chvějíc. Bohaté slzy kanuly jí z očí, a každá ta perla žalu a hluboké bolesti padla Schenkovi na srdce jako žhavá kápě rozpáleného železa. Přistoupil k dívce, chtěl k ní promluviti — ona však sklesla mu beze slova v náruč a štkala na prsou jeho, žalem celá se rozplývajíc. Schenk políbiv ji v zoufalém rozjitření v čelo a ve vlhkou tvář, vyvinul se z jejích rukou a chtěl odkvapiť. U dveří postanul a obrátiv se k paní, pravil v spěchu: „Proč jsem vlastně životem se odvážil do města, na to bych byl z mála zapomenul. Dověděl jsem se, že zůstáváte zde v domě primatorově. Nedávno dostal se nám posel do rukou, jenž i vám z Prahy listy přinášel, z nichž jsem se dopídil zprávy o vašem bytu. Tu jsem si umínil, že vám dám výstrahu. Zapřisahám vás tedy, abyste, možno-li, ještě dnes dům tento opustily, neboť se brzy budou díti zde a na blízku události velmi strašlivé. Zapřisahám vás ve jmenu Ludmilině, abyste ještě dnes odstěhovály se do kláštera bosákův, kdežto vás chrání větší bezpečnosť, nežli v ulici této našim ranám nad jiné přístupné.“

„Můj bože, co se bude díti?“ ouzkostlivě obrátila se paní Příchovská k Schenkovi, anto Ludmila se dívala na miláčka svého očima, jejichž výraz netajil nepřítomnosť ducha — bylať tak pohroužena ve svůj žal, že nevěděla, co se kolem ní děje.

„My bez toho vystály muka nesčíslná,“ pokračovala v rozčilení paní Příchovská; „nuž, co nás očekává, pane Schenku?“

„Uposlechněte mé rady, vzácná paní! Tím vám budiž řečeno vše! Víc povědíť nemohu!“

Schenk pohlednul ještě jednou k Ludmile a otevřel poznenáhla dvéře, by odešel.

V tom zaslechnul řinčení mečů a ostruh, dlouhou chodbou ozývaly se hlasy dvou mužských. Schenk sebou trhnul, nevěděl v tu chvíli, co činit.

„Kdo to přichází?“ tázal se v největším chvatu paní Příchovské.

„Toť hlas mého bratra a pana primatora!“ odpověděla udivená paní.

„Nesmí mne tu nikdo spatřiti,“ pravil Schenk ohlížeje se. „Kam vede toto okno?“

„Přímo do zahrady,“ odpověděla Ludmila, rázem dobyvši přítomnosti ducha; bylať se probudila ze svého snění a rychle přistoupila k Schenkovi.

„Jeť však okno velmi vysoké, tam nemůžeš se uchýlit!“ pravila dívka bledá jako smrť a na celém těle se třesouc.

V tom vstoupil vrátný.

„Pan primator s panem Příchovským, milostivým panem bratrem, chce s paními ještě mluviti.“

„Ať chvílenku posečkají!“ nařizovala paní Příchovská. „Ty's mlčel?“ tázala se sluhy.

„Ano, milostivá paní.“

„Nuže jdi, já sama otevru hostům,“ kázala paní, a vrátný odešel.

„Pane Schenku, není pomoci, vy musíte sem do vedlejší komnaty, do ložnice Ludmiliny.“

Dívka se zapýřila, v úzkosti však pustila mimo všecky ohledy a sama otevřela dvéře do vedlejší komnaty vedoucí, a Schenk rychle vstoupil.

Starší Příchovská šla svému bratru a primatorovi vstříc. Oba vstoupili. Byliť v ouplné zbroji. Pozdě na večer dopídili se Plzeňští poběhlíkem zpráv o všeobecném hnutí v ležení nepřátelském, dověděli se, že na zejtřek nekatolíci chtějí útokem hnáti na město. I nelenili obležení, a komandant města s dorozuměním primasovým obeslal všecky vůdce a čelné měšťany k schůzce do kláštera bosáků. —

Ve valném refektáři odbývala se vojenská rada. Po smrti Felixe Dornheima, jenž byl od hraběte Jana Jiřího ze Solmsu zastřelen při jednom z mnohých útoků na město činěných, převzal jistý Hofmann velitelství nad městem a statečně si počínal, jeviv už dříve neobyčejnou neohroženosť a udatnosť. Když tedy Hofmannu dána zpráva o přípravách v ležení nepřátelském, svolal shromáždění, aby se uradil s měšťany, jak se brániti za zejtřejšího dne proti přesile nepřátel.

Poznenáhla dostavili se všickni vůdcové vojenští, mnozí rytíři, pak prelat Plzeňský, David Drahovský, primas Wolfingar, starý Příchovský, mnozí měšťané, a začalo i hned rokování.

„Poběhlíkem dostala se nám zpráva,“ počal Hofmann, „že se nepřátelé na zejtří strojí k velkému útoku. Dlužno nám tedy, buďto předejíti vojsko Mannsfeldovo nočním výpadem, či vzdáním se časně z rána, než se vojsko nepřátelské na nás sesype, anebo čekati na nával jeho. Rozhodná doba se blíží. Já setrvám až do posledního okamžiku svého života. Nuž, ať každý své zdání projeví v době povážlivé a většinou stejných mínění pak uzavřeme radu.“

Tu vstal Příchovský, muž asi k šedesáti rokům starý, *velmi ostrých* výrazných tváří, složité postavy, velmi ži-

vých očí, ježto jinak odporovaly tichému držení těla. Dlouhé vlasy splývaly na bílý límec, jenž se rozkládal na černém aksamitovém kabátci okolo silného krku; na černém řemenu visel k boku přiléhající meč a dodával rytíři tomu zvláštního vojenského rázu.

„Pánové! Nic ať neslyším o vzdání se! Ano, doufám, že se zachováme i zejtra, jako jsme to dokázali po celý čas obležení, co praví bojovníci pro císaře a víru, že neustoupíme od počatého boje proti kacířům, jižto uvrhají celou vlast naši v záhubu a neštěstí. Já se prohlašuji tedy pro odpor až do posledního z nás, byť i na nás desetkrát větší vojsko buřičů doráželo.“

„I já souhlasím s vaším návrhem, statečný pane,“ proslovil se primas Plzeňský, Jan Wolfingar, muž to vůbec ode všech vážený, na jehož slova měšťané mnoho dávali. „Chci padnouti v boji, jako každý z nás; leč líto mi tolika obětí, ježto přinášíme snad na darmo. Proti přesile bojovati je osudem naším — a proti přesile sotva se déle udržíme. Na všech stranách jsou hradby města na polo rozbořeny, my se marně snažíme zakrývati učiněnou škodu. Na naši uctivou žádost, by nás císař pán rychlou pomocí aneb přísným nařízením straně nekatolické vysvoboditi ráčil z nouze a z nebezpečného postavení, nedošla nás dosud žádná odpověď, a my ve spolehu na rychlou tuto pomoc pevně jsme setrvali v odporu, doufajíce stále ve vítězství. Kdyby se stalo — čehož nás bůh uchraniž — že bychom podlehli, surový vítěz bude žádati mocné výplaty co mzdu za své obléhání, stísní město tlakem pomsty své, a vojsko nepřátelské loupiti a hanobiti bude naše domy a dopustí se všelikých výstupků a smělého nakládání s námi a s rodinami našimi. Protož navrhuji, abychom časně z rána odeslali

k Mannsfeldovi a požádali o příměří na čtrnácte dní; snad se rozhodne do té doby o žádosti naší k císaři poslané a my zachováme drahé životy statných vojínův a měšťanův od zhouby a město samo od škody.“

„Nedejž bůh, abychom se tak snížili!“ horlil prelat David Drahovský, jehožto postava vynikala nad všecky přítomné, a oči jeho hořely neobyčejným plamenem; ve tváře vstoupilo mu rozechvění, ježto bouřilo jeho nitrem. „Tak snížiti se nesmíme, abychom žebrali o milost oněch kacířů, jenžto slávu svou vyhledávají v prolévání krve pravých synův Kristových. Zde není nic na pováženou! Zde zbraň ať rozhodne, a bůh nám přispěje svou pomocí i zejtra, jak to činil po celou dobu! Cítím to ve všech žilách, že mne moje síla neopustí, a předtucha ozývá se mi v duši svatým ohněm naplněné, že vítězství bude na naší straně. Nemysleme na nic, leč na odpor! Já sám postavím se v čelo chrabrých bojovníků pro svatý kříž, v rukou ono znamení věčného vítězství, na němž náš spasitel pro člověčenstvo umřel.“

„Ty's odkryl těmi slovy všecky mé city, velebný otče,“ zachvácen přistoupil Příchovský k prelatu a vytasil svůj meč. Zde dopřej svého požehnání na mou zbraň, ať posvěcena dopomůže k vítězství!“

„I mou, i mou račiž požehnati!“ ozvalo se jedním rázem, a všickni přítomni obhrnuli prelata Drahovského, kladouce meče v sebe a čekajíce, až povznese nad nimi ruce velebný otec.

Prelat upíral svoje zraky vzhůru a jako by ve vytržení stál, na chvíli se zamlčel, ruce maje složeny křížem na prsou. Zdálo se, že dlí v modlitbách. Hrobové ticho chvíli panovalo. Bylť to slavný, krásný okamžik.

Tu konečně velebný otec rozestřev svoje ruce nad

zbraní, prohlásil své požehnání: „Bůh shlíží na nás, on nedopustí, aby zvítězila zbraň kacířův nad zbraní pravých vyznavačů víry! Budiž každá rána zasvěcena k záhubě nepřátel a odpůrců Kristových! Budiž posilněno vaše rámě, by nekleslo v tuhém boji! Budiž rozehřáta vaše duše pro víru našich otcův! Ať nám milostivý bůh a svatá matka boží pomůže!“

„Ať nám všem pomůže!“ volali všickni a rozestoupili se.

„Já vykonal svoji úlohu,“ pravil po chvíli Drahovský; „odstupuji nyní až v tu dobu, kdy mne v řadách potřebí bude. Jednejte o způsobu, jakým město má zejtra býti chráněno!“

Dopověděv odešel.

Nastalo nyní rokování, vůdcové se shlukli a činili návrhy. Primas Wolfingar chtěl, aby ještě v tuto chvíli rozestavily se četnější stráže na hradbách, k časnému ránu pak má tolik lidu k branám městským býti rozesláno, jakž toho rozhodná doba požadovala; nejhustší řady pak rozestaviti se měly k bráně Pražské a podél hradeb u Rudolfova domu až k jihu, odkud nepřítel za posledních dnů mocně naléhal.

Návrh ten byl přijat; komandant Hofmann rozdal ihned náležité rozkazy, mluvilo se ještě o rozdání náboje a zbraně vůbec, o hodině všeobecného dostavení se měšťanů na určená místa a o způsobu bránění se proti útočníkům. Ještě téhož večera měla se k hradbám donesti všecka břevna v městě se nacházející a rozdati smůla, aby vařící lila se na obléhající.

Když takto bylo všecko ujednáno, určena druhá hodina s rána ku všeobecnému vzruchu, a vůdcové se rozešli požívat krátkého odpočinku.

Bylo asi k jedenácté v noci.

Primas Wolfingar a rytíř Příchovský vrátili se domů, rozmlouvajíce o zejtřejší výpravě. Chtěli ještě viděti paní a říci jim, o čem se byla rada vojenská smluvila.

„Přicházíme vám trochu pozdě," ozval se Příchovský, vstoupiv v komnatu; nevšímnul si, že vrátný postavil svůj kahanec v chodbě na zem a že zůstala předsíň do komnaty vedoucí neosvětlena. Za ním vstoupil Wolfingar a pozdravil paní.

„Aj což," ozval se primas, „paní jsou ještě v plném obleku. Snad jste na nás nečekaly?" obrátil se k Ludmile a přívětivě se na ni usmíval.

„Ba ano, že čekaly," odpověděla dívka patrně v rozpacích.

„Chtěly jsme se dovědíti, jakého výsledku došla vaše rada," dokládala rychle paní Příchovská, pozorujíc rozpaky děvčete.

„Poběhlíkem dána nám zpráva," vysvětloval Příchovský, „že nekatoličtí se chystají na zejtřek k velkému útoku. Avšak nemáme starostí, milá sestro; odrazíme je tak dobře, jako se jim dosud stávalo. Dáme jim nový důkaz, že mají hradby Plzeňské tvrdé stránky a že každému kacíři dříve lebku rozpoltíme, než se na hradby naše dostane. Nemohu se věru dočkati rána, aby to začalo!... Což pak tak bledneš, Ludmilo? Bojíš se našich nepřátel? Nestarej se, ti se nikdy nedostanou v toto vlčí hnízdo!" pokračoval Příchovský k své dcerušce obrácen, když byl zpozoroval, že se dívka chvěje a barvu v tváři mění.

„Nuž a máme zůstati zde? Je tu dosti bezpečno?" tázala se sestra Příchovského, připomínajíc sobě výstrahu *Schenka z Gerhardu*.

„Ty můj bože!“ překvapen ozval se Příchovský. „Což myslíš, že se nepřátelé sem dostanou? Již za tu důmněnku zasluhuješ, aby tě Plzeň nechovala ve svých zdech. Tys v domě pana primatora tak jista a bezpečna, jako jinde, ano bezpečnější nežli na našem hradě, ačkoliv nepřítel všemožně se namáhá, aby se dostal mezi nás. Ale při sám bůh! to se mu nepodaří.“

„V to pevně doufám,“ přisvědčoval Wolfingar. „Nemá býti zejtřejší útok jeho posledním. Jedině to panim nebude příhodno, že tu slyšeti každou ránu z děla neb z ručnic takřka dvakráte, any hradby nejsou daleko.“

„To nic nedělá!“ omlouval Příchovský. „Jsou však domy tyto zase kryty mohutným domem Rudolfovým, a toho se ti kacíři nedopídí!...“

„To je pravda,“ dokládal primas. „Račtež jen zejtra zůstati doma, vzácné paní, já postavím před dům silnou stráž, a takto doufám, že k úrazu nikterak nepřijdete.“

„Nuž ať přijdou, ti hanební zrádcové vlasti, v tak hojném počtu, jako kobylky, však je naše pěst šeredně bude vítati!“

„Otče, drahý otče, chraň jen svého života!“ prosila dívka sepjatýma rukama, bezděky vzpomenuvši si na zejtřejší boj, v němž Schenk a otec její sobě budou státi naproti.

„Pro svatou naši víru musíme nastaviti všecky statky své, a k nim náleží také život! Nuž staň se vůle boží!“ dokládal a políbil svou dceru v čelo. Odcházeje pravil ještě: „Nelekejte se, kdybyste v noci slyšely hluk a hřmot! Dostaví se měšťanstvo i vojsko na svá místa. Buďte bez starosti!“ pravil Příchovský, a podav ruku své sestře chystal se k odchodu. „Však my vás ještě navštívíme,“ dokládal a odcházel.

„Dobrou noc, vzácné paní," poroučel se domácí hostitel. „Moje manželka s dětmi zůstane též zde a poskytne vám, je-li milosti vaší milo, společnosti své!"

„Oh, tomu budeme velmi rády, pane primase! Račtež obeznámiti svou paní manželku s tím," prosila Příchovská.

Wolfingar opustil se svým hostem komnatu paní, a oba ti statní obhájcové staroslavné Plzně odebrali se na krátký odpočinek.

Sotva že za sebou zavřeli dvéře, vystoupil ze svého úkrytu Schenk, jenž byl bezděky celou rozmluvu vyslechnul.

Ludmila mu běžela vstříc a prosila ho chvějícím se hlasem, aby zůstal raději v jejich domě a neodvažoval se k nebezpečnému návratu do leženi nepřátelského.

„To nemožno, drahá dívko; nyní musím pryč, sice mi nezbude ani času, abych se dostal na místo. Což není zde zahradou cesty k Rudolfovu domu?"

„Je, pane Schenku, a chcete-li, okáži vám ji sama," nabízela se starší paní Příchovská.

„Já doprovodím Schenka, tetičko," prosila Ludmila a chystala se k odchodu.

Schenk políbil mlčky ruku paní Příchovské, ve dveřích se však ještě obrátil a připomínal důtklivým hlasem, aby dům paní opustily, a zmizel.

V předsíni hodil na sebe v koutě uschovaný plášť, vzal pušku a kráčel za Ludmilou, ježto třesoucí se rukou nesla malý kahánek, pravici majíc v ruce Schenkově. Vedla mladého důstojníka přes schody do síně přízemní, tam zahnula v pravo a otevřela nízké dvéře. Chladný noční vzduch ovanul průvodkyni; zachvěla se na celém *těle.* Byliť v zahradě. Ludmila postavila kahánek na

práh a požádala Schenka, aby ji sledoval. Přešli celou zahradu, octnuli se u nízkých dvířek, Ludmila zatočila rezovatým klíčkem a dvířka se otevřela.

„S bohem!“ byloť jediné slovo, ježto k Schenkovi promluvila. Spočívalit dlouhou chvíli oba milenci sobě v náruči; bylo jim, jako by se na vždycky loučili. Ještě jednou tisknul Schenk roztouženou dívku k sobě s celou horoucností svých citův a odkvapil.

Dívka na polo skleslá opírala se o zeď zahradní, slzy se jí řinuly po lících, ňadra se sotva dmula — zdálo se, jako by všecken život byl uprchnul z mladistvé, krásné dívčí postavy.

Když se dívka byla probrala z bouře svých citů, v jejichž neobyčejně mocných dojmech byla utonula, zpozorovala, že ji někdo za ruku béře a k chůzi pobádá. Bylať to její teta, ježto vyšla za milenci do zahrady — z jejích očí kanuly bohaté krůpěje vroucího soucitu.

Dovedlať schvácenou dívku do její ložnice....

Zatím se rychle ubíral Schenk pustou ulicí k Rudolfovu domu, pohlížeje v stranu, odkud daleko za městem kmitali ohňové stráží vojů Mannsfeldových. Právě rozeznával valy a hradby městské, an tu z nedaleka přicházela noční hlídka. Neměl místa, kam by se skryl. Nevěděl z počátku, co činiti; nazpátek nechtěl a ku předu nemohl. Po krátkém rozmýšlení odhodlal se vystoupiti na hradby a jíti přímo hlídce v ústrety jako městská stráž. Přeskočil příkop a postavil se na hradbě naproti blížící se hlídce, pušku svou přehodiv přes rameno. A již volal dušeným hlasem: „Kdo to?“

Hlídka se zastavila, a její vůdce postoupil k Schenkovi, jenž se byl zahalil úžeji v hrubý vojenský plášť, aby jej neprozradila důstojnická uniforma.

„Sv. panna Marie!“ odpověděl vůdce hlídky.

„Dále?“ ozval se Schenk.

Hlídka se však nehnula.

„Co to znamená?“ ptal se Schenk a bezděky chopil se pevněji své pušky, chystaje se takto k rozhodnému kroku.

„Ticho!“ kázal vůdce hlídky a pozíral bedlivě dolů přes hradby do příkopu.

Dole se něco hnulo.

„Proklatá čertovina!“ šeptal vůdce hlídky; „už dvakráte jsem volal dolů, mysle, že se tam někdo škrábe, a vždycky nic.“

Schenkovi rychleji tlouklo srdce. Věděl, že stráž dobře viděla, neboť se domníval, že to Roubic, jenžto as netrpělivý sotva se ticho v příkopu choval a takto noční hlídku na sebe upozornil.

„O tom se lehko přesvědčíme!“ pravil Schenk, jemuž najednou napadlo, že se mu naskytuje nejkrásnější příležitost dostati se dolů přes hradby. „Víš co, posečkej tady s hlídkou, a já se podívám dolů,“ navrhoval vůdci noční stráže. „Jen že nevím, kudy bych se tam lehko dostal. Zde je to šeredně vysoké!“

„Když se chceš podívati dolů, u čerta, jdi si, ale ať mi vylezeš zase s nenatlučenou hlavou, to ti povídám! Pojď sem, asi deset kroků odtud je prostřelen kus zdi, tím průlomkem můžeš dostati se lehko do příkopu.“

„Dobře, dobře,“ pravil na to Schenk; „jen tak nekřič, ať mi ten vrábek neuteče, je-li ho tam vůbec. Bezpochyby že to nějaký špehoun. Však já mu nasolím, že jakživ více nebude chodit na zvědy.“

Sešli k naznačenému místu.

„Tu máš mou pušku,“ pravil Schenk k vůdci stráže; „*až budu* dole, spustíš mi ji. Tak — a teď pomalu dolů.“

Netrvalo to ani minutu, a Schenk byl v příkopě.

„Nuže, já jsem dole, dej mi sem pušku!“ volal dušeným hlasem nahoru, „a jestli že se více nenavrátím, čert mne asi vzal. Ticho, ticho! Tam něco vidím. Počkejte zde!“

Na ta slova pustil se rovnou cestou dolů od brány k místu, kde naň čekal Roubic. Netrvalo to dlouho, vrazil do něčeho, div že neupadnul.

„Kýho čerta! Aby tě svatý Haštal, ty noční čepice!“ ozval se hlas.

„Ticho, ticho, Roubici! Hlídka není daleko!“ odpověděl Schenk.

„Ah! Tos ty? Já myslil, že to nějaký měšťák, jenž dostal strach a utíká k našim ohňům, aby se trochu ohřál a pozbyl zimnici z té darebné vody, kterou v Plzni polykají místo vína!“

„Nemluv dlouho, Roubici, a pojď!“

„U čerta, najednou máš na spěch, a já tu čekám skoro tři hodiny!“

„Kdo to?“ volala druhá stráž s hůry, k níž byla noční hlídka došla, darmo čekajíc na vyslaného zbrojnoše. —

Schenk a Roubic pustili se rychlými kroky do běhu.

„U sv. Haštala, teď je věru čas, abychom se dostali domů,“ volal hlasitě Roubic. „Zejtra vám to povíme, vy hňupáci, vy futrálové vší hlouposti!“ křičel Roubic, obrátiv se a na chvilku se zastaviv.

„Pojď, ať se dostaneme přes vodu!“ napomínal Schenk.

„Zas do té vody?“ ptal se s patrnou nelibostí Roubic. Tu se zablesknulo, padla rána. Kulka srazila Roubicovi klobouk.

„I ty proklatý osle, ty!“ volal, zvedaje klobouk. „Ten beán mi srazí klobouk, a já vím, že ani na mne nenamířil! Jak mne má také stihnout, když je tma jako v pytli? No, však já ti zejtra namastím!“

„Dále, dále, Roubici!“ napomínal Schenk svého druha, pouštěje se do vody.

V tom zahučelo několik ran, kulky žblunkaly do vody. Na hradbách nastal neobyčejný ruch. Volání: „Zrádcové! zrádcové! palte do nich!“ rozléhalo se přes příkopy a řeku s hradeb městských. A skutečně z nova lítaly kule za našimi soudruhy, jižto rychlým krokem až nad břicho ve vodě zamířili na druhý břeh.

Zde panoval taktéž živý ruch. Přední stráže daly znamení, jako by se nepřítel blížil — myslilo se, že chce učiniti výpad — a za malou chvíli seřaďovali se žoldnéři, aby náležitě přivítali nepřátelské tlupy.

Tu se přiblížili Roubic a Schenk celí promoklí; ztrativše mělčinu v řece, zamířili ku ohňům předních stráží, a když na volání vystřídali heslo Mannsfeldských: „Ať žije Šlik!“ bez překážek dostoupili prvních příkopů a valů ležení vojska nekatolického. Vysvětlivše příčinu hluku a střílení, ubírali se rovnou cestou ke svým stanům, aby převleknuvše se prohlídli ještě stráže v ležení na jihu a k západu, a pak odebrali se k nejvyššímu vůdci, za příčinou sdělení všeho, což viděli a čehož se dopídili.

Bylo právě do jedné, když se zastavili u stanu hraběte Mannsfelda. Stráž je ohlásila ordonančnímu důstojníku, jenž oznamoval, že se mají důstojníci Roubic a Schenk z Gerhardu dostaviti o druhé z rána k nejvyššímu vůdci, aby mu podali náležitou zprávu o své výpravě. Po návratu svém mají se oba odebrati k setníkům Lieb-

steinovi a Romanesqueovi, a jmenem vůdcovým vyzvati je k další prohlídce nočních stráží.

Roubic a Schenk učinili podlé rozkazu.

* * *

Nebyly ještě z úplna dvě hodiny z rána, a v táboře vojska stavovského panoval již znamenitý ruch. Žoldnéři a ostatní na rychlo z vůkolních krajů naverbovaný venkovský lid rovnali se poznenáhla ve vojenské pořádky, náležitě prohlížení od svých představených; lomoz zbraní a dušené volání rozléhalo se valy a příkopy; podobno vše to bylo k dalekému rachocení hromu, když se bouře spouští pomalu s hor v rozlehlé planiny.

Okolo stanu nejvyššího vůdce bylo však nejživěji. Přijímalť statečný Mannsfeld ordonance, ježto přinášely zprávy o dnešní noci, a hned odkazoval důstojníky všech stupňů na všecky strany do celého ležení okolo města; tu řinčely ostruhy, tam rachotily hlavně pušek na ušlapané prostoře u stanů. Všady hovor důstojníků, živé rozkládání rukou, kroutění knírů a blýskání se zraků. Pochodně a ohně ozařovaly svým rudým plamenem tu divou směsici, a vysoké stíny válečných těch soudruhů tvořily divná skupení na režných plachtách stanů a na vyházených valech.

Najednou utichnul šumot jako na dané kouzelné znamení. Vše se obrátilo ku vchodu vedoucímu do stanu nejvyššího vůdce. Noční ordonance oznamovala, že hrabě Mannsfed očekává důstojnictvo.

V tom přikvapil Schenk z Gerhardu, svůj oděv v rychlosti uspořádav, a za ním se kolíbal široký Roubic, jenž se tuze mnoho nestaral o úpravu svých vysokých

bot a zablácených spodků. Nesl takto na sobě patrné známky noční výpravy.

„U čerta, vy jste si přivstali, pánové," volal z daleka k důstojníkům, jižto právě se chystali ku vstoupení do stanu. „Ale to proto, že jste požívali sladkého spánku v teplém plášti, kdežto my tady zažili kyselé cesty a studené vody. No, až vám budu vypravovati, pánové . . ."

„Oho!" ozval se setník Zádubský se smíchem, „tentokráte máme hodnověrného svědka tvých hrdinských kousků, tenť se bude šeredně opírati na tvůj vrub o pravdu, pane Roubici!"

„Ať mne sv. Haštal . . .!" odmlouval Roubic, zvyklý podobným útokům na svou pravdomluvnost. „Schenk z Gerhardu vám vše dosvědčí!"

„Nuž uvidíme!" ozvali se jiní a vstoupily do stanu.

Zde bylo ticho jako v hrobě. Dvě polní postele podlé stěn, u prostřed veliký dřevěný stůl, pokrytý všelikými kartami a plány, okolo stoiu několik židlic: toť bylo nářadí komnaty vůdcovy. Důstojníci se rozestoupili v polokruh a čekali.

„U čerta!" pravil Roubic po chvíli marného čekání k svým soudruhům; „o svůj hrdinský kousek dnešního večera bych se vsadil, nepoutá-li pana hraběte v druhé komnatě ještě teplá náruč vzácné panny Kunhuty! Ať mne ti měšťanští habánové dnes ráno snědí, nemá-li Jeho milost dobré oko! Na mou čest! Nic bych si z toho nedělal, kdyby mně jednou dovolil, abych ji směl doprovázet na procházce. Já bych věru . . ."

„Nezahodil," dopověděl setník Frank nedaleko Roubice stojící. „Což ale by ona dělala, pane kamaráde?"

„Hm! snad by se podívala na mou ctihodnou po*stavu a nezahodila* by také."

„A což kdyby o tom zvěděla Jeho milost?“ ptal se opět setník Frank a mžoural na Roubice, jemuž se oči svítily, jako by skutečně měl pannu Kunhutu před sebou.

„Ont je šlechetný pán a dopřál by mně té radosti!“ odpovídal s výrazem spokojenosti Roubic. „Vždyť by pan hrabě neměl nouzi, jako jí nemívá nikdy. Rychlá a nová posila by vyrovnala vše.“

„Nuže, hledej svoje štěstí, Roubici!“ dokládal Frank s úsměchem.

V tom vstoupil hrabě Mannsfeld. Důstojníci se uklonili vesměs. Mannsfeld pokynul rukou a uvítal důstojnictvo.

„Dobré jitro, pánové! Dnes počíná brzy naše práce. Doufám však od vás, že to bude naposledy.“

Při tom si sednul k velikému stolu na nízkou židli, a nikdo by nebyl soudil, že ta malá postava, za stolem ukrytá, je onen Mannsfeld, jenž se stal během třicetileté války, jakož i za dřívějších výprav vojenských, pověstným po celé Evropě. Byl‘ Mannsfeld malé, neúhledné postavy, hubený, a obličej jeho neladný nabýval nehezkou formou úst výrazu odporného. Jeho malé oči jevily nepokoj, zchytralosť a chtivosť; když pak zaplanuly buď v rozmluvě anebo na bojišti, zářila z nich statečnosť, a tu se zdálo, že malá postava jeho vyrůstá a béře na sebe ráz bytosti demonické.

Když si byl Mannsfeld usednul, rozhlídnul se po veškerém důstojnictvu a pravil: „Dostal se pan setník Schenk z Gerhardu šťastně do ležení?“

Schenk přistoupil blíže k hraběti a uklonil se.

„Nuž, vítám, vítám vás! A váš soudruh?“ tázal se, jevě patrně dobrý rozmar.

„K službám Vaší milosti!“ hlásil se Roubic, a s nemalou ukázalostí vyhrnul se z davu svých soudruhů.

„Jak se vám vedlo?“

„Obležení chystají se na dnešní den k tuhému odporu,“ počal Schenk, a na jeho tváři uhostila se nápadná bledosť. „Poběhlíkem dověděli se o našich přípravách, leč měšťanstvo trvá dosud v pevné naději, že nás i zejtra dobře odrazí.“

„To se bohdá nestane,“ pravil Mannsfeld, a oči jeho se mu zajiskřily. „Jak jste se o tom dověděl, pane setníku?“

„Byl jsem v městě,“ odpověděl Schenk krátce a zachvěl se při vzpomínce na příčinu, která ho vedla v nebezpečenství života.

„Oho!“ zvolal Mannsfeld. „Tedy jste se tam přece dostal?“

„Ano, milosti! Skolili jsme stráž, a s odejmutým jí oděvem dostal jsem se do města a poohlídnul se po nejbližších valech, co zatím můj soudruh Roubic ohledal postavení Rudolfova domu.“

„K službám, milosti!“ začal Roubic. „Měl jsem sice velikou práci, ale něco jsem přece vyšťoural. „Ačkoli jsme sousední hradby dost silně kulemi rozdrchali, bude přece nevyhnutelně zapotřebí, aby se přímo na dům Rudolfův hodně namířilo. Jeť to proklatá zástěra na ty díry ve zdech a ve valech, ježto jsme jim napíchali — a v tom domě může se pevně usaditi několik těch městských puškářů, a my můžeme dlouho klobati, než se jim dostaneme na záda.“

„To musíme z rána ohledati,“ pravil Mannsfeld; „já zamýšlím dnes hlavním útokem hnáti na Pražskou *bránu a na* Rudolfův dům, abychom v tom právě domě *dosáhli pevného* postavení na hradbách. Odtud máme *pak volný průchod* hlavní ulicí k náměstí, a než se do-

staneme tam, musí se zatím na opačné straně všemožně hleděti k tomu, aby se brána Litická zbořila, a aby naše žoldnéřstvo vrazilo do města, podajíc nám na náměstí ruku. Takto utvoříme veliký kruh — od Pražské brány spojíme se městem s našimi na jihu. A když máme půl města, máme i celé.“

Byltť to plán smělý, jak jich vůbec Mannsfeld míval. Důstojníci ničehož nenamítali, vidouce, že by jistě se zmocnili města nejdříve, kdyby se dostali na hradby ze dvou stran.

„Až ráno se přesvědčím, jak to stojí s Rudolfovým domem,“ pokračoval Mannsfeld, dívaje se na plán města Plzně a ležení vojska svého, „tu dám střílet na hradby u Pražské brány a u Rudolfova domu, a musí se hnáti rychle útokem, než se Plzeňští zpamatují. Bude to arci odvážlivý kousek, avšak stát se to musí. Ta proklatá řeka nám tu nesmírně vadí! — Pane setníku Franku a Schlammersdorfere! vy se postavíte zejtra zde k útoku; dvě nebo tři baterie budou vás po stranách podporovati. Podaří-li se nám útok, postupovati mají setniny pánů Liebsteina, Fripona a Romanesquea. Vy, pane plukovníče Heidene, držte se k těmto pánům po levé straně, za vámi ať stojí pan setník Zádubský, aby byl při ruce, kdyby toho bylo zapotřebí! Óh, nebojte se, pane Zádubský, však vy dostanete práce dosť,“ pokračoval Mannsfeld pozoruje, že se setník Zádubský mrzí. „Jen mírně, pane setníku; jsem přesvědčen, že váš lid tak dobře postupovat dovede, jako moji prohnaní žoldnéři! Však se vašim venkovanům, statečným to junákům, brzy udá práce dosť!“

Zádubský, jenž nejvíce český lid z vůlkolí sebraný *a neméně vycvičený* ve své správě měl, upokojil se při.

pověděl nejvyššího svého vůdce a pozorně opět poslouchal, jaké rozkazy hrabě Mannsfeld ostatním důstojníkům rozdá. Mannsfeld ukazuje na plány, zapisoval si rozestavení jednotlivych oddělení svého vojska a rozestavoval setniny dále k jihu a k západu, odkud se mělo jednou dobou hnáti na město a takto útokem všeobecným rozděliti moc obležených. Na té straně měl hlavní vůdcovství hrabě Hanuš Jiří ze Solmsu, jenž dříve už osvědčil se několikráte statečným vojínem a jenž i bývalého komandanta města Plzně, Felixe Dornheima, byl skolil. Mělo se tudíž hnáti útokem u kláštera bosáků, pak u bran Litické a Normberské, a po dobytí silných tam postavení hleděti se mělo k spojení se s vojskem od Pražské brány v město dorážejícím. Takto sdělil Mannsfeld celý plán svým důstojníkům.

„Doufám, pánové, že se mi vaším přičiněním můj plán podaří, a dá-li bůh, bude ještě dnes město Plzeň naším. Avšak co nejpřísněji nařizuji vám, aby žoldnéři všech výstupků se zdrželi, pakli nám nebesa vítězství dopřejí. Každý, kdo můj výslovný rozkaz přestoupí, budiž ihned potrestán smrtí. Nechci, aby se řeklo, že nedovedu udržeti pořádek ve vojsku svém, a činím vás tedy, pánové, zodpovědnými za váš lid podřízený. Město musí se beztoho vykoupiti velikou sumou, a na tom budiž dosti. A teď, pánové, každý k své setnině; vy pak, pane hrabě ze Solmsu, hned odjeďte na své stanovisko a setrvejte nečinně, dokuď vám nevzkáži. Ostatně můžete hlučně se chystati, aby vás tamnější hlídky zpozorovaly, a takto jejich činnosť dělena byla a odvrácena od nás. — Pane Schenku," dokládal, mžouraje k mladému důstojníku, jenžto mlčky tu stál a napolo jen naslouchal rozkazům rozdávaným, „vy, pane Schenku, hleďte, abyste

i dnes zachoval čest našeho praporu, a vytkněte ho první na domě Rudolfově!“

„Buďto klesnu, Vaše milosti, anebo stane se podlé vašeho rozkazu!“ probudil se Schenk ze svého polosnění, ukláněje se nejvyššímu vůdci.

Hrabě Mannsfeld propustil nyní svoje důstojnictvo, napomínaje ještě jednou důraznými slovy k přísnému vyplnění všech rozkazů.

Když důstojníci vyhrnuvše se ze stanu Mannsfeldova, se rozcházeli, přistoupil Schenk blíže k setníku Frankovi a pojav ho za rámě, promluvil k němu s patrným pohnutím: „Mám k tobě, setníku, prosbu!“

„Nuže, brachu, jen bez okolků! Tyť pak vypadáš ztrápený; pozoroval jsem to už při ordonancí. Ty máš něco na srdci?“

„Chci se ti s něčím svěřiti, kamaráde!“ odpověděl Schenk.

Oba přátelé ubírali se řadami vojákův, jižto se sestavovali a zbraň svou upravovali, byvše ihned po rozpuštění poradní hromady od svých vůdců svoláni. Ohně počaly poznenáhla uhasínati, noční tma ustupovala pomalu deroucímu se dnu, ačkoli podzimní mlha dennímu světlu mocně se opírala.

„Možná,“ pokračoval za chvilku Schenk, „že by se mi mohlo něco dnes přihoditi, příteli, jako každému vojínu. Kdybys však ty se svou družinou zdráv vrazil dříve do města než já: splníš mi jednu prosbu!“

„Nuže?“

„Hleď postaviti stráže k primatorovu domu, jenžto se nachází v ulici na náměstí vedoucí; máť dům ten zelená vrata a plocha římsová tvoří průčelní zeď místo střechy.“

„Aj, vida, vida! Panu primatorovi má se dostati zvláštní ochrany, že nás tu tak dlouho zdržuje?“ tázal se Frank, s úsměvem pohlížeje k Schenkovi.

„Nikoli jemu, bratře!“ odporoval tento.

„Kýho šlaka! Tedy někomu jinému? Ano, rozumím! Má někoho v domě? — Aha, uhádnul jsem! — A tedy proto zabrousil si's dnes přes hradby?“

„Ptej se, jak chceš — já ti nemohu prozatím odpovědíť, ale splň mou prosbu, budeš-li v městě dříve než já.“

Na místo odpovědi podal mu setník Frank ruku. Vše bylo v pořádku. Rozešli se.

Zatím se rozednilo. Mannsfeld odebral se záhy do tábora a prohlížel vojsko. Obejel celé ležení, dával tu a tam ještě rozkazy, napomínal důstojníka i žoldnéře a varoval sám, aby se nikdo neopovážil drancovati aneb s měšťany neb ženštinami špatně nakládati. Vrátiv se pak k svému stanu, potkal vojenského kazatele Heilmanna, jenž právě přicházel, aby krátkým kázaním posilnil shromážděné vojsko, anto v jiných částech ležení jeho druhové podobně si počínali.

„Pamatujte, proč se chápete dnes zbraně!“ počal mluviti k vojsku, když se byl Mannsfeld sám postavil v řady nedaleko velkého praporce, k němuž byl praporečník Schenk přistoupil, chystaje se vyrvati ho ze země, aby ho zatknul na hradbách Plzeňských vítězně stečených. „Pohledněte na svůj prapor, jenž vás vede za vítězstvím a slávou „Pro náboženství a svobodu!“ Toť je heslem vaším, toť je heslem oněch, již vás vyslali sem, abyste *bojovali pro* slávu víry, pro slávu české vlasti! Pevně *stůjte k praporu* svému! Vzpomeňte, že vítězství vaše *je zásluha, jížto* vydobýváte sobě nového stupně v ne-

besa. Dokažte i zde, že už často bojovali jste pro víru, vy synové české vlasti!“ pokračoval Heilmann, obraceje se k řadám lidu českého pod rozkazy Zádubského. „Vzpomeňte, že krvácela vaše prsa již tolikráte pro vyznání, ježto všecku tmu předsudků rozplašuje a ježto činí z vás pravé syny Krista a jeho miláčka, slavného Jana! Stůjte pevně, a bůh bude státi pevně s vámi! Žehnám vaší zbrani, ať svatý praporec váš zvítězí ve jmenu svatého kříže!“

„Amen!“ přizvukovalo vojsko. Mannsfeld opustil řady a ubíral se ve průvodu několika vůdců, pak Schenka a lajtnanta Roubice přímo k místu, odkud nejlépe rozeznávaly se hradby okolo domu Rudolfova.

Roubic rozkládal velmi široce svoji výpověď nejvyššímu vůdci ráno podanou, a Mannsfeld přisvědčil. Ihned rozkázal, aby několik batterií přímo počalo páliti na dům onen a vůbec na nejbližší hradby, by takto proražen byl patřičný průchod na městských valech.

Když pak veškeré vojsko podlé ranních rozkazů rozestaveno bylo a po střílení několik hodin trvajícím hradby se bořily, dáno znamení k pochodu.

Děla hřímala, korouhve vlály, bílý, velký praporec hraběte Mannsfelda, s nápisem „Pro religione et libertate!“ rozvinul se v ranním větru, nešen pevnou rukou Schenka z Gerhardu; hudba vojenská hrála pochod; zbraně řinčely; jeden šik po druhém v těsném pořádku dral se ku předu okolo nejvyššího vojevůdce, volání vojska a komando vůdců rozléhalo se vůkol — jako rachotící bouře, pomalu, odměřeně táhlo vojsko přes valy a příkopy ležení k řece Mži. Zde stanulo.

Zatím panoval na hradbách nemenší ruch. Měšťané *i vojsko katolíků* rozvinovalo i tam šiky své, nastala

i s hradeb střelba, obě strany stály sobě hrozebně naproti, děleny pouze řekou a na polo zbořenými hradbami.

Když se byli přiblížili plukové vojska stavovského k řece, utichnul náhle všecek hluk a hudba přestala.

Mannsfeld nedaleko se svými ordonancemi na vysokém náspu stoje, nahlídnul, že by bylo zbytečno najednou s celým nejbližším oddělením vojska, určeného k útoku na Rudolfův dům, vytrhnouti přes řeku a tak husté houfy střelbě nepřátel vystaviti, dal ihned rozkaz, aby jistá část vojínů dobrovolně první přebrodila se přes vodu a pokusila se o útok. Tu vystoupil ihned z řady své setniny lajtnant Roubic a jeho přítel, jistý Escher, a prosili za dovolení, aby směli vésti dobrovolníky k hradbám.

Mannsfeld zvolal k nim z daleka: „Podaří-li se vám, lajtnante Roubici, i tato výprava, a dorazíte-li do Plzně, dostanete svůj hejtmanský brevet. Nuže napřed!“

„U čerta, hoši! Kdo chce s námi?“ volal nyní Roubic a Escher ku žoldnéřům. „Ať nám sv. Haštal pomůže! Za mnou na ty měšťácké flaňďáky! My jim vyklepáme ty vzpupné hlavy jako makovice! Vzhůru! Za mnou! Kdo se nebojí smrti, u čerta, ať jde za námi!“

Asi ke stu odhodlaných mužů dorazilo ihned k našim hrdinům.

„Víte co, hoši,“ napomínal Roubic, „rozejděte se v dlouhou řadu, a až budeme pod hradbami, tu se najednou shlukneme a vrazíme nahoru. Tak nám ty jejich stříkačky s těmi hloupými kulemi neuškodí.“

Stalo se. Pustili se rázem všickni do vody, rozestoupivše se v dlouhou řadu. Přes ně pálila děla Mannsfeldova na hradby, způsobujíce zmatek a škodu velikou Plzeňským. S napnutím čekal Mannsfeld na výsledek smělé *té výpravy.*

Střelba s hradeb opětovaná škodila velmi odvážlivým útočníkům, a mnohý povalil se kulí proklán ve vlny Mže; nicméně veliká většina dostala se šťastně až pod hradby; zde se podlé rozkazu Roubicova všickni shlukli v jeden chumáč a hnali se jako blesk k průlomům ranní střelbou utvořeným, nedajíce se odstrašiti mrtvolami padlých svých soudruhů. Nastal strašlivý, lítý boj. Děla kryla útočníkům obě křídla; dvě baterie vrhaly smrtonosné kule na posádku Rudolfova domu a přinutily obhajce postavení toho opustiti své stanovisko.

Jakmile to Mannsfeld zpozoroval, ihned dal rozkaz dvěma setninám Frankovým, aby pustily se v řeku a přispěly pomocí Roubicovi. Opět hřímala děla, vojínové pustili se s hrozným křikem do vody, a anžto Roubic a Escher se svou odvážlivou družinou počínali dobývati v průlomech pevného postavení, zaměstnávajíce celou tlupu obléhaných, přebředly neporušené setniny Frankovy a tlačily dobrovolníky poněkud v nepořádek uvedené ku předu.

V tom odeslal Mannsfeld, vida, že se zmocní hradby, na rychlo ordonancí k hraběti Solmsu, aby se pustil od jihu a západu na zdi městské a vší mocí hnal na celé západní straně útokem. Tak se všech stran rachotila za chvíli děla a křik válečný a hlahol bubnů rozléhal se po celém vůkolí. Zdálo se, jako by najednou se byla proměnila celá krajina okolo města ve veliké mraveniště, jako by zem byla oživla na dané znamení kouzelných mocí a vše se hrnulo přes valy a příkopy k hradbám.

Zatím doráželi Roubic a Escher, bojujíce jako rozdráždění lvové, na Plzeňské, tlačeni setninami Frankovými. Nastalo strašlivé vraždění.

„Nahoru, hoši, nahoru!“ řval Roubic, šmýkaje jednoho z měšťanů Plzeňských po trámu, na nějž byl právě

vystoupil a mečem máchaje pravicí, že z přilbic a z brnění jiskry lítaly. „Ty proklatý neposedo, půjdeš-li pak do příkopu?“ volal a vší silou mrštil svého nepřítele od sebe, že tento ztrativ rovnováhu, sletěl po hlavě do příkopu, kdež brzy od žoldnéřů rozšlapán byl. „Ten chlap má drápy jako sám ďábel! Vzhůru!“

A opět nastal nový boj, nový tlak. Nejsouce více týráni statečnými obhajci vyšších místností na domě Rudolfovu, volněji mohli se stavovští opříti proti Plzeňským, jižto se všemožně snažili srážeti střelbou a později meči útočníky. Roubic přeskočil poslední příkop, za ním hned Escher asi s dvaceti muži, kteří utvořili zeď, za níž beze všech obtíží postupovaly rychle žoldnéři Frankovi; šik se stavěl za šikem, slézaje rozbitou hradbu, a brzy stála většina setnin Frankových na valech městských. Tu se všickni pak vrhnuli na dům Rudolfův, nastal krátký zápas a za malou chvíli vlály malé praporce vojska Mannsfeldova na cimbuří jeho.

Za čtvrt hodiny přebředly ještě setniny setníka Liebsteina a jeho druhů, v jejichž čele vlál veliký prapor hraběte Mannsfelda, nešený od Schenka z Gerhardu.

Vyhrnuly se setniny tyto na hradby, hudba vojenská hrála, za pět minut rozvinut i prapor Mannsfeldův na nejvyšším stanovisku Rudolfova domu, a jedna část hradeb byla v rukou vojska stavovského.

Zatím se Plzeňští, opustivše nejbližší hradby, usazovali v blízkých ulicích a zatarasovali se, nahazujíce nábytek z domů a spousty kamení a písku v cestu vítězně kvapícím vojům Mannsfeldovým. Za neustálého střílení postupovaly setniny Frankovy a Schlammersdorferovy obsazujíce domy nejbližší ulice. Frank rozestavil *obezřele své* šiky na prostoře mezi hradbami a nejbliž-

šími domy, a chystal se k útoku na vysoký taras na konci ulice od Rudolfova domu na náměstí vedoucí, obsadiv prostranné chodby a komnaty toho stavení částí svých šiků.

Když byl Frank do ulice vrazil, vzpomněl si na prosbu svého kamaráda Schenka a postavil čtyry muže před třetí dům za Rudolfovým stavením, přísně přikázav, aby nikoho nevpouštěli a také každému východ z domu bránili.

Sotva však byl Schenk svůj prapor vytknul na cimbuří rozstříleného domu císařského, rozhlídnul se po blízké ulici a netěžko poznal dům, kde drahý klenot jeho srdce se skrýval. Zůstaviv poddůstojníka co stráž u praporce, pustil se s několika žoldnéři přímo k zahradě podlé domu primatorova se táhnoucí, chtěje se přesvědčiti, zdali uposlechly paní napomenutí jeho, a ne-li, aby jim poskytnul sám ochrany vydatné. Tu však hrnula se tlupa městských žoldnéřů naproti němu; Schenk ustupoval; sebrav však za malou chvíli četnou družinu postavil se k pevnému odporu a očekával první útok, jenž šťastně od něho odražen. Tu se tlačil se svým lidem ku předu, až dorazil ku zahradě.

Zatím byli vystoupili žoldnéři Mannsfeldovi na střechy obsazených domů a střelbou škodili velmi Plzeňským za barikadami ukrytým. Tito na darmo se bráníce, neviděli jiné už pomoci a zapálili sami několik domů, aby takto nepříteli škodili a jej v postupování zdrželi.

Tak i sousední dům bytu primatorova zplanul plným ohněm.

Když to byl zpozoroval Schenk právě přiraziv, jak už praveno, k zahradě za domem primatorovým se táhnoucí, pojal ho nemalý strach, vidoucího blízké nebezpečí, ježto hrozilo drahé dívce jeho Ludmile, nacházela-li se ještě v domě Wolfingarově. Chtěl vší mocí dostati se k ní; vedl své šiky několika přibylými řadami sesí-

lené ku předu; doraziv ku dvířkám zahradním, chtěl je vypáčiti a vraziti zahradou do domu.

Tu však nové přikvapily řady Plzeňských a nastal krutý zápas. Strana stavovských vytiskla své nepřátely, Schenk opět vrazil ku dvířkám, vyrazil je a vtrhnul do zahrady. V tom rozlítly se dvéře u domu a z nich vyřítila se celá tlupa zbrojenců a hnala se naproti Schenkovi. V čele stál starý Příchovský, jenžto dříve bojovav na hradbách, tisknut byl až k domu primatorovu, kamž s četnou družinou vtrhnul, chtěje v zápětí padnouti Mannsfeldským. Uzřev však, že tu odpor marný, chtěl zas vyraziti z domu zahradou a spojiti se s Plzeňskými.

Tu zaslechl hluk; zpozorovav, že sousední dům hoří, poslal k paním, kteréž dům neopustily, aby co nejrychleji měly se k odchodu. Ludmila s tetkou celá ustrašena sešla dolů a chtěla ve zmatku na ulici. Stráž jim zastoupila cestu, držíc se dle rozkazu setníka Franka. Uděšené ženštiny vrátily se na chodbu, sotva vědouce, kam jdou. Hluk a rány z ručnic rozléhaly se po celém domě. V tom zaslechly ze zahrady křik.

„Zpátky, kacíři!“ zněl hlas Příchovského, jenž byl seřadil svou družinu k zápasu.

„Vzdejte se!“ ozval se jiný hlas, a hlas tento dotknul se kouzelnou mocí ustrašené dívky.

„Světice boží! Tetičko, toť je hlas Schenkův!“ zvolala Ludmila a vyběhla z chodby do zahrady, nedbajíc na hrozící tam nebezpečí.

A byl to v skutku hlas Schenkův.

„Vzdejte se!“ volal ještě jednou, chtěje se vyhnouti půtce; avšak na darmo.

Příchovský již se byl naň vrhnul, a nastalo *řinčení mečů.*

„Jen se drž, Schenku, jen se drž!“ voláno z daleka; hlas byl Schenkovi známý. „Ať mne sv. Haštal, nerozsekám-li je na kaši! Sem, hoši, přes tu zeď!“ volal Roubic, jenž byl náhodou se střechy blízkého domu Schenka spatřil, jak se potýká s Plzeňskými ve vedlejší té uličce. Rychle sebrav několik odvážlivých chlapů, letěl dolů k zahradě; obával se, aby nepřišel pozdě, kdyby se protloukal zbrojnoši Plzeňských, jižto dosud uličku neopustili, a přelezl, ač dosti těžko, přes zeď zahradní, nedbaje na kule, ježto naň i na jeho tlupu Plzeňští z uličky vysílali. Sotva byla družina jeho v zahradě, namířili v úprku na Příchovského, jenž byl mužně dorážel na Schenka.

„Vzdejte se, vy městské muchomůrky, sice vaším mozkem omaluji celé náměstí!“ řval Roubic, máchaje mečem a jedním rázem dva poraniv.

„Já ti zacpu brzo tu nestoudnou hubu, ty vykrmený vlku!“ ozval se hlasitě někdo z řad Plzeňských, a napřáhnul po Roubici svůj palcát, jímž byl ozbrojen. Bylť to mydlář, měšťan v Plzni usedlý. Schenk ho ihned poznal.

„I mlč, ty otupělá kudličko!“ odpovídal Roubic; „s tebou budu brzy hotov,“ a jedním rázem rozpoltil mu hlavu, až krev zastříkla na jeho soudruhy.

„Smrť kacířům!“ volal Příchovský, dorážeje na Schenka, jenž mu ustupoval, nechtěje boj s ním začíti.

„S vámi nechci zápasiti, pane Příchovský!“ odpíral Schenk, anto právě objevila se Ludmila se svou tetou na stupních ze dveří domu do zahrady vedoucích.

„Ale já s tebou, ty zrádce vlasti!“ šíleně zvolal Příchovský a máchnul po Schenkovi, jemuž se meč zlomil, neobyčejně silnou ranou.

„Otče, zadrž!“ vzkřikla Ludmila, vidouc boj, a vrhla se k zápasícím.

Bylo pozdě. Příchovský nedbaje na to, že jeho nepřítel odzbrojen, vrazil mu svůj meč zrovna do srdce. Schenk vzkřiknuv k zemi sklesnul.

„I ty nectný havrane!“ zařval, vztekem zblednuv ve tváři lajtnant Roubic. „Tu máš za odměnu!“ a Příchovský se překotil, strhnuv svého souseda v svém pádu.

„Do nich, do nich!“ napomínal Roubic a vrhnul se jako rozvztekleny tygr na nepřátely s družinou svojí, a za malou chvíli byli Plzeňští na útěku, skákajíce přes zeď a svým útěkem trhajíce za sebou lid v ulici rozestavený a doprovázený střelbou z domů vedlejších, zatím Mannsfeldskými obsazených.

Když se byl Roubic navrátil, skonával právě Schenk, podávaje ruku svému válečnému soudruhu. Nad ním klonila se dívka bez pláče, beze lkání: oči byly upřeny na umírajícího, stály v sloupu . . .

„Čertův ten lotr, jenž ti, hochu, dodal na věčnou památku!“ mluvil Roubic, utíraje si špinavým rukávem čelo a zavadiv o své oči, v nichž se lesknuly slzy.

Bylť to dojímavý obraz. Z daleka doletoval sem hluk. Rachocení bubnů, střelba z děl a z pušek a temné volání: toť byla ukolébavka statečného vojáka, jenž usnul na věčný čas.

* * *

Mannsfeld dobyl města Plzně. Mnohého ze svých statečných vojínův pomíjel v řadách svých. Když pak mu ohlášeno, že praporečník Schenk z Gerhardu padnul v dnešním boji, umlknul Mannsfeld a v očích zaleskly se mu dvě velké slzy.

„Škoda toho statečného muže!“ pravil. Projevil takto svou neobyčejnou bolest nad ztrátou, již utrpěl smrtí svého praporečníka.

V neděli na to pochován jest Schenk z Gerhardu u hlavního chrámu sv. Bartoloměje. Děla hřímala a mužstvo třikrát vypálilo na znamení smutku a pocty hrdinskému bojovníku. Veškeré důstojnictvo hluboce cítilo ztrátu neohroženého soudruha.

Nad mrtvolou kazatel vojenský Heilmann poukazoval na statečnost jeho a vyzýval všecky přítomné, aby tak pevně stáli kolem svého praporu, jak pevně a slavně nosil ho Schenk.

Když byl Heilmann skončil, přistoupnul nejvyšší vůdce vojska stavovského, hrabě Mannsfeld, ku hrobu a první hodil hrst země do hrobu padlého hrdiny. A veškeré důstojnictvo obejdouc hrob svého kamaráda, učinilo taktéž. Roubic poslední odcházel smuten a sklíčen od svého soudruha.

A za nedlouho kryl pahorek ostatky Schenkovy.

Téhož večera klečela ženská postava u nového hrobu. Klečela dlouho, studený podzimní vítr vanul přes hrob a přes ní — ženská postava sklesla na chladný pahorek a ráno nalezena tam — mrtva.

Bylať to Ludmila.

KUS ROMANU.

(1860.)

Odejel jsem z D***. Ty se asi nemálo horšíš, milý Jozefe, že jsem ti již déle nepsal. Ale máš také příčinu. Když si vzpomenu, že uplynuly dva měsíce, aniž bych ti byl dal nějakou zprávu o sobě, nemohu se ani sám sobě omluviti, nad tot pak tobě!... Nuž ale vím, že's shovívavý, a že nekladeš na podobné maličkosti váhy; vždyť dobře víš, jak mi bylo do psaní za té věčné rozjitřenosti, za toho stálého zimničného rozhárání, z něhož jsem se doposavad nemohl zotaviti. Avšak nejhorší doba je pryč; já letos nepojedu nikam do lázní na koncerty a budu ponechán sobě; pak všecko nahradím a nevím, nebudeš-li brzy zahrnut mými dopisy, až tě to srdečně omrzí. Žeť mi nedopřáno, stále býti ve vašem kruhu a baviti se s vámi po bratrsku! Takto mne váže krutá povinnosť a mé postavení v cizině, a já se musím uspokojiti jedině tvými zprávami z domova; musím býti rád, že se písemně pobavím s tebou, jenž nesplácíš netečnosť mou v dopisech stejnou měrou, a že mi sděluješ vše, co se děje s mými drahými a milými. Že přec není u nás lidí, kteří by našeho hudebnického umění více se ujímali a udrželi nás také vlasti: takto obětujeme své nejkrásnější síly, své nejstkvělejší vlohy, své nejohnivější snahy cizině, a vy tam u vás znáte nás jen podlé jmena; hlásíte se k *nám*, a my vám to zplatit nemůžeme!...

Doufám, příteli, že tě brzy obejmu v svou vřelou náruč. Nastává mi prázdný čas a toho musím použiti, abych se na tebe podíval; kdy to však bude, o tom ti později dám náležitou zprávu. Neboť právě přijel jsem v toto rozkošné údolí s tou krásnou jasnou řekou, s těmi pestrými sady a zelenými lukami! Jsem na venkově, budu letos držeti krásnou villeggiaturu!...

Jak to?... tážeš se asi. Povím ti to všecko, a bude-li dopis tento trochu delší než obyčejný přátelský list, můžeš mi něco odrazit na mou nedbalost za předešlých měsíců, a já dobudu opět u tebe starého místa ve vážnosti.

Asi před třemi nedělemi hrál jsem v soukromí u vyslance O... ve veliké a skvělé společnosti. Byl jsem následkem jisté avantury právě ten večír elegicky rozpoložen a nevím, jak to přišlo: právě ten den požádal mne domácí pán, abych zahrál některou z nocturn Chopinových. Učinil jsem podlé žádosti a možná, že jsem tehdy přednášel s neobyčejným citem, s neobvyklým zápalem. Účinek mé hry byl znamenitý; já zasypán chválou a úklonami. Tu ke mně přistoupil jakýs starý pán velmi vážného vzhledu, po boku maje kvítek rozkvétající dívky. Nemohu zapomenouti na ten sladký dojem, jakým mne ta krásná postava na první pohled překvapila.

„Přijmete i naše díky za překrásnou hru," oslovil mne starý pán po francouzsku, nenuceně ano přívětivě se ukloniv. „Vy jste mne okouzlil, vy jste mi rozehřál staré srdce těmi dojemnými zvuky mého převýtečného krajana."

Dívka se milostně usmála, jako by tím sladkým úsměvem dosvědčovati chtěla, co starý pán právě byl řekl.

„Děje se mi přílišná čest," odvětím s jakousi pýchou, *dobře cítě, že* jsem překonal ve hře sama sebe. „Miluji

Chopina nad jiné," pokračoval jsem, „a vždy mám z toho velikou radosť, podaří-li se mi, ztlumočiti důstojně jeho krásné, blouznivé, zádumčivé myšlénky, rozplývající se jemným slovanským bolem."

„Vy nejste tuzemec?" tázal se na to hned starý pán.

„Nejsem, pane! Pocházím ze země hudby, ze země hudebníků; jsem rodem Čech."

„Ah! těší mne tím více, vážený příteli," přikročil blíže starý pán ke mně. „Tedy mne nezmýlilo důmnění, že jen Slovan může tak významně, tak hluboce přednášet a cítit mluvu a nadšení blouznivého srdce našeho rodáka."

„Z toho poznávám, že jste, pane..."

„Jsem baron W... cz a obyčejně dva měsíce strávím zde v zimě. Teď se právě chystám na venek, ne však do Polska. Mám v Lužici nedávno zakoupený statek a tam se odeberu. — A, co mi napadá! Dovolte... Máte nyní v létě čas? Nejste snad vázán v městě?"

„Nejsem, pane barone; právě nyní nastává mi doba svobodná; podlé smlouvy požívám každé léto tři měsíce dovolené."

„Buďte mým hostem; alespoň nějakou dobu; já vás očekávám! Abyste neměl venku dlouhou chvíli, o to se postarám sám. Slibte mi, že přijedete! Doufám, že vyhovíte mému srdečnému přání!"

Já se uklonil na znamení svolení. Neměl jsem právě ničehož před sebou, leda cestu k tobě, příteli. Myslil jsem, že ti budu vítán spíš či později v stejné míře. Rozhodl jsem se tedy, že přijmu laskavé a neočekávané pozvání starého pána a že se podívám ven. Při tom jsem nemohl jinak, než podívati se na sličnou ženskou postavu přede mnou stojící, a nevím, zdali mi něco neradilo v *srdci, abych* návrh starého pána přijal. Dívka se

tázavě a sdílně ke mně dívala, když starý pán se mnou hovořil, a moje oko zavadilo několikrát bezděky o její krásný zjev. Následkem jistého sladkého rozpaku neodvážil jsem se pak, přímo nazříti k ní, a když mi starý pán podal odcházeje ruku, zaslechl jsem slova pronešená jemným sladkým hlasem: „Mať čeká na nás, otče!“

„Tedy pojďme!... Račtež nás před svým příchodem zpraviti, kdy vás čekati máme!“ požádal mne baron, ukláněje se.

„Neopominu, pane barone,“ odvětím, a moje oči sledovaly barona s dívkou, až oba zmizeli v pestrém davu v druhé veliké komnatě.

Já upadl na chvilku v dumání. Co jsem myslil, nevím; pamatuji se však, že bych byl dále snil, rád snil, kdyby mne byly nevytrhly damy, v jejichžto kruhu jsem se z nenadání octnul. Nové komplimenty, mnoho otřepaných frazí, které však krásnými ústy pronešené přece sluchu lahodí, dokud konečně nenavykneme všemu!

Hrál jsem ještě nějaké rondo, vlastní kompozicí, a opět se opakovaly předešlé sceny; barona W...cze tu však více nebylo.

Společnosť se rozcházela, vyslanec O... vyznamenal mne velmi krásným a elegantním způsobem, a já konečně odešel spokojen s výsledky dnešního večera.

Bylo to naposledy, co jsem hrál v salonu. Několik dní na to uspořádal jsem svoje záležitosti a včera opustil jsem D***. Na večer přijel jsem na zdejší zámek a musím se ti vyznati, že první dojem působil na mne velmi dobře. Z toho soudím, že mi tu bude volno.

A je to také krásný, roztomilý kouteček, kde se nacházím. Představ si nejprvé, jako bys přijížděl. Ze zeleného údolí táhne se silnice na malý pahorek, na jehož

hřebenu se rozprostírá malý háj, dělen touž silnicí na dvě polovice. Vůz tě pomalu nese až nahoru: tu se ti objeví rozkošné divadlo. K levé ruce táhne se široký údol, jímž hučí ouhledná řeka; přímo před sebou máš velikou planinu, kterou vroubí z daleka modré hory a v pravo táhne se malé, ale tím malebnější pohoří, obrostlé jedlovím a sem tam také dubovím. Ty z ponenáhla sjíždíš, silnice se drží na zeleném úpatí pohoří. Ty's u prostřed celého toho rozmilého kraje; všady bujný život, pole plná krásného, svěžího obilí, kvetoucí zahrady, zelená luka, a u prostřed toho všeho ta krásná, stříbrná řeka vinoucí se jako had lesknavý v těch krásných pohádkách, vypravovaných od našich chův a kojných. Jedeš asi čtvrť hodinky, pořád se drže silnicí v pravo; tu vjíždíš v krásné lipové stromořadí, a vůně ti vane větříkem v ústrety, že ti volno okolo srdce. Tak jedeš asi deset minut; stromořadí se ti na jednou otevře a v pravo na malém svahu vidíš jako rázem vykouzlený sem rozmilý venkovský zámek.

Když poštovní vůz zastavil před zámkem, zazvonil vrátný jednou, a na znamení toto vyšli mi dva sluhové v ústrety a pomáhajíce mi z vozu, nakládali se mnou, jako bych byl ze skla. Pak se uchopili mých věcí, já se odsloužil poštovnímu za jeho dobrou vůli, vůz odejel, a já se teprvé rozhlídnul po krásném vůkolí. Slunce zapadlo již za zámkem a celý bok pohoří halil se v soumrak. Naproti za řekou hrály poslední paprsky slunce ve vysokých temenech stromů, z důli hučela řeka jako vzdálené šumění lesů. Bylo ticho. Nehnul se ani lístek.

Tu mne vytrhl domácí správce přívětivou otázkou, nechci-li se odebrati do svého pokoje. Pan baron prý již na mne čeká a těší se, že jsem dostál slovu.

Šel jsem s přívětivým starcem do zámku. V pravo vyšli jsme širokými schody koberci krytými v první poschodí; tam se uhnul správce ve vysokou světlou chodbu na levo a vedl mne asi k pátým dveřím, které otevřené označovaly mé obydlí. Pozoroval jsem, že zámek tvoří façadou a dvěma prostrannýma křídloma veliký dvůr, jenžto proměněn jest v malou pěknou zahrádku. V zadu děleno celé stavení železným zábradlím zeleno barveným od obory.

„Zde máme komnaty pro hosti," proslovil se švitořivý stařec, jenžto mi zatím vykládal mnoho o zámku, kdy a od koho byl staven, kolikrát byl obnoven a co se všecko předělalo. „Račtež upraviti svou toaletu, pane," a dívaje se na hodinky, pokračoval: „máme skoro osm; za malou hodinku přijdu opět a uvedu vašnosť na přání páně baronovo do salonu."

Já starce pozdravil a zůstal sám.

Pomocí sluhy upravil jsem vše do pořádku a čekaje na domácího správce, z dlouhé chvíle napsal jsem několik not.

Uplynulo asi čtvrť hodiny, co jsem tak blouznil v říši tonův: tu se otevřely konečně dvéře a domácí správce se mi vážně uklonil, nepromluviv při tom slova.

„Je společnosť v salonu?" ptám se starce.

„Ano, pane; máme tu sestru páně baronovu z Varšavy s její dcerou — pak je tu kapitan Žołkiewicz, mladý kavalír, a pak baron Soldheim, náš soused, dobrý a lidumilný to pán, jenž nás častěji navštěvuje. Jeho paní je velmi vlídná dama, a je také přítomna. On je sice už při letech; ale jak to často v tom milém světě bývá, dostala se mladá paní starému pánu. Oba však žijí velmi *spokojeně*. — Ostatně není dnes tuze živo, pane; jindy

tu máme hlučněji, jak se pán ráčí přesvědčit, zůstane-li déle. Pan baron alespoň dal nám podlé toho rozkazy.“

„To se nedá napřed určit, milý příteli; než pojďme!“ obrátil jsem se k starci.

Šli jsme dlouhou chodbou ve velikou předsíň, která dostávala světlo velikým oknem s hůry. Z předsíně této scházelo se do salonu.

Domácí správce otevřel mi dvéře.

Baron sotva zpozorovav, že jsem vstoupil, chvátal mi vstříc; pobouřil jsem celou společnost; domácí paní, dama to krásné postavy, uvítala mne srdečně, dívka známá mi již z D*** uklonila se mi přerozkošně.

„Zde pan“ — jmenoval mne — „slovutný pianista,“ ohlašoval baron cizí společnosti, „jmeno jeho vám již známo, pánové; nejste nám cizincem, vážený příteli!“ obrátil se opět ke mně. „Těší mne srdečně, že jste dostál slovu. Moje dcera Johanka si na vás zpomínala, musím vám to říci, a nemůže se dočkati, aby vás opět slyšela.“

Dívka se trošku zapýřila a pak roztomile k baronu pohlídnouc, pravila: „Ale, otče, vždyť pan *** sotva přijel. Nesmíme mu předpisovat; uchystati nám krásnou zábavu, bude vždy záviseti jedině od něho, viď, matinko?“

„To se obrať, dcerko, přímo k našemu velevítanému hostu, ten rozsoudí.“

„Neopominu zajisté, kdykoli se damám zlíbí,“ odpověděl jsem a nyní uveden jsem byl beze všech okolků v malý krub, a starý baron jmenoval mi všecky přítomné, o nichž mně byl již domácí správce dříve pověděl.

Rozsedli jsme se ve veliký kruh, zábava, mým příchodem přerušená, počala se opět oživovati, já jsem byl jako doma — o rozdílu jakéhosi stavu nebylo ani zmínky.

Večer uplynul — společnost se rozešla velmi uspokojená, i já odešel do svého pokoje.

Zde mi teprvé v tichu nočním zobrazoval se celý večer právě uplynulý. Musím ti již vše popsati, jak všecko vypadalo a jací to lidé, s nimiž jsem se dnes seznámil.

Barona již znáš. Je to muž as k šedesítce starý, avšak pružnosti nevšední. Obličej rázností a ušlechtilost jevící. Jeho choť mnohem mladší zdá se býti dobrého srdce, je vážná v řeči i v pohybech těla, všady viděti na ní stopy bývalé nevšední krásy, která se zrcadlí v její dceři Johance. Ta je dívka as osmnáctiletá, sněhobílé pleti, temných zraků a vlasů, růžných lící, alabastrových ňader a kulatých ramen a malounkých ruček. V celém jejím zevnějšku jeví se oddanost a jakási němá touha, která dodává dívce tím větší zajímavosti. Její tetička, sestra baronova, je malá, tlustá panička, drží se hrdě, mluví pomalu a s jakousi důstojností, která tvoří kontrast s její malou postavou. Dcera její, Johančina sestřenice, je děvče plné ohně, mluví rychle, provází řeč svou živými pohyby, je nepokojná. Oči černé a jako blesky, vlasy v prostých kadeřích černé jako noc; líce červené, tělo silné, formy jeho jsou plné avšak ušlechtilé; vystoupení její je hrdé, sebevědomé, žádající úklonu a sebevzdání. Netrpí odpor a přece ho stále hledá.

Pan Soldheim je figura, jakých na sta. Obličej jeví něco, ale ne mnoho; řeč je lenivá, chování jeho sice nenucené, ale nezajímavé. — Mladý kapitan je velmi interesantní člověk. Asi třicet rokův čítaje, jeví v řeči i v každém pohybu uhlazenost mravů; drží se rovně vždy po vojensku, čímž mu přibývá jakési vážnosti. Vlasy má světlé, kadeřavé; oko temnomodré, vlídné, orlí nos; husté *licousy dodávají* mu něco mužnosti, které postrádá jeho

mladistvá skoro postava. Když mluví, hraje mu celý obličej, a dobře mu to sluší, když si hladí malou rukou velmi obezřele pěstované kníry.

Mne zajímala domácí dcerka nejvíce. To děvče má něco tak snivého, tak blouznivého, tak eterického do sebe, že mi neustále připomíná celá její bytost nějakou Vílu zpěvu aneb hudby. Když mluví, je to mírné, zvučné slovo, které pronáší; připadá mi jako nějaký měkký ton v hudbě. Rozpráví-li déle, nebo povídá-li něco, podobá se mi to nějaké písni; je to elegie nejtklivějších motivů, je to sladké adagio, kteréž v měkkých zvucích se rozplývá.... Jak sladce asi zavzněla by její řeč, kdyby mluvila o lásce, o citech tajných, jež prochvívají nevědomky ňadra blouznivých dívek!... Když jsem oukradmo zíral v její oči, tu jsem uměl čísti nejkrásnější píseň beze slov v tom tmavém jejich kruhu.

Nesměj se mi, Josefe; usnul jsem, a ze skutečnosti přesula se mi dívka ta ve sny, a mně se zdálo... je to dětinské!... Je mi přece již dvaatřicet rokův, viděl jsem velmi mnoho krásných děvčat v nejrozmanitějších společnostech, avšak...

Uplynul den. Půjde-li to tak dále, nevím, kdy se odtud dostanu. A život bude zde velepohodlný, střídati se budou zábavy s výlety — z krátka, budu zde žíti nějakou dobu docela vyvržený ze své dráhy, jako člověk neznající starostí a obyčejných malicherností uměleckého se potulování. A lahodí mi to velmi. Zvláště když sobě lidé člověka váží a nakládají s ním jako s člověkem. Buďto mne šlechtí umění, anebo ztrácí šlechtický erb v umění své předpojaté důležitosti a stává se obyčejným.

Z toho vidíš, že zde panuje mrav zcela nenucený a všickni těší se z toho, že nevědomky vyzuli se z těsných mezí nudné etikety. Tato nenucenosť zdá se, že přechází na všecky osoby, které vstoupí v kterýkoli poměr k baronovu domu a řídká zde aristokratská arogance obroušena je jeho přívětivým kruhem docela.

Požívám zde mimo to, že jsem hostem, i co umělec zvláštní vážnosti a paní baronka chápe se každé příležitosti, aby se mi buď nějakou milou pozorností či pěkně pronešenou frazí zavděčila. I dnes byli tu opět všickni, kteří tvořili včerejší společnosť, a dnes teprvé více seznámil jsem se s mladým kapitanem a se sestřenicí mladé baronky. Jak se zdá, přilnul ten vojín ke mně, a já musím se vyznati, že jsem náchylen, seznámiti se blíže s ním. Je vzdělaný muž, byl asi rok v Paříži, umí výborně kreslit. Dcera sestry baronovy, Severina, je děvče znamenitých vloh, umí pěkně zpívat a nedeklamuje špatně. Ale Johanka je mi přece milejší. Ta je tichá, snivá, touživá, a hraje v skutku pěkně na piano. Dnes ráno hrál jsem nějaké impromptu v jejím malém saloně, kamž jsem byl uveden od paní baronky. S radostí pozoroval jsem, že dívka pěstuje hudbu velmistrův a že kusy salonní jsou zde jako přídavek.

Hrála beze všeho ostýchání, sednuvši k pianu s jakýmsi hrdým sebevědomím. Upřímně pravím, neočekával jsem mnoho, ačkoliv mne dívka tak zaujala, že jsem si přál, aby mé očekávání předčila. A tak se stalo. Hrála tak pěkně, s tolika citem, tak výrazně, že jsem byl sám dojat jednoduchým, avšak nad míru tklivým přednesem fantazie Schumannovy. Technika není arci prosta chyb, avšak ráda se zapomene sem tam se vloudivší nedůsled*nosť k vůli krásnému* výrazu zvláštně citupluých míst

skladby. Baronka mne požádala velmi způsobně, abych věnoval její dceři nějakou prázdnou chvilku, a já jen na to čekal; neboť sám nabídnouti se: to jsem nikoliv nechtěl, aby se nezdálo, že chci snad ztenčiti zásluhy mladé baronky.

Ta jedna věc mne při tom při všem mrzí. Mladá baronka je příliš hezká, její celý zjev příliš zajímavý, abych se mohl udržeti stále lhostejným a v mezích pouhé úcty. Pozoruju to již teď, že příliš často se zamýšlím a že mi náhodou ona tane v myšlénkách. Hledím se podobným hříčkám fantazie vyhnouti! Co by to bylo platno?... Snad se dokonce zamilovat?... Toť mi připadá k smíchu! Já! Já mám jedinou jen nevěstu: to je mé umění! s tou jsem nerozlučně spojen a druhá v srdci mém nemůže a nesmí se zakotviti. A pak — vždyť to přece není ponejprvé, co přicházím v podobné poměry. Vždyť se mým zrakům již objevilo více neméně hezkých mladých tvorů ženských, a tuším, že jsem již několikrát po sobě miloval, jak právě mladý člověk v mém postavení milovat může. A dosti příležitosti jsem měl, zalíbiti se i vznešeným damám. To všecko dělá však to milé umění.... Neboj se, Josefe, však já i tehdy dobře obstojím. Bylo by to v skutku k smíchu!

Dnes odpoledne vyšli jsme všickni na procházku; setník Žołkiewicz přišel k páté hodině — je zde nedaleko ubytován v městečku — a připojil se ihned k nám, ačkoliv nám povídal, že na polo mrtev od samého cvičení. Severina byla celé dopoledne veselá; po obědě — obědváme zde o třech hodinách — zamyšlená, až přišel setník. Tu rázem nabyla ztracené rozpustilosti, a vojna mezi nima ihned počala. Já brzy mluviv s baronem, brzy s jeho chotí a s jeho sestrou, bavil jsem náš malý kruh

všelikými anekdotami z uměleckého života, jakýchž na tisíce. Při tom jsem pozoroval, že se Johanka častěji odděluje od nás, že se zastavuje u kvítí a že posedajíc plete malý věnec! Nevím, proč mne to mrzelo; rád bych byl býval, kdyby se byla držela nás a poslouchala také naši rozmluvu a sama jí se účastnila.

Tak jsme dorazili k pěknému, as malou hodinku od zámku vzdálenému dvorci, jenž náležel k statku baronovu. Při vchodu viděli jsme setníka se Severinou na visutém úvalu za dvorcem: když jsme přišli blíže, pozorovali jsme, že setník kreslí a Severina že ho upozorňuje na to či ono místo.

My je nevytrhovali, postavivše se nedaleko avšak pod nima a dívajíce se v krásné údolíčko.

Já rozmlouval s mladou baronkou. Starý pán se svou sestrou a chotí stáli opodál za náma.

„Byl by to pěkný párek," prohodil baron k své sestře: ač nemluvili na hlas, zaslechl jsem přece skoro každé slovo.

„Nuž ano," odvětila Vilkonská; „o to by nebylo. Avšak nemohu těm lidičkám porozuměti. Pořád se to hašteří, jeden škádlí druhého, a nikdy nepromluví nikdo z nich vážné slovo; samé úštěpky, samé vtipné výčitky, samé dlouhé řeči plné satyry; jeden víc trýzní druhého."

„O to by nebylo," prohodila baronka, anto jsem ustal právě mluviti s Johankou, odskočivší jako laňka nahoru na úval k Severině.

Byl jsem sám a skoro v rozpaku, mám-li zůstati či jíti dále, abych se snad nestal náhodou mimovolným vy-*zvědačem. Šel jsem* opodál úvalu, avšak společnost za *mnou brala se touž* cestou. Slyšel jsem tedy rodinnou roz-*mluvu bezděky;* neboť uši zacpati jsem si přece nemohl.

„To hašteření," pokračovala baronka, „promění se brzy v pravdu milou, když on či ona ustane odporovati. Pod tím drsným zevnějškem řeči skrývá se bezděky hlubší cit. A nemýlím-li se, stává se Żołkiewicz od nějakého času někdy smutným, zádumčivým, když se mní nepozorována."

„Ah! to je asi znamení, že Severina vítězí?" ptal se s úsměvem baron.

„Zajisté, choti!"

„Vyť jste v podobných záležitostech zkušeny," prohodil baron; „tedy se chystej, sestro, ať tě ta svatba nepřekvapí!"

„Nemá spěchu, bratře; Severina je osmnáct roků a vstupuje teprvé do světa."

„To je jedno, sestro; ať dřív nebo později; raděj si to odbuď! Musím se vyznati, že Żołkiewiczovi přeju."

„Ale, bratře, já přece musím dříve dozvěděti se co matka něco o jeho minulosti. Vždyť ho téměř neznám, ty tři neděle nestačí k tomu, aby zviklaly moje zásady dosud zachované."

„To arci trošku těžká věc, sestro. Żołkiewicz nikdy se nezmiňuje o svých poměrech a rodinných záležitostech a já se ptáti nemohu; nebylo by to zajisté slušné. A že mne sama zajímá, tu jsem se již dříve sem tam tázal v městě jeho soudruhů; avšak nedozvěděl jsem se více, než co jsem již věděl. Pochází z dobré rodiny, praví se, že má dva statky nedaleko Poznaně, bývá vesel; měl dva souboje, z nichž vypadl jeden nešťastně!"

„Bůh uchraň!" zvolaly obě damy najednou.

„Zevrubnějšího o tom nic nevím. Halí se to všecko v *hluboké tajemství*."

V tom sběhli setník a dívky s úvalu, připojili se k baronovi a rozmluva byla přerušena.

Na mne působilo nějak podivně, co jsem právě slyšel. A od té doby díval jsem se s úplně jiným okem na setníka než dříve. Stal se mi tajuplným, a tím neodolatelněji mne to k němu táhlo.

Na zpáteční cestě nepromluvili setník a Severina ani slova.

Než jsme se vrátili do zámku, byl večer.

Po hodině sešli jsme se v salonu k thé. Chutnalo nám po té procházce výborně; já mezi tím něco zahrál bez pobídnutí, avšak nešlo nám to všem nějak od srdce. Zábava vázla. Připisoval to každý umdlení — já si však svěřil, že tím byla vinna odpolední rozmluva. I setník byl mlčeliv a Severina ztratila svůj rozpustilý humor: snad se mezi nima něco událo, co jim pokazilo obyčejně živou rozmluvu. Johanka o tom asi věděla, neboť i ona byla roztržita a úkradkem pozírala brzy na Severinu, brzy na setníka: mně to však neušlo.

Když jsme se rozcházeli, zůstal jsem schválně co možná nejposlednější. Setník se poroučel; Severina vstala a chladně se uklonila. Żołkiewicz nevěnoval jí zvláštní úklony, ba ani se na ni nepodíval a odcházel. Když šel okolo mne, zašeptnul mi, aniž to kdo pozoroval, do ucha: „Prosím, pane ***, čekám na vás dole.“ Já se poněkud pozarazil, stisknul jsem mu však ruku na znamení svého svolení a obrátiv se jako náhodou k Johance, prohodil jsem, anžto baron doprovázel setníka až ke dveřím a starší damy odcházely do svých komnat: „Dobrou noc, slečno!“

„Nevím, vyplní-li se vaše přání!“

„A proč by nemělo?...“

„Příčina vás nemůže zajímat; odpusťte tedy, že vám ji nesdělím.“

„Pozoroval jsem, že se nedařila zábava dnes!“

„Jak pak by měla!... Budeme hráti zejtra o dvanácti?“

„Zajisté, slečno!“

Tu k nám přicházel baron. Já se uklonil. Odcházeje pozoroval jsem, že Severina seděla zamyšlena ve fotelu u okna.

Baron mi podal ruku, já se uklonil a odešel.

Běžel jsem dolů, průjezdem před zámek.

Bylo asi jedenáct hodin. Měsíc právě zacházel za pohoří, slabé vrhaje světlo na zahrady okolo zámku. Právě jsem vystoupil z průjezdu, an tu setník vycházel ze stínu, drže svého koně za uzdu. Sluha odstoupil stranou, a setník obrátiv se ke mně, pravil: „Vy odpustíte, pane ***?“

„Jsem veležádostiv, pane setníku!...“

„Mám k vám velikou prosbu; dejte mi své čestné slovo, že nezklamate moji důvěru!“

„Možné-li splnění se strany mé, s radostí je dávám!“

„Děkuji vám srdečně. Vy jste včera za svého vypravování se zmínil, že jste také byl v R***, a že jste několikráte byl v salonech hraběnky W***?“

„Ano, pane setníku!“

„Snad jste ani nepozoroval, jak na mne působilo vaše vypravování!“

„Ah?! Byl jste snad také v R***?“

„Když jsem přede dvěma lety jel z Paříže!“

„Ah! Je-li možná!... Snad jste nebyl...“

„Znáte tedy tu proklatou historii?“

„Mluvilo se o tom ještě loni; ale pro bůh vás pro-

sím, jak to přišlo? Musím vám říci, že jsou všecky hlasy v R*** proti vám.“

„Tíží mne jakási kletba, že všady přináším neštěstí, kam přijdu. Hraběnka byla krásná, svůdná; já jsem byl z Paříže odporučen jejímu choti. Přišel jsem, zdržel jsem se asi pět neděl, hraběnka mne tak opoutala, že jsem zapomenul na vše kolem sebe. Byla vášnivá, a ve své vášni podala mi vše, co ženská může dáti. Já se zpronevěřil proti jejímu choti; vyzván od něho, darmo jsem se vyhýbal. Zlé svědomí zrazovalo mne od souboje s ním! On však nedal se upokojiti. Rozhodla strašlivá zbraň; hrabě smrtelně raněn. Později dověděl jsem se, že za měsíc umřel. Od toho času nevím praničehož, až jste včera náhodou se zmínil o hraběnce W***. A jak jste se vy to dověděl?“

„Celá ta věc je tam veřejným tajemstvím! Divím se ostatně, že se hraběnka zase do R*** vrátila a že připouští, aby ji obletoval celý dav obdivovatelů!“

„Oh! ty ženské!“ vzkřikl setník a křečovitě sepjal ruce. „Ostatně,“ pokračoval dále, zpamatovav se, „prosím vás, drahý příteli, abyste se nezmiňoval někomu o tom. Co jsem chtěl vědět, to vím: děkuji vám srdečně za vaši laskavost. Odpusťte, že s vámi v noci vedu podobné rozmluvy! Neměl jsem však dnes pražádné příležitosti, promluviti o sobě s vámi. A zvědavosť mne trýznila celou noc a celý den. Tedy ještě jednou děkuji, příteli, s bohem!“

Podal mi ruku, vyšvihnul se jako vítr na kůň, pozdravil mne ještě jednou a už zmizel v tmavé aleji.

Já šel nazpět do zámku. Salon byl ještě osvětlen, bez pochyby že tam ještě někdo byl. Koukal jsem přes balkon do oken: na balkoně stála v šál zahalená — Severina *a dívala* se do modré, světlé noci za jezdcem...

Podivná to hra osudu!...

Jsem žádostiv, zdali mi asi zejtra mladá baronka něco sdělí.

Skutečně, osm dní uplynulo, co jsem ti nepsal! Nu, mnoho's neztratil. Ty dni ztrávil jsem nejvíce o samotě. Na zámku je ticho. Severina se roznemohla, nastudila prý se při poslední procházce, o kteréž jsem se ti tuším v předešlém listu zmínil. Má malou zimnici. Následkem této nehody přerušen náš pořádek docela, a já buďto hovořím s baronem, anebo zajdu do parku a — komponuji; aneb ztrávím nějakou hodinku u paní baronky, a tu je vždy přítomna Johanka; stěžuje si, že se naše hudební zábavy překazily. Také jsem se dosud nedověděl, která byla příčina neočekávané změny v chování setníka a Severiny. Setník tu byl asi dvakráte, ale velmi na krátko, a já ho ani neviděl; nebyl jsem náhodou nikdy doma. Mohlo by býti damám nápadné, že nepřichází každý den, jak prý to dříve povždy činíval: tak ale myslí se, že nechce rušiti denní nynější pořádek svou návštěvou a že napraví vše, až se Severina uzdraví.

Bylo tu právě tyto dni mnoho hostí z vůkolí, avšak nemoc mladé Vilkonské zamezuje všecky zábavy. Mně je to arci jedno. Při té příležitosti mám já více po chvíli a zanáším se také více sám sebou. Po té divné rozmluvě se setníkem jsem jeho přítelem, jak mi ubezpečuje v listě, jejž jsem právě obdržel a v němž mne žádá, abych zejtra v neděli přišel dolů do města, což bez pochyby učiním. Jsem jeho hostem.

Jinak mi v skutku není čas dlouhý. Chodím po parku, bloudím po kraji, zasedám u řeky pod nějakou olší aneb na vrchu pod nějakým dubem, a všady mne

doprovází notový papír. A je to věru poetický život, jakýž právě tyto dni vedu. Přede včírem vylezl jsem na pohoří a tam zasednuv pod buk, blouznil jsem. Nade mnou táhnul lehounký západní teplý vítr a šuměl v koruně stromu jako zvukové harfy. Večer se chýlil nad krajem; brouci bzučeli tajuplnou píseň — zdálo se mi, že celý svět je jediná píseň veliká, že celá vtělená poesie. Tu se vkrádaly drahé upomínky z mladých dob života mého v mysl mou, tesknota nevýslovná zmocnila se mých ňader — já bych byl objal v svou náruč celý svět!... Sladké melodie se rodily v srdci, slyšel jsem písně jiných říší, duše moje se rozplývala velikým tajemstvím tonů, já se v duchu modlil harmoniemi!....

Večer toho dne složil jsem elegii, ráno na to opsal jsem ji s věnováním mladé baronce a odevzdám ji při první příležitosti. Čím déle přemýšlím o tom, abych nemyslil tolik na tu dívku, tím více cítím, že jsem dojat každým jejím pohybem. Jeť to dívka, jakéž jsem dosud neviděl. Věčně co mladík mořen naukami, ve věčném cviku otupuje všecku styčnosť se skutečným světem, věčně věže v notách neměl jsem ani po chvíli, poohlídnouti se po svém vlastním srdci; a tak děkuji pouze náhodě, když neztratilo své dobré jádro, jímž jej dařila příroda. Když jsem přicházel později k uvědomění svých sil a své umělosti, bylo mi tu nejprvé o mou slávu! Avšak co za slávu, když nikdo nebyl jí účasten, co za slávu, když jsem jí nemohl dobývati pro někoho, jemuž jsem byl srdcem oddán? sláva, dobytá vlastní osobě: ta netěší!... Tu jsem myslil na skvělou eksistenci, a nahlížeje, že jí dojdu jen slávou, hleděl jsem rozmnožiti opět tu slávu, jíž jsem *s nikým sdíleti* nemohl. Štěstí mi přálo; moje jméno rozneslo *se daleko* po krajích ve světě uměleckém, ale za

všeho toho bezkonečného namáhání a snažení zůstalo povždy srdce mé nevyplněné; i teď, když s pýchou mohu za sebe a před sebe pozříti, když sama vzdálená vlast s hrdostí mluví o mně, teď nemohu říci, že jsem dosud úplně žil! Nepocítil jsem dosud jakéhos života v srdci, jenžto ohřívá duševní pružnosť stále rovnými dary dojemně prýštících se citův.

Mladá baronka častěji se mnou hovořívá; buďto se vídáme v salonu její matky, aneb se potkáváme v zahradě. Vím, kdy tam jde, a neopominu jako náhodou se přidružiti k ní, když kráčí po boku matčině. Cítím, že se ve mně ujímá plamen jakéhos citu, jehož dosud neznal jsem, tak sladkého, tak lahodného, že bych se mu úlpně rád poddal s horoucím přáním, aby měl věčného trvání. Avšak promluviti s dívkou o tom citu, pro nějž nemám dosud vlastně ani jmena, slovem opásať smělým, co v nesmělosti v srdci mém — ano, musím to říci, v srdci mém tiše kvete: k tomu neměl jsem dosud žádné příležitosti. Musím vždycky mluvit buď o svém umění, neb o svých cestách, buď o nejnovějších úkazech na poli hudebním vůbec; musím povídati, jak jsem počal svou dráhu uměleckou, a tu používám velikého zdroje svých nabytých trpkých zkušeností a bavím stále. Avšak nemohu se dosti míti na pozoru, abych nevyzradil, jaké ve mně tuty dni změny se dějí. Někdy mi přece ukloužlo slovo, pohled se mi vykradl ze zraků málo ostražitých — a dívka sklopí oči a zapýří se jako růže, když právě rozkvétá. Včera, když jsem damy doprovázel ze zahrady, šla mladá baronka jako snad náhodou poněkud pomaleji přes schody nahoru a stará paní už zašla do blízkého pokoje, kdežto my teprvé stáli u pokraje chodby. *Johanna se mi* čtveračivě poroučela; já byl tak rozčilen,

že jsem se odvážil k slovům: „Doufám, slečno, že se loučíme na shledanou!“

„Oh! zajisté! Na to bych vsadila svou ruku!“

„Sázka se uzavírá rukou dáním!“

„Zde je,“ odpověděla Johanna a vložila svou bělounkou, maličkou ručku v ruku moji a usmála se, stavíc se vážnou.

Já se uchopil podané ručky, a z ponenáhla povznesl jsem ji k ústům; mé rty zahořely v té měkké, sněhobílé její pleti — polibek ten byl dlouhý, a ručka její spočívala bezděky ještě v mé, když jsem ji odloučil od svých úst. Já pozřel k dívce; Johanna držela pravicí šátek batistový, tisknouc ji na ňadra. Pak se zachvěla na celém těle jako ovanutý kvítek letní lilie a uklouzla, aniž se ohlídla, do pokoje. Já tu stál a cítil jsem ten malý, krátký, vřelý tisk ruky její. Netrpělo mne to v zámku. Já musil pryč, ven, a teprvé v aleji, chladné, tmavé unutkal jsem se k pokoji.

Večer jsem strávil s baronem. Damy nesešly dolů do jídelního sálu, jenž se nachází v parteru. Já byl roztržit; baron se těšil, že zejtra Severina přijde do salonu, a když jsem mu sdělil, že půjdu zejtra do města na celý den, nabídl mně svůj kočár a žádal mne s úsměvem, abych řekl Żołkiewiczovi, že je Severina opět zdráva.

Pozdě jsem se dostal na lůžko; neboť když se baron odebral do své ložnice, sešel jsem ještě jednou ze zámku, obešel levé křídlo a díval se do oken. V pokoji Johančině bylo ještě světlo: snad něco čtla. Dal jsem jí z nejhlubší duše nejvroucněji dobrou noc!...

Přišed do své komnaty, psal jsem noty: celý svět proměnil se mi v krásnou symfonii!...

Byl to podivný den. Poznal jsem, jaká náhoda vládne člověkem. Setník docházel do zámku dříve každý den, a počal se rozvinovati jemný okov okolo něho a Severiny Vilkonské; já jsem sotva vstoupil v kruh šlechtické té rodiny a přerušil mimovolně, co se po málu ujímalo jako květ přesazený v cizí půdu. Svým vypravováním rozbouřil jsem staré vášně setníkovy a ublížil děvčeti, které počalo nakloňovati se tomu důstojníku. Já sám stal se jinakým, a nevím, jaký konec to vezme, co právě v srdci mém vře. Ba ano, příteli, čím člověk je, tím stal se mimovolně poměry, veden jsa divnou, tajnou mocí! Mohl jsem arci odepříti v D*** baronovi; avšak právě tak se mohu ptáti sama sebe, proč mu odepříti. A teprvé když člověka zavede osud v těsné okolnosti, teprvé tehdy ponecháno člověku, aby se z poměrů těch buď vytrhl, aby snad upadl v jiné, aneb aby se stal vlastním tvůrcem blízké budoucnosti!... Abych ušel všem konsekvencím, mohl bych odjeti dnes! Ale proč? Mám se strachovati příštích dnův, abych se snad dočkal tím strašnějších chvílí později? Nechám toho! Zůstanu!

Ráno jel jsem do města krajského, kde leží setník posádkou. Nemusil jsem se dlouho poptávati po něm; jeho byt není daleko od hlavního náměstí a já odeslav kočího nazpátek do zámku, vstoupil do domu. Żołkiewicz byl doma; očekával mne. Když jsem vstoupil, byl rozložen na divanu, čta a z dlouhé turecké dýmky dýmaje. Spatřiv mne, rychle vstal a přivítal mne co nejsrdečněji. Bylo asi půl dvanácté. Zavolav na svého sluhu, dal mu rozkaz, aby přinesl snídaní.

Já se posadil bez dalších okolkův do fotelu zeleným suknem potaženého, druhý sluha vojenský podal mi

čibuk, a za několik minut dýmali jsme za velmi živé rozmluvy.

„Vy jste byl, pane setníku, dvakráte, musím však říci, jen dvakráte za celých osm dní na zámku W... czském? Nešťastná náhoda tomu chtěla, že jste mne poctiv návštěvou, nenalezl doma!“

„Nechte podobných frazí, pane ***, a mluvme jako přátelé!“

„Nuže dobře, jak chcete! Vyřizuji vám tímto vzkázání barona W..., abyste brzy přišel; Severina se uzdravuje a vejde dnes ponejprv do parku na procházku.“

„Ah!“ odpověděl krátce Žołkiewicz.

„Bylo mi skoro samému divno, že jste zavítal na zámek tyto dni tak řídko.“

Zołkiewicz, sedě mi naproti, vztýčil poněkud hlavu a pozřel na mne upřeným okem.

„Vám divno? A proč?“

„Ba ani sám nevím! Možná, že je nyní veliká mezera na zámku bez vás. Pan baron touží sám po vás.“

„Je to dobrý pán, baron W...,“ odpověděl chladně setník.

„Nuž, a nic více?“

„Co více?“

„Mladá Vilkonská?“...

„Ah! dejte mi pokoj s těmi ženštinami. Vy jste mně onehdy zasadil smrtelnou ránu! Když si vzpomenu na hraběnku W..., pro niž jsem svůj život nasadil a život cizí zmařil, a která vzdor tomu obklopena novými obdivovateli, tu mi bouří hněv ve všech žilách. Od toho dne uchladl také ve mně jakýs slabý zápal, jejž jsem cítil anebo domníval se alespoň cítit k Severině; *a když jsme* byli posledně pohromadě, tu jsem s ní na-

kládal nemilosrdně a přivedl jsem to tak daleko, že jsme se rozhněvaní rozešli.“

„Vy jste to učinil úmyslně?“

„Z úplna!“

„A já jsem toho nevědomky příčinou?“

„Dílem, ano — avšak proto si nepotřebujete dělati výčitky, příteli! Ty ženské toho nezasluhují.“

Mně to přece nebylo tak lhostejné. Zamlčel jsem se. V nejvhodnější době přinesl sluha studenou snídaní a několik lahvic vína. Za jídla mluvilo se všelicos, Zołkiewicz se však nezmínil více o zámku W... czském.

Byly asi dvě hodiny, když jsme vstali od stolu. Żołkiewicz rozkázal, aby bylo jídlo pohotově k páté hodině a připojil, že budou jísti čtyry osoby.

My jsme sešli dolů, z města ven berouce se dlouhou stinnou silnicí podlé řeky, jež teče také zahradami zámku W... czského. Přes blankyt veslovaly mraky, zakrývajíce teplé slunce odpolední. Voda chladila teplý vzduch a mírný větřík poletoval po keři jako rozpustilý motýl. Żołkiewicz vypravoval o Paříži a Versaillech, o vojenském životě ve Francouzích, a svých známých rodácích, kteří vlasti vzdáleni v cizině plýtvají jměním. Divil jsem se, že mluví s takovou trpkostí o nich. Tak nám čas mizel za rozmluvy a my obrátili se k návratu do města. Sotva jsme se dostali k prvním stavením, běží nám jeden ze sluhů Żołkiewiczových v ústrety se zprávou, že přijel z nenadání general N., aby měl inspekcí.

„U čerta, to nebude z našeho oběda nic, bude-li ta inspekce dlouho trvat. Zpropadené dílo, právě pět hodin. Mohl také general přijeti o tři hodiny později. Tedy domů nejprvé, abychom se v náležitý pořádek dostali! Pojďte se mnou, příteli, a nebude-li jinak, musíte obědvati sám.“

„Mně je velice líto, že nebude společnosti," odpovím; „těšil jsem se na veselé odpoledne."

„Tak to máte v našem stavu; někdy se člověk nemůže ani s plnou pohodlností naobědvat; arci stává se to velmi zřídka."

Přišli jsme k obydlí setníkovu. Žołkiewicz oblekl svou paradní uniformu, právě když přicházela ordonance, aby se dostavil do kasárny.

Setník odešel. Já mu slíbil, že budu čekati, až se vrátí; pak že budeme večeřet místo oběda. Procházel jsem se městem, až slunce zapadlo. Pak zamířiv k obydlí setníkovu, vidím kočár, jejž mi poslal baron ze zámku. Když jsem vstoupil v salon Žołkiewiczův, doručil mně sluha list od setníka. Byl zatím doma, avšak nezastihnul mne. Omlouval se, že je celý sbor důstojníkův k večeři pozván u generala, abych tedy na darmo nečekal. Jindy že si vše vynahradíme.

Já jsem sedl do kočáru a za půl hodiny byl jsem v zámku.

Večer ztrávili jsme opět po desíti dnech po prvé pohromadě při čaji v saloně. Severina byla poněkud veselá, a vypadala velmi interesantně. Rozmluva byla velmi živá. Já jsem hrál po delším čase několik skladeb, panovalať radosť nepokalená celým kruhem. Když jsem byl ukončil druhý kus, přistoupla ke mně Severina a pravila polohlasem: „Mluvil jste dnes se setníkem?"

„Ano, slečno! Byli jsme spolu až k večeru. Večerní zábava se nám však pokazila. Přijel právě general dohlídku mající."

„Neříkal, přijde-li zejtra?"

„*Lituji*, že nemohu říci ano!"

Severina se zamyslila. Já přejel rukou klavesy a zahrál lehké variace na nějaký kvapík.

S Johankou jsem skoro nemluvil. Když jsem ale někdy zabloudil zrakem k ní, potkaly se naše pohledy...

„Nuž, a jak se vám tu u nás líbí?“ tázal se mne baron. „Ještě jsem se ani nezeptal!“

„Oh! o tom nejlíp svědčí, že zapomínám sám na sebe, pane barone! Mám ještě malou cestu před sebou do svého rodiště Prahy, a nevím, kdy se tam dostanu.“

„Prosím vás, pane ***, to si nechte až na poslední doby své dovolené; nám byste tu věru scházel; já jsem se navyknul považovati vás za úda své rodiny.“

„Vy mne zahrnujete laskavostí, pane barone!“

„Zejtra počnete zase hudební zábavy s Johankou, je-li pravda?“ ptala se mne paní baronka. „Řekněte mi upřímně, pane ***: co myslíte o její hře?“

„Já trvám při své první výpovědi, paní baronko. Slečna hraje s nevšedním citem, s nevšedním výrazem!“

Baronka mi přívětivě pokynula a přála mi dobrou noc.

Já chtěl také odejíti. Baron doprovázel až k vozu souseda Soldheima s paničkou; baronka odešla taktéž; zůstali jsme pouze Severina s Johannou v salonu. Guvernantka, o kteréž jsem se ti dosud ani nezmínil, mluvila se Severinou, já se obrátil k Johanně, čekaje, až se vrátí baron.

„Zejtra musím s vámi mluvit, pane ***!“ oslovila mne rychle Johanna, dívajíc se ke stolu, kde Severina seděla, jako by nechtěla, aby byla pozorována.

V tom vstoupil baron.

„Máme zejtra večír hosti, děvčata. General N. přijde k večeři. Právě přinesl mi posel od něho list. Tedy se vám pokazila radosť, pane ***? General vám nepřijel vhod!?“

„Měli jsme právě začíti: tu musil setník do kasárny.“

„Vyřídil jste mu, oč jsem vás žádal?“

„Ano, pane barone!“

„A co řekl?“

„Že přijde!“ odpověděl jsem, nevěda se v skutku upamatovati, co mi vlastně Żołkiewicz řekl.

Dívky naslouchaly.

„Nechte nás tu samotny,“ obrátil se baron k damám.

„Dívky odešly; zůstali jsme sami.

„Povězte mi upřímně, co soudíte o setníkovi!?“ tázal se mne baron, udusiv poněkud svůj hlas.

„On je počestný muž!“ odpověděl jsem, překvapen otázkou baronovou.

„To jest. Ale nepovídal vám nic během dneška o svých avanturách, jak to obyčejně mladí lidé u vojska činívají?“

Byl jsem na rozpacích. Věděl jsem, kam baron naráží; vzpomněl jsem si hned na rozmluvu u dvora před čtrnácti dny s paničkami vedenou.

„Mluvilo se o všeličemž, co se týče vojenského života.“

„Nesvěřil vám — tak za rozmlouvání — příčiny svých soubojů. On měl totiž, jak známo, dva souboje!“

Vzpomněl jsem si zase na tu noční rozmluvu s Żołkiewiczem a na dané slovo.

„O tom neříkal nic. Bezpochyby že to jsou příčiny, které, jak obyčejně, mají základ v maličkostech. Ti lidé jsou uraženi každým křivým pohledem.“

„To je pravda!“ odvětil baron a vstal.

Rozešli jsme se.

Nevím, dočkám-li se kdy osudnějšího dne nade dnešní. Musím ti říci, že píši ti dnes o jedné hodině v noci a že sotva asi zamhouřím více oka. Zejtra o páté hodině musím do města, abych... Leč nesmím přechvacovat, příteli, ač věru nevím, jak začíti.

Ráno vstal jsem jak obyčejně. Bylo překrásné jitro. Já se vybral na pohoří za zámek až na nejvyšší mýtinu, kde od barona vystaven malý letohrádek. Mluvilo se tyto dni o výletu, který určen na pozejtřek, až se Severina zcela zotaví. Dnes však pochybuji velice, že ta umluvená procházka nás pozejtří povede do lesa. Beze vší předtuchy jakýchsi neobyčejných příběhů prošel jsem všecka zvláště krásná místa těch výšin a vstoupiv na cimbuří malého hrádku, bavil jsem své opojené zraky všemi půvaby a krásami vyhlídky. Já se poddal řídké rozkoši sladkých dojmů a protoulal jsem takto skoro čtyry hodiny. Než jsem se vrátil do zámku, bylo as dvanáct; já urovnav toaletu, odešel hned do malého salonu baronky, abych po delším čase opět s ní něco zahrál na pianě.

Když jsem vstoupil, seděla slečna Johanna na pohovce nedaleko druhého okna naproti pianu a vyšívala. Byla sama. Salon byl otevřen a ve vedlejší komnatě byla Severina s guvernantkou.

„Už jsem myslila, že nepřijdete, pane ***. Avšak vy jste si přece na mne vzpomněl," připojila polohlasně s roztomilým pohledem.

„Já se něco opozdil, slečno; byl jsem v lese na letohrádku, kam se pan baron s celou společností tyto dni chystá. Chtěl jsem si dříve prohlídnouti místnosti, abych tam nebyl cizincem."

„A proto jste se opozdil, že vás letohrádek více zajímal než tato zábava!"

„Slečno!...“

„Já se hněvám, skutečně se hněvám!“

„Já však hněv váš nikoli nezasluhuji; a přece se uvoluji, slečno, vyplniti vše, cokoli mi udáte, čím bych mohl ztracenou vaši laskavosť opět sobě pojistit,“ úklonně a žertovně a na polo vážně jsem deklamoval, rovnaje noty své kompozice, již jsem mladé baronce věnoval. Chtěl jsem ji dnes překvapiti.

„Dobře, dobře, pane ***, beru vás za slovo. Ráda bych něco věděla!“

„Damy mají vždy a všady tuto chvalitebnou a pěknou vlastnosť.“

„Oho! Z vás mluví ironie! Budiž! Já chci vědět, kdo to asi stál právě dnes čtrnáct dní skoro o půl noci se setníkem Žołkiewiczem před zámkem a měl s ním velmi důležitou rozmluvu!“

Při tom se mi dívala krásným okem ve tvář, mile se usmívajíc!

„To zajisté víte; jinak byste sotva s tou otázkou ke mně se obracela, slečno. Avšak dovolte mi také otázku! Kdo pak vám řekl, že Żołkiewicz nešel hned po odchodu ze zámku domů?“

„To nevím!“

„Já to vím; chcete, abych vám to řekl?“

„Nikoli, nikoli!“ rychle odpověděla Johanna, obrátíc se ke dveřím do vedlejší komnaty vedoucím. „O čem jste však rozmlouvali, bylo asi veliké tajemství! Prosím vás, obyčejné věci, ty se nepovídají o půl noci!...“

Já jsem si místo odpovědi sedl k pianu a přejel škálu. Dívka se na mne dívala, nepromluvíc o tom slova více.

„Slečno,“ počal jsem opět, „zahraji nějakou novinku. *Jestliže se* vám zalíbí, rozhodněte pak nad osudem jejím!“

Baronka si sedla na pohovku a poslouchala.

Hrál jsem svou skladbu. Solitude její název. Až ji seznáš, bude se ti líbit. Je to elegický výlev toužícího srdce. Vmysliv se do toho patřičně, hrál jsem nadšeně. Johanna byla velmi dojata. Když jsem dohrál, přistoupila k pianu a ptala se, jaká to překrásná kompozice.

Já se vzchopil, vzal noty a podal jsem jí sešit. Johanna byla překvapena. Jediné „děkuji“ vyklouzlo jí z krásných, čarovných ústek, ale slovo to mi bylo milejší než celá dlouhá řeč.

„Přijímáte, slečno?“

„K čemu ještě ta otázka? Nejlíp se vám budu moci odměniti jedině tím, že tu kompozici dobře prostudovat neopominu, abyste ji uslyšel ode mne s tímž citem přednášenu, s jakým jste vy ji přednášel!...“

Za živé zábavy uplynul čas, jejž věnovati slečně domácí mi bylo dlužno; v zámku činily se zatím přípravy k přijetí hosta, baron odejel do města. Měla se sejíti četná společnost k večeři.

„Jsem žádostiva, přijde-li také dnes Żołkiewicz,“ prohodila Johanna, když jsem kráčel podlé jejího boku odpoledne v zahradě. Odloučili jsme se od Severiny, s níž šla guvernantka, kráčejíce v důvěrném hovoru chodbami stinného loubí. Mně bylo dnes tak poeticky, tak vznešeně, že bych byl obejmul celý svět a tiskl jej k prsům ve vřelém záchvatu. K tomu ještě Johanna podlé mne, v tom lehkém letním šatu vkusně a elegantně upraveném, s malým slunečníkem v ruce, tak nenuceně, tak mile kráčejíc, jako by mne tu ani nebylo: to vše dodávalo mému srdci jakési neznané odvahy a nepocítěné rozkoše. Já se z ponenáhla stal důvěrnějším, a když jsme dole u řeky postanuli a ona opětovala svou otázku, kterou jsem ve

pohledu na ni přeslechl, přijde-li dnes také Žolkiewicz, pozřev s nevšedním zápalem v oku k ní, pravil jsem: „Což jste tak starostliva oň, slečno?“

„Ráda bych to věděla, avšak ne k vůli sobě, nýbrž...“

„Snad slečna Severina Vilkonská si toho přeje?“

„Upřímně řečeno, ano! vždyť víte, že se s ním velmi ráda bavila.“

„Nemohu vám říci, slečno. Směl bych ale předložit vám otázku, zdali skutečně stal ze slečně drahým hostem?“

„Vy se mnoho ptáte, a taková věc se nedá mužským říci: ostatně jste zajisté sám mohl pozorovat...“

„Prosím vás, já jsem tu byl asi dva dni!“

„I za tu krátkou dobu; taková věc se brzy vidí.“

„Myslíte?“ pravil jsem rozčilen sladkým pohledem Johanniným. Byli jsme právě u řeky, kráčejíce po květnatém břehu, až jsme se náhodou dostali k besídce jedině přepnutým loubím tvořené. Na zad na stromě byla pěkná tabulka, na níž gotickými písmeny arabeskami ozdobenými stálo: „Koutek Johančin!“ A byl to rozkošný kouteček: voda šplounala, ptáci pěli, květiny dýchaly tajuplnou vůni, větřík hrál na vrškách stromů, v to tenký bzukot tisíců mušek — —

Vyzval jsem mladou baronku, aby sedla do milé besídky. Já stanul před ní.

Na moji krátkou otázku neodpověděla více Johanna. Jako by se byla snad sama nad sebou zapomněla, zapýřila se jako růže a oči majíc sklopeny, hrála se slunečníkem.

Já na okamžik oněměl; tu krásnou hlavinku před sebou vida, zapomněl jsem na celé vůkolí; já cítil jenom její krásu a půvabnost, a zdálo se mi, že tím krásnější a půvabnější se stává dívka přede mnou sedící. Já cítil,

jak se mi srdce v prsou šířilo, já cítil, že krásné, živé jaro vzchází v něm, mně bylo volno, sladko, nevýslovně sladko!

Bezděky uchopil jsem její ruku. Nad náma v houštinách zpíval touživý slavík čarovné žalmy lásky; větřík houpal se na kalíškách vůnědyšných květin. Já vzpíral svůj žhavý zrak k dívce.

„Večer se blíží na perutích lásky, slečno!“ prohodil jsem, abych alespoň nějakým slovem ulehčil své horoucí tísni. „Mne obchází doba krásná, doba neočekávaná!... Smím, smím vám říci, co jste snad již sama pozorovala?... Ano, musí to ven, sice mi šílená rozkoš roztrhne srdce! Johanno, tajný stíne mých snův, duše mých zvukův, ježto jenom vámi se chvějí v hudbě nadpozemské, Johanno —“

Nevěděl jsem, co činím; poslední slabiku drahého jmena vtisknul jsem v plamenné rty chvějící se děvy, která se vinula v náruči mé, v rozkoši krásného okamžiku se rozplývajíc. Já ji tisknul s horoucí silou k svým prsům a dlouhý, dlouhý polibek byla její odpověď. Umdlena bouří a nevšedním ruchem citův sklesla na sedadlo, s něhož jsem ji byl v ohni své řeči k sobě vztáhnul. Zavřela oči, jako by se bála, vytrhnouti se z blahé závrati, pevně držíc pravici mou.

Tu jsme zaslechli volání. Johanna vyskočila a odhrnouc své hedbávné tmavé vlasy z tepajících spánků, uchopila slunečník a plaše se ohlídnouc, pravila rychle:

„Zůstaňte, prosím vás; já půjdu napřed. Co se stalo, o tom nesmí nikdo vědět, slyšíte?“ a podavši mi ruku, již jsem jako v letu vroucně políbil, odkvapila jako rychlý motýl bloudící po květinách.

Po chvíli vracel jsem se i já do zámku touž cestou

pln jarních myšlének a citu; v hlavě byla jediná symfonie — ráj zvukův sladkých chvěl se mým srdcem!...

Přišel jsem do zámku, když se stmívalo. Před stavením stálo mnoho vozů, služebníci lítali sem a tam, bylo velmi živo. Odešel jsem do svého pokoje. Salony byly osvětleny, praveno mi, že generál s několika oficíry již přijel.

Sotva jsem se zpamatoval ze svého záchvatu: tu se otevrou dvéře a vstoupí správce domu.

„Byl jsem tu již dvakráte, pane ***, zde nějaké psaní z města od pana setníka Žołkiewicze; posel žádal o okamžité doručení.“

Já se vzchopil s divanu, vytrhnuv psaní správcovi z ruky a odpečetiv, čtu rychle:

„Příteli!

Nehněvejte se, že se k Vám obracím s prosbou. Musím s Vámi nevyhnutně ještě dnes mluviti; žádá to důležitosť věcí, ježto Vám sdělím, až přijdete. Byl bych sám přišel, ale nemožno mi vyjíti z domu; jsem zahrnut prací neobyčejnou. Přijďte hned! Váš oddaný

Žołkiewicz.“

Požádal jsem starce, aby se zeptal, mohu-li promluviti několik slov s panem baronem. Uchopiv se klobouku, šel jsem hned v patách za správčím.

V předsíni čekal jsem asi pět minut. Baron vyšel ze salonu a šel mi v ústrety.

„Odpusťte, že vytrhuji, pane barone! Právě mi psal setník Žołkiewicz, že musí se mnou ještě dnes mluviti. Psaní je tak zvláštně sepsáno, že to nepochopuji. Prosil *bych o kočár a pak večír o laskavé ztrpení stran hry. Paní baronka mi* vyjevila přání, abych četnou společnosť *rozehřál nějakou* fantazií na pianě.“

„Ale, milý pane ***, k tomu není zapotřebí takových ceremonií. Račtež ujednati v městě, co nutno, a pak mne odměňte něčím od Chopina! Toužím po tom velmi. Ta nemoc Severinina mne oloupila o mnohý krásný okamžik!“

„Nebudu se darmo v městě zdržovat; mně je to jedině proto nemilé, že dnes právě valná společnost...“

„Nebuďte dětinským! Řekněte jen Žołkiewiczovi, že se naň hněvám; však on ví dobře, proč.“

„Děkuji, pane barone,“ uklonil jsem se vlídnému starci.

Za chvilku seděl jsem v lehkém voze a ujížděl do města. Tisícero myšlének se honilo mou hlavou. Nemohl jsem si vysvětliti, jaké asi důležité příčiny přiměly Żołkiewicze k tomu, aby mne obesláním požádal o mou přízeň. Všecky případy jsem promyslil, skutečně tuše něco důležitého, an Żołkiewicz zajisté věděl o návštěvě generalově na zámku a lehko se domysliti mohl, že při podobné obzvláštní příležitosti budu v salonu. Co jej tedy přimělo, vytrhnouti mne z obyčejného denního pořádku? A k tomu ještě skoro v noci; nebo se zatím z úplna setmělo. Nemohl jsem se dočkati, brzo-li kočí dorazí do města, brzo-li zastaví u bytu Żołkiewiczova.

Koně uháněli jako vítr, viděl jsem před sebou světla z města. Deset minut — vůz zastavil u setníka.

První poschodí bylo osvětleno. Běžím přes schody nahoru a ani nedaje se ohlásit, vstoupím.

Żołkiewicz uzřev mne, rozestřel náruč.

„Konečně! konečně! Již jsem myslil, že mi odepřete, aneb že na prosto nemůžete odejít.“

„*Prosím vás tedy*, pane setníku: čím se vám mohu *zavděčit?*“

„Bez okolků, příteli, sděluji vám, že mám zejtra o šesté hodině ráno souboj!“ pravil setník, rozčechrávaje si hřebínkem své kadeřavé vlasy. „Nelekejte se, je to maličkost!“

„Souboj?“ pravím v skutku uděšen. „A proč?“

„Urazil mne dnes odpoledne jeden z důstojníků ze suity generalovy. Byli jsme as před čtyrmi hodinami zde pohromadě, pilo se trochu vína, a zábava byla živější než obyčejně. Při té příležitosti prohodil jeden z hostí, rytmistr P***, když se mluvilo o baronu W... czském, že zná jeho sestru a její dceru.“

„Severinu?“

„Ano! Povídal nám tu, že ji zná až příliš dobře, že... že. . Vy znáte podobné fraze, které se obyčejně pronášejí, když chceme nějakou damu snížit u jiných lidí, abychom se tím více vychloubali. Já znám Severinu; měl jsem tady dlouhý čas příležitost, poznati ji. Je pravda, ona je dívka někdy příliš veselá, ale nicméně... A kdybych nedávno nebyl se dozvěděl, že vlastně jsou všecky ženské dobré kopie jednoho originalu, byl bych snad v jejich tenatech uváznul. Já jakožto každodenní host na zámku W... czském, kde mne ta milá rodina baronova přijala velmi přátelsky, ujal se Severiny a pravil rozhorlen a vínem rozčilen, že to lež, co povídá rytmistr P***. On byl uražen, dal mi tu lež nazpátek, stala se hádka, já vyzval P*** na souboj a zejtra o šesté budeme se střílet. Udal jsem místo. Bude to za letohrádkem na konci parku za zámkem W... czským. Vyvolil jsem místo ono k vůli pohodlnosti, kdyby se někomu z nás bojovníků něco stalo.

„Což se to nedá zprostředkovat?“

„Nedá, příteli; rada soudruhů rozhodla se pro sou-

boj. Nu, a víte, že člověk není svým životem jist; já bych vás požádal, abyste vzal tento paketek v ochranu. Mám sice mnoho přátel mezi svými kamarády, ale k vám jsem přilnul, ani nevím proč a jak, tak mocně, že vás prosím o splnění svého přání."

„Přál bych si věru, abyste mne byl něčím jiným sobě zavázal, setníku. Že ale vím, jak jste vy, pánové, nedotklivi ve věcech cti, nuže, rád chci splniti vaši žádost. Co s tím paketkem?"

„Vy ho uschováte při sobě, až se souboj rozhodne. Padnu-li, sundáte pak první obálku a obstaráte doručení jeho."

„Dobře, dobře, setníku!"

„Zde tento list," pokračoval setník, uchopiv list na stole ležící, „dejte na poštu; adresa je na mého vzdáleného příbuzného, dalekého strýce Żołkiewicze v Londýně. A zde tuhle kasetku podržte na památku! A nyní moje díky napřed!"

„Smutné to díky, setníku!"

„Jak to přijde, příteli. Dnes je veselo, zejtra smutno. A teď sklenici burgundského na vaše zdraví a na zdar našeho souboje!"

Mluvili jsme dlouho. Setník byl v dobrém rozmaru, mně však bylo v té atmosféře pistol a kordů nějak těsno. Rozloučil jsem se tedy se setníkem, přislíbiv mu ještě, že budu zejtra souboji přítomen.

Navrátil jsem se do zámku. Bylo as půl jedenácté, když jsem vstoupil do salonu; přivítalo mne všecko s otázkami všeho druhu. Já odpovídal, jak jsem mohl. Sedl jsem za chvíli k pianu a hrál. Smutně znějí ty sladké, měkké pasáže Chopinovy nocturny — smutně se rodily z mé duše — bylo mi divno — všecky dojmy celého dne —

blahé okamžiky lásky — smutné rozloučení se s přítelem — nějaké děsné tušení těsnily má ňadra — hrál jsem, div hrou neplakav...

Když jsem přestal, pohlídl jsem před sebe — dole u piana stály Johanna a Severina. Oběma se třpytily slzy ve zracích. Byl jsem odměněn slzou Johanninou, slza Severinina vzbudila slzu ve zraku mém. Pomyslil jsem na zejtřek...

Vybrav se z hlučného davu dnešní společnosti a tajně pozdraviv Johanku, odešel jsem do svého pokoje. Bylo půl noci! Co mi přinese budící se den? Blaze všem, že to neví nikdo!

Jsem skoro bez sebe. Souboj rozhodl nad životem setníka Žołkiewicze. Srdcem projela mu kulka. Asi hodinu byl ještě na polo živ. Byli jsme přinuceni přenesti jej do zámku, aby se pomáhalo co možná.

Vše na darmo. Žołkiewicz je mrtev. V celém zámku panuje zmatek, běhání a hluboký smutek. Ještě dobře, že general odejel o třech hodinách do rezidence nazpět. Starý baron je nad míru dojat; Severina se prozradila v té strašlivé situaci na prosto; milovala Žołkiewicze a upadla do nové nemoci. Myslil jsem, že se ta ubohá dívka zblázní, když přinášeli setníka zkrváceného a skonávajícího. On jí ještě v posledním okamžiku života podal klesající ruku a slza se mu vyřinula ze ztrhlého zraku. Tak se s ní smířil.

Hodinu na to odvezena byla Žołkiewiczova mrtvola dolů do města. Odtuď doprovodí ji několik důstojníků na statek Žołkiewiczův u Poznaně.

Vzdor mému mlčení dozvěděli se přece na zámku,

co byla příčina souboje; i Severina to zaslechla a je tím nešťastnější.

Ubohá dívka!

Dostal jsem ještě dnes psaní z D***. Jsem požádán, abych přijel, mohu-li zejtra do D***. U dvora dostali návštěvu a má být odbýván komorní koncert, mám při něm působit. Zdrží-li se hosté déle, bude několik hudebních zábav po sobě. Musím se tedy ještě dnes rozloučit s baronovou rodinou, musím opustiti zámek W... czský, musím se rozloučiti s Johankou.

Rozpečetil jsem paketek svěřený mi od setníka. Když jsem rozbalil obálku, vypadly z ní samé listy. Nahoře byl složený malý papírek a na něm pouze slova: „Když to dostanete, jsem mrtev; Váš ubohý manžel je pomstěn.“

V papíru tom ležela cedulka a na ní stálo: „Drahý příteli, odešlete tyto listy hraběnce W... do R***. Jsou to dopisy lásky, na níž tkví krev pohaněného chotě...“

Dole pod psaními byla hraběnčina podobizna v miniatuře. Krásná tvář, ano ty svůdné zraky, jak i mně v paměti utkvěly, ty zraky sladce upřené, jako umírající láskou a žádostí! Ony mnohé obelhaly, tobě se ale podaly, Žołkiewiczi, a staly se ti pramenem neštěstí.

Já vše upravil podlé přání mrtvého a odešlu to z D***. Psaní setníkovo na jeho strýce je už na poště. Ostatní záležitosti uvede vojenská správa v pořádek. — Kasetu jsem otevřel. Zlatý řetízek nejkrásnější práce, dva prsteny s diamanty a setníkův portret: toť její obsah. Na tvou památku, nešťastný Žołkiewiczi!...

Odejel jsem a píšu ti z D***.

Byl to smutný den, když jsem opouštěl zámek W... czský. Večer musil jsem pryč, nastalo urovná-

vání mých věcí, a když jsem byl hotov, ztrávil jsem všecek prázdný čas v kruhu rodiny baronovy. Severina měla opět zimnici, ji jsem nespatřil více. Bylo po sedmé hodině, když jsem opustil salon baronky, rozloučiv se s tou milou damou.

Těžký mi byl odchod. Neměl jsem za celý den příležitosť, promluviti sám a sám s Johannou; nemohl jsem jí říci, jak mi to na srdci leží, že musím pryč právě v dobu, kdežto bych byl rád sdílel smutek s celou rodinou, jak jsem sdílel radosti. Rád bych ji byl požádal, aby na mne nezapomněla, aby mně věnovala malé vzpomnění, když si zasedne k pianu; chtěl jsem... sám už ani nevím, co jsem jí chtěl říci. A já nemohl slov zapůjčiti svým citům, ba nesměl jsem ani očím svěřiti své myšlénky a touhy, abych nevzbudil snad nevhodnou pozornosť baronovu. A dívka, viděl jsem to, sotva se držela na nohou a sotva že utlačila vznikající slzy.

Já se poroučel docela ceremonielně, a srdce div mi nepuklo. Jenom ruku, tu krásnou, jemnou ruku směl jsem tisknouti ke rtům a ústa má se sotva s ní rozloučila. Dívka se obrátila a kvapem vkročila do salonu; já jsem zahlídnul ještě jednou její tvář a dvéře se zavřely.

Baron mne doprovodil až k vozu. Já vystoupil ze zámku. Slunce padalo za pohoří, zámek vrhal dlouhé stíny, bylo ticho, až teskno; větřík lehýnký poskakoval po vysokých stromech, poslední slavík vyléval hudbou své sladké city, vzduch šuměl tajemnými tony. Já vstoupil do otevřeného kočáru, služebnictvo ustoupilo do průjezdu, ještě několik slov díků promluvil jsem k baronovi, i on ustoupil pod podloubí tvořené balkonem, koně založili a vůz mne unášel k temné aleji. Já se obrátil, *dívám se k zámku*, na balkoně tam vidím drahou

postavu milované dívky... oči se mi zalily... zdálo se mi, jako by mi dávalo lehounké kynutí šátkem věčné, věčné s bohem! Strhl jsem ještě jednou klobouk s hlavy... šátek pokynul ještě jednou... tmavá alej zakryla mi zámek, balkon, postavu s kynoucím šátkem... a celý svět stal se mi nesmírnou, bez konce dalekou pustinou... Jak brzy a kterak jsem dojel do D***, nevím. Jedině to vím, že jsem cestou ničeho ani neviděl ani neslyšel. Jediná moje myšlénka byla Johanna, a jediný pocit bolest, že jsem od ní rozloučen — — — snad na vždy. Jaký bude můj nejbližší život? — Co mi po tom? Vždy jen to vím, že bude postrádat radostí, každá radost že bude zkalená nesmírnou žalostí.

Nebylo by lépe, abych byl toho štěstí nezkusil?

Jest to dobře, vejít proto do ráje, aby člověk věděl, kterak jest vypovězenému z ráje?...

Nechci slzet!...

Zdaž se ale uvidíme s Johannou?... A uvidíme-li se?... Óh! cítím, že to všecko krásný, krásný sen a že to vše jen... láska umělcova!...

EMMA.

Novela.

(1861.)

I.

Teplé jarní vánky draly se otevřenými okny do úhledného a spolu útulného pokoje, kterýž obývala dcera zámožného statkáře Milinského. Jeho dům rozkládal se širokým průčelím v pěkné zahradě nedaleko silnice, ježto ze Slavětína vedla do blízkého města Horlic. Považovalit Horličané nedalekou ves Slavětín takřka za předměstí, a krásné údolí, ježto se otvíralo za krajinským městem a jímž se přicházelo k pěkné usedlosti Milinského, poskytovalo měšťanům nejkrásnější procházky.

Silnice se tu točila podlé jasného potoka, olše z jedné strany a lípy s druhé tvořily pěkné loubí táhnoucí se všelikými oklikami až k Slavětínu; tam zmizela bujná zeleň stromů v řadě výstavných chalup, ano i domů — Slavětínští byli vesměs bohatí sousedé — a za vsí vinula se silnice přes kopec k lesům, kde temnozelený otvor vysokých jedlí bílou čáru její zakončil.

Zahrada usedlosti Milinského ohražená vysokou zdí táhla se po malém chlumu až k nejbližší chalupě na východ; na sever zabíhala do malého háje, k jihu hraničila skoro silnicí, a k západu činila vysokým roštím mez dalekých šťávnatých luk a pestrých polí. Přímo pod chlumkem rozkládal se dům, jenž oplýval vší pohodlností a ne-

přeháněnou úpravou, a tak malebně vyhlížel z bujného stromoví kvetoucích lip a kaštanů, že rádo spočinulo okolojdoucích oko na blýskavé střeše a na bílých zdech venkovského paláce. Dům sám neposkytoval však žádného uměleckého obrazu; jednoduchý byl zevnějšek jeho. Dvě řady velikých oken třpytily se plamenem zacházejícího slunce, nebo Milinského dvorec měl pouze jedno poschodí a poněkud vyšší přízemí.

Na každém křídle vedla dubová vrata dlouhými průjezdy na veliký, čistý, drobným pískem posypaný dvůr, jenž byl ze zadu ohražen menším stavením, kde se nacházely konírny a v prvním poschodí byt domácího lidu. U prostřed stavení toho klenul se průjezd do zahrady; kromě něho vedla menší dvířka z obou stran dvoru tamtéž. I z levého křídla, na straně, kde se nacházela komnata domácí deery Emmy, mohlo se do zahrady sejíti a tož v onu stranu, kde z pozdálečí bělel se dosti úhledný rybník, jenž byl středem malého parku od vesnice podlé chlumku se táhnoucího.

Seznámivše laskavé čtenářstvo poněkud s místností, kde příběhové se událi, ježto vypravovati chceme, vrátíme se do komnaty Emminy.

Komnata, již jediná dcera bohatého statkáře obývala, byla nárožní; dvě okna šla do malého parku a třetí poskytovalo pěknou vyhlídku k silnici a na malou ves, ježto se rozkládala na povolné nížině před majetkem Milinského. Z komnaty šlo se do vedlejších pokojův, jež obývala stará Milinská, a na druhém křídle byly komnaty domácího pána.

Byl krásný den; slunce daleko bylo za polednem; stíny začínaly se prodlužovati, teplo jarního dne ustupovalo *sladkému* chládku, a lehký veselý větřík od *západu*

vějící šuměl v košatých korunách bujně zelených stromů, a rozpustile hejčkal se na lehounkých krajkových záclonách rozmilého obydlí mladého děvčete. Paprsky slunce počínaly šikmo padati do pokoje, a poznenáhla červenající se světlo dodávalo tichému tomu stánku jakési obzvláštní barvitosti.

Když se zadními dveřmi z chodby do komnaty vstoupilo, mile působil na každého pořádek, jenž vanul každým koutečkem. Naproti v levém rohu byla malá pohovka, před níž stál polookrouhlý stolek, na němž se nacházelo několik kněh, as tři čísla modního jakéhos žurnalu s obrázky a pak ženská lehká práce v pěkném košíčku. Mezi oběma okny do parku vedoucími viselo velké zrcadlo v zlatém rámci, pod nímž stál toaletní stolek s tím malým houfečkem nejhledanějších ženských potřeb, ježto slouží z větší části k ukrácení chvíle a každé damě jsou zamilovaným předmětem. Vedlé toaletního stolku o druhé okno dále stálo ve výklenku lože, za nímž dvě nízké almary a asi dvě židle. V pravém koutě u okna vedoucího k silnici stálo piano, vedle něhož vkusná schránka na muzikalie.

Na pohovce seděla Emma a psala. Chvilkami rychle pozvedla hlavu, zahlídla se na okamžik do bujných stromů do zahrady, sklonila opět hlavinku a psala dále. Jevilo se duševní rozčilení v každém jejím pohybu. Na tváři usídlil se bujný rumělnec, a oko planulo jiskrným svitem.

Konečně dopsala, složila rychle psaní, vyskočila z pohovky a pošla k otevřenému oknu; zádumčivě, jak se zdálo, pohlížela do krajiny přes tichou ves tam k nedalekému městečku a přes ně k dalekým vysokým horám, kamž se zlaté slunko k nočnímu odpočinku ubíralo. To velebné ticho, ježto panovalo celou přírodou; ten sladký mír, jenž vanul z každého keře, rušený jedině polohlasným šu-

měním voňavých listů; to divuplné polozlaté světlo zapadajícího slunce; ty lehounké pruhy jarní večerní mlhy: to všecko nejímalo zamyšlenou dívku.

Jako socha, v níž polovičný vstoupil život, jak obraz, jímž mistrný malíř obelhal přírodu: tak stála Emma u okna myšlénkami bloudíc a na vůkolí zapomínajíc. Bylať vysoké postavy, štíhlá jako peň lilie; tvář bujela úplným zdravím, závodíc svým půvabem s rozkvetlou růží; vysoké čelo se klenulo nad bloudivými myšlénkami; malý nos dodával tváři skoro vážné jakéhosi čtveračivého výrazu; ústa byla malá jako poupě teprvé se rozpukující pivoňky, a polootevřená ukazovala za růžovou záclonou rtů pěknou řadu perlových zoubků. Oči temné souhlasily velmi půvabně s barvou temno kaštanovou vlasů s čela sčesaných a dávaly na jevo svou živostí povahu sličné dívky. Formy pěkně zrostlého těla byly okrouhlé, a velmi malá ručinka bílá jak padlý sníh nebyla zajisté na ujmu vděkům dívčiným.

Bylať Emma asi osmnáctiletá, plná růžových myšlének a sladkých tužeb, jako každé děvče jejího stáří. Vychování se jí dostalo velmi dobrého, anžto několik roků ztrávila v hlavním městě u své tety a všemu se přiučila, co se pokládá za nevyhnutné u každé dívky z „dobrého“ domu. Bylať sběhlá v ručních pracích, uměla trochu kreslit, učila se francině, nemusela se však obávat, že jí každý Angličan porozumí, když naň promluví anglicky, a na piano nebylo také zapomenuto. Zábavami veřejnými i soukromými otevřel se jí svět také z jiné strany, a dívka pomíjela z počátku, když se byla na venkov k svým rodičům navrátila, podobné rozkoše mladého světa, a s tíží navykala se tichému životu *domácího kruhu.*

Právě uplynuly dva měsíce od té doby, co byla hlavní město opustila. Jaro zavítalo, venkovské luhy počínaly bráti na sebe roucho sváteční, v přírodě to počalo žít a bouřit, všady jevil se mladý ruch, vesele a bujně prohánělo se ptactvo v sadech a v hájích. Dívka od těchto radostí odcizená, po nejprvé zapomínala na hlavní město a prohánělа se po zahradě a po celém vůkolí.

Matka Emmina, paní to as padesátiletá, hned po návratu mladé dcerušky pomýšlela na vážnější stránku ženského života a hledala přiměřeného své Emmě ženicha. Již dříve nejednou se písemně tázala své sestry, u níž se po několik roků Emma v městě zdržovala, zůstala-li dívka ve smýšlení a v svých citech nezměněna; vždy však obdržela starostlivá matička odpověď v ten smysl, že Emma chová se povždy ku všem mužským stejně, nevyznamenávajíc nikoho z nich. Stále dobrý rozmar a nevázaná veselost mladého venkovského motýlka nepoukazovala také k tomu, že snad nějaká tajná láska se jí usídlila v srdci, kterou by ukrývati měla. Paní Milinská se poněkud zarazila, že se dívka vrátí z města, aniž by vyplnila krásné naděje starostlivé matky na nějakou obzvláštně krásnou partii. Nutiť se to arci nedalo. Avšak sotva že Emma domů se vrátila, rozmnožily se péče o mladou dceru tím více. Paní Milinská zamanula si, že se Emma musí před svým dvacátým rokem vdáti, a protož považovala každý týden, jenž uplynul bez jakéhos dosti malého výsledku, za ztracenou naději.

Emma poukázaná na venkově více na sebe, počala se poznenáhla hloubiti ve svůj vlastní duševní život, a ačkoliv nikdy nepřestala býti onou veselou dívkou z města, přece spíše zavadila její mysl o tišší rozvahu, a za takových chvílí ráda se chopívala dívka svého péra, aby

sdělila vše, co prožila za několik hodin aneb za několik dní, své přítelkyni v městě, kterou nejvíce zde na venkově postrádala. Pak se podívala ve společnosti buď otce buď matky do blízkých Horlic, ztrávila tam tak mnohé odpoledne na návštěvách a navrátila se vždycky v dobrém rozmaru domů, rozpustilou kritiku pronášejí o pánech a paničkách, o dívkách a mladících.

Netrvalo to dlouho, a Emma stala se pojednou v celém vůkolí předmětem buď chvály či pomluvy; jedni se jí báli, druzí myslili, že je Emma k nevystání, a ostatně byli toho mínění, že je nejlíp, když se jí vyhnou. Malá část uznávala nestranně její dobré vlastnosti a stala se takto jejím přímluvčím.

Mezi těmi, kteří se zastávali Emmy, brzy obrátil zámožný majitel dílny v Horlicích, pan Tiefenbach, nejen pozornost paní Milinské k sobě, znamenali to také všickni, kdož se vůbec o mladé nevázané děvče ze statku Slavětínského starali.

Tiefenbach nebyl již mladíkem — třicítka schylovala se poznenáhla k čtvrtému desítiletí — leč dosud byl zachovalý a ne nepříjemných způsobů, ačkoli celý svůj mladý věk ztrávil buď ve své písárně či na cestách, a málo měl příležitosti, aby svůj mrav ve společnosti paní zušlechtil. Jeho přímá však povaha získala mu na první setkání dobrých přátel, a jeho lidumilnost stala se základem všeobecné důvěry a vážnosti, již u svých známých požíval.

Netrvalo to dlouho — pan Tiefenbach stal se velmi pilným navštěvovatelem na Slavětíně; vyměnil v domě Milinského stav obyčejné známosti za užší přátelství se starým Milinským a za milou protekci matky Emminy.

Emma považovala stále Tiefenbacha za domácího *přítele, ačkoli jejímu* ženskému ostrovtipu neušlo, že jeho

časté návštěvy směřují vlastně jenom k ní. Ovšem jí ani nenapadlo, že by se mohla státi jeho manželkou; přece však ráda ho vídala a ráda poslouchala, když v zahradě či při čaji rozmlouval o svých cestách v Italii, ve Španělsku a Francouzsku konaných, a vypravoval ohnivým slovem o všelikých krásách těch zemí. Jevilť takto Tiefenbach přes všecko své suchoparné zaměstnání ušlechtilý cit ku všemu, co spíše zajímá mysl básnickou, mysl mladou. Tím poutal i mladé děvče, a otec i matka souhlasili v tom, že by Tiefenbach se velmi dobře hodil pro Emmu.

Návštěvy Tiefenbachovy způsobily v jednotvárném životě mladého děvčete milou změnu. Zdálo se jí, že jí v skutku něco schází, když Tiefenbach nepřišel. A když přišel, opět se jí zdálo, že by bez něho měla sice dlouhou chvíli, že ji však úplně svou přítomností neuspokojuje. On se snažil všemožně, aby se dívce zalíbil a zavděčil. Měl se velmi na pozoru, aby nemluvil o svých fabrikantských záležitostech, jelikož pozoroval, že nemá dívka žádného smyslu pro takovou zábavu. Vyhnul se všemu, co by bylo dívku od něho odstrašilo; ano nezmínil se nikdy jebe šetrnějším způsobem o vlastních úmyslech; čekal nevyvratnou trpělivostí na první důkaz vřelejšího citu, mž by ho dívka byla oblažila.

Cítilť jaksi sám poněkudní rozdíl stáří svého a mladé ilinské, a tolik staromládenecké samolibosti neměl, aby lo oko rozdíl tento přehledlo, zaslepeno jsouc sladkým mem pozdě procitlé vášně. — A právě tímto způsobem ělivě ale jistě k svému cíli kráčeje, vyčkal jaksi nevlným puzením veden, které mu spíše jeho povaha *i zkušenost* v ústret přiváděla, svoji příznivou chvíli, *ílo se mu* konečně, že zvítězil.

A jeho vítězství brzy uvedlo tužby jeho v milou skutečnost.

Dnes ráno slavila Emma své zasnoubení s Tiefenbachem.

II.

Tak jsme se nejprvé seznámili s Emmou.

Dosud stála u otevřeného okna nepozorujíc, že slunce poznenáhla sklonilo se za hory že šedý jarní soumrak nastoupil vládu červnového dne, a že lehounká mlha jako daleký horský dým se rozkládá po celém vůkolí. Její myšlénky bloudily dosud — kde však stavily svůj spěch, zda v blízké přítomnosti, či v neznámé budoucnosti?... A přece zdála se Emma býti tak tichá — její oko nemělo výrazu, její dech nejevil žádného nepokoje; to rozjitření, s nímž byla k oknu přistoupila, vymizelo z úplna z jejích tváří, z celého jejího zjevu. Stála tu jako krásná socha, v niž se byl tvor lidský právě proměnil, poslední zbytky lidského života v sobě dochovávající. Ani řasy nad temnými zory nerušily to domnění — lehký jedině vánek hrál s krajkami jejího svátečního bílého šatu; jedině vánek budil jakýsi život okolo krásně okrouhlého obličeje, posouvaje temné vlasy jemným dechem sem a tam. Dívka v tom zadumání ani nepozorovala, že se vedlé dvéře otevřely, že chtěla její matka vkročiti; že však vidouc dceru v myšlénkách, z lehka ustoupila, ponechajíc ji v tom zádumčivém snění.

A přece slavila dnes Emma své zasnoubení!

Konečně, konečně se probrala, hluboký vzdech vyhrnul se z těch klidných ňader, a překvapil svým výrazem; neboť odporoval na prosto tomu klidu, jenž se do-

sud byl jevil v celém dívčinu vzezření. Přejela pravicí svou to krásné, bílé čelo, jako by zapuditi chtěla myšlénky, ježto ji prochvívaly mocí tíživou. Ohlídla se, teprvé teď zpozorovala, že se již noc na údol schýlila, že je dosud sama ve své komnatě.

Rychle přistoupila k stolku; šátek odhodivši, uchopila složený list, chtěla čísti — soumrak jí však vadil. A nyní probuzená z toho těžkého zadumání jako by vynahradit chtěla všecek ten klid, jenž ji nepřirozeně byl poutal, jevila nepokoj každým pohybem, zmáhalo se jí rozjitření — ona přešla několikráte komnatu rychlými kroky, a stavila horké čelo v ústrety chladnému vánku, nahýbajíc se z okna ven!

Po chvíli rozžala svíci a nutkajíc se ku klidu, zasedla ke stolku, rozbalila složené psaní a čtla polohlasem:

„Drahá Emilie!

Dnes konečně se všecko rozhodnulo! Jsem zasnoubena! —

Ty se diviš, drahá, že výsledek mého obcování s Tiefenbachem je zasnoubení? Skoro se divím s Tebou — nebo teď, kdy Ti píšu, jsem překvapena dnešními událostmi a sotva tomu všemu věřím, co se stalo. Ale skutečnost mne vede k rozvážnějšímu přemýšlení a nutí mě, abych uznala všecko za pravdu, o čem se domnívám, že to pouhý lehký sen, jenž mi způsobuje nejistý nepokoj. Ó že nemohu jásat, jako jásá každá nevěsta, když se vidí pojednou u cíle svých sladkých tužeb, svých tajných přání, z nichžto jediné tiché noci milým hvězdám se zpovídá, ježto sděluje jediné svým luzným snům, a ježto hrubým slovem vysloviti se obává, aby se nesetřel ten jemný pel, v němž odchovány jsou na kořenu čistém srdce blaze milujícího!

Jsem zasnoubena; za čtyry neděle mám se státi chotí muže upřímného, samostatného, jenž mi uskutečňuje každé přání slovem nebo pouze okem sotva vyslovené! A přece nemohu tak z celého srdce, z celé duše své k němu přilnouti; nemohu mu klesnouti okolo krku a vysloviti mu, že mi nad něho není nic dražšího. Vidíš, milá Emilko, já cítím, že's mi Ty dražší než můj budoucí manžel, a toho by přece nebylo, kdybych ho milovala tak, jak miluji Tebe. Nemohu se přiznati k žádné lásce, jížto bych byla naklonila se k muži jinému. Naopak, mne se netklo všecko to snad upřímné či úlisné dvoření těch lidí, jižto v městě či zde okolo mne se otáčejí, jako bych byla jedinou jejich spásou bývala a byla.

Tiefenbach učinil na mne dojem, toho nemohu upříti; ale dojem ten není takový, jaký bys Ty sobě přála, kdybys přilnula k někomu ze srdce celého; není takový, jaký si přeju já sama; neb cítím, že mi srdce Tiefenbach sice zajal, avšak mimo to cítím ještě jakousi prázdnotu, o níž Ti zevrubněji psáti nemohu, poněvadž nemám dosud úplného uvědomění jejího objemu. — A přece jsem mu dala slovo, že se stanu jeho manželkou, ač nemohu říci, že toho spolu lituji. Ano, tu cítím, že mi zase volněji, když si zpomenu, že moje slovo, jímž jsem se zavdala muži vůbec váženému, uspokojilo tři osoby: otce, matku a jeho. Štěstí těchto tří vyrovnává ten nepokoj, jenž mne trápí a jenž změnil takřka celou moji povahu; neb věz, že jsem od té chvíle zamyšlená, kdy Tiefenbach požádal mou matku o moji ruku a kdy mi matka domlouvala, abych uvážila všecky dobré vlastnosti jeho a abych vyplnila její přání a rozhodla se k manželství. Moje veselost je ta tam, já se pořáde nutím, abych se dostala opět do starých kolejí, abych mohla dovádět, zpívat a

celý dům bouřit, jak jsem činívala, leč na darmo. Myslím si, že se to již nesluší, a pro samou slušnost zapomínám na své písně a na své piano. Ó Emilie! Přijď brzy! Já se těším na Tebe jako dítě — pak Ti všecko povím! Ó moje hlava mě dnes bolí, jsem tolika dojmy nejrůznějšího obsahu celá schvácena! Dobrou noc, Emilie! Pomodli se malý otčenášek za moje štěstí! Dobrou noc!“

Když byla Emma přečtla, připsala ještě několik řádků:

„Nemohu se sprostit myšlénky, která mě neustále pronásleduje: Budu šťastna? Myslila jsem o tom dlouho, dlouho, až jsem se sama nad sebou v tom přemítání zapomenula a zabloudila myšlénkami v říši snů tajuplných a nejasných, a kdybych Ti říci měla, o čem jsem myslila, nemohla bych věru nalezti pravého výrazu — neboť zdá se mi, že jsem v tom okamžiku minula se s vlastní svou bytostí. Nepřemýšlej nikdy, Emilie! Octneš se pak brzy na úskalí různících se obrazů, o nichž nevíš, odkud přišly, aniž kam zmizí. Viděla jsem se u oltáře s úsměvem, spokojenou, a ženich můj vinul mne k svému boku a políbil mne ve tvář, a v tom políbení zachvěla jsem se, jako by se mne byl dotknul mrazivý dech smrti. Oh! pryč s takovými myšlenkami! Ty budeš mysliti, že jsem ztratila všecku rozvahu, jíž jsem arci neměla hojnost nikdy, že jsem pozbyla rozum!

Já se dnes zavázala slovem, a když se to již stalo, přidržím se vlastního svědomí a budu hledět, abych slovo své neporušené zachovala.

A přece se každou chvíli tážu, co mne asi očekává ještě tohoto léta? Ty nevěříš v tušení? Já nikdy na to mnoho také nedržela! A teď se mi zdá, jako bych něco tušila; a tušení to zvěstuje mi radost a štěstí v man-

želství, a ráda tomu chci věřiti. Buď s bohem! Tvá věrná Emma.“

Sotva že byla Emma zapečetila psaní, vstoupí její matka z vedlejší komnaty.

„Ale, děvče,“ počala s laskavě káravým výrazem, „což nejsi ještě hotova? Čekám na tebe asi hodinu, abych s tebou promluvila o dalších přípravách k tvé toaletě na svatbu. Když je ten čas tak krátký!“

„Oh! matinko, dnes mne nechej; dnes nemohu o ničem vyjednávati. Jsem unavena a přála bych sobě, abych časně mohla ulehnouti.“

„Ty's churava?!“ tázala se úzkostlivě Milinská. „Jen se upokoj a budiž dobré mysli. Já se pamatuji, že mi první čas před svatbou nebylo jinak; avšak za dva dni navykla jsem všemu. — Přišla jsem, abych se tě pozeptala, jaký vzor závoje a šatů svatebních si přeješ. Zítra časně z rána odjede jednatel Tiefenbachův do Vídně, on nám v té záležitosti nejlíp poslouží.“

„Prosím tě, matinko, šetř mne! Jen dnes ne! A pak, když to již být musí, dovol, abych o té věci směla psáti své drahé Emilii. Ta mně to vše obstará, a nebude k tomu zapotřebí ani Vídně. A když na mne naléháš, abych ještě dnes se o té věci vyjádřila, tu připíšu Emilii ještě několik řádečkův a vše bude ujednáno!“

„Nuž, měj si svou vůli, Emmo! Piš tedy Emilii! Ale ještě dnes! Měla bych to ráda v pořádku. Toť se rozumí, že se nesmí šetřiti nákladu. Moje dceruška musí býti pěkná, když půjde k oltáři. Tedy piš ještě dnes, zítra ráno donese Josef psaní na poštu. Dobrou noc, dítě! Spi dobře, a dej bůh, aby se ti dnes něco pěkného zdálo!“

Milinská políbila Emmu a pomalu odešla.

Dívka zůstala samotna. Rozpečetila psaní a připsala ještě několik řádků.

Svíčka dohořela, do komnaty dralo se světlo měsíce. Paprsky padaly na pěknou postavu mladé dívky.... Zdálo se, jako by Víla opustivši háje a luhy kouzlem byla upoutána v milém tom pokojíku. Bylo ticho po celém domě... šumění listů dralo se ze zahrady v sladký ten příbytek dívčin....

Emma přistoupila k otevřenému oknu, by je zavřela.

Na nebi hemžily se hvězdy v plném zásvitu, měsíc klonil se za lesy, kolísaje se nad vršky jak stříbrný srp, a poslední vylívaje lesky v dalekou krajinu.

Emma vyložila se z okna, svůj štíhlý živůtek podpírajíc o své sněhobílé lokte. Dívala se v tiché, modré, jarní údolí.

Najednou bylo slyšeti štěkot psů z blízké vesnice. Emma bezděky obrátila zraky v tu stranu; temné dunění následovalo štěkot psů. Po silnici rachotil poštovní vůz, postiljon vesele troubil známou poštovskou píseň, koně uháněli, a celý mrak hustého prachu valil se za rychlým povozem.

Emmu obešla podivná touha! Přála si, aby mohla na křídlech letěti za vozem, daleko, daleko, bez cíle....

Tu dozněla píseň, oklika silnice zakryla poštovní vůz, zjev ten zmizel tak rychle, jak přišel.

Bylať tichá noc.

Emilie usnula. Zdálo se jí o tom poštovním vozu, slyšela tu známou píseň, a když ráno procitla, nevěděla, byl-li to sen či viděla-li v skutku večer vůz, slyšela-li opravdu zvuky poštovské trubky.

Druhý den byla Emma veselá, přišlo jí do zpěvu, a když k večeru Tiefenbach přišel na návštěvu, dová-

děla s ním v parku a vozila se beze strachu s ním po rybníku.

Zdálo se, jako by dnešní noci všecek smutek s ní byl spadnul, jako by všecka zádumčivost byla dala mysli její výhost na věky.

III.

Bylo několik dní po svatbě. Starý Milinský přemluvil Tiefenbacha, aby se přestěhoval na Slavětín, jelikož ve fabrice nebylo toho pohodlí, jakéž poskytoval rozlehlý dům starostlivých rodičů. Přes to ještě nemohla se rozžehnati Emma s tím svým tichým příbytkem, a Tiefenbach konečně svolil, jelikož jeho fabrika nebyla příliš vzdálena; k tomu v dílně panoval neustálý ruch a hlomoz, a Emma hned při první návštěvě stěžovala sobě na hluk, jenž se rozlíhal po celém vůkolí. Stará paní odstoupila mileráda několik komnat v prvním poschodí, a za málo dní urovnáno vše tak, že všickni tvořili opět jedinkou rodinu.

Žili tiše, spokojeně několik neděl. Emilie, která přijela na svatbu své přítelkyně, opustila opět Slavětín, ponechajíc mladou paní pečlivé ochraně milujícího manžela. Emma jí slíbila, že jí bude o všem psáti, co se koli přihodí v novém jejím postavení, a že jí zachová přátelství v té míře, v jaké ho požívala dosud. A dostála také velmi svědomitě svému danému slovu. Dopisovala Emilii ještě pilněji než dříve, a o každém příběhu zpravila vzdálenou družku způsobem tak milým, že ji Emilie považovala za skutečně šťastnou.

Tak jí Emma popisovala denní pořádek, všecko své *zaměstnání*, každou procházku, všecky návštěvy, které

odbývala a které přijímala, všecky ty způsoby rozličných gratulací mladých a starých dam, a v popisování tom jevila Emma celou svou povahu, již jen několik neděl před svatbou byla zapřela. Mimo to neopominula v posledním svém listu připojiti, že přišel také ji navštívit rytmistr, jenž meška v Horlicích na dovolenou.

„Ty se pamatuješ, že jsem Ti o něm povídala. Nevím, proč se mrzím, zpomenu-li si na to, že jsem právě první noc po svém zasnoubení měla sen o vozu a postiljonu, jenž ho dopravil do Horlic. Ani jsem neměla nejmenšího tušení, a když mně povídal, že ten a ten den jel za krásné noci okolo naší zahrady, skoro jsem se Ti v prvním okamžiku zalekla; neboť bylo to právě toho večera, kdy jsem Ti psala, že jsem slavila své zasnoubení. Nevím věru, co mi tehdáž bylo, že jsem Ti psala tak rozjitřeně! Teď jsem se již tak do všeho vpravila, tak všemu navykla, jako bych byla paní Tiefenbachovou tolik roků a můj manžel byl třicet let. On mne sám škádlí a vysmívá se mi, že chytil mladou holubinku, aniž by se toho byl nadál. Nevím ale, proč mne takový žert nějak zabolí! Včera jsme se skoro na chvíli hněvali a to jedině k vůli tomu rytmistru a k vůli mé mladosti. Že prý mu rytmistr závidí tak mladou a hezkou paní — tak to řekl! Jak se může opovážit rytmistr mému muži něco podobného říci? A k tomu můj manžel ho pozval, aby nás navštívil. Rytmistr přišel a já v něm poznala muže, jakého bys do smrti nemohla milovat. Nevím, co mne tak nepříjemně dojalo, když se představil. Je to ta jeho škrobená noblesa, anebo jeho smělé oko? Povídal nám, že přijel podívat se na svůj domov, *jejž neviděl úplných* dvanáct roků. Navštívil prý již *všecka drahá místa*, na něž ho poutají sladké zpomínky na

blažené doby dětinství. Zašel prý také do hor a zdržev se as tři neděle v Prusku, přijel prý předešlou sobotu nazpět a chce se zde zdržeti u své staré tetičky, své jediné příbuzné, ještě nějaký čas. To vše Ti vykládal s tak patrně afektovanou citlivostí, že se mi to skoro zprotivilo. Ostatně je hezký muž, je mu asi třicet roků, a na uniformě má na levém prsu dvě stužky, bez pochyby nějaké vojenské vyznamenání.“

„Nepochopuji, jak se může můj otec s ním tak baviti. Když jsme sešli do parku, výhradně s otcem mluvil a pomysli si, Emilie, když odcházel, otec ho velmi zdvořilým způsobem pozval. A on přislíbil, že přijde pozejtří.“

„Tak jsme ztrávili dnešní čtvrtek.“

„A teď s bohem; napsala jsem Ti již tolik, že končím s obáváním, abys nepozbyla trpělivosti.“

Dne 25. července 1856.

„Píšu Ti opět, Emilko. Jsou tomu tři dni, co jsem se výhradně s Tebou bavila — dnes nutí mne jakási neobyčejná tíseň, abych Ti napsala opět epištolu, ač bych ji vlastně zasluhovala od Tebe. Nového Ti arci nemohu sděliti pranic; u nás ten život jde neustále stejnou kolejí dál a dále, co se stalo včera, to přináší dnešní den v tétéž způsobě. Tak uplynuly i tyto poslední tři dni. Denní můj pořádek již znáš, a podlé toho můžeš souditi na život, jakýž jsem vedla až po tuto hodinu.

Avšak nikoli! Něco bylo přece jinak než jindy. Měli jsme dnes větší společnost a mezi hostmi byl také rytmistr Svitavský! Přijel na krásném bělouši, a když jsem ho spatřila, jak vážně vjíždí v naši zahradu cestou k levému příjezdu vedoucí, a viděla, že mne nepozdravil do

na, u něhož jsem stála s paní podkrajskou, bylo mi, ko bych se byla naň mrzela, že je nezdvořilý, neboť zorovala jsem, že se dříve podíval do okna a když s spatřil, že sklonil hlavu a tleskal bělouši svému na šný vysoký krk. Přijel opět bez šavle, jako při první vštěvě; a tuším, že by se slušelo, aby přišel v gale. Ti to nějaký divný člověk. Ačkoliv voják, mluvil es o všem, jen o vojenských záležitostech nezmínil se i slovem. A to mne skoro s ním smiřuje, neboť sama i, jak to jinak bývá ve společnosti podobných pánův. lyž jsme usedli k čaji, rozmlouval Svitavský s paní dkrajskou; já se zatím bavila s purkmistrem Horlitým, a přece, nevím ani proč, dávala jsem pozor na zmluvu jejich.

„A proč nenosíte svoje řády, pane rytmistře?“ tála se sladkým hlasem paní podkrajská, paní to, která kdy zapomíná, že je jí už čtyrycet let.

„Nestavím je nikomu na odiv, vzácná paní. Jen yž stojím v řadě svých vojákův, připnu řády — mají užit kamarádům za příklad.“

„Ale pěkně by vám slušely.“

„Zde nejde o slušení, milostpaní; nechci se svými sluhami vynášet.“

Vidíš, Emilko, to se mi skoro líbí, a ode dneška du hleděti, abych ten odpor proti Svitavskému vypra- a ze svého srdce. Z toho soudím, že není rytmistr nolibý. A přece je zas jinak trochu k nevystání. Já m mu chtěla udělati kompliment, že má krásného ně — možná, že jsem to nějak nejapně vyvedla — tu odpověděl, že má více štěstí na koně než na lidi. vídal to s tak trpkým výrazem, že to spíše zabolelo, ž urazilo. A když jsem se ho ptala, proč nehledá

stí jinde, když mu selže na blízku, vstal a podávaje mi velmi dvorně misku s pečivem, sklonil se poněkud a pravil skoro polohlasem: „Chcete-li to vědět, milostpaní, řeknu vám to jindy a jinde!“ Při tom ke mně pohlednul s tak podivným výrazem ve tváři a oku, že jsem se Ti skoro zachvěla po celém těle. Nevydržela jsem jeho hled; sklopivši oči, nemohla jsem promluviti ani slova. A to mne tak mrzí — a nevím ani proč! Jindy a jinde! Co tím chce říci: jinde?! A proč tak divně se při tom choval? Já nechci býti jeho důvěrnicí! Ještě štěstí, že paní podkrajská rozmlouvala se sousedkou! Ta by hned řekla, že si dovoluje rytmistr se mnou tajností! Ačkoli jsem Svitavskému nic neřekla, pozoroval asi na mé tváři, že jsem překvapena jeho upřímností; neboť nepromluvil ke mně ani slova více, a když odcházel, uklonil se mlčky a pyšně a chladně.

Budiž tak!

Když celá společnost odešla, přistoupila jsem k otevřenému oknu. Můj muž vyprovázel hosti dolů, a moje matka rovnala něco na stole. Dívám se dolů, pozdravuji odchozí. Když již byli všickni odešli, vyjel teprvé rytmistr na svém bělouši; podíval se nahoru a spatřiv mne, rychle se ohlednul, pak mne pozdravil s tak neobyčejnou pokorou, že jsem skoro v rozpaku ustoupila od okna. Přec mi to ale nedalo, přistoupím z lehounka; tu vidím, jak Svitavský uhání k vesnici tam do lesa. Vyhnul se cestě, přímo do Horlic vedoucí, kudy se ubírali naši hosté.

Dnes ráno umluvila jsem se s mužem, že na podzim učiníme výlet do Benátek; při té příležitosti Tě navštívíme.

Co soudíš o tom Svitavském? Mně se zdá, že se *tráří býti zajímavým*!“

Dne 8. srpna 1856.

„Pomysli si, Emilko, zase se mi zdálo o tom voze — viděla jsem se ve snách u silnice před naší zahradou; tu slyším dupot koní a rachocení vozu, a v něm sedí v plášti rytmistr. Ani jsem Ti o tom nikomu se nezmínila. Stydím se věru za ten sen. Kdybych to řekla svému muži, stavěl by se, že je žehravý, a to by mně bylo velmi nepříjemné, třebať by to jenom z žertu prováděl. —

Odpoledne šli jsme Tiefenbachovi naproti zahradou, a sotva jsme vyšli na luka, žene se Svitavský na svém koni právě nám v cestu. Zastavili jsme se; on pozdraviv mne, chladně dal se do řeči s mým otcem; pak se mne ptal, jak jsem se vyspala. — Mne pichlo u srdce, neboť jsem si vzpomněla na svůj sen; já sotva ze sebe vypravila, že jsem dobře spala, a nevím proč, srdce mi rychleji tlouklo, a cítila jsem, že mi krev vjela do tváří. V tom se Svitavský poroučel a dal se úvozovou cestou okolo naší zahrady za chlum.

Celý večer byla jsem roztržita; neustále mne trápila myšlenka, nepozoroval-li Svitavský, že jsem se při jeho otázce začervenala. Já ho pořád viděla před sebou na tom krásném bělouši, tak statného s tou usmívavou a přece vážnou tváří, s těmi ušlechtilými úklonami a s tou, jak se mi zdálo, nesměle skromnou otázkou, jež mne uvedla do nemalých rozpaků.

Dnes po nejprvé nemohla jsem se podívati svému choti tak otevřeně do očí, neboť viděla jsem vedlé něho tu statnou postavu Svitavského, a na vzdor všemu namáhání nemohla jsem ji vypraviti ze své paměti. Já se mu musím vyhýbati, cítím, že mi... nemohu Ti říci... co se mi budí v srdci...“

Dne 11. srpna 1856.

„Byli jsme u paní podkrajské. Můj choť — tak bylo umluveno — měl přijíti pro nás. Měla hosti z města; páni si zasedli na chvíli ku kartám. Svitavský bavil se s paničkami. Když jsme přišli — bylo asi okolo půl páté — byla již většina hostí po hromadě. Tu pronesla paní podkrajská otázku, kde asi pan rytmistr vězí; že přece pozvání přijal a nyní že nejde. Nevím, jak mi bylo, když se o Svitavském mluvilo — mně bezděky tlouklo srdce — byla jsem ráda, že tu není, a bála jsem se, že přijde.

A on skutečně přišel. On byl tak pokojný, jak obyčejně, já se snažila, abych se vyhnula každé rozmluvě s ním. Zasedla jsem si k paničkám a rozmlouvala o nejvšednějších věcech s takovým rozhorlením, že se mně všickni divili. Netušil však žádný, že to činím, abych unikla vší lákavé příležitosti, dostati se v blíži Svitavského. On konečně odešel do druhého pokoje k pánům, a damy usnesly se na návrh domácí paní na tom, že sejdou do malé zahrady u domu se nacházející.

S radostí uchopila jsem se návrhu toho a damy již odcházely. Opozdila jsem se náhodou, hledajíc ve vedlejším pokoji svůj letní šál. Když jsem chtěla odejíti, objevil se v protějších dveřích Svitavský, a jako by byl na mne právě čekal, rychle mi šel v ústrety a uchopiv mne za ruku, nabídnul mi svoje rámě. Nevím, co si o mně pomyslil. Mne obešla závrať, já neviděla nic, cítila jsem jenom horoucí políbení na své ruce. Jako elektrickým proudem mne to projelo, já v největším rozjitření na polo vzkřiknu: „Pro boha, nechte mne!“ a vyrazím ze dveří a teprvé u schodů nutkala jsem se k pokoji. Konečně jsem sešla do zahrady, leč veselý rozmar můj byl *ten tam*. Já cítila neustále to palčivé políbení na ruce

a roztržitá odpovídala jsem opačně na všecky otázky. Nemohla jsem se dočkati, brzo-li půjdem domů. Tiefenbach nešel, byl‘ zdržen nevyhnutnou prací déle ve fabrice, měli jsme jíti bez něho. Pomysli si, milá Emilie, Svitavský se nabídnul, že nás doprovodí, a moji rodiče mile rádi svolili.

Svitavský šel s námi. Tu cestu nemohu Ti popsati. Šli jsme z počátku mlčky, beze slova. Matka rozmlouvala s otcem o věcech všedních. Pamatuji se, že jsem po celou tu cestu jen jedinkráte k němu pohledla, a tu jsem myslila, že mne tím svým černým okem v sebe vpije. Cítila jsem ve všech údech divoký žár v tom pohledu, a vědomí, že se jeho plamenný zrak upírá na mne, způsobilo ve mně celou bouři sladkého úžasu a rozpaku. Po dlouhém přemáhání tvářila jsem se pokojnou.

„Vy se hněváte, milostpaní, a já cítím, že jsem vás urazil.“

„Nepochopuji věru, pane Svitavský, že jste se mohl odvážiti...“ odpovím, úplně nabyvši chladné rozvahy.

„Prosím tisíckrát za odpuštění!“ odpověděl Svitavský a nepromluvil po celou cestu ani slova více.

Je to podivný člověk!...

Nespala jsem dlouho...“

Dne 23. srpna 1856.

„Jsem nešťastna, Emilie!

Svitavský tu opět několikráte byl. Abych se vyhnula všemu, co by působiti mohlo na mne bolestně a co by rušně zasahovati mohlo v klid mého srdce, odhodlala jsem se, požádati svého chotě, aby nezval rytmistra. Poukazovala jsem k tomu, že podobné návštěvy slouží mnohým za vítaný předmět lichých pomluv a zlomyslných

klevet. Můj manžel se mi dal do smíchu a dokládal se svatosvatě, že ve mne důvěřuje více než kdy jindy; že nic nedává na podobné řeči zahálčivých lidí, jejichžto úlohou na světě, aby všecko zlehčovali, co jim přijde před oči. Tak jsem sproštěna poslední zbraně proti doléhajícím na mne dojmům a cítím, že mé srdce dosavadního klidu pozbývá.

Dnes odpoledne přijel Svitavský opět. Můj manžel nebyl doma, otec i matka vyšli na procházku do polí — já sama zůstala doma nemyslíc, že kdo přijde. Seděla jsem u okna ve své komnatce, která zůstala nezměněna; stalo se to na mé výslovné přání.

Tu přijel cválem Svitavský a doraziv před dům zatrhnul svého koně; podívav se do oken, pozdravil mne. Chtěla jsem, v prvním okamžiku překvapena, dáti se zapříti; bylo však již pozdě, viděl mne. Tu mi napadlo, že mu řeknu, že jsem churava; aby odpustil, že nemohu přijmouti jeho návštěvu. Co tak rozvažuji, otevrou se dvéře a on vstoupil.

„Sama doma?“ ptal se klidně, když mne byl pozdravil. Zdálo se, jako by nepozoroval mé rozpaky.

„Jak vidíte, pane, a k tomu churava; odpustíte tedy...“ rychle jsem přidala.

On se na mne podíval tím horoucím, plamenným okem a zamlčel se.

„Odpusťte, že jsem nepřišel vhod!“ pravil chladně a chopiv se své čapky, uklonil se a odcházel. Ve dveřích postanul, obrátil se a díval se na mne.

Já se nemohla udržet a pohledla k němu. Naše zraky se potkaly — rychle zakryla jsem šátkem svou tvář.

„Emmo!“ vykřiknul Svitavský a pomalu se bral ke mně.

Já se neodvážila vzhlednouti k němu.

Tu cítím, že se uchopil mojí ruky. Jeho dotknutí projelo mne elektrickým proudem.

„Emmo!“ volal Svitavský a jeho rámě mne obejímalo.

Já byla skoro bez sebe. Poslední sílu jsem soustředila, abych odolala. Povinnosť, česť, manželství, otce a matku přivedla jsem si před mysl a takto obrněna spustila jsem ruku s očí a viděla před sebou klečeti jeho, ant mlčky se slzami v oku ke mně pozírá.

„Co chcete?“ ptám se chvějícím se hlasem.

„Svůj život nasadím za vás, jen mějte milosrdenství!“ prosil jako šílenec. „Já jsem vás viděl jen několikrát, ale vaše podoba, vy celá, jak žijete, vy mi uvádíte první časy mé lásky v paměť — vy jste moje Emma, již jsem poznal a ztratil v Italii v poslední válce. Abych ji vysvobodil z nepřátelských rukou, vykonal jsem čin slavný; dostalo se mi cti a vyznamenání — ale jakou má cenu vyznamenání, když ona zaplatila moji hrdinnosť svou smrtí. Když jsem ji uchvátil moci nepřátelské a vlastní náručí odnášel z rozbořené vily, zafičel kus granátu, zaryl se v její ňadra, ona zplatila mou lásku smrtí a zachránila svou smrtí můj život! — Bylo to ale drahé vítězství — já jím schudl jako nejbídnější žebrák, když mu lehkovážný hoch vezme podporu poslední — tu sukovitou, slzami smáčenou hůl.“

„Letos,“ pokračoval dále vstana a pustiv ruku mou, již dosuď byl tisknul křečovitě, „letos mne zavedla cesta v mou otčinu; když jsem jel okolo této zahrady, náhle mne obletěl obraz mé nešťastné Emmy — čtyry neděle na to jsem viděl v kostele vás u oltáře, jak jste podala ruku jinému! Od té chvíle neustoupil obraz tento

z mysli mé. Kouzelnou, mohútnou mocí hnalo mne to k vám; chtěl jsem poznati vašeho manžela, zdali hoden takové perly, a seznal jsem, že ho milovati nemůžete, že jen návyk nahražuje náklonnost, že ve vašem srdci mrtvo, že tam láska dosud neklíčila. Vášeň má mne poutala k vám vždy mocněji, každou hodinu rostla, až vypukla horoucím plamenem. Emmo, vy jediná v osobě dvojí, vy, ježto jste po druhé vzala život na sebe, aby se zakončila vámi láska má, jež prvním pukem přilnula k nešťastné oběti války — vy mne slyšeti musíte... vy musíte..."

„Vy mne milujete!?" sotva jsem vypravila ze sebe, třesouc se na celém těle; studený pot vyvstal mně na čele. „Milujete-li mne, vroucně, z celého srdce svého — vyplníte jedinou prosbu mou — první a poslední."

„Žádejte, cokoli chcete, já vyplním!" pravil Svitavský v největším rozčilení.

„Dejte mi ruku svou, a přisahejte na svůj řád, jenž zasvěcen smrtí první vaší Emmy!"

„Přisahám, ať pozbudu vší cti a jmeno mé čisté jak sníh ať se zhanobí!"

„Vy opustíte ještě zítra svoji otčinu, sic vaše vítězství nade mnou zplatíte také smrtí mou!"

Svitavský sklesl polomrtev v sedadlo.

Oči byly zavřeny, prsa pracovala jako v nejlítější bouři...

Silou zoufalou svírala jsem svoje srdce, jež puknouti mi hrozilo. Vstala jsem, přivrávorala jsem se k Svitavskému, políbila jsem ho v studené, vlhké čelo. — Cítila jsem, že to byl polibek první a poslední mé první, pravé — lásky..."

IV.

Uplynuly čtyry léta.

Byl‘ opět krásný červnový den. Z lesa k Slavětínu pomalu sjížděl jezdec, za ním pozdáleči jeho sluha. Když přirazili k první chalupě tiché dědiny, pokynul první svému soudruhu. Ten popojel na to znamení, zadržel třemen, první skočil s koně, jenž zařehtal vesele, jako by poznával známou krajinu.

Jezdec byl statné postavy, zahnědlé tváře, přes levé líce táhla se rudá čára, dlouhá jizva od rány sečné. Měl uniformu ulánskou, premovaný límec poukazoval na vyššího důstojníka. Na levém prsu byly tři stužky na vojenské řády.

„Posečkej zde v hospodě!“ odměřeně zněl rozkaz majorův.

Byl to Svitavský.

Po skončené válce roku 1859 v Italii opustil na celý rok službu, a nemoha odolati touze, uzavřel navštíviti po čtyrech letech svoji otčinu. Chtěl viděti dům, kde poznal druhou svou Emmu; chtěl se dozvěděti, jak žije, chtěl ji viděti, aniž by sám od ní viděn a poznán byl. Chtěl zítra v neděli v civilním obleku do Horlického kostela, kam Emma chodívala — a pak chtěl zase odejíti daleko od ní, do světa, zůstaviv jí vroucí své požehnání.

Neviděl‘ Emmu od té doby, co jí vyznal svou neblahou lásku. Dle jejího přání opustil druhý den na to Horlice, k nemalému podivení všech svých známých.

Ve válce italské hledal smrť — místo n dostalo mu povýšení a nového vyznamenání.

Tak se vracel dnes do své otčiny. Jeho city zůstaly téměř stejné.

Tajné přání šeptalo a lichotilo jeho naději, že snad Emma se stala za ten čas vdovou.

V myšlénkách a v upomínkách na minulost pohroužen, šel okolo zahradní zdi: chtěl se podívati na průčelí domu Milinského; snad bude Emma seděti u otevřeného okna.

Konečně zahnul okolo rohu, dům Milinského stál před ním.

Podivný cit zachvěl celou bytostí Svitavského.

Okna domu byla zavřena, několik tabulí na pravém křídle, kde měla Emma svoji komnatku, bylo vytlučeno. Vjezd do zahrady a odtud do stavení byl spustlý.

Svitavskému zatajil se dech.

Zapomenuv na své úmysly, otevřel postranní dvířka a rychle se ubíral k stavení.

Vše bylo ticho, mrtvo.

Svitavský zahnul k pravému křídlu, díval se nahoru do oken — tam nebylo viděti živé duše!

Major zahnul do průjezdu. Na dvoře bylo rozstaveno hospodářské nářadí, vozy, bradla, pluhy; ploty zahradu ode dvora oddělující byly polámány, všady nepořádek....

Tu se objevil na dvoře nějaký člověk, starý, v špinavém obleku. Uviděv majora, ihned smeknul a pozdravil.

„Což pak se to zde stalo, starče?“ tázal se Svitavský a hlas se mu chvěl nevšedním pohnutím.

„I ty můj Ježíši! Toť milost pán?“ vytrhnul se stařec. „I vítám poslušně!“

„Co se tu děje? ptám se,“ dorážel Svitavský.

„Ty můj milý bože, co se to všecko změnilo za ty

léta, milost pane! Bylo tu smutno, nesmírně smutno! Pan Milinský umřel v neštěstí a svízeli. Mladou a starou paní odvezli tam k Horlicům k tomu kostelíčku na pahorku a pan Tiefenbach ztratil všecko jmění a strhnul našeho bývalého pána do nesnází. No, dlouho to nesnášel ten dobrý pán, shledal se brzy se svou rodinou.“

Starci slzely oči.

Svitavský stál jako omráčen! V bitvě, kdy hřímaal děla a okolo něho smrť drtila své oběti, nepozbyl ani na chvilku rozvahy — teď vyhrknuly mu slzy z očí, on se chvěl po celém těle.

„Mladá paní onemocněla hned po vašem odchodu, milost pane, a více nevstala!“ dokládal stařec, nemaje tušení, že těmi slovy vrazil nůž do srdce mladého majora.

Svitavský cítil, že zasáhnul záhubně rukou svou v osudy dvou rodin, které žily šťastně a pokojně...

* * *

Za půl hodiny cválali dva jezdci po silnici k Horlicům.

Jako blesk roznesla se zpráva, že major Svitavský navštívil povýšen a znova vyznamenán opět svoji otčinu. Ze všech stran chystali mu návštěvy.

Svitavský navštívil hřbitov nedaleko Horlic ležící a ještě téhož večera opustil svůj domov.

Jel ještě jednou okolo toho nezapomenutelného domu Milinského — tam zastavil koně a díval se v ta roztlučená okna na pravém křídle, díval se jako přikován, dlouhou, dlouhou chvíli...

Oči se mu zalily!

Co asi cítil?... Co myslil?...

Starý dům.*)

Roman ve třech odděleních.

Oddělení první.

Kapitola I.

Návštěva.

Jarní večer schyloval se nad Prahou.

Špinavou, tmavou ulicí, ježto probíhá část Židovského města Pražského, ubíral se muž asi šedesátník krokem nejistým, vrávoravým. Byltť postavy prostřední, poněkud shrbený, v ošumělém obleku. Zdálo se, že měl na spěch. Ač nepozorován v chumáči hemžícího se lidu, přece sem a tam plaše se ohlížel. Vždy vyšlehl mu blesk z černého oka v hlubokých důlkách zapadlého a na polo ukrytého silným obočím.

Tak docházel na konec ulice. U nárožního domku se zastavil, ohlídnul se a rychle vstoupil do tmavého průjezdu. Domek byl o jednom poschodí asi s pěti šesti okny v průčelí a dole s dvěma krámy podlé průjezdu. Krámy byly už zavřeny.

*) Nedokončená práce ze září r. 1872.

Pohled na domek tento byl trapný. O původní obmítce nebylo ani památky; déšť a vítr ponejvíce provedly své záhubné rejdy ve zdech smutného baráku; mimo obmítku drobily se i kámen i cihla, hnily dřevěné rámce oken, spadala takměř střecha.

U vnitř průjezdu, kudy se bral muž, jehož sledujeme, nevypadalo to jinak. Zde jenom smrdutá špína dovršovala obraz pustoty až skličné.

V průjezdě bylo tma, neboť se silně smrákalo. Muž, jenž byl vstoupil do špinavého, schátralého domu, byl zde dobře znám. Jakmile zahnul za vrata, rychlými kroky pustil se přes malý dvoreček a zmizel na chodbě vedoucí do prostranného stavení k domku jako přilepeného. Nízkou touto, krátkou chodbou dostal se v koutě k těžkým dveřím, které otevřel klíčem na dva západy. Rychle za sebou na klíč zavřel a šoulaje se v hluboké tmě světničkou k oknu silnými mřížemi opatřenému, zavřel i silné dubové okenice a vrátil se ke kamnům podlé dveří stojícím. Zde rozsvítil malou lampičku.

Při slabém svitu rozeznati lze podivný nábytek neúhledné světničky. V levo od okna stála stará skříně s třemi šuplíky na zámek zavřenými. Podlé ní byla stará almara z dubového dříví jindy asi pěkně politýrovaná. Nad almarou na stěně visel zaprášený špinavý obraz v rámci, na němž tu a tam svitalo kousek ozlacení. Na druhé straně naproti skříni v koutě a v levo podlé dveří rozkládaly se dvě široké starobylé postele, na nichž as tři špinavé peřiny a pokryvka, jejížto barvy více nebylo rozeznati. Nad postelemi visel druhý obraz téže velikosti a tohož zevnějšku jako na protější zdi. V koutě u okna stála starobylá židle s vysokým lenochem, někdy asi hnědým *suknem* potažená, nyn všelikými klůcky záplatovaná.

Před ní byl černý stůl se zábradlím, na němž starých kněh a několik papírů. Dvě židle, každá jiné úpravy a jiného stáří, stály vedlé kamen.

Když byl muž, jehož sledujeme, lampičku rozsvítil a na stůl u okna postavil, ohlížel se nedůvěřivě po sedničce, jako by se chtěl přesvědčiti, že je sám. Pak popošel ku dveřím a naslouchal, zdali snad někdo za ním nešel. Vše bylo ticho.

Tu se vrátil ke stolku, zasedl do židle, postaviv ji tak, aby lenochem kryto bylo okno. Rozepnul pomalu ošumělý kabát.

Při tom padala záře bliskavé lampičky plnými proudy na tvář jeho. Hned při prvním pohledu na obličej poznáváme, že muž ten náleží k rodině oněch lidí, jež se zovou národem vyvoleným. Silně vyvstávající nos orlího útvaru, ostře označené lícní kosti a černé, dušeným plamenem hárající oko pod silným a hustým obočím: to vše nepřipouštělo pochyby, že jsme se setkali s potomkem velikého Israele. Pleť tváře byla plavá a kůže zdála se tuhá, žádnému pohybu nepřístupná. Kdyby nebylo oživovalo bystré oko obličej židův, byl by se podobal spíše k pergamenové masce s nějaké mrtvoly právě sňaté. Nad orlím nosem vypínalo se vysoké čelo, starým ošumělým plstěným cilindrem kryté, který sotva stěsnával vrkoče vlasů původně černých, sem tam ale již šedoucím stříbrem promíchaných a bujně se vlnících. Brada byla přišpičatělá a několika táhlými vráskami rozryta. Ty se sbíhaly k ústům a tratily se v tenkých vypráhlých rtech, tam ponechávajíce stopy lsti a vychytralosti. Bylať to však ta jediná známka jakéhosi výrazu tváře, kterého pozorovatel se dopíditi mohl. A zašlehlo-li pichavé černé oko při nepatrném úsměšném zadrhnutí rtů, byl okamžik

nedobrovolného zapomenutí se, a při rychlém vzpamatování vyhasl zrak a zmizel všecek pohyb okolo úst.

S kloboukem ošumělým, ba odřeným souhlasil ostatní oblek židův v každé své části. Starý zelený kabát o dlouhých šosech, plný skvrn a zamazaný, na zádech a na loktech odřený až na nit, přiléhal na hubené tělo v ohyzdných záhybech; kalhoty měl z šedého vojenského sukna; bylyť neméně špinavy a leskly se na kolenou, jako by byly polírované. Klátily se židovi kolem suchých stehen a lýtek jako kol dvou bidel, spadajíce na těžké střevíce napřed na nártu hrubou koženou tkanicí sešněrované.

Když byl žid kabát rozepnul, ohlídnul se ještě jednou po sedničce a naslouchal opět. Bylo dosud ticho jako v hrobě.

„Ještě nejde!“ prohodil židák, „šel by snad jinam? Ne, to neudělá, půjde k známému. Jinde by musil povídat a vykládat, a u mne už nemusí. On přijde!“

Při tom vjel vysmahlou pravicí pomalu pod kabát. Z poprsní kapsy vytáhnul kožený čtverhranný balík a položil jej na stůl. Pak jej rozložil a vyndal z něho několik malých balíčků bankovek všeho druhu. Jeden balíček po druhém rozevřel a počítal bankovky, na kus černého papíru spisuje sobě sumy. Když byl s počítáním hotov, sečtl sumy a napsal si souhrn pěti tisíců tří set. Pak vše složil do rozevřené čtyrhranné kožené obálky a strčil balíček do koutku na stůl pod staré knihy. To vše konal s takovou klidností a jistotou, jako by se tím codenně zabýval.

Když byl peníze uschoval, vjel opět pravicí do kapsy a vytáhnul úhledné pouzdro velmi elegantní formy. Otevřel je a ve svitu chudičké lampy zastkvěl se překrásný *ženský klenot* ze zlata, posázený drahokamy rozličných

barev. Žid skoro se zálibou díval se na klenot a nahýbal jej proti lampě, že se drahokamy slunečními paprsky třpytily. Pak pouzdro zavřel a strčil je do šuplíku u stolu. Nebyl však ještě s obsahem své kapsy hotov. Vyndal hned na to staré obnošené portepé se zlatým opaskem, prohlížel je a již nastoupilo cestu do šuplíku k drahocennému pouzdru. Pak opět vjel do kapsy a vyndal starobylé jakési zlaté hodinky s malovaným ciferníkem a emailovaným pouzdrem. I hodinky uschoval do šuplíku. Z nova chystala se ruka jeho na lov. Když byla opustila kapsu, objevil se malý nízký stříbrný příruční svícen, jejž bez okolků přidružil k ostatním věcem z bezedné kapsy vyváženým. Konečně vjela ruka naposled do kapsy u kabátu a vytáhla dva složené papíry podlouhlé formy. Žid je rozevřel. Byly to směnky.

„Za několik dní musí mi je zaplatit a dnes půjčuje z nova. Když jsem ho potkal v tmavém průjezdě v železných dveřích dnes v poledne, volal na mne jako na svého lokaje: ‚Dnes večer!‘ A to já vím, že přijde a že bude chtíť peníze. Šel jsem k synovi, abych si je zaopatřil. Zase půjčuje,“ pokračoval polohlasem dále a vrtěl hlavou, „to se mi dvakráte nelíbí. Musím být obezřelejší a podívat se mu do karet. Dosud ale mně i za těch nových pět tisíc a za ta tři sta stojí.“

Vstal, vzal směnky a šel k staré almaře. Otevřel rezavým klíčkem a položil drahocenné papíry do malé příhrádky.

„Jeho jmeno má ještě kredit, vypůjčil jsem si na tyto papírky skoro celou sumu a těmi vypůjčenými penězi vydělal jsem na jiných lidech více nežli na něm. Dnes jsem si směnky vyplatil, chci mu je dáti sám ku výplatě; nechci, aby jiný mu je presentoval, nerad by to viděl, znám ho!“

Šel k stolku a rozevřel ušpiněnou nějakou účetní knihu.

V tom někdo zaklepal na dvéře. Žid sebou trhnul, přiskočil k almaře, zavřel příhradku, uschoval klíček do kapsy u vesty a popošel ku dveřím.

„Kdo to?“ ptal se dušeným hlasem.

„Otevři ke všem čertům a posviť, je tu tma jako v pytli,“ zněla odpověď.

„Toť hrabě Feldeck,“ prohodil žid a otevřel.

Z tmavé chodby vstoupil do komnaty slabě osvětlené muž asi třicetiletý velmi elegantního zjevu. Vysoké postavy a mohútných širokých ramen imponoval shrblému židovi tak, že tento ihned přepokorně ustoupil a poníženým kynutím ruky zval příchozího, aby se posadil do staré židle.

„Prosím, milosti, račte vzíti ohled na starého muže, jenž nemůže tak rychle poskočiti, jako vaše milost. Jsem v nouzi a bídě vyrostlý, jsem o celých třicet roku starší než vy a prodělal jsem horší časy, než vy kdy prodělláte, i kdybyste žil ještě jednou tak dlouho jako já.“

Vstoupivší host, jejž starý žid jmenoval hrabětem Feldeckem, opovržlivě odmítal pohybem ruky laskavé a pokorné pozvání židovo a hodil špaňhelku se zlatým knoflíkem na stolek, za nímž židle stála.

„Nech těch řečí, Franku, a dej sem peníze! Potřebuji několik tisíc,“ pravil elegantní pán a hodil pyšně hlavou, na které pnul se do výše velmi jemný hedbávný cilindr lesknoucí se v dřímotném svitu malé lampičky. Feldeck byl muž velmi příjemného zevnějšku. Podlouhlý obličej ověnčený světlými bohatě vlnícími se vlasy a licousy stejné barvy byl přístupný všem dojmům duševním, neboť při vstoupení do židovy sedničky hrály mu

v tváři téměř všecky žilky jevící netrpělivost a rozkvašení. Modré velké oči nepokojně honily se v důlkách, jako by u stálém laškování s celým hejnem jemných vrásek, které od spánků hledaly svou cestu ke koutkům očí, tam se tratíce. Při dosti mladém stáří hraběte mimovolně vyvolávaly nemalé podivení. Pěkný nos útvaru skoro ženského trůnil nad knírami mocnými, jež zabíhaly do licousů. Brada byla oholena a znamenána důlkem, jenž dodává ze svého skromného útulku celé tváři výrazu dobromyslnosti a veliké mysli. Elegantní oblek kryl až mohútné oudy, a vysoce klenutá prsa oddychovala silným nadýmáním.

Na žádost svého hosta schoulil se žid, sklopil hlavu a lstivě naň pozíral.

„Milostivý pane! Kde bych já vzal na jednou tolik tisíc zlatých. Peníze jsou drahé, já tisíce půjčit nemohu!“

„K vůli takové odpovědi jsem se odhodlal do této ulice a do tohoto domu?“

„Vy jste se už odhodlal mnohokráte, milostivý pane,“ prohodil žid s jizlivým úmyslem. „Nepotřebujete se ostýchati, chodí sem mnoho takových bohatých a vznešených pánů, jako jste vy. Na to jsme my židáci nemálo hrdi, že chodíte k nám.“

„Poněvadž vy se do našich domů nehodíte,“ odsekl Feldeck.

„My toho těžce neneseme, milostivý pane, jen když nás najdete, když chcete něco od nás. A vy se nesmíte diviti, že si to dáme od vás zaplatit. My jsme spokojeni třeba i malým ziskem. My chceme ovšem vydělati, abychom se odškodnili. Kdo mnoho vydělá, k tomu rádi chodí lidé, kdo mají čeho potřebu, poněvadž on má pak kredit a byť to byl umazaný židák.“

Za těch slov pozíral žid Frank ku svému hostu jako zmije a na okamžik roztála se mu ústa k jizlivému úsměšku. Avšak již se vzpamatoval a skroušeně pokračoval, vida, že Feldeck jeví netrpělivost a že hryze se do pysků.

„Milostivý pane, jak mnoho potřebujete?“

„Máš zde osm tisíc?“ tázal se hrabě.

„Bůh je můj svědek, tolik nemám!“ zvolal židák a stín rozmrzelosti, že skutečně nemá více, přelítnul na okamžik jeho tvář.

„Zaopatř si od syna!“ dorážel Feldeck.

„Můj bože! od syna! Můj syn je banker a nerad mne vidí ve svém domě, a já jsem cizím v těch jeho písárnách. Já nechci nic od syna, a syn nechce nic ode mne,“ dokládal jako s rozhorlením židák a ušklíbnul se.

„Tak přijdu k němu sám,“ odmlouval Feldeck.

„Však vy nepřijdete, milostivý pane! Za prvé chodíte ke mně již mnohá léta a přivyknul jste si mně. Vy přicházíte vždy ke mně, když něčeho potřebujete a když nechcete, aby se o tom jinde mluvilo. Vy mne znáte, že mlčím, že se nevynáším, že vás dobře obsloužím a že jsem byl vždycky spokojen s malým výdělkem!“

Feldeck se za posledních slov ironicky usmál.

Starý židák pokračoval dále: „Milostivý pane, vy k mému synovi, k bankerovi nepůjdete. On nezná dobře vaše poměry, a můj syn je velmi vybíračný. Vy mu nebudete všecko vykládat, aby vám půjčil peníze. Já se vás na nic nikdy neptám a půjčím.“

„To je pravda, Franku, a doufám, že se tak i budoucně zachováš, že se nebudeš nikde vynášeti, že já si od tebe vypůjčuji na směnky.“

„*Bůh* mne trestej, učiním-li tak!“ odmítal rychle

židák a pohlížel lstivě k Feldeckovi, „ale osm tisíc nemohu půjčit.“

„Mnoho-li máš?“

„Nevím, milosti, nevím, ale dovolte, já se podívám.“

Při těch slovech židák se obrátil ke stolku, otevřel šuplík, a hledal balík s bankovkami, jako by nevěděl, kam si peníze uschoval. Při tom jako mani vyndal pouzdro s klenotem na stůl, zavřel šuplík a hrabal se mezi papíry a knihami, kam dříve peníze si byl uložil.

Feldeck s výrazem omrzelosti a opovržení sledoval žida. Když byl Frank položil pouzdro s klenoty na stůl, upřel jeho host rázem očí svých na ně, a na tváři pojednou umístil se znak nemalého udivení. Chtěl právě žida se ptáti, jaké to má pouzdro na klenot, an tento vytáhnul zpod kněh koženou obálku s drahocenným její obsahem. Rozundal ji a počal před Feldeckem počítati jeden balíček bankovek po druhém a rozložil všecko na stůl, aby svého hosta vábivými obrázky tím více namladil a omámil. Při tom po straně se sklopenou hlavou sledoval jako zmije zraky hraběte Feldecka. Pozoroval s uspokojením, že se mu manevr jeho daří. Viděl, jak se oči svítily mladému muži, jak žádostivě pozíral na ty zázračné obrázky svůdných papírů, jak nedočkavě ke stolku přistoupil.

„Nuže, mnoho-li to dělá?“ tázal se rychle Feldeck.

„Pět tisíc tři sta!“ odvětil chladně žid.

„Dobře! když více nemáš, dej to sem! Ostatní částku musím hledati jinde.“

„Milostivý pane! Nehledejte jinde! Posečkejte tři dni. Račte přijíti pozítřku o tuto dobu sem, já vám poskytnouti budu moci dvojí částku. Ale jenom dnes nemohu!“

Tak se dokládal židák a lstivě mrkal očima na Feldecka, jenž očí svých nespustil s rozložených na stole bankovek.

„Dej tedy sem, já podepíšu!“ zvolal netrpělivě Feldeck.

Židák se na okamžik usmál, pokývnul rychle hlavou, chopil se jakési pisánky mezi papíry pohozené, rozevřel ji a vyndal z ní podlouhlý prázdný list. Pak odstoupil ze svého místa a zval hosta, aby se posadil do staré, špinavé židle, běžel k almaře, otevřel rychle a přinesl malý dřevěný, zašplíchaný kulatý kalamář s perem.

„Tak prosím, milostivý pane, račte napsati sedm tisíc pět set, splatné za tři měsíce!“ pravil Frank beze všeho výrazu.

„Sedm tisíc pět set!“ zhrozil se Feldeck. „Tolik jsi ještě nikdy nežádal, Franku!“

„Milostivý pane, odpusťte, jsou zlé časy. Já jsem ty peníze sotva dostal. Nemohu jinak. Vy víte, jak se všecko poslední tři čtyři léta změnilo. Časové jsou od roku osmačtyřicatého hrozně špatné. Nikdo nechce půjčit krejcaru, všecko se bojí o peníze, všecko se bojí bankrotu.“

Feldeck za těch slov vzal hůl se stolu a chystal se k odchodu.

„Milostivý pane, já vám tedy něco slevím,“ zvolal židák, vida, že host jeho neočekávaně má se k odchodu. „Já něco slevím, abyste nešel jinam. Vy nedostanete ostatně nikde nic, za to vám ručím, časy jsou zlé.“

Feldeck vzal právě za kliku.

„Milostivý pane, mnoho-li napíšete? Mnoho-li napíšete?“ volal židák za odcházejícím, opravdovým odporem Feldeckovým poněkud překvapen. „Je-li vám sedm *tisíc pět* set mnoho, tedy něco slevím.“

Feldeck se zastavil. V tváři hrály mu všecky žilky. — Bojoval, má-li se vrátiť nebo odejíť. A co by mu to bylo platné? On peníze musil míti za každou cenu dnes a jen na první okamžik zhrozil se požadavku neslýchaného.

„Chceš-li, židáku, napíšu šest tisíc na čtyry měsíce a nic více.“

„Šest tisíc na čtyry měsíce!“ vzkřiknul židák a sprásknul rukama. „Můj ty bože! To já nevydělám při tom než mizerných pět procent; vždyť já ty peníze také draho koupil. Přidejte pět set!“

„Nepřidám, nepřidám,“ bránil se Feldeck a již bral pero, aby podepsal. Frank mu odtrhnul podložený list zrovna pod rukou.

„Milosti! Když nechcete nic více přidati, tedy dovolte, já vám učiním návrh! Dopřejte mi malého výdělečku! Vidíte, zde mám drahý klenot,“ spustil žid jako mlejnek a vzal pouzdro s klenotem do rukou, jež byl vyndal před chvílí ze šuplíku v úmyslu, že obsah jeho hodí se nejspíše pro hosta. „Ten klenot by slušel dobře vaší milostivé paní; já ho nedávno koupil a rád bych dostal zase svoje peníze. Taková věc se zřídka prodá; já vím, že jsem to tuze draze koupil, já to ani nedostanu, co jsem za to dal.“

Při tom otevřel pouzdro. Drahokamy se zaleskly ve svitu lampičky.

Feldeck pozřel na klenoty a div nevykřik. Všecka krev vjela mu do tváří. Však rychle se vzpamatoval, vzal třesoucí se rukou pouzdro a přistoupil blíže k světlu. Oči se mu zajiskřily — nebylo pochyby — Feldecku nebyl šperk ten neznámý.

Židák s napnutou pozorností sledoval Feldeckovo

počínání. Domýšlel se, že je host jeho překvapen krásou šperku a místem, kam se šperk dostal.

V tom se ovšem nemýlil. Feldeck zavřel pouzdro, obrátil je, a byla-li ještě nějaká u něho pochyba, zapuzena jest pohledem na několik cifer, ježto vtlačeny byly ve zlatě do tmavé kůže, jíž bylo pouzdro potaženo. Bylo to jakési datum.

Feldeck položil klenot na stůl a nevšímaje sobě židáka, přešel několikráte po sedničce. Pak se obrátil k židákovi a pravil, jak se zdálo, dosti chladně: „Ten klenot není špatný, Franku, zač ho ceníš?“

„Kdybych ho prodati měl vlastní matce, milosti, žádal bych dva tisíce na krejcar. Vydělal bych při tom nepatrných padesát zlatých. Koupil jsem to dnes, a proto mně ty dva tisíce scházejí,“ dokládal židák, opět se dívaje stranou se sklopenou hlavou na Feldecka.

„A kdes to koupil?“ tázal se tento s výrazem lhostejnosti a chladnosti.

„Kde jsem to koupil!“ odmítal židák. „To víte, milostivý pane, já přicházím do všelikých domů. Já nejsem žádný mluvka, to ráčíte věděti sám. Velmi často se stává, že lidé nejsou rádi, když mají něco na prodej. A klenot ten koupen byl ode mne v krámku mé ženy. Ona má všeliké zboží na prodej, ona vede obchod v klenotech a mimo to ve všem, co kdo chce. A nemá-li to, co kdo kupuje, zajisté že mu to zaopatří.“

„Bylať to snad dama nebo nějaká paní, co to prodala,“ nahodil Feldeck a srdce mu při tom rychleji tlouklo.

„Milosti! Nedorážejte na mne, já vám to říci nemohu!“

„Podepíšu se ti na plných sedm tisíc, řekneš-li, kdo *ti to nabídnul* ke koupi,“ nabízel Feldeck.

„Podepište osm tisíc pět set, milostivý pane, vždyť jsem dal skoro dva tisíce za šperk.“

Feldeck se nuceně hlasitě zasmál.

„Skoro dva tisíce!“ pravil. „Tys nedal dva tisíce, poněvadž šperk má skutečnou tuto cenu, a prodavač byl spokojen, dostal-li malou polovici.“

„Nechci se s vaší milostí hádati, ale podepište!“ skroušeně nabízel židák.

„Kdo ti ten šperk prodal!“

„Až podepíšete, milostivý pane! Já vám však pravím, že to dama nebyla. Ale nežádejte více na mně! Vy víte, že já nemluvím nikdy před nikým o svých obchodních přátelích.“

„Nech dlouhých řečí, darebný tlachale; mně na tom pranic nezáleží; ať si šperk ten prodal, kdo chtěl,“ pravil Feldeck, stavě se úplně lhostejným.

„Když vám na tom nic nezáleží, milosti, tak tedy podepište tu směnku na sedm tisíc pět set a já vám řeknu, že to byl nějaký mladý pán, velmi pěkně oděný, co mi ten klenot prodal. A teď víte všecko, víte tolik jako já.“

„Nechci ničeho slyšeť, židáku. Ať si byl velký nebo malý, světlých nebo černých vlasů, to je mi všecko jedno,“ dokládal Feldeck a zamlčel se, jako by očekával odpověď židovu.

„Byl to štíhlý mladík světlých vlasů, a když odešel s penězi, které jsem se musil vypůjčiti od sousedů, poněvadž jsem tolik neměl — tu jsem se za ním díval až zašel za rohem. Tam čekal naň jízdecký oficír.“

Feldeck, jenž za výkladu židova psal směnku, za posledních slov sebou trhnul, jako by jej byl had uštknul. Nemohl psáti, ruka se mu třásla. Aby zakryl své pohnutí,

prohodil: „Franku, ty jsi čertův vydřiduch — ruka se mi třese, že mám podepsati takovou sumu. To je naposled, že ti podepisuju směnku, pamatuj si to!“

„Za to máte drahocenný klenot, milosti! Bůh je můj svědek, že ho nedostanete za dva tisíce, kdybyste ho chtěl dnes koupit nový u klenotníka,“ usmál se židák jizlivě.

Feldeckovi zahrálo na rtech křečovité trhnutí. Podepsal směnku, odhodil pero, vzal pouzdro s klenotem a strčil jej do kapsy. Pak rychle přepočetl vysázené bankovky a uschoval je do tobolky, uchopil hůl a odcházel.

„Milostivý pane, za tři dni mohu vám posloužiti ještě jednou s pěti tisíci pěti sty, ale budou dražší, jen o několik malých procentíčků, ale za to na šest měsíců,“ doprovázel Frank odcházejícího.

„Nebudu snad pozejtří peněz potřebovati, můžeš s nimi naložiti jinak,“ odpověděl Feldeck.

„Ale několik směnek propadne za několik dní, milosti; já peníze nepotřebuji, ale jestli byste chtěl, já bych . . .“

„U všech čertů,“ trhnul sebou u dveří Feldeck. „Mnoho-li to dělá?“

„Jsou to nejprvé dvě směnky po šesti tisících, milosti,“ odpověděl pokorně židák; „asi za čtyry neděle budou dvě jiné každá po sedmi tisících . . .“

„Dobře, dobře!“ přerušil Feldeck s největší netrpělivostí výklad úlisného židáka, v jehož oku mani vyšlehl blesk vnitřního jakéhos pohnutí. Feldeck se zamlčel, na jeho tváři rozložil se mrak neklidu a starosti, čelo jeho se zakabonilo. Po chvíli se probral z celého hejna neutěšených myšlének a pravil hlasem napolo dušeným *k* Frankovi: „Franku, až budou první dvě směnky *splatny, přijď* ke mně! Ale v slušné toaletě, rozumíš?“

„Jak poroučíte, milostivý pane," ušklíbnul se židák, nemoha potlačiti výraz spokojenosti ve své pergamenové tváři!

Feldeck se vzchopil a rychle opustil židovo obydlí.

„Tak je dobře!" pravil židák, když byl sám a sám v neúhledné své sedničce. „Již sedí!" pokračoval v své samomluvě a ďábelsky se usmál. „Konečně mně brána jeho domu otevřena! Trvalo to dlouho, avšak první bašta padla, budeme vidět, co se stane dále. Já ty peníze proň přichystám, vždyť nemůže platiť a potřebuje jiných. Vstoupím-li do jeho domu, už mne tak snadně z něho nedostane. Dostane je, dostane je, ale teprvé, až se dovím, proč vlastně tak často potřebuje, proč staré směnky nevyplácí a proč je pořád prodlužuje. Ty máš sice veliký panský dům v Praze a máš pěkné panství, já viděl, jak jsi zbohatnul dědictvím a jak se svým bohatstvím leskneš. Teď ale béřeš peníze na směnky u židáka a chodíš si pro ně sám, aby tě nikdo neviděl, kde si vypůjčuješ. Dnes však otevřel's mi dům, neštítíš se tedy ani mé návštěvy: to se musím smluviti se svým synem, aby se při příležitosti podíval do kněh tvého majetku!"

S těmi slovy zasedl Frank ke stolu, vzal směnku do ruky a prohlížel ji na všecky strany. Slabikoval několikrát každé slovo a kýval spokojeně hlavou. Naleznul všecko v pořádku.

„Dobře, dobře! Ten výděleček stojí za to. Počítám-li těch pět set za šperk, vydělal jsem pět set; a počítám-li za pět tisíc pět set rovných šest tisíc na čtyry měsíce, dělá to hezkých procentíčků. Dobře!"

Židák vstal a přistoupil ke skříni vedlé stolu stojící. Otevřel hořejší šuplík a vytáhl špinavou podlouhlou knihu, přisedl opět ke stolu a zanesl do knihy několik

cifer. Pak zavřel do šuplíku opět knihu a uschoval směnku do skříně.

V tom zaslechl venku na chodbě kroky. Rychle si přisednul ke stolku, rozevřel starou jakousi účetní knihu a začal psáti.

„To bude Jerob, přichází si pro věci!“

Na slabé klepání na dvéře zval příchozího, aby vstoupil.

Dvéře se otevřely, a na práhu objevila se postava šedivého starce.

„Pojď mi dále, Jerobe! Já na tebe čekám,“ oslovil Frank příchozího.

„Nemáš více návštěvy?“ tázal se oslovený a vstoupil. „Měl jsi vznešenou návštěvu, potkal jsem v průjezdě bohatě oděného pána. Přiložil's mu palec na kloub? Tlačil's? Tlačil's hodně?“

Při tom se stařec ušklíbnul a pootevřel bezzubou hubu. Tvář jeho tímto úšklebkem měla výraz na nejvýš protivný, na nejvýš ohyzdný. Malé sivé oči potopeny v hlubokých důlkách mizely téměř naprosto ve vráskách a jenom nos orlí a na konci ohyzdně placatý vyvstával z celé té odporné spousty vrásek jako věž. Starý Jerob byl celý zarostlý, a nepořádný vous prolízal po celém takměř obličeji. Šedý plstěný cilindr spřelámaný a zamazaný spíše seděl mu na zraku než na hlavě a těsnal poslední zbytky šedivých vlasů přes uši se hrnoucí do svého otvoru. Jerob byl velmi chatrně oblečen a mizerný šat visel na něm jako na kostlivci. Byl-t Jerob hotová kost a kůže.

„Tlačil's hodně?“ opakoval při tom, jako ještěrka pozíraje na Franka.

— — — — — — — — — — — — — —

Švýcarský hôtel.*)

Roman.

I.

Při slunce západu.

Za letního odpoledne ujížděly na silnici z Küssnachtu do Lucernu dva kočáry. První, tažen čtyrmi rychlými hnědouši, podobal se k malé podlouhlé věži s nepravidelnými výběžky a naplněn byl veselou společností dam, vaky a taškami. Druhý pak byl menší a jednospřežný, avšak držel se neustále za svým silně obtíženým předchůdcem, jako by vší mocí chtěl doraziti cíle svého zároveň s ním. Nebylo to nemožno. Rychlý, štíhlý koník klusal stále stejným krokem po pěkné silnici, náklad lehkého švýcarského kočárku nebyl veliký — seděl v něm muž mladšího vzezření a v zádu na šlapátku byl připevněn jediný vak, ve voze pak složený plaid, svrchník a deštník s holí. Kočí neustálým práskáním, jež provozoval s jakousi virtuozitou, popohánĕl koníka, neboť měl přislíbeno dobré zpropitné, přijde-li zároveň se čtyrspřežným kočárem do Lucernu.

*) Nedokončená práce z r. 1874.

V dobrém rozmaru vstoupil totiž mladý muž před několika hodinami v Küssnachtu do lehkého kočárku právě té chvíle, když od Artu od Zugského jezera dorazil čtyrspřežný kočár na silnici do Lucernu vedoucí. Seděly v něm tři damy a čtvrtá vysokým kozlíkem vedle kočího musela vzíti za vděk. Bylať to patrně komorná cestujících dam. Oba kočáry se setkaly. Mladý muž, jenž byl právě sešel s Rigi a unaven hověl si na pohodlném sedadle ve voze, ohlídnul se po damách, jež vedly velmi hlučný hovor — a již utkvělo oko jeho na krásné tváři jedné z dam těchto. Zadíval se na ni — i ona delším pohledem na něm zameškala — a mladý muž nevěda vlastně proč a nač, kázal kočímu držeti se předjíždějícího kočáru.

Byla to divná náhoda, jež cestující tyto svedla. Damy přijíždějící z Artu volily cestu po silnici místo pohodlné plavby parolodí po jezeru Vierwaldstädtském, poněvadž nejstarší z nich nechtěla za žádnou cenu po vodě. Mladý muž najal si lehký vozík, aby mohl sám a sám oddati se odpočinku po unavivém výletu na Rigi, nevyrušován celou armadou cizinců se všech světa končin, již vstupují na všech stanicích na loď a ztrpčují těsnou tlačenicí jinak příjemnou cestu po zeleném jezeře.

Byl velmi krásný, lahodný odpolednek. Slunce již chýlilo se silně k západu, paprsky jeho odrážely se ve vlnách chladícího jezera, po němž příjemný vánek prováděl veselý tanec. Naši cestující požívali s plným ukojením neobyčejných půvabů vyhlídky, ježto každou chvilku brala na sebe tvářnosť jinakou.

Damy byly velice vesely. Nejednou zaslechl mladý muž v malém vozíku smích a radostné výkřiky. Zdálo se mu, že tu vždy jako mimovolně zvedl hlavu; ne*mohl se pak* udržeti a díval se chvíli za kočárem, za

nímž slabý pruh prachu po silnici se táhnul. Neviděl ovšem nikdy nic než kousek modré pentle a pohyblivé střechy dvou tří slunečníků, a přece neopominul opět se po chvíli po voze podívati. Pak opět pohloubil své zraky buď do tučné zeleně šťavnatých trávníků, buď na lesklý smaragd skřižovaného jezera, někdy zabloudil i také k mohutnému hřbetu velebného Pilata a odtamtuď po krásném věnci vzdálených ledáků, nad nimiž se zlaté mraky v slunečních paprscích houpaly. A když se jako by nasytil překrásných těch pohledů, zasedl si s jakousi pohodlnou zálibou do kouta a podal se lahodnému snění, až jej opět veselá společnosť dam z toho vyrušila.

Konečně dorazily oba kočáry na malou výšinu; rázem objevila se tu zátoka jasného jezera, kteráž rozlívá se ku nízkým břehům, na nichž úhledné město Lucern se rozprostírá. Bílé řady domů koupaly se v hladině lesklé jako zrcadlo a velebný Pilat svými kolmými vršky nořil se v hlubokých vodách a volně se kolíbal, jako by byl obživnul tou krásou kraje a vesele sestoupil se své výše do chladící lázně zeleného jezera.

Mladý cestující rychle se vzchopil a postavil se ve voze. Radostný výraz usídlil se na jeho poněkuď zasmušilé tváři, oko jeho sledovalo krásy okolí Lucernského s jakýmsi záchvatem, v celém vzezření jevilo se jakési uspokojení. Co viděl dnes ráno na Rigi-Kulmu v šíré modravé dáli, na polo zahalené v průzračné mlze jako bílé labutě na lesklé hladině vodní, to se mu objevilo konečně co pěkné městečko, uschované a mile schoulené v rozkošném zálivu horského jezera.

V tom lahodném zadívání zapomněl mladý muž na kočár předjíždějící, nepozoroval, že sjíždějí rychlejším krokem s výšiny dolů ku břehu. Tu náhle vyrušen bo-

lestným vzkřikem ze svého zadumání; kočár jeho rázem se zastavil, kočí vyjeveným okem díval se ku předu a již se chystal s kozlíku dolů. Mladý cestující se ohlídnul, jedním skokem byl z vozu a rychlým krokem spěchal dolů se svahu ku čtyrspřežnému kočáru. Objevil se mu tu obraz největšího zmatku.

U struhy, jakýchž bývá na silnicích šikmo přes cestu, aby voda lépe odtékala, vězel velký kočár předkem v písek zarytý, koně se vzpírali, kočí s největším úsilím hleděl je udržeti, kdežto damy ve voze první chvíli leknutím takměř omdlely. Toliko nejmladší z nich rychle se vzpamatovala, otevřela dvířka a chtěla z vozu vyskočiti. V tom dostihnul již mladý muž kočár, viděl, že levé přední kolo je zlomeno, že celá tíže kočáru kloní se v tu stranu, kudy damy chtěly vystoupiti. Dva vaky v zadu na stupátku umístěné těžkým pádem vozu se sesuly, přelítnuly damy na zad sedící a spadly podlé vozu. Při tom utrpěla nejmladší dama nemalou ránu do ramene a cítila při velkých bolestech, že krvácí.

Mladý muž skočil, vše to spozorovav, v před ke koňům, chlácholil je, pevně při tom úzdy svíraje, a nařídil kočímu, aby rychle odepjal prostraňky a uvolnil voj od dvou předních koní. Stalo se tak ruče a obezřele; koně cítíce se uvolněny, po nenáhlu se upokojili a bez dalších překážek kočí je odvedl stranou. Tu mladý muž pomáhal damám z vozu, téměř snesl s kozlíku na smrt ustrašenou komornou, která při těžkém pádu vozu šťastnou náhodou zachytila se lenošky kozlíku a nesletěla mezi koně. Pak pokynul svému kočímu, jenž zatím dorazil k poroučhanému kočáru.

„*Zde sestoupíte*, drahé damy?“ ptal se po francouzsku, *když tyto*, vidouce se v bezpečí, poněkud se vzpa-

matovaly. „Tuším, že mimo leknutí nestihla vás žádná nehoda?“

„Ó moje rameno!“ vzlykla nejmladší dama. „Zde to vězí!“ ukazovala na levé rámě; „zdá se mi, že krvácím, nemohu hýbati rukou.“

„Oh! To rychle! Kde budete bydlet?“ naléhal mladý muž.

„Máme objednaný byt v hôtelu K***,“ odpověděla nejstarší dama.

„Dobře, ctěná damo, račte se posaditi do mého vozu, i na tři je dosti místa. Já zatím zůstanu při vašich věcech a počkám, až pošlete z hôtelu vůz.“

„Přijímáme milerády váš přelaskavý návrh, drahý pane! Buďte ubezpečen, že s díkami tak činíme.“

„Račtež již vstoupiti do vozu; pozoruji, že rána mladé damy skutečně krvácí, proráží krev již sám šat.“

S nenucenou dvorností pomáhal mladý muž damám do jednospřežného kočáru, komorná rychlou nohou vyskočila na kozlík, minula chvilka a již odjížděly cizí damy, s laskavými pozdravy volajíce mu „na brzkou shledanou“.

Brzy zahnul kočár za bujné keře pnoucí se okolo silnice po pravé straně po návrší, jež tvoří půvabnou hradbu jezerního břehu. Krásné villy a hôtely vypínají se na zeleném hřbetu a poskytují malebné střídavosti po celém okolí.

Mladý muž díval se za kočárem, až zahnul. Viděl pouze modrou pentli s klobouku damy, jež při nehodě nejhůře pochodila. Pak se zadumal a nevěděl proč, myslil si na poraněnou damu. Přes všecko rozčilení věnoval jí několik pohledů, a ty dostačily, aby se mu vtiskla celá postava a podoba damy v paměť silou takovou, že ji neustále viděl před sebou, když už chvíli zmizela.

Zatím kočí uvázal koně k nedalekému stromu a vrátil se k porouchanému vozu. Pustil se ihned do vaků a tašek a skládal vše na mez.

„Proklatá nehoda!“ durdil se vozka, muž asi čtyřicátník, „jezdím přes čtyryadvacet let a kolo se mně ještě nezlámalo. To bude divné zpropitné!“

„Odkud jedeš?“

„Z Artu! Ty damy byly několik dní na Zugském jezeře. Pořád se chystaly na Rigi-Kulm, až konečně najaly vůz a jely do Lucernu. A právě já mám neštěstí, a zlomím kolo. Však jste vy tím částečně vinen!“

„Já? Co pak je mi do vašich zpuchřelých loukotí?“

„A což vašeho kočího neustále čert bral a proč nás neustále dohánět? Damy mi daly rozkaz, abych práskal do koní a abych vám ujel!“

„To se ti ovšem nepovedlo!“ pravil muž, výkladem vozkovým poněkud rozladěn. Poznal, že tou měrou, co jej damy k sobě táhly, on jich od sebe odpuzoval. Zamlčel se.

„Kde je hôtel K***, kde damy objednaly byt?“

„Nedaleko odtud na nejpěknější výšině tohoto návrší, jež se táhne až do samého města. Pěkný dům! Nejhledanější penze!“

V tom jel okolo prázdný kočár. Vozkové se znali.

„A to je podívaná!“ hulákal se smíchem přijíždějící. Mířil do města.

„Nezlob mne!“ odsekl jeho rozdurděný druh. „Pojď mi raději pomoci!“

„Nechci se děliti o tvé zpropitné!“ smál se první a prásknul do koní.

„To mám k lepšímu! Trmácím se tolik hodin v největším parnu s tolika vaky a škatulemi, a teď ani žádné zpropitné! Čert aby do toho pral!“

„Že jsem tím vinen částečně i já, příteli, nemáš míti alespoň tak velkou škodu. Zde!“

Při tom dal rozmrzelému kočímu dvoufrank.

„Neměl bych to přijmout, milostpane!“ odmlouval vozka; „přál jsem vám nehodu, jaká nás potkala, když jste nám seděli neustále na krku, a ta mladá dama jen kypěla, když zpozorovala, že jste nám schválně pořád v patách. Mluví špatně německy a sotva jsem jí rozuměl, ale dala mi celá rozhorlena každou chvíli rozkaz, abych tomu vozu ujel!“

Při tom se s potutelným úsměškem díval na mladého muže, jenž opět se zamlčel.

V tom rachotily dva vozy. Za chvilku spatřil svůj kočár a za ním malý omnibus z hôtelu K***.

Rychle naložili zavazadla dam. Mladý muž skočil do svého kočáru. Tu k němu přistoupil konduktor omnibusu a podal mu úhledné psaníčko.

Mladý muž rychle rozpečetil a četl: „Pane! Račtež přijmouti ještě jednou naše díky za svou ochranu! Věra Šaltykova.“ Damy byly tedy Rusky.

List byl psán francouzsky.

„Vyřiďte damám, že neopominu pozeptati se po jejich zdraví.“

Konduktor se uklonil, omnibus odejel.

„Kam pojedeme my?“ tázal se kočí.

„Jeď do ‚Schweizerhofu‘!“ odvětil tázaný. Byl mrzut. Měl jiný plán. Chtěl se ubytovati tam, kde damy. Krátká rozmluva s vozkou porouchaného kočáru úmysl jeho zvrátila.

Za chvíli stanul kočár na nábřeží „Schweizerhofu“. „Ředitel“ domu s několika sklepníky přivítal příchozího s neobyčejnou zdvořilostí.

„Komnatu v prvním neb druhém poschodí s vyhlídkou na jezero!“ žádal cizinec určitě a pevně.

„To nemohu posloužiti!“ odvětil ředitel.

„Já dál nepůjdu, musíte mi vyhověť!“ odmítal příchozí k podivení okolostojících.

Ředitel se rozmýšlel, pak vyvolal číslo a připojil: „Neráčil jste byt sice objednati, avšak vyhovím přece vašemu přání.“

Za deset minut usadil se mladý muž do měkkého fotelu u otevřeného okna, díval se na jezero a na gigantického Pilata, jenž právě naproti vznímal se k nebesům. Přemítal. Zdálo se mu, že je poněkuď rozladěn.

Damy, k nimž se tak rytířsky zachoval, šťastně se dostaly do svého hôtelu. Po cestě od místa, kde je nehoda potkala, rozmlouvaly o nebezpečí, z něhož tak šťastně a tož pomocí neznámého vyvázly. Nejmladší často se zamlčela, palčivost rány bránila jí v hovoru. Nemohla se dočkati, brzo-li dorazí na místo.

„Kdož to as?“ prohodila nejstarší.

„Ne Francouz, divný přízvuk v řeči,“ pravila nejmladší.

„A také ne Němec, s kočím mluvil německy tvrdě, bez dialektu, široce, bez špulení a kroucení úst, jak činí Němci,“ prohodila třetí.

Ale velmi způsobně si počínal, bez afektace, velmi přirozeně,“ dokládala zase nejstarší dama.

„Schází mu uhlazenosť, graciosnosť, je příliš chladný,“ odmlouvala nejmladší s jakousi přísnou ostrostí.

„On se velmi šlechetně zachoval,“ dokládala opět nejstarší.

„A byl tím vinen!“ odsekla příkře nejmladší. „Je to nešetrnosť. Bylo to patrno, že schválně držel se neustále za námi.“

„Chtěla's mu ujet, a padla's mu do rukou," smála třetí.

„Zvláštní osud nás svedl," přisvědčila nejstarší.

„Dost o něm," odmítala s rozmrzením nejmladší ıma. „Rána mne bolí, ont vinen, že mám potlučené raeno. Nemluvte! Vru hněvem naň! Byla bych ho raděj ›dla, než mu ruku dáť, když mi pomáhal do vozu "

„Ale dala's mu ji přec!" smála se třetí dama.

„Heleno, promluvíš-li ještě o něm, vyskočím s vozu půjdu pěšky."

„Naděžda má už z té rány zimnici," smála se Hena, „je čas, abychom byly na místě, stává se nervozní!"

„Nebuď nespravedlivá, Heleno, pomni, že šat Naděžde ·omoká, je věru čas, abychom ránu ohledaly," pravila ›jstarší a pozřela starostlivým okem na Naděždu.

Helena vložila mlčky ruce své v ruku Naděždinu a ·avila hlasem hluboký soucit jevícím: „To žert! Ránu ·ou zahojíme. Ale jsem přesvědčena, že přijde ještě dnes ›čer, aby se zeptal, jak se máme, a zvláště jak se vede ›raněnému ramenu!"

Naděžda sebou škubla a odstrčila ruce Heleniny. ři tom zhykla bolestí, neboť při pohybu jako by byl ımeno její nožem proryl.

„Bože, to bolí!" zvolala a při tom přemáhala hněv ›sledními slovy Heleninými z nova vroucí. „Kdyby měl lvahu a přišel, já ho nechci viděť, ať mne netýrá svou ·ítomností!"

V tom dorazily do hôtelu. Komnaty pro ně byly ·ipraveny. Několika slovy obeznámily domácího pána, › se jim přihodilo, a rychle vyslán omnibus pro zava›dla. Nejstarší dama napsala ruče lístek s poděkováním, ıiž mladší damy o tom zvěděly.

Tři krásné komnaty v prvním patře upraveny byly pro příchozí. Z jedné z nich šlo se na malý taras s vyhlídkou na jezero, na Pilata, na ledáky. Rozkoš podívati se ven.

Naděžda svlekla cestovní oblek. Rána silně krvácela; posláno pro lékaře. Co lékař ránu vymýval a obvazek na ni kladl, nejstarší dama a Helena vystoupily na taras a němy obdivovaly se unášejícímu pohledu. Lékař přistrčil fotel k tarasu, kázal Naděžde naň sednouti, aby zapomněla na bolest. Po jeho odchodu vstoupil do salonu konduktor a ohlásil damám, že neznámý jejich ochránce neopomine pozeptati se po jejich zdraví.

„Já ho nechci viděť!“ pravila Naděžda v rozechvění, když konduktor odešel.

Zatím v saloně vše upraveno k čaji.

Damy však ještě dlely na tarasu. Slunce klonilo se za kopce; zlatorůžový lesk rozlil se po jezeru, po ledácích — bylť to pohled k nevypsání.

„Už nepřijde!“ škádlila Helena Naděždu, „slunce zapadlo!“ —

Naděžda si oddychla. Nevěděla však, zdali oddechnutí to jí ulehčilo.

II.

Sousedka.

Mladý náš cestující brzy se vzpamatoval ze svého rozladění. Půvaby rozkošného okolí rychle přemohly nepříjemné dojmy setkání se s cizími damami; překrásný večer vybízel po delší jízdě k lahodné procházce. Rychle přeměnil oblek, uchopil se hole a sešel dolů. Vystoupil *na verandu* před dům, kde bylo velmi živo. Pozoroval,

že před hôtelem stkvěla se zahrada nejvzácnějšími květy, že zahrada ta ohražena vkusným zábradlím z litiny. S libostí pohlížel na vše strany; odevšad slyšeti veselý rozhovor ve všech skoro evropských jazycích. Na verandě seděli páni a damy, tu v hlučné zábavě, tu v lahodném šepotu, tu ve smíchu.

Na mladého muže činila tato pestrá směs dojem velice oživující; oko jeho nestačilo, aby do podrobna proniklo všemi zjevy, sluch jeho byl jako omámený velikými úryvky nejrůznějších rozhovorů. Bylo mu mimovolně napnouti svoje smysly, aby vše mohl vnímati. Jako elektrickým proudem chvěly se jeho nervy, ale příjemně; on cítil v celé své bytosti jakýsi neobyčejný pohyb, zdálo se mu, že se v něm nový život budí, dlouho nepoznaný, nenadálý.

Zapomínal při tom na úplnou svou osamotnělost — zvuky domácího jeho jazyka nezavadily o jeho sluch. Byl tomu rád, byly by vyvolaly v něm bez toho jen bolestné pohnutí. A těmto bolestným pocitům hleděl se uhnouti za každou cenu; k vůli tomu jel na sta mil.

V tom vyrušilo ho šustění těžkého hedbávného šatu. Z vestibulu přicházel starší pán vysoké postavy s mocnými knírami, po boku jeho kráčela dama majestatního zjevu. Mimoděk všech zraky upírały se na příchozí, mladý náš cestující rychle ustoupil, dama se starým pánem šla okolo něho a sestoupila do zahrady, odkud oba ubírali se na břeh jezera. Mluvili polsky.

Bezděky sledoval náš cestující starého Poláka s damou. Ti zabočili pod stromořadí, ježto se táhne po nábřeží k východu, tvoříc překrásnou promenadu. Zjev polské damy byl neobyčejný; svou krásnou postavou, svou významnou tváří, svou chůzí poutala každého. I našeho

známého neminul se účinek krásy té damy. Jeho myšlénky vzaly jiný směr. Vzpomněl si, že chtěl jíti na procházku. Vzchopil se a volil cestu, kterou se ubíral polský párek.

Zatím se úplně sešeřilo. Od východu vybral se nad nebetyčnými vrchy měsíc v plném lesku. Jeho stříbrné paprsky odrážely se v tiché hladině jezera, dálné hřebeny hor vystupovaly z večerní brunátné mlhy jako zjevy báječných světů. Celý kraj proměnil se v jeviště pošmurných snů. Moc divoké romantiky, ježto za dne spočívá na vierwaldstädtském jezeru, za tiché noci nabývá rázu skoro děsného.

Mladý muž neodolal moci této. Zdálo se, že zasmušilosť nočního obrazu opanovala úplně jeho mysl; lahodné rozechvění celé jeho bytosti, jež před chvílí v něm se rozlívalo, ustoupilo obvyklému opět poklidu a zádumnějším myšlénkám. Postanul u samého břehu a díval se bez pohybu přes třpytnou hladinu jezera. Hvězdy se leskly v tajuplném zrcadle jako svůdné bludice, luna se koupala v kolíbavých vlnách, ježto v lichotivém šplounání lízaly okraj kamenného nábřeží.

Myšlénky mladého muže braly se volným snutím v daleké kraje. Tvář jeho brala na sebe čím dál tím zasmušilejší výraz — nebylyť zajisté obrazy na mysli mu tanoucí růžových barev.

V tom blížily se k němu kroky, šustění hedbávného šatu ženského vyrušilo jej ze zádumného snění, hlas velmi sladký, avšak pohnutý duševním rozechvěním dorazil na jeho sluch.

„Ach, otče, nehněvej se! Slibuji všecko! Kéž mohu zapomenouť!“

„Zapomeneš!“ odvětil slabý mužský hlas, neméně *pohnutím* se chvějící.

Při slovech těchto, ježto v šumotu šplounavých vln rychle dozněla, jako mlunou jatý obrátil se noční blouznil a spatřil onu damu se starým pánem po boku, za kterými před chvílí vyšel z hôtelu. Ubírali se dále po břehu jezera, mimoděk zůstavíce mladého muže v nemalém nepokoji.

„Kéž mohu zapomenouť!“ opakoval po francouzsku po damě. „Kéž i já mohu zapomenouť!“ dokládal hlasitě; a jako by se byl vlastních slov uleknul, obrátil se, zda ho nikdo neslyšel. Pak bral se pomalu z procházky do svého hôtelu. Mimovolně utkvěla slova ta v paměti jeho, což divu, že myšlénky zabíhaly k tomu, kdo je pronesl. Majestatní zjev damy stavil se mu před oči, a bylo mu, jako by nemohl srovnati s postavou její, plnou důstojné velikosti, tak elegický ton, jenž se jevil v slovích od ní pronešených.

Byl by tomu rád býval, že se mu objevil dnes již po druhé předmět, jenž budí neobyčejným způsobem pozornosť jeho a přivodí mu myšlénky zalétající v jiné kraje a v jiné říše ve směr cizí a proto žádoucí. Avšak slova damou tak podivně pronešená rozrývala jeho prsa, ačkoli se všemožně jejich moci pro hluboký význam jejich vyhnouti hleděl. Mimoděk vyslovila ta ústa docela cizí, co se neodvážil tak dlouhý čas sám sobě říci.

Proč šel za tou damou, a proč právě z jejích úst bylo mu slyšeti podobná slova zde v cizině, při prvním mimoděčném setkání se večer, v době to pošmurné, při bolestném rozpomínání se?

Přemýšlel o tom za svého návratu. Zašel do skvostné jídelny, kde bylo již hlučno. Veliké množství cizinců již sedělo při tabuli a večeřeli. Posadil se u prostřed tabule, kam jej byl ředitel přítomný velmi zdvořile dovedl. Bylo

zde několik prázdných míst. Sotva se poněkud ohlídnul po společnosti velmi elegantní a vybrané a objednal večeři, již ředitel hôtelu přivádí damu a starého pána, s nimiž se byl setkal na nábřeží, ke stolu, kde seděl a poukazuje jim dvě místa podlé něho. Dama a starý pán se usadí s něm pozdravem. Mladý muž děkuje úklonou a rád vidí, že se vedlé něho usadil starý pán a vedlé toho dama. Zdálo se mu, že bude nenuceněji seděti sám, že spíše zapřede rozhovor.

„Pěkná noc," prohodil po francouzsku starý pán před sebe, jako bez úmyslu, aby mu soused jeho na ta slova odpověděl.

Mladý muž však neotálel. Bylo mu milo, že může mluviti. Bez rozhovoru bylo by mu bývalo teskno, a tesknĕji, kdyby seděl u prostřed všeobecné veselé a hlučné zábavy dam a sám, beze slova, mlčky.

„Čarokrásná noc, pravda, pane, avšak nemohu se ubrániti nepříliš lahodnému pocitu při pohledu na divoké vůkolí v noci až příšerné!" odvětil mladý muž a mimoděk sklopil zrak. Byl by se rád podíval na damu, leč bránil tomu neznámý mu ostych.

„Při tom, myslím, hraje nálada velkou úlohu!" pravil starý pán a pohlednul pátravým zrakem na svého mladého souseda, jehož zevnějšek zdálo se nesouhlasil se způsobem, s jakým svou výpověď doprovázel. Dama sehnula se ku stolu, hrála jako v myšlénkách s vějířem, aniž byla pohledla na souseda svého otce. Přece však zaslechla, co pravil, a slova jeho vzbudila v prsou jejích jakýsi ohlas.

„Neupírám," pokračoval mladý muž; „jsou zajisté *lidé, kteří* s bezúzdnou rozkoší podají se dojmům, ježto *vyvolávají* příšerné večerní obrazy nebetyčných velikánů

obklopených ledem a hrůzou. Ale soudil bych, že i tito lidé musí se dříve otužiti, neboť dojmy tyto jsou příliš veliké a zvláště u toho, kdo se dostane po nejprvé v kraj tento. Oko se zde musí navykati!“

„Tak jste zde nováček?“ ptal se starý pán, jemuž výklad jeho souseda, zdálo se, nebyl odporným.

„Úplný nováček!“

„Sem vás ovšem nevedou záležitosti vašeho povolání jako nás?“ tázal se starý pán. „A při sladké zahálce setrou se vám za několik dní nepříjemné barvy velkolepých obrazů. Stanete se dobrým přítelem těch nebetyčných velikánů a zdomácníte úplně! Zdržíte se zde déle?“ ptal se starý pán dále, spíše s přátelským jakýms výrazem než se zvědavostí.

„Sám nevím,“ odvětil mladý muž; „cílem mé cesty na léto jest ovšem Švýcarsko. Pak ale tíhnou moje touhy do Italie!“

V tom přistoupil k mladému muži sklepník a položil před něho knihu s prosbou, aby napsal svoje jméno.

Mladý muž vzal podanou tužku z ruky sklepníkovy a napsal do knihy: Aleš Vítovský de la Bohême.

Mimoděk díval se starý pán na svého souseda, co zatím psal, a zrak utkvěl na jménu jeho. Pak jako mně položil se v pohodlný lenoch židle a pravil klidně: „Toť ovšem nejkrásnější zakončení další cesty. Hodláte dolů přes Sv. Gothard? Avšak prosím vás, odpusťte, já vám kladu otázky, jako bych vás chtěl zpovídati!“

„Není mi to nemilé, drahý pane; poznávám, že mi to bude toliko k prospěchu. Zajisté lepší jest jediný rozhovor o kraji, než desatero knih, které svými popisy spíše matou.“

„Chcete dělati výlety?“

„Chci, pane; chci, aby novými dojmy otupily se staré, aby se duch osvěžil. Dosud se mi to nepodařilo," dodal mladý muž, jejž můžeme nyní jmenovati Aleš, s jakýmsi melancholickým přízvukem.

„Jsou-li to dojmy nepříjemné, tož ovšem volil jste nejlepší prostředek, abyste došel úspěchu. Aj což, vám se otvírá celý svět!"

„Ach! mám co zapomínat!" prohodil Aleš jako ve snění; rychle však se vzpamatoval, zamrzelo ho to, že ta slova pronesl. Mimoděk vznesl zraky své k dámě, která dosuď mlčky rozhovor obou pánů sledovala. Její oko utkvělo v oku jeho, pak se rychle sklopilo, a na tváři sličné dámy vystoupil lehýnký karmín. Aleš pak zahleděl se na protější stěnu.

Všickni trvali chvilku v mlčení. Poslední slova Vítovského jako neblahým jakýms kouzlem působila nejen na něho, ale také na starého pána a na sličnou damu. —

Milo všem bylo, když bez dalších výkladů přerušeno trapné mlčení příchodem sklepníků, kteří přinášeli Alešovi večeři a sousedům jeho čaj.

Dama se vzpřímila a upravila starému pánovi čaj. Výraz tváře její, zdálo se, byl chladný, ačkoli zvláštní půvab jevil se v něm na okamžik, když podávala koflík starému pánu.

„Půjdete na Rigi, to se rozumí?" počal opět Polák, s lahodou srkaje čaj.

„Byl jsem tam včera a dnes ráno," odpověděl Aleš, nalévaje sobě pravé Bordeauxské do lesknoucího se křišťálového kalíšku.

„Moje dcera chystá se tam již několik dní a nikdy *na to* nedojde!" prohodil starý pán, s laskavým úsměvem *pohlížeje* ku krásné dámě.

„A dlíte již déle v Lucernu?“ obrátil se Aleš přímo k damě, dodav si mysli. „Jsme tu již tři neděle,“ odvětila dama hlasem, v němž se jevila jakási nejistota, která nikterak nesouhlasila s oslňujícím jejím zjevem.

„My tu sedíme velice nepohodlně,“ pravil starý Polák, odstrčiv svou židli od stolu, aby Aleš lépe mluviti mohl s damou.

„A proč odkládáte s vyjížďkou na Rigi?“ tázal se Aleš již s plnou odvahou.

„Nepohoda tomu nejvíce bránila,“ odpověděla dama.

„A tvoje liknavost, musíš dodati, milé dítě!“ pravil starý pán.

„Ó nikoli, otče,“ odpírala dama, „toužila jsem po odpočinku, a že ho v plné míře užívám, jinak to vykládáš!“

„A což jsi neřekla ještě dnes večer, že tě odstrašuje nehoda, jaká dnes odpoledne se odehrála před městem?“

„Aj to divné vyražení, když se zlomí kolo a cestující až do krvavých ran porouchají!“ odvětila dama s roztomilým výrazem humoru. „Ne vždycky objeví se ochránce plný ochoty, aby nabídnul svou pomoc, jak se to stalo dnes.“

„Aj! o tom roznesla se již i sem pověst?“ tázal se Aleš překvapen, že nehoda ruských dam stala se zajímavou historkou kruhů nejširších.

„Jakž pak by neroznesla? Já však nemám k pověsti té mnoho důvěry,“ pravila dama. „Mluví se o tom více, než snad celý příběh toho zasluhuje. Avšak kdyby zasluhoval, nenahlížím, proč se vydávat na zpuchřelých kočárech v nebezpečí. Zlomenou rukou nechci zplatit takové vyražení.“

„Ruku při tom nezlomil nikdo, drahá damo!“ prohodil Aleš.

„A jak to víte?“

„Poněvadž mně právě náhoda dopřála býti nápomocným ubohým polekaným damám ve voze!“

„Vy jste jim pomáhal?“ tázala se živě dama.

„Já!“

„A kam jste je doprovodil?“

Aleš byl v nesnázích. Viděl, že slušnost kázala, aby damy doprovodil do hôtelu. A on tak neučinil z příčin, které nemohl zde vyložiti.

„Damy bydlí v hôtelu K***!“ pravil konečně beze všech dalších výkladů.

„Aj tam máme také objednaný byt!“ pravila dama živě. „Za dva dni opustíme Schweizerhof, zde je tuze hlučno, příliš nepokojno. My toužíme po tichém útulku, a tam jej nalezneme.“

Aleš se zamlčel. Bylať to divná náhoda, jež s ním dnes zahrála. Osoby, s kterými se hned při prvním vstoupení do Lucernu seznámil, podivným způsobem poutaly jej k sobě.

Po chvíli se rozešli. Při rozchodu jmenoval Aleš svoje jmeno, načež starý pán uvedl se mu co šlechtic Lipiński z Podolska s dcerou Bertou.

Aleš odebral se brzo do své komnaty. Zasedl ještě k oknu a díval se chvíli ven na jezero. Měsíc po nenáhlu přeplul lesknavou hladinu jeho a chystal se ukryt svou zádumčivou tvář za Pilata. Zamyslil se Aleš a nevědomky prosnil hodinu, toulaje se myšlénkami v krajích, na něž nechtěl mysliti, na které chtěl zapomenouť! Bylyť to kraje jeho domova.

III.

Úvahy.

Druhý den ráno vrhalo slunce šikmé paprsky do komnaty Alešovy — a on ještě odpočíval na loži, sice bez spánku, ale v zádumách. Již několikráte si domlouval, aby vstal, neměl k tomu však dosti síly; zdálo se, že se nabažil včera více té rozkošné krajiny; že nestačoval více půvab její, aby jej přiměl, podívati se ven z okna, za krásného rána, když mlhy se zvedly a slunce v plné velebnosti vystupovalo nad nebetyčné prahory. Konečně po dlouhém namáhání vykulil se jedním rázem z lože; dodal si odvahy a přikročil k oknu. Zde sednul si do fotelu a díval se asi minutu ven; pak opět s jakýmsi namáháním vstal a lehl si opět do lože, a podal se myšlénkám.

Asi za hodinu opakoval s tím též namáháním pokusy, aby se dostal na nohy. Činil vše jako ve snách. Když byl se svou toaletou tak daleko, že mu nastala chvíle, aby si obleknul kabát: tu čekal, jestliže se někdo vyskytne, kdo by mu při tom byl nápomocen. Při tom ztrávil, poněvadž nikdo nepřicházel, dobrou hodinu, a díval se ven na jezero a myslel si, že vlastně voda toho jezera je jako každá jiná voda, a že ty nebetyčné ledáky jsou jako jiné vysoké hory, jenže na nich není sněhu. A čím mu byl ten ohromný Pilat s roztříštěným svým temenem? Jako každý jiný kopec, jen že byl Pilat o něco vyšší. A co Lucern, ten cíl všech cestujících na světě? Jako každé jiné město, které se rozkládá na březích nějaké široké řeky. A ten Rigi! Proč tam vlastně předevčírem odpoledne na mezku se trmácel? Proč se

díval na západ slunce? Proč celou noc mrznul v studené komnatě v hôtelu na Rigi, až slunce vycházelo? Co viděl na těch ledácích, ježto planuly v první září růžové zory? Všickni hosté byli u velikém vytržení, že ráno bylo bez mlhy, že se jim poštěstilo požívati pohledu, jakého málo komu bývá dopřáno! A jemu zdálo se také, že to vše je něco neobyčejného, podal se také jakémusi rozechvění, a než přišel dolů, bylo po všem. A ta zdlouhavá cesta z Küssnachtu do Lucernu v tom jednospřežném vozíku! Jak jen poručiti mohl vozkovi, aby se držel za vozem s damami! Co mu vlastně do těch dam bylo? A ten případ s tím zlomeným kolem? Proč se jen nabídnul těm Ruskám k pomoci? Proč se vlastně dal vyrušiti ze své pohodlnosti a proč litoval tu damu s tím rozbitým ramenem? Vždyť měl vlastně důtklivý důvod, nestarati se o ni, když se sprostiti chtěla jeho pohledu a kázala kočímu, ujeti mu za každou cenu. To je kousek, kterého si nemohl odpustiť! K vůli takové ženštině vystoupiti ze svého vozu, čekati hodinu, než se sám mohl dostati na místo! Ještě štěstí, že se nedal zavesti do hôtelu K***! Toť by byla již svrchovaná hlouposť! A proč se také večer namáhal za tou Polkou? Proč nachýlil svůj sluch jejím slovům? Proč se dal konečně při večeři s ní do rozmluvy?

Na všecky otázky tyto, které si kladl s nejsvědomitější přísností, nedovedl odpověděti. Konečně došel toho náhledu, že měl včera nešťastný den, že opět upadnul na několik hodin do nemoci, z které se chtěl vyléčiti; že včerejší den je ztracen proto, poněvadž se dal uchvátit několika případy, kterým se mohl vyhnouti.

Takto přemýšleje, činil si výčitky a mrzel se na sebe, *že vůbec* na to všecko myslil. V tom zpozoroval, že není

ještě oblečen a že má hlad. Dosti rychle dokončil svou toaletu. Sešel dolů do jídelního sálu.

Sál byl takměř prázdný. Všickni hosté dávno již posnídali a buď se železnicí či vozmo aneb parními loďmi rozletovali se po krásném vůkolí; mnozí z nich, konajíce další cestu, opustili Lucern, aby se více nenavrátili. Není trudnějšího pohledu než na velké, stkvostně upravené sály, v nichž není života, není hovoru, není smíchu.

Aleš nemohl trapnému podobnému dojmu se vyhnouti. Když si usedl ke stolu, bylo mu nevolno. Ředitel hôtelu velmi vlídně a dvorně uvedl jej opět na totéž místo, kde včera večer seděl. Aleš mimovolně se ohlednul po vchodu, nepřichází-li starý Polák se svou dcerou. Měl starost, aby nepřišli.

„Vaši sousedé od včerejška dnes velmi časně snídali," oslovil ředitel Aleše.

„Tak?" prohodil tento, aby něco řekl.

„Odejeli s první lodí do Weggis, aby tam strávili den. Počasí volili dobré. Dnes zůstane pěkně. Kam vás povede dnes cesta, pane? Ovšem už je poněkud pozdě. My zde v horách vstáváme trošku časněji," dokládal ředitel s lahodným úsměvem.

„Já? Já vlastně pro dnešek nemám žádný plán. Zůstanu déle a proto nespěchám. Ale dnes tu mrtvo, sklično," pravil Aleš s kyselou tváří.

„Jsou jisté hodiny, kde vše béře podobu dlouhé chvíle na sebe. Za malou hodinku jinak to však bude vypadat. Bude hlučno, noví hosté přijdou, mám objednány všecky komnaty, a štěstí, že jste přijel včera, dnes bych za žádnou cenu nemohl vyhověti vašemu laskavému přání. Dostanete velmi krásné sousedstvo, které uspokojiti se musí čtyrmi komnatami se společným salo-

nem. Vy zůstanete v držení svého roztomilého nárožního pokoje.“

„Těší mne,“ prohodil Aleš, „jste velmi pozorný, pane! Kdo pak přijede?“

„Nějaký francouzský bankéř přiveze svoji rodinu. Pozorujeme vůbec, že se letos nese k nám velký počet Francouzů. Za to zmizeli poslední dni jeden po druhém všickni Prušáci a noví nepřicházejí. Chování jejich bylo skoro tajuplné. Leží něco ve vzduchu, soudíme z toho, že není nemožná válka!“

„Válka! dost příčiny se vynajde vždycky k ní.“

„Dovíme se zajisté od nových hostů, co bude. Ti zůstanou několik neděl.“

„To asi řídký úkaz?“

„Ba ovšem, jinak vše se střídá. Věčný příchod, věčný odchod. Jako ptáci tažní jsou cestující po Švýcarech. Tu hejno přilítne, rozletí se zase na všecky strany a za několik hodin nový proud se dostaví. A tak po tři, někdy i po čtyry měsíce. Pak nastane zimní klid; jsme docela opuštěni; zahrady a balkony se uklidí, okna se zavrou, a málo kdy zabloudí k nám cizinec; není-li přinucen obchodním či úředním řízením, nepřijde docela.“

„A jaro?“

„Pro neustálené počasí neláká příliš, i poněvadž je krátké, nastane spíše ihned sezona letní.“

V tom zahučely kočáry, zazněl telegrafní zvonek.

„Račte odpustit, noví hosté!“ pravil ředitel hôtelu, uklonil se a odešel před hostinec.

Aleš mu blahořečil, že mu ukrátil několik minut času. Z dlouhé chvíle nemohl se odloučiti od snídaně. Byl velice mrzut, vida se samotna, ale chutnalo mu. Napojil se nesmírnou porcí kávy, neměl ani dost másla, co

mu ho předložili, a sladkého, překrásného medu švýcarského, nemohl se dosti naochutnat. Když byl hotov, ohlížel se, není-li tu někdo, s kým by mohl mluvit, a vida u okna pána, jenž se také se svou snídaní opozdil, že vstává a míří k němu, rychle se obrátil, aby se s ním nedal snad do řeči. Aleš patrně nevěděl, co vlastně chce, a to byla právě u něho nejhroznější chvíle. Napadlo mu, žo bude nejlíp, když vyjde na verandu, snad jej tam navštíví dobrá myšlénka.

Učinil tak a postavil se nedaleko vchodu k zábradlí. Několik vozů a omnibus hostince přirazily právě před zahradu. Bylo pěkně, příchozí vystupovali před zahrádkou.

Byla to směsice všelikých cestovních obleků, všelikých postav a tváří. Aleš díval se s počátku s jakousi zvědavostí na příchozí; pak se mu zdálo, že ho to nudí. Sešel tedy dolů a šel zahrádkou na promenadu.

V tom přijel ještě jeden kočár, zastavil, vystoupila mladá hezká dama, za ní vyhupla jako úhoř svižná dama druhá s očima jako dva planoucí uhly a pomáhala lehkou rukou starší damě velmi sličné a za nimi vystoupil pán, as pětačtyrycátník velmi elegantního vzhledu.

„Jsou naše komnaty připraveny?“ tázal se po francouzsku ředitele hôtelu.

„Račte vstoupiť, v prvním poschodí, právě nad námi,“ odvětil tento.

Aleš poznal v hostech své sousedy. Napadlo mu, že by se měl obrátiť po té svižné roztomilé damě, vedle níž bude bydleti. Učinil tak, a mimoděk utkvěly na něm dva černé plameny, že se mu až mžiklo v očích a že se skoro musil sebrati, aby hled jeho vydržel to přepodivné žehnutí očí mladé damy. A když se dama obrátila, díval

se Aleš za ní, a nepozoroval, že již dávno zašla a že ještě pořád má oči upnuty na prázdné místo.

Tu jej odjíždějící kočí vyrušil voláním, aby ustoupil, z toho bezvidomého zadívání. Aleš přešel cestou, uchýlil se do stromořadí, zapálil si cigaro a podíval se na hodinky. Bylo brzy dvanáct.

„Zaplať pán bůh, zase půl hodiny pryč!“ vzdychl si a ubíral se stinným loubím košatých stromů. Nebyl si více vědom, že jej na okamžik okouzlila dama způsobem neobyčejným, že dama tato stala se jeho sousedkou.

Brzy vyšel na cestu přímo podlé břehu jezera v tu stranu vedoucí, kterouž včera od Küssnachtu přijel. Husté stíny přestaly, palčivé červnové slunce polední vysílalo horké paprsky na nízké keře, po vodě se táhnoucí. Aleš cítil žhavý žár jeho a hleděl se ukryti v stínu velké hustolisté, rozsochaté lípy, jež zapustila kořeny své na úpatí svahu, na němž villy a letní hostince vykukovaly z hustých keřů a zeleného krovu mohutných lip, kaštanů, dubů ano i platánů. Pohodlná lavice s vypouklým lenochem zvláštním půvabem Aleše k odpočinku zvala, ačkoliv nebyl chůzí unaven, spíše žárem slunce poledního zemdlen.

Nedlouho rozmýšlel se Aleš. Zamířil ku lípě a s pocitem blahého uspokojení sladké pohodlnosti zasedl si pod lipou.

Zdálo se mu, že to pro něho okamžik příjemného odpočinku. Nevyrušován ze zadumání nejistého a nejasného leč lehkým vánkem chladícího větru od lesknoucího se jezera, hověl si s pravou rozkoší. Nad ním šustělo listí, cvrlikali ptáci; po nebi táhly bílé mráčky, *z daleka* zaznívalo zvonění na parolodích, sem tam za*hučel okolo* něho po Küssnachtské silnici ujíždějící kočár.

Bílé kotouče z lahodného cigara, jež s nevýslovnou pochoutkou kouřil, honily se ve vzduchu a táhly do keřů, dělíce a tratíce se v houpavých lupenech. Přeložil ruku na pravo, přeložil ruku na levo, díval se k nebi, bloudil zrakem po jezeru, pohlídnul k Pilatu, jenž vynášel svůj ohromný hřbet do oblakových výší zrovna před ním. Cítil tak příjemné umdlívání všech svých údů, jako když první okouzluje nás usínání, odhodil cigaro, uklonil stranou hlavu a právě chystalo se víčko, aby zastřelo zřítelnici, tu zpozoroval, že nedaleko sedátka na kraji široké, čerstvým pískem vysypané pěšiny, stoupající na svah, stojí bíle natřený kůl, na kolu že připevněna dřevěná ruka a pod ní že nějaký nápis. To vzbudilo poněkud pozornost jeho, zostřil s namáháním zrak a četl: Hôtel et Pension K***.

„Hôtel K***,“ ozvalo se po jednou v nitru Alešově. „Hôtel K***, toť přece hôtel, v němž se ubytovaly Rusky,“ prohodil mladý muž polohlasem a rychle vstal. Bylo po jeho sladkém klidu. Napadlo mu, že se měl přece zeptati po zdraví poraněné damy, a byť to neučinil k vůli ní, přece vyžadovala toho zdvořilosť ke starší dámě a k dámě druhé, s nimiž jej tak divná náhoda svedla. Třeba zanevřel k dámě, která tak důtklivě jevila nelibosť svou k němu, neměl příčiny zanevříti na společnosť druhých dam. Myslil, že vykoná jen povinnosť, kterou jen samovolným přispěním ku pomoci na sebe přijal, když vyjeví svůj soucit návštěvou, kterou toliko slušnosť kázala. Chtěl se již dáti pěšinou vedoucí k hôtelu K***, tu se podíval na hodinky; byly as dvě hodiny. Tu se mu zdálo, že to není doba příhodná k návštěvám. Byl tomu velice rád, že tam nemusil hned, že si může ještě celou tu věc náležitě promyslit a pak se rozhodnouti.

Bez dlouhého průtahu vrátil se ihned k opuštěnému sedátku pod lípu, zapálil si opět cigaro, podal se rozjímání. „Nevěděl bych ale vlastně," myslil si Aleš, „proč se namáhati k Ruskám? Co mi vlastně do nich? Zasluhují toho, abych se k vůli nim vyrušoval ze svého denního pořádku? A bez toho mi ta paní psala, a na tom dosti. Kdybych se rozhodnul a tam šel, snad bych mohl nějakým způsobem přinucen býti, abych tam ještě jednou šel. A kam by to vedlo? Kdybych po druhé k návštěvě více nepřišel, bylo by to nápadnější, než když tam vůbec ani nepůjdu. Jsem rád, že jsem se po dlouhém boji vyzul ze všech ohledů ke komukoli, že jsem opanoval všecky své ničemné choutky náklonnosti k jiným, a zde budu snad vyhledávat nových příležitostí, abych vpadl ve staré sítě života, které by se opět nade mnou sevřely? Sotva jsem setřásl se sebe záhubné otěže citů, sotva jsem obrněl svoje srdce proti všem nájezdům dojmů, sotva jsem celou bytosť svou ozbrojil ledovou chladností k veškerému vůkolí, a měl bych opět navrátiť se v záhubné kruhy, jež otravují srdce člověka a metají ducha ve spoustu svržených světů myšlének a v mlhu zdrcujících klamů? Ne, ne, ne! Neučiním toho, zde v tom koutě světa, kde se shromažďují cizinci, lidé z veškerých končin všech zemí, kde věčný příchod a odchod, zde není času ani místa, aby jeden k druhému přilnouti mohl, a zde chci zůstati, všem lidem kolem sebe cizí a sobě samému věrný, sobě samému dosti. Zde chci pobyti ponořen ve světy svých zádum, nevyrušován žádnou vášní více, zde chci život žíti tichého odloučení ode všech duševních bojů, smířen s minulostí svou a s celým prokletým světem nepotkávaje se *leč v opovržení* a v ošklivosti. Já si chci zachovati zde po*klid, jehož jsem* se dočinil obětováním půle svého života."

Takové myšlénky probíhaly skloněnou jeho hlavou; nebylo to po nejprvé, že se divoký proud jejich vyřítil, nejednou již zrodily se v tétéž skoro podobě v hlubokém záhybu jeho ducha. Bralyť čím dále vždy ostřejší na sebe ráz a hrozivě vystupovaly proti každému pokusu, vymknouti se z dráhy své.

Tak se dostal Aleš s duševním životem svým v místa, kde počíná první podmínka veškerého života ztráceti půdu, kde nastává mdloba — zničení.

IV.

— — — — — — — — — — — — — — —

OBSAH.

	Strana
Dva umělci	1
U Plzně roku 1618	275
Kus romanu	327
Emma	369
Pohrobní zlomky:	
Starý dům	401
Švýcarský hôtel	417

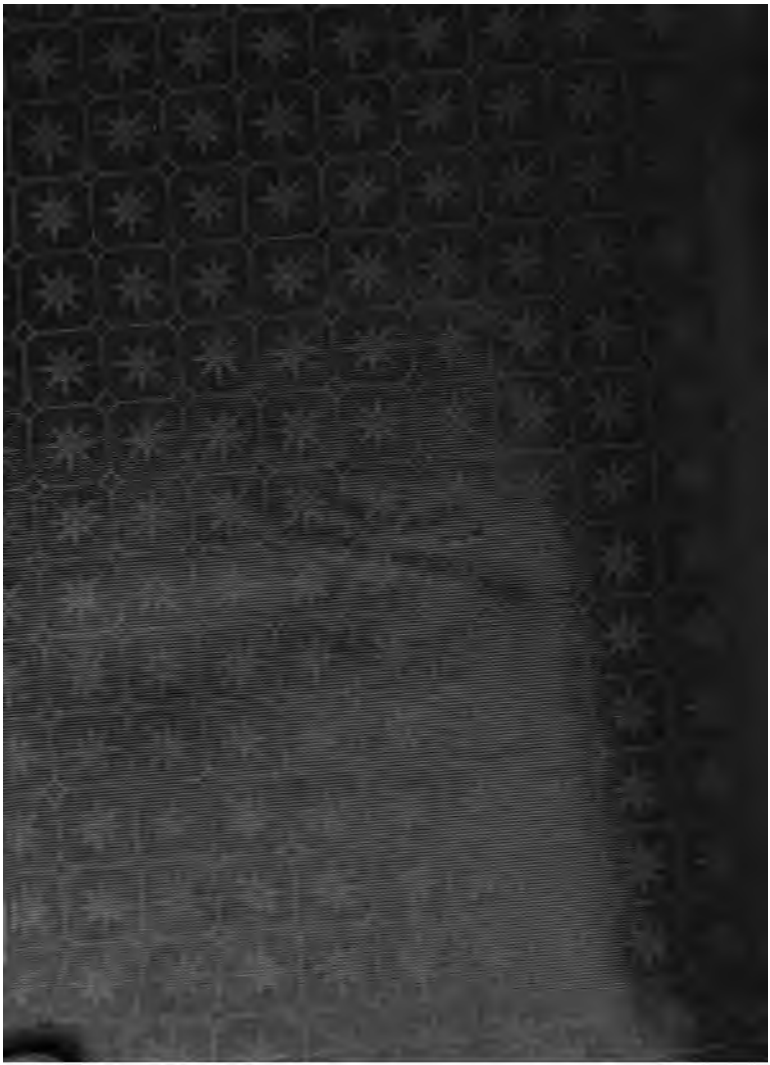

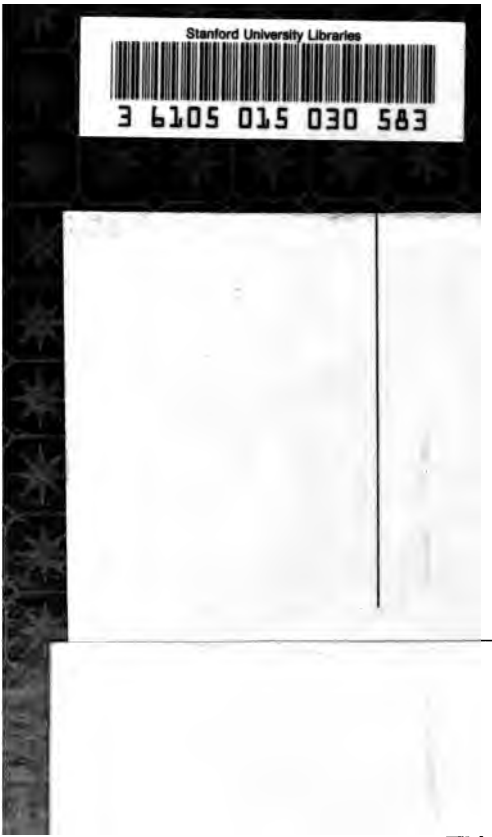
Stanford University Libraries
3 6105 015 030 583

PG
503
.P4
187
v.5

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA
94305